

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Μ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 49. — Τηλ. 227-689 | 1-15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1693 | ΑΡΙΘ. 15-16

Εἰκὼν τοῦ «Ἀξίον ἔστω».

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΙΒ' ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΕΝΩΤΙΚΟΥ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ

Εὐσεβέστατε Βασιλεῦ,

Πέντε ὁλοκλήρους αἰῶνας αἱ Βασιλικαὶ καὶ Αὐτοκρατορικαὶ Μοναὶ τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους, τὰ αἰώνια ταῦτα μνημεῖα τῆς εὐσεβείας τῶν ἀοιδίμων Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου περιμένουν τὴν Μεγαλειότητά Σου νὰ φέρῃ εἰς αὐτὰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν εὐκλειαν. Καὶ ἤλθες, Βασιλεῦ Ἐνδοξε, ἤλθες ἀκριβῶς ὅπως ὁ Ἅγιος Τόπος Σὲ ὠνειρεύετο, ὅπως αἱ δεήσεις τῶν μοναζόντων Σὲ ἐζήτουν παρὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἄλλ' ἰδοὺ, ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐπιχειρεῖ νὰ καταστρέψῃ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. Ὁ μέγας Θεὸς ὥρισε Σὲ τὸν γνήσιον διάδοχον τῶν εὐσεβῶν Ἰδρυτῶν τῶν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους Ἐλευθερωτὴν αὐτῶν, ἄρα καὶ Κυβερνήτην καὶ Προστάτην, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπίνη ματαιότης ζητεῖ νὰ ἀποσπάσῃ ἡμᾶς τῆς Πατρικῆς Σου ἐξουσίας καὶ παραδώσῃ εἰς προστάτας πολλοὺς, ἵνα μὴ ἔχωμεν οὐδένα.

Ὅχι, Βασιλεῦ Εὐσεβέστατε, δὲν ἀνεχόμεθα τὴν ἀδικίαν ταύτην, διότι ἀντιβαίνει εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπεφασίσαμεν πρὸ τῆς Σεπτῆς Εἰκόνης τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας, ὅτι οὔτε ζωή, οὔτε θάνατος δύναται νὰ χωρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ Σοῦ, τοῦ ἀπεσταλμένου πρὸς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Τὴν ἀπόφασιν ἡμῶν ταύτην καταθέτομεν γραπτὴν εἰς τὰς Βασιλικὰς Σου χεῖρας.

Διὰ τῆς συγκινητικωτάτης καὶ ἱστορικῆς αὐτῆς προσφωνήσεως προσεφώνησε τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον ΙΒ' ὁ ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνάξει ἀντιπρόσωπος τῆς Σερβικῆς Μονῆς Χιλιανδρίου, ὁ ὁποῖος ὡς φέρων τότε τὸ ἀξίωμα τοῦ Πρωτεπιστάτου ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἀγιορειτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς κομισάσης πρὸς τὸν Βασιλέα τὸ ἱερὸν ἐνωτικὸν ψήφισμα, τὸ ὁποῖον ὑπεγράφη ὑπὸ τῆς ἐτάκτου Γενικῆς Συνελεύσεως ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Πρωτάτου ἐνώπιον τῆς ἐφεστίου θαυματουργοῦ εἰκόνης τῆς Θεοτόκου «Ἀξιὸν ἔστι» καὶ διὰ τοῦ ὁποίου πιστῶς ἡρμηνεύθη ἡ γνώμη καὶ ἡ ἀμετάθετος ἀπόφασις τῶν Ἀγιορειτῶν διὰ τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἔνωσιν τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

ΜΗΝΥΜΑ

ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΘΗΝΑΓΟΡΟΥ

(Ἀναγνωσθὲν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ Πρωτάτου τῇ 23.6.1963)

Αἰνετὸν καὶ εὐλογητὸν τὸ τίμιον ὄνομα τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ, καταξιώσαντος τὴν Ἀγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν, τὸν ἱερὸν καὶ περὶ πυστον τοῦτον τόπον καὶ πάντας ἡμᾶς, ἵνα ἑορτάσωμεν ἀξίως κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὴν πρώτην χρυσὴν χιλιετηρίδα τοῦ Ἀγιορειτικοῦ Μοναχισμοῦ, οὗ πατὴρ ἐγένετο ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ, χάριτι θεῖα, οὐχὶ μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ὑψηλοῦ τούτου ὄρους ἀνεγερθείσης ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας.

Εἶναι δὲ ὁ ἑορτασμός οὗτος ἱερὸν μνημόσυνον καὶ ἀπότισις ὀφειλετικῆς τιμῆς πρὸς τὸν μέγαν ἐκεῖνον Μοναχόν, καὶ ἅμα πρὸς πάντας τοὺς διὰ μέσου τῶν αἰώνων πολυαρίθμους τοῦ ἀγίου τούτου τόπου πολίτας, οἵτινες, ὑπὸ θείου φλεγόμενοι ἔρωτος, ἔδωκαν τὰ πάντα, ἵνα ἀγοράσωσι τὸν πολύτιμον μαργαρίτην, καὶ διὰ τῆς σιωπῆς, τῆς προσευχῆς καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως, καθάραντες καὶ ἐξαγνίσαντες τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν, ἐκοινωνήσαν καὶ προσωμίλησαν Θεῷ.

Μακαρίζομεν καὶ εὐλογοῦμεν τούτους, καὶ διότι ταυτοχρόνως ἀνεδείχθησαν συνεχισταὶ καὶ ἱερούργοι τῆς γνησίας ὀρθοδόξου ἀσκητικῆς ζωῆς καὶ παραδόσεως, ὡς αὕτη διεμορφώθη ἐν τοῖς πρωταρχικοῖς κέντροις τοῦ Ἀνατολικοῦ Μοναχισμοῦ, εὐθαρσεῖς πρόμαχοι τῆς Ὀρθοδοξίας, ἄγρυπνοι φύλακες τῶν

ἱερῶν καὶ ὁσίων τῆς πίστεως, συντηρηταὶ ἀνεκτιμῆτων ἀξιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ.

Εἴμεθα εὐτυχεῖς, διότι ἐπ' αἰσίοις ἐγενόμεθα προσκυνηταὶ τῶν ἁγιασμάτων τοῦ ἱεροῦ τούτου τόπου καὶ θαυμασταὶ τῶν ἐξόχων μνημείων, κειμηλίων καὶ παντοίων ἔργων τῆς ἱερᾶς καὶ τῆς θύραθεν σοφίας καὶ τέχνης, ἅπερ ἐδημιούργησε τὸ ἀσκητικὸν βίωμα καὶ ἀπεθησαύρισε ὁ ζῆλος καὶ ἡ φιλοτιμία τῶν Ἀγιορειτῶν Μοναχῶν.

Τὸ Ἅγιον τοῦτο Ὅρος εἶναι καὶ ἐσαεὶ θὰ παραμείνῃ κιβωτὸς τοῦ ἀκραιφνοῦς Ὀρθόδοξου Μοναχικοῦ ἰδεώδους καὶ ἱερῶν παραδόσεων, ὡς αὗται βιοῦνται διὰ μέσου τῶν αἰώνων, σάλπιγξ ἀνοθεύτου χριστιανικοῦ πνεύματος, γαλήνιος λιμὴν ταλαιπωρουμένων ψυχῶν, τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ προσφιλὲς καὶ γλυκὺ εἰς τὰ ὦτα καὶ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν Ὀρθόδοξων καὶ παντὸς χριστιανοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ εὐλαβεῖς ἐπισκέπται καὶ προσκυνηταὶ κατ' ἔτος προσέρχονται εἰς αὐτό, ἵνα ἀναπνεύσωσι ἐπὶ τὴν ζείδωρον αὔραν τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἐσωτερικῆς περισυλλογῆς, μετὰ σχασί πως εἰς τὴν ὑπὸ τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἐρημιτῶν αὐτοῦ ἀδιαλείπτως ἀναφερομένην προσευχὴν καὶ τὰς νυχθημέρους αὐτῶν ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἐν πίστει ἀδελφῶν γονυκλισίας, λάβωσί τι ἐκ τοῦ ἀντι-

φεγγίσματος τῆς μοναχικῆς ψυχῆς, τῆς μεταρσιώσεως αὐτῆς, καὶ τῆς μελωδίας τοῦ Σύμπαντος, καὶ ἀκούσωσιν ἀντιλάλους ἐκ τοῦ ὑπερπέραν καὶ κατανυκτικούς ἤχους ἐκ τοῦ Θεοσκεποῦς τούτου Ὁρους.

Ἡ πνευματικότητα τοῦ Ὁρους τούτου ἀποβαίνει ἰδιαιτέρως ἀναγκαία κατὰ τὴν σύγχρονον ἡμῖν ἐποχὴν. Ἡ κατ' αὐτὴν πίστις εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ὑπερεκτίμησις τῶν ἐν τῷ φυσικῷ πεδίῳ ἐπιτεύξεων αὐτοῦ, ἡ στροφή τῆς προσοχῆς εἰς τὰ παροδικὰ καὶ πεπερασμένα τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου, ἀπέστρεψαν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ ἀπολύτου καὶ τοῦ αἰωνίου, ἀπεξένωσαν τοὺς ἀπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῶν κόσμου, ἐν ᾧ συντελεῖται ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐπαφή, καὶ ἔψυξαν αὐτῶν τὴν πίστιν. Τὴν ἐλάττωσιν δὲ τῆς πίστεως καὶ τὴν στροφήν πρὸς τὸν ἔξω κόσμον ἠκολούθησεν ἡ μείωσις τῆς ἀγάπης καὶ ἡ διατάραξις τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῶν γαλήνης καὶ εἰρήνης, ἡ ἀποξήρανσις τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ψυχῆς, μακράν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀνησυχίᾳ ἐπιζητούσης τὴν δικαίωσιν τοῦ λόγου τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς, καὶ μὴ ἱκανοποιουμένης ὑπὸ τῶν ματαίων ὑποσχέσεων καὶ ἐπαγγελιῶν τῆς ἀπίστου καὶ ἐωσφορικῆς περὶ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ βίου θεωρίας.

Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἔδιδον μείζονα προσοχὴν πρὸς τὸ σιωπηλὸν μήνυμα, ὅπερ διὰ τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ἐνθέου αὐτῶν πολιτείας ἀπευθύνουσι πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀναχωρηταὶ τῆς ἐρήμου, οἱ θυσιάζοντες τὰ πάντα διὰ τὸν Θεόν, «ἵνα Θεὸν κερδίσωσι», καὶ «συνεχόμενοι εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι», ἐὰν ἀπέδιδον μείζονα σημασίαν εἰς τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἀξίας, θὰ ἔζων ἀταλαιπώρως καὶ ἐν εἰρήνῃ. Ἡ φιλαλληλία θὰ συνήνου τοὺς λαοὺς, καὶ αἱ πνευματικαὶ καὶ ὕλικαὶ δυνάμεις τῆς ἀνθρωπότητος θὰ κατηναλίσκοντο εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐχὶ εἰς ὄλεθρον, εἰς ἐπούλωσιν πληγῶν, εἰς ἔργα εἰρήνης καὶ ἀνθρωπίνου μεγαλείου.

Ὁ Ἀγιορειτικὸς Μοναχισμὸς θὰ συνεχίσῃ καὶ ἐφεξῆς τὴν ἱεράν αὐτοῦ ἀποστολὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ οὗτος ἐγεννήθη καὶ ἤνθισε, καὶ δι' ἧς ὑπάρχει, ὡς διὰ τῆς ἀμπέλου τὸ κλῆμα. Ἐν πεποιθήσει δὲ λέγομεν, ὅτι τὴν ἀπὸ τοῦ χιλιετοῦς τούτου σταθμοῦ περαιτέρω πρὸς τοὺς αἰῶνας πορείαν αὐτοῦ, ὁ Ἀγιορειτικὸς Μοναχισμὸς θὰ συνεχίσῃ ἀξίως πρὸς τὸ ἡγιασμένον καὶ κατὰ Θεὸν ἐνδοξον αὐτοῦ

παρελθόν, καὶ κατ' ἀνταπόκρισιν πρὸς τὰς ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας τῶν καιρῶν καὶ τὸ βαθύτερον πνευματικὸν αἶτημα τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ τῆς ἀνθρωπότητος.

Περὶ τούτου ἐγγυῶνται αὐτὴ ἡ δυναμικὴ φύσις τοῦ πνευματικοῦ τούτου ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας φαινομένου, ἐπιμαρτυρουμένη ἤδη ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὑπὸ τῆς θαυμαστῆς ἐπιβιώσεως αὐτοῦ ἐπέκεινα μακρῶν αἰώνων, καὶ τῆς ζωηρᾶς συναισθήσεως χρέους ἀπὸ μέρους τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν τοῦ τόπου τούτου πρὸς πιστὴν λατρείαν τῷ Θεῷ καὶ διακονίαν τοῖς ἀνθρώποις ἐν ταῖς ἐσωτάταις αὐτῶν ἀνάγκαις· ἡ περὶ τοῦ Ἀγίου τούτου Ὁρους φιλόστοργος καὶ ἀνύστακτος μέριμνα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὑφ' ἧς τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν καὶ ὑπάτην κηδεμονίαν καὶ ἐποπτεῖαν τοῦτο τελεῖ· τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ βαθὺ ἐνδιαφέρον πασῶν τῶν ἀδελφῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν· ἡ προστασία καὶ γενναϊόδωρος προσοχὴ καὶ πρόνοια τοῦ κυριάρχου Κράτους καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ πνευματικότης καὶ ὁ μυστικισμὸς τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐξ ἧς ἀδύνατον, ἵνα ἐλλείπῃ ἡ τοσοῦτον εὐγενῆς καὶ ὑψηλὴ ἐκδήλωσις καὶ ἔκφρασις τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ὁ Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς.

Τοῦ ἐνταῦθα Μοναχισμοῦ τούτου τὴν χιλιετὴ ἀμφιετηρίδα ἐορτάζοντες δὲ πανηγυρίζομεν ἱστορικὴν ἐπέτειον γεγονότος παρωχημένου, ἀλλὰ τὴν ὑπὲρ τὴν φθοράν τοῦ χρόνου νίκην ἐνὸς βιώματος, βιώματος δὲ μοναδικοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐξ ἐτέρου, ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἀφίξει εἰς τὸν ἱστορικὸν τοῦτον σταθμόν, δὲν τελοῦμεν ἀπλῶς ἐορτασμόν, ἀλλὰ μυσταγωγοῦμεν τὴν εἴσοδον τοῦ βιώματος τούτου εἰς νέαν περίοδον. Δι' ὃ καὶ ἰδιαζόντως κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην στιγμὴν ἢ τε ἐνταῦθα σεμνὴ μοναστικὴ παράταξις καὶ ἡ Ὁρθοδοξία δέον ὅπως ἐνωτισθῶσι τῆς φωνῆς τῆς ἐρήμου, καλοῦσης εἰς αὐτοσυγκέντρωσιν καὶ ἀνασύνταξιν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Μοναχισμοῦ αὐτῆς, ἐν ἐτοιμασίᾳ πρὸς ἱκανὴν μὲν θεραπείαν τῶν ἰδίων ἀναγκῶν καὶ ἀναπλήρωσιν τῶν ἰδίων ὑστερημάτων, προσφορὰν δὲ καὶ διάθεσιν τοῦ ἀδαπανήτου θησαυροῦ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἁγίου σκοποῦ τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος σύμπαντος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ τῆς μεγάλης

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΙΣ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΑΥΛΟΥ

Ἐν τῷ Μεγάλῳ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τῇ 23.6.1963

Παναγιώτατε,

Με ἐξαιρετικὴν ὁλως καὶ βαθυτάτην συγκίνησιν ἐπαναβλέπω τοὺς ἱεροὺς τοῦ Ἀθωνος τόπους, οἱ ὅποιοι μοῦ εἶναι λίαν οἰκεῖοι καὶ ἰδιαζόντως προσφιλεῖς ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, ὅτε τὴν βασιλικὴν ἀλουργίδα ἔφερεν ὁ ἀείμνηστος ἀδελφός μου. Τὸ δὲ γεγονὸς ὅτι ἡ ἀγαθὴ τοῦ Θεοῦ Πρόνοια ἐπεφύλαξεν, ἵνα τὸ ὄνομά μου καὶ ὁ Οἶκός μου συνδεθοῦν πρὸς τῆς χιλιετηρίδος τοῦ θεοφρουρήτου τούτου Ὅρους τὴν ἐπέτειον, θεωρῶ ὡς ἀνεκτίμητον τοῦ Παναγάρχου εὐλογίαν, λαμπρυνομένην ἀπὸ τὴν εὐλαβῇ παρουσίαν τῆς Ὑμετέρας σεπτῆς καὶ φίλης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κορυφῆς, περιβαλλομένης ὑπὸ τῶν σεβασμιῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν τῶν ἀδελφῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καὶ ἐν ὑποδειγματικῇ καὶ θεαρέστῳ τοῦ πνεύματος ἐνότητι, πλαισιουμένης ὑπὸ τῶν «ἐκ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης καὶ ἑφας» προσελθόντων ἐκλεκτῶν ἐκπροσώπων ἄλλων ὁμολογιῶν καὶ περικλεῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἰδρυμάτων ἢ ὀνομαστῶν τοῦ Χρι-

στιανικοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦ ὀρθοδόξου πνευματικοῦ βίου ἐρευνητῶν.

Ὅσάκις εὐρίσκομαι ἐνταῦθα καὶ ἐξαιρετῶς κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν, καταλαμβάνομαι ὑπὸ ἱεροῦ δέους ἀναπνέων τὴν πνευματικὴν εὐωδίαν, τὴν ἀρωματίζουσιν τὴν αὐραν τῆς περισυλλογῆς καὶ τῆς ἐν κατανύξει θεαρέστου προσευχῆς, τὴν ὁποῖαν ἐδημιούργησαν αἱ ἀναρίθμητοι στρατιαὶ τῶν ἐν ἀμέμπτῳ βιοτῇ καὶ ἀγνῇ πολιτείᾳ καὶ αὐστηρᾷ ἀσκήσει, εἴτε ἐν Κοινοβίοις εἴτε κατὰ μόνας διαλαμπάντων, οἱ ὅποιοι διῆλθον τὸν χρόνον τῆς ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ παροικίας των «ὡς ξένοι καὶ πάροικοι», διότι αὐτῶν «τὸ πολίτευμα ἐν Οὐρανοῖς ὑπάρχει». Αἰσθάνομαι δὲ ἐντονωτάτην συγκίνησιν, ἀναλογιζόμενος ὅτι περὶ ἡμᾶς ἵπτανται αἱ εὐλαβεῖς ψυχαὶ τῶν ἐν μακαρίᾳ καὶ θεοφιλεῖ λήξει γενομένων ἰσχυρῶν Ἀνάκτων, οἱ ὅποιοι εἴτε ὡς συναθληταὶ ἤθλησαν ἐνταῦθα, εἴτε ὡς προστάται καὶ εὐεργέται τῶν ἁγιωνύμων ἱερῶν τοῦ Ἀθωνος Ἰδρυμάτων πολλαχῶς μετ' αὐτοῦ συνεδέθησαν.

Οὕτω οἱ δεσμοὶ οἱ συνδέοντες τὴν Βασι-

ὑποθέσεως τῆς «εὐδοκίας καὶ τῆς εἰρήνης» τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ καὶ ἐν εὐχαριστηρίοις καὶ ἱκετηρίοις δεήσεσι μετὰ τῶν σεβαστῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἡμῶν, Μακαριωτάτων καὶ Ἀγιωτάτων Πατριαρχῶν καὶ Προέδρων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν συλλειτουργῶν Ἀγίων Ἀρχιερέων, τοῦ συμπαρισταμένου καὶ συνευχομένου ἡμῖν εὐσεβεστάτου ὀρθοδόξου Βασιλέως Παύλου τοῦ Α', τοῦ καὶ ὑψηλοῦ προστάτου τοῦ ἱεροῦ τούτου τόπου, τῆς συμπαρούσης καὶ συμπροσευχομένης χορείας τῶν ἱερωτάτων ἱεραρχῶν, τῆς ἱερᾶς παρατάξεως τῶν ὁσιωτάτων πατέρων καὶ τῆς παρεμβολῆς τοῦ περιουσίου λαοῦ, ἐπισφραγίζομεν τὴν, χάριτι Θεοῦ, διανυθεῖσαν πρώτην χιλιετίαν τῆς Μοναχικῆς Πολιτείας τοῦ Ἀγίου τούτου Ὅρους καὶ θησαυρίζομεν ταύτην ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ πνευ-

ματικῇ ἐμπειρίᾳ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀνθρωπότητος καθόλου.

Καθαγιαζόντες δὲ καὶ ἐγκαινιάζοντες τὴν ἐπ' αἰσίοις ἀρχομένην νέαν ἱστορικὴν περίοδον τοῦ Ἀγιορειτικοῦ Μοναχισμοῦ, παρακατιθέμεθα ταύτην τῷ καιροῦ καὶ χρόνου ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θεμένῳ Θεῷ, Οὗ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ ἡ ἄμαχος προστασία, πρεσβείαις τῆς Κυρίας τοῦ ἱεροῦ τούτου περιβόλου Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου, ἱκεσίαις δὲ τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἀθῶν καὶ πάντων τῶν ἐν ὁσιότητι ἐνταῦθα ἀθλησάντων καὶ τελειωθέντων, σκέποι πάντοτε καὶ διαφυλάττοι τὸ Ἅγιον τοῦτο Ὅρος καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἐνασκουμένους ἐν ἀκμῇ πνευματικῇ, εἰς θέωσιν μὲν αὐτῶν καὶ οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, δόξαν δὲ τῆς Παναγίας καὶ Ζωαρχικῆς Τριάδος. Ἀμήν.

λείαν τοῦ Οἴκου μου πρὸς τὴν μοναδικὴν ἐν τῇ Οἰκουμένη Μοναστικὴν Πολιτείαν δὲν εἶναι μόνον προσωπικοὶ ἀλλὰ καὶ ἱστορικοί.

Παναγιώτατε,

Ὡς εἶναι κάλλιον γνωστὸν εἰς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, ἡ ὠφελιμοκρατικὴ καὶ ὑλιστικὴ περὶ τῆς ζωῆς ἀντίληψις, μέχρι πρό τινων δεκάδων ἐτῶν, ἡμφεσβήτει καὶ αὐτὴν τὴν χρησιμότητα οὐ μόνον τοῦ μοναχισμοῦ, ἀλλὰ καὶ πάσης πνευματικῆς ἀνατάσεως. Αἱ καταπληκτικαὶ ὁμῶς τῆς ἐπιστήμης κατακτήσεις καὶ τὰ γιγαντιαῖα ὄντως βήματα, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, εἰς τὰς θετικὰς καὶ ἰδίως τὰς λεγομένας φυσικὰς ἐπιστήμας συντελούμενα, ἀπέδειξαν ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ δὲν ὑφίσταται μόνον ἡ ὕλη ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα, ὁ δὲ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μηχανὴ ἀλλὰ μία ψυχοσωματικὴ ὄντοτης, διακρινομένη ἐκ πάντων τῶν λοιπῶν τοῦ Θεοῦ δημιουργημάτων. Αἱ ἐπιστημονικαὶ αὐταὶ διαπιστώσεις ἀνενέωσαν καὶ πάλιν εἰς τὴν σκέψιν μας τὴν θείαν ἀλήθειαν ὅτι «οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος». Τὸ βασικὸν τοῦτο δίδαγμα, περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς πνευματικῆς τοῦ ἀνθρώπου τροφοδοσίας καὶ τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς ἀνωτέρου πνευματικοῦ κόσμου, πρὸς τὸν ὁποῖον αἰσθανόμεθα ἐσωτερικὴν ἔλξιν καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον κατὰ βάθος ποθοῦμεν νὰ πορευώμεθα, ἔχει ὡς ἀποστολὴν νὰ ὑπενθυμίζῃ εἰς ἡμᾶς, τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ διαβιούντας, ὁ Ἄθως καὶ γενικώτερον ὁ Μοναχισμός.

Ἡ συχνὴ αὕτη πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὑπόμνησις, ἀποτελοῦσα εἰς πᾶσαν ἐποχὴν τὴν δικαίωσιν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Μοναχισμοῦ, εἶναι ἀναγκαιοτάτη, κατὰ τοὺς παρόντας ἰδίᾳ καιροὺς, ὅτε ἡ ἐπιτευχθεῖσα ὕλική πρόοδος τυγχόν παρερμηνευομένη, δυνατόν νὰ προκαλέσῃ εἰς τὴν σκέψιν μας αἰσθήματα αὐταρεσκειᾶς καὶ αὐταρκειᾶς ἐναντι τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο οἱ πάντες προσδοκοῦν, ὅτι ἀπὸ τὴν τάξιν κυρίως τῶν Μοναχῶν θὰ προέλθουν οἱ ἄνθρωποι τῆς ζεύσεως πίστεως, τοῦ ἐνθέου ζήλου, τῆς παραδειγματικῆς αὐταπαρνήσεως τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ταπεινῶς καὶ ἐν ἀσημότητι θὰ συμβάλουν εἰς τὴν διασφάλισιν τῆς ψυχι-

κῆς μας ἰσορροπίας καὶ εἰς τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τῆς κοινωνίας.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ὁ μοναχισμὸς καὶ ἰδίᾳ ὁ Ἄθως, μεγάλως συνέβαλον εἰς τὴν διατύπωσιν καὶ κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν διαφύλαξιν ἀλωβήτων τῶν θησαυρῶν τῆς ὀρθοδόξου ἀληθείας, πνευματικότητος καὶ εὐλαβείας, τοῦ πλούτου τῆς θείας ἡμῶν λατρείας καὶ τῆς ἀπαραμίλλου χριστιανικῆς τέχνης, εἰς τὴν διακράτησιν τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως τῶν ὀρθοδόξων λαῶν, εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν ὑπερόχων καὶ φωτεινῶν τῆς μαθήσεως κέντρων, μετὰ τὴν ὑψηλὴν τοῦ νοῦ καὶ τῆς ψυχῆς διὰ τῆς δαψιλοῦς τῶν θύραθεν καὶ τῶν ἱερῶν γραμμάτων καλλιέργειας, καὶ τῶν τόσων ἄλλων, τὰ ὅποια ὁ μοναχισμὸς καὶ ὁ Ἄθως προσέφερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ Ἑλληνικὸν καὶ τὰ ἄλλα τοῦ Αἵμου μέχρι καὶ τοῦ ἀπωτάτου βορρᾶ ἔθνη, καὶ πολὺ πέραν αὐτοῦ εἰς πολιτισμὸν καὶ τὴν ἡμέρωσιν τῶν λαῶν. Σήμερον ὁ μοναχισμὸς καὶ ἰδίᾳ ὁ Ἄθως καλοῦνται νὰ προσθέσουν καὶ ἄλλας πνευματικὰς δάφνας εἰς τὸν κατάφορτον ἤδη πνευματικὸν στέφανον, τὸν ὁποῖον ἐπαξίως κατὰ τὴν μακραίωνα ἱστορίαν των ἔχουν διὰ τῶν ἀγώνων των κατακτήσει.

Παναγιώτατε,

Ἐν ὄψει τῆς ὑψίστης ταύτης σπουδαιότητος τοῦ μοναχικοῦ ἰδεώδους, διὰ τε τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν μας ζωὴν, ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία ἀποβλέπει εἰς τὴν Ἀθωνίτιδα Δημοκρατίαν μεθ' ὅλως ἰδιαιτέρας στοργῆς καὶ θεωρεῖ ὡς ἰδιαζόντως σημαντικὴν διὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν εὐλογίαν τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ἄθως περιλαμβάνεται ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

Αἰσθάνομαι δὲ ἐμαυτὸν λίαν εὐτυχῇ δυνάμενος νὰ διαπιστώσω, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία, μετὰ χρηστῶν ἐλπίδων ἀτενίζουσα πρὸς τὴν ἀρξαμένην 2αν τοῦ Ἀγίου Ὁρους χιλιετηρίδα, εἶναι πρόθυμος νὰ συμβάλῃ ἔτι μᾶλλον, ἵνα ἐσαεὶ ὁ Ἱερὸς Ἄθως παραμείνῃ ὁ ἰσχυρότατος πνευματικὸς φάρος, ὁ ὁποῖος θ' αὐγάξῃ μυριάδας καὶ ἑκατομμύρια ψυχῶν πολὺ πέραν τῶν ὁρίων καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας «ἕως ἐσχάτων τῆς Γῆς».

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Ἐν Ἀλεξανδρουπόλει τῇ 19.6.1963

Δέσποτα Παναγιώτατε,

Μετὰ ὁλονύκτιον κοπιώδη ὁδοιπορίαν κατηύθυνας, σὺν Θεῷ ἀγίῳ, τὰ εὐοταθῆ βήματά σου πρὸς τὸ ἐναγωνίως ἀναμένον σε φιλόχριστον ποιμνιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τῆς Θράκης.

Μετὰ τὰς συγκλονησάσας βαθύτατα πᾶσαν φιλόθεον ψυχὴν πανδήμους κατανυκτικὰς καὶ ἑορταστικὰς τελετάς, τὰς ἐπὶ τῷ θεοφιλεῖ Ἰωβηλαίῳ τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους διεξαχθείσας ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Ὁρθοδόξιας, ἐν τῇ Μακεδονικῇ Πρωτευούσῃ καὶ ἐν τῇ Βασιλευούσῃ τῇ; ἡμετέρας χώρας, φιλοστόργως προνοεῖ ἤδη καὶ ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς ἱερὰν καὶ ἀγίαν πορείαν, ἵνα ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἀντιληφθῶμεν τὸ ὕψος καὶ τὸ βάθος πρωτοφανοῦς παρ' ἡμῖν τῆς Θείας Προνοίας γεγονότος, τῆς ἐπὶ δέκα συναπτὰς ἑκατοντατηρίδας ἀγωνιώδους μὲν, ἀλλὰ σταθερᾶς πρὸς τὰ ἄνω πορείας εὐσεβῶν Μοναχῶν καὶ τῆς ἐρήμου πολιτῶν, οἵτινες διὰ τῆς νικηφόρου αὐτῶν πάλης «πρὸς αἷμα καὶ σάρκα καὶ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις» (Ἐφ. 6, 12), εὔρον μὲν αὐτοὶ τὴν δικαίωσιν καὶ διὰ τῶν ἐξίλαστηρίων αὐτῶν νυχθημέρων εὐχῶν καὶ δεήσεων καὶ τοῦ ἐπαίνετοῦ παραδείγματος ἐνέπνεον θάρρος καὶ ἐγκαρδίωσιν φερέλπιδα εἰς τὸ ἐπίσης ἀκαταπαύστως ἀγωνιζόμενον χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ὁραῖοι εἶναι οἱ πόδες, ἀγιώτατε Πατριάρχα, «τῶν εὐαγγελιζομένων τὴν εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων ἀγαθὰ» (Ρωμ. 10, 15), ὧν ἤδη πείραν λαμβάνομεν ἐκ τῆς μετὰ Σοῦ ἐν εὐλαβείᾳ πολλῇ συμπαραστάσεως καὶ ἐπικοινωνίας.

Ἡ Ὁρθόδοξος τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Πατρίδος ἡμῶν Ἱεραρχία, ἡ Ἱερὰ αὐτῆς Σύνοδος καὶ ὁ εὐλαβὴς Κλῆρος, οἱ

θεοφιλεῖς Βασιλεῖς καὶ Ἀρχοντες, τὸ πιστὸν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πλήρωμα «ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἑξομολογήσεως ἡχοῦ ἑορτάζοντες» (Ψαλ. 41,5) ὑποδέχεται καὶ ἐνδομύχως βοᾷ πρὸς ἡμᾶς τὸ τοῦ Προφητᾶ-νακτος «ἐλπίσατε ἐπὶ τὸν Θεὸν πᾶσα συναγωγὴ λαοῦ· ἐκχέετε ἐνώπιον Αὐτοῦ τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι ὁ Θεὸς βοηθὸς ἡμῶν» (Ψαλμ. 61,9).

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Θεῖα εὐδοκία ἀνελθὼν εἰς τὸν θεοστήρικτον καὶ θεοφροῦρητον Οἰκουμενικὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Θρόνον, συνεπῆς πρὸς τὰς ἐνώπιον τοῦ θείου τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορος ὑποσχέσεις καὶ ὑποχρεώσεις, οὐ διέλειπες, καίτοι ἐν ἀντιξόοις καιροῖς εὐρεθεῖς, ἐν πρωτοβούλοις ἀποφάσεσι καὶ ἔργοις, ἐν κόποις ἀξιομίσθοις ἐξαντλῶν σεαυτὸν.

Ἐ τῇ νεωτέρᾳ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἱστορίᾳ περιφανῇ κατέλαβες θέσιν καὶ δι' ἄλλας μὲν ἀξιοχρέους καὶ ἀξιομίσθους προσπαθείας, ἀλλὰ κυρίως διότι, μὴ περιορισθεὶς ἐν τῷ στενῷ καὶ παγερῷ κύκλῳ, ἐν ᾧ ἐτάχθης, ἐφιλοδόξησας καὶ ἐξήγαγες τὴν ἥν παρέλαβες Ἐκκλησίαν εἰς ἀναψυχὴν καὶ ἀναζωογόνησιν, καλέσας μὲν εἰς ἐνότητα καὶ συνεργασίαν τὰς ἀγαπητάς ἡμῖν ὁμοδόξους Ἐκκλησίας διὰ τοῦ περιφήμου καὶ ὀνομαστοῦ ἐν ἔργοις εὐσεβείας Πανορθόδοξου Συνεδρίου, ἐπεκτείνας δὲ τὴν ἐν πολλοῖς ὠφέλιμον καὶ μετὰ τῶν ἀλλοδόξων ὁμολογιῶν ἐπικοινωνίαν, σταθερῶς ἐλπίζων ἐπὶ τὸν «κηρύξαντα εἰρήνην τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς μακρὰν καὶ ἀποκαταλλάσσοντα τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Σταυροῦ» (Ἐφεσ. 2,16).

Καὶ ἤδη ἡ συνέχεια τῶν προσφάτων ἐπιτοπίων ἐπαγγελιῶν καὶ σωτηρίων ἔργων Σου, Παναγιώτατε καὶ Θειότατε Πατριάρχα.

Ὁδηγεῖς ἡμᾶς νῦν εἰς τόπον ἅγιον καὶ θεοφιλέστατον, εἰς μονὰς ἀσκήσεων πνευματικῶν καὶ κατορθωμάτων. Εὐδοκεῖς νὰ ὑπε-

γείρης τὸν αἰωνόβιον, βαρὺν καὶ ὁμιχλώδη πέπλον, τὸν ἐπὶ δέκα ἤδη ἑκατονταετίας ἀποκρύφαντα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς τῶν πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας τέκνων, τὸν προμνηστεύοντα τὸν ἐν οὐρανοῖς ἐλπιδοφόρον τοῦτον ἐπίγειον παράδεισον, ἐν ᾧ φιλόπονος καὶ βομβῶσα κυψέλη μελισσῶν, ἐν ἀκαταπαύστοις μόχοις καὶ κόποις τὸ ἡδὺ μέλι τῶν κοσμοσωτηρίων ἀρετῶν ἀπεργάζεται, πρὸς στηριγμὸν καὶ εὐφροσύνην ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πρὸς τὰ οὐράνια τῆς εὐσεβείας ἔργα ἀποβλεπόντων.

Ἐμπειρε καὶ φιλόστοργε πνευματικὲ ἡμῶν Πάτερ,

Φιλοστόργως προσιῶν, ὀδηγεῖς ἡμᾶς, ἵνα ἴδωμεν καὶ θαυμάσωμεν καὶ μελετήσωμεν, ὄχι ἐκ διηγῆσεων ἢ περιγραφῶν, ἀλλὰ ἐξ αὐτοψίας καὶ ἐπιτοπίου ἐμπειρίας, τὴν κατὰ τὸν Ἀπόστολον «χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν διδομένην ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἢ περισσεῖα τῆς χαρᾶς αὐτῶν (τῶν ἐρημοπολιτῶν δηλαδὴ) καὶ ἡ κατὰ βάθος πτωχεῖα αὐτῶν περισσεύει εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἀπλότητος αὐτῶν» (Β'. Κορ. 8,1-2).

Μέγας καὶ ἀκατάσχετος λοιπὸν πόθος φλέγει ἡμᾶς σήμερον, ἵνα τὴν ὁδὸν τῶν συμπορευομένων Σοι, Παναγιώτατε Δέσποτα, εὐλογήσης, ἵνα διέλθωμεν δὴ τὴν νέαν Βηθλεὲμ τῆς ταπεινώσεως τῆς ἐπιγείου, τῆς ὑψώσεως δὲ τῆς ἐπουρανίου, εἰς τὸ Ὅρος τὸ Ἅγιον καὶ θεοφιλέστατον, τὴν χώραν τῶν ὁσίων καὶ δικαίων καὶ θεοφόρων πατέρων, τὸν χορὸν

τῶν διαρκῶς ἑορταζόντων ἐν πνεύματι, πρὸς ὧν τὴν ποιμαντορικὴν καὶ Ἀποστολικὴν ἀξίαν καὶ περιωπὴν, πάλαι λαμπρυνθεῖσαν καὶ νῦν ἔτι λαμπρυνομένην ὑπὸ τοσούτων μακαρίων καὶ θεοφωτίστων διδασκάλων καὶ Πατέρων, πρὸς ὧν τὴν οὐρανοφανῆ καὶ ἀκηλίδωτον λαμπρότητα καὶ ἀγιότητα οὐδὲ ἀναβλέψαι ὅλως ἰσχύομεν.

Γνωρίσον ἡμῖν ὁδοὺς ζωῆς (Πράξ. 2, 28), πλήρωσον ἡμᾶς εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου (Πράξ. 2,28), ἦν ἐν εὐσεβείᾳ καὶ ταπεινώσει διάγουσιν οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι τοῦ Εὐαγγελίου, διδάξον ἡμᾶς πῶς δεῖ καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ προσεύχεσθαι κατὰ τὸ θεοφιλὲς παράδειγμα τῶν ἀδιαλείπτως προσευχομένων καὶ ἐν δοξολογίαις πρὸς τὸν Κύριον διανυόντων τὸν βίον μοναχῶν καὶ ἀσκητῶν καὶ ἡσυχαστῶν τοῦ Ὄρου τοῦ Ἁγίου.

Τοιαῦτα, Παναγιώτατε Δέσποτα, τὰ αἷτια τῆς συνελεύσεως ἡμῶν εἰς τὸν ἱερὸν περὶ βολον, εἰς ὃν τῇ πατρικῇ σου εὐμενείᾳ ὀδηγήσεις ἡμᾶς.

Καὶ ἐπὶ πᾶσι κυβέρνησον τὴν ζωὴν ἡμῶν μετὰ σοφίας, συνέσεως, δεξιότητος καὶ ἐπιστήμης, ἵνα πρὸς τὰ ἄνω τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἀτενίζοντες, καταξιώθωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τῆς ἀπολαύσεως, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ Αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ Αὐτοῦ Πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς Παῦλος καὶ ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας
κατὰ τὴν λιτάνευσιν τῆς εἰκόνης «Ἀξιὸν ἔστι».

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΟΝΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀποτελεῖ μοναδικὸν κέντρον μοναστικοῦ βίου εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνατολικοῦ μοναχισμοῦ, τὸ ὁποῖον κατέστη γνωστὸν εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον ὡς τόπος εὐσεβείας καὶ ἐνεργοῦ πίστεως, ὡς κιβωτὸς τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ μοναχικὴ πολιτεία τοῦ Ἁθω, ἡ ὁποία διατηρεῖ ἐπὶ χίλια ἔτη βυζαντινὴν ἀτμόσφαιραν βίου καὶ θρησκευτικότητος καὶ διασώζει πνευματικούς καὶ καλλιτεχνικούς θησαυροὺς ἀνεκτιμήτου ἀξίας, ἀποτελεῖται σήμερον ἀπὸ 20 ἀνεξαρτήτους Ἱερὰς Μονάς, ἐκ τῶν ὁποίων 17 εἶναι ἑλληνικαὶ καὶ 3 σλαβικαί, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον προσδίδει εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος πανορθόδοξον χαρακτῆρα. Κατωτέρω παραθέτομεν, ἐν πάσῃ συντομίᾳ, τὴν ἱστορίαν τῶν 20 κυριάρχων Ἱερῶν Μονῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς των μέχρι σήμερον κατὰ τὴν ἱεραρχικὴν των τάξιν, σημειοῦντες εὐθὺς ἐν ἀρχῇ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν Ἀγίων, εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι ἀφιερωμένη ἐκάστη Μονή.

1. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

(Ἁγ. Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης. 5 Ἰουλίου)

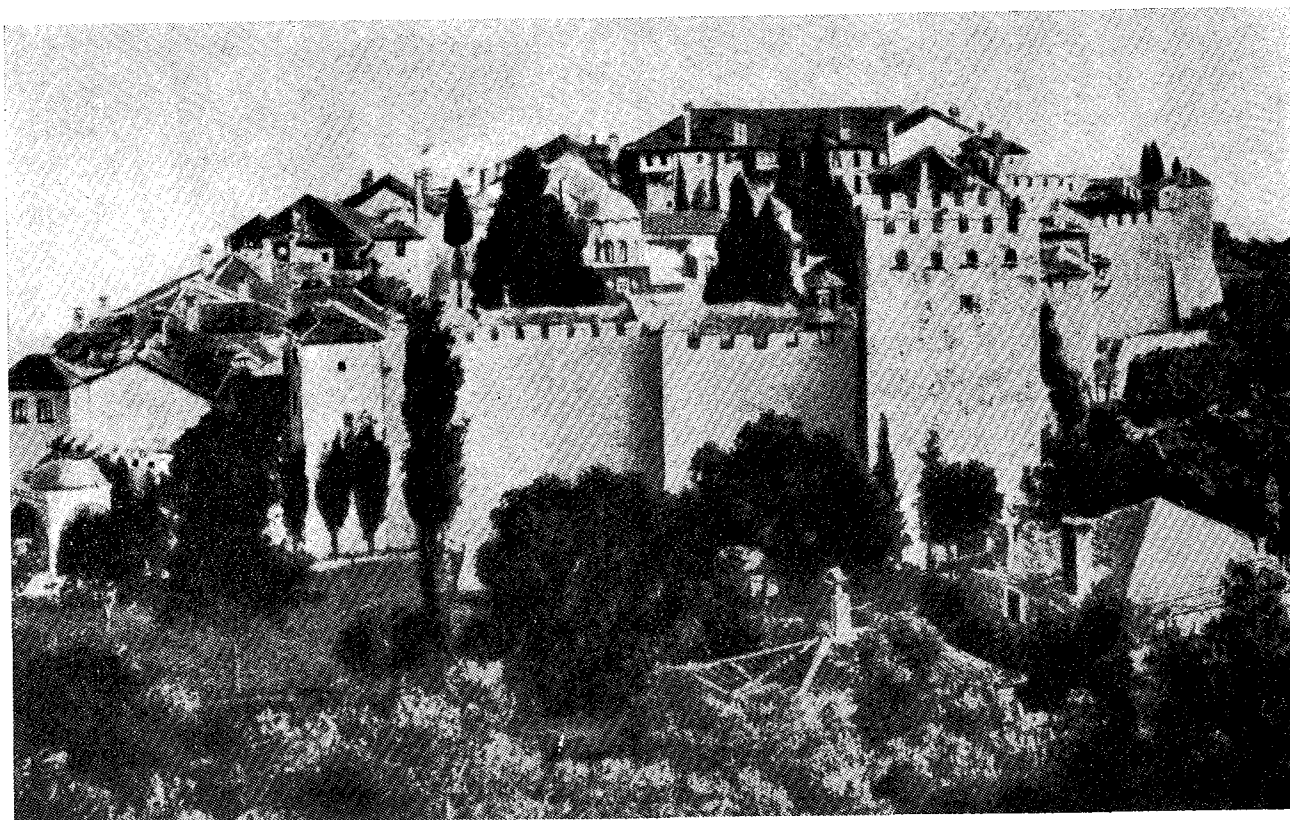
Ἡ πλουσιωτάτη εἰς κειμήλια καὶ χειρόγραφα Μονὴ τῆς Μεγίστης Λαύρας, ἡ παρουσιάζουσα ὄψιν ὠχυρωμένης πόλεως ἐκτισμένης ἐπὶ τῆς νοτιοανατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἁθω καὶ εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τῆς θαλάσσης, εἶναι ἡ ἀρχαιότερα καὶ μεγαλύτερα Μονὴ τοῦ Ἀγίου Ὄρους. Αὕτη ἰδρύθη τὸ 963 ὑπὸ τοῦ ἐκ Τραπεζοῦντος μοναχοῦ Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου, τῇ συνδρομῇ τοῦ στενοῦ του φίλου Νικηφόρου Φωκᾶ. Ὁ Ἀθανάσιος ἐμόναζε κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ὄρους Κυμινᾶ τῆς Βιθυνίας ὑπὸ ἡγούμενον τὸν ὅσιον Μιχαὴλ Μαλεῖνον, θεῖον τοῦ Φωκᾶ. Ὁ Νικηφόρος ἐκεῖ ἐγνώρισε τὸν Ἀθανάσιον, συνεδέθη μετ' αὐτοῦ διὰ στενωτάτης φιλίας καὶ ἐξεμυστηρεῦθον εἰς τοῦτον τὸν θερμὸν του πόθον νὰ μονάσουν μαζί. Τὸ 958 ὁ Ἀθανάσιος ἐγκατέλειψε τὸ ὄρος Κυμινᾶ καὶ μετέβη νὰ μονάσῃ εἰς τὰ ἐρημητήρια τοῦ Ἁθω, ὁ δὲ Νικηφόρος Φωκᾶς ἀνέλαβε νικηφόρον ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Ἀράβων τῆς Κρήτης. Κατόπιν πολλῶν παρακλήσεων τοῦ Φωκᾶ ὁ Ἀθανάσιος μετέβη εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου παρέμεινε μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς νήσου (961) ὡς ἱεροκλήρυξ τοῦ στρατοῦ. Μετὰ τὴν ἐνδοξον ἐκστρατείαν αὐτήν, τῆς

ὁποίας ἡ ἐπιτυχὴς ἔκβασις ἀπεδόθη εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὰς προσευχὰς τοῦ Ἀθανασίου, ὁ Φωκᾶς δὲν ἔπαυσε «παρακαλῶν καὶ προτρεπόμενος (τὸν Ἀθανάσιον), ὥστε πείσαι αὐτὸν παραδέξασθαι δομηθῆναι Λαύραν ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ, πρὸς τό, συντελεσθησομένης τῆς ἐγγχειρισθείσης αὐτῷ λειτουργίας τοῦ βασιλικοῦ προστάγματος, γενέσθαι αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ἀθωνος, εἶγε κατεσθωθεῖη καὶ ἀποτάξασθαι βιώναι τε βίον, ὃν ἀνέκαθεν ἡρετίσατο».

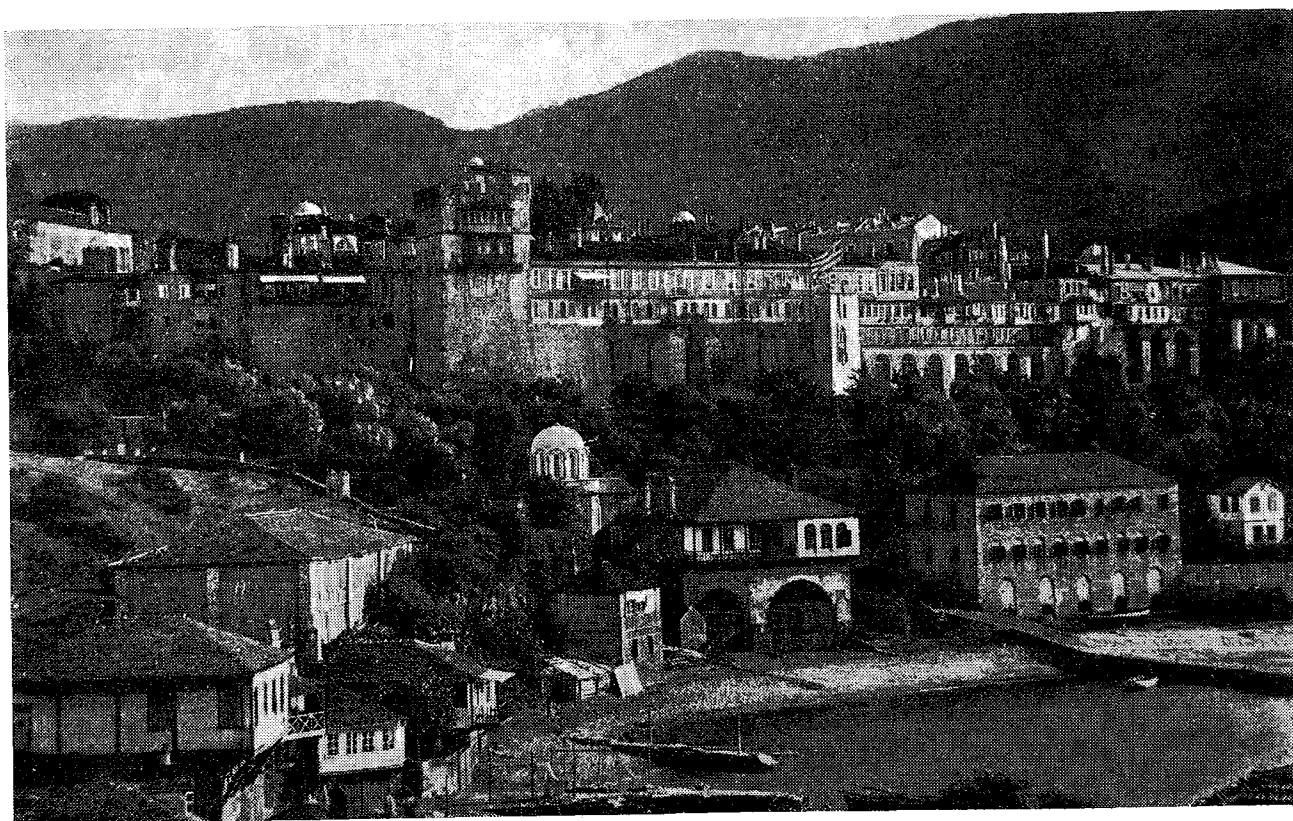
Τῇ ἀρωγῇ τοῦ Φωκᾶ, ὁ Ἀθανάσιος ἤρχισε τὴν οἰκοδομὴν τῆς Λαύρας, πειθάνον τὸ 962, ἀλλὰ διέκοψε τὸ οἰκοδομικὸν ἔργον πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ Φωκᾶς ἀνεκνήρυχθη αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου τὸ 903. Ὁ αὐτοκράτωρ ἀνενέωσε τὴν ὑπόσχασίν του «καὶ αὐτῆς τῆς βασιλείας καταφρονῆσαι» καὶ εἰς κατάλληλον καιρὸν «πρὸς τὸ ὄρος φοιτῆσαι καὶ τὰς συνθήκας πληρῶσαι», τοῦ παρέσχε πλουσίαν χορηγίαν διὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν οἰκοδομὴν τῆς καὶ μέχρι σήμερον μεγίστης καὶ καλλίστης Μονῆς τοῦ Ἁθω, τῆς περιφήμου Μονῆς τῆς Λαύρας, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἂν τὸ 963 δὲν ἐπῆρχετο ἡ συμφιλίωσις τοῦ Ἀθανασίου μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Φωκᾶ. Διὰ τοῦτο τὸ ἔτος 963 δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπαρχὴ τῆς κοινοβιακῆς ὁργανώσεως καὶ συγκροτήσεως τῆς μοναστικῆς πολιτείας τοῦ Ἁθω.

Ὁ Φωκᾶς ἐδώρησεν εἰς τὴν Μονὴν τῆς Λαύρας μετόχια, ἱερὰ λείψανα καὶ πολλὰ ἔργα τέχνης. Αὕτη εὐηργετήθη πολλαπλῶς καὶ ὑπὸ τῶν μετέπειτα αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου. Ἐπίσης πολλοὶ βασιλεῖς καὶ δεσπότες τῆς Σερβίας καὶ ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας προέβησαν εἰς δωρεὰς ὑπὲρ τῆς Μονῆς. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 10ο αἰῶνος ἡρίθμει 800 περίπου μοναχοὺς. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 10ο αἰῶνος ἤρχισε νὰ παρακμάζῃ μετατραπεῖσα εἰς ιδιόρρυθμον. Τὸ ἔτος 1574, κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Συλβέστρου, μετετράπη εἰς κοινόβιον, ἀλλὰ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 17ο αἰῶνος μετετράπη πάλιν εἰς ιδιόρρυθμον, παραμέουσα τοιαύτη μέχρι σήμερον. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως περιῆλθεν εἰς μεγάλην ἔνδειαν, ἀνέλαβεν ὁμως ταχέως καὶ ἔκτοτε ἀκμάζει μέχρι σήμερον.

Ὁ κυρίως ναὸς τῆς Μονῆς ἢ τὸ «Καθολικόν», ὡς ὀνομάζεται εἰς τὴν Ἀθωνικὴν γλῶσσαν, εἶναι μετὰ τοῦ Πρωτάτου ὁ ἀρχαιότερος ναὸς τοῦ Ἀγίου Ὄ-

Ἱερά Μονὴ Μεγίστης Λαύρας.

Ἱερά Μονὴ Βατοπεδίου.

ρους. Κατ' ἀρχάς ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἔπειτα δὲ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἱδρυτοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου, τοῦ ὁποίου ὁ τάφος εὐρίσκεται εἰς τὸ ἀριστερά τοῦ Καθολικοῦ παρεκκλήσιον τῶν 40 Μαρτύρων. Αἱ τοιχογραφίαι τοῦ κυρίως ναοῦ, ὡς καὶ αἱ τοιαῦται τῆς περιφήμου Τραπεζῆς (τραπεζαρίας) ἀποδίδονται εἰς τὸν Θεοφάνην τὸν Κρήτα. Μεταξὺ τοῦ Καθολικοῦ καὶ τῆς Τραπεζῆς κεῖται ἡ φιάλη, ἔξοχον καλλιτέχνημα τοῦ ια' αἰῶνος μὲ θαυμασίας γλυπτὰς διακοσμήσεις.

Ἡ Μονὴ τῆς Λαύρας εἶναι πλουσιωτάτη εἰς κειμήλια καὶ χειρόγραφα, διότι δὲν ἐκάη ποτὲ χάρις εἰς τὴν προστασίαν τῆς Θεοτόκου «Οἰκονομίσσης». Ἡ βιβλιοθήκη, τὸ ἀρχεῖον καὶ τὸ θησαυροφυλάκιον τῆς Μονῆς εὐρίσκονται εἰς νέον κτίριον. Ἡ βιβλιοθήκη ἀριθμεῖ περὶ τοὺς 2.200 κώδικας, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶναι εἰκονογραφημένοι. Μεταξὺ τῶν κειμηλίων προέχουν: κιβώτιον μετὰ Τιμίου Εὐλου, αἱ κάραι τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐν Πύδνῃ, ἡ ἀριστερὰ χεὶρ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, μίτραι αὐτοκρατόρων καὶ πατριαρχῶν, ἀρχιερατικὰ ἄμφια κ.λ.π.

Ἐξαρτήματα τῆς Μονῆς τῆς Λαύρας εἶναι ἡ κοινόβιος Σκήτη τοῦ Προδρόμου κατοικουμένη ὑπὸ 24 Ρουμάνων μοναχῶν, ἡ ιδιόρρυθμος Σκήτη τῶν Καυσοκαλυβίων ἀποτελουμένη ἐκ 38 καλυβῶν καὶ οἱ μοναχικοὶ οἰκισμοὶ Ἀγίου Βασιλείου, Κατουνακίων, Ἀγίας Ἀννης καὶ Καρουλίων, ὅπου διαβιοῦν οἱ ἐρημίται ἢ ἡσυχασταί.

2. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

(Εὐαγγελισμὸς Θεοτόκου. 25 Μαρτίου)

Ἐν τῷ μέσῳ περίπτου τῆς βορειοανατολικῆς παραλίου πλευρᾶς τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθῶ κεῖται ἡ πλουσιωτάτη καὶ περικαλλεστάτη Μονὴ Βατοπεδίου, ἡ ὁποία ἱδρύθη τὸ 972—980 τῇ προτροπῇ τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου ὑπὸ τριῶν ἐξ Ἀλεξανδρουπόλεως ἀδελφῶν μοναχῶν: Ἀθανασίου, Νικολάου καὶ Ἀντωνίου. Κατὰ τινὰ ἀγιορειτικὴν παράδοσιν, ἡ ὁποία εἶναι ἱστορικῶς ἀνακριβής, ἡ Μονὴ ἱδρύθη ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου τὸ 321, ἀλλὰ ἐκάη ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου καὶ ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου τὸ 390 εἰς ἐνδειξὴν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Παναγίαν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ υἱοῦ του Ἀρκαδίου, ὁ ὁποῖος ἐπιστρέφων ἐκ Ρώμης ἐναύγησε καὶ εὐρέθη σῶος καὶ ἀκέραιος εἰς μίαν βάραν πλησίον τῆς Μονῆς. Ἐξ αὐτοῦ ἡ Μονὴ ἐπωνομάσθη βάρου παιδίον ἢ βατοπαίδιον. Εἰς πάντα τὰ ἀρχαιότερα ἔγγραφα ἡ λέξις βατοπέδιον γράφεται δι' ε καὶ οὐχὶ δι' αἰ ὡς παραγομένη ἐκ τῶν λέξεων

βάτος καὶ πεδίον (πεδιάς). Ἡ τοποθεσία τῆς Μονῆς εἶναι πράγματι πεδινή.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ια' αἰῶνος ἡ Μονὴ Βατοπεδίου ἤρχισε νὰ ἀκμάζῃ. Ἐπὶ Μιχαὴλ Η' τοῦ Παλαιολόγου καὶ τοῦ λατινοφρονος πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου Βέκκου, οἱ ὅποιοι ἐπερίμεναν τὴν σωτηρίαν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἀπὸ τὸν Πάπαν, ἡ Μονὴ κατεστράφη καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς ἐμαρτύρησαν, διότι κατεπολέμησαν σθεναρῶς τὰς περὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἀποπείρας. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ὑπέστη τὰ πάνδεινα.

Ἡ Μονὴ Βατοπεδίου εἶναι ιδιόρρυθμος. Τὸ Καθολικὸν τῆς ἐκτίσθη τὸν ι' ἢ ια' αἰῶνα, ἐτοιχογραφήθη δὲ τὸ 1312 καὶ ἀνεκαινίσθη τὸν ιστ' αἰῶνα. Μεταξὺ τῶν πολλῶν κειμηλίων τῆς Μονῆς ἐξέχουν ἡ Ἀγία Ζώνη τῆς Θεοτόκου, αἱ κάραι τοῦ Γρηγορίου Θεολόγου καὶ Ἀνδρέου Κρήτης, ἡ ὡραιότατη εἰκὼν τῆς Παναγίας τῆς Κτιτορίσσης ἢ Βηματαρίσσης, τὰ «νινία» (τρία μικρὰ εἰκονίδια) τῆς αὐτοκρατείας Θεοδώρας, συζύγου τοῦ Θεοφίλου, ἡ ψηφιδωτὴ εἰκὼν τῆς Ἀγίας Ἀννης, τὸ ποτήριον Ἰασπιδῶρον τοῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ τοῦ Παλαιολόγου κ.λ.π. Ἡ βιβλιοθήκη ἔχει 1800 περίπου χειρογράφους κώδικας.

Ἡ Μονὴ Βατοπεδίου ἔχει δύο Σκήτας, τὴν ιδιόρρυθμον Σκήτην τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ τὴν ρωσικὴν κοινοβιακὴν Σκήτην τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου.

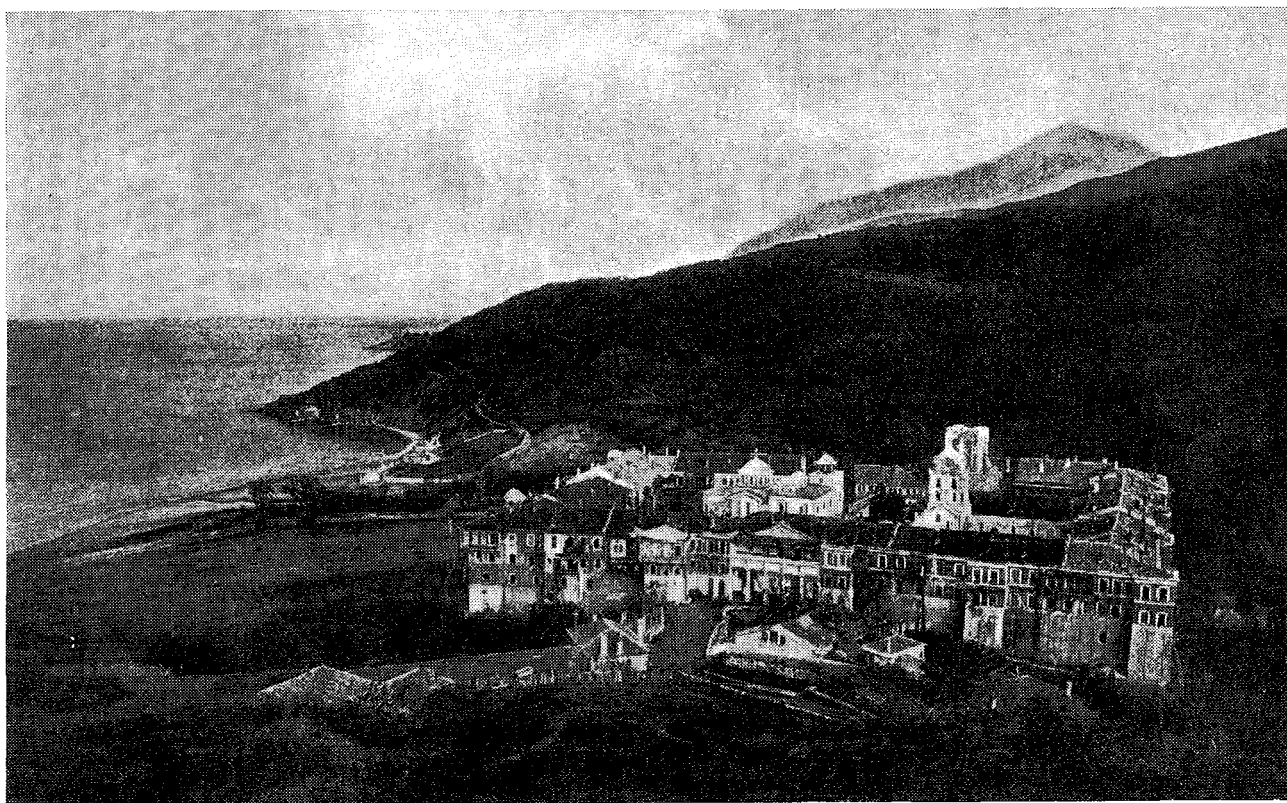
Εἰς ἐλαχίστην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Μονῆς εὐρίσκονται τὰ ἐρεῖπια τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδίδασκε καὶ ὁ πολὺς Εὐγένιος Βούλγαρις.

Ἡ Μονὴ Βατοπεδίου εἶναι σήμερον ἡ πλουσιωτέρα καὶ προοδευτικωτέρα Μονὴ τοῦ Ἀγίου Ὄρους.

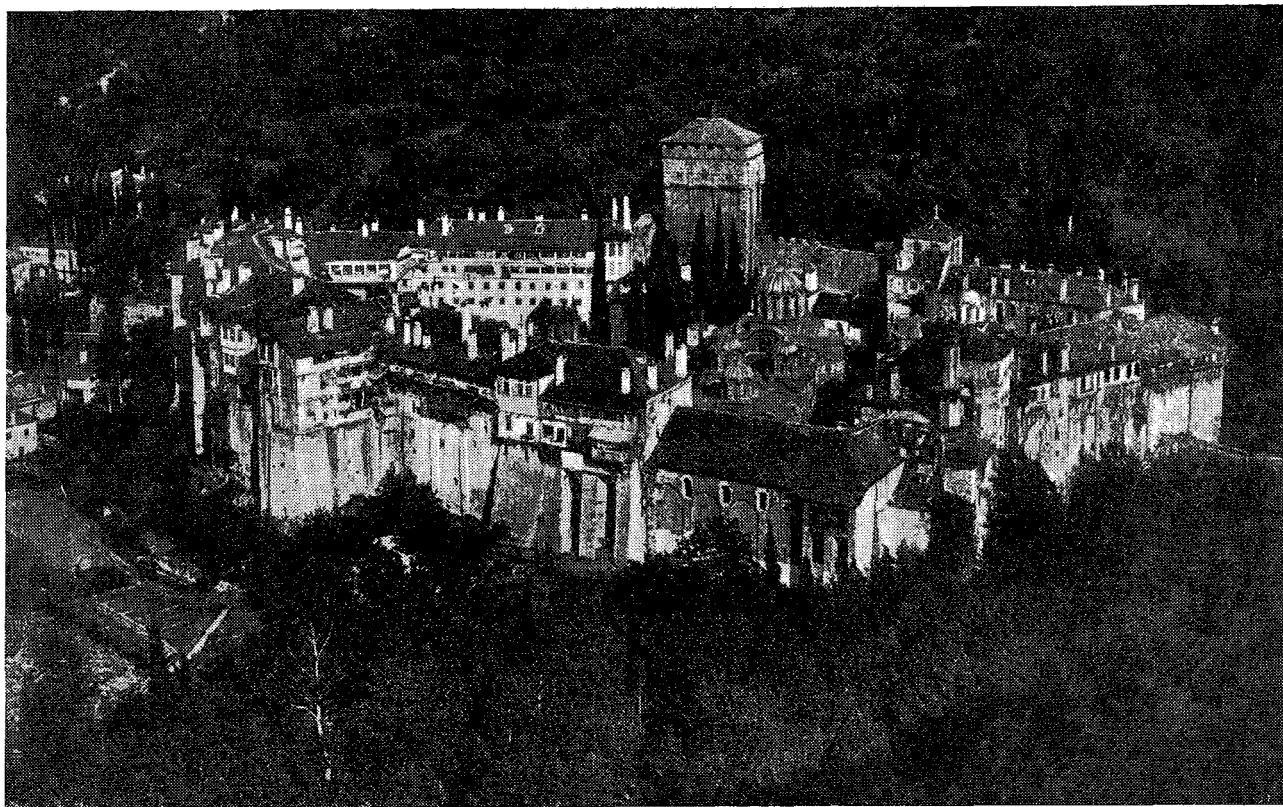
3. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΙΒΗΡΩΝ

(Κοίμησις Θεοτόκου. 15 Αυγούστου)

Μίαν καὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν μακρὰν τῶν Καρυῶν κεῖται ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς παραλίας τοῦ Ἀθῶ ἡ μεγάλη ιδιόρρυθμος Μονὴ Ἰβήρων. Αὕτη ἱδρύθη τὸ ἔτος 980 ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς παλαιᾶς Λαύρας τοῦ Ἀγίου Κλήμεντος ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Ἰβήρος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Εὐθυμίου καὶ τοῦ περιφήμου Ἰβήρος στρατηγοῦ Ἰωάννου Τορνικίου, οἱ ὅποιοι ἐμόναζον πλησίον τῆς Λαύρας τοῦ Ἀθανασίου. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ στρατηγοῦ Βάρδα Σκληροῦ ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος παρεκάλεσε τὸν Τορνίκιον νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἰβηρίαν καὶ πείσῃ τὸν βασιλέα αὐτῆς Δαβίδ νὰ ταχθῇ παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ

Ἱερὰ Μονὴ Ἰβήρων.

Ἱερὰ Μονὴ Χιλιανδρίου.

αὐτοκράτορος. Ὁ Τορνίκιος ἔπεισε τὸν βασιλέα Δαβίδ καὶ ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἰβήρων ἱππέων καὶ ἔσωσε τὸν θρόνον. Μετὰ τὴν καταστολὴν τῆς στάσεως ὁ Τορνίκιος ἐπανῆλθεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος φέρων πολλὰ δῶρα καὶ λάφυρα καὶ ἱδρυσεν τὴν Μονὴν Ἰβήρων μετὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Ἰβήρος καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Εὐθυμίου. Οἱ ἱδρυταὶ ἔθεσαν τὴν Μονὴν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Παναγίας τῆς Πορταϊτίσσης, τῆς ὁποίας ἡ ἱστορικὴ θαυματουργὸς εἰκὼν, ἐλθοῦσα διὰ θαλάσσης ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, φυλάσσεται μέχρι σήμερον εἰς ἓν παρεκκλήσιον πλησίον τοῦ πυλῶνος τῆς Μονῆς.

Ἡ Μονὴ τῶν Ἰβήρων ὑπέστη πολλὰ δεινὰ, καταστραφεῖσα τὸ 1259 ὑπὸ «πειρατῶν ἐκ Φραγκίας», τὸ ἔργον τῶν ὁποίων συνεπλήρωσαν βραδύτερον οἱ ἑνωτικοὶ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου. Ἐπὶ τοῦ λατινόφρονος πατριάρχου Βέγκου ἀνέδειξε καὶ μάρτυρας. Κατὰ τὰ μέσα τοῦ ἰδ' αἰῶνος ὑπερίσχυσαν οἱ Ἑλληγες, οἱ ὁποῖοι καὶ μέχρι σήμερον κατέχουν τὴν Μονήν. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ὑπέστη πολλὰς ζημίας, τὸ δὲ 1865 ἀπετεφρώθη τελείως, πλὴν τοῦ κυρίως ναοῦ, ἀλλ' ἀνεκαινίσθη πολὺ ταχέως.

Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ Ἰβήρος ἡγουμένου τῆς Γεωργίου Βαρασβατζῆ τὸ 1030. Παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας καταστροφὰς τῆς ἡ Μονῆς Ἰβήρων ἔχει σήμερον 1500 περίπου χειρόγραφα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἓν Εὐαγγέλιον περγαμηνὸν τοῦ 7' αἰῶνος, καθὼς καὶ μεγίστην συλλογὴν ἐντύπων. Ἐκ τῶν κειμηλίων τῆς προέχει ἡ περίφημος εἰκὼν Πορταϊτίσσης.

Ἐξαρτήματα τῆς Μονῆς εἶναι ἡ Σκήτη τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἡ Ἰβηριτικὴ, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἐστία τῆς νοερᾶς προσευχῆς, καὶ 13 κελλία.

4. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΧΙΛΙΑΝΔΑΡΙΟΥ

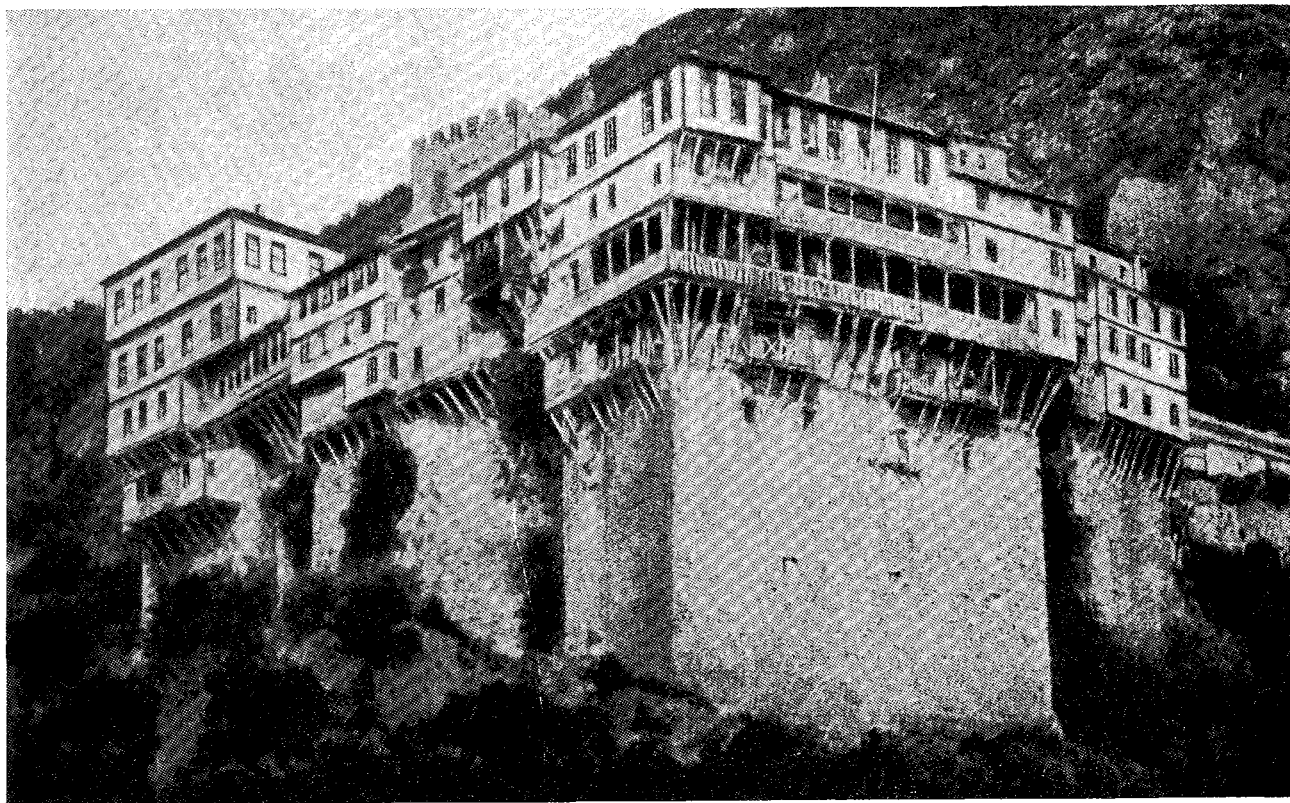
(Εἰσόδια Θεοτόκου. 21 Νοεμβρίου)

Ἡ ιδιόρρυθμος Σερβικὴ Μονὴ Χιλιανδαρίου κεῖται ἐπὶ ὠραιότατης ἀπόπτου τοποθεσίας πλησίον τῆς βορειοανατολικῆς παραλίας τῆς χερσονήσου τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἡ ὀνομασία τῆς παράγεται ἀπὸ τὴν βυζαντινὴν λέξιν Χελάνδιον (=πολεμικὸν πλοῖον ἐλαυνόμενον διὰ κωπῶν), εἰς ὅλα δὲ τὰ ἀρχαῖα ἔγγραφα ἀναφέρεται Χελανδαρίου Μονή, τῆς γραφῆς μὲ ἡ ἐπικρατησάσης ἀπὸ τοῦ 10' αἰῶνος. Ἰδρύθη τὸ 1198 ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Συμεὼν-Νεμάνια, Μεγάλου Ζουπάνου τῆς Σερβίας καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἁγίου Σάββα, Ἀρχιεπισκόπου Σερβίας, ἐπὶ τῶν ἐρείπιων παλαιοῦ ἑλληνικοῦ μοναστηρίου, καταστραφέντος τὸ 1169 ὑπὸ πειρα-

τῶν. Ὁ βασιλόπαις Σάββας, κατὰ κόσμον Ράστικο, εἶχεν ἀποδράσει ἀπὸ τὴν Αὐλὴν τοῦ πατρός του εἰς τὸν Ἄθω, ἔνθα ἐκάρη μοναχὸς εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ρώσων. Ὅταν δὲ ἀνευρέθη, ἔπεισε τὸν πατέρα του δι' ἐπιστολῆς νὰ περιβληθῇ τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ ἔλθῃ εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος διὰ νὰ μονάσουν μαζί. Ὁ Στέφανος Νεμάνια πράγματι ἐκάρη μοναχὸς καὶ μετέβη εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος πρὸς συνάντησιν τοῦ υἱοῦ του, τὸν ὁποῖον εὗρε μονάζοντα εἰς τὴν Μονὴν Βατοπεδίου. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος Γ' ὁ Κομνηνός, τῇ μεσολαβήσει τοῦ γαμβροῦ του κράλη τῆς Σερβίας Στεφάνου Β', ἐδῶρθε διὰ χρυσοβούλλου τὴν τότε ἔρημον Μονὴν Χιλιανδαρίου εἰς τὸν Σάββαν, ὁ ὁποῖος τὴν ἀνεκαινίσε καὶ τὴν κατέστησε μίαν τῶν σπουδαιότερων καὶ μεγαλυτέρων Μονῶν τοῦ Ἄθω. Ἠκμασε κατὰ τὸν 13' καὶ 14' αἰῶνα. Ὁ τσάρος τῆς Σερβίας Στέφανος Δουσάν (1336—1355) εὐηργέτησε ποικιλοτρόπως τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ ἰδιαίτερος τὴν Ἱ. Μονὴν Χιλιανδαρίου, ἡ ὁποία ἀπέβη ἡ πνευματικὴ ἐστία τῶν Σέρβων. Ἐν αὐτῇ μετεφράσθησαν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ εἰς τὴν σερβικὴν πολλὰ ἔργα τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας, πολλάκις δὲ οἱ ἡγούμενοί τῆς ἐξελέγοντο ἀρχιεπίσκοποι καὶ πατριάρχαι Σερβίας. Μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ σερβικοῦ μεσαιωνικοῦ κράτους ἡ Μονὴ Χιλιανδαρίου ἤρχισε νὰ παρακμάζῃ. Τὸ ἔτος 1722 ἔπαθεν ἐκ πυρκαϊᾶς. Ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 15' αἰῶνος ἐξέλιπον οἱ Σέρβοι μοναχοί, οἱ ὁποῖοι ἐπεκράτησαν πάλιν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1896, ὅτε ἐπεσκέφθη τὴν Μονὴν ὁ βασιλεὺς τῆς Σερβίας Ἀλέξανδρος Ὁβρένοβιτς.

Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς ἐκτίσθη τὸ 1303 ὑπὸ τοῦ κράλη τῆς Σερβίας Μιλουτίν εἰς τὴν θέσιν τοῦ παλαιοῦ καὶ μικροῦ ναοῦ, τὸν ὁποῖον ἀικοδόμησαν οἱ Ἅγιοι Συμεὼν καὶ Σάββας. Ἐτοιχογραφήθη ὑπὸ τοῦ Πανσελήνου καὶ τῶν μαθητῶν του. Ὅπισθεν τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Βήματος εὐρίσκεται ὁ τάφος τοῦ κτίτορος τῆς Μονῆς ἁγ. Συμεὼν, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἀνεφύη κλῆμα μὲ θαυματουργοὺς ιδιότητας κατὰ τῆς στειρώσεως. Μεταξὺ τῶν κειμηλίων προέχουν ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν «Παναγία ἡ Τριχεροῦσα» τοῦ 10' αἰῶνος, μία ὠραιότατη ψηφιδωτὴ φορητὴ εἰκὼν τῆς Παναγίας τοῦ 13' ἢ 14' αἰῶνος, ποτήριον ἐξ ἐλεφαντοστοῦ τοῦ βασιλέως Δουσάν καὶ τὸ ἐπὶ λευκῆς μεμβράνης Εὐαγγέλιον μὲ χρυσὰ γράμματα καὶ ἐπιτίτλους, δῶρον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Β'.

Ἐντὸς τῶν Καρυῶν ἔχει περὶ τὰ 20 κελλία, ἓν ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι τὸ λεγόμενον Τυπικαρεῖο, ὁ παλαιὸς Πύργος τοῦ Ἁγίου Σάββα, ὅπου καθ' ἕκαστον ἡμερονύκτιον ἀναγινώσκεται ὁλόκληρον τὸ Ψαλτήριον.

Ἱερά Μονή Διονυσίου.

Ἱερά Μονή Κουτλουμουσίου.

5. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

(Ἀγ. Ἰωάννου Προδρόμου. 24 Ἰουνίου)

Ἡ κοινόβιος Ἱερὰ Μονὴ Διονυσίου κεῖται εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν ἀκτὴν τῆς χερσονήσου τοῦ Ἄθω, κτισθεῖσα ἐπὶ ἀποκρήμνων βράχων καὶ ἔχουσα πολυαριθμούς ἐξώστας ὑπερθεν τῆς θαλάσσης. Ἰδρύθη τὸ ἔτος 1389 ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Διονυσίου ἐκ Κορυτσᾶς, τῇ γενναίᾳ ἀρωγῇ τοῦ Ἀλεξίου Γ' τοῦ Κομνηνοῦ. Εἰς τὸ Τυπικὸν τοῦ 1393 κατέχει τὴν 19ην θέσιν μεταξὺ τῶν τότε 25 Μονῶν. Ἀπὸ τοῦ 1στ' αἰῶνος ἐτάχθη 5η, καταλαβοῦσα τὴν θέσιν τῆς καείσης καὶ ἐν παρακμῇ διατελούσης Μονῆς Ξηροποτάμου. Τὸ ἔτος 1534 κατεστράφη ὑπὸ πυρκαϊᾶς, ἀνακαινισθεῖσα ὑπὸ τοῦ βοεβόδα τῆς Μολδοβλαχίας Ἰωάννου Πέτρου, ὁ ὁποῖος ἀνήγειρε καὶ τὸν νέον κυρίως ναὸν τῆς Μονῆς τὸ 1547, ὃν ἐτοιχογράφησεν ὁ Κρῆς Τζώρτζης.

Μεταξὺ τῶν κειμηλίων τῆς Μονῆς διακρίνεται ἡ ναόσχημος ἀργυρόχρυσος θήκη τῶν λειψάνων τοῦ Ἀγίου Νήφωνος, ὁ ὁποῖος δις ἐπατριάρχευσεν καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ, ὡς καὶ ἡ κἀρα τοῦ Προδρόμου, τὴν ὁποίαν ἐδώρησεν εἰς τὴν Μονὴν ὁ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας Νεάγκος. Ἡ βιβλιοθήκη ἀριθμεῖ περὶ τοὺς 760 κώδικας καὶ μέγαν ἀριθμὸν ἐντύπων.

Σήμερον ἡ Μονὴ Διονυσίου εἶναι ἐκ τῶν αὐστηροτέρων κοινοβίων τοῦ Ἀγίου Ὄρους. Μεταξὺ τῶν μοναχῶν τῆς ἐξέχουν ὁ καθηγούμενος ἀρχιμανδρίτης Γαβριὴλ καὶ ὁ μοναχὸς Θεόκλητος Διονυσιάτης, οἱ ὁποῖοι διὰ τῶν σοφῶν των συγγραμμάτων μᾶς ἀποκαλύπτουν τὴν ἀπροσμέτρητον πνευματικὴν ἀξίαν τοῦ μοναχισμοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

6. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΟΥ

(Μεταμόρφωσις. 6 Αύγουστου)

Ἡ Μονὴ αὕτη κεῖται εἰς τὸ κέντρον τοῦ Ἀγίου Ὄρους, εἰς τὰ πρόθυρα τῶν Καρυῶν, ἀπέχουσα τούτων περὶ τὰ 15 λεπτά. Ἰδρύθη κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1γ' αἰῶνος ὑπὸ τινος Κωνσταντίνου Κετελμούς, ὁ ὁποῖος γενόμενος χριστιανὸς μετωνομάσθη Κωνσταντῖνος. Εἰς ταύτην προσηρτήθησαν τὸ 1334 ἡ Μονὴ Φιλαδέλφου καὶ τὸ 1428 ἡ Μονὴ Ἀλυπίου, ἡ ὁποία σώζεται μέχρι σήμερον ὡς κελλίον τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων. Ἐπὶ τοῦ λατινόφρονος πατριάρχου Βέγκου ἐπαθε πολλά. Εὐηργετήθη πλουσίως ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων τῆς Βλαχίας. Τὸ 1766 ἐμόνασεν ἐν αὐτῇ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Ματθαῖος, ὁ ὁποῖος τὴν ἀνεκαίνισεν. Κατὰ τὰ ἔτη 1857 καὶ 1870 ἀπετεφρώθη, πλὴν τοῦ Καθολικοῦ καὶ τοῦ Πύργου, ἀνεκαινίσθη δὲ κατὰ τὰ ἔτη 1870—1901.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1850 εἶναι κοινόβιος. Τὸ Καθολικὸν τῆς ἐκτίσθη τὸν 1στ' αἰῶνα καὶ ἐτοιχογραφήθη ὑπὸ Θεοφάνους τοῦ Κρητός.

Μεταξὺ τῶν κειμηλίων τῆς Μονῆς διακρίνονται ὁ ἀριστερὸς πούς τῆς Ἀγίας Ἀννης καὶ ἡ ἀριστερὰ χεὶρ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς ἀριθμεῖ περὶ τοὺς 800 κώδικας ποικίλης ἐκκλησιαστικῆς ὕλης.

Ἐξάρτηματα τῆς Μονῆς εἶναι ἡ ἐξ 20 καλυβῶν συγκειμένη Σκήτη τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος ἡ Κουτλουμουσιανὴ καὶ 19 κελλία περὶ αὐτῆς καὶ ἐν Καρυαῖς.

7. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

(Μεταμόρφωσις. 6 Αύγουστου)

Κεῖται ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς παραλίας τῆς χερσονήσου τοῦ Ἄθω, εἶναι δὲ ἐκτισμένη ἐπὶ ἀποκρήμνων βράχων. Ἰδρύθη τὸν 1δ' αἰῶνα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ἀλεξίου καὶ Ἰωάννου, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος φέρεται εἰς τὰ πρῶτα ἔγγραφα τῆς Μονῆς ὡς μέγας στρατοπεδάρχης, ὁ δὲ ἕτερος ὡς μέγας πριμικήριος. Τὸν 1ε' αἰῶνα προσηρτήθησαν εἰς αὐτὴν αἱ Μοναὶ Φακιννοῦ, Σωτήρος, Ἀγίου Δημητρίου, Κηλοπόδαρη, Ἀγίου Αὐξεντίου καὶ ἡ τοῦ Ραβδόχου, ἐκ τῶν ὁποίων σώζεται μέχρι σήμερον μόνον ἡ εἰς τάξιν κελλίου ἐκπεσοῦσα Μονὴ Ραβδόχου. Ἡ Μονὴ Παντοκράτορος εἶναι ιδιόρρυθμος.

Αἱ παλαιαὶ τοιχογραφίαι τοῦ κυρίως ναοῦ τῆς ἀποδίδονται εἰς τὸν Πανσέληνον. Μεταξὺ τῶν κειμηλίων τῆς προέχουν ὁ πούς καὶ ἡ κνήμη τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἡ εἰκὼν τῆς Θεομήτορος τῆς Γεροντίσσης καὶ τμῆμα ἀσπίδος τοῦ Ἀγίου Μερκουρίου. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς ἔχει 340 κώδικας. Περίφημον εἶναι τὸ ἐν τῷ Ἀγίῳ Βήματι φυλασσόμενον χειρόγραφον τὸ λεγόμενον Εὐαγγέλιον Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου, τὸ ὁποῖον κοσμεῖται δι' ὠραιότατων μικρογραφιῶν.

Ἐξάρτημα τῆς Μονῆς Παντοκράτορος εἶναι ἡ μεγαλοπρεπὴς ρωσικὴ κοινοβιακὴ Σκήτη τοῦ Προφήτου Ἠλίου, ἡ ὁποία κεῖται νοτίως τῆς Μονῆς εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπόστασιν. Ἡ ἄλλοτε πολυάνθρωπος αὕτη Σκήτη τώρα κατοικεῖται ὑπὸ 9 Ρώσων ὑπεργήρων μοναχῶν. Ἡ Μονὴ ἔχει ἐπίσης 11 κελλία, καθὼς καὶ 36 ἐκ τῶν καλυβῶν τοῦ ἀσκητικοῦ οἰκισμοῦ Καψάλα.

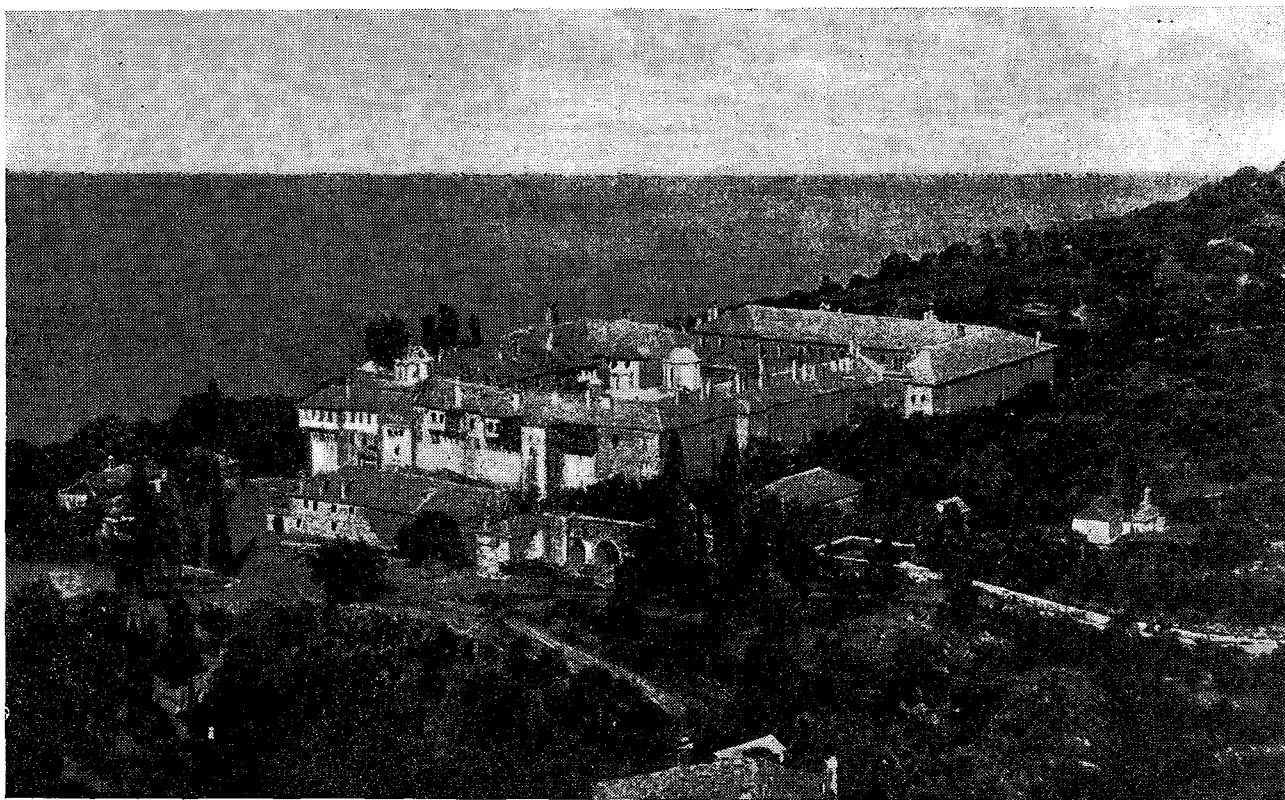
8. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΞΗΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

(40 Μαρτύρων. 9 Μαρτίου)

Ἡ Μονὴ αὕτη κεῖται εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς χερσονήσου τοῦ Ἄθω εἰς μαγευτικὴν, θέσιν δεσπό-

Ἱερὰ Μονὴ Παντοκράτορος

Ἱερὰ Μονὴ Ξεροποτάμου.

ζουσταν τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου. Κατὰ τὰς ἀγιορειτικὰς παραδόσεις, αἱ ὁποῖαι ἐλέγχονται ἱστορικῶς ὡς οὐχὶ ἀκριβεῖς, ἡ Μονὴ ἰδρύθη τὸ 424 ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου Πουλχερίας, ἡ ὁποία ἐδῶρθεν εἰς αὐτὴν τεμάχιον Τιμίου Εὐλου καὶ λείψανα τῶν Ἀγίων 40 Μαρτύρων. Ἱστορικῶς πιθανώτερα εἶναι ἡ γνώμη ὅτι ἡ Μονὴ ἰδρύθη τὸν 1' αἰῶνα ὑπὸ τοῦ ὁσίου Παύλου τοῦ Ξηροπαταμίτου, συγχρόνου τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Μεγίστης Λαύρας Ἀνανασίου τοῦ Ἀθωνίτου. Κατὰ τὴν παράδοσιν, ὁ Παῦλος ἦτο υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Α' τοῦ Ραγκαβέ. Ὁ διακεκριμένος οὗτος ἀσκητὴς ἠγήθη τῶν ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει ἀντιπάλων τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου, οἱ ὁποῖοι ἀντετίθεντο εἰς τὴν ἵδρυσιν μεγαλοπρεποῦς μονῆς, σταλεῖς μετὰ τοῦ Πρώτου τοῦ Ὄρους διὰ νὰ κατηγορήσουν ἐνώπιον τοῦ Τσιμισκῆ τὸν Ἀθανάσιον τὸν Ἀθωνίτην ὅτι «τοὺς ἀρχαίους νόμους παρακινεῖ καὶ μεταποιεῖται τὰ παλαιὰ ἔθνη καὶ ὅρους».

Ἡ Μονὴ ἠδὲξήθη κατὰ τὸν 1α' αἰῶνα, ὅτε κατέλαβεν ὁλόκληρον τὴν νοτιοδυτικὴν κρημνώδη πλευρὰν τοῦ Ἀγίου Ὄρους μέχρι τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Παύλου. Ἡ Μονὴ δις κατεστράφη· τὸν 18' αἰῶνα, ἐπανιδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου καὶ τὸν 18' αἰῶνα, ἀνοικοδομηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Ἀλεξάνδρου. Ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας περιέπεσεν εἰς μεγάλην παρακμὴν, ἀνακαινισθεῖσα περὶ τὸ 1760 ὑπὸ τοῦ λογίου μοναχοῦ Καϊσαρίου Δαπόντε Ξηροπαταμνοῦ. Ἀρχὰς τοῦ 19' αἰῶνος παρεχώρησεν εἰς τὴν Μονὴν Διονυσίου τὴν 5ην θέσιν, τὴν ὁποίαν κατεῖχεν εἰς τὴν ἱεραρχίαν τῶν τότε Μονῶν.

Τὸ νέον Καθολικὸν τῆς Μονῆς ἐκτίσθη τὸ 1761 καὶ ἐτοιχογραφήθη τὸ 1783. Ἡ Μονὴ εἶναι ἰδιορύθμιστος. Τὰ πολυτιμότερα κειμήλιά της εἶναι: δύο τεμάχια Τιμίου Εὐλου, τῶν ὁποίων τὸ μεγαλύτερον ἐτέθη τὸ 1963 εἰς προσκύννησιν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγίου Ὄρους. Ἡ βιβλιοθήκη της περιέχει 407 κώδικας ποικίλης ἐκκλησιαστικῆς ὕλης.

Ἐξαρτήματα ἔχει ἡ Μονὴ 4 κελλία. Ὁ λιμὴν τῆς Δάφνης ἀνήκει ἐξ ἡμισείας εἰς τὴν Μονὴν Ξηροπατάμου καὶ τὴν Μονὴν Σίμωνος Πέτρας.

9. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

(Ἀγ. Γεώργιος. 23 Ἀπριλίου)

Κεῖται εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθῶ καὶ εἰς ἡμισείας ὥρας περίπου ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Ἡ ὀνομασία τῆς Μονῆς προέρχεται ἐκ τῆς παλαιᾶς εἰκόνης, τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν παράδοσιν ἐζωγράφησεν ὁ ἴδιος ὁ Ἀγιος Γεώργιος καὶ

ἡ ὁποία ἤλθε διὰ θαύματος μόνη ἐκ τῆς ἐν Παλαιστίνῃ Μονῆς τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ὅπως ἡ Πορταλίτσα τῆς Μονῆς Ἰβήρων.

Κατὰ τὴν παράδοσιν, ἡ Μονὴ ἰδρύθη ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) κατὰ τὰ τέλη τοῦ 9' ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 10' αἰῶνος ὑπὸ τριῶν ἐξ Ἀχρίδος ἀδελφῶν: Μωυσέως, Ἀαρὼν καὶ Ἰωάννου. Ἄλλοι θεωροῦν ὅτι ἡ Μονὴ ἰδρύθη τὸ 1270 εἰς τὴν θέσιν προϋπάρχοντος παλαιοῦ κελλίου. Εἰς τὸ Γ' Τυπικὸν (1393) φέρεται δεκάτῃ εἰς τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν τῶν τότε 25 μονῶν. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου καὶ τοῦ λατινόφρονος Πατριάρχου Ἰωάννου Βέκκου οἱ ἐνωτικοὶ ἠρμήμωσαν τὴν Μονὴν καὶ κατέκαυσαν 26 μοναχοὺς αὐτῆς μετὰ τοῦ Πύργου, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχον καταφύγει. Βορειοανατολικῶς τῆς αὐλῆς τῆς Μονῆς, ὅπου ὁ ἀποτεφρωθεὶς Πύργος, ἀνηγέρθη τὸ 1873 μνημεῖον εἰς τιμὴν τῶν μαρτυρησάντων 26 μοναχῶν.

Ἡ Μονὴ Ζωγράφου εἶναι κοινόβιος. Εὐηργετήθη μεγάλως ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων Ἀνδρονίκου Β', Ἀνδρονίκου Γ' καὶ Ἰωάννου Α' τῶν Παλαιολόγων, τοῦ βασιλέως τῆς Σερβίας Στεφάνου Δουσάν καὶ ἄλλων. Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων τὸ 1502 ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Στεφάνου Γ' τοῦ Καλοῦ. Ὁ νῦν ναὸς ἐκτίσθη τὸ 1801, ἐτοιχογραφήθη δὲ τὸ 1817. Παρὰ τὴν Τράπεζαν τῆς Μονῆς, ἡ ὁποία ἀνηγέρθη τὸ 1896, ὑπάρχει μέγα παρεκκλήσιον ἀφιερωμένον εἰς τοὺς φωτιστὰς τῶν Σλαβῶν Κύριλλον καὶ Μεθόδιον.

Τὸ κτιριακὸν συγκρότημα τῆς Μονῆς εἶναι ἐπιβλητικόν· ἐκ τῶν κειμηλίων της διακρίνονται ἡ εἰκὼν Ἀκαθίστου «Ἐπακούουσα» καὶ ἡ ἀχειροποίητος εἰκὼν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. Ἡ βιβλιοθήκη της ἔχει 110 χειρογράφους ἑλληνικοὺς κώδικας.

Ἡ Μονὴ Ζωγράφου εἶναι βουλγαρικὴ, ἡ δὲ ἱστορία της εἶναι στενῶτατα συνδεδεμένη μετὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας.

10. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΔΟΧΕΙΑΡΙΟΥ

(Ἀρχάγγελος. 8 Νοεμβρίου)

Ἡ Μονὴ αὕτη κεῖται εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθῶ βορείως τοῦ λιμένος τῆς Δάφνης. Αὕτη ἰδρύθη, κατὰ τὴν παράδοσιν, τὸ πρῶτον ἐν Δάφνῃ ὑπὸ τοῦ Εὐθυμίου, μαθητοῦ τοῦ Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πρότερον δοχειαρὴς τῆς Μεγίστης Λαύρας. Εἰς τὸ Β' Τυπικὸν φέρεται δεκάτῃ, εἰς δὲ τὸ Γ' Τυπικὸν ἐνδεκάτῃ εἰς τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν τῶν τότε Μονῶν. Ἡ Μονὴ κατεστράφη μετ' ὀλίγον ὑπὸ πειρατῶν καὶ ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν διασωθέντων

Ἱερὰ Μονὴ Ζωγράφου.

Ἱερὰ Μονὴ Δοχειαρίου.

μοναχῶν εἰς τὴν σημερινὴν θέσιν βορείως τοῦ λιμένος τῆς Δάφνης. Τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ ἱστ' αἰῶνος ἀνεκαινίσθη ἐκ βάθρων ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Ἰωάννου Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς συζύγου του Ρωξάνης, τῇ ἐπιστάσει τοῦ Μητροπολίτου Μολδαβίας Θεοφάνους, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ μητροπολιτικοῦ του θρόνου ἐμόνασε καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν Μονὴν αὐτήν.

Ἡ Μονὴ Δοχειαρίου εἶναι ἰδιόρρυθμος. Τὸ ὥραϊον ἀρχιτεκτονικὸν τῆς σχεδίων τὴν καθιστᾷ μίαν τῶν γραφικωτέρων Μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Τὸ πολὺ ὑψηλὸν Καθολικὸν τῆς εἶναι κτίσμα τοῦ ἱστ' αἰῶνος καὶ ἔχει πολὺ μεγάλην Λιτὴν. Αἱ τοιχογραφίαι του ἔχουν ζωὴν καὶ ἐκφραστικότητα. Μεταξὺ τῶν κειμηλίων τῆς προέχει ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν «Γοργοεπήκοος». Ἡ βιβλιοθήκη τῆς περιέχει ἄνω τῶν 400 χειρογράφων ποικίλης ἐκκλησιαστικῆς ὕλης.

11. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΑΡΑΚΑΛΛΟΥ

(Ἀγ. Ἀπόστολοι. 29 Ἰουνίου)

Ἡ Μονὴ Καρακάλλου κεῖται εἰς τὴν βορειοανατολικὴν πλευρὰν τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθῶ εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Ἡ ὀνομασία τῆς Μονῆς αὐτῆς προέρχεται ἀπὸ ἓνα θρύλλον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Καρακάλλου ἀσπασθέντος τὸν χριστιανισμόν. Ἡ Μονὴ ἰδρύθη κατὰ τὰ τέλη τοῦ ια' αἰῶνος, πιθανὸν ἐπὶ Ρωμανοῦ Δ' τοῦ Διογένης (1067—1071). Ὁ ἰδρυτὴς τῆς παρμένει ἄγνωστος. Εἰς τὸ Γ' Τυπικὸν φέρεται τρίτῃ ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῶν τότε Μονῶν.

Ἡ Μονὴ Καρακάλλου εἶναι κοινόβιος. Τὸ Καθολικὸν τῆς ἐκτίσθη τὸ 1548 καὶ συνεπληρώθη τὸ 1563. Ἐτοιχογραφήθη τὸ 1717, ἡ Λιτὴ τῆς τὸ 1750 καὶ ὁ Νάρθηξ τῆς τὸ 1767. Αἱ τοιχογραφίαι τῆς φέρουν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς εἰκονογραφικῆς τεχνοτροπίας τῆς Μακεδονικῆς Σχολῆς. Ἡ Μονὴ ἐκὰς τρεῖς κατὰ καιροὺς, ἀνακαινισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Ἰωάννου Πέτρου. Πολλὰ κτίρια τῆς Μονῆς εἶναι τοῦ ιη' καὶ τοῦ ιθ' αἰῶνος. Εἰς τὸ τέμπλον ὑπάρχει εἰκὼν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἔργον τοῦ Διονυσίου Ἱερομονάχου τοῦ ἐκ Φουρνᾶ τῶν Ἀγρᾶφων (1722).

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς περιέχει 269 κώδικας ποικίλης ἐκκλησιαστικῆς ὕλης.

12. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΦΙΛΟΘΕΟΥ

(Εὐαγγελισμὸς. 25 Μαρτίου)

Ἡ Μονὴ Φιλοθέου, ἐκτισμένη ἐπὶ μικροῦ ὑψιπέδου εἰς τὴν βορειοανατολικὴν πλευρὰν τῆς χερσο-

νήσου τοῦ Ἀθῶ καὶ ἀπέχουσα ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, εἶναι μία τῶν ἀρχαιοτέρων Μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Αὕτη ἰδρύθη, κατὰ τὴν παράδοσιν, ὑπὸ τοῦ ἡσυχαστοῦ Φιλοθέου, συγχρόνου τοῦ Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου, τὸν ι' αἰῶνα. Εἰς τὸ Β' Τυπικὸν ἐμφανίζεται 19ῃ εἰς τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν τῶν 180 τότε Μονῶν, εἰς δὲ τὸ Γ' Τυπικὸν 13ῃ μετὰ τῶν τότε 25 Μονῶν.

Ἡ Μονὴ αὕτη ἐπηρξήθη καὶ ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου (1078—81), τὸ δὲ 1492 ὑπὸ τοῦ Ἰβήρος βασιλέως Λεοντίου καὶ τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἱστ' αἰῶνος διετέλεσεν ἡγούμενος αὐτῆς ὁ Ἅγιος Διονύσιος ὁ ἐν Ὀλύμπῳ, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποῖου οἱ περισσότεροι τῶν μοναχῶν τῆς ἦσαν βούλγαροι, ὡς πληροφοροῦμεθα ἐκ τοῦ βίου τοῦ ὡς ἄνω Ἀγίου. Ταχέως ὅμως ἡ Μονὴ καὶ πάλιν ἐξηλληνίσθη. Τὸ ἔτος 1871 ἡ Μονὴ ἐκὰς, διασωθέντος μόνον τοῦ Καθολικοῦ καὶ τῆς β βιβλιοθήκης, ἀνεκαινίσθη δὲ τμηματικῶς ἀπὸ 1871 μέχρι 1906.

Ἡ Μονὴ Φιλοθέου εἶναι ἰδιόρρυθμος. Ὁ κυρίως ναὸς τῆς ἐκτίσθη τὸ 1746 καὶ φέρει τοιχογραφίας τοῦ 1752. Ἡ Τράπεζα τῆς Μονῆς φέρει τοιχογραφίας τοῦ Κρητὸς Τζώρτζη (1540).

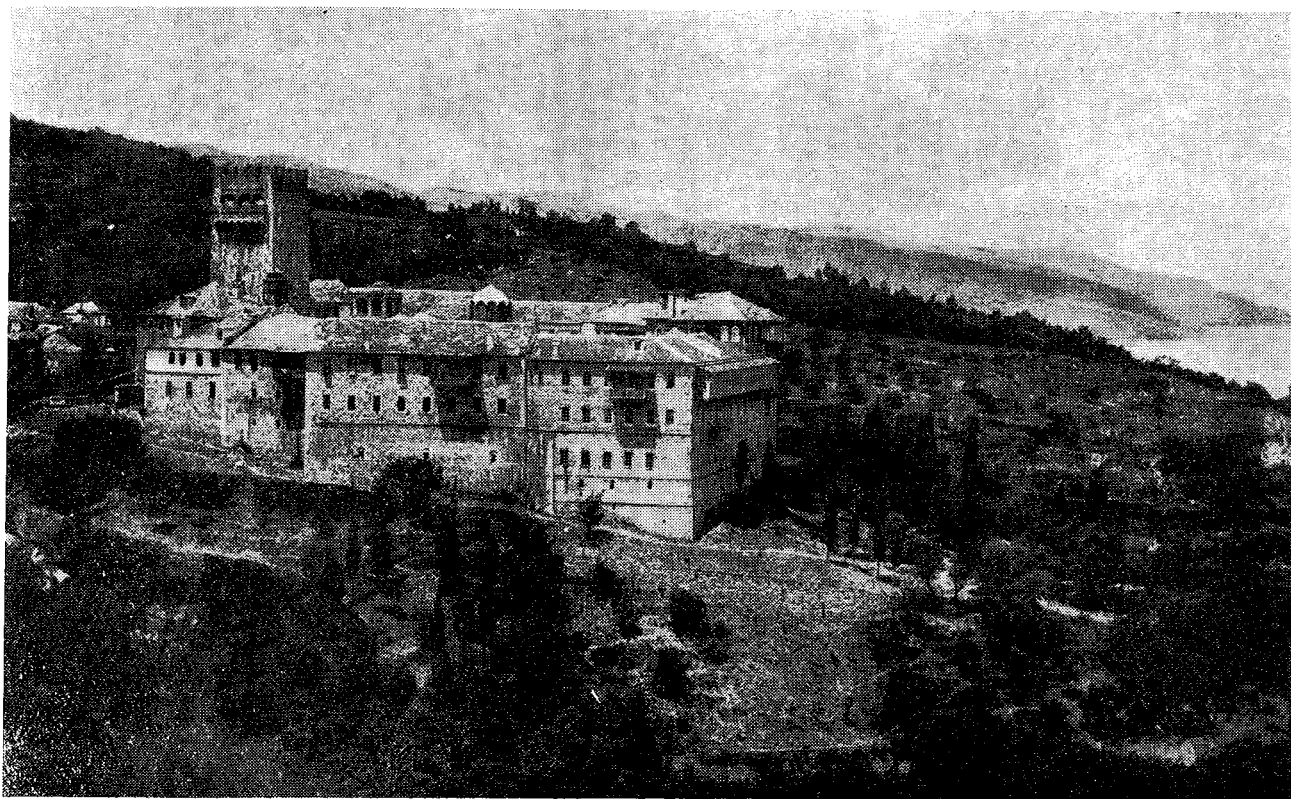
Μεταξὺ τῶν κειμηλίων τῆς Μονῆς διακρίνονται: τεμάχιον Τιμίου Εὐλοῦ, δῶρον Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου, ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, δῶρον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου, ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Παναγίας τῆς Γλυκοφιλοῦσης, ἡ ὁποία ριφθεῖσα εἰς τὴν θάλασσαν πρὸς διάσωσιν ἀπὸ τὴν μανίαν τῶν εἰκονομάχων διέπλευσε τὸν Μαρμαρᾶν, τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὸ Αἰγαῖον καὶ προσωρμίσθη εἰς τὸν λιμενίσκον τῆς Μονῆς Φιλοθέου, καὶ ἡ εἰκὼν τῆς «Γεροντίσσης» ἔλθοῦσα ἐκ Νιγρίτης διὰ θαύματος.

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς περιέχει 249 κώδικας ποικίλης ἐκκλησιαστικῆς ὕλης. Σήμερον ἡ Μονὴ εὐρίσκεται εἰς ἀνθηρὰν οἰκονομικὴν κατάστασιν χάρις εἰς τὸν δασικὸν πλοῦτόν της.

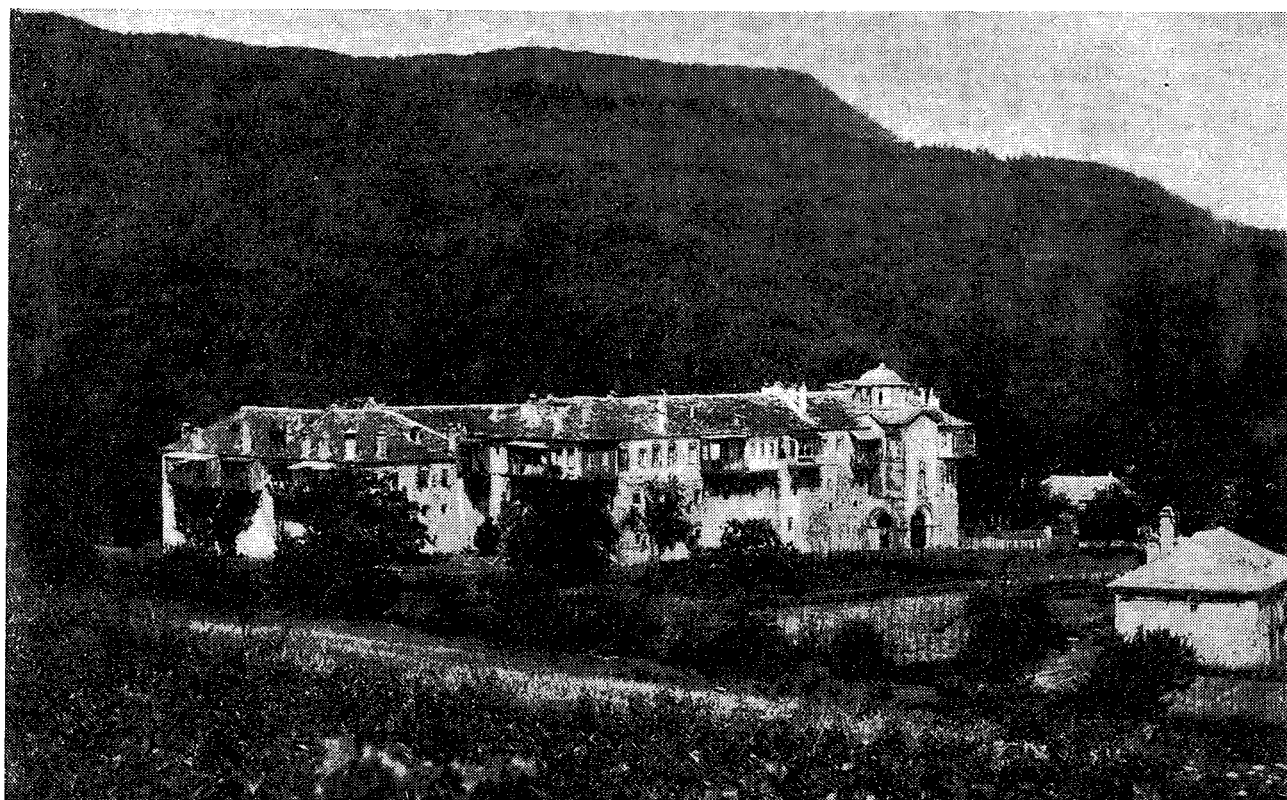
13. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΙΜΩΝΟΣ ΠΕΤΡΑΣ

(Γέννησις Χριστοῦ. 25 Δεκεμβρίου)

Ἡ Μονὴ αὕτη κεῖται εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν πλευρὰν τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθῶ εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Ἀποτελεῖ τὸ τολμηρότερον ἀρχιτεκτονικὸν οἰκοδόμημα τοῦ Ἀγίου Ὁρους, διότι εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλοῦ ἀποκρῆμνου πυργοειδοῦς βράχου, προσιτοῦ μόνον ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν. Ἡ Μονὴ ἰδρύθη, κατὰ τὴν παράδοσιν, κατὰ

Ἱερὰ Μονὴ Καρακάλλου.

Ἱερὰ Μονὴ Φιλοθέου.

τὰ μέσα τοῦ ἰδ' αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Σίμωνος, ὁ ὁποῖος ἠσκήτευεν εἰς Σκήτην τινὰ πλησίον τῆς Μονῆς. Οὗτος εἶδε τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων ἀστέρα ἄνωθεν τοῦ βράχου καὶ διὰ τοῦτο ὠνόμασε τὴν πέτραν ἢ τὸν βράχον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου συνέπηξε τὴν Μονήν, Νέαν Βηθλεέμ. Ἀνεκαινίσθη καὶ ἐμεγαλύνθη τὸ 1364 ὑπὸ τοῦ Δεσπότη τοῦ Σερβίας Ἰωάννου Οὐγγλεση, ὁ ὁποῖος καὶ τὴν ἀνήγαγεν εἰς τὴν τάξιν Μονῆς. Εἰς τὸ Γ' Τυπικὸν ἐμφανίζεται τρίτη εἰς τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν τῶν τότε Μονῶν. Ἡ Μονὴ κατεστράφη ὑπὸ πυρκαϊᾶς τὸ 1581, τὸ 1635 καὶ τὸ 1891. Κατὰ τὴν τελευταίαν πυρκαϊάν ἀπετεφρώθη ὁλοσχερῶς, διασωθέντων τῶν ἱερῶν λειψάνων καὶ τοῦ ἐν τῇ Προθέσει ἁγίου Δισκοποτήρου. Ἡ σήμερον ὑπάρχουσα ἐπτάροφος Μονὴ ἀνωκοδομήθη ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου τῆς Νεοφύτου δι' ἐράνων ἐκ Ρωσίας.

Ἡ Μονὴ εἶναι κοινόβιος. Σήμερον εὐρίσκεται εἰς μεγάλην ἀκμὴν. Κειμήλια τῆς Μονῆς εἶναι ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τῆς Ἀγίας Μαγδαληνῆς καὶ ἡ χεὶρ τοῦ Διονυσίου τοῦ ἐκ Ζακύνθου. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς περιέχει μόνον νεώτερα βιβλία, ὅλων τῶν χειρογράφων τῆς καέντων κατὰ τὴν πυρκαϊάν τοῦ 1891.

14. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

(Ἵπαπαντή. 2 Φεβρουαρίου)

Ἡ Μονὴ αὕτη, κειμένη εἰς τοὺς δυτικούς πρόποδας τοῦ κυρίως ὄρους τοῦ Ἄθω εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἰδρύθη κατὰ τὴν παράδοσιν ὑπὸ Παύλου τοῦ Ἐηροποταμίτου, τοῦ κτίτορος τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ἐηροποτάμου, περὶ τὰ τέλη τοῦ ι' αἰῶνος. Τὸν ἰδ' αἰῶνα κατεστράφη καὶ ἐκτεσοῦσα εἰς τάξιν κελίου περιῆλθεν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῆς Μονῆς Ἐηροποτάμου. Τὸν ἰδιον αἰῶνα ἐξηγοράσθη ὑπὸ τριῶν Σέρβων ἀπὸ τῆς Μονῆς Ἐηροποτάμου καὶ κατέστη ἀνεξάρτητος, φερομένη εἰς τὸ Γ' Τυπικὸν δεκάτῃ ὁγδόῃ ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῶν τότε Μονῶν. Ὁ Δεσπότης τῆς Σερβίας Γεώργιος Βράνκοβιτς τὴν ἀνεκαίνισε, ἰδρύσας καὶ νέον Καθολικὸν εὐρύτερον τοῦ παλαιοῦ, ἡ δὲ θυγάτηρ του Μάρω, σύζυγος Μουράτ τοῦ Α' καὶ μητέρα τοῦ Μωάμεθ Β' τοῦ Πορθητοῦ, ἐδώρησεν εἰς τὴν Μονήν τὰ τίμια Δῶρα καὶ μετόχια. Κατὰ τὸν ιστ' καὶ ιζ' αἰῶνα ἡ Μονὴ κατωκεῖτο ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ Σέρβων μοναχῶν καὶ ἡ σφραγὶς τῆς ἔφερεν ἑλληνοσερβικὴν ἐπιγραφὴν, τὸν ιη' ὅμως αἰῶνα κατέστη καθαρῶς ἑλληνική. Τὸ 1902 ἡ Μονὴ κατεστράφη ὑπὸ πυρκαϊᾶς κατὰ τὸ ἥμισυ, ἀνωικοδομηθεῖσα ἀπὸ 1902 μέχρι 1905.

Σήμερον ἡ Μονὴ εὐρίσκεται εἰς μεγάλην ἀκμὴν. Εἰς αὐτὴν ἐμόνασαν κατὰ καιροὺς ἄρκετοὶ λόγιοι μο-

ναχοί, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ γνωστὸς Κοσμάς Βλάχος συνέγραψε τὸ ὠραῖον ἔργον «Ἡ Χερσόνησος τοῦ Ἀγίου Ὁρους Ἀθῶ». Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1950 μέχρι καὶ τοῦ 1961 ὁ λόγιος ἡγούμενος αὐτῆς ἱερομόναχος Σεραφεῖμ (†1961) ἐξέδιδε μηνιαῖον περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἁγιος Παῦλος ὁ Ἐηροποταμίτης», τὸ ὁποῖον διένεμετο δωρεάν. Ὁ δὲ νέος λόγιος μοναχὸς τῆς Σωφρόνιος συνέγραψεν ὠραῖον βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Θησαυροὶ Ἀγίου Ὁρους». Μεταξὺ τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς συγκαταλέγεται ὁ ἐρημίτης Γεράσιμος, ὁ ὁποῖος ἐσπούδασε Χημεῖαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ζυρίχης.

Τὸ 1957 ἡ Μονὴ αὕτη κατεσκευάσε τὴν πρώτην ἀμαξιτὴν ὁδὸν ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὁρει πρὸς μεταφορὰν δι' αὐτοκινήτου μέχρι τοῦ ἄρσανα τῶν δασικῶν προϊόντων τῆς. Ἡ καινοτομία αὕτη δυσηρέστησε τοὺς μοναχοὺς τῶν συντηρητικωτέρων ἀγιορειτικῶν Μονῶν, διότι ἐπεκτεινομένη ἀπειλεῖ νὰ καταστρέψῃ τὸν βυζαντινὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

Ἡ Μονὴ εἶναι κοινόβιος. Τὸ σημερινὸν Καθολικὸν τῆς ἐκτίσθη τὸ 1817 καὶ συνεπληρώθη τὸ 1845. Ἐν τῶν ἀρχαιοτέρων κτισμάτων τῆς Μονῆς εἶναι τὸ παλαιὸν παρεκκλήσιον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, τὸ ὁποῖον φέρει θαυμασίας τοιχογραφίας τῆς Κρητικῆς Σχολῆς.

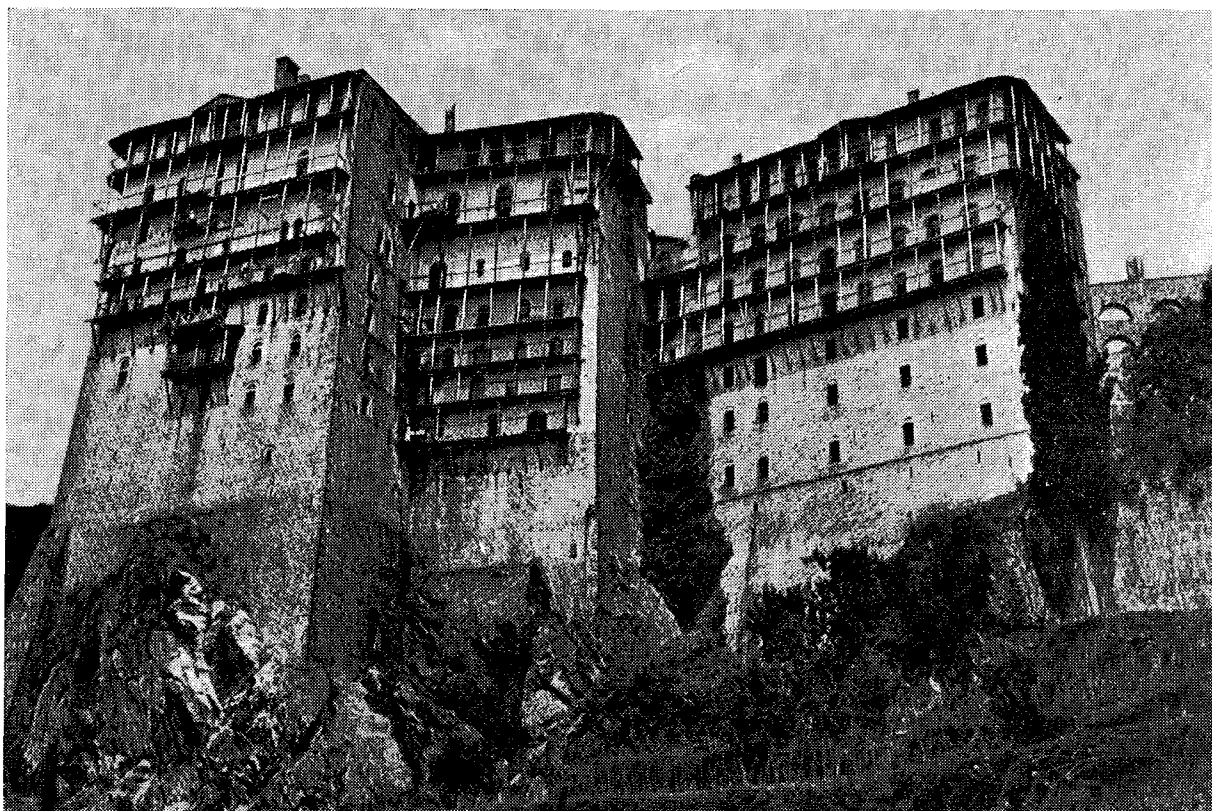
Μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῆς Μονῆς κατεχομένων κειμηλίων διακρίνονται: ὁμο μεγάλα τεμάχια Τιμίου Εὐλόου, τὰ τίμια Δῶρα τῶν Μάγων, ἀρχαῖος ξύλινος Σταυρὸς με μικρογραφίας ἐπὶ μεμβράνης, ξύλινον προσκυνητῆριον σχήματος ἀνοικτοῦ βιβλίου με θαυμασίας μικρογραφίας ἐπὶ μεμβράνης, εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἀνήκουσα εἰς τὴν αὐτοκράτειραν Θεοδώραν καὶ διασωθεῖσα διὰ θαύματος ἐκ τοῦ πυρός. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς περιέχει περὶ τοὺς 250 κώδικας ποιικίλης ἐκκλησιαστικῆς ὕλης.

Ἐξαρτήματα τῆς Μονῆς Ἀγίου Παύλου εἶναι ἡ ἐξ 25 καλυβῶν συγκειμένη ιδιόρρυθμος Νέα Σκήτη ἢ τοῦ Πύργου καὶ ἡ ἐξ 20 καλυβῶν συγκειμένη ιδιόρρυθμος Σκήτη τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τοῦ Λάκκου, ἡ ὁποία κατοικεῖται ὑπὸ 21 Ρουμάνων μοναχῶν.

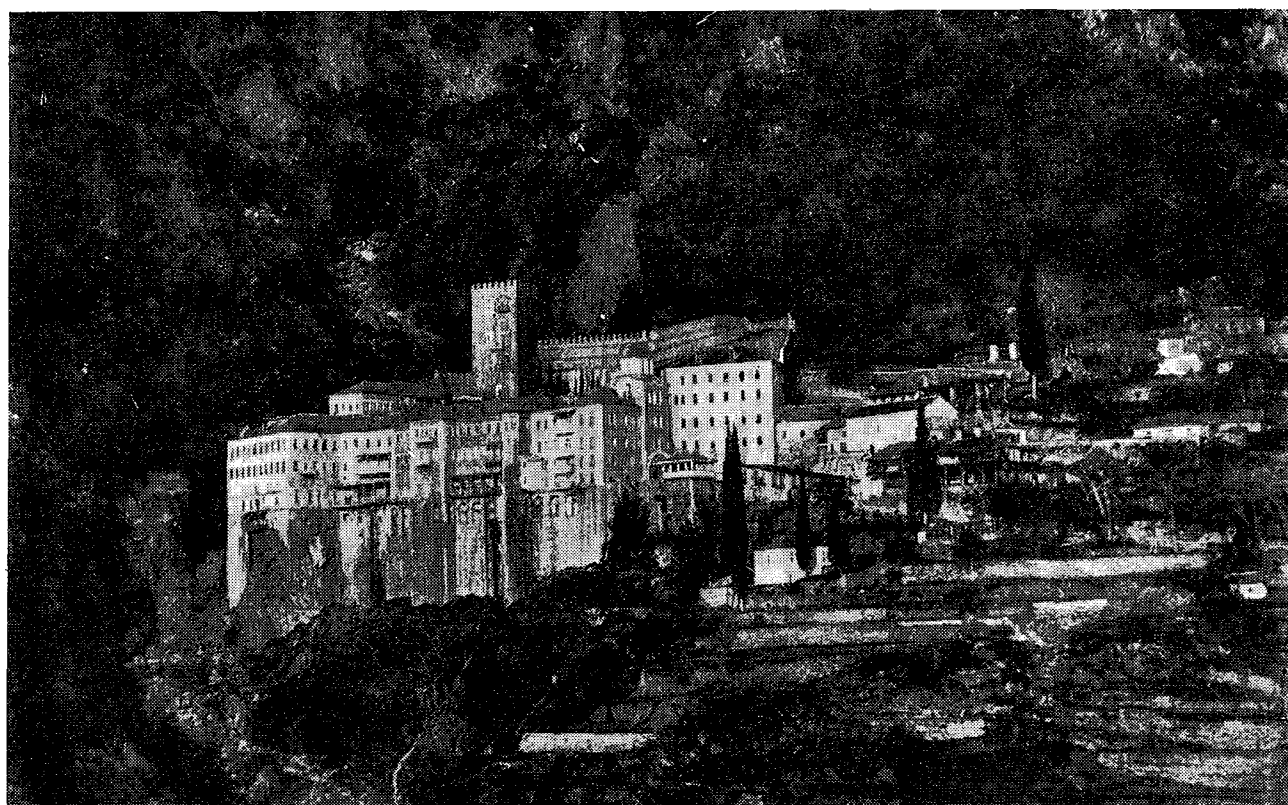
15. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΤΑΥΡΟΝΙΚΗΤΑ

(Ἁγιος Νικόλαος. 6 Δεκεμβρίου)

Ἡ Μονὴ αὕτη, ἡ ὁποία εἶναι σήμερον ἡ μικρότερα καὶ πτωχότερα ὅλων τῶν ἀγιορειτικῶν Μονῶν, κεῖται ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς παραλίας τῆς χερσονήσου τοῦ Ἄθω. Δὲν εἶναι γνωστὸν πότε ἀκριβῶς ἰδρύθη. Ἡ εἰς τὸ Α' Τυπικὸν φερομένη ὑπογραφή Νι-

Ἱερὰ Μονὴ Σίμωνος Πέτρας.

Ἱερὰ Μονὴ Ἀγίου Παύλου.

κηφόρου τοῦ Σταυρονικήτα, ἡ ἀρχαιότης τοῦ Πύργου τῆς καὶ πολλὰ ἄλλαι ἐνδείξεις πείθουν ὅτι υἱίσταται ἤδη ἀπὸ τοῦ ι' αἰῶνος ἂν ὅχι ὡς Μονὴ τοῦλάχιστον ὡς Κελλίον, ἰδρυθὲν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ δύο μοναχῶν, Σταύρου καὶ Νικήτα, ἢ ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου Σταυρονικήτα ἐπὶ Ἰωάννου Τσιμισκῆ. Τὸ 1533 ἐπωλήθη ὑπὸ τῆς Μονῆς Φιλοθέου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξηρτᾶτο ὡς κελλίον ἢ κάθισμα, εἰς τὸν ἡγούμενον Γρηγόριον Γηρομερίτην, ὁ ὁποῖος καὶ τὸ ἀνεκαίνισεν. Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας ἀνωκοδόμησε τὸ κελλίον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Νικολάου καὶ ἀνήγαγε τοῦτο τὸ 1544 διὰ σιγίλλου τοῦ εἰς Μονὴν. Διὰ τοῦτο κύριος κτίτωρ τῆς Μονῆς Σταυρονικήτα θεωρεῖται ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας, ὁ ὁποῖος ἡγόρασεν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τὸ ἐν Κασσάνδρᾳ μέγα μετόχιον «Πίνακα». Ἐκὰς τὸ 1607 καὶ 1879, ἀλλὰ ταχέως ἀνηγέρθη διὰ δανείων. Ἀπὸ 1886-1908 ἦτο ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος.

Ἡ Μονὴ εἶναι ἰδιόρρυθμος. Τὸ Καθολικὸν τῆς ἐκτίσθη μεταξὺ 1540-1553 καὶ εἶναι τὸ μικρότερον τοῦ Ἀγίου Ὁρους. ἔχει δὲ ὡραίας τοιχογραφίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἔργον Θεοφάνους τοῦ Κρητός, ὡς προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐπιγραφὴν ἀνωθεν τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ. Εἰς τὸ δεξιὸν προσκυνητᾶριον εὐρίσκεται ἡ περίφημος εἰκὼν τοῦ Ἀγίου Νικολάου, εἰς τὸ μέτωπον τοῦ ὁποῖου εἶναι προσκεκολλημένον ὄστρακον, ἐξ οὗ καὶ ἡ προσωποποιία Ἁγίου Νικόλαος ὁ Στρεϊδάς. Κατὰ τὴν παράδοσιν, ἡ εἰκὼν αὕτη ἐρρίφη εἰς τὴν θάλασσαν ὑπὸ τινος εἰκονομάχου καὶ ἀνεσύρθη ὑπὸ ἀλιέων ἐκ τοῦ βυθοῦ μετὰ παρέλευσιν 500 ἐτῶν.

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς περιέχει περὶ τοὺς 170 κώδικας. Ἀξία ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι ἐν Ψαλτήριον τοῦ ιγ' αἰῶνος γεγραμμένον μὲ χρυσᾶ γράμματα καὶ ἐν Εὐαγγέλιον μὲ ὡραιότατας μικρογραφίας.

Ἐξάρτημα τῆς Μονῆς εἶναι ἐν μέρος τοῦ ἀσκητικοῦ οἰκισμού Καψάλα, τοῦ ὑπολοίπου ἀνήκοντος εἰς τὴν Μονὴν Πανοκράτορος.

16. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

(Ἀγ. Γεώργιος. 23 Ἀπριλίου)

Κεῖται εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς χερσονήσου τοῦ Ἁθῶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Ἰδρύθη τὸν ι' αἰῶνα ἢ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ια' αἰῶνος ὑπὸ τοῦ ὁσίου Ξενοφώντος, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου ἀναφέρεται ὡς «πρεσβύτερος Ξενοφῶν ἡγούμενος ἐνὸς τῶν ἐν τῷ Ὄρει φροντιστηρίων». Ἀνεκαίνισθη συνδρομῇ τοῦ Νικηφόρου Βοτανειάτου

ὑπὸ τοῦ Στεφάνου, μεγάλου δρουγγαρίου τοῦ Βυζαντίου, ὁ ὁποῖος ἐμόνασεν ἐν αὐτῇ μετὰ τριῶν ἀκολούθων του μετονομασθεὶς Συμεών. Οὗτος διεδέχθη εἰς τὴν ἡγουμενίαν Γεράσιμον τὸν Κουροπαλάτην, τὸν ἄλλοτε Ἀυλάρχην τοῦ αὐτοκράτορος. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ ιγ' αἰῶνος κατεστράφη ὑπὸ πειρατῶν ἢ ὑπὸ τῶν λατινοφρόνων ἐνωτικῶν. Εἰς τὸ Γ' Τυπικὸν φέρεται ὀρθόθῃ ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῶν ἀγιορειτικῶν Μονῶν. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας εὐηγετήθη μεγάλως ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαυίας. Τὸ 1784 ἀνωκοδομήθη ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου τῆς Παΐσιου τοῦ Λεσβίου. Τὸ 1808 ἀνήγειρε τὸ νέον Καθολικὸν ὁ μονάσας ἐν αὐτῇ πρόην Σαμοκοβίου Φιλόθεος, τὸ ὁποῖον ἐπερατώθη μετὰ μίαν δεκαετίαν. Τὸ 1817 ἐκὰς ἡ Μονή, ἀλλὰ ταχέως ἀνεκαίνισθη καὶ ἐπεξετάθη ὑπὸ τοῦ Φιλοθέου, ὁ ὁποῖος διετέλεσε καὶ ἡγούμενος αὐτῆς. Εἰς τὴν Μονὴν Ξενοφώντος ἐμόνασεν καὶ ὁ διαπρεπὴς ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν καὶ ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς Νικηφόρος Καλογεράς.

Ἡ Μονὴ εἶναι κοινόβιος. Τὸ παλαιὸν Καθολικὸν τῆς Μονῆς, ἐκ τῶν μικροτέρων τοῦ Ἁθῶ, φέρει τοιχογραφίας τῆς Κρητικῆς Σχολῆς. Τὸ νέον Καθολικὸν εἶναι ἐκ τῶν μεγαλυτέρων μοναστηριακῶν ναῶν τοῦ Ἁθῶ.

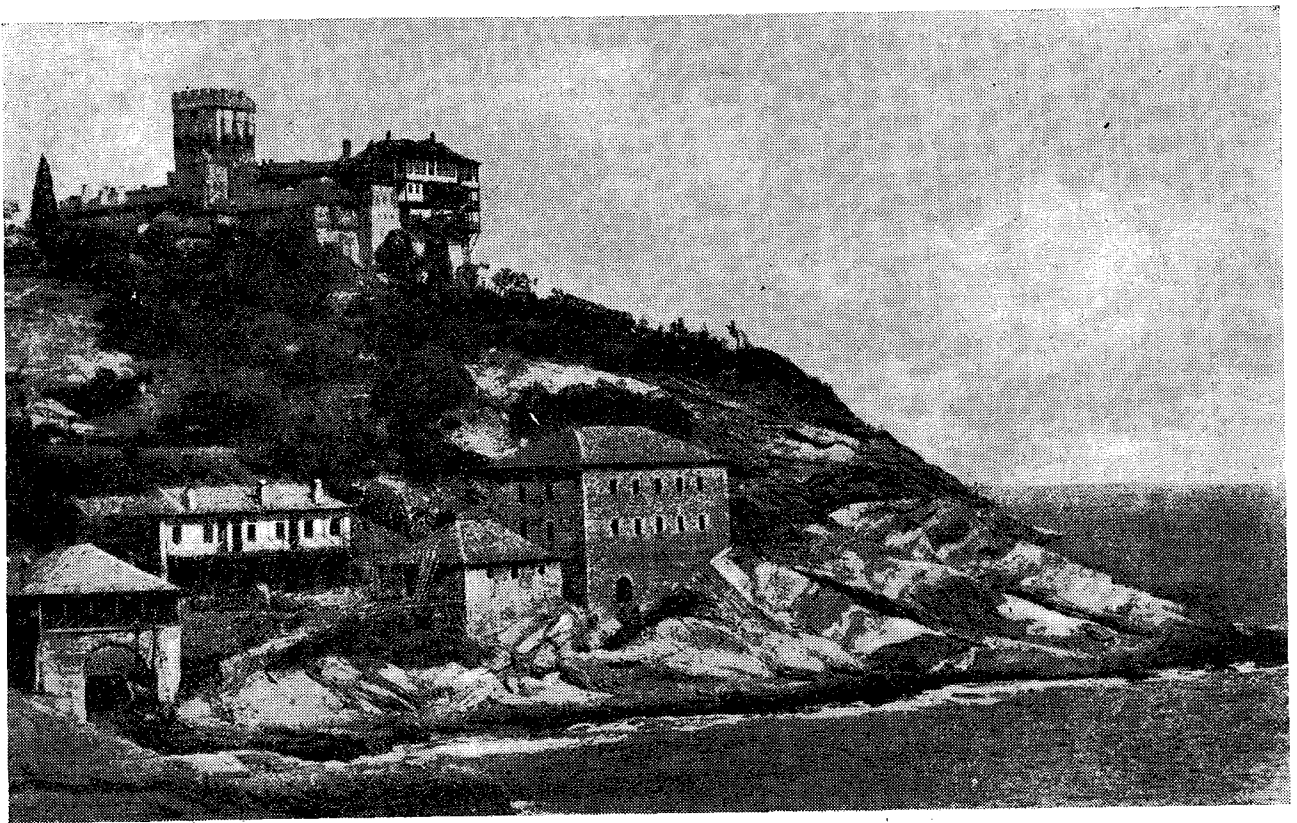
Τρία εἶναι τὰ σπουδαιότερα κειμήλια τῆς Μονῆς: μία μικρὰ ψηφιδωτὴ εἰκὼν τῆς Μεταμορφώσεως ἐκ κηρομαστίχης καὶ δύο μεγάλαι ψηφιδωταὶ εἰκόνες (μία τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ ἑτέρα τοῦ Ἀγίου Γεωργίου) τοῦ ιβ' ἢ ιγ' αἰῶνος. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς περιέχει περὶ τὰ 160 χειρόγραφα ποικίλης ἐκκλησιαστικῆς ὕλης.

Ἐξάρτημα τῆς Μονῆς εἶναι ἡ ἐξ 22 καλυβῶν συγκειμένη ἰδιόρρυθμος Σκήτη τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἡ ὁποία ἰδρύθη τὸν ιη' αἰῶνα. Σήμερον ἡ Μονὴ εὐρίσκεται εἰς ἀκμὴν.

17. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

(Ἀγ. Νικόλαος. 6 Δεκεμβρίου)

Ἡ Μονὴ αὕτη κεῖται εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς χερσονήσου τοῦ Ἁθῶ, εἶναι δὲ ἐκτισμένη ἐπὶ βράχου περιβρεχομένου ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἰδρύθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ιδ' αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Συναΐτου. Εἰς τὸ Γ' Τυπικὸν φέρεται 22α μετὰ τῶν τότε 25 Μονῶν. Ἀνωκοδομήθη ἐκ βάθρων περὶ τὸ 1500 ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Ἰωάννου Στεφάνου. Ἡ Μονὴ ἀπετεφρώθη τὸ 1761, ἀνεκαίνισθη ὑπὸ τοῦ σκευοφύλακος αὐτῆς Ἰωακείμ τοῦ Μακρογένη δι' ἐράνων συλλεγέντων ἐν Κωνσταντινὸπόλει καὶ Βλαχίᾳ.

Ἱερὰ Μονὴ Σταυρονικήτα.

Ἱερὰ Μονὴ Ξενοφῶντος.

Ἡ Μονὴ εἶναι κονόβιος ἀπὸ τὸ 1840. Συγκαταλέγεται μετὰ τῶν πτωχοτέρων Μονῶν τοῦ Ἀθῶ. Ὁ κυρίως ναὸς τῆς ἐτοιχογραφήθη τὸ 1779, ὁ δὲ νάρθηξ τοῦ τὸ 1840.

Μετὰ τῶν κειμηλίων τῆς τὸ σπουδαιότερον εἶναι ἡ ὡραιότατη εἰκὼν τῆς Θεοτόκου. «Ὁδηγήτρια Παντάνασσα», τὴν ὁποίαν ἐδώρησεν εἰς τὴν Μονὴν ἡ «εὐσεβεστάτη κυρὰ Μαρία Ἀσανίνα Παλαιολογίνα, κυρὰ τῆς Μολδοβλαχίας». Ἀνωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ ἔνδον ναοῦ τοῦ νεκροταφείου τῆς Μονῆς ὑπάρχει συμβολικὴ τοιχογραφία παριστῶσα τὴν Ἀγίαν Τριάδα ἔχουσαν ἓν σῶμα, τρία πρόσωπα καὶ ἕξ χεῖρας.

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς ἔχει περὶ τὰ 170 χειρόγραφα ποικίλης ἐκκλησιαστικῆς ὕλης. Ἐξαρτήματα ἔχει ἡ μονὴ 4 κελλίαι ἐν Καρυαῖς, εἰς ἓν τῶν ὁποίων εὐρίσκεται ὁ Ἀγιογραφικὸς Οἶκος τῶν Ἰωσαφαίων.

18. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΕΣΦΙΓΜΕΝΟΙ

(Ἀνάληψις Κυρίου)

Κεῖται ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς παραλίας τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθῶ, εἶναι ἐκτισμένη εἰς τὸν μυχὸν μικροῦ ὄρμου καὶ τὰ θεμέλια τῆς βρέχονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἰδρῦθη κατὰ τὰ τέλη τοῦ ι' ἢ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ια' αἰῶνος ὑπὸ τινος μοναχοῦ Ἐσφιγμένου καλουμένου ἢ κατ' ἄλλην παράδοσιν, ὑπὸ τινος μοναχοῦ «σχοινίῳ σφιγκτῶς ἐζωσμένου». Ἡ πρώτη ἔγγραφος μαρτυρία περὶ τῆς Μονῆς ἀπαντᾷ εἰς τὸ ἐγκλητικὸν γράμμα Παύλου τοῦ Ξηροπιταμίτου (1001). Εἰς τὸ Β' Τυπικὸν φέρεται πέμπτη, εἰς δὲ τὸ Γ' Τυπικὸν ἐνάτη εἰς τὴν ἰσοαρχικὴν τάξιν τῶν ἀγιορειτικῶν Μονῶν. Τὸ 1533 κατεστράφη ὑπὸ πειρατῶν, μετ' ὀλίγον ὅμως ἀνεκαίνισθη. Τὸν ιζ' αἰῶνα παρήκμασεν, ἀλλ' ἀνωρθώθη διὰ συνδρομῶν ἐκ Ρωσίας ἐπὶ τοῦ Τσάρου Ἀλεξάνδρου Μιχαήλοβιτς. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ιη' αἰῶνος περιέπεσεν εἰς μεγάλην πενίαν καὶ ἔβαινε πρὸς διάλυσιν. Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν ὑπέστη μεγάλας καταστροφὰς ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Ἡ Μονὴ εἶναι ἓν τῶν αὐστηροτέρων καὶ καλύτερον ὀργανωμένων κεινοβίων. Τὸ εὐρύχωρον Καθολικὸν τῆς Μονῆς φέρει τοιχογραφίας τοῦ 1811 καὶ 1818.

Τὰ σπουδαιότερα κειμήλια τῆς Μονῆς εἶναι ὁ Σταυρὸς τῆς Πουλχερίας καὶ ἡ ψηφιδωτὴ φορητὴ εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος, ἡ ὁποία εἶναι ἑξοχον ἔργον τέχνης τοῦ ιβ' αἰῶνος. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς περιέχει ἄνω τῶν 300 Κωδίκων.

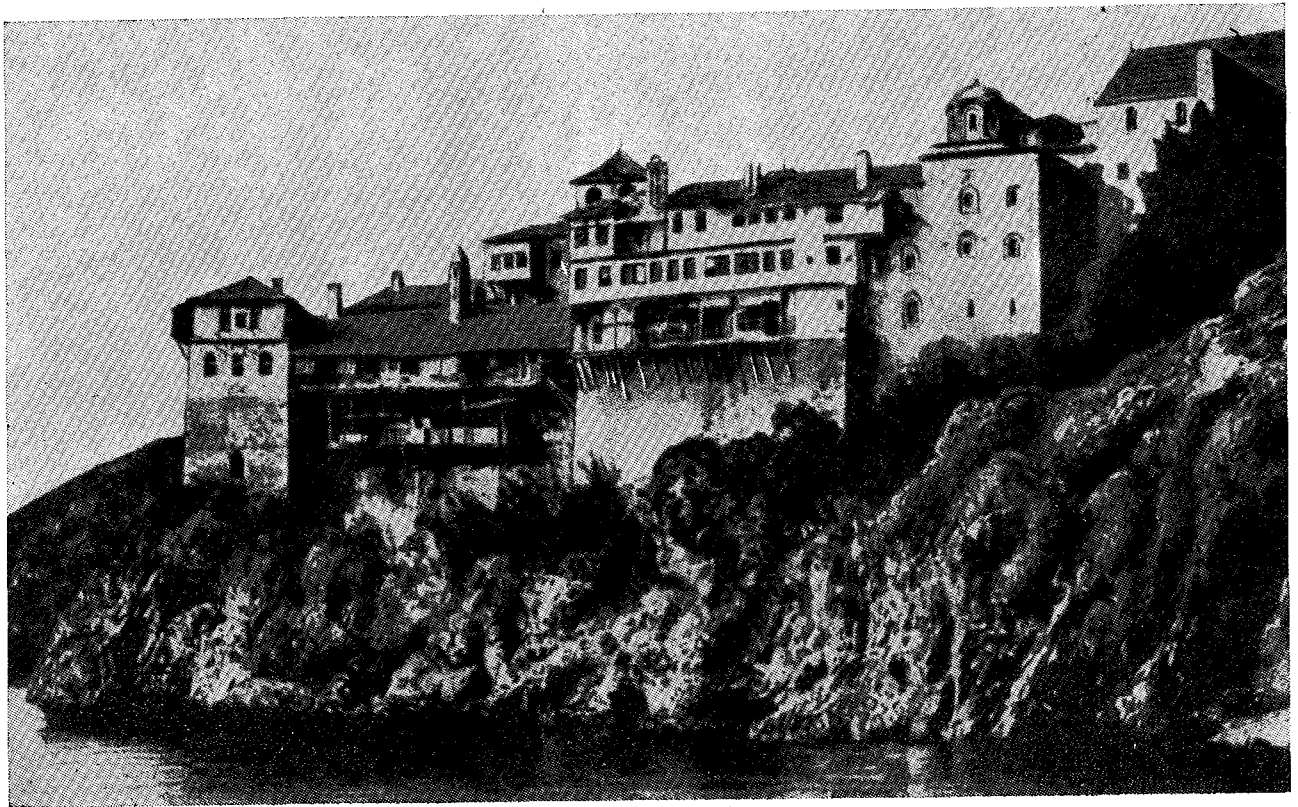
Ἠγούμενος τῆς Μονῆς Ἐσφιγμένου διετέλεσεν

ὁ μέγας μυστικὸς τῆς Ἐκκλησίας μας Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Ἐν τῶν παρεκκλησίῳ τῆς Μονῆς τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου Πετσέρσκη, ἱδρυτοῦ τῆς περιωνύμου Λαύρας τοῦ Κιέβου, ὁ ὁποῖος μονάσας δις ἐνταῦθα τὸν ια' αἰῶνα ἀντέγραψε τοὺς ἑλληνικοὺς μοναχικοὺς θεσμούς καὶ μετέφερε τούτους εἰς τὴν Ρωσίαν, γενόμενος οὕτως ὁ θεμελιωτὴς τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ.

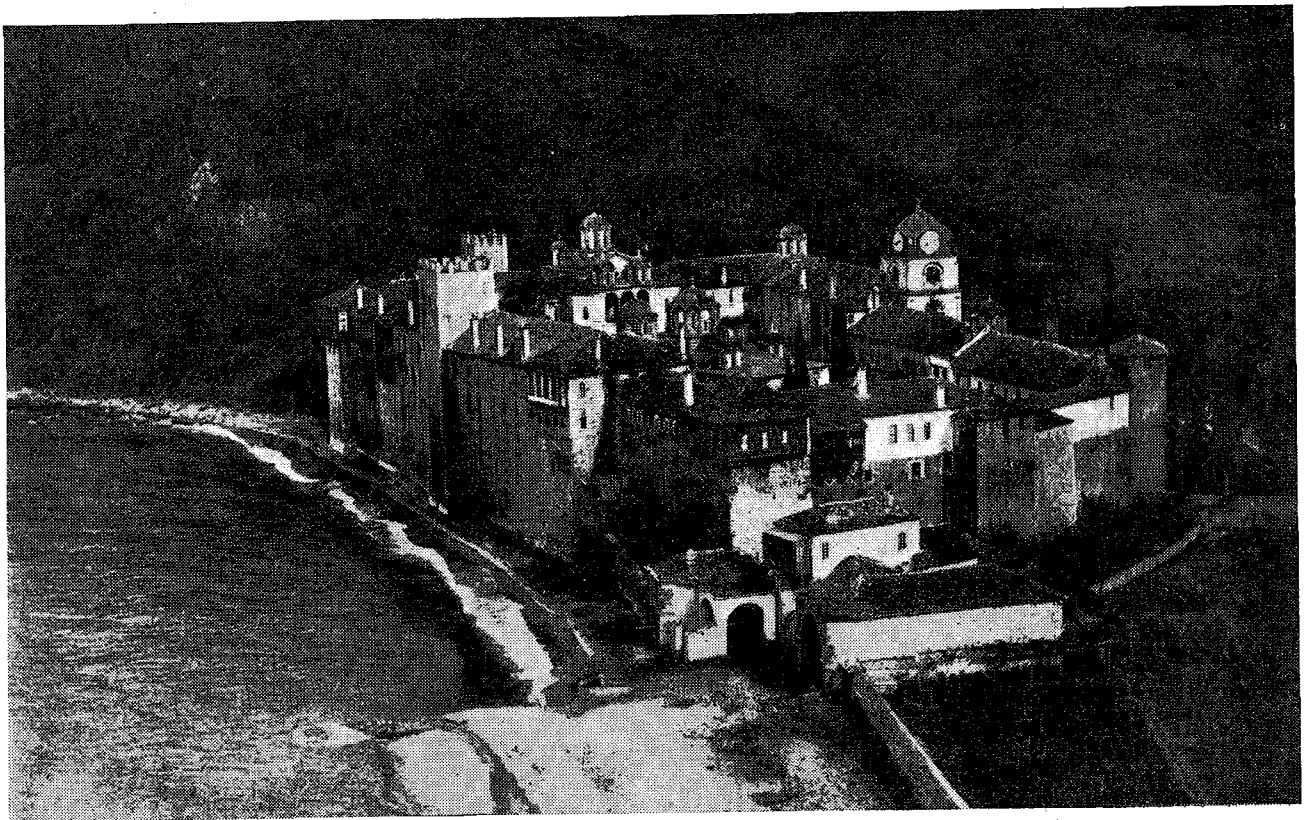
19. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

(Ἀγ. Παντελεήμων. 27 Ἰουλίου)

Ἡ Μονὴ αὕτη κεῖται εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν ἀκτὴν τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθῶ πρὸς βορρᾶν τῆς Δάφνης. Σήμερον εἶναι ἡ μεγίστη τῶν ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει Ἱερῶν Μονῶν κατὰ τὴν εὐρύτητα τοῦ περιβόλου καὶ τὸ μέγεθος τῶν κτιρίων καὶ τὴν ἐντὸς τῶν κτιρίων πληθύν τῶν ναῶν καὶ παρεκκλησιῶν. Ἰδρῦθη τὸν ιβ' αἰῶνα ὑπὸ τινος Θεσσαλονικέως εἰς τὴν θέσιν ὅπου εὐρίσκεται σήμερον τὸ καλούμενον Παληομονάστηρον. Εἰς τὰ ἀρχαῖα ἔγγραφα φέρεται ὡς Μονὴ Ἀγ. Παντελεήμονος τοῦ Θεσσαλονικέως. Ἐρημωθεῖσα τὸν ιβ' αἰῶνα, προσηρτήθη εἰς τὴν τότε ὑφιστάμενην Μονὴν τοῦ Ξουλουργοῦ (νῦν Σκήτην Βογορόδιτσα) ἢ τῶν Ρώσων καλουμένην, διότι ἐμόναζον ἐν αὐτῇ καὶ τινες Ρῶσοι μοναχοί. Ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Ξουλουργοῦ ἢ τῶν Ρώσων μετόκησε μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Μονὴν Ἀγ. Παντελεήμονος τοῦ Θεσσαλονικέως, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸ 1312 καὶ ἐντεῦθεν προσωνυμεῖται Μονὴ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος τῶν Ρώσων ἢ Μονὴ τῶν Ρώσων, τοῦ ἡγουμένου τῆς ὁμοῦς ὑπογράφοντος ἑλληνιστί. Ἀπὸ τοῦ ιδ' μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ιε' αἰῶνος κατοικεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων μοναχῶν, ἀπὸ τὰ τέλη δὲ τοῦ ιε' μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ιζ' αἰῶνος ἐμόναζον ἐν αὐτῇ καὶ Σέρβοι μοναχοί. Εἰς τὸ Γ' Τυπικὸν ἡ Μονὴ φέρεται δεκάτῃ πέμπτῃ ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῶν τότε Μονῶν. Ἀρχὰς τοῦ ιη' αἰῶνος ὁ Ρῶσος περιηγητὴς Μπάρσκυ εὑρεν εἰς τὴν Μονὴν μόνον δύο Βουλγάρους καὶ δύο Ρώσους μονάζοντας ἐν αὐτῇ μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Τὸν ιη' αἰῶνα ἡ Μονὴ ἦτο ἐτοιμόρροπος, οἱ μοναχοί τῆς τὴν ἐγκαταλείπουν καὶ κατέρχονται εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου συνδρομῇ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Σκαρλάτου Καλλιμάχη κτίζουσιν τὴν σημερινὴν Μονὴν. Ἡ Μονὴ λόγῳ τῶν χρεῶν τῆς καὶ τῆς μεγάλης ἐνδείας εἰς ἣν περιέπεσεν, ἤρχισεν ἀπὸ τὸ 1840 νὰ δέχεται Ρώσους μοναχοὺς, οἱ ὅποιοι σὺν τῷ χρόνῳ πληθύνονται καὶ ὑπερτεροῦν τῶν Ἑλλήνων, ἐκλέξαντες τὸ 1875 Ρῶσον ἡγούμενον. Ἐκτοτε ἡ Μονὴ κατέστη οὐ μόνον ὀνόματι ἀλλὰ καὶ πράγματι ρωσικὴ. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ κ' αἰῶνος ἡρίθμει ἄνω τῶν 2000 Ρώσων μοναχῶν, σήμερον δὲ

Ἱερὰ Μονὴ Γρηγορίου.

Ἱερὰ Μονὴ Ἐσφιγμένου.

κατοικεῖται ὑπὸ πεντήκοντα περίπου ὑπεργήρων μοναχῶν.

Ἡ Μονὴ εἶναι κοινόβιος. Αἱ ἀκολουθίαι τελοῦνται σλαωνιστὶ καὶ ρωσιστὶ. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς περιέχει 1027 ἑλληνικὰ καὶ σλαβικὰ χειρόγραφα καὶ πολλὰς χιλιάδας ἐντύπων βιβλίων.

Ἐξαρτήματα τῆς Μονῆς εἶναι αἱ Σκήται Βογορόδιτσα, Χρουμίτσα καὶ Νέα Θηβαῖς.

Σήμερον ἡ μονὴ εὐρίσκεται εἰς μεγάλην παρακμὴν λόγῳ λειψανδρίας.

20. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΩΝΣΤΑΜΟΝΙΤΟΥ

(Πρωτομάρτυς Στέφανος. 27 Δεκεμβρίου)

Ἡ Μονὴ αὕτη, τελευταία εἰς τὴν ἱεραρχίαν τῶν Μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους, κεῖται ἐπὶ τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθῶ ἀπέχουσα ἡμίσειαν ὥραν τῆς θαλάσσης. Ὁ χρόνος τῆς ἰδρύσεως τῆς Μονῆς αὐτῆς παραμένει ἄγνωστος. Κατὰ τὴν παράδοσιν, ἰδρύθη τὸν δ' αἰῶνα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντος, υἱοῦ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. Ἡ

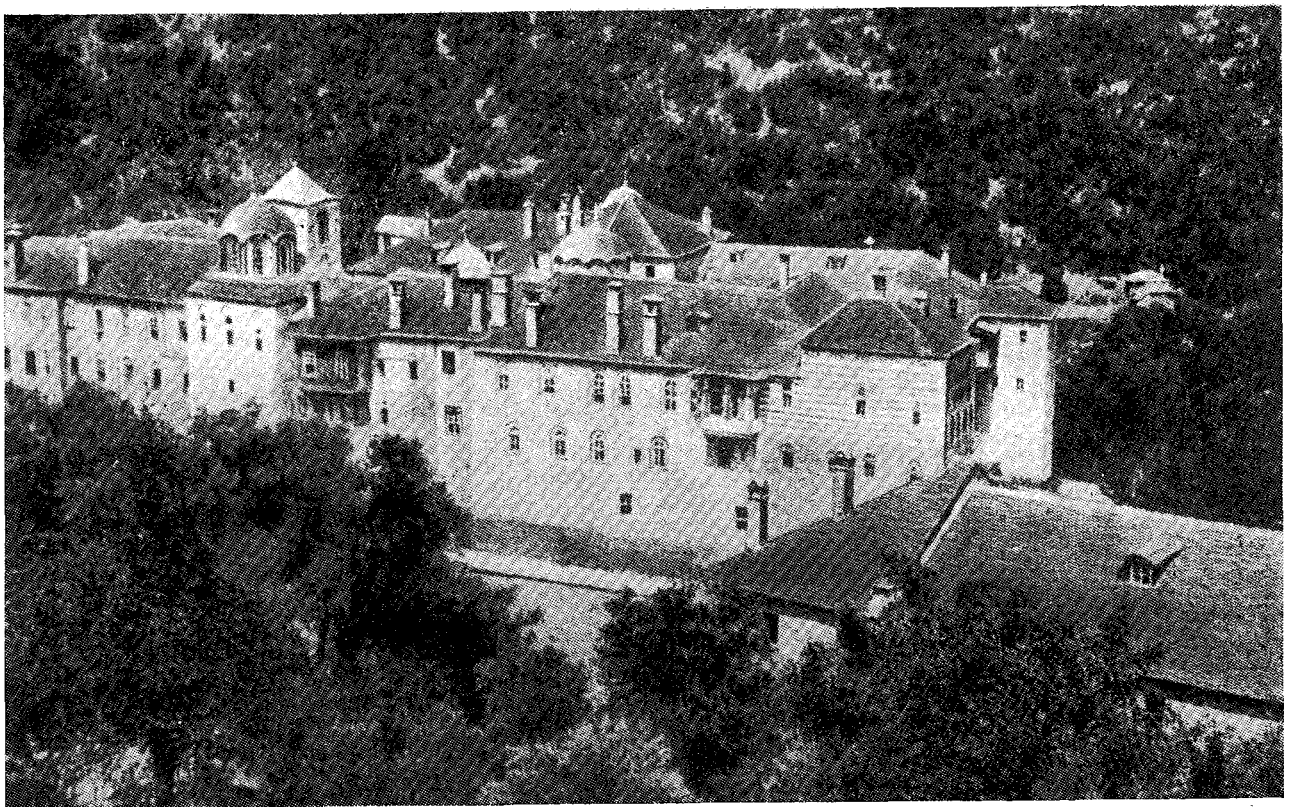
παράδοσις αὕτη δέον νὰ ἀπορριφθῇ, διότι τότε οὔτε ἔχνος μοναστικῆς ζωῆς ὑπῆρχεν εἰς τὸν Ἀθῶ. Φαίνεται ὅτι ἡ Μονὴ ἰδρύθη κατὰ τὰ τέλη τοῦ ια' αἰῶνος. Εἰς ἓν χρυσόβουλλον τοῦ 1351 τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Α' τοῦ Παλαιολόγου ἀναφέρεται Μονὴ Κωνσταντίτου, εἰς δὲ τὸ Γ' Τυπικὸν (1393) Μονὴ Κωνσταντίου. Ἀρχὰς τοῦ ιε' αἰῶνος ἡ Μονὴ ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ Β' τοῦ Παλαιολόγου. Εὐηργετήθη ὑπὸ τοῦ Δεσπότη τῆς Σερβίας Γεωργίου Βράνκοβιτς. Τέλη τοῦ ιστ' αἰῶνος κατεστράφη ἐκ πυρκαϊᾶς καὶ ἔζησεν ἐν μεγάλῃ παρακμῇ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ιθ' αἰῶνος, ὅτε ἀνεκαινίσθη ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ διὰ δωρεᾶς τῆς Βασιλικῆς Κονταξῆ, συζύγου τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Τὸ 1862—1871 ἀνεκτίσθησαν ἡ βόρειος πλευρὰ καὶ τὸ Καθολικὸν δι' ἐράνων συλλεγόντων εἰς τὴν Ρωσίαν.

Ἡ Μονὴ εἶναι ἐν τῶν αὐστηροτέρων κοινοβίων τοῦ Ἀθῶ. Μεταξὺ τῶν κειμηλίων τῆς Μονῆς διακρίνονται αἱ εἰκόνες Ὁδηγητρίας, Ἀντιφωνητρίας καὶ Ἀγίου Στεφάνου, αἱ ὁποῖαι ἤλθον διὰ θαύματος ἐκ Παλαιστίνης κατὰ τὴν περίοδον τῆς εἰκονομαχίας. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς περιέχει περὶ τοὺς 110 Κώδικας ποικίλης ἐκκλησιαστικῆς ὕλης.

Ἱερά Μονὴ Ἁγίου Παντελεήμονος.

Ἱερά Μονὴ Κωνσταμονίτου.

Η ΔΑΣΚΗΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Τὸ Ἅγιον Ὄρος εἶναι ὁ πανευλόγητος χώρος τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, πού δέκα συναπτοί αἰῶνες ἀσκητικῆς ἀγίας ζωῆς τὸν ἔχουν καθιερώσει ὡς μυστικὴν καθέδραν τοῦ πνεύματος. Εἶναι ἡ μυστικὴ βάτος τῆς Γραφῆς ἡ φλεγόμενη καὶ μὴ καιομένη, πού τὸ πῦρ τῆς ἐτροφοδότησε τὴν φλόγα τῆς πίστεως, καὶ τὸ φῶς τῆς ἐφώτισε τὸν γνόφον τοῦ μυστηρίου τοῦ ὄντος εἰς μυριάδας ἀγίων ψυχῶν. Εἶναι τὸ Θαβώρ τῆς μεταμορφώσεως καὶ τῆς τροποποιήσεως τῶν συνειδήσεων εἰς γενεὰς τοῦ νέου Ἀδάμ, διὰ τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ διὰ τοῦ σταθεροῦ προσανατολισμοῦ τῶν ψυχῶν πρὸς τὸν Θεόν. Εἶναι ὁ τόπος βεβαιώσεως τῆς ὑψηλῆς πνευματικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου· ὅπου ὑπὸ τὸ φῶς καὶ τὴν αἴσθησιν τῆς ἐμφύτου θείας πνοῆς ἀποκαλύπτεται, ἐντὸς μιᾶς ιδεώδους συνεχείας, πάμφωτος ἡ «θεία εἰκὼν» τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι τέλος ἡ μυστικὴ ἐκείνη κλίμαξ τοῦ Ἰακώβ, διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἀνθρώπος λυτρούμενος καὶ ἐκφεύγων ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῆς μονώσεώς του, ἀνέρχεται εἰς τὰ οὐράνια δώματα. Πυκνοῦνται αἱ ἀγγελικαὶ τάξεις ἀπὸ γῆρας ὑπάρξεις, πού ἐπτερώθησαν ὑπὸ τὸν ἥλιον τῆς μυστικῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας. Καὶ πραγματοποιεῖται ἡ συνάντησις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὅπως συνέβη τοῦτο εἰς τὸν Παῦλον κατὰ τὴν πορείαν του εἰς Δαμασκόν.

Ἐκεῖ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπὸ τὰς καταιγιστικὰς ἐπιπνοίας τοῦ παγερωτέρου Βορρᾶ κατεψύχετο ἡ γῆ τῆς Ἑλλάδος μας, οὐδέποτε ἐσημειώθη νάρκωσις τῆς ψυχῆς. Ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ, διὰ τῆς ὁποίας καὶ μόνης πραγματοποιεῖται ἡ συγγένεια τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, ὑπῆρξε πάντοτε ἐκεῖ ζέουσα. Καὶ εὐσεβεῖς καὶ ἀπόκοσμοι ἀσκηταὶ ἴσταντο καὶ ἴστανται συνεχῶς «ἐνώπιοι ἐνώπιον» ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, κατακοσμοῦντες καὶ στεφανοῦντες τὴν ζωὴν μὲ τὸ ὑπέρκαλλον ἄνθος τῆς ἀγιότητος. Τὸ φῶς τῆς Ὁρθοδόξου ἀληθείας οὐδέποτε ἐκεῖ ἐθλάσθη καὶ—διὰ τῆς τηρήσεως τῆς ἀκριβείας τῆς πίστεως καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων—οὐδέποτε ἀπέβη ἀμαυρόν. Οἱ πτωχοὶ τοῦ μοναχοῦ ἤκουον πάντοτε τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ, ἐρχομένην ἀπὸ ἀπώτατον καὶ ἀνέκφραστον βάθος, ὅπως ὁ Μωϋσῆς ἐπὶ τοῦ Σινᾶ. Καὶ ἀπέβη οὕτω τὸ Ἅγιον Ὄρος ἡ θεοποίητος στάμνα ἡ περικλείεσσα τὸ τρισάγιον μῦρον τῆς Ὁρθοδόξιας. Ἡ ἀστείρευτος πηγὴ τῆς διψώσης Θεότητα ψυχῆς. Καὶ ἡ γῆ, ὅπου ἀπεκρυπτογραφήθη εἰς τοὺς ἐξαισιωτέρους

μουσικοὺς τόνους ἡ Εὐαγγελικὴ ἀλήθεια, καὶ ἀπεκαλύφθη ὁ Χριστὸς ἐντὸς τοῦ βάθους τοῦ πνεύματος. Καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος σημαίνει νίκην κατὰ τοῦ χρόνου. Ἄρωμα πνευματικῶν πανεύσμων. Τόπον βιώσεως τοῦ πληρώματος τῆς Θεανδρικῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας. Μετάβασιν εἰς ὑπερτέραν καὶ μακρὰν παντὸς βαρβάρου στοιχείου κατάστασιν. Καὶ τὸ ἱερώτατον Παλλάδιον τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὁποίου ἡ σκέψις συγκινεῖ βαθύτατα πᾶσαν ἑλληνικὴν ψυχὴν.

Διότι οἱ ἀσκηταὶ του, καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν τῆς ἱστορικῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους, ἐπέδειξαν καὶ ἐξαιρετον κοινωνικὴν δρᾶσιν, ἡ ὁποία ἀνεπτύσσετο, μὲ ἀδιάπτωτον παντοτε καὶ αὐστηρὰν συμφωνίαν πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς Ὁρθοδόξιας.

Καὶ ὑπῆρξαν οἱ εὐλαβεῖς μοναχοὶ τοῦ ὑπέροχου διδάσκαλοι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν του. Ἀνυπέρβλητοι καθηγεμόνες του εἰς τὴν ἠθικὴν ζωὴν, διὰ τοῦ λάμποντος προσωπικοῦ των παραδείγματος. Ἐλεγκταὶ καὶ τιμηταὶ τῶν πλανῶν του καὶ τῶν παραπτωμάτων του. Ὑπερασπισταὶ τῶν καταδυναστευομένων. Παρηγορηταὶ τῶν χειμαζομένων. Διοργανωταὶ λαϊκῶν σχολείων. Ἰδρυταὶ Ἀκαδημιῶν. Θερμοουργοὶ ἱεραπόστολοι, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου. Παράγοντες ἐξόχου κοινωνικῆς εὐποιίας. Καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ἀσίγητοι καὶ ἀσύγκριτοι κήρυκες τῆς Οἰκουμενικῆς ἀληθείας· καὶ διάδοχοι τῶν θείων Ἀποστόλων καὶ τῶν ἀγίων Πατέρων, ὡς Ἀρχιερεῖς καὶ ὡς Πατριάρχαι.

Ὑπάρχουν πολλοὶ—καὶ δυστυχῶς πάρα πολλοὶ—πού γεώδεις καὶ ἄπτεροι τὴν φύσιν, θεωροῦν τὸν ἀσκητισμὸν ὡς πυρετικὸν ρεμβασμὸν νοσοῦσης ψυχῆς! Ὡς ἀντικοινωνικὴν οὐτοπίαν! Ὡς πάθος ψυχικὸν ἀλόγιστον, πού παρασύρει, ὡς ἀνεμοστρόβιλος, ἀσθενῇ καὶ ἀνίσχυρα πνεύματα πρὸς τὰς σιωπηλὰς καὶ παγωμένας ἐκτάσεις τῆς αἰωνιότητος, ὅπου καταψύχονται καὶ ἀπολιθοῦνται! Δὲν ἀναπαύεται, λέγουν, εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀλλ' ἀναστρέφεται μὲ σκιὰς καὶ μὲ φαντάσματα! Καὶ ὄχι μόνον δὲν ἀποτελεῖ, κατ' αὐτοὺς, τὴν κορυφὴν τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ τὸ μουσικὸν πεντάγραμμον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκφράζεται ἡ ψυχὴ· ἀλλ' εἶναι νοσηρὸν αὐτόχρημα παραλήρημα, καὶ ἄναρθρος κραυγὴ τοῦ χάους καὶ τῆς διανοητικῆς ἀσυναρτησίας!...

Καὶ ὅμως δὲν ὑπάρχει περισσότερο νηφάλιος καὶ περισσότερο ἀπλὴ καὶ θετική πραγματικότης ἀπὸ τὸν ἀσκητισμόν. Καὶ μάλιστα τὸν Ὁρθόδοξον, ὅπως οὗτος διεμορφώθη εἰς τὸ "Ἅγιον" Ὅρος. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ πραγματοποιεῖται ἐκεῖ ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν. Οἱ εὐλαβεῖς μοναχοὶ του διέρχονται διὰ τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου αὐτοῦ, μὲ τὸ βλέμμα τους ἐστραμμένον πάντοτε πρὸς τὰ ἀνεξερεύνητα φωτοβόλα βάθη. Καὶ τὸ θεῖον καὶ ἄκτιστον φῶς, ποὺ διαχεόμενον εἰς ὤκεανίους κυματισμούς θὰ ἐτύφλωνεν, ὅπουδὴποτε ἀλλοῦ, τὰ ὅμματα τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου, μετατρέπεται ἐκεῖ εἰς ἐκπάγλους φωσφορισμούς τῶν μακαρισμῶν τοῦ Ὁρους τῶν Ἑλαιοῶν· καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἐγκάθειρκτον ἐντὸς τῆς ὑλικῆς φύσεως πετοφορεῖ ἐκεῖ.

Ὅσοι δὲν τὸ ἐννοοῦν εἶναι στεῖροι καὶ ξηροί, ὅπως οἱ ἀσφόδελοι τὸ θέρος. Εἶναι «γαστέρες ἀργαί», ποὺ ἀποπτύουν τὸ οὐράνιον μάννα τοῦ πνεύματος, καὶ ἀδυνατοῦν νὰ κατανοήσουν τὴν θεῖαν πραγματικότητα καὶ τὴν πνευματικὴν προέλευσιν τοῦ κόσμου.

Δι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει εἰμὴ ἡ Φύσις καὶ ὁ ὑλικὸς κόσμος, ἀπεγυμνωμένος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐστερμένος παντὸς βαθυτέρου νοήματος. Εἶναι οἱ λεγόμενοι πραγματισταὶ καὶ ρεαλισταί, ποὺ ὁ «νοῦς τῆς σαρκὸς» των, περιβαλλόμενος ἐπταβόειον πιμελὴν καὶ ἀναισθησίαν, δὲν ἐννεοῖ καὶ δὲν αἰσθάνεται, ὅτι ὁ φυσικὸς μας αὐτὸς κόσμος εἶναι σύμβολον ἄλλων κόσμων. Ὅτι ἡ ἀποκάλυψις καὶ ἡ γνῶσις τῆς Φύσεως εἶναι καὶ αὕτὴ στάδιον ἀποκαλύψεως τοῦ ἀπειροδυνάμου Θεοῦ. Καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὡς εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, ἔχει νόημα ἀπόλυτον. Ἡ συνείδησις των προσανατολισμένη πρὸς τὸν ὑλικὸν εὐδαιμονισμόν εἶναι κωφή, καὶ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ διαισθανθῇ καὶ νὰ διοπτρῇ τὴν ἐσωτερικὴν τάξιν καὶ τὴν ἄρρητον ἁρμονίαν ποὺ βασιλεύει εἰς τὸ Σύμπαν, καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ, ὅχι ἀπλῶς ἔνδειξιν, ἀλλ' ἀπόδειξιν ἑνὸς ἄλλου θεοῦ κόσμου. Καὶ δέχονται μὲν τὴν ἐπαφὴν πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς Φύσεως, ἐντὸς τῶν ὁποίων βυθίζονται καὶ ἀποναρκοῦνται, ἀρνοῦνται ὅμως καὶ ἀγνοοῦν τὸν θεῖον Δημιουργόν τους. Καὶ ἐπικρίνουν καὶ κατεργάζονται τὸν ἀσκητισμόν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἀποκαλυπτικὴ ὁδὸς τοῦ πνευματικοῦ κόσμου.

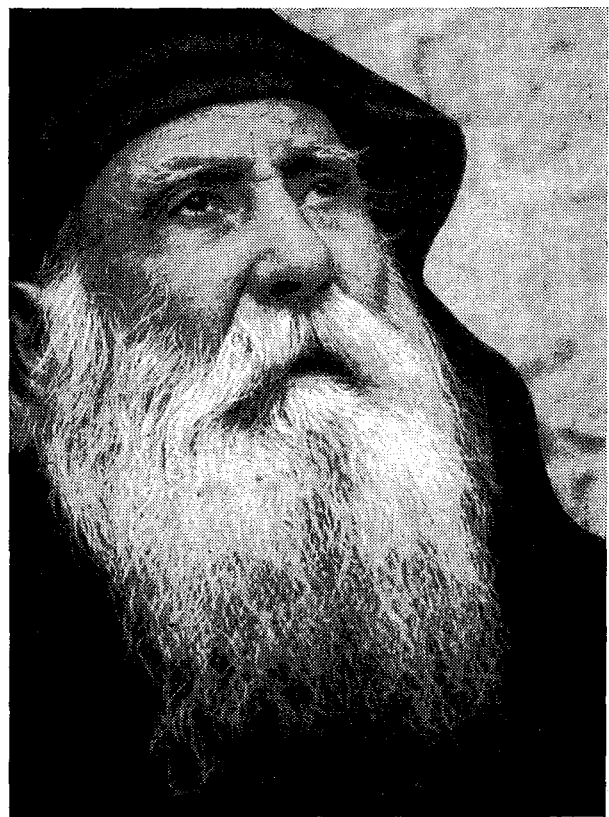
Ὡ, οἱ δυστυχεῖς καὶ οἱ ἄπτεροι! Πῶς νὰ τὸν κατανοήσουν, ἀφοῦ τὰ μέτωπά των σφραγίζονται μὲ τὴν σκοτεινὴν σφραγίδα τοῦ πεπερασμένου; Πῶς νὰ διανοιγῇ ἡ συνείδησις των εἰς τὴν μυστικὴν

ζωὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ εἰς τὴν θεῖαν ζωὴν, ἡ ὁποία ἐπεφάνη καὶ ἀπεκαλύφθη ἐν τῷ Υἱῷ καὶ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ, ὡς δρᾶμα ἀγάπης καὶ ἐκουσίας θυσίας ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, ἀφοῦ βαρεῖα πέτρα μνημείου ἐπικάθηται ἐπ' αὐτῆς;

Ὅπως οἱ Ἑβραῖοι, τὸν χρυσοῦν μόσχον ἀνέστηλωσαν καὶ ὕψωσαν καὶ αὐτοί, ὡς ἐσχάτην ἀλήθειαν, τὴν ὕλην. Καὶ ἐντὸς τῆς ἀτροφικῆς των συνειδήσεως δὲν ἀποκαλύπτεται ἄλλο νόημα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ εὐχάριστον καὶ ἀπὸ τὸ ὠφέλιμον!

Δι' αὐτοὺς ὁ ἀποκαλυπτικὸς Εὐαγγελικὸς λόγος δὲν ἔχει περισσotέραν σημασίαν ἀπὸ οἰαδήποτε ἄλλα χαμαιπετῇ λογοκοπήματα. Ἡ γνῶσις δι' αὐτοὺς εἶναι ἐμπειρία ὑλικὴ καὶ στερεῖται οἰαδήποτε ἄλλης βαθυτέρας ἐννοίας. Καὶ εἶναι ἀδύνατον εἰς αὐτοὺς, νὰ οἰκοδομήσουν ἐντὸς τους τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Διότι ἀπλούστατα δὲν ὑπάρχει δι' αὐτοὺς, οὔτε μία στιγμή ἐσωτερικῆς ἀληθείας. Διὰ τοῦτο καὶ στρατεύονται — ἐνεργῶς καὶ ἐμπαθῶς — εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑλικοῦ κόσμου. Καὶ μία εἶναι ἡ μέριμνα των, νὰ πολλαπλασιάσουν τ' ἀγαθὰ των καὶ τὰς ἀνέσεις των...

Ὁ μοναχισμὸς καὶ ὁ ἀσκητισμὸς προϋποθέτουν ἐλευθέραν πτῆσιν τοῦ πνεύματος· καὶ θρίαμβον

Ἑρμῆτης

κατὰ τῆς γοητείας τῶν Σειρήνων, ποὺ ἐξωθοῦν εἰς τὴν ἄρνησίν τοὺς. Προϋποθέτουν ἀκόμη ἀκρωτηριασμόν τοῦ Ἐγὼ καὶ τῆς ἀτομικότητος. Σταθερὸν προσανατολισμόν πρὸς τὸν ἀόρατον Θεόν. Ἀνοδικὴν συνεχῆ πορείαν τῶν δημιουργικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἀκόμη, νὰ διαχέεται καὶ νὰ καταλάμπη τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ τὸν ἐσωτερικόν του κόσμον. Καὶ νὰ καταγγέλλεται, συνεχῶς καὶ μὲ γενναιότητα, τὸ μὴ δὲν τῆς ἀθείας καὶ ἡ ἀπὸ λυτὸς κενότης τοῦ κακοῦ. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ μοναδικὸς δρόμος τῆς ἐκ τῶν ἔνδον πορείας, ποὺ ὀφείλει νὰ ἀκολουθῇ ὁ ἄνθρωπος· ὁ ὁποῖος εἰς τοὺς καιροὺς μας αὐτοὺς ἐφθασεν εἰς τὴν πλέον ἀπόκρημνον καὶ ἐπικίνδυνον κορυφὴν τῶν ἀντιφάσεων καὶ τῶν δοκιμασιῶν τοῦ πολιτισμοῦ. Διότι εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἐντὸς τοῦ συγχρόνου τεχνικοῦ πολιτισμοῦ ἡ προσωπικότης τοῦ ἀνθρώπου εὐρίσκεται κλονισμένη.

Ἀσκητισμὸς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξη, χωρὶς τὴν μυστικὴν γεῦσιν καὶ τὴν πνευματικὴν ἐμπειρίαν τοῦ Ὁντος. Ἀπαιτεῖ βαθυτέραν κατανόησιν τῆς Φύσεως. Ἀπόσπασιν ἀπὸ τὰ θέλητρα τῆς ζωῆς, ἐντὸς τῆς ὁποίας νὰ ἐνορᾷ ὁ ἄνθρωπος κατοπτριζομένην τὴν θείαν πραγματικότητα. Ὁ ἀσκητισμὸς εἰς τὴν οὐσίαν του εἶναι ἐξοδος ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Καὶ εἶναι ψηλάφησις τῆς Θεότητος ὑπὸ τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας τοῦ ἀνθρώπου, φωτιζομένου ὑπὸ τῆς Θείας Χάριτος.

Ἐκπλήττονται τινες, διότι οἱ ἀσκηταὶ παρέμειναν καθ' ὅλην των τὴν ζωὴν — ἀγόνως κατ' αὐτοὺς! — ἀπομεμονωμένοι ἐντὸς τῆς μικρᾶς των σκῆτης, ἢ τῶν κελλίων των. Καὶ ἄλλοι, ὀρθοστατοῦντες καὶ συνεχῶς προσευχόμενοι ἐπάνω εἰς στύλους, ἢ κεκρυμμένοι εἰς ἀπροσίτους καὶ σπηλαιώδεις κοιλάσεις ἀπορρώγων βράχων, χωρὶς οὐδεμίαν σχεδὸν ἐπικοινωνίαν μὲ τὴν ζωὴν, καὶ πανευδαίμονες ἐκ τῆς ἐπαφῆς των μὲ τὸν Ἀόρατον Θεόν. Λησμονοῦν ὅμως, ὅτι ὁ πνευματικὸς κόσμος εἶναι ἀπροσμετρήτως εὐρύτερος τοῦ φυσικοῦ. Ὅτι εἶναι φλεγόμενη ἄβυσσος Μυστηρίου, τῆς ὁποίας τὸ βάθος εἶναι ἀνεξερεύνητον καὶ ἀνέκφραστον, καὶ ἐντὸς τῆς ὁποίας ἱριδίζει ἐκθαμβωτικῶς ὁ μαργαρίτης τῆς Θείας Ἀληθείας. Λησμονοῦν ἀκόμη, ὅτι δὲν ὑπάρχει γλυκυτέρα μέθη, ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ γεῦσις τοῦ Θείου Μυστηρίου, ποὺ πλημμυρίζει τὴν ψυχὴν ἀπὸ θάμβος, ἀπὸ ἔκστασιν, καὶ ἀπὸ ἀρρήτους μελωδίας. Οἱ ἀσκηταὶ καὶ οἱ ἀναχωρηταὶ ἔχουν πτερὰ ἀετοῦ. Καὶ οἱ ἀετοὶ οὔτε ζοῦν, οὔτε καὶ ἐνασμενίζονται νὰ πηλοβατοῦν ἐπὶ τῆς Γῆς...

Ὅσοι ἐκ τῶν ἀσκητῶν καὶ τῶν ἡσυχαστῶν ἐφθانون, διὰ σειρᾶς βαθμίδων πνευματικῆς ἀναβάσεως, εἰς τὴν τετάρτην καὶ ὑψηλοτέραν βαθμίδα τῆς «Θεωρίας», κατηξιοῦντο, κατὰ τὸν Γρηγόριον Παλαμᾶν, τῆς «θείας ἐλλάμψεως».

Καὶ ἡ ἔλλαμψις αὕτη εἶναι τὸ «θεῖον φῶς», τὸ ἄκτιστον καὶ ἐνυπόστατον. Εἶναι ἡ ἄρρητος δόξα καὶ ἀστραποβολὴ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, ποὺ δωρεῖται ἀπὸ τὸν Ἀἶδιον εἰς τοὺς ἀξιόους. Εἶναι τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον περιέλαμψε τὸν Κύριον εἰς τὸ Θαβώρ, ποὺ τὸ εἶδον οἱ Μαθηταὶ του, διὰ τοῦ ὁποῖου γνωρίζεται ἡ ὑψίστη ἀλήθεια καὶ πραγματοποιεῖται, κατὰ τὸν Γρηγόριον Σιναΐτην, «ἡ Θέωσις». Ἡ μυστικὴ δηλαδὴ ἔνωσις τοῦ ἡσυχαστοῦ μὲ τὸν Θεόν...

«Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὁφονται» (Ματθ. Ε', 8). Ὡς, σεῖς «ταπεινοί» καὶ «καθαροὶ τῇ καρδίᾳ» ἀσκηταὶ τῶν σκητῶν, τῶν κελλίων καὶ τῶν πανσέπτων ἱστορικῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους· ποὺ κατεδύθητε εἰς τ' ἀπρόσιτα μυστικὰ βάθη τῆς ζωῆς, καὶ ἤλθατε εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ θεῖον Μυστήριον, ποὺ ἐνοικεῖ ἐντὸς τοῦ κόσμου καὶ ἐντὸς τῆς ἀβυθομετρήτου ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου· ἡ νίκη σας εἶναι ἡ ὑπεροχωτέρα νίκη τοῦ πνεύματος! Εἶναι ἡ Θέωσις τῆς ψυχῆς. Ὡς, πόσον μαροὶ εἶναι, ὅσοι ἀγνοοῦν, ὅτι τὸ Θεῖον Μυστήριον εἶναι τὸ θετικὸν πλήρωμα τοῦ κόσμου. Καὶ ὅτι παντοῦ ὅπου ἐλλείπει τοῦτο, τὸ πᾶν στερεῖται βάθους· καὶ γίνεται στεῖρον, ἄδρουν, ἄχυμον, καὶ κοῦφον καὶ ἐπιπόλαιον. Ὡς, πόσον πανευτυχεῖς εἶναι ἐκεῖνοι, ὅσοι κατηξιώθησαν — καὶ ἐπὶ μίαν καὶ μόνην ἔστω στιγμήν — νὰ γευθοῦν ὅσα ἐγεύθητε σεῖς· ν' ἀκούσουν καὶ νὰ ἴδουν, ὅσα εἶδατε καὶ ἠκούσατε· νὰ λαλήσουν ὅπως σεῖς, μὲ θεοκίνητον τὴν γλῶσσαν των· καὶ ν' ἀποβοῦν ἐπὶ τῆς Γῆς μας αὐτῆς πνεύματα λειτουργικὰ τῆς Θεότητος, καὶ ἐνσαρκοὶ ἄγγελοι τῆς Θείας Παντοδυναμίας!

Τὸ ἀσκητικὸν σας βίωμα ἀναβρῦζει ἀπὸ κάθε πτύχωσιν, κάθε κορυφογραμμὴν, καὶ ἀπὸ κάθε κυματοπληκτον ἀκτὴν τοῦ Ἁγιωνύμου Ὁρους. Τὸ αἰσθάνεται ὁ ἐπισκέπτης νὰ τὸν περιβάλλῃ ὡς αὔρα ὑπερκόσμιος. Νὰ τὸν διαπερᾷ ὡς φῶς. Φῶς, ποὺ ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Νεὸς Θεολόγος, «δὲν ἀνήκει μετὰ τῶν ποιηθέντων πραγμάτων, καὶ ἔχει τὴν αἴσθησιν ὅτι σὲ διαπερᾷ κατὰ ἓνα τρόπον

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ*

Ὀλίγα ἔθνη ἐπὶ τῆς γῆς ἔχουν ἱστορίαν χιλιάδων ἐτῶν. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος κατέχει τὴν πρώτην γραμμὴν.

Σπανίως ὅμως εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἑθνῶν ὑπάρχουν θεσμοὶ καὶ ἰδρύματα, τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ καλύπτει μίαν χιλιετίαν. Ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία ἔχει τὸ σπάνιον τοῦτο προνόμιον, νὰ ἔχη νὰ ἐπιδείξῃ παρομοίους θεσμούς.

Δύο εἶναι τὰ ἰδρύματα μετὰ χιλιόχρονη ζωὴ: Ἡ Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος καὶ τὸ Ἅγιον Ὅρος. Ἡ Ἀκαδημία καλύπτει μετὰ τὴν ζωὴν τῆς τέσσαρας περίπου αἰῶνας π.Χ. καὶ πέντε καὶ πλέον αἰῶνας μ.Χ. Ἰδρύθη τὸ 387 π.Χ., ἐκλείσθη δὲ ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανὸν τὸ 529 μ.Χ.

Τὸ σύστημα τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἤρχισε νὰ ἰδρύεται τὸ 963, τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, ὁ δὲ βίος αὐτῶν φθάνει μέχρι σήμερον. Καὶ δὲν εἶναι μόνον ἡ χιλιετία τὸ κοινὸν μεταξὺ τῶν δύο ἰδρυμάτων. Ὑπάρχει καὶ βαθυτέρα σχέσις. Καὶ τὰ δύο ἰδρύματα εἶναι ἰδρύματα τοῦ πνεύματος. Ἡ Ἀκαδημία ἰδρυμα τοῦ ἐλληνικοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος, τὸ δὲ Ἅγιον Ὅρος ἰδρυμα τοῦ χριστιανικοῦ θρησκευτικοῦ πνεύματος. Καὶ τὰ δύο ἰδρύματα τὰ χαρακτηρίζει τὸ κοινόν βιον, διότι τὸ κύριον γινώρισμα τῆς Ἀκαδημίας ὑπῆρξεν ὁ κοινὸς βίος μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς. Δύναται συνεπῶς νὰ λεχθῇ ὅτι ὁ θεσμὸς τοῦ κοινοβίου καὶ τῶν μοναστηρίων ἔρχεται κατ' εὐθεΐαν ἀπὸ τὴν Ἀκαδημίαν. Τέλος, ὅπως ἡ Ἀκαδημία ἔχει τὴν κεφαλὴν τῆς, τὸν σχολάρχην ἢ ἡγούμενον, ἔτσι καὶ τὰ μοναστήρια ἔχουν ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἡγούμενον.

* Ἡ ὁμιλία αὕτη ἔγινε εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς Ἑταιρίας κατὰ τὴν 29ην Μαρτίου 1963 παρουσίᾳ τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλίσσης.

ἀνέκφραστον· καὶ ὅτι ἐνοῦται μετὰ τὴν ὕπαρξίν σου, ὅπως τὸ πῦρ μετὰ τὸν σίδηρον καὶ τὸ φῶς μετὰ τὸ κρύσταλλον». Καὶ ἡ ψυχὴ σου, ἕως βάθους, πλημμυρίζει ἀπὸ θάμβος, ἀπὸ τρυφερότητα καὶ ἀπὸ ἀγαλλίασιν. Καὶ ὅλα γίνονται γύρω σου καὶ ἐντὸς σου φωτοβόλα καὶ μυρόπνεα.

Ἀπὸ τὸ συναίσθημα τοῦτο κυριαρχούμενοι οἱ εὐσεβεῖς ἀσκηταὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἠσθάνοντο ἑαυτοὺς — δικαίως — διττοὺς τὴν φύσιν καὶ τὴν ὑπόστασιν. Ὅτι ἦσαν ἄνθρωποι κατὰ τὴν γένεσιν· καὶ θεοὶ διὰ τῆς Θείας Χάριτος. Καὶ παρέμενον

Ὁ παραλληλισμὸς εἶναι δυνατόν νὰ συνεχισθῇ καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας. Ὅπως ἡ Ἀκαδημία ἔχει τοὺς τροφίμους, τοὺς δοκίμους τῆς, ἔτσι καὶ τὰ μοναστήρια ἔχουν τοὺς δοκίμους μοναχοὺς. Καὶ τὰ δύο ἰδρύματα εὐρίσκονται εἰς κάποιαν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν τύρβην τῆς ζωῆς. Τὴν Ἀκαδημίαν ὁ Πλάτων ἐτοποθέτησεν ἐπὶ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων. Ἡθελε δὲ μετὰ αὐτὸ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ πολιτεία τῶν Ἀθηναίων εἶχεν ἀνάγκην ἀπὸ ἑνὸς νέου πνεύματος γιὰ νὰ ἐπιζήσῃ. Τὸ δὲ Ὅρος, ὅπως καὶ γενικῶς τὰ μοναστήρια, εὐρίσκονται εἰς ἀκόμῃ μεγαλυτέραν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν τύρβην τῆς ζωῆς, διότι ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τὸ θεῖον χρειάζεται τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν θόρυβον τῆς ζωῆς. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ζητεῖ ἐδῶ «τὴν κατὰ θεὸν γαλήνην». Ὁ Μ. Βασίλειος, ὁ ὁποῖος ἐγνώρισε τὴν ζωὴν τῆς Ἀκαδημίας καὶ εἶναι ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος ἱδρυσεν μοναστήρια πλησίον τῶν πόλεων, λέγει ὅτι τὰ μοναστήρια πρέπει νὰ εἶναι τοποθετημένα ἐγγύτερον τῶν πόλεων, αἶνα μῆτε τὸ φιλόσοφον ἀκοινωνήτον ἢ, μῆτε τὸ πρακτικὸν ἀφιλόσοφον». Ἐχει λοιπὸν ὁ Βασίλειος συνειδήσιν τῆς συγγενείας τῶν δύο τούτων θεσμῶν, ἀκριβῶς διότι ὁ ἴδιος ἔζησε τὴν ζωὴν τῶν δύο θεσμῶν.

Θεωρητικὸς καὶ πρακτικὸς βίος εἶναι ἐπίσης κοινὰ γνωρίσματα, ποὺ χαρακτηρίζουν τὰ δύο ἰδρύματα, τὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὸ Ὅρος, καθὼς καὶ ὅλα τὰ μοναστήρια. Ὁλητὴ ἡ ζωὴ τῶν μελῶν καὶ τῶν δύο ἰδρυμάτων ἀναλίσκεται εἰς θεωρίαν καὶ πράξιν. Ἡ φιλοσοφία ὑπῆρξε διὰ τοὺς ἀρχαίους θεωρία, ἀλλὰ καὶ πράξις, τὸ δὲ κύριον αἶτημα ἦταν νὰ συμπέσῃ ἡ θεωρία μετὰ τὴν πράξιν.

Ἡ ἀσκησις, ἔννοια ἡ ὁποία θὰ προσδιορίσῃ ἀποφασιστικῶς τὴν ζωὴν τῶν μοναστηρίων, εἶναι ἐπὶ

πανήρεμοι, καὶ ἀπλανεῖς καὶ ἀμετακίνητοι εἰς τοὺς θεῖους τῶν ὁραματισμούς, καὶ ζῶντες καὶ ἀναπνέοντες ἐν παντὶ τὸν Χριστόν. «Κινῶ τὴν χεῖρά μου καὶ εἶναι ὅλη Χριστός· κινῶ τὸν πόδα μου καὶ ἀκτινοβολεῖ ὅπως ἐκεῖνος», ἔλεγεν ὁ ἅγιος Συμεών.

Αὕτη εἶναι ἡ ἐκθαμβοῦσα μεταμορφωτικὴ δύναμις τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ποὺ ἡ ὑψηλὴ ἀγωνιστικὴ διάθεσις τῶν ἡσυχαστῶν τοῦ ἐσφράγιζεν ἀνεξιτήτως τὴν Ἑθνικὴν μας ζωὴν καὶ τοῦ ὁποίου τὴν Χιλιετηρίδα ἐορτάζομεν. Τῆς ὁποίας ὅμως τὸ μεγαλεῖον μόνον ἐν τῇ βίῳ του εἶναι νοητόν.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

σης δημιουργήματα τῶν Ἑλλήνων. Ὅνομα καὶ πρᾶγμα ἔρχονται ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας. Ἀρχικῶς ἡ ἄσκησις εἶναι εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐννοία ἀγωνιστικὴ καὶ σημαίνει τὸν τρόπον ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἐτοιμάζεται διὰ τοὺς ἀγῶνας. Σιγά-σιγά ὅμως τὸ νόημα τῆς ἀσκήσεως σημαίνει τὴν ἄσκησιν ὅχι μόνον τοῦ σώματος ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία ζητεῖ πειθαρχίαν καθὼς ἐπίσης καὶ ἀποχὴν ἀπὸ ὠρισμένα πράγματα, ποὺ βλάπτουν τὸ εἶναι τῆς καὶ τὴν ἀπόδοσίν τῆς. Ὅπως τὸ σῶμα χρειάζεται ἄσκησιν, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα, διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸν τῶν. Κατ' οὐσίαν ἡ ἄσκησις μετακινουμένη πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος ζητεῖ νὰ στερεώσῃ τὴν αὐτονομίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ὅταν λοιπὸν ὁ Χριστιανισμὸς παρέλαβε τὴν ἐννοίαν τῆς ἀσκήσεως ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, εἶχεν ἤδη αὕτη προσλάβει πνευματικὸν καὶ ἡθικὸν περιεχόμενον.

Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ὑπῆρχον μοναστήρια, ἡ δὲ ἄσκησις εἰς τὴν χριστιανικὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα ἐγένετο ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς κοινωνίας. Τὰ μοναστήρια ἤρχισαν νὰ ἱδρύνονται κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα. Ὑπῆρξαν βεβαίως καὶ πρὶν μεμονωμένα άτομα, τὰ ὁποῖα ἔφευγον ἀπὸ τὴν ζωὴν, οἱ λεγόμενοι ἀναχωρηταί, οἱ ὁποῖοι ἐζοῦσαν εἰς καλύβας ἢ εἰς κελλιά, εἰς τὰς λεγομένας λαύρας. Μὲ τὴν περίφραξιν ὠρισμένου ἀριθμοῦ κελλίων μεμονωμένων ἐδημιουργήθη τὸ μοναστήρι ἢ ἡ μάνδρα ἢ τὸ κοινόβιον. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἱδρύθησαν καὶ τὰ μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὁρους, — ἡ δὲ πρώτη μονὴ εἶναι ἀκριβῶς ἡ μονὴ τῆς Λαύρας. Ἰδρυτὴς εἶναι ὁ Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης, φίλος τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου Φωκᾶ. Ἀπὸ τὴν στιγμήν αὐτὴν τὸ Ὅρος δὲν εἶναι μόνον φύσις ἀπλή μὲ τὸ ἐξαίρετον κάλλος τῆς, ἀλλὰ γίνεται καὶ ἱστορία. Γίνεται τὸ Ὅρος τῆς πίστεως καὶ κέντρον τῆς αὐτοσυνειδήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ἡ ἱδρυσις τῆς μιᾶς μονῆς διαδέχεται τὴν ἄλλην, ἱδρύεται ἡ μονὴ τοῦ Βατοπεδίου, ἡ μονὴ τῶν Ἰβήρων, ἡ μονὴ Χελανδαρίου, ἡ μονὴ Διονυσίου, ἡ μονὴ Κουτλουμουσίου, ἡ μονὴ Παντοκράτορος, ἡ μονὴ Ξηροποτάμου, ἡ μονὴ Ζωγράφου, ἡ μονὴ Δοχειαρίου, ἡ μονὴ Καρακάλλου, ἡ μονὴ Φιλοθέου, ἡ μονὴ Σίμωνος Πέτρα, ἡ μονὴ Ἁγίου Παύλου, ἡ μονὴ Σταυρονικήτα, ἡ μονὴ τοῦ Ξενοφῶντος, τοῦ Γρηγορίου, τοῦ Ἐσφιγμένου, τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἢ ἡ μονὴ τῶν Ρώσων καὶ ἡ μονὴ τοῦ Κωνσταντίνου. Δηλαδή ἐχομεν σύστημα ὁλόκληρον ἱδρυμάτων ἢ καλύτερα σχολείων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Μέσα εἰς τὰ ἱδρύματα αὐτὰ θ' ἀναπτυχθῇ τῶρα

ὁ μοναχικὸς βίος εἰς ὅλας τοὺς τὰς ἐκφράσεις, ἀπὸ τὴν ἀπλὴν προσευχὴν, τὴν νηστείαν, τὴν ὁλονυκτίαν, τὴν ἐργασίαν εἰς τοὺς ἀγρούς, ἕως τὴν μυστικὴν ἔνωσιν μὲ τὸν Θεόν, ἀπὸ τὴν ἀπλὴν ἀντιγραφὴν κειμένων καὶ ἱστορησιν αὐτῶν ἕως τὴν βαθεῖαν κατανόησιν αὐτῶν. Βεβαίως ἡ βαθμὶς τῆς μορφώσεως τῶν μοναχῶν δὲν ἦτο ἡ αὐτὴ καὶ ἀσφαλῶς οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἦσαν μορφωμένοι, ὅμως ὅλοι συμμετέχουν καὶ ἐκφράζουν ἓνα πνεῦμα, τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐπίσης ὁ λαὸς θὰ εὕρῃ εἰς τοὺς μοναχοὺς τοὺς πνευματικοὺς τοῦ συμβούλους. Κατὰ δὲ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας οἱ μοναχοὶ θὰ γίνουν διδάσκαλοι τοῦ Ἑθνους. Τὸ γεγονός ἀκριβῶς ὅτι οἱ μοναχοὶ προσέρχονται εἰς τὸ Ὅρος ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ Ἑλληνισμοῦ—καὶ ἡ δυνατότης νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς των κάποτε—ἐξασφαλίζει καὶ τὴν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀκτινοβολίαν τοῦ πνεύματος τοῦ Ὁρους. Ὅμως ἡ πνευματικὴ ἀκτινοβολία τοῦ Ὁρους δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸν Ἑλληνισμόν, ἀλλὰ ἐκτείνεται πολὺ πέραν τῶν ὁρίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἡδὴ ὁ ἱδρυτὴς τοῦ μοναχικοῦ βίου εἰς τὸ Ὅρος, ὁ Ἀθανάσιος Ἀθωνίτης, κατάρθρωσε νὰ συνθροίσῃ γύρω του, ἐκτὸς ἀπὸ Ἑλληνας, καὶ Λατίνους καὶ Ἀρμενίους καὶ Γεωργιανούς. Κατὰ δὲ τὸν 12ον αἰῶνα, ὅποτε ἱδρύνονται εἰς τὸ Ὅρος αἱ μοναὶ Χελανδαρίου καὶ ἡ μονὴ τῶν Ρώσων, συναντῶμεν ἐδῶ καὶ Σλαῦους, δηλαδὴ Σέρβους καὶ Ρώσους.

Κατ' οὐσίαν τὸ Ὅρος ἀκτινοβολεῖ εἰς ὅλην τὴν Ὁρθοδοξίαν, διὰ δὲ τὸν Ἑλληνισμόν, κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, γίνεται κέντρον μέγα πνευματικὸν καὶ ἐθνικόν. Τὸν 17ον καὶ 18ον αἰῶνα ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ Ὅρος ἄνδρες ἐξαίρετοι καὶ πεπαιδευμένοι καὶ διασπείρονται εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας ὡς Πατριάρχαι, ἱερεῖς, διδάσκαλοι, πνευματικοί, ἱεροκήρυκες καὶ ἐθνοκήρυκες, ἐδραιώνουν τὴν πίστιν καὶ ἐτοιμάζουν τὴν ἀναγέννησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Κατὰ δὲ τὰ μέσα περίπου τοῦ 18ου αἰῶνος ἱδρύεται εἰς τὸ Ὅρος ἡ περίφημος Ἀθωνιάς Σχολὴ ἢ Ἀθωνιάς Ἀκαδημία καὶ καλεῖται ὡς πρῶτος διδάσκαλός τῆς νὰ διδάξῃ ὁ σοφώτερος ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις. Δεῖγμα τῆς πνευματικῆς ἀκμῆς κατὰ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνος εἶναι καὶ ἡ ἱδρυσις τυπογραφείου εἰς τὴν μονὴν τῆς Λαύρας.

Ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Ὁρους ἐκφράζεται αἰσθητῶς καὶ μὲ τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, μὲ τὰ ἔργα τῆς ζωγραφικῆς καὶ τὰ μνημεῖα τῆς μικροτεχνίας. Εἶναι τόσος ὁ πλοῦτος τῶν μνημείων αὐτῶν, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ λό-

γος ιδιαίτερος για τὸ καθένα ἀπὸ αὐτά. Σημασίαν ἔχει, ὅτι ἡ ἀρχιτεκτονική, ζωγραφικὴ καὶ μικροτεχνία ἐκφράζουν τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ διατηροῦν τὴν σταθερὰν γραμμὴν τῆς παραδόσεως τοῦ πνεύματος τοῦτου. Δύο σημεῖα ὅμως πρέπει νὰ ἐξαρθοῦν, τὸ σημεῖον τῆς ἀκμῆς τοῦ ἀγιορειτικοῦ μυστικισμοῦ κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 14ου αἰῶνος, τὸ ὁποῖον ἀποκορυφοῦται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ, ἀρχηγοῦ τῶν Ἑσυχαστῶν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἀργότερον Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, καὶ τὸ σημεῖον τῆς ἀκμῆς τῆς Ἀθωνικῆς ζωγραφικῆς ἐπίσης κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα, με ἐπικεφαλῆς τὸν μέγαν ἐκ Θεσσαλονίκης ζωγράφον Πανσέληνον.

Ὁ μυστικισμὸς κατὰ βάθος συνοδεύει τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν ἐξ ἀρχῆς. Ἦδη εἰς τὸν Παῦλον καὶ κυρίως εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ἔχομεν τὰ πρῶτα δείγματα τῆς μυστικῆς θεᾶς καὶ τοῦ μυστικοῦ συναισθήματος. Ἐντοια μυστικὰ στοιχεῖα εὐρίσκουμεν εἰς τὸν Κλήμεντα τῆς Ἀλεξανδρείας, τὸν Ὠριγένην, κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα εἰς τοὺς μεγάλους πατέρας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδίως εἰς τοὺς δύο Γρηγορίους, —πρὸ παντὸς δὲ ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ὁ ἐνθερμος πλατωνικός, πλουτίζει τὴν γλῶσσαν τῆς χριστιανικῆς Μυστικῆς με πολλὰ σύμβολα· αὐτὸς δὲ εἶναι ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ περὶ τοῦ μυστικοῦ συναισθήματος, ὡς περὶ ἀπολαύσεως τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ ὁποῖου ἡ ψυχὴ ἐνώνεται με τὸν Θεόν. Τὸ ρεῦμα τοῦτο τοῦ μυστικισμοῦ ἐνισχυθὲν ἤδη ἀπὸ τὸν Νεοπλατωνισμὸν ἀποκορυφοῦται εἰς τὸν Ψευδοδιονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην.

Ἡ οὐσία τοῦ μυστικισμοῦ ἔγκειται εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀποσύρεται ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τὴν σχέσιν του με τὸν κόσμον, ἐπιστρέφει εἰς τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἀφοῦ ἐσωτερικευθῇ πλήρως, τείνει νὰ ἐνωθῇ με τὸν Θεόν, ὁπότε ἐξαφανίζεται ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ Ἐγὼ καὶ τοῦ Ἐσὺ καὶ ἐπέρχεται ἡ ἐνωσις ἢ ἡ ἀπλῶσις. Ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τοῦ βυζαντινοῦ μυστικισμοῦ στηρίζεται εἰς τὸν Ψευδοδιονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην, ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος ἐναρμονίζει τὸν μυστικισμὸν πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν εἶναι ὁ Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής.

Εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν εὐρίσκονται ὁ Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος εἰς τὰ τέλη τοῦ 10ου αἰῶνος, ὁ Νεῖλος Καβάσιλας καὶ ἄλλοι.

Τὸ ἄλλο σημεῖον τῆς ἀκμῆς τοῦ Ὄρους ἀναφέρεται, ὅπως εἴπαμεν, εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὸν Πανσέληνον ἐκ Θεσσαλονίκης, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα ἱδρύει ἰδίαν Σχολὴν ζωγραφικῆς. Ἡ Σχολὴ αὕτη ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν τυπικότητα καὶ τὴν ξηρότητα, τὴν ἀκαμψίαν τῆς πα-

ραδόσεως, προσέχει τὴν φύσιν, θέτει εἰς κίνησιν τὰ πρόσωπα καὶ τὰ σώματα. Κατὰ βάθος ὅμως κινεῖται καὶ αὐτὴ μέσα εἰς τοὺς κανόνες τῆς βυζαντινῆς τέχνης καὶ ἀποτελεῖ τὴν μεγάλην ἀναλαμπὴν τῆς τέχνης αὐτῆς.

Ὅταν ἱδρῦθη τὸ σύστημα τῶν μονῶν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἡ Ὁρθοδοξία εἶχε κατὰ μέγα μέρος διαμορφωθῇ. Οἱ μεγάλοι πνευματικοὶ ἀγῶνες διὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ πνεύματος τῆς Ὁρθοδοξίας, οἱ ὁποῖοι διεδραματίσθησαν κατὰ τοὺς προηγούμενους αἰῶνας, δὲν ἦσαν μόνον ἀγῶνες μεταξὺ εἰδικῶν θεολόγων, ἀλλὰ καὶ ἀγῶνες μεταξὺ λαϊκῶν στρωμάτων. Πέραν τοῦτου εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς συμμετέσχον καὶ ἄνωτεροι ὑπάλληλοι τῆς Αὐτοκρατορίας, ἀκόμη δὲ καὶ αὐτοκράτορες. Εἰς τὸ κέντρον τῶν πνευματικῶν ἐνδιαφερόντων τῶν ἀνθρώπων τῶν αἰῶνων αὐτῶν εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ συγκεκριμένως ἡ μορφὴ, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὸ πνεῦμα τοῦτο

κατὰ τὴν ἱστορικὴν του πορείαν. Εἰς τὸ βάθος ὅμως τῶν μεγάλων θεολογικῶν συζητήσεων, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τοὺς αἰῶνας ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὠριγένους μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἱ. Δαμασκηνοῦ, ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ Φωτίου, κινεῖται τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀποβάλλῃ τὴν φιλοσοφικὴν του ἀνησυχίαν, ἡ ὁποία θὰ συνεχισθῇ μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ Βυζαντίου καὶ θὰ μετατοπισθῇ ἀπὸ τὸ Βυζάντιον εἰς τὴν Δύσιν, διὰ νὰ μεταφέρῃ ἐκεῖ τὸν μέγαν διάλογον μεταξὺ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, ὁ ὁποῖος θὰ ἀποτελέσῃ τὴν ἀπαρχὴν τῆς νεωτέρας εὐρωπαϊκῆς φιλοσοφίας.

Ὁ Χριστιανισμὸς ἀφ' ἧς εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, συνηντήθη με τὸν Ἑλληνισμὸν, ἡ δὲ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων ὡδήγησε ἤδη τοὺς ἀποστόλους νὰ παραλάβουν ὅλον τὸν πλοῦτον τῶν συμβόλων τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης καὶ πρὸ παντὸς τῶν συμβόλων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐξέφραζον ἐννοίας βασικᾶς τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἀποκάλυψις, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καταγράφεται ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν. Ὁ Λόγος αὐτός, ὁ ὁποῖος εἶναι συνάμα θεωρητικὸς καὶ πρακτικὸς, ἔχει τῶρα μίαν ριζικὴν διαφορὰν ἀπὸ τὸν Λόγον τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ διαφορὰ αὕτη δηλοῦται σαφῶς ἀπὸ τὸν ἴδρυτὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ: «ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή». Τίθεται ἔτσι ἀπέναντι τοῦ ἐλληνικοῦ Λόγου καὶ τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια. Ἡ ἐλληνικὴ φιλοσοφία οὐδέποτε ἔθεσε τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀπολύτου ἀληθείας, ἄλλωστε ὡς φιλοσοφία δὲν ἠδύνατο ποτὲ νὰ τὸ πράξῃ. Ἦδη ἀπὸ αὐτὴν τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ ἐνὸς πνεύματος καὶ τοῦ ἄλλου φαίνεται ὅτι δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ συνεννόησις μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν πνευμάτων κατὰ τὴν συνάντησίν των μέσα εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἦδη εἰς τὸν Παῦλον ὅμως ἔχομεν διπλὴν στάσιν ἀπέναντι τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας: Πρῶτον εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους Α' ἐπιστολὴν (1,23): «ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἑλλήσι δὲ μωρίαν» καὶ δεύτερον εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους (1,19): «διότι τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς. Ὁ Θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐφανέρωσεν». Ἐπίσης κατὰ τὴν ὁμιλίαν του εἰς τὸν Ἀρειὸν Πάγον ὁ Παῦλος ἀναφέρει, —διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν θέσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ— «Ἑλλήνας ποιητάς.

Κατὰ τὴν περαιτέρω πορείαν τῶν πραγμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μείνῃ ἀνερμηνεύτος, ἔπρεπε νὰ ἐρμηνευθῇ. Ἡ ἐρμηνεία δὲ αὕτη θὰ ἐγένετο κατ' ἀνάγκην μὲ τὸν Λόγον τῶν ἀνθρώπων. Ἰκανὸς ὅμως ἀνθρώπινος Λόγος διὰ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν Καινὴν Διαθήκην δὲν ἦτο ἄλλος ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἑλληνικόν, διότι καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος φιλοσοφικὸς Λόγος ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἱστορίας. Ἡ ἐρμηνεία ἦτο ἀναγκαία καὶ διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ διὰ τὴν ἀπολογία τοῦ ἀπέναντι στοὺς ἐθνικοὺς, στοὺς Ἑλλήνας. Ἔτσι, ἡδη οἱ πρῶτοι ἀπολογηταὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἠναγκάσθησαν ἀπὸ τὰ πράγματα νὰ χρησιμοποιοῦσιν τὴν ἐλληνικὴν φιλοσοφίαν, παρὰ τὴν συνείδησιν τῆς ἀντιθέσεως, ἡ ὁποία ὑπῆρχε μεταξὺ τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Κατὰ τὸν 2ον μ.Χ. αἰῶνα ὁ Ἰουστῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν ὀνομάζεται μόνον μάρτυς, ἀλλὰ καὶ φιλόσοφος, θὰ χρησιμοποίησεν πρῶτος τὴν φιλοσοφίαν διὰ νὰ ἀπολογηθῇ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ διὰ νὰ τὸν ὑποστηρίξῃ ἀπέναντι τῶν αἵρετικῶν, Ἰουδαίων καὶ ἐθνικῶν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς ἀνοίγει ἡ μεγάλη γραμμὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀφ' ἧς ἤρχισε νὰ διδίδεται, διέτρεχε τὸν κίνδυνον τῆς παρερμηνείας καὶ τὸν κίνδυνον νὰ κατακερματισθῇ εἰς ποικιλίαν

αἵρέσεων. Τὸ δὲ ἔδαφος διὰ τὰς αἵρέσεις καὶ κατὰ τὸν Β' αἰῶνα καὶ κατὰ τοὺς ἐπομένους ἦτο πρόσφορον.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἐρμηνεία τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστιανισμοῦ ἦτο καθημερινὴ ἀνάγκη τῶν Χριστιανῶν. Κατ' οὐσίαν δὲ ἡ ἐρμηνεία αὕτη ἤρχισε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀποστόλων. Ὅσον δὲ ὁ Χριστιανισμὸς ἐγένετο δεκτὸς καὶ ἀπὸ ἀνώτερα στρώματα τῆς κοινωνίας, τόσο περισσότερο ἀναγκαία ἦτο ἡ ἐρμηνεία. Διὰ τὴν ἐρμηνείαν ὅμως αὕτη τὸ κατὰλληλον μέσον καὶ ὄπλον ἦτο ἡ ἐλληνικὴ φιλοσοφία. Ἄν ὀρίσωμεν τὴν Ὁρθοδοξίαν ὡς ἓνα σύστημα ἀρχῶν καὶ νοημάτων, τὰ ὁποῖα καθιερώθησαν κυρίως μὲ βάσιν τὴν Ἀγίαν Γραφήν, τὴν Κ. Διαθήκην καὶ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν καὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πληθώραν τῶν αἵρέσεων, παρακολουθήσωμεν δὲ τὴν κίνησιν τῆς γραμμῆς αὐτῆς ἀπὸ τὸν Β' αἰῶνα, θὰ βεβαιωθῶμεν ὅτι ἡ διατύπωσις τῶν νοημάτων αὐτῶν κατὰ κανόνα ἐκφράζεται μὲ ἐννοίας καὶ ὅρους τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας.

Ὅ,τι ἦτο διὰ τὸν Ἰουστῖνον ἀνάγκη, εἶναι διὰ τὸν Κλήμεντα καὶ τὸν Ὠριγένην πεποιθήσις καὶ κάτι περισσότερο ἀκόμη—ἡ φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων εἶναι διὰ τοὺς δύο Ἀλεξανδρινοὺς μεγάλους χριστιανοὺς ὄργανον τοῦ Θεοῦ. Διότι ἡ πεποιθήσις των εἶναι ὅτι, ὅπως ὁ Ἰουδαϊκὸς νόμος ὑπῆρξε παιδαγωγὸς εἰς Χριστόν, ἔτσι καὶ ἡ ἐλληνικὴ φιλοσοφία ὑπῆρξε παιδαγωγία εἰς Χριστόν, προετοίμασε τὸ ἔδαφος διὰ τὸν Χριστιανισμόν. Ὁ Ὠριγένης μάλιστα, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον μέγα τεῖχος πού ὑψώθη κατὰ τῶν αἵρέσεων τῆς ἐποχῆς του καὶ συγκεκριμένως τῶν Γνωστικῶν, καὶ ὁ ὁποῖος θὰ ἀποτελέσῃ τὴν ἀνεξάντλητον πηγὴν διὰ τοὺς Μεγάλους Πατέρας τοῦ Δ' αἰῶνος, θὰ τολμήσῃ νὰ διατυπώσῃ τὸν λόγον, ὅτι ἡ ἐλληνικὴ φιλοσοφία ἦτο «χάρις τοῦ Θεοῦ». Καὶ ἡ χάρις αὕτη εἶναι ἀναγκαία διὰ τὸν Χριστιανισμόν, διότι ἡ ἀπλὴ πίστις δὲν φθάνει, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἡ γνώσις τῆς πίστεως, ὁ Λόγος, ἡ ἐπιστήμη, ἡ φιλοσοφία. Ἔτσι ὁ Ὠριγένης διὰ τοῦ ἀναστήματός του εὐρύνει τῶρα τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου θὰ κινηθῇ ἡ μέλλουσα πορεία τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Σχολὴ τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς πόλεως δηλαδὴ ὅπου ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει ἰδρύσει τὸ δεύτερον μέγα κέντρον του μετὰ τὰς Ἀθήνας, θὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν σύνθεσιν τῶν δύο πνευμάτων. Ὁ λόγος τοῦ Ὠριγένους ὅτι «ὅπως τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὴν ἐξοδὸν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον παρέλαβον μαζὺ των τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ σκεύη τῆς χώρας, ἔτσι καὶ ἡ πίστις πρέπει νὰ παραλάβῃ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φιλοσοφίαν» προδιαγράφει τὴν περαιτέρω πορείαν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ προσδιορίζει μὲ ποῖον πνεῦμα θὰ κερδηθῶν ὅλοι οἱ ἀγῶνες τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων θεωρεῖται τῶρα ὡς ἓνα δῶρον τῆς προνοίας.

Ἄν οἱ ἀπολογηταὶ ἔκαναν τὸ πρῶτον βῆμα καὶ ὁ Ὠριγένης τὸ δεύτερον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν, οἱ Πατέρες τοῦ Δ' αἰῶνος καὶ μάλιστα οἱ τρεῖς μεγάλοι Καππαδόκαι, Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, Βασίλειος ὁ Μέγας καὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ἔκαμαν τὸ τρίτον μεγάλο ἀποφασιστικὸν βῆμα πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν. Εἶναι καὶ οἱ τρεῖς ἄριστοι κάτοχοι τοῦ ὄργανου τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Μὲ τὸ ὄργανον τοῦτο θὰ ἐρμηνεύσουν τώρα οἱ Πατέρες εἰς βάθος καὶ πλάτος τὸ πνεῦμα τῆς νέας θρησκείας. Ἔτσι ὁδηγεῖ ὁ Χριστιανισμὸς εἰς μίαν Ἀναγέννησιν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Τὸ καταπληκτικὸν εἶναι ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν Ἀνατολὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Δύσιν, πράγμα τὸ ὁποῖον σημαίνει δύο πράγματα, ὅτι: (πρῶτον) τόσον μεγάλη ἦτο ἡ ἀνάγκη τοῦ Χριστιανισμοῦ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ πνευμά του διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου καὶ (δεύτερον) ὅτι τόσον μεγάλη ἦτο ἡ δύναμις τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ὥστε αὐτὴ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ πνεύματος τούτου. Ὁ Αὐγουστῖνος εἶναι, εἰς τὴν Δύσιν, ὁ φορεὺς τῆς πεποιθήσεως αὐτῆς. Ὁ Αὐγουστῖνος λέγει· «ἂν οἱ φιλόσοφοι εἴπαν κάτι ἀληθινὸ καὶ σύμφωνα μὲ τὴν πίστιν μας, τότε, ὅχι μόνον δὲν πρέπει νὰ φοβούμεθα τοῦτο, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸ διεκδικήσωμεν διὰ τὴν ἰδικὴν μας χρῆσιν—καὶ μάλιστα διὰ δύο λόγους: α) γιὰ νὰ ἀσχέσωμεν τὸ πνευμά μας, ὥστε νὰ μπορούμε νὰ σκεφθοῦμε καὶ νὰ ὁμιλήσωμεν μὲ σαφήνεια καὶ κάλλος, καὶ β) διότι ἡ φιλοσοφία θὰ μᾶς χρησιμεύσῃ νὰ ἐρμηνεύωμε θεωρητικῶς τὰς ἀρχὰς τῆς πίστεώς μας, τὸ νόημά των, τὴν σχέσιν των, τὴν δομὴν των, τὰς βάσεις των καὶ τὰς συνεπείας των».

Ἡ στροφὴ ὅμως αὐτὴ τῶν μεγάλων χριστιανῶν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν δὲν καταφάσκει ὅλην τὴν προηγούμενην παράδοσιν τῆς φιλοσοφίας. Ἔτσι ἀπορρίπτεται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἡ φιλοσοφία τῶν Σκεπτικῶν καὶ τῶν Ἐπικουρείων. Μόνον τὰ ἐπιχειρήματα ἐναντίον τοῦ πολυθεϊσμοῦ γίνονται δεκτά. Ἀλλὰ οὔτε καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἔχει τόσην σημασίαν διὰ τοὺς Πατέρας καὶ τοῦτο διότι ἡ ἔννοια τοῦ Θεοῦ, ὅπως τὴν ὥρισεν ὁ Ἀριστοτέλης, εἶναι διὰ τοὺς Πατέρας πολὺ ἀφρημένη καὶ πολὺ ὠχρά.

Ὁ Θεὸς αὐτὸς τοῦ Ἀριστοτέλους εἶναι δι' αὐτοὺς μᾶλλον ἔννοια παρὰ Θεός. Ἐν τούτοις ὠρισμέναι ἔννοιαι τοῦ συστήματος τοῦ Ἀριστοτέλους, αἱ Κατηγορίαι του, καὶ πρὸ παντὸς ἡ ἔννοια τῆς οὐσίας, θὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀπὸ τοὺς Πατέρας κατὰ τοὺς χριστολογικοὺς καὶ τριαδολογικοὺς ἀγῶνάς των. Εἰς δὲ τὸ τέλος τῶν ἀγῶνων τούτων ὁ Ἱ. Δημασκηνὸς θὰ χρησιμοποίησῃ τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν ἀριστοτελικῶν ἐννοιῶν διὰ τὴν τελικὴν διατύπωσιν τῶν δογμάτων τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μεγίστην ὅμως ἐπίδρασιν θὰ ἀσκήσῃ ἐπὶ τοῦ νεαροῦ Χριστιανισμοῦ ἡ Στωικὴ φιλοσοφία. Καὶ ὁ Κλήμης καὶ ὁ Αὐγουστῖνος θὰ παραλάβουν θεμελιώδεις ἐννοίας τῆς Στωῆς καὶ θὰ τὰς συγχωνεύσουν εἰς τὴν ἐννοιολογικὴν οἰκοδόμησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ ἔννοια τοῦ αἰωνίου νόμου, οἱ σπερματικοὶ λόγοι καὶ ἡ διδασκαλία περὶ πολιτείας Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι στοιχεῖα στωικά.

Τὸ σύστημα ὅμως, τὸ ὁποῖον θὰ ἀποτελέσῃ ἀνεξάντλητον πηγὴν καὶ πραγματικὸν ὅπλοστάσιον διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀγῶνων τῆς Ὁρθοδοξίας ἐναντίον ὅλων τῶν αἱρέσεων, εἶναι τὸ σύστημα τοῦ Πλάτωνος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ μεγάλοι ἀγῶνες τῆς Ὁρθοδοξίας ἔγιναν κυρίως εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ ὅχι εἰς τὴν Δύσιν, ἡ ὁποία τελικῶς παρελάμβανε τὰς λύσεις ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν, διὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ φιλόσοφος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Πλάτων, ἐνῶ κατὰ τὸν Μεσαίωνα φιλόσοφος τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἔγινε ὁ Ἀριστοτέλης. Ὁ ἴδιος ὁ Αὐγουστῖνος εἶναι πλατωνικός, ἢ ἔστω νεοπλατωνικός. Ἡ Δυτικὴ ὅμως Ἐκκλησία σιγὰ-σιγὰ παρεμέρισε τὴν αὐθεντίαν τοῦ Αὐγουστίνου καὶ τελικῶς τὴν ἀντικατέστησε μὲ τὴν αὐθεντίαν τοῦ Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτη. Διὰ τοὺς Πλατωνικοὺς λέγει ὁ Αὐγουστῖνος ὅτι «κανεῖς δὲν εἶναι τόσον κοντὰ μας, ὅσον αὐτοί». Τοῦτο εἶναι ἐξ ἄλλου συνείδησις τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Δ' αἰῶνος.

Τὰ συγγενικά στοιχεῖα τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν εἶναι γενικῶς τὰ ἑξῆς: ἡ καθαρὰ ἠθικὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ χωρισμὸς μεταξὺ ιδέας καὶ πραγματικότητος, ὁ ἔρω πρὸς τὸ ὑπεραισθητόν, ὁ κόσμος τῶν ιδεῶν, ἡ μεταφυσικὴ, ἡ ἐσχολογία, ἡ πλατωνικὴ καὶ τέλος ὁ ἀκοίμητος ἔρω πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ ἔννοια ὅμως τοῦ Πλάτωνος, ἡ ὁποία ἐνθουσιάζει κατ' ἐξοχὴν τοὺς Πατέρας, εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ ἐπέκεινα, τοῦ ὑπερβατικοῦ. Τὸ ἐπέκεινα ὅμως τοῦτο θὰ μεταμορφώσουν οἱ Πατέρες ἀπὸ ἰδεαλιστικὸν εἰς ρεαλιστικόν, ἀπὸ πλατωνικὸν εἰς χριστιανικόν. Θὰ ἐρμηνεύσουν μὲ τὸ ἐπέκεινα τὸν Λόγον τοῦ Πέτρου (Β' ἐπιστ. Πέτρου Γ', 13: «καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ», περιμένομεν ἕνα νέον οὐρανὸν καὶ μίαν νέαν γῆν, ὅπου ἡ δικαιοσύνη κατοικεῖ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν Ἐκείνου).

Ἀλλὰ ὅχι μόνον οἱ Πατέρες ἀλλὰ καὶ οἱ μοναχοὶ τοῦ Δ' αἰῶνος καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος θὰ ἐντρυφήσουν εἰς τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος. Ὁ δὲ Μακάριος θὰ ἐντρυφήσῃ καὶ εἰς τὸν Φαῖδρον τοῦ Πλάτωνος, ὅπόθεν θὰ παραλάβῃ τὸν μῦθον καὶ τὴν εἰκόνα περὶ ψυχῆς τοῦ Πλάτωνος, ὅπου ἡ ψυχὴ παριστάνεται ὡς πτερωτὸν ἄρμα ὁδηγούμενον ἀπὸ δύο

ἄλογα καὶ ἓνα ἡνίοχον—τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο ἄλογα σημαίνει τὸ ἐπιθυμητικόν, τὸ ἄλλο τὴν βούλησιν, ὁ δὲ ἡνίοχος σημαίνει τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὴν θέσιν τοῦ νοῦ ὁ Μακάριος θὰ τοποθετήσῃ τώρα τὸν Κύριον,—αὐτὸς εἶναι ὁ ἡνίοχος.

Ἡ πλατωνικὴ λοιπὸν φιλοσοφία εἶναι συνεργὸς κατὰ τὴν διατύπωσιν τῶν διδασκαλιῶν τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁ Ἰουστίνος, ὁ Ἀθηναγόρας, ὁ Κλήμης, ὁ Αὐγουστίνος, ὁ Ὠριγένης, ὁ Εὐσέβιος ὁ Καισαρείας, ἀναφέρονται συστηματικῶς εἰς τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος, τὰ ὁποῖα καὶ κατονομάζουν. Ἐπίσης ὁ Μεθόδιος, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἀπομιμείται καὶ τὸ Συμπόσιον,—ὁ δὲ Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐντρύφει εἰς τὸν Φαίδωνα. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι ὁ Ἰερώνυμος θὰ κατηγορήσῃ τοὺς Λατίνους, ὅτι δὲν γνωρίζουν σχεδὸν τίποτε ἀπὸ τὸν Πλάτωνα. Ὁ Αὐγουστίνος ὅμως, ὁ ὁποῖος ἐσπούδασε τὸν Πλωτῖνον, μνημονεύει καὶ τὸν Φαίδωνα.

Μεγάλην ὅμως ἐπίδρασιν καὶ βαθεῖαν διείσδυσιν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶχεν ὁ Νεοπλατωνισμὸς τοῦ Γ' αἰῶνος μ.Χ. Ὅταν διαβάξῃ κανεὶς τὰ κείμενα τοῦ Πλωτίνου,—τὰ ὁποῖα μὲ τόσῃ ἀγάπῃ ἐδιάβασεν ὁ Αὐγουστίνος εἰς τὴν Δύσιν, εἰς δὲ τὴν Ἀνατολὴν ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ὁ Βασίλειος, ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας,—καταπλήσεται καὶ καταγοητεύεται ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα τῆς ὁρολογίας, ἀλλὰ καὶ τῆς νοοτροπίας, πρὸ παντὸς δὲ διὰ τὴν συγγένειαν τῆς ἠθικῆς, θρησκευτικῆς καὶ μυστικῆς στάσεως, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἐσωτερικὴν εὐκίνησιν τοῦ συστήματος τούτου καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὰ μεγάλα θέματα, τὰ ὁποῖα ἡ Ὁρθοδοξία θὰ κληθῇ τώρα νὰ ἐρμηνεύσῃ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας, εἶναι πολλά, μερικὰ μόνον θὰ ἀναφέρωμεν ἑμεῖς ἐδῶ. Ὁ Χριστιανισμὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον ὅχι μόνον ὡς Λόγος Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ὡς συγλοιστικὸν βίωμα τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων, πού ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. Τὸ βίωμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀνατρέπει τὰ πάντα καὶ χωρίζει τὴν ἱστορίαν εἰς δύο: εἰς τὴν πρὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστόν, εἶναι ἡ εἰς Χριστόν πίστις. Ὅμως, ὅσον ἰσχυρόν καὶ ἄν ᾔτο τὸ βίωμα τοῦτο, δὲν ᾔτο δυνατόν νὰ ἀπωθήσῃ ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τὴν γνῶσιν. Καί, ὅπως ἤδη ἀνεφέραμεν, ὁ ἴδιος ὁ Χριστιανισμὸς μὲ τοὺς μεγάλους ἐκπροσώπους του ἐζήτησε καὶ τὴν γνῶσιν, τὴν ἐπιστήμην τῆς πίστεως. Πίστις λοιπὸν καὶ γνῶσις θὰ ἀποτελέσῃ μόνιμον πρόβλημα καὶ διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν. Καὶ οἱ δύο δρόμοι, πίστις καὶ γνῶσις, πρέπει διὰ τοὺς χριστιανούς νὰ ὁδηγοῦν εἰς τὸ αὐτὸ τέρμα, εἰς τὸν Θεόν. Ἦδη ὁ Παῦλος ἔθεσε τὸ θέμα, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ γνωρίσῃ τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ

ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν πίστιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν φύσιν. Ἡ στατικὴ φιλοσοφία θὰ δώσῃ—διὰ τὴν ἀποσαφήνισιν τοῦ προβλήματος τούτου—τὴν διδασκαλίαν τῆς καὶ τὴν φιλοσοφικὴν τῆς ὁρολογίας.

Εἰς τὴν προσπάθειαν ὅμως νὰ ὀρισθῇ ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἐφάνη ἐξ ἀρχῆς ὅτι μόνον ὁ ἀρνητικὸς τρόπος ἦτο βατὸς διὰ τὸν Λόγον. Ὁ Λόγος ἔπρεπε δηλαδὴ νὰ ὀρίσῃ τί δὲν εἶναι Θεός. Τὸ πλατωνικὸν ἐπέκεινα εἶναι ἡ ἔννοια, μὲ τὴν ὁποίαν ἐργάζεται τώρα ἡ χριστιανικὴ θεολογία. Ἔτσι ὁ Κλήμης ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἐπέκεινα, δέχεται ὅμως ὅτι εἶναι εἷς, ἅρα τὸν χαρακτηρίζει. Συνάμα ὅμως βεβαιώνει ὅτι εἶναι ἐπέκεινα καὶ τοῦ ἐνός. Προκειμένου νὰ ὀρισθῇ ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ ἡ διαλεκτικὴ θὰ κινήται κατὰ τὴν πάλιν τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὰς διαφόρους αἱρέσεις μετὰξὺ θετικῶν καὶ ἀρνητικῶν ἐννοιῶν, δηλαδὴ ἡ θεολογία θὰ εἶναι ἀρνητικὴ καὶ θετικὴ: θὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀπροσδιόριστος καὶ ἀπερίγραπτος καὶ ἄρρητος, θὰ δώσῃ ὅμως εἰς αὐτὸν καὶ θετικὰ γνωρίσματα τῆς παντοδυναμίας, τῆς πανσοφίας, τῆς μοναδικότητος, τῆς αἰωνιότητος κλπ.

Ἄλλο πρόβλημα, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ κληθῇ ἡ Ὁρθοδοξία νὰ ἀπαντήσῃ, εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου. Ὁ Κλήμης, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, θὰ εἴπῃ ὅτι ὁ δημιουργὸς εἶχε ἐνώπιόν του ὡς πρότυπα τὰς ἰδέας. Καὶ ἔτσι θὰ παρεκκλίνῃ ἀπὸ τὴν ἐρμηνείαν τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ἐκ τοῦ μηδενός, ὅπως τὴν ὀρίζει ἡ Γραφή. Ὁ Ὠριγένης θὰ εἴπῃ ὅτι ὁ κόσμος εἶναι αἰώνιος μὲ τὴν ἔννοιαν ὅτι διαρκῶς θὰ ἔρχονται εἰς φῶς κόσμοι ἐκ Θεοῦ, τοῦτο δὲ σημαίνει ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Ἄλλοι θὰ εἴπουν, ὅπως ὁ Πλάτων, ὅτι ὁ χρόνος γεννᾶται καὶ δημιουργεῖται συγχρόνως μὲ τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, ἐνῶ ἡ ἐνέργεια τῆς δημιουργίας θὰ εἴπουν ὅτι εἶναι ἄχρονος.

Μὲ τὸ πρόβλημα ὅμως τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου καὶ τοῦ χρόνου συνδέεται ἡ κεντρικὴ ἔννοια καὶ τὸ μέγα γεγονός διὰ τὸν Χριστιανισμόν, ἡ ἔννοια καὶ τὸ γεγονός τοῦ Λόγου. Ὁ Λόγος, ὁ ὁποῖος ἐγίνε σὰρξ, πρέπει τώρα νὰ προστατευθῇ ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν αἱρέσεων. Ὅλοι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὁμιλοῦν περὶ τοῦ Λόγου, ἐλάχιστοι ὅμως ἤμποροῦν νὰ τὸν ὀρίσουν. Ἡ μία ἐρμηνεία διαδέχεται τὴν ἄλλην. Ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία εἶναι καὶ πάλιν ἐκεῖνη, ἡ ὁποία θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀποσαφήνισιν τῆς ἐννοίας καὶ τοῦ γεγονότος τοῦ Λόγου. Αἱ σχέσεις Λόγου καὶ Θεοῦ, Λόγου καὶ Κόσμου, Λόγου καὶ Ἀνθρώπου, Λόγου καὶ γίνεσθαι, θὰ ἀποτελέσουν τὰ δύο τέρματα εἰς τὸν στίβον, ὅπου θὰ κινήθωσιν οἱ ἀγωνιζόμενοι. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ὁ Λόγος ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ θὰ ἀποτελέσῃ τὴν γέ-

φυραν μεταξύ Θεοῦ καὶ Κόσμου καὶ τὸ αἰώνιον πρό-
τυπον διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Ἀπὸ τὴν σύντομον αὐτὴν θεώρησιν καταφαίνεται
πόση κίνησις καὶ πόση πνευματικὴ ἀνησυχία περιέ-
χεται μέσα εἰς τὴν γαλήνην τοῦ οἰκοδομήματος τῆς
Ὁρθοδοξίας, ἡ ὁποία τελικῶς ἔλαβε τὴν ἐκφρασίν της
εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, τὸ ὁποῖον ἡ ὑπόλοιπος
χριστιανικὴ Ἀνθρωπότης παρέλαβεν ἀπὸ τὸν Ἑλληνι-
σμὸν ἔτοιμον. Γαληνιαίαν ἐπίσης ἐκφρασιν τῶν ἀγώ-
νων τῆς Ὁρθοδοξίας ἀποτελεῖ καὶ ἡ μυσταγωγία τῆς
Θείας Λειτουργίας, τὴν ὁποίαν ἐπίσης κατὰ μέγα
μέρος παρέλαβον αἱ ἄλλαι ἐκκλησίαι ἀπὸ τὴν Ἀνατο-
λήν, ὅπου ὄχι μόνον ἡ πίστις ἀλλὰ καὶ ὁ Λόγος καὶ ἡ
Τέχνη τῶν Ἑλλήνων—καὶ θὰ ἔλεγα—ἡ δραματικὴ
τέχνη ἔθεσε τὴν σφραγίδα της.

Ἡ ἐρμηνεία τοῦ Θεοῦ Λόγου εἰς τοὺς ἀνθρώπους
ἐγίνε λοιπὸν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ἀνθρωπίνου Λόγου,
τοῦ Λόγου τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἕλληνες ὅμως εἶχαν
καὶ μίαν ἄλλην δύναμιν ἐκτὸς τοῦ Λόγου, ἡ ὁποία εἶ-
χε φανερωθῇ καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ζωῆς των μὲ
τὴν δημιουργίαν ἑνὸς δευτέρου κόσμου, τοῦ κόσμου
τῆς τέχνης. Ὄταν παρέλαβον τὸν Χριστιανισμὸν—καὶ ἡ
παραλαβὴ αὐτὴ ἐγίνε κατ' ἄτομον εἰς τοὺς Ἕλληνας,
ἀπὸ ἐσωτερικὴν ἀπόφασιν καὶ ὄχι ἀθρόως, ὅπως εἰς
ἄλλους λαοὺς—συνεκλονίσθησαν καὶ αὐτοὶ τόσον ἀπὸ
τὸ μέγα βίωμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὥστε κατ' ἀρχὰς
ἐσιώπησαν καλλιτεχνικῶς. Ἦτο τόσον μεγάλη ἡ
διαφορά, ὥστε ἔπρεπε νὰ σιωπήσουν. Οἱ παλαιοὶ
θεοὶ των ἦσαν πεπερασμένοι. Συνεπῶς πεπερασμένα
ἦσαν καὶ τὰ βιώματα τῆς ψυχῆς τῶν πιστῶν. Ὁ νέος
Θεὸς ὅμως εἶναι ἀπειρος, συνεπῶς καὶ τὸ βίωμα τῆς
πίστεως, τὸ ὁποῖον δοκιμάζουν τώρα, ἔχει ἀπειρον
χαρακτῆρα, σχεδὸν καταλυτικὸν τῆς ἀτομικότητος
τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Χριστιανισμὸς θέτει τώρα εἰς τοὺς
Ἕλληνας, τοὺς καλλιτέχνας Ἕλληνας, διότι οἱ Ἕλλη-
νες εἶναι καλλιτέχναι, ἕνα μέγα πρόβλημα, ἡ μάλ-
λον τοὺς θέτει ἐνώπιον ἑνὸς διλήμματος: ἢ νὰ σιω-
πήσουν καλλιτεχνικῶς διὰ παντὸς ἢ νὰ ἀναλάβουν νὰ
λύσουν καὶ καλλιτεχνικῶς τὸ πρόβλημα τοῦ νέου θρη-
σκευτικοῦ συναισθήματος. Τοῦτο δὲ ἐσήμαινε νὰ δη-
μιουργήσουν τέχνην, διὰ τῆς ὁποίας νὰ ἐκφράσουν τὸ
θρησκευτικὸν τοῦτο βίωμα, ὅπως εἶχαν πράξει εἰς τὴν
Ἀρχαιότητα, ὁπότε ἔδωκαν διὰ τοῦ ναοῦ των καὶ τῆς
γλυπτικῆς των τέχνης ἐκφρασιν εἰς τὸ θρησκευτικὸν
των συναισθημα. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ-
το εἶχεν ἤδη ἀρχίσει νὰ δίδεται, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἤρ-
χισεν ἡ ἐρμηνεία τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ τοῦ ἀνθρω-
πίνου Λόγου· διότι τὰ συγγράμματα τῶν χριστιανῶν
συγγραφέων, ἡ τοῦλάχιστον μερικῶν, διακρίνονται
ὄχι μόνον διὰ τὰ νοήματα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ κάλλος τῆς
ἐκφράσεως αὐτῶν. Ὁ ἀρχαιότερος ὕμνος τῆς Ὁρθο-

δοξίας, τὸ «φῶς ἱλαρὸν ἀγίας δόξης...» εἶναι δημιούρ-
γημα τοῦ Β' μ.Χ. αἰῶνος καὶ εἶναι ἐξαιρετον παρά-
δειγμα κάλλους τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης.

Τὸ μέγα ὅμως πρόβλημα ἦτο νὰ λάβῃ τὸ βίωμα
τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰσθητὴν ἐκφρασιν ἀντίστοιχον
μὲ τὴν αἰσθητὴν ἐκφρασιν τοῦ θρησκευτικοῦ βιώματος
τῆς ἀρχαιότητος, δηλαδή ὁ Ἑλληνισμὸς καλεῖται νὰ
οἰκοδομήσῃ ναὸν χριστιανικόν, ὁ ὁποῖος νὰ χωρέσῃ
τὸν Ἀχώρητον καὶ Ἀπειρον Θεόν.

Ἐπεῖτα ἀπὸ μίαν περίοδον δοκιμῶν, αἱ ὁποῖαι
ἐδίδαν ἀπάντησιν εἰς τὸ μέγα θέμα, οἱ Ἕλληνες ἐδη-
μιούργησαν τὸν βυζαντινὸν ναὸν καὶ μάλιστα τὸ κα-
ταπληκτικὸν μνημεῖον αὐτῆς τῆς ἀρχιτεκτονικῆς,
τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, ὅπου μέσα ἔπρεπε νὰ συντελεσθῇ
τὸ παράδοξον, νὰ χωρέσῃ ὁ Ἀχώρητος Θεός. Τὸ κτί-
σμα τοῦτο, ὅταν τὸ βλέπῃ κανεὶς ἀπὸ ἔξω εἶναι ἕνα μάλ-
λον ταπεινὸν κτίσμα, κάλλος ἐξωτερικὸν δὲν ἔχει. Ὄταν
ὅμως τὸ βλέπῃ κανεὶς ἀπὸ μέσα, ἀποτελεῖ τὴν πλεόν
θριαμβευτικὴν ἀπάντησιν καὶ λύσιν τοῦ προβλήμα-
τος. Ἀλλὰ προτοῦ ὁμιλήσωμεν διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ
ναοῦ, πρέπει νὰ εἰσέλθωμεν εἰς αὐτόν. Διότι ἤδη
ἡ εἴσοδος μᾶς προετοιμάζει διὰ νὰ συναντήσωμεν τὸ
πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐκφράζει ὁ ναὸς αὐτός. Εἰσέρχεται
κανεὶς ἀπὸ τρεῖς πύλας, αἱ ὁποῖαι εἶναι παρατεταγμέ-
ναι ἡ μία δίπλα στὴν ἄλλην. Ἐκ τῶν τριῶν ἡ μεσαία
εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῶν ἄλλων δύο. Εἰσερχόμενος
κανεὶς εὐρίσκεται εἰς τὸν πρῶτον νάρθηκα τοῦ ναοῦ,
ὁ τοῖχος τοῦ ὁποῖου διανοίγεται ἀπὸ πέντε θύρας. Καὶ
καθὼς προχωρεῖ εἰσέρχεται εἰς τὸν δεύτερον νάρθηκα,
ὁ δὲ τοῖχος, ὁ ὁποῖος χωρίζει τὸν δεύτερον νάρθηκα
ἀπὸ τὸν κυρίως ναόν, ἔχει ἑνέα θύρας. Ἔτσι, καθὼς
προχωρεῖ κανεὶς, ἤδη ἐξ ἀρχῆς ἔχει τὴν αἴσθησιν τοῦ
ἀπείρου. Ὄταν δὲ προχωρήσῃ εἰς τὸ κέντρον τοῦ ναοῦ,
ἡ αἴσθησις αὐτὴ τοῦ ἀπείρου πολλαπλασιάζεται εἰς τὸ
ἑπακρον, διότι ὅλος ὁ χώρος τοῦ ἄλλου ναοῦ τέμνεται
ἔτσι, ὥστε ποτὲ κανεὶς δὲν συλλαμβάνει ἐξ ὁλοκλήρου
τὸ σύνολον τοῦ χώρου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συμβαίνει
εἰς τὸν ἀρχαῖον ἐλληνικὸν ναόν. Ἀλλὰ καὶ εἰς οἶον-
δήποτε ἄλλο σημεῖον τοῦ ναοῦ σταθῇ κανεὶς, ποτὲ δὲν
ἐποπτεύει τὸν ὅλον χώρον, ἂν καὶ εἶναι καὶ αὐτός πε-
περασμένος. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ του ὅμως τομὴ δημιουρ-
γεῖ τὴν αἴσθησιν τοῦ ἀπείρου. Ὁ χώρος ἐδῶ διαρρέει
εἰς τὸ ἀπειρον, τὰ δὲ ὑπονοούμενα κατὰ τὴν συνεχῆ
τομὴν τοῦ χώρου εἶναι διὰ τὸν θεωροῦντα τὸν χώρον
ἀπειρα. Ἔτσι ὁ χώρος εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ μυστήριον
καὶ ἀπὸ μυστικά.

Δὲν εἶναι μόνον ὅμως ἡ διάρθρωσις καὶ ἡ τομὴ
τοῦ χώρου, ἀλλὰ προστίθεται καὶ ὅλη ἡ ἐσωτερικὴ
λάμψις, ἡ ὁποία ἔρχεται ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς ἄλλης τέχνης,
τῶν ψηφιδωτῶν, τῶν μωσαϊκῶν. Ἡ τέχνη τῶν χρω-
μάτων τώρα ἔρχεται νὰ συμπληρώσῃ καὶ νὰ ἀποκο-

ρυφώση τὴν ἔκφρασιν τοῦ νέου θρησκευτικοῦ βιώματος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἄπειρον. "Όλα ἐλκύουν, ἀλλὰ καὶ κανένα δὲν δένει τὸν θεατὴν, διότι ὅλα διαχέονται εἰς ὅλα. Ἡ Ἀγία Σοφία ὅμως ἀποτελεῖ τὴν πρώτην καταβολὴν τοῦ βυζαντινοῦ ρυθμοῦ. Ἡ τέχνη τῶν Ἑλλήνων θὰ προχωρήσῃ ἀκόμη περαιτέρω. Θὰ δώσῃ κάλλος καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν τοῦ βυζαντινοῦ ναοῦ, ὅπως ἔγινε τοῦτο ἀργότερον.

Λαμπρὸν παράδειγμα ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ κάλλους εἶναι ἡ μονὴ τῆς Χώρας, ὅπου καὶ ἡ τέχνη τῶν μωσαϊκῶν, δηλαδὴ τῶν χρωμάτων, φθάνει εἰς τὸ κορύφωμά της. "Όλα τὰ χρώματα ἐδῶ εἶναι ὑπερούσια καὶ μεταφυσικά. Δημιουργοῦν δὲ μίαν νοερὰν μέθην καὶ μετάρσιωσιν διὰ τὸν θεατὴν, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ὁ νοῦς του σιωπᾷ.

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ τὴν τέχνην τῶν μωσαϊκῶν καὶ τῆς τοιχογραφίας,—ἡ ὁποία θὰ ἐμφανίσῃ ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ ὅλας τὰς σκιὰς τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἐνώπιον τῶν ὁμμάτων τῶν χριστιανῶν, θὰ δοξάσῃ πατριάρχας, προφῆτας καὶ ἀποστόλους καὶ θὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς αἰσθητὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν θὰ παραλάβῃ ἡ ὑπόλοιπος οἰκουμένη—ἀναπτύσσεται ὁ πλούσιος κόσμος τῶν θρησκευτικῶν ὕμνων, ὅπου ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα θὰ θέσῃ εἰς κίνησιν ὅλα της τὰ ποιητικὰ σύμβολα, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὁμήρου καὶ τῶν τραγικῶν. Ἡ γλῶσσα αὕτη θὰ περιγράψῃ τὰ Πάθη καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ καὶ θὰ ἀπευθύνῃ τοὺς ποικίλους χαιρετισμοὺς εἰς τὴν Θεοτόκον. Ἰδίως ἡ περιγραφή τῶν Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ οἱ Χαιρετισμοὶ εἰς τὴν Θεοτόκον θὰ περάσουν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ καὶ θὰ τὸν παρηγοροῦν κατὰ τὴν σκοτεινὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, ὅπου ἡ πραγματικότης τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὁ θρῦλος τοῦ Ἑλληνισμοῦ θὰ εἶναι τὰ δύο στηρίγματα τῶν Ἑλλή-

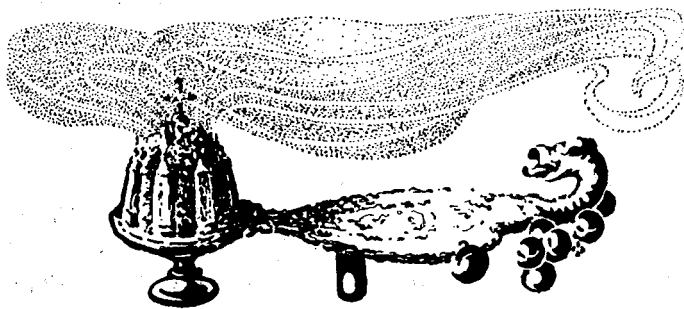
νων καὶ τὰ δύο σημεῖα παρηγορίας του, ἀλλὰ καὶ δύο πηγαὶ δυνάμεως.

Θεματοφύλακες τοῦ πνεύματος τούτου καὶ τοῦ οἰκοδομήματος ποὺ λέγεται Ὁρθοδοξία—καὶ τὸ ὁποῖον ἐκτίσθη μὲ τόσους ἀγῶνας—θὰ εἶναι τὰ Πατριαρχεῖα Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας καὶ τὸ Ὅρος. Τὰ Πατριαρχεῖα ὅμως θὰ τὰ ἀπειλῇ καὶ θὰ τὰ πλήττῃ ἐκάστοτε ἡ φορὰ τῶν ἱστορικῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἀτυχημάτων τῆς πορείας τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐνῶ τὸ Ὅρος θὰ κατορθώσῃ νὰ μείνῃ ἔξω ἀπὸ τὴν τύρβην τῆς ἱστορίας καὶ θὰ σταθῇ ἐπὶ χίλια ὁλόκληρα ἔτη ὡς τὸ μέγα ζωντανὸν μνημεῖον τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὑπάρχει ἡ γνώμη ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἀποτελεῖ ἀκίνητον σῶμα. Ἡ γνώμη αὕτη εἶναι κατὰ βάσιν ἐσφαλμένη, διότι οὐδέποτε ἔπαυσε τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας νὰ κινῆται καὶ νὰ δρᾷ. Ἡ δρᾶσις αὕτη κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἶχε περισσότερο ἐθνικὸν χαρακτῆρα παρὰ αὐστηρῶς θρησκευτικόν, χριστιανικόν. Ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλως, διότι ἡ Ὁρθοδοξία ἀνταπέδιδε εἰς τὸ ἔθνος ἀνθ' ὧν ἔλαβε.

Τὸ αἷτημα, τὸ ὁποῖον τίθεται σήμερον εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, εἶναι νὰ ἐντείνῃ τὴν δρᾶσίν της, νὰ κινήσῃ ἐκ νέου τὸ πνεῦμά της, νὰ εἶναι ἐν ἐργηγόρσει, νὰ γνωρίζῃ τί γίνεται εἰς τὸν κόσμον σήμερον, νὰ εἶναι στρατευομένη, διὰ νὰ προλάβῃ τὴν πορείαν τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἀπειλητικὴν ἐπίδρασιν ἄλλων πολυωνύμων ἐγχοσμίων πνευμάτων. Συνεπῶς τὸ Ὅρος, ὡς κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, εἰσέρχεται εἰς τὴν δευτέραν χιλιετίαν τῆς ζωῆς του τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς, κατὰ τὴν ὁποίαν τίθενται εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν μεγάλα καὶ σκληρὰ προβλήματα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Πρόεδρος Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΑΧΙΚΗΣ ΑΚΤΗΜΟΣΥΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ

Ὁ Μ. Βασίλειος, ὡς γνωστόν, εἶναι ὁ πρῶτος συστηματικῶς ἀσχοληθεὶς μετὰ τὴν διοργάνωσιν τοῦ κοινοβιακοῦ μοναχικοῦ βίου, ὁ ὁποῖος στηρίζεται ἐπὶ τῶν τριῶν εὐχῶν, τὴν τῆς παρθενίας, τὴν τῆς ἀκτημοσύνης καὶ τὴν τῆς ὑπακοῆς. Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἐκκλησίας» θὰ παραθέσωμεν ὀλίγα τινα ἐκ τῶν πολλῶν, τὰ ὁποῖα ὁ μέγας οὗτος καὶ Θεοφόρος Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας μας διδάσκει περὶ τῆς σπουδαιότητος διὰ τὸν μοναχὸν ὑποσχέσεως τῆς ἀκτημοσύνης, ἐπιφυλασσόμενοι ὅπως ἄλλοτε ἐπανέλθωμεν πρὸς συμπλήρωσιν.

Ὁ Μ. Βασίλειος εἰς τοὺς περὶ τοῦ Μοναχισμοῦ Κανόνας του, ἥδη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, θέτει τὸ ἐρώτημα «εἰ χρὴ πρῶτον ἀποτάσσεσθαι πᾶσι, καὶ οὕτω προσιέναι τῇ κατὰ Θεὸν πολιτείᾳ». Ἡ ἀπάντησίς του εἶναι, ὅτι, πρῶτον δὲν πρόκειται περὶ ἀποταγῆς μόνον τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ εἰσερχομένου εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν, ἀλλ' ὅτι τὸ παράγγελμα τοῦτο τοῦ Κυρίου ἀναφέρεται εἰς πολὺ περισσότερα «ὧν ἡ ἀλλοτρίωσις ἀναγκαία». Πρὸ πάντων, λέγει, ἀποτασσόμεθα τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς πάθεσι τῆς σαρκὸς καὶ ἡμῶν αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ἀπεξεδυσάμεθα τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον μετὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ, «τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης» (Ἐφεσ. δ', 22). Ἐπίσης, ἀποτάσσεται ὁ μοναχὸς καὶ τοὺς γεννήσαντας αὐτόν, ὡς καὶ τοὺς κατὰ σάρκα ἀδελφούς του. Πρὸς δὲ τὰ κτήματα του πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ ὡς πρὸς τὰ ἀλλότρια. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔχει σταυρωθῇ διὰ τὸν Χριστὸν καὶ αὐτὸς διὰ τὸν κόσμον, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι μέτοχος τῶν μεριμνῶν τοῦ κόσμου, ὥστε, καταλήγει ὁ Μ. Βασίλειος, ἡ τελεία ἀποταγὴ εἶναι νὰ κατορθώσῃ ὁ μοναχὸς νὰ μὴ καταβάλλῃ προσπάθειαν οὐδὲ δι' αὐτὴν τὴν ζωὴν, ἔχων τὴν συναίσθησιν, ὅτι εὐρίσκεται ὑπὸ καταδίκην εἰς θάνατον.

Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ταῦτα ὁ μοναχός, ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἀποξένωσιν του ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν πραγμάτων, οἷον εἶναι τὰ κτήματα, ἡ ματαία δόξα, αἱ βιοτικά συνήθειαι, αἱ προσπάθειαι πρὸς ἀπόκτησιν ἀνωφελῶν πραγμάτων κ.ο.κ. Φέρει δὲ ὁ ἅγιος Πατὴρ ὡς παραδείγματα τοὺς υἱοὺς Ζεβεδαίου καὶ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, οἱ ὁποῖοι ἐγκατέλειψαν τὰ πάντα καὶ ἠκολούθησαν τὸν Κύριον. Ἀναφέρεται ὁμοίως καὶ εἰς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὰ τὰ ἐκ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου συναγόμενα ὠφελήματα, χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὰ ἐθεώρησεν ὡς ζημίαν, προκειμένου νὰ Τὸν ἀκολουθήσῃ. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν λεγομένων του, ὑπομνησκει τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος σαφῶς καὶ ἀναντιρρήτως διαμαρτύρεται λέγων, «οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὅς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται μοι εἶναι μαθητής» (Λουκ. ιδ', 33), ὡς ἐπίσης καὶ τὸ «εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δός πτωχοῖς» (Ματθ. ιθ', 21), μόνον κατόπιν αὐτῶν προσθέσας τὸ «δεῦρο ἀκολούθει μοι». Ὡσαύτως ὑπομνησκει τὴν Παραβολὴν τοῦ ἐμπόρου, ὁ ὁποῖος εὗρε τὸν πολύτιμον μαργα-

ρίτην καὶ ἀπελθὼν ἐπώλησεν ὅλα ὅσα εἶχε καὶ τὸν ἠγόρασε (Ματθ. ιγ', 45). Τὴν Παραβολὴν ταύτην τοῦ Κυρίου ὁ μέγας Πατὴρ θεωρεῖ ἱκανὴν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχῃ τις τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐπουρανίου Βασιλείας, ἐὰν χάριν αὐτῆς δὲν ἐγκαταλείψῃ προηγουμένως «πάντα ὁμοῦ τὰ προσόντα ἡμῖν, καὶ πλοῦτον, καὶ δόξαν, καὶ γένος, καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν πολλοῖς περισπούδαστων».

Ὁ Μ. Βασίλειος ἔχει τὴν πεποίθησιν, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχῃ τις ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν του πρὸς τὰ οὐράνια, ἐφ' ὅσον θὰ ἐξακολουθῇ νὰ κατέχῃ καὶ τὰ ἐπίγεια, διότι ὅπου εἶναι ὁ θησαυρὸς ἡμῶν ἐκεῖ εἶναι καὶ ἡ καρδιά ἡμῶν (Ματθ. στ', 21). Ἐάν, λοιπόν, συνεχίσει ὁ Μ. Βασίλειος, ὑπολείπονται εἰς ἡμᾶς κτῆμά τι γήινον ἢ περιουσία τις φθαρτή, τότε ἡ ψυχὴ ἡμῶν θὰ καταχωθῇ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ βορβόρου καὶ θὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἴδῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἐπιθυμῇ τὰ ἐπουράνια καὶ νὰ εἶναι προσηλωμένη εἰς τὰς αἰωνίους ἐπαγγελίας. Κατὰ ταῦτα, ἀποταγὴ εἶναι ἀλύσις μὲν τῶν δεσμῶν τῆς ὕλικῆς ταύτης καὶ προσκαίρου ζωῆς, ἐλευθερία δὲ τῶν ἀνθρωπίνων καθηκόντων, ἐπιτηδειότερους κατασκευάζουσα πρὸς τὸ ἀπάρξασθαι τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ὁδοῦ. Τῆς τῶν πολυτιμῶν κτήσεώς τε καὶ χρήσεως ἀκώλυτος ἀφορμὴ, τῶν ὑπὲρ χρυσίου καὶ λίθον τίμιον πολὺν. Καὶ συνελόντι εἰπεῖν, καρδίας ἀνθρωπίνης πρὸς τὴν ἐν οὐρανῷ πολιτείαν μετὰθεσις, ὥστε δύνασθαι λέγειν· «ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει» (Φιλιπ. γ', 20). Καὶ τὸ κεφάλαιον ἀρχὴ τῆς πρὸς Χριστὸν ὁμοιώσεως, ὅς δι' ἡμᾶς ἐπτόχευσε πλοῦσιος ὢν· ἦν εἰ μὴ προκατορθώσαιμεν, ἀδύνατον ἡμᾶς τῆς κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ πολιτείας ἐφάψασθαι. Πότε γὰρ ἡ καρδίας συντριμμός, ἡ ταπεινότης φρονήματος, ἡ θυμοῦ καὶ λύπης, καὶ φροντίδων, καὶ συνελόντι εἰπεῖν, τῶν ὁλεθρίων παθῶν τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὴ, ἐν πλούτῳ καὶ μερίμναις βιοτικαῖς, προσπαθεία τε καὶ συνηθεία τῶν ἄλλων κατορθωθῆναι δύναται; Ὅπως δέ, ὃ μὴδὲν περὶ αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων μεριμνεῖν συγχωρεῖται, οἷον τροφῆς, καὶ ἐνδύματος, τοῦτω τις ἐπιτρέψει λόγος, οἷον ἀκάνθαις συνέχεσθαι πονηραῖς ταῖς μερίμναις τοῦ πλούτου, τῆς παρὰ τοῦ γεωργοῦ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἐγκαταβαλλομένης σπορᾶς τὴν καρποφορίαν ἐμποδίζούσαις, τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἰπόντος οὗτοι δὲ εἰσὶν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρέντες, οἱ ὑπὸ μεριμνῶν, καὶ πλούτου, καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου συμπνιγόνται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι» (Λουκ. η', 14) ¹. Ὡστε, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, ἡ ἀποταγὴ, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἔχῃ κατὰ νοῦν ὁ μέλλων νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν μοναχικὴν Πολιτείαν, δὲν εἶναι ἀπλῶς ἀπόθεσις τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ γενικῶς ἡ ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ ἀπὸ πάσης μερίμνης καὶ ἀπὸ πάσης κακίας, ἡ ὁποία εἶναι δυνατόν νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν προόδόν του εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τελειότητος, ἡ ὁποία θὰ τὸν φέρῃ αἰσίως εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.

1. Ὅροι κατὰ πλάτος η', (ἐν Garnier II, 348 ἐξ. ἢ PG 31, 940-941).

Προϋπόθεσις τῆς ἐκ τῶν τοῦ βίου ἀποταγῆς, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, εἶναι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν τελεία καὶ ὁλοκληρωτικὴ ἀγάπη. Ἐρωτώμενος, δηλαδὴ ὁ Μ. Βασίλειος, ἐὰν πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἴσαι πρὸς ἀλλήλας ἢ ἐὰν ὑπάρχῃ μεταξὺ των καθιερωμένη τις ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἱεράρχησις, ἀποκρίνεται, ὅτι, ὡς ἐκ τῶν διδασκομένων εἰς τὰς ἀγίας καὶ θεοπνεύστους Γραφὰς ἐμφαίνεται, ὑπάρχει τοιαύτη ἱεράρχησις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Πρώτη δὲ πασῶν εἶναι ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν πρὸς Αὐτὸν ἀγάπην. Τῆς τοιαύτης καὶ τοσαύτης πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης τῆς ἐξ ὅλης καρδίας καὶ ἐξ ὅλης διανοίας καὶ ἐξ ὅλης ἰσχύος προῖον εἶναι ἡ ἐγκραταίεισις τῶν πάντων καὶ ἡ ἐξ ὁλοκλήρου προσήλωσις εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Βασιλείαν Αὐτοῦ. Ἐκ ταύτης καὶ τῆς τοιαύτης πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης προέρχεται καὶ ἡ εὐχὴ τῆς ἀκτημοσύνης, τὴν ὁποίαν μετὰ τῆς εὐχῆς τῆς παρθενίας καὶ τῆς εὐχῆς τῆς ὑπακοῆς ἀποθέτει ὁ μοναχὸς κατὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ εἰς τὴν μοναχικὴν ἀδελφότητα².

Ἡ ἀπόθεσις ὅμως τῶν ὑπαρχόντων τοῦ μέλλοντος νὰ μονάσῃ, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, ἐννοεῖται γινόμενη μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ μεγάλης ἀκριβείας. Νομίζει, δηλαδὴ, ὁ μέγας Πατήρ, ὅτι ἡ ἀπάρνησις αὐτῆς τῶν ὑπαρχόντων δὲν σημαίνει ἀπλῶς καταφρόνησιν αὐτῶν καὶ ἐγκαταλείψιν αὐτῶν εἰς τὰς ἀρπακτικὰς διαθέσεις τοῦ πρώτου τυχόντος, ἀλλὰ παραχώρησιν καὶ διανομὴν αὐτῶν, ἐπιτελουμένην μετὰ πάσης προσοχῆς καὶ μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας. Διότι ἀπὸ τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ μέλλων νὰ μονάσῃ ἔλαβεν τὴν ἀπόφασιν, νὰ ἀφιερῶσθαι ἑαυτὸν εἰς τὸν Κύριον, πάντα ὅσα προηγουμένως οὗτος κατεῖχε ἀνθρώκων πλέον εἰς τὸν Θεόν, ὡς «τῷ Κυρίῳ ἀφιερωμένα». Ἐπομένως, ὁ προσερχόμενος εἰς τὴν Μονὴν πρέπει νὰ διαθέσῃ τὰ ὅσα τυχὸν κατέχει ὕλικά ἀγαθὰ ἐν πολλῇ εὐλαβείᾳ καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως προσώπων. Ἐντεῦθεν, ὁ Μ. Βασίλειος θεωρεῖ ὡς θανάσιμον ἁμαρτημα τὴν ἐν προκειμένῳ τυχὸν ἐπιδειχθησομένην ἀμελειαν. Ἐφ' ὅσον δὲ ὁ ἐμπειστευμένος τὴν φροντίδα διαχειρίσεως βασιλικῶν κτημάτων, καὶ ἐν τῇ περιπτώσει κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν οἰκαιοποιήσῃ τι ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀμελείας αὐτοῦ γίνῃ αἴτιος βλάβης καὶ ἀπωλείας πιθανοῦ κέρδους, καθίσταται ἔνοχος ἐγγυλήματος, πόσον μάλλον δὲν θὰ εἶναι ὑπόδικος τιμωρίας ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος «τῶν ἤδη κατονομασθέντων τῷ Κυρίῳ» δὲν θὰ φροντίσῃ ὥστε νὰ γίνῃ ἡ διανομὴ κατὰ τὸν καλῦτερον τρόπον, ἀποβλέπων εἰς τὴν διανομὴν «χαύνως καὶ ἡμελημένως».

Κατὰ τὸν μέγαν Πατέρα, ἀφ' ἐτέρου, ὁ μοναχός, ἐν τῇ μερίμνῃ τοῦ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς καλυτέρας δυνατῆς διαθέσεως τῆς περιουσίας του θὰ πρέπει νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν, ὥστε νὰ μὴ προκαλέσῃ μάχας πρὸς τοὺς οἰκείους του, διότι τοιοῦτον τι εἶναι ἀπρεπές καὶ ἀντίθετον πρὸς τὸ ὑπὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὀριζόμενον, «δοῦλον Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι». Ἐὰν δὲ τυχὸν ὑπάρχουν ἀγνώμονες συγγενεῖς, οἱ ὁποῖοι θὰ διαμαρτυρηθοῦν διὰ τὸν πιθανὸν παραγκωνισμόν των κατὰ τὴν διανομὴν τῶν ὑπαρχόντων τοῦ μοναχοῦ, θὰ πρέπει νὰ τοὺς ἐλέγξῃ διὰ τὴν ἀγνώ-

μοσύνην των καὶ νὰ τοὺς ὑπομνήσῃ τὴν περὶ ἱεροσυλίας ἁμαρτίαν. Ὁ μοναχός, δηλαδὴ, θὰ πρέπει μετὰ πολλοῦ ζήλου νὰ προστατεύσῃ τὴν ὑπ' αὐτοῦ καταλιπομένην περιουσίαν, ὡς ἀνέχουσιν εἰς τὸν Θεόν, δὲν θὰ πρέπει ὅμως καὶ νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ νὰ διεξαγάγῃ πρὸς τοῦτο δίκας ἐνώπιον τῶν κοσμικῶν δικαστηρίων. Πρέπει καὶ ἐν προκειμένῳ νὰ πρυτανεύσῃ τὸ αἰώνιον συμφέρον τῶν κατὰ σάρκα ἀδελφῶν του καὶ νὰ προκριθῇ ἡ σωτηρία αὐτῶν ἀντὶ τῆς διασώσεως τῶν κτημάτων³.

Ὁ Μ. Βασίλειος, ἐρωτηθεὶς περὶ τοῦ τί δέον γενέσθαι, ἐν περιπτώσει κατὰ τὴν ὁποίαν προσελθὼν τις εἰς μοναστικὴν ἀδελφότητα ἔχει καταλίπει ἀνεξοφλήτους φόρους πρὸς τὸ δημόσιον, οἱ δὲ οἰκεῖοί του πιέζονται νὰ πληρώσουν τοὺς φόρους τούτους ἀπαντᾷ, ὅτι ἐὰν μὲν ὁ προσελθὼν εἰς τὴν ἀδελφότητα κατέλιπε τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς συγγενεῖς του, τότε οἱ συγγενεῖς του οὗτοι εἶναι ὑπόχρεοι ὅπως πληρώσουν καὶ τοὺς ὀφειλομένους φόρους, χωρὶς τοῦτο νὰ προξενῇ οὐδεμίαν ἠθικὴν ζημίαν οὔτε εἰς τὸν καταλιπόντα τὸν κόσμον, οὔτε εἰς τὴν εἰς ἡν κατετάγῃ ἀδελφότητα. Ἐν περιπτώσει ὅμως κατὰ τὴν ὁποίαν οὗτος ἀνέθηκε τὰ πάντα εἰς τὴν Μονὴν τῆς μετανοίας του, αὕτη δέον νὰ ἀποδώσῃ τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι⁴.

Ὡς συμπεριφέρων πάντως θεωρεῖ ὁ Μ. Βασίλειος νὰ γίνῃ ἡ διανομὴ εἰς τοὺς πτωχοὺς, εἰς τρόπον ὥστε τὰ διανεμηθέντα ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, προπορευόμενα τοῦ μοναχοῦ εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, νὰ εὐρεθοῦν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως ἡὑξημένα ἐκεῖ, ἀναμένοντα αὐτόν⁵.

Ὡς πρὸς δὲ τὸν τρόπον τῆς διανομῆς τῶν ὑπαρχόντων τοῦ μοναχοῦ, ὁ Μ. Βασίλειος διδάσκει, ὅτι αὕτη δύναται νὰ γίνῃ εἴτε ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ μέλλοντος νὰ μονάσῃ, ἐὰν οὗτος δυνατῶς καὶ ἐμπείρως ἔχῃ περὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ διὰ προσώπων τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐπιλεγῇ ὑπὸ τῆς μοναστικῆς ἀδελφότητος μετὰ πολλὴν τὴν δοκιμασίαν καὶ ἔχουν ἀποδείξει, ὅτι δύναται νὰ διαχειρίζωνται τὰ ὕλικά ἀγαθὰ πιστῶς καὶ φρονίμως. Διότι ὁ μέλλων νὰ μονάσῃ θὰ πρέπει νὰ γνωρίζῃ, ὅτι δὲν εἶναι ἀκίνδυνον οὔτε ἀνεξετάστως νὰ ἀφίγῃ τὰ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς οἰκείους του, οὔτε νὰ διανέμῃ ταῦτα διὰ τοῦ τυχόντος προσώπου⁶. Εἰδικώτερον, ὁ Μ. Βασίλειος φρονεῖ, ὅτι ἡ διανομὴ τῶν ὑπαρχόντων τοῦ μοναχοῦ εἰς τοὺς πτωχοὺς καλῦτερον νὰ μὴ γίνῃ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ἀλλὰ διὰ τοῦ ὑπὸ τῆς μονῆς ὀρισμένου πτωχοκόμου, ὁ ὁποῖος, ὡς ἐμπειρος περὶ τὰ τοιαῦτα, γνωρίζει τις εἶναι ὁ ἔχων πραγματικὴν ἀνάγκην καὶ τις εἶναι ὁ ὑποκρινόμενος τὸν εὐρισκόμενον ἐν ἐνδείᾳ⁷.

Ἀρχιμ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ Ι. ΚΟΤΣΩΝΗΣ Δ.Θ.

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

3. "Οροι κατὰ πλάτος θ' (ἐν Garnier II, 351 ἐξ. ἢ PG 31, 941-942).

4. "Οροι κατ' ἐπιτομὴν 48' (ἐν Garnier II, 448 ἢ PG 31, 1148).

5. Λόγος ἀσκητικὸς καὶ παραίνεσις περὶ ἀποταγῆς βίου καὶ τελειώσεως πνευματικῆς, κεφ. 2 (ἐν Garnier, II, 204 ἢ PG 31, 632).

6. "Οροι κατὰ πλάτος θ' (ἐ.δ.).

7. Ἐπιστολὴ ρν', Ἀμφιλοχίῳ ὡς παρὰ Ἡρακλείδου (ἐν Garnier, III, 241 ἢ PG 32, 605).

2. "Οροι κατὰ πλάτος α' (ἐν Garnier, II, 335-336 ἢ PG 31, 908). Πρβλ. καὶ ὅροι κατ' ἐπιτομὴν σμστ' (ἐν Garnier, II, 498 ἢ PG 31, 1248).

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΑΡΝΗΣΙΝ Ἡ ΚΑΤΑΦΑΣΙΝ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΥΠΑΡΞΕΩΣ;

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγίου Ὄρους καλὸν εἶναι νὰ ἐξετασθῇ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἀπὸ θεωρητικῆς πὺς ἀπόψεως ἡ μομφή, ἣτις συνήθως ἐκτοξεύεται ἐναντίον τῶν μοναχῶν τοῦ Ἀγίου Ὄρους. Οὗτοι δηλαδὴ κατηγοροῦνται, ὅτι ἄρνοῦνται καὶ οἰονεὶ προδίδουν τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξίν, ἐκλέγοντες ἓνα τρόπον ζωῆς, ὅστις εἶναι τοῦτ' αὐτὸ ἄρνησις τῆς ὑπάρξεως ταύτης καὶ τοῦ καθ' ὅλου ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ.

Διὰ νὰ κριθῇ ἀντικειμενικῶς ἡ μομφὴ αὕτη, δεόν ἐν πρώτοις νὰ φέρωμεν εἰς τὸν νοῦν μας τὸ νόημα καὶ τὰς βαθυτέρας τάσεις καὶ ροπὰς τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ τῶν πολιτιστικῶν ἐπιδιώξεων αὐτῆς, διὰ νὰ κατανοήσωμεν ἐν συνεχείᾳ διατὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος οὐ μόνον δὲν ἀποτελεῖ ἄρνησιν, ἀλλ' ἀντιθέτως ἀποτελεῖ ἀρίστην κατάφασιν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ τῶν βαθυτέρων πόθων αὐτῆς.

Ἡ φαινομενολογικὴ ἐξέτασις καὶ σύλληψις τοῦ νοήματος τῶν διαφορῶν ἀνθρωπίνων πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων καὶ δημιουργημάτων ὀδηγεῖ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ βαθύτερον νόημα καὶ ἡ ἐνδοτέρα κινητήριος δύναμις τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ ἡ γενεσιουργὸς αἰτία τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ δὲν εἶναι μόνον ἡ ἱκανοποίησις ἢ προβολὴ τῶν ἀξιολογικῶν προδιαθέσεων καὶ κατευθύνσεων τῆς ψυχῆς μας, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ τῶν πολιτιστικῶν του προσπαθειῶν καὶ δημιουργημάτων καταξιώνει τὸν ἑαυτὸν του ὡς ἐλεύθερον πνευματικὸν ὄν, τὸ ὅποιον δὲν συμβιβάζεται μετὰ τὴν στατικότητα, οὕτε ἀνέχεται νὰ ὑποδουλωθῇ καὶ νὰ μείνῃ δέσμιον εἰς τὰ ὅρια, τὰ ὅποια ἔχει θέσει περίξ αὐτοῦ ἡ φύσις, ἀλλὰ τείνει συνεχῶς νὰ ὑπερπηδῇ ταῦτα. Εἰς τὴν ψυχὴν παντὸς ἀνθρώπου ζῇ ὡς μυστικὴ ἐντελέχεια τῆς πνευματικῆς του ὑπάρξεως ἢ ἀπόλυτος ὁρμὴ πρὸς τὸ Ἄπειρον. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει πάντοτε τὴν ἐμφυτον τάσιν νὰ ὀδηγῇται πέραν καὶ ὑπέραν τοῦ ἑαυτοῦ του μέχρι τῶν ὁρίων, ἔνθα, ὡς ἐλέχθη, αἱ Σφίγγες φρουροῦν τὰ μυστήρια τῆς φύσεως καὶ τοῦ νοήματος τοῦ παντός.

Καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς μορφὰς τοῦ ὕλικου πολιτισμοῦ ὁ ἄνθρωπος πραγματοποιεῖ ὕλικας, οικονομικὰς καὶ βιολογικὰς ἀξίας μόνον ὡς πνευματικὸν ὄν, ἐναποθέτει εἰς αἰσθητὰς μορφὰς τὰς βαθυτέρας πνευματικὰς νοσταλγίας του, μεταγγίζει εἰς τὸν χρόνον ἄχρονόν τι, ἐκφράζει τὴν τάσιν του πρὸς ἀπολύτρωσιν. Εἰς τὰς ἀθλοπαιδιάς λ.χ. δὲν ὑπάρχει μόνον καλλιέργεια τῶν βιολογικῶν ἀξιῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπερενστικτώδους κοινωνικὴ βούλησις καὶ τάσις ἐνσαρκουμένη εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου διατυπωμένους καὶ τηρουμένους ἀθλητικούς κανόνας. Εἰς μερικὰς μάλιστα ἀθλοπαιδιάς (λ.χ. εἰς τὴν ὀρειβασίαν, τὴν ἀναρρίχησιν εἰς τοὺς παγετώνας, τὰς παγοδρομίας, τὰς ἱστιδρομίας, τὴν κωπηλασίαν κ.λ.π.) κατοπτρίζονται αἱ βαθύτεραι νοσταλγίαι τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἡ ὅποια ρέπει πρὸς

«ὑπερνίκησιν τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως τεθειμένων ὁρίων»¹.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ ὕλικός πολιτισμὸς μαρτυρῇ τὴν τάσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ὑπερπήδησιν τῶν ὁρίων τῆς φύσεως, τί πρέπει νὰ εἰπωμεν διὰ τὸν πνευματικὸν πολιτισμόν; Οὗτος δὲν εἶναι τι τὸ στατικόν, ἀλλ' εὐρίσκεται πάντοτε εἰς ἐξέλιξιν καὶ κίνησιν, εἰς τὸ γίνεσθαι καὶ διαμορφοῦσθαι. Ἡ πολιτιστικὴ δημιουργία εἴτε εἰς τὸν τομέα τῆς γνώσεως εἴτε εἰς τὸν τομέα τῆς τέχνης εἴτε εἰς τὸν τομέα τῆς πραγματώσεως τῶν κοινωνικῶν ἢ ἠθικῶν ἀξιῶν ἢ τῆς βιώσεως τοῦ Θεοῦ οὐδέποτε εἶναι ἀφίξις εἰς τὸ τέρμα, κάματος ἢ νωχέ-λεια. Ἀντιθέτως εἶναι συνεχῆς δυναμικὴ προσπάθεια, πορεία, δρόμος, ἀγών. Οὐδέποτε τὸ ἐπιτευχθέν εἶναι τὸ οὐσιῶδες, ἀλλὰ τὸ οὐσιῶδες εἶναι ἐκεῖνο, πρὸς τὸ ὅποιον τείνομεν. Ὁ παρακολουθῶν τὴν ἀνθρῶσιν τῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἀνθρώπου πάντοτε θά ἀνακαλύπτῃ πλῆθος νέων καλύκων, οἱ ὅποιοι θά ἀναμύνουν τὴν ἐμφάνισιν μιᾶς νέας ἑαρινῆς αὐγῆς, διὰ νὰ ἀνοίξουν τὰ δροσερὰ πέταλά των. Τὸ ἰδανικὸν τοῦ Excelsior διαποτίζει πάντοτε τὴν πολιτιστικὴν προσπάθειαν. Ὡστε ὁ πολιτισμὸς εἶναι τρόπον τινὰ ἡ ἐνσάρκωσις τῆς ἰδέας τοῦ πλανητικοῦ ἔρωτος, ὁ ὅποιος συμβολίζει τὴν ὁρμὴν τοῦ ἀτελοῦς πρὸς τὸ τέλειον, τοῦ πεπερασμένου πρὸς τὸ ἄπειρον, τοῦ ἐπιγείου πρὸς τὸ θεῖον.² Εἶναι ἡ νοσταλγία τῆς ψυχῆς διὰ τὴν αἰώνιον τῆς πατρίδα. Ἡ ψυχὴ ποθεῖ νὰ ὑπερπηδῇ τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς διαφόρους μορφὰς τοῦ ὥραϊου διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ αἰώνιον καὶ πανυπερτέλειον κάλλος τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος «φέρει τὸ πτερὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς».³ Τὰ ἀριστουργήματα τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας εἶναι μυριόστομοι ἐκφράσεις τῆς ὁρμῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ὑπερπήδησιν τῶν ὁρίων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου ζῇ τρόπον τινὰ ἡ πλατωνικὴ «ἀνάμνησις» τῆς ὠραιότητος τοῦ κόσμου τῶν ἰδεῶν, ἡ ὅποια ὡς διαρκὲς κίνητρον δημιουργεῖ τὴν ἀνάγκην πρὸς ἀνάτασιν, πρὸς πτῆσιν πέραν τοῦ ὕλικου καὶ αἰσθητοῦ κόσμου. Κατὰ τὸν ὥραϊον στίχον τοῦ Jørgen Moe «καὶ στὴ ψυχῇ σου ὑπάρχει μιὰ ἄκρη ἀπὸ χρῶμα γαλάζιας λαχτάρας», διότι, ὡς λέγει ὁ Ibsen, «συγγενεῦομε λίγο μετὰ τὴν θάλασσαν καὶ τὸν οὐρανόν». Ἐντεῦθεν ὁ πόθος πρὸς τὸ μακρυνόν, πρὸς τὸ ἐπέκεινα.

«Πάντα λαχταρᾷ τὸ μακρυνὸ ἢ καρδιά,
Πρὸς τὸ μακρυνὸ νὰ πετάξῃ γυρεύει
Νὰ λυτρωθῇ πρὸς τὸν ἑαυτὸ της ζητᾷ».⁴

1. Ν. Ἰ. Λοῦβρι, Νοσταλγικαὶ περιπλανήσεις, Ἀθήναι, 1937, σελ. 71. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Χριστιανικός Ἀνθρωπισμός, Ἀθήναι, 1961, σελ. 52-53.

2. Johannes Hessen, Der Sinn des Lebens³, Τὸ νόημα τῆς ζωῆς, μετάφρασις Εὐαγγ. Θεοδώρου, ἐν Ἀθήναις 1954, σελ. 79-80.

3. Ν. Λοῦβρι, Μεταξὺ δύο κόσμων, Ἀθήναι, 1949, σελ. 330.

4. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 23 καὶ 331. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ Αἰωνία Ἀλήθεια, ἐν Ἀθήναις 1960, σελ. 144.

Πάντοτε ποθοῦμεν τὸ Ἀπέραντον, τὸ Ἀπειρον, τὸ Ἐπέκεινα, ἐλκνόμεθα ὑπὸ τῶν ωραίων γαλαξιδῶν τοῦ πνευματικοῦ οὐρανοῦ καὶ προσπαθοῦμεν νὰ δραπέτευσωμεν «ἀπὸ τὴν ἀσφυκτικὴν στενότητα τῆς μικρᾶς ζωῆς, ἢ ὅποια κυλᾷ μονότονος ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν», «νὰ ἀνέλθωμεν ἕως τὰ ἱλαρὰ ὕψη τοῦ ἑωθινοῦ φωτός, ἀπὸ τὰ ὅποια καταυγάζει τὸ θέλητρον ὑψηλῶν ἀξιδῶν, ἀπείκασμα τοῦ αἰωνίου εἶναι», νὰ αἰσθανθῶμεν τὸν ἑαυτὸν μας «κυριακάτικον» καὶ νὰ δημιουργήσωμεν «ἀνατάσεις εἰς τὴν ψυχὴν μας». ⁵

Ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν «Ἐξομολογήσεων» γράφει: «Διὰ Σέ, ὦ Θεέ, μᾶς ἐδημιούργησες» καὶ εἶναι ἀνήσυχος ἡ καρδιά μας μέχρις οὗτο ἀναπαυθῇ εἰς Σέ». Ὡς ἐν σχόλιον εἰς τὸν λόγον αὐτὸν ἀντιχεῖ ἡ φράσις τοῦ μεγάλου δανοῦ φιλοσόφου καὶ θεολόγου Κίρκεγκααρντ: «Ὅπως τὸ βέλος τοῦ γυμνασμένου σκοπευτοῦ, ὅταν φεύγῃ ἀπὸ τὴν φαρέτραν, οὐδεμίαν ἡσυχίαν ζητεῖ διὰ τὸν ἑαυτὸν του, πρὶν φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν του, τοιοῦτοτρόπως ὁ ἀνθρωπος ἐδημιούργηθη ἀπὸ τὸν Θεὸν μετὰ τὴν κατεύθυνσιν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἡσυχίαν, πρὶν εὐρεθῇ πλησίον τοῦ Θεοῦ». ⁶ Δι' αὐτὸ τὸ ὕψιστον καθῆκον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ Θεῖον ἐντὸς αὐτοῦ καὶ νὰ κάμῃ, ὥστε ὁ θεὸς σπινθὴρ ἐντὸς τῆς ὑπάρξεώς του νὰ μεταβληθῇ εἰς φλόγα. Δι' αὐτὸ ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος, ἡ μεγαλοφυΐα αὐτῆς τῆς Ἀναγεννήσεως, κινούμενος ἀπὸ ἐν βαθὺ αἰσθημα ἀνεπαρκείας καὶ μηδαμινότητος, ἱκετεύει τὸν Θεὸν διὰ δύναμιν καὶ βοήθειαν: «Οὐδὲν ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι τόσον ταπεινόν, τόσον ἄθλιον, ὅσον ἐγώ, ὅταν αἰσθάνωμαι τὸν ἑαυτὸν μου ἄνευ Σοῦ». Καὶ ὁ Γκαῖτε, ὠθοῦμενος ὑπὸ θερμῆς ὁρμῆς διὰ βαθεῖαν τελείωσιν τῆς ψυχῆς του, ἐκσπᾷ εἰς τὴν ἱκεσίαν: «Ἄς ἡδυνάμην, ὦ Αἰώνιε, νὰ γεμίσω τὴν ψυχὴν μου διὰ Σοῦ». ⁷ Τί ἄλλο εἶναι πᾶσαι αἱ ἐκφράσεις αὗται παρὰ μετάφρασις τῶν λόγων τοῦ ψαλμωδοῦ: «Ὅν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχὴ μου πρὸς Σε, ὁ Θεός» (Ψαλμ. μα', 2);

Ἐντὸς λοιπὸν τῶν πολιτιστικῶν δημιουργημάτων «ἐνυπάρχει ἡ ψυχὴ τῶν ἀπείρων γενεῶν τοῦ παρελθόντος, αἱ ὅποια ὠρίμασαν εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ τὸν πόνον καὶ ἐπλάσαν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοὺς αἰσθητὴν ἐκφρασιν τῶν ἀξιδῶν των, τῶν ἰδανικῶν καὶ τῆς νοσταλγίας των. Ἡ αἰσθητὴ αὕτη ἐκφρασις εἶναι ἡ πολυφωνος καὶ μεγαλόφωνος γλῶσσα τοῦ πολιτισμοῦ». ⁸

Ὡστε ἡ φαινομενολογικὴ ἐξέτασις τῆς πολιτιστικῆς προσπαθείας τοῦ ἀνθρώπου δὲν πιστοποιεῖ μόνον τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ὁ πολιτισμὸς τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπαληθεύει πλήρως τὴν κλασσικὴν φράσιν τοῦ Pascal, συμφώνως πρὸς τὴν ὅποian «ὁ ἀνθρωπος ὑπερπερὶ ἄπειρος τὸν ἀνθρωπον» («l' homme depasse infiniment l' homme»). ⁹

Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα δὲν περιορίζεται ἐντὸς τοῦ σώματος, δὲν δεσμεύεται ὑπὸ τῆς ὕλης. Σκέπτεται

διὰ τὸ παρελθόν καὶ διὰ τὸ μέλλον, ἐνεργεῖ ἐντὸς τοῦ κόσμου καὶ μετεωρίζεται εἰς τοὺς κόσμους τοῦ ἀπείρου, κινεῖται ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ χρόνου καὶ ἵπταται εἰς τὴν αἰωνιότητα. Ἡ ἀνθρωπίνη προσωπικότης, ὡς τονίζει ὁ ἐπιφανὴς ἱατρός βιολόγος καὶ ἀνθρωπολόγος Carrel, ἐκτείνεται ἐκτὸς τῶν φυσιολογικῶν ὁρίων τὰ σύνορα αὐτῆς εὐρίσκονται ἐπέκεινα τῆς ἐπιφανείας τοῦ δερματός μας. Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν εἶναι ἐκτεταμένος καὶ ἐξηλωμένος πολὺ περισσότερον ἢ τὸ σῶμα αὐτοῦ. «Ἄν μπορούσαμε νὰ διακρίνομε τοὺς ἄλλους δεσμούς, ποὺ μᾶς συνδέουν, οἱ ἄνθρωποι θὰ μᾶς παρουσιάζονταν μετὰ νέα καὶ παράξενα χαρακτηριστικά». Πολλοὶ «θὰ μᾶς φαίνονταν τεράστιοι. Θὰ ἐπεκτείνονταν μετὰ πολυάριθμα πλοκάμια, ποὺ θὰ ἔφταναν καὶ θὰ συνδέονταν μετὰ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τους, μετὰ μιὰ ομάδα φίλων, μετὰ κάποιον, παλιὸ σπῖτι, μετὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ βουνὰ τῆς χώρας, ὅπου γεννήθηκαν. Οἱ ἡγέτες τῶν λαῶν, οἱ μεγάλοι φιλόανθρωποι καὶ οἱ ἅγιοι θὰ ἀπλωναν τὰ πολυάριθμα χέρια τους πάνω σὲ μιὰ χώρα, σὲ μιὰ ἡπειρο, σ' ὅλοκληρον τὸν κόσμον... φαίνεται λοιπὸν καθαρὰ πὺς τὸ ἄτομο ξεπερνάει, ἀπ' ὅλες τῖς μεριές, τὰ σωματικά του σύνορα... Ἐρόμε, πραγματικά, πὺς τὸ πνεῦμα δὲν εἶναι ὀλοκληρωτικὰ καταχωρημένο μέσα στὶς τέσσαρες διαστάσεις τοῦ φυσικοῦ continuum... Καταγράφεται στὴν ὕλη μετὰ τὸ μέσο τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ διὰ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ «ἐπεκτείνεται ἐξω ἀπὸ τὸ χῶρον καὶ τὸ χρόνον, σὰν ἕνα φύκι, ποὺ στερεώνεται σ' ἕνα βράχο καὶ ἀφήνει νὰ κυματίζον τὰ φύλλα του μέσα στὸ μυστήριον τοῦ ὠκεανοῦ». Οἱ ἄνθρωποι διὰ τοῦ πνεύματος δύνανται νὰ ἐξέλθουν τοῦ ἑαυτοῦ των. Ἐνίοτε ματαίως προβάλλουν τοὺς πνευματικοὺς πλοκάμους αὐτῶν ἐκτὸς τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, διότι κομίζουσιν ἐκεῖθεν μόνον ἀσήμαντα πράγματα. Πολλὰκις ὅμως «μποροῦν νὰ συλλάβουν ἐκεῖ, ὅπως οἱ μεγαλόπνευστοι τῆς Ἐπιστήμης, τῆς Τέχνης καὶ τῆς Θρησκείας τοὺς φυσικοὺς νόμους, τῖς μαθηματικὰς ἀφαιρέσεις, τῖς πλατωνικὰς ιδέας, τὴν ὑπέρτατην ὁμορφιά, ἀκόμη καὶ τὸ Θεόν». ¹⁰

Ὁ ἄνθρωπος, ἱστάμενος διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ μετὰ τοῦ πραγματικοῦ καὶ τοῦ ιδεώδους κόσμου, λαμβάνει ἐκ μὲν τοῦ δευτέρου τὰς συλλήψεις καὶ τὰς ἐμπνεύσεις αὐτοῦ, ἐκ δὲ τοῦ πρώτου τὴν ὕλην, τὴν ὅποian ζωοποιεῖ καὶ μορφοποιεῖ. «Ἰπὸ τοὺς δαιμονολήπτους τότε δακτύλους» αὐτοῦ τὸ «μάρμαρον τοῦ ἀνδριαντοποιοῦ καθίσταται εὐτορνος σάρξ, τὸ πανίον τοῦ ζωγράφου ζῆ καὶ κινεῖται, ἡ λύρα τοῦ μουσικοῦ μέλπει γλυκύφθογγος, ὁ Πήγασος τοῦ ποιητοῦ πτερυγίζει πρὸς τὰ ἄνω». ¹¹ Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, διὰ τῶν μυστικῶν καὶ ὑπερφυῶν αὐτοῦ ἐνοράσεων, εἰσδύει εἰς αὐτὰ τὰ ἄδυστα τοῦ Ἀπείρου καὶ τοῦ Αἰωνίου, συλλαμβάνει τὴν ιδέαν τοῦ Ἀχρόνου, καθορᾷ τὸ ἐνιαῖον σχέδιον τῆς δημιουργίας, ἀνέρχεται εἰς τὴν ἐνωϊαν τοῦ Παντοκράτορος, ¹² ἀκόμη περισσότερον ἐρχεται εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ Ἀκτιστον Φῶς.

10. Alexis Carrel, Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ ἀγνωστος, μετάφρ. Νάσσου Α. Τετσαρτζάνου, Ἀθήναι, σελ. 126.

11. Κωνστ. Καλλινίκου, Ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, Ἀθήναι 1929, σελ. 198.

12. Αὐτόθι.

5. Ν. Α. Οὐβερ, Νοσταλγικαὶ περιπλανήσεις, σελ. 3.

6. Joh. Hessen—Εὐαγγ. Θεοδωροῦ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 44.

7. Αὐτόθι, σελ. 85-86.

8. Ν. Α. Οὐβερ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 54.

9. Johannes Hessen, Religionsphilosophie ², τόμ. 2, München—Basel 1955, σελ. 275, 277.

Ἐκ πάντων τούτων γίνεται κατανοητὸν διατὶ τὸ Ἅγιον Ὅρος μὲ τὴν Ἀθωνικὴν Πολιτείαν τοῦ δὲν εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς κοίτης τοῦ παφλάζοντος ποταμοῦ τῶν βαθυτέρων νοσταλγιῶν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ τῶν πολιτιστικῶν δημιουργημάτων, ἀλλ' ἔχει πάντα τὰ εἰδοποιὰ γνωρίσματα τῆς πλέον γνησίας ἀξιοποιήσεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πολιτιστικῆς ἐκφάνσεως καὶ ἀκτινοβολίας. Διὰ τὴν συνδέσμευαν τὰ ἐπόμενα μὲ τὰ προηγούμενα δι' ἐνὸς σχήματος «χιαστί», θὰ ἡδυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἐὰν ὁ πολιτισμὸς εἶναι ἡ πραγματοποιήσις τῶν ἀξιών καὶ ἡ αἰσθητοποιήσις τῆς ὁρμῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς υπερέλησιν τῶν ὁρίων, ἐντὸς τῶν ὁποίων οὗτος εὐρίσκεται, τὰ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐπιτεύγματα τῶν ἐκλεκτῶν μοναχῶν εἶναι μία ἀπὸ τὰς εὐγενεστέρας καὶ ἐντατικωτέρας ἐνσαρκιώσεις τῆς ὁρμῆς ταύτης καὶ εἰς θαυμασίως ἐναρμονισμὸς πασῶν ἀνεξαιρέτως τῶν πολιτιστικῶν ἀξιών κατὰ τρόπον συμμετρον πρὸς τὴν ἱεραρχικὴν κλίμακά των.

Βεβαίως δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εἶναι ψευδοεαλισταὶ καὶ βλέπουν τὴν πέριξ αὐτῶν πραγματικότητα μυωπικῶς καὶ τὴν περιορίζουν εἰς τὰ ὅρια τῶν πέντε αἰσθήσεων δι' ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχουν ἀτροφήσει οἱ πνευματικοὶ πλόκαμοι, περὶ τῶν ὁποίων ὠμίλησεν ὁ Karrel, ἡ ἔχουν νεκρωθῇ αἱ πνευματικαὶ κεραῖαι, εἰς τρόπον ὥστε αὐταὶ δὲν συλλαμβάνουν πλέον μηνύματα ἐκ τοῦ βασιλείου τοῦ πνεύματος δι' ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἀξιολογικὴ μυωπία ἢ τύφλωσις καὶ ὁ πνευματικὸς δαλτωνισμὸς ἔχει διώξει ἐκ τοῦ ὀπτικοῦ τῶν πεδίου τὰς ἀνταυγίας, τὰς μαρμαρυγὰς καὶ τὰς ἀπειραρίθμους εἰς χρωματισμοὺς διαθλάσεις τοῦ αἰωνίου φωτός — δι' ὅλους αὐτοὺς ἡ ζωὴ τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους φαίνεται ὥς τι μὴ φυσιολογικὸν καὶ ἀντίθετον πρὸς τὴν βαθυτέραν οὐσίαν τοῦ ἀνθρώπου ὄντος. Ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι βλέπουν, ὅτι τὸ ὄντως ὄν, ἡ ἀληθὴς πραγματικότης δὲν εἶναι μόνον ὁ ὕλικός κόσμος, ἀλλ' ὀλόκληρον τὸ ὕλικοπνευματικὸν σύμπαν, κατανοοῦν διατὶ οἱ μοναχοὶ τοῦ Ἁγ. Ὁρους — οἵτινες ἀγωνίζονται μὲ τὸν ὑγιᾶ Χριστοκεντρικὸν μυστικισμόν νὰ ἐνώσουν τὸ ἐγὼ των μετὰ τοῦ θείου Σὺ καὶ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν πλέον τελείαν ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἀκτίστου φωτός τοῦ Θεοῦ, ὁ ὅποιος εἶναι ἡ ἀπόλυτος ὄντολογικὴ πραγματικότης —, ὅχι μόνον δὲν στραγγαλίζουν τὰς εὐγενεστέρας ἀνθρωπίνους ροπὰς καὶ νοσταλγίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἡ γενεσιουργὸς δύναμις τῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων, ἀλλ' ἀντιθέτως κινητοποιοῦν καὶ καταξιώνουν μὲ τὴν μεγαλυτέραν δυνατὴν ἐντασιν τὴν εὐγενεστέραν, καθολικωτέραν καὶ οἰκουμενικωτέραν ἐκ τῶν ροπῶν καὶ νοσταλγιῶν τούτων.

Αὐτὸ εἶναι τὸ βαθύτερον νόημα τῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁθῶ. Ἐπ' αὐτοῦ, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ ἀείμνηστος Λούβαρις, τὸ Αἰώνιον εἰσέρχεται εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ παροδικοῦ καὶ τὸ παροδικὸν ὑψώνεται μέχρι τοῦ Αἰωνίου, εἰς τρόπον ὥστε τὰ δύο ταῦτα «συγχωνεύονται εἰς μίαν ἐνότητα, ὅπως τὸ τραγοῦδι καὶ τὸ ψάλισμά του». ¹³ Ἐκεῖ μακρὰν τῆς τύρβης τοῦ κόσμου μυριάδες ἐκλεκτῶν ψυχῶν διὰ τῶν αἰώνων ἐπανέλαβον εἰς τὸν ἑαυτὸν των τὸ γεγονὸς τῆς Μεταμορφώσεως

ἐντὸς τοῦ ἀκτίστου φωτός καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν θέωσιν μὲ ἀπερίγραπτον πληρότητα. Αὐτὴν τὴν μυστικὴν σημασίαν τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἔχων ἱσῶς ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ' ἔδωκε ἐντολὴν νὰ κτισθῇ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ἁθῶ τὸ ναῆδριον τῆς Μεταμορφώσεως.

Ὁ στοχαστικὸς προσκυνητὴς τοῦ Ἁγίου Ὁρους δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀπόκοσμον Ἀθωνικὴν Πολιτείαν ὡς κάτι ξένον πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν, ἀλλ' ὡς κάτι, τὸ ὁποῖον φέρει εἰς αὐτὸν λυτρωτικὰς πνοὰς ἀπὸ τὴν γενέτειράν του, ἀπὸ τὴν ἀληθινήν του πατρίδα, ἀπὸ τὸν ἀπολεσθέντα παράδεισον, τοῦ ὁποῖου ἡ νοσταλγία κινεῖ πρὸς ἀναζήτησιν. Τὰ πάντα ἐπὶ τοῦ παραδεισίου αὐτοῦ ὅρους χρησιμεύουν ὡς σύμβολα τῆς ὑπερβατικῆς καὶ θείας πραγματικότητος, ἡ ὁποία εἶναι τὸ ὄντως ὄν. Τὰ πάντα διηγοῦνται εἰς τὸν ἐπισκέπτην ἓν ὑπερφύες μυστικόν. Αἱ ἀκταί, οἱ λόφοι, τὰ πυκνὰ δάση, οἱ ρύακες, αἱ πηγαί, αἱ κορυφογραμμαί, ἡ φοικιάσις καὶ ὁ ψίθυρος τῶν φύλλων τῶν δένδρων· αἱ πλούσιαι εἰκονογραφαί μὲ τὸν λειτουργικὸν καὶ ἀναγωγικὸν των χαρακτήρα· αἱ γλυκεῖαι ψαλμοὶ τῶν μοναχῶν, οἱ ὅποιοι συναισθάνονται τὸν ἑαυτὸν των ὡς ἀμυδρὸν ἀπείκασμα τῶν ἀγγέλων, οἱ ὅποιοι ὑμνοῦν τὸν Θεὸν πέριξ τοῦ θρόνου Αὐτοῦ· αἱ τολύπαι τοῦ θυμιάματος· αἱ ἱλαραὶ προσευχαὶ τῶν ὑποβλητικῶν κηρίων· τὸ φῶς τῶν κανδηλῶν· ὁ πλοῦτος τῶν διηγήσεων διὰ τὰ θαύματα καὶ τῶν βαθυστοχάστων θρύλων· αἱ γλυκεῖαι κωδωνοκρουσαί· αἱ νοεραὶ προσευχαὶ τῶν μοναχῶν — πάντα ταῦτα ψιθυρίζουν τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο τὸ βαθὺ αὐτὸ μυστικόν. ¹⁴ Ἐκαστον ἐξ αὐτῶν γίνεται στίχος ἐνὸς μεγάλου ποιήματος, τόνος, χρωματισμὸς καὶ παραλλαγή εἰς μίαν ἀπέραντον πολύφωνον συμφωνίαν, τῆς ὁποίας αἱ μελωδίαὶ χάνονται εἰς τὸ Ἀπειρον καὶ Αἰώνιον, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἄλλως τε καὶ ἀναβλύζουν. Πᾶσαι αἱ μελωδίαὶ αὐταὶ πιστοποιοῦν, ὅτι εἰς τὸν Ἁθῶ οἱ ἐκλεκτοὶ μοναχοὶ μὲ τὰς φαινομενικῶς ἀρνητικὰς τάσεις των καταφάσκουν τὸν ἐσώτατον πυρῆνα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ ἐκχιολάπτουν τοὺς πλέον οὐσιώδεις ἐκ τῶν ἐμφύτων πόθων τῆς ψυχῆς.

Βεβαίως ἕκαστος τῶν πολιτῶν τῆς Ἀθωνικῆς Πολιτείας δὲν ἐκτείνει τὴν δρᾶσίν του εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῶν πολιτιστικῶν ἐπιτευγμάτων. Ἀλλὰ ποῖος ἀνθρώπων ἢ ποῖα ὁμὰς ἀνθρώπων ἐξαντλεῖ πάσας τὰς ἀνθρωπίνους δυνατότητας εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς πολιτιστικῆς δημιουργίας; Πάντοτε γίνεται εἰς καταμερισμὸς τῆς πολιτιστικῆς ἐργασίας καὶ μιὰ ἐκλογὴ τοῦ πολιτιστικοῦ τομέως, εἰς τὸν ὁποῖον ἕκαστος θὰ ἀφιερῶσιν τὰς δυνάμεις του. Ὁ ἱατρός δὲν ἐκτελεῖ ὅ,τι ἐκτελεῖ ὁ δικηγόρος, οὔτε ὁ δικηγόρος προσφέρει ὅ,τι προσφέρει ὁ ἐκπαιδευτικὸς, οὔτε ὁ φαροφύλαξ εἰς τὴν ἐρημον ἀκτὴν ἔχει τὴν ἰδίαν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ ἐργάτης τῆς πόλεως. Παρὰ ταῦτα τὸ ἔργον πάντων τούτων ἔχει πολιτιστικὴν σημασίαν καὶ ἀποστολήν. Τοιουτοτρόπως καὶ οἱ μοναχοὶ τοῦ Ἁθῶ ἀσφαλῶς δὲν κάμνουν πολλὰ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα κάμνομεν ἐντὸς τῆς κοινωνίας. Ἀσφαλῶς ἀρνοῦνται πολλὰς ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων δυνατοτήτων. Ἀλλ' αὐτό, τὸ ὁποῖον ἀρνοῦνται εἶναι ὅπως ἐπουσιδῶδες ἐν συγκρίσει πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον καταφάσκουν καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἀφιε-

14. Περισσότερα σχετικῶς ἰδὲ ἐν Ν.Ι. Α ο ὑ β α ρ ι, Ἀθῶς, ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ, ἐκδ. β', Ἀθῆναι, 1962.

13. Νικολάου Α ο ὑ β α ρ ι, ἐνθ' ἀνωτ., σελ 13.

ρώνουν την ζωήν των. Καταξιώνουν την ούσιωδεστέραν και εύγενεστέραν πτυχήν και έκφρασιν τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως. Ἐξαγιαίνουν και ἀναπτύσσουν τὸν σπουδαιότερον ἀπὸ τοὺς γενεσιουργοὺς παράγοντας τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐμφοροῦνται και κινητοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ πλέον βαθέος και γνησίου γνωρίσματος τοῦ πολιτισμοῦ, δηλαδή ὑπὸ τοῦ πανανθρωπίνου πόθου νὰ ὑπερακοντίσῃ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτὸν του και νὰ ὑπερπηδήσῃ τὰ ὅρια, ἐντὸς τῶν ὁποίων κρατεῖ αὐτὸν ἡ φυσικὴ πραγματικότητα. Ὡστε οἱ μοναχοὶ δὲν εὐρίσκονται ἐκτὸς τῆς λεωφόρου τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτιστικοῦ μόχθου, ἀλλ' εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς.

Ἀκόμη και οἱ ἐρημίται μετὰ τὴν ἱεράν σιωπὴν των ἐπὶ τῶν ἀποκρήμνων βράχων οὐδόλως προδίδουν τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν. Ἡ ψυχολογία και ἡ ἱστορία τῆς θρησκείας διδάσκει, ὅτι τὰ πλέον ἔντονα τῶν ἀξιολογικῶν βιωμάτων, τὰ ὁποῖα ἔχει ὁ ὕγιης πνευματικῶς ἄνθρωπος, εἶναι ἄρρητα, ἀνέκφραστα μυστήρια, διότι λαμβάνουν χώραν εἰς περιοχάς, μέχρι τῶν ὁποίων δὲν εἶναι ἱκαναὶ νὰ διεισδύσουν αἱ λέξεις τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσης. Οὕτως εἰς τὰ βάθη πάσης ἀγνῆς ψυχῆς ἔῃ ἡ ροπή πρὸς τὴν «ἱεράν σιγὴν», ἐκ τῆς ὁποίας ἐξηγοῦνται πλεῖστα φαινόμενα τῆς ἱστορίας τῶν θρησκευμάτων. Οὕτω τὸ «σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία και στήτω μετὰ φόβου και τρόμου», τὸ ὁποῖον ἡμεῖς αἰσθανόμεθα εἰς ἐκτάκτους στιγμὰς τῆς λατρευτικῆς μας ζωῆς, εἶναι διὰ μερικὰς προνομιοῦχους ψυχὰς καθημερινὸν αἷτημα. Οὕτω τὸ ἐκτεθειμένον εἰς τὴν μακρίαν τῶν θυελλῶν ἐρημητηρίων των, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ ἄνεμοι και τὰ κύματα φέρουν τὴν μουσικὴν τοῦ ἀνεκλαλήτου και ἀρρήτου Αἰωνίου, εἶναι ὁ τόπος, ἐνθα, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Εὐριπίδης, ἡ σιωπὴ εἶναι καλυτέρα τοῦ λόγου (ἐστὶν οὖν σιγὴ λόγου κρείσσω) και ὁπόθεν πέμπεται εἰς ἡμᾶς ὡς μήνυμα «ὁ ἀπὸ σιγῆς προσελθὼν λόγος», ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας.¹⁵

Πάντα ταῦτα δεικνύουν, ὅτι δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀντικρύζουν μετ' ἀληθοῦς ρεαλισμοῦ και οὐχὶ μυωπικῶς τὴν ὑλικοπνευματικὴν πραγματικότητα και τὰ ἀβυσσαλέα βάθη τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως, ὡς και τὰς θαυμασίας εἰς ποικιλίαν περιοχὰς τῆς πολιτιστικῆς πραγματικότητος, ἡ ὁποία κατοπτρίζει τὴν καταπληκτικὴν ποικιλίαν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχουσυνθέσεων, δι' ἐκείνους λοιπόν, οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ ἀντικρύσουν τὸν ροῦν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀπὸ καθολικότερας σκοπιᾶς, γίνεται φανερόν, ὅτι, ἐάν εἶναι ἀξιοσέβαστος και ἀξιοθαύμαστος ὁ ἐπιστήμων, ὁ ὁποῖος πολλάκις ἐγκαταλείπει και τὰς νομίμους τέρψεις τῆς ζωῆς διὰ νὰ ἀποσυρθῇ εἰς μίαν ἐρημον, προσπαθῶν νὰ ἀνακαλύψῃ ἐν νέον εἶδος κώνωπος ἢ χόρτου, διὰ νὰ πλουτίσῃ κατὰ τι τὴν ἐντομολογίαν ἢ τὴν φυτολογίαν, πολὺ περισσότερον εἶναι ἀξίος σεβασμοῦ και ἐκτιμήσεως ὁ μοναχός, ὅστις κατορθώνει νὰ ἐξαίρεται ὑπεράνω τῆς παροδικότητος τῶν στιγμῶν, νὰ ἐκκολάπτῃ τὰ δυναμικώτερα τῶν σπερμάτων τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς και νὰ ἀξιοποιῇ τὴν ούσιωδεστέραν πτυχήν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἥτις συνεχῶς και ἀδιαλείπτως ποθεῖ ἐνδομύχως νὰ ὑπερπηδήσῃ τὰ ἐνώπιον αὐτῆς ὀρθούμενα ἐμπόδια, διὰ νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ Αἰωνίου. Τοιουτοτρόπως ὁ μοναχός δύ-

νεται νὰ προσφέρῃ οὐσιαστικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἀνθρωπότητα οὐ μόνον μετὰ τὴν ἱεραποστολικὴν και κοινωνικὴν δράσιν, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τῶν αἰώνων εὐρίσκεται εἰς χεῖρας μοναχῶν, ἀλλὰ και ἐκ τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς του ἢ ἐκ τοῦ κελλίου και τοῦ ἐρημητηρίου του μετὰ τὸν ἀλλάητον στεναγμὸν του, μετὰ τὰ δάκρυά του, μετὰ τὸ ἐμποτισμένον ἐκ τῆς εὐωδίας τοῦ λιβανιοῦ ἥρεμον πτερύγισμα ἢ τὴν ἀγωνιώδη ἐκρηξίν τῆς ὁλονυκτίου προσευχῆς του. Ὡς θὰ ἐπιστοποῖ πάλιν μετὰ τὸ κύρος του ὁ μέγας βιολόγος και ἀνθρωπολόγος Karrel, ἡ προσευχὴ αὕτη ἀποτελεῖ ἐν τῇ ὁλότητι τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ δύναμιν τόσον πραγματικὴν, ὅσον ἀποτελεῖ και ἡ βαρύτης, δύναμιν, ἥτις φέρει εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὴν ἀνεξάντλητον κινητήριον δύναμιν τοῦ σύμπαντος και δημιουργεῖ — ἀκόμη και ὑπὸ ἱατρικῶν ἐταιρειῶν ἐξηκριβωμένας και πιστοποιουμένας — θαυμασίας μεταβολὰς και ἀνακαινίσεις και ἐξυγιάνσεις οὐ μόνον εἰς τὴν ζωὴν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος προσεύχεται, ἀλλὰ και εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων προσεύχεται τις.

Ὡστε οἱ μοναχοί, οἱ ὁποῖοι μετέβησαν εἰς τὴν ἐρημίαν, διὰ νὰ εὕρουν ἐκεῖ τὴν τελείωσιν και νὰ προσευχηθοῦν, οὐδόλως ἔχουν ἀρνηθῇ ἐντὸς αὐτῶν τὸν κοινωνικὸν ἄνθρωπον. Βεβαίως οὗτοι ἔχουν συγχάνει παραιτηθῇ «ἀπὸ ὅλας τὰς ἐξωτερικὰς και ὁρατὰς ὑπηρεσίας πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔχουν παραιτηθῇ και ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς και ἀοράτους. Μετὰ τὸν ἰδεαλισμὸν και τὸν ἡρωισμόν των ἔδωσαν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ περαιτέρω ἐντὸς αὐτῆς ὡς πνευματικὴ ἐνέργεια. Καὶ ὅχι μόνον αὐτό: Ὅσακις αὐτοὶ πράγματι ἐφθασαν εἰς τὰ ὕψη τῆς ἰδανικῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως, ἔζησαν ἐπίσης εἰς τὴν μόνωσιν ὡς κοινωνικοὶ ἄνθρωποι». ¹⁶ Οἱ ὀφθαλμοὶ των ἦσαν πλημμυρισμένοι ἀπὸ δάκρυα ἀγάπης διὰ τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή τὴν Ἐκκλησίαν. «Ἡ ψυχὴ των ἦτο ἐσωτερικῶς συνδεδεμένη μετὰ τοὺς ἀνθρώπους. Οὗτοι ἐδέχθησαν τρόπον τινὰ ἐπάνω των ὅλας τὰς φροντίδας και τοὺς ἀγῶνας, ὅλους τοὺς πόνους και τὰς θλίψεις τῶν ἀνθρώπων και κατέβησαν μαζί των εἰς τὴν β α θ υ τ α τ η ν ἄβυσσον τῆς ἀνάγκης τῶν ἀδελφῶν. Τοιουτοτρόπως δὲν ἔζησαν μόνον τὴν ἰδικὴν των ζωὴν, ἀλλὰ συνέζησαν μέσα εἰς τὰ ἐσωτερικὰ βάθη των τὴν ζωὴν τῶν ἀδελφῶν και προσέφεραν ταύτην ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῆς καρδίας των ὡς μίαν θυσιαστήριον προσφοράν, ὡς μίαν εὐγενῆ θυσίαν δοξολογίας και μετανοίας». ¹⁷

Ὅθεν εἶναι ὅλως ἄδικος ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι οἱ μοναχοὶ ζοῦν δῆθεν μίαν ζωὴν ἐγωϊστικὴν και ἀντιανθρωπιστικὴν. Οὗτοι ἐξαγιαίνουν και ἀξιοποιοῦν τὰς εύγενεστέρας πολιτιστικὰς δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐγκεχυρμέναι εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν. Τοιουτοτρόπως ἐξηγεῖται διατὶ τὸ Ἅγιον Ὅρος δὲν ἡγήθη τὰς διαφόρους πολιτιστικὰς ἀξίας, ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι τόσον ἐν θησαυροφυλάκιον και μία ἀπαράμιλλος κιβωτός, ὅσον και μὴ ἀκτινοβόλος ἐστία ὅλων ἀνεξαρτήτως τῶν πολιτιστικῶν ἀξιῶν και ἀγαθῶν.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

15. Friedrich Heiler, Erscheinungsformen und Wesen der Religion, Stuttgart 1961, σελ. 334.

16. Joh. H. Hessen—Εὐαγγ. Θεοδωροῦ, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 27-28.

17. Αὐτόθι.

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ*

Ἡ συμπλήρωσις μιᾶς χιλιετίας ἀπὸ τῆς οργανώσεως τοῦ Μοναχικοῦ βίου ἐν Ἀγίῳ Ὄρει φέρει εἰς τὸ προσκήμιον τοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ θέμα τοῦ Μοναχισμοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐξ ἀφορμῆς δὲ τοῦ ἐξαγγελθέντος ἑορτασμοῦ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγίου Ὄρους, θὰ γίνωνιν πνευματικαὶ ὁμιλίαι, μία τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ ἡ ἀποφινὴ μὲ ἀντικείμενον τὸ νόημα τῆς χιλιετηρίδος.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἀπασχολήσω μὲ τὸ θέμα αὐτό, τὸ παρανοούμενον εἰς τὴν ἐποχὴν μας, εἴτε ἀντιλέγεται εἴτε πολεμεῖται. Ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι αἱ παρανοήσεις καὶ αἱ ἀντιλογίαι καὶ αὐτὸς ὁ κατ' αὐτοῦ πόλεμος, πρέπει νὰ καθιστοῦν τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους σκεπτικούς, μήπως ὁ Μοναχισμὸς μας τυγχάνει πνευματικῆς φύσεως, δι' ὃν λόγον οἱ «ψυχικοί» δὲν τὸν κατανοοῦν, κατὰ τὸ σχετικὸν Ἀποστολικὸν ἀξίωμα, καὶ οὕτω «κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν».

Τὸ φαινόμενον τοῦ Μοναχισμοῦ εἶναι πανανθρωπίνης σημασίας καὶ σχετίζεται μὲ τὰς μεταφυσικὰς ἀνησυχίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοὺς λυτρωτικὸς πόθους του. Ἐκ τούτου καὶ πᾶσαι αἱ θρησκεῖαι, Ἑθνικαί, Ἀνατολικαί, Μυστηριακαί, ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ Ἰνδουϊσμός, εἶχον Μοναχισμούς. Δὲν θὰ σᾶς ἀπασχολήσω μὲ τὰς διαφόρους μορφὰς τῶν ἐξωχριστιανικῶν Μοναχισμῶν. Τὸ θέμα μου εἶναι ὁ Μοναχισμὸς, ὅστις ἐμφανισθεὶς εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἀναπτυχθεὶς ἐντὸς τοῦ Ὁρθοδόξου κλίματος, ἀξίωσι τὴν ἀναγνώρισιν ὡς ὑψίστου ιδεώδους χριστιανικῆς ζωῆς.

Ἡ πρώτη ἐν σπέρματι παρουσία του ἀνάγεται εἰς τοὺς Ἀποστολικὸς χρόνους, μὲ τὰς γνωστὰς χριστιανικὰς κοινότητες, αἱ ὁποῖαι ἐβίον κατὰ διάφορον τρόπον τοῦ συνήθους, ἐν ἀκτημοσύνῃ καὶ ἀφιερῶσει εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἔπρεπε, λοιπόν, ὁ τρόπος αὐτὸς ζωῆς νὰ εἶχεν ἐρείσματα ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἄλλως ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀνθέξη. Τὸ γεγονός δέ, ὅτι αἱ πρῶται ἀδιαμόρφωτοι εἰσέτι Μοναστικάς κοινότητες ἐτέλουν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν καὶ καθοδήγησιν αὐτῶν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Μοναχικὸς βίος ἐνισχύεται καὶ ὑπὸ τῆς ἀγράφου Ἀποστολικῆς Παραδόσεως.

Σήμερον ἔχομεν εἰς τὴν διάθεσίν μας ἐγκύρους μαρτυρίας ἀπὸ τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ δευτέρου αἰῶνος, αἱ ὁποῖαι πιστοποιοῦν τὴν συνέχειαν καὶ ἐξάπλωσιν τῶν Μοναχικῶν τάσεων τῶν χριστιανῶν. Τὰ γνωρίσματα τῆς Μοναχικῆς ζωῆς ἦσαν ὅ,τι καὶ τώρα. Ἡ παρθενία, αἱ προσευχαί, αἱ νηστεῖαι, αἱ ἀγρυπνίαι, ὁ ἐσχατολογικὸς ἔρως, ὁ πόθος τῆς μυστικῆς κοινωνίας μὲ τὸν Χριστόν. Ἀξιόλογος ὤθησις τοῦ Μοναχισμοῦ σημειοῦται κατὰ τὰ μέσα τοῦ τρίτου αἰῶνος, ἐμφανιζομένης καὶ τῆς πληρεστερᾶς διδασκαλίας του. Ὅσοι ἐπεθύμουν ὑψηλοτέραν καὶ τελειοτέραν, τῆς συν-

ήθους, ζωῆς, ἀνεχώρουν ἀπὸ τὸν κόσμον. Ζητοῦν ἐρημικὰς καὶ ἡσυχαστικὰς περιοχάς, διὰ νὰ ἐπιτύχουν τοὺς σκοποὺς των, τὸ κατάντημα τῶν ὁποίων εἶναι ὁ ἁγιασμός τῆς ψυχῆς, ἡ οἰκείωσις καὶ μέθεξις τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ δὲ θὰ ἐπετυγχάνετο μὲ τὴν κατανίκησιν τοῦ κόσμου, τοῦ διαβόλου καὶ τῆς ζωοποιῶν σταύρωσιν τοῦ ἐμπαθοῦς ἑαυτοῦ των, ἀκολουθοῦντες τὰ Ἀποστολικά: «Οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐσταύρωσαν τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις» καὶ τό: «οὐκ ἔστιν ἡ πάλῃ ἡμῶν πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ σκότους, πρὸς τὰς δυνάμεις τῆς πονηρίας...».

Πρῶτος ἐπίσημος οἰκιστὴς τῆς Ἐρήμου εἶναι ὁ Μ. Ἀντώνιος. Λέγω ἐπίσημος, διότι πρὸ αὐτοῦ ἔχομεν πληθὺν ὄλην Μοναχῶν. Ὁ Μ. Ἀντώνιος, λόγῳ τοῦ μεγάλου κύρους του, ἀπέβη ἀθηντικὸν ὑπόδειγμα διὰ τὸν Μοναχισμόν. Διὸ καὶ ἡ διδασκαλία του περιεβλήθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μὲ ἐξαιρετικὸν κύρος. Ὁ

Μ. Ἀντώνιος, Αἰγύπτιος τὴν καταγωγὴν, πλουσιώτατος, ἰσχυρὸς καὶ καθαρὸν ἔχων τὸν νοῦν, «οὐκ ἠνέσχετο μαθεῖν γράμματα», ἀλλ' ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ἐρημον ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἡθικῆς τελειότητος. Μετῆλθε σκληροτάτην ἀσκήσιν καὶ ἐπολέμησε στήθος πρὸς στήθος μὲ τὸν διάβολον. Ἡ πλουσιωτέρα δαιμονολογία, ἣτις ἀνεπτύχθη εἰς τὴν Ἐρημον, ὀφείλεται εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ Μ. Ἀντωνίου. Ἡ διδασκαλία του περὶ Μοναχῶν συνεχίζει τὴν κεκτημένην πείραν τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ τῶν συγχρόνων του ἀσκητῶν. Εἶναι ὁ Ἐρημίτης, ζῇ ἐρημικῶς, συνιστᾷ τὴν Ἐρημον. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν οἱ ἀσκηταὶ «νεκρῶνονται τῷ κόσμῳ» καὶ ζοῦν ἐν οὐρανοῖς. Εἶναι «οὐρανοπολίται», οἱ ὅποιοι θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς ἰσοστάσιοι τῶν Μαρτύρων, αἱ δὲ προσευχαί των «στηρίζουν τὴν οἰκουμένην», ὡς ψάλλει ἡ ἁγία Ἐκκλησία μας.

Μετὰ τὸν Μ. Ἀντώνιον μερίστην ἐξέλιξιν ἐσημείωσεν ὁ Μοναχισμὸς διὰ τοῦ Ἀγίου Παχωμίου,

* Διάλεξις γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρασσοῦ» τὴν 21ην Νοεμβρίου 1962, ὁργανωθείσα ὑπὸ τοῦ ὁμίλου «Οἱ φίλοι τοῦ Ἀγίου Ὄρους».

ἀσκητοῦ τῆς Αἰγυπτιακῆς Ἐρημῶν. Νέος τὴν ἡλικίαν, λαμβάνει οὐρανόθεν ἐντολὴν νὰ κτίσῃ μέγα Μοναστήριον. Ταυτοχρόνως δέχεται παρ' ἀγγέλου τὸ Τυπικόν, βάσει τοῦ ὁποίου θὰ ἐρρυθμίζετο ἡ νέα ζωὴ. Οὕτω ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον πολυάριθμον Κοινόβιον, τὸ ὁποῖον ἠκουλοῦθησαν ἄλλα, παρὰ τὸν Νεῖλον ποταμόν.

Τὸ Κοινόβιον ἐκφράζει κοινωνικότεραν διαβίωσιν ἐν σχέσει πρὸς τὸν Ἐρημιτισμόν. Τὸν Ἅγιον Παχώμιον ἐν τῇ ὁργανώσει τοῦ Μοναχικοῦ βίου διαδέχεται ὁ Μ. Βασίλειος. Οὗτος εἶχε τρωθῇ τὴν καρδίαν ἐκ νεότητος ἀπὸ τὸ οὐράνιον ιδεῶδες τοῦ Μοναχισμοῦ. Περιῆλθε τὰς Ἐρημους τῆς Αἰγύπτου, τῆς Παλαιστίνης, τῆς Μεσοποταμίας, τῆς Κοίλης Συρίας, ὅπου ἐγνώρισεν ὀνομαστούς ἀσκητάς, ἐμελέτησε τὸν βίον των, ἐθαύμασε «τὸ περὶ τὴν διαίταν ἐγκρατές, τὸ καρτερικόν ἐν πόνοις, ἐξεπλάγη διὰ τὴν ἐν προσευχαίς ἐδονίαν, ὅπως ὕπνου κατεκράτον, ὅπ' οὐδεμιᾶς φυσικῆς ἀνάγκης κατακαμπτόμενοι...», ὅπως ὁ ἴδιος περιγράφει. Γοητευθεὶς, λοιπόν, ἀπὸ τὴν ἀγγελικὴν ζωὴν τῶν ἀσκητῶν, ἐγένετο καὶ ὁ ἴδιος Μοναχὸς εἰς τὴν Ἐρημὸν τοῦ Πόντου, μετ' ἀδελφὸν συνασκητὴν τὸν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον. Τὰ κείμενα, πὺν ἀναφέρονται εἰς τὴν ἀσκητικὴν ζωὴν τῶν δύο μεγάλων τούτων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελοῦν ὕμνους εἰς τὸ ἀσκητικὸν πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν θαυμαζομένην καὶ βιουμένην ὅπ' αὐτοῦ ζωὴν ἔβλεπεν ἐν ἐλάττωμα. Τὸ ἀκοινώνητον. Καὶ ἐντεῦθεν διανοήθη νὰ συνδυάσῃ τὸν Ἐρημιτισμὸν μετὰ τὰς κοσμικὰς κοινωνίας, μορφῶν τὸ ιδεῶδες τοῦ Κοινοβιακοῦ βίου καὶ μάλιστα τῶν Κοινοβίων, κτιζομένων «οὐ πόρρω τῶν κοινωνικῶν καὶ μιγάδων, οὐδὲ ὥσπερ τειχίῳ τινὶ μέσῳ ταῦτα διαλαβὼν καὶ ἀπ' ἀλλήλων χωρίσας, ἀλλὰ πλησίον συνάψας καὶ διαζεύξας· ἵνα μήτε τὸ φιλόσοφον ἀκοινώνητον ᾖ, μήτε τὸ πρακτικὸν ἀφιλόσοφον», ὡς λέγει εἰς τὸν «Ἐπιτάφιον» ὁ φίλος του Γρηγόριος ὁ Θεολόγος.

Ἐν ἄλλοις λόγοις μετέφερε τὰ Κοινόβια ἐγγὺς εἰς τὰς κόμας. Τὸ ιδεῶδες παρέμεινεν ἀμετάβλητον. Οἱ προσανατολισμοὶ οἱ αὐτοί. Τὰ μέσα τὰ ἴδια. Πλὴν περισσότερον ἀνθρώπινα καὶ ὁ βίος τῶν Μοναχῶν ὄχι ἀμόρτυρος, ἀλλ' ἐμμόρτυρος. Ὁ Μ. Βασίλειος συνέγραψε Κανόνας καὶ Ὁρους, πρὸς ρύθμισιν τοῦ Μοναχικοῦ βίου καὶ ἀνέπτυξε τὸ βάθος καὶ τὴν οὐσίαν του. Ἡ δὲ Ἐκκλησία περιέβαλε διὰ τοῦ κύρους της τὴν διδασκαλίαν του, διδασκαλίαν ἰδικήν της.

Περὶ τὸν πέμπτου αἰῶνα ἐμφανίζονται εἰς τὴν Παλαιστίνην αἱ Λαύραι. Αὐταὶ ἦσαν Μοναστήρια, τὰ ὁποῖα συνεδύαζον τὸ Κοινόβιον καὶ τὴν Ἐρημὸν. Ὅσοι Μοναχοὶ καθίσταντο δόκιμοι, κατόπιν πνευματικῶν ἀγώνων, ἐλάμβανον ἄδειαν ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου ὅπως ἀσκοῦνται εἰς ἐξωτερικὰ κελιά. Σημεῖον ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Μοναχισμοῦ ἐξαίρει τὴν Ἐρημίαν ὡς καταλληλοτέραν διὰ τὴν τελειότητα καὶ ὡς βοηθοῦσαν εἰς τὴν μυστικὴν ἐνωσιν μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀντίληψις αὐτῇ, μορφωθείσα ἐκ τῆς Ἀσκητικῆς διδασκαλίας καὶ τῆς πείρας τῶν Νηπτικῶν Πατέρων, παρήγαγε μίαν νέαν μορφήν Μοναχικῆς ζωῆς, τὸν Ἠσυχασμόν. Ὁ Ἠσυχασμὸς μᾶς ἐχάρισεν ἐξόχους πνευματικὰς ἐμπειρίας καὶ λίαν πλουσίαν μυστικιστικὴν φιλολογίαν.

Ἀπὸ τοῦ ἔκτου αἰῶνος μέχρι σήμερον οὐδεμία

ἐξέλιξις ἐσημειώθη εἰς τὰς ὑπαρχούσας ἤδη μορφὰς τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς δὲν θὰ σᾶς ἀπασχολήσω ἄλλο.

Τὸ Ἅγιον Ὄρος-Ἄθω, τὸ ὁποῖον διεδέχθη τὰ παλαιότερον ἀκμάσαντα Μοναστικά Κέντρα, αὐτὰς τὰς μορφὰς καὶ ἀνέπτυξε καὶ συνέχισεν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος, ὅτε ἐμφανίζονται ἀσκηταὶ ἐν Ἄθῳ, τὰ μεγάλα Μοναστήρια ἦσαν ἄγνωστα. Καὶ ὅταν ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης ἤρχιζε νὰ κτίσῃ τὴν Μεγίστην Λαύραν του, τῇ προτροπῇ τοῦ Νικηφόρου Φωκά, συνήντησε μεγάλην ἀντίδρασιν ἀπὸ τῶν τότε ἡγουμένων τῶν ἀσκητηρίων. Ἀλλ' ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος εἶχεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ὅτι οὐδὲν νέον στοιχεῖον εἰσήγεν εἰς τὸν κατὰ παράδοσιν Μοναχισμόν. Ἀπλῶς μετέστησεν εἰς Ἄθω τὸ πνεῦμα τῶν μεγάλων Μοναστηρίων. Ὡς καὶ τὸ ἐφαρμοσθὲν Τυπικόν του καὶ οἱ Μοναστικοὶ Κανόνες του, εἶναι σχεδὸν πιστὴ ἀντιγραφή τῶν Κανόνων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἤδη καταστραφείσης Μονῆς τοῦ Στονδίου. Συνεπῶς ὁ ἑορτασμός, κατὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ διανομένου ἔτους, τοῦ χιλιετοῦς ὁργανωμένου Μοναστικοῦ βίου ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, ὅστις συμπίπτει μετὰ τὴν ἐν ἔτει 963 ἰδρυσιν τῆς Μεγίστης Λαύρας, δὲν ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ στενοῦ Ἀγιορειτικοῦ ἑορτασμοῦ, ἀλλὰ κατ' ἐπέκτασιν ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἐξάρσεως τοῦ δυναμισμοῦ τοῦ κατὰ Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ.

Διέτρεξα ταχύτατα τὴν ἱστορικὴν πορείαν, τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὰ ἐξωτερικὰ φάσεις τοῦ Μοναχικοῦ βίου. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἀπασχολήσω τώρα μετὰ τὴν ἀνάλυσιν τῶν θεμελιωδῶν θέσεών του, τῆς ἐσωτερικῆς καὶ μυστικῆς βιώσεώς του καὶ τῆς ἰδιαζούσης πνευματικότητός του.

Βασικὸς προσανατολισμὸς τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ εἶναι ἡ ἠθικὴ τελειότης, διὰ τῆς ἐπιστροφῆς εἰς «τὸ ἀρχαῖον ἀπλοῦν» ἐν τῇ διασώσει τῆς ἐν τῇ ψυχῇ θείας εἰκόνης. Ἀναχωρεῖ ὁ Μοναχισμὸς ἀπὸ τὴν διαπίστωσιν τῶν τραγικῶν καταλοίπων τοῦ πεπτωκότος Ἀδάμ, τὰ ὁποῖα φέρομεν ὡς ζοφερὰν κατὰ κληρονομίαν ἀναδοχὴν ἐν τῇ ψυχῇ, (καὶ ἅτινα ἀμελοῦμενα συνιστοῦν τὴν ἀνθρωπίνην ἀθλιότητα) καὶ ἀπὸ τὴν Εὐαγγελικὴν ἐντολήν, ὅπως μεταποιηθῶμεν συμφώνως τῷ προτύπῳ τοῦ ἀπτόπου καὶ θεοπλάστου Ἀδάμ. Τοῦ ἀθῶν πρωτοπλάστου, τοῦ κεκοσμημένου μετὰ θεῖα χαρίσματα τῆς ἀγιότητος, τῆς ἀπαθείας, τῆς τελειότητος, τῆς θείας ἐλλάμψεως, τῆς θείας ἐνώσεως καὶ μεθέξεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς κατὰ χάριν θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ θεολογικὴ αὐτὴ τοποθέτησις διαγράφεται πολλαχού μὲν τῆς Καινῆς Διαθήκης, διατυπῶνται δὲ ὑπὸ μορφήν ἐντολῆς εἰς τὸ: «Γίνεσθε τέλειοι». Καὶ πόσον τέλειοι; «Ὡς ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστι». Φυσικὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνωμεν ὅμοιοι μετὰ τὸν ὑπερτέλειον κατὰ φύσιν Θεόν, ἀλλ' εἶναι δυνατόν νὰ θεωθῶμεν κατὰ χάριν, φθάνοντες δηλαδὴ εἰς τὴν ὑψηλοτέραν δυνατὴν πνευματικὴν τελειότητα. Ἄλλωστε ἡ περὶ τελειότητος διδασκαλία εἶναι διάχυτος ἐν τῇ Εὐαγγελίῳ τοῦ μεγάλου Θεοῦ ἡμῶν καὶ εἰς τὰς ἱερὰς συγγράφας τῶν ἁγίων Πατέρων.

Ὅσοι, λοιπόν, ἐπεθύμουν θειοτέραν τινὰ ζωὴν,

ὅσοι ἠσθάνοντο ὅτι «οὐκ εἶχον ᾧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπεζητήσαν», ὅσοι ἠγάπων «μυρηνικῶς» τὸν Χριστόν, ὅσοι ἐθέλοντο ἀπὸ τὰ οὐράνια κάλλη καὶ διεφλέγοντο διὰ τὴν ἐν μακαριότητι αἰωνιότητα, ἀνεχώρουν ἀπὸ τὸν κόσμον, «ἐνέκρωνον τὴν σάρκα» καὶ ἠκολούθουν τὸν Ἐσταυρωμένον καὶ Ἀναστάντα Χριστόν, ἐν ἀγνότητι, ἐν πτωχείᾳ καὶ ταπεινώσει.

Ἡ σύνολος διδασκαλία τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ προβλέπει «ἀναχώρησιν», «φύγην» ἀπὸ τὸν κόσμον τὸν «κείμενον ἐν τῷ πονηρῷ», διότι ἀποτελεῖ ἐμπόδιον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀγνισμοῦ καὶ τὴν τελειότητα. Ἐπίσης ἐμπόδιον θεωρεῖται ὁ, ἄλλως τίμιος, γάμος, διότι κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὁ ἔγγαμος μεριμνᾷ «πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί, ὁ δὲ ἄγαμος πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ». Ὡσαύτως ἡ ποικίλη κτήσις χρημάτων ἢ πραγμάτων ἀποβαίνει ἀλυσιτελής, διότι, πάλιν κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον, «ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα τούτοις ἀρκεσθυσόμεθα» οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς ἐπιθυμίας βλαβερὰς καὶ εἰς τὴν παγίδα τοῦ διαβόλου». Ὁμοίως ἐν ἄλλο βασικὸν στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον ἐμποδίζει τὴν ἠθικὴν τελειότητα, εἶναι τὸ ἴδιον θέλημα, τὸ ἐγώ, ἡ εἰς ἑαυτοὺς πεποιθήσις, ὁ ἔρως τῆς ἐλευθερίας. Ὅσον καὶ ἂν φαίνεται τὸ τελευταῖον τοῦτο ὡς δούλης ψυχῆς ἴδιον κατὰ τὴν κοσμικὴν νοοτροπίαν, ἐν τούτοις εἶναι ἐκ τῶν ἀναγκαιότητων. Διότι «ὅσον τις δουλοῦται τῷ Χριστῷ, τοσοῦτον καὶ ἀπελευθεροῦται». Καὶ ἡ καθυπόταξις τοῦ ἰδίου θελήματος εἰς τὸν γυνναστήν καὶ διδάσκαλον ἡμῶν διαβαίνει εἰς αὐτὸν τὸν Χριστόν, δι' ὃν καὶ δουλούμεθα ἐκουσίως. Βασικαί, λοιπόν, προϋποθέσεις διωδεύσεως τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ, τῆς φεροῦσης εἰς τὴν τελειότεραν ἠθικὴν κατάστασιν, εἶναι ἡ παρθενία, ἡ ἀκτημοσύνη καὶ ἡ ὑπακοή.

Τὸ τρίπτυχον αὐτὸ τῆς Μοναχικῆς Ὁμολογίας, ἐπενοήθη πρὸς ἀναίρεσιν τοῦ τριπτύχου τῶν ψυχικῶν παθῶν, τῆς φιληδονίας, φιλαργυρίας καὶ φιλοδοξίας, τὰ ὁποῖα, ὡς αἷτια τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας ἀπησχόλησαν τὴν φιλοσοφίαν τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς. Ὁ ἐλάχιστος χρόνος τῆς ὁμιλίας μου δὲν ἐπιτρέπει νὰ προβῶ εἰς διεξοδικὴν ἀνάλυσιν ἐνὸς ἐκάστου ψυχικοῦ πάθους, περὶ τῆς φύσεως, τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῆς τυραννικῆς ἰσχύος του. Εἶναι ἴσως ἀρκετὸν νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι ὁ ἐνανθρωπήσας Θεὸς αὐτὰ τὰ τρία καθολικὰ πάθη ἤλθε νὰ θεραπεύσῃ. Τὸ μὲν διὰ τῆς ἀνεκφράστου πτωχείας του, τὸ δὲ διὰ τῆς μέχρι Σταυροῦ κακοπαθείας του, καὶ τὸ πάθος τῆς φιλοδοξίας διὰ τῆς ἀκρας ταπεινώσεώς του.

Ἡ ἀπὸ τῶν παθῶν καθαρτικὴ ἀσκήσις ἐνεργεῖται ἐντὸς τῆς κοινοβιακῆς συγκεκοτημένης ἀδελφότητος, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ ἡγουμένου. Βοηθητικά δὲ μέσα πρὸς θεραπείαν τῆς νοσοῦσης ψυχῆς εἶναι ἡ νηστεία, ἡ ἀγρυπνία, ἡ προσευχή, ἡ μελέτη, οἱ ὄνειδισμοί, ἡ διακονία, ὁ κλαυθμός, ἡ ταπεινώσις καὶ γενικῶς ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ μέχρι κεραίας. Οὕτω, λοιπόν, ὁ σταυροφόρος Μοναχὸς ἀσκούμενος καὶ ὑποτάσσων τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν νόμον τοῦ πνεύματος, διὰ πολλοῦ χρόνου καὶ μόχθου, ἐλευθεροῦται προοδευτικῶς ἀπὸ τῆς τυραννίδος τῶν ὀλεθρίων παθῶν του, συνεργούσης εἰς τοῦτο καὶ τῆς Θείας Χάριτος.

Ὅπως γνωρίζετε, ὁ χριστιανισμὸς δὲν καταστοχάζεται τὴν νέκρωσιν τοῦ θυμικοῦ καὶ ἐπιθυμητικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς, ὡς ἐπεδίωκεν ὁ Στωϊκισμὸς, ἀλλὰ τὰ πάθη αὐτὰ ἐξαγιάζει καὶ τὰ θέτει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀγαθοῦ. Καὶ τὸ μὲν ἐπιθυμητικὸν στρέφει πρὸς ἀγάπην τῶν θείων πραγμάτων· τὸ δὲ θυμικὸν μεταποιεῖ εἰς ἀνδρείαν κατὰ τοῦ κακοῦ καὶ εἰς ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον. Καὶ οὕτω τὸ λογιστικόν, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν εὐγενεστέραν ιδιότητα τῆς ψυχῆς, λειτουργεῖ ὑπὸ τὰς ἀγίας ἐμπνεύσεις τῶν ἤδη μεταστοιχειωθέντων ἀγαθοπρεπῶς παθῶν. Ὅποτε οἱ διαλογισμοὶ ἐκπορεύονται ἐντεῦθεν ἀγαθοί, εἰρηνικοί, πραεῖς, χαροποιοί, χρηστενόμενοι, φωτεινοί, ἅγιοι, ἀληθεῖς, ὡραῖοι. Διότι οἱ ποικίλοι διαλογισμοὶ καὶ αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι μας δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, εἰμὴ ἡ ἐνδοθροσὶς εἰς τὸν λόγον τῆς ζωῆς τῶν καρδιῶν μας. Εἶναι αὐτὴ ἡ ἱστορία τῶν καρδιῶν μας. Διὰ τοῦτο ὁ καλὸς ἡμῶν ἱατρός τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν Κύριος Ἰησοῦς ὁμιλεῖ πολλάκις περὶ τῶν διαλογισμῶν, ὡς ἐκπορευομένων ἐκ τῆς καρδίας, ἡ ὅποια ὅταν εἶναι ἀκανθόφορος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παραγάγῃ σταφυλὰς. Αὐτὸ δὲ τὸ νόημα ἔχει καὶ τὸ Αἰγυπτίνιον: «Γίνου ὡραῖος εἰς τὴν καρδίαν καὶ κάμε ὅ,τι σοῦ ἐμπνεύσῃ».

Ὁ Μοναχισμὸς, ἐὰν θεωρῆται ὡς ὁδὸς τελειότητος, ὡς ἀγγελικὴ πολιτεία, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τακτοποίησιν τῶν ἡθῶν, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν κοινῶν τυπικῶν καθηκόντων ἢ εἰς κοινωνικὰς ἀγαθοεργίας — σεβαστὰς ἄλλωστε καὶ ἐπιβεβλημένας — ἀλλὰ διεξάγει τραχὺν ἀγῶνα ἐντὸς τοῦ βυθοῦ τῆς καρδίας, διὰ νὰ καθάρῃ, νὰ φωτίσῃ, νὰ θεώσῃ τὴν ψυχὴν. Ἐντεῦθεν πᾶν ἀγαθὸν ἐνεργεῖται χωρὶς ἐπιδεικτικαίσεις, χωρὶς ἔπαρσιν, οὐχὶ ἀναγκαστῶς, ἀλλὰ μὲ ταπεινοφροσύνην καὶ μὲ ἀνάγκην φυσικοῦ νόμου. Ἡ ψυχὴ ἐμπλουτίζεται μὲ θεῖα στοιχεῖα, καθίσταται φιλόθεος, φιλάδελφος, ἀγαθὴ, διερχομένη ἀγγελικὴν ζωὴν ἐν ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς. Καὶ διὰ νὰ εἴπω, κατὰ Παῦλον, «οὐδέποτε ἐκπίπτει».

Σὰς ὁμίλησα συνοπτικῶς περὶ τοῦ Κοινοβιακοῦ βίου. Θὰ ἦτο ἐκτάκτως ἀτελής ἡ εἰκὼν τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ, ἐὰν περιοριζόμεθα εἰς διαπιστώσεις πρὸς ἀφοροῦν εἰς μὴν τὴν Κοινοβιακὴν μορφήν, ἡ ὁποία δὲν ἐξαντλεῖ τὴν σύνολον πρακτικὴν καὶ θεωρητικὴν φιλοσοφίαν τῆς Μοναχικῆς ζωῆς. Ὑπάρχει καὶ ὁ Ἠσυχασμὸς, ὅστις παλαιότερον ἐκαλεῖτο Ἐρημιτισμὸς, ἀλλὰ πολὺ διάφορος ἐκείνου, διότι ὁ Ἠσυχασμὸς φέρει μεθ' ἑαυτοῦ πλουσιωτάτην μυστικὴν γραμματείαν, οἷαν δὲν εἶχεν ὁ Ἐρημιτισμὸς.

Ἐὰν τὸ Κοινόβιον εἶναι τὰ ἅγια, ὁ Ἠσυχασμὸς εἶναι τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. Τὸ μὲν Κοινόβιον θεωρεῖται ὡς «κρυφεῖον», ἐνθα λευκαίνονται τὰ ἔρια, ὁ δὲ Ἠσυχασμὸς ἀποτελεῖ τὸ «βαφεῖον», ὅπου τὰ ἔρια λαμβάνουν τὸ χρώμα τῶν καὶ τὴν τελειότητά των, ἢ ἄλλως, τὸ μὲν Κοινόβιον εἶναι «γυμνάσιον νηπίων», ὡς ἀπεκλήθη, ἡ δὲ περιοχὴ τῆς Ἠσυχίας προώρισις διὰ τοὺς ἀνδρωθέντας νόας, κατόπιν πολυχρονίων καὶ ἡρωϊκῶν πνευματικῶν ἀγώνων. Οὕτω θὰ ἡδυνάμην

νὰ παρομοιώσω τὸ μὲν Κοινὸβιον ὡς πρόναον, τὴν δὲ Σκήτην — ἡ ὁποία εἶναι σύνθετος ζωὴ ἀπὸ Κοινοβια- καὶ καὶ Ἑσυχαστικὰ στοιχεῖα — ὡς τὸν κυρίως ναόν, τὸν δὲ Ἑσυχασμόν, ὡς αὐτὰ τὰ ἅδυστα τοῦ ναοῦ, ἐνθα τελεσιουργοῦνται ὑψηλαὶ πνευματικαὶ λειτουργίαι καὶ ὁ νοῦς πλατύνεται εἰς ἀτέρομονα πελάγη μυστικῆς θεολογίας.

Ὁ Ἑσυχασμὸς εἶναι γνωστὸς ἀπὸ τὴν γένεσιν τοῦ Χριστιανικοῦ Μοναχισμοῦ, ἐν σπερματικῇ καταστάσει ὑπάρχων. Ἀκολουθήσας τὴν ὁδὸν τῆς ἐξελέξεως του, παρονσίασεν ἀπὸ τοῦ πέμπτου αἰῶνος συστηματικὴν διδασκαλίαν ἀπὸ αὐθεντίας τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὰ φθάσῃ εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς ἐπικῆς του ἐξάρσεως τὸν 14ον αἰῶνα, μὲ σπουδαίους ἐκπροσώπους, ἐν οἷς κυριαρχοῦν αἱ μορφαὶ τῶν ἁγίων Γρηγορίων Συναΐτου καὶ Παλαμᾶ. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποδοθῇ ἐντὸς τῶν συνθλιπτικῶν ὁρίων μιᾶς διαλέξεως, τὸ μέγα Ἑσυχαστικὸν θέμα, εἰμὴ μόνον εἰς ἀδράς γραμμὰς καὶ μάλιστα ἀτελῶς.

Ὁ Ἑσυχασμὸς ἀποτελεῖ ἓνα τῶν κλώνων τοῦ Μοναστικοῦ δένδρου ἢ μίαν φάσιν, ἴσως τὴν τελικὴν, τῆς ἐπὶ τὰ κορίττω ἐξελέξεως τοῦ Μοναχισμοῦ ἢ, ἂν προτιμᾶτε, τὴν ὑπᾶτιν βαθμίδα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, θεθεωμένης ὑπὸ τῆς χάριτος.

Ὁ Ἑσυχασμὸς λαμβάνει τὸ ὄνομα ἀπὸ τὴν ὑπ' αὐτοῦ τονιζομένην ἡσυχαστικὴν ἀγωγὴν καὶ πνευματικὴν σιωπὴν. Ὁ Ἑσυχαστὴς δὲν βλέπει, δὲν ἀκούει, δὲν περιεργάζεται τὰ γήινα, δὲν φαντάζεται τὰ ρέοντα. Ὁ Ἑσυχασμὸς ἐκφράζει τὸ πνεῦμα τῆς ἀκροτάτης ξενιτείας ἀπὸ τὸν κόσμον ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸν πεπυρακτωμένον πόθον ἀδιαλείπτου διαλόγου ἐν μυστικῇ ἐπαφῇ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἰσως νὰ μὴ ἡστόχουν, ἐὰν ὠνόμαζα τὸν Ἑσυχασμόν, ὡς τὸν μωλὸν τοῦ Μοναχισμοῦ.

Πρέπει νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω, ὅτι ὁ Ἑσυχαστὴς εἶναι προγεγεννησμένος Μοναχὸς καὶ κατέχει μεγάλην πείραν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν πνευματικὸν πόλεμον καὶ τὸν κεκρυμμένον ἐσωτερικὸν τὸν κόσμον. Ἐνδοσκοπῶν εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας του, ἀνακαλύπτει τὴν θεῖαν εἰκόνα ἡχοιωμένην ὑπὸ τῶν παθῶν. Κατανοεῖ, ὅπως λέγει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, «τὸ εἰδεχθὲς προσώπειον τῆς ψυχῆς». Ἐντεῦθεν γεννᾶται τὸ πνευματικὸν πένθος καὶ ἀναβλύζουν τὰ ἀέθιστα δάκρυα πρὸς ἀπόπλυνσιν τοῦ ὅπου. Διότι, κατὰ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον Νύσσης, «καὶ μόνον δάκρυον στάξαν ἐκ συνοχῆς καρδίας ἰσοδυναμεῖ τῷ λουτρῷ», γεγονός βεβαιούμενον ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἀσκητικῆς πείρας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν μακαρισμὸν ὑπὸ τοῦ Κυρίου τῶν κλαίωντων καὶ πενθούντων.

Ἄν ὅλη ἡ ἀσκητικὴ καὶ ἡσυχαστικὴ ἀγωγή φέρῃ εἰς τὴν κάθαρσιν τῆς καρδίας, ὅμως μόνῃ ἡ προσευχὴ μετὰ τὴν κάθαρσιν, φέρει τὴν ψυχὴν εἰς ἄφατον μυστικὴν ἔνωση μετὰ τοῦ καθαροῦ Θεοῦ. Ἐνταῦθα δὲν θὰ ἀναφερθῶ εἰς τὴν ἀσταθμῆτον δυνάμειος προσευχῆς, ὑπὸ συντετριμμένης καὶ τεταπεινωμένης καρδίας προσφερομένην τῷ Θεῷ, οὔτε θὰ σᾶς ἀναλύσω, διὰ τὴν προσευχὴν εἶναι τὸ μέγιστον δῶρον, τὸ ὁποῖον ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ προσφέρει εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγιστον δῶρον, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ. Οὔτε προτίθεται νὰ σᾶς εἰπῶ, διὰ τὴν ἁμαρτίαν καταργεῖ τὴν προσευχὴν καὶ πῶς ἡ προσευχὴ καταργεῖ τὴν ἁμαρτίαν. Χάριν τῆς συνοχῆς τοῦ θεματός μου

θὰ σᾶς παράσχω βραχυτάτας μόνον πληροφορίας περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ἑσυχαστῶν ἐπινοηθείσης νοερᾶς, λεγομένης, προσευχῆς, καὶ μάλιστα χάριν ἐκείνων τῶν ἀκροατῶν μου, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναγνώσουν τὴν «Φιλοκαλίαν» ἢ ἄλλο συγγενὲς βιβλίον. Ἄν καὶ κατὰ βάθος θὰ ἐπεθύμουν νὰ διεγερθῇ ὁ ζῆλος ὅλων τῶν χριστιανῶν, ὅπως μετέρχονται αὐτὴν τὴν ἀγγελιομίμητον προσευχὴν, ὡς ἐγένετο καὶ μὲ τὰ πλήθη τοῦ Βυζαντίου, ποὺ προσηύχοντο ἀδιαλείπτως. Μόνῃ ἡ προσευχὴ τῆς καρδίας λυτρώνει τὸν ἄνθρωπον καὶ τοῦ χαρίζει τὴν αἴσθησιν τῆς ὑπάρξεως καὶ καὶ ζωῆς ἐν Θεῷ.

Ἡ νοερὰ, ἢ ἄλλως ἀδιάλειπτος ἢ μονολόγιστος προσευχή, συνίσταται εἰς τὴν συνεχῆ ἐπανάληψιν τῆς ἐπικλήσεως: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλόν». Θὰ σᾶς φανῇ ἴσως παράδοξον, πῶς μία τόσο βραχεῖα καὶ τυποποιημένη προσευχή, ἢ ὁποία αἶρει τὴν ἐλευθερίαν ἐκφράσεως τῶν διαθέσεων τῆς ψυχῆς, δύναται νὰ ἐκπληροῖ τοὺς ὅρους τῆς προσευχῆς. Ἐπ' αὐτοῦ θὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι καὶ ἡ Ἐκκλησία ἔχει καθιερωμένας προσευχάς, αἱ ὁποῖαι, παρὰ τοῦτο, διατηροῦν ὅλην τὴν πνευματικὴν δρόσον των. Ἡ προσευχὴ ἔχει ἀξίαν καθ' ὅσον εἶναι ἀληθής, ἐσωτερικὴ καὶ ταπεινή.

Ἡ νοερὰ προσευχὴ εἶναι μία σοφὴ μεθοδεία τῆς ἀσκητικῆς πείρας αἰῶνων, διὰ τῆς ὁποίας κατορθοῦνται ν' ἀπασχολῆται τὸ νοερὸν τῆς ψυχῆς μὲ νοήματα ἱερά, εἰς τὰ ὁποῖα συμπτύσσονται ἅπαντα τὰ αἰτήματα τῆς χριστιανικῆς ψυχῆς, ὅπως ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἁμαρτωλότητος, ἡ συντριβὴ τῆς καρδίας, ἡ ἐκζητήσις τοῦ θεοῦ ἐλέους, τὸ ὁποῖον ἔλεος ζητῶμεν νὰ ἐκδηλωθῇ, ὅχι ὅπως ἡμεῖς θέλομεν, ἀλλὰ ὅπως ὁ Θεὸς γνωρίζει ὅτι συμφέρει εἰς τὴν ψυχὴν.

Πρέπει ὅμως νὰ σᾶς ἐπεξηγήσω, ὅτι ὅταν λέγουν οἱ ἅγιοι Πατέρες «ἀδιάλειπτον προσευχήν», δὲν ἐννοοῦν ὅτι εἰς ὅλας τὰς ψυχικὰς καταστάσεις καὶ ἀλλοιώσεις ὀφείλομεν νὰ κρατῶμεν τὴν ἰδίαν προσευχήν. Ὅταν αἴφνης ἡ ψυχὴ περιέλθῃ εἰς κατάστασιν θερμῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν ἢ τελῇ ὑπὸ ἄλλα ἔντονα πνευματικὰ ἐνεργήματα, ἡ εὐχὴ αὐτὴ ἐγκαταλείπεται. Καὶ ἀφ' ἑνὸς ἡ ψυχὴ εἰς τὰς ἐμπνεύσεις τῶν ἱερῶν συναισθημάτων τῆς, ἐναλλάσσουσα τὰ θεῖα νοήματά της, ἀναλόγως τῶν μυστικῶν ἐνεργημάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ νοερὰ προσευχὴ ἔχει, σὺν τοῖς ἄλλοις, τὸ πλεονέκτημα, ὅτι εἶναι εὐκόλος εἰς τὸν νοῦν καὶ ὅτι ἐπαναλαμβάνεται τὸ παμπόθητον ὄνομα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ. Ἀμεσος δὲ συνέπεια τῆς μετὰ προσοχῆς καὶ ἀγάπης ἐνεργείας τῆς προσευχῆς εἶναι. 1) Ἡ ἀναστολὴ παντός ἐκ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς ἀναβλύζοντος ἀκαθάρτου νοήματος. 2) Ἡ ἀμύνα ἐναντι τῶν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ὑποσπειρωμένων ὑπὸ τοῦ διαβόλου λογισμῶν. 3) Ὁ προοδευτικὸς ἐξαγιασμὸς τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ θεοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. 4) Ἡ σὺν τῷ χρόνῳ κάθαρσις ἐκ τῶν ὀλεθρίων παθῶν, τὰ ὁποῖα κατακαίονται ἐκ τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ ἀναπτομένου θεοῦ πυρός. 5) Ἡ ἀνάφλεξις τοῦ θεοῦ ἐρωτος πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ ἡ διέγερσις τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον. Χάρις εἰς τὴν ἱερὰν κατάστασιν τοῦ θεοῦ ἐρωτος πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἔχομεν κείμενα ἐρωτικά, τὰ ὁποῖα, φρονῶ, ὅτι ἀπο-

τελοῦν τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων τοῦ Ὁρθόδοξου Χριστιανισμοῦ. Ἴδον ἕνα μικρὸν τμήμα ἐρωτικῆς ἐξάρσεως ὑπὸ μεγάλου Μοναχοῦ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας, τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Ν. Θεολόγου: «Ἀπολαύω τῆς ἀγάπης Σου καὶ τῆς ωραιότητός Σου, καὶ εἶμαι πλήρης εὐδαιμονίας καὶ θείας γλυκύτητος. Μετέχω εἰς τὸ φῶς καὶ τὴν δόξαν. Τὸ πρόσωπόν του λάμπει, ὅπως τὸ πρόσωπον τοῦ Ἁγαπημένου μου, καὶ ὅλα τὰ μέλη μου γίνονται φωτεινά. Τότε γίνομαι περισσότερον ὡραίος παρὰ οἱ ὡραῖοι. Περισσότερον πλούσιος παρὰ οἱ πλοῦσιοι. Περισσότερον ἰσχυρὸς παρὰ οἱ ἰσχυροί. Περισσότερον μεγάλος παρὰ οἱ Ἀυτοκράτορες καὶ περισσότερον πολῦτιμος ἀπὸ οἰονδήποτε ἀντικείμενον εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε ἐν τῷ οὐρανῷ. Διότι ὁ νοῦς μου, βυθιζόμενος εἰς τὸ φῶς Σου, φωτίζεται καὶ γίνεται ἕνα φῶς ὅμοιον μὲ τὴν δόξαν Σου, καὶ ὁνομάζεται ἰδικὸς Σου νοῦς. Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι ἄξιός νὰ γίνῃ τοιοῦτος, εἶναι ἄξιός νὰ ἀποκτήσῃ τὸν νοῦν Σου καὶ νὰ ἐνωθῇ μετὰ Σοῦ ἀδιαρέτως...».

Πρὶν εἰσελθῶ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν παρατηρήσεών μου ἐπὶ τοῦ Μοναχισμοῦ, ἐπιτρέψατέ μου νὰ ὁλοκληρώσω τὰς περὶ νοεῶς προσευχῆς βραχείας πληροφορίας, ἀφοῦ ἄλλως τε τὸ κυριώτερον ἔργον τοῦ Ἁγίου Ὁρους, περὶ οὗ τὸ θέμα μας, εἶναι ἡ νοερὰ προσευχή. Προηγουμένως εἶπον, ὅτι ἡ νοερὰ προσευχή εἶναι ἐπινόημα τῶν Ἠσυχαστῶν Πατέρων. Ὅντως. Χρειάζεται ὅμως νὰ διευκρινήσω, ὅτι ἡ μὲν νοερὰ προσευχή ἦτο γνωστὴ ἀπὸ τοῦ 4ου καὶ 5ου αἰῶνος, ἡ δὲ ἐφαρμογὴ μιᾶς ψυχοτεχνικῆς μεθόδου, εἰσαχθείσης ὑπὸ τοῦ Μυστικοῦ Πατρὸς Γρηγορίου τοῦ Σιναΐτου, χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 14ου αἰῶνος. Τὸ τεχνικὸν αὐτὸ στοιχεῖον τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ ἢ ἄλλως καρδιακῆς προσευχῆς, ἐπεκράτησε μετὰ τῶν Ἠσυχαστῶν τοῦ Ἀθῶνος καὶ ἀπετέλεσεν ἀφορμὴν ἐκρήξεως τῶν περιφρήμων Ἠσυχαστικῶν ἐριδίων τοῦ 14ου αἰῶνος, αἱ ὁποῖαι κατέλιπον σπουδαιότατην μυστικιστικὴν γραμματεῖαν. Οἱ Ἁγιορεῖται Ἠσυχασταί, τῆς πνευματικότητος τῶν ὁποίων προασιπστής ἐνεφανίσθη ὁ τόσος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τιμηθεὶς ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, τελικῶς ὄχι μόνον ἐδικαιώθησαν ὑπὸ τριῶν Συνόδων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ καὶ ἀπέβησαν μέγιστοι διδάσκαλοι τῆς μυστικῆς θεολογίας, ἀνανεώσαντες τὰς περὶ τοῦ ἁκτίστου ἐν Θαβώρ λαμπαντος φωτὸς θείας ἐμπειρίας τῆς Ἐκκλησίας.

Παρατρέχω τὰς κατηγορίας τῶν ἀνθησυχαστῶν κατὰ τῶν Ἠσυχαστῶν τοῦ Ἀθῶνος, καθ' ὅς οἱ Ἠσυχασταὶ «ἀνέμενον τὴν χάριν ἐκ τῶν μυκτηρίων» καὶ τοὺς ἐχαρακτήριζον ὡς «ὀμφαλοσκοπούς», θὰ σᾶς εἴπω ὅτι οἱ Ἀθωνῖται Μοναχοὶ ἀνέγουν τὴν νοεράν προσευχήν εἰς τὸν Ἀθηναῖον Ἅγιον Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην. Εἰς τὰ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Διονυσίου διασωθέντα πέντε γνωστὰ συγγράμματα γίνεται λόγος περὶ τριῶν τρόπων προσευχῆς. Περὶ τῆς εὐθείας, τῆς ἐλικοειδοῦς καὶ τῆς κυκλικῆς. Ἡ διὰ τῆς εὐθείας προσευχῆς εἶναι ἀνάβασις τοῦ νοῦ πρὸς τὸν Θεὸν διὰ πνευματικῶν διαλογισμῶν, ὡς καὶ διὰ τινων ἐκ τῆς κτίσεως νοημάτων. Ὁ αὐτὸς περίπου τρόπος ἐφαρμόζεται καὶ διὰ τὴν ἐλικοειδῆ προσευχήν. Τὰ εἶδη αὐτὰ τῆς προσευχῆς θεωροῦνται ἐν σχέσει πρὸς τὴν κυκλι-

κὴν κατώτερα καὶ ὄχι ἀπλανῆ, ἐπειδὴ παρεμβάλλονται νοήματα ποικίλα καὶ μορφαὶ καὶ σχήματα εἰς τὸν νοῦν.

Ὁ καθαρὸς καὶ ἀπλανὴς τρόπος τῆς προσευχῆς, ὅστις προσιδιάζει εἰς τοὺς κεκαθαρμένους νόας, εἶναι ὁ τῆς κυκλικῆς. Ἡ κατὰ κύκλον προσευχή τελεῖται μὲ στροφὴν τοῦ νοῦ εἰς τὴν καρδίαν. Ὁ νοῦς πρόπει νὰ διατελῇ «κωφὸς καὶ ἀλαλός» πρὸς πᾶν γεῶδες πρᾶγμα, ἄχρους, ἀσχημάτιστος, ἀνίδεος. Ἐπειτα ἀναλαμβάνει ἕνα πολὺ κοπιώδες ἔργον. Ἐπαναλαμβάνει τὰ ῥήματα τῆς μονολογίστου προσευχῆς καὶ μόνον αὐτά. Ἀλλὰ ἡ νοερὰ λειτουργία, χωρὶς τὸν παράγοντα τῆς βουλήσεως, δὲν θὰ εἶχε τὴν ἀπαιτουμένην ἰσχὴν νὰ μεταστοιχειώσῃ εἰς τὸ ἀγαθὸν τὴν ἐμπαθεὴ καρδίαν. Τὰ πάθη, ἐν ἀναλύσει, εἶναι σκληροὶ οὐσίαι, παραφυσικαί, αἱ ὁποῖαι προήλθον ἀπὸ τὴν ἐμμογήν τῶν παρὰ τὴν φύσιν εἰς αὐτὰ λογισμῶν, τῶν γνωστῶν ὀκτὼ λογισμῶν, τοὺς ὁποῖους ἡ Ἐκκλησία χαρακτηρίζει ὡς θανάσιμα ἁμαρτήματα. Διὰ τοῦτο ὁ νοῦς προσλαμ-

Μικρογραφία ἀπὸ κώδικα Μονῆς Βατοπεδίου

βάνει εἰς συμμαχίαν καὶ τὴν βούλησιν καὶ οὕτω, ἐν συντριβῇ καὶ ἀγαπητικῇ διαθέσει, ἐπαναλαμβάνει τὴν εὐχὴν τοῦ Ἰησοῦ, βυθίζων αὐτὴν εἰς τὴν καρδίαν. Τότε τὸ ἐνιαῖον τῆς ψυχῆς γίνεται, κατὰ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν, τρισσόν, ἦτοι νοῦς, λόγος, βούλησις, μένον ἐνιαῖον καὶ ἀνέρχεται εἰς τὴν Τριαδικὴν Μονάδα, τὸν Θεόν. Διὰ τῆς πολυχρονίου προσκαρτερήσεως εἰς τὴν κοπιώδη αὐτὴν ἐργασίαν, ὁ νοῦς καταλάμπεται ὑπὸ τοῦ ἁκτίστου φωτὸς καὶ μεθύει ἀπὸ ἀγάπης καὶ θαυμασμοῦ καὶ ἔκστασις πρὸς τὸν ἀγαπώμενον Θεόν. Καὶ ἔκτοτε ὁ Μοναχὸς ζῇ ἀγγελικὴν ζωὴν...

Θὰ σᾶς ἐκούρασα ἴσως μὲ τὰς περὶ νοεῶς προσευχῆς λεπτολογίας. Κατὰ τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις σᾶς ἔδωκα μίαν ἀμυδρὰν εἰκόνα τῆς λειτουργίας τοῦ Ὁρθόδοξου Μοναχισμοῦ, ὅστις ὡς βίωμα καὶ οὐσία ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ ἐφέσεις τῆς Χριστιαν-

νικῆς ψυχῆς καὶ δικαιολογεῖται ἐνώπιον τῆς συνειδήσεως, ἐνώπιον τῆς καρδίας καὶ ἐνώπιον τοῦ λόγου. Εἶναι δὲ καθηγιασμένοι ὑπὸ τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας μας καὶ δεδικαιωμένοι διὰ πολλῶν θαυμασίων ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ ἡμῶν. Ὁ Μοναχισμός ἀποτελεῖ μίαν ὁδόν, ὄχι τὴν μόνην, πάντως τὴν ἀσφαλῆ, πρὸς εὐρεσιν πρῶτον τῆς ἀπολεσθείσης ἐπαρξείας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν εὐρεσιν τοῦ Θεοῦ — ὁ Ὅποιος θέλει νὰ τὸν ζητήσωμεν διὰ νὰ τὸν εὐρωμεν, ἀφοῦ προηγουμένως τὸν ἀγαπήσωμεν — ἀφοῦ ὁρος εὐρέσεως τοῦ Θεοῦ εἶναι, κατὰ τὸν Νόσσης ἅγιον Γρηγόριον, αὐτὸς ὁ καιόμενος πόθος, τὸν ὅποιον ὁ Μοναχισμός, λόγῳ τῆς ιδιοτυπίας του, δύναται διαρκῶς νὰ ἀναρριπίζει. «Ἡ εὐρεσις τοῦ Θεοῦ ἐστὶν αὐτὸ τὸ ἀεὶ ζητεῖν» οὐ γὰρ ἄλλο ἐστὶ τὸ ζητεῖν καὶ ἄλλο τὸ εὐρεῖν. καὶ τοῦτο ἐστὶν ὄντως ἰδεῖν τὸν Θεὸν τὸ μηδέποτε τῆς ἐπιθυμίας κόρον εὐρεῖν».

Ὁ Μοναχισμός ἀναμοχλεῖ ὅλον τὸν ψυχοπνευματικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου, ἐρευνᾷ, διαπιστώνει τὴν ὑπαρξιν παρεισάκτων στοιχείων, βλέπει τὴν θείαν εἰκόνα ἐπισκοπισθεῖσαν ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ ἀγωνίζεται ἐμπόνως νὰ ἐπαναφέρει τὴν ψυχὴν εἰς τὸ «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν». Ἐντεῦθεν πληροῦται παντός ἀγαθοῦ ἡ ψυχὴ καὶ ἀναβάλλουν οἱ καρποὶ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος.

Ὁ Ὁρθόδοξος Μοναχισμός δύναται νὰ ἔχῃ πάντοτε παλμώδη νεότητα, διότι βιοῖ ὅλον τὸν πλοῦτον τῆς χριστιανικῆς πνευματικότητος εἰς τὸν ὑψηλότερον βαθμὸν καὶ εἰς ὅλην τὴν ὑπαρξιακὴν του ἔντασιν. Καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ὑπαρξιακῆς στάσεως ἀπέναντι εἰς τὴν ζωὴν δὲν τὸ ἔλυσε καμμία θεωρία φιλοσοφική, ἐξωχριστιανική ἢ ἐσωχριστιανική. Οὐτε ὁ Ἀριστοτελισμός μὲ τὴν λογοκρατίαν του, οὐτε ὁ Πλατωνισμός μὲ τὰς ἀνυποστάτους Ἰδέας του, οὐτε ὁ Νεοπλατωνισμός μὲ τὸ σύμφυγμα ἰδεῶν καὶ τῶν μύθων του. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἀγχώδη φιλοσοφήματα τοῦ Κίρκεγκάαρντ, τοῦ Μπέρξον καὶ τοῦ Γιάσπερς δὲν ὀδηγοῦν τὴν ψυχὴν εἰμὴ εἰς λαβυρινθώδες ἀδιέξοδον καὶ εἰς τὴν γένεσιν νέων προβλημάτων.

Τὸ ὑπαρξιακὸν πρόβλημα ἔλυσεν ἐφ' ἅπαξ καὶ διὰ παντός ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανισμός καὶ ὅσοι ἤλθον πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν «κλέπται εἰσὶ καὶ λησταί». Καὶ ὁ Ὁρθόδοξος Μοναχισμός, ἀποτελῶν ἰδιόμορφον ἐκπύρευσιν τοῦ κατ' Ἀνατολὰς Χριστιανισμοῦ, «ἔλυσεν πρόβλημα, ἐνώπιον τοῦ ὁποῖου ἐναναγῆσαν οἱ Εὐρωπαῖοι μεθ' ὅλης αὐτῶν τῆς σοφίας καὶ τῆς τέχνης», ὅπως εἶπε χαρακτηριστικῶς ἓνας Καθολικός, κάπως ἀντιπαθὴς εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, διὰ τὸν μισελληνισμόν του, ὁ Φαλμεράνερ.

Ὁ Μοναχισμός ὀδηγεῖ τὸν χριστιανικὸν κόσμον πρὸς τὸν Θεὸν μὲ τὴν παρουσίαν του, καὶ εἰς τὴν ζήλωσιν τῆς ἐν αἰωνιότητι μακαριότητος. Ὑπενθυμίζει τὸν ἀθάνατον θάνατον τῶν ἐξ εὐδυνάμων καὶ τὸ «πάντα ματαιότης» τὰ ἀνθρώπινα ὅσα οὐχ' ὑπάρχει μετὰ θάνατον». Καὶ μὲ ἓνα κήρυγμα πολὺ πειστικόν, μὲ τὸν σιωπῶντα καὶ φθεγγόμενον βίον του, καταδεικνύει διαρκῶς τὸν οὐρανόν, ὡς τὸν μόνιμον καὶ ἀληθινὸν καὶ ἀντάξιον τῆς εὐγενείας τοῦ ἀνθρώπου κόσμον.

Ἀλλὰ πέραν τούτων, ὁ Μοναχισμός ἔδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μεγίστους φωστῆρας καὶ Ποιμένας καὶ Διδασκάλους. Διερωτῶμαι πολλάκις, τί θὰ ἦτο

ὁ Μ. Βασίλειος, ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ὁ Παλαμᾶς, ὁ Συμεὼν ὁ Ν. Θεολόγος, Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης καὶ ὅλη ἡ θεία παρεμβολὴ τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς τὴν ἐν Ἐρήμῳ πολυχρόνιον ἀσκητικὴν ἀγωγὴν; Ἡ ζωὴ των ὁλόκληρος ὑπογραμμίζει τὴν ἀναπόδραστον ἀναγκαιότητα τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς καὶ ἀσκήσεως, διὰ νὰ καθαρῇ ἡ καρδιά καὶ ὁ νοῦς γίνῃ δεκτικὸς τῆς ἀληθοῦς θεωρίας, διὰ τῶν ἐπιλάμψεων ὑπὸ τῶν ὑπερουσιῶν ἀκτίνων τοῦ θείου καὶ ἀκτίστου φωτός.

Ὁ Μοναχισμός μὲ τὰς προσευχὰς του ἐστήριξε καὶ στηρίζει τὴν οἰκουμένην. Ἄς μὴ πλανώμεθα νομίζοντες, ὅτι αἱ προσευχαὶ τῶν ἡγιασμένων ψυχῶν δὲν εἶναι μεγίστης σημασίας διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρον, ἀλλ' μόνον θέμα προσωπικῶν τοῦ προσευχομένου. Αἱ προσευχαὶ τῶν Ἁγίων ἐπηρεάζουν τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου, ἀφοῦ ὁ Θεός, «ἐν τῇ ἀπειρῳ αὐτοῦ ἀγάπῃ, καθυποβάλλει τὴν δυνάμιν του εἰς τὴν δυνάμιν ἐνὸς κρυφίου στεναγμοῦ, ὃν ὁ ἴδιος προεκάλεσεν».

Ἡ Ἐκκλησία, θεμελιουμένη ἐπὶ γεγονότων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἐπὶ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, ἀεὶποτε ἀπέδιδε μεγίστην ἀξίαν εἰς τὰς προσευχὰς τῶν Ἁγίων. Καὶ ὁ Μοναχισμός, ὡς μία τάξις ἀφιερωμένων, ὡς ἀρχὴν καὶ τέλος τοῦ ιδιοτύπου βίου του ἔχει τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ἀγιότητα, διότι γνωρίζει τὴν δυνάμιν τῆς προσευχῆς καὶ τὴν δυνάμιν τῆς φιλίας τῶν φίλων τοῦ Θεοῦ.

Ἐὰν κρινώμεν τὴν ἀξίαν τῶν ἀνθρώπων, κατ' ἀναλογίαν τῆς εὐεργετικῆς προσφορᾶς των εἰς τὸν κόσμον καὶ ἂν ἴδωμεν τὴν διάρκειαν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἐκτεινομένην ὄχι μέχρι τοῦ τάφου, ὅπου σταματᾷ ὁ ἀνθρώπος ὡς ὄν, ἀλλὰ ἕως τῆς ἀοριστίας τῆς αἰωνιότητος, ἔνθα διαβαίνει ἡ ἀθάνατος ψυχὴ, τότε ἐκεῖνος, ποὺ μὲ τὴν ἐδῶ ζωὴν του ἐγένετο φίλος Θεοῦ, ἐρωτῶ, ποῖαν εὐεργετικότητα θὰ ἔχῃ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας διὰ τὸν κόσμον; Διατὶ παρακαλοῦμεν τοὺς Ἁγίους καὶ ἡ Ἐκκλησία πιστεύει εἰς τὰς πρεσβείας των; Ἀναλογισθῆτε, λοιπόν, ποῖαν ἀξίαν ἡμποροῦν νὰ ἔχουν ὅλαι αἱ ἀγαθοεργίαι τῶν ἀνθρώπων ἐνώπιον τῆς ὑπεραξίας τῶν πρεσβειῶν τῶν φίλων τοῦ Θεοῦ, τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ ἐκτείνεται εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων;

Ἰδοὺ διατὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀπὸ αὐτῆς τῆς γενέσεώς της, ὡς εἰς ὑψίστην ἠθικὴν ἀξίαν ἀπέβλεψε πρὸς τὴν ἀγιότητα, ὁ ὁποία εἶναι μίμημα Θεοῦ. Καὶ διατὶ πάντοτε ἐτίμα ἰδιαζόντως τὸν Μοναχισμόν.

Ἡ Βασιλεία τοῦ Μ. Βασιλείου ἠφανίσθη μετὰ τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ δημιουργοῦ της. Ἀλλ' ὁ Μ. Βασίλειος ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ, νὰ εἶναι μετὰ τῶν ἡμῶν, ὡς ἀπλανὴς διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν συγγραμμάτων του καὶ ὡς Πατὴρ καὶ Ποιμὴν καὶ κηδεμὼν τῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης ἐπικαλουμένων τὴν βοήθειάν του. Καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον κρίσιν, ὅπου «οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς φωστῆρες», θὰ εἴπῃ ὡς καλὸς καὶ πιστὸς στρατηγὸς μετὰ παρησίας εἰς τὸν Βασιλεῖα:—Βασιλεῦ, πρὸς χάριν μου, πάριδε τὰ παραπτώματα τῶν δούλων Σου, ἐπεὶ πολὺ μὲ ἠγάπησαν καὶ ἠλπίσαν εἰς τὴν φιλίαν μου, καὶ ἐπεὶ Σὺ εἶπας ὅτι ἡ τιμὴ τῶν ἁγίων

διαβαίνει εἰς τὸν Θεόν. "ὦ δίκαιοι! μὴ μοῦ εἴπητε ὅτι ὁ Βασιλεὺς θὰ διέπραττε μεγίστην ἀδικίαν, ἐὰν εἰσήκουεν αὐτὴν τὴν παράκλησιν. Ἐνθυμεῖσθε τὸν χρεωφειλέτην τῶν μυρίων ταλάντων τοῦ Ἐδαγγελίου; Χαρίζει εἰς αὐτὸν ὅλον τὸ τεράστιον ἐκεῖνο χρέος δι' ἓνα μόνον λόγον. Διὰ ποῖον; Τὸ λέγει ὁ ἴδιος ὁ Θεός. «Ἐπεὶ παρεκάλεσάς με». Δὲν δυνάμεθα, ἀδελφοί μου, νὰ χαλκεύωμεν ἡμεῖς θεωρίας κατὰ τὴν ἀπειρίαν μας καὶ κατὰ τὰς προτιμήσεις μας. Ἐχομεν χρέος νὰ καθιστῶμεν ἑαυτοὺς δεκτικούς τῶν ἀληθειῶν τῆς Ἐκκλησίας. Χίλια ἔτη οἱ Βυζαντινοὶ ἐκράτησαν μίαν ἐνδοξὴν αὐτοκρατορίαν, διὰ μέσον μυρίων δεινῶν, χάρις εἰς τὰς προσευχὰς των, τὰ Μοναστήριά των, εἰς τὰς πρεσβείας τῆς Ὁδηγητρίας καὶ τῶν Ἀγίων μας, τὰς ὁποίας ἐπεκαλοῦντο.

Ἀγαπητοί μου ἀκροαταί, ζητῶ συγγνώμην ἀπὸ τὴν ἀγάπην Σας, ἂν, παρασυρθεῖς ἀπὸ τὴν ἀλληλουχίαν τῶν περὶ τὸ θέμα μου συλλογισμῶν, μετέβαλα ἀκουσίως τὸ βῆμα τοῦ φιλολογικοῦ «Παρασσοῦ» εἰς ἐκκλησιαστικὸν ἄμβωνα. Ἀλλ' ἦτο ἀναπόφευκτον.

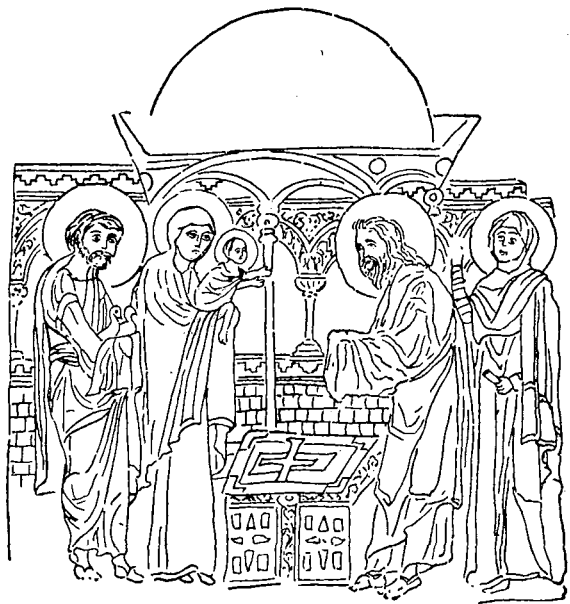
Μὲ ἐρωτοῦν πολλάκις ἂν δὲν θὰ ἦτο ἐπωφελὲς οἱ Μοναχοὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας νὰ ἀναλάβουν κοινωνικὰ καὶ φιланθρωπικὰ λειτουργήματα. Δὲν γνωρίζω, ἐάν, οἱ πρὸς οὓς ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῶ, θὰ μοῦ ὑπέβαλλον τὴν ἰδίαν ἐρώτησιν καὶ κατόπιν τῶν ὧσων ἐξέθεσα. Ὅταν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἄφηνεν εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐκλογὴν τοῦ ἀνθρώπου τὸν παρθενικὸν βίον, ὡς ὑψηλότεραν πολιτείαν, εἶπε τὸ γνωστὸν: «Ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖτω». Ἐπιτρέπατέ μου νὰ χρησιμοποιήσω τὴν ἰδίαν φράσιν εἰς ἀπάντησιν πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας. Ὅποιοι δύνανται ἐκ τῶν Μοναχῶν νὰ ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν κόσμον, χωρὶς ἡ καθαρότης του νὰ σπιλοῦται καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν μυστικὴν του ἐπαφὴν μὲ τὸν Θεόν, ἰδοὺ στάδιον διπλῆς ἀκτινοβολίας καὶ διπλῆς ζωῆς, τῆς ἔσω καὶ τῆς ἔξω. Τὸ ζήτημα τῆς δράσεως τῶν Μοναχῶν ἐν τῷ κόσμῳ μόνον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς δύναται νὰ ἐξετάζεται.

Μὲ τὸν τονισμὸν τῆς ἀξίας τῆς προσευχῆς δὲν προτίθεται νὰ μειώσω τὴν ἀξίαν τῆς ἀγαθοεργοῦ δράσεως τῶν χριστιανῶν, ὀφειλομένην ἄλλωστε καὶ ἀναγκασιότατην διὰ τὴν κάθαρσιν τῆς ψυχῆς. Ἡθέλησα, ἀπλῶς, νὰ ἀξιολογήσω τὸν ἀγῶνα τῶν Μοναχῶν, ἀποβλεπόντων πρὸς τὴν ἀγιότητα, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν κοινωνικὴν δράσιν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ, ἀπὸ ὀρθοδόξου πλευρᾶς, τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς ἀγαπώσης ψυχῆς καὶ νὰ ὑπογραμμίσω τὴν ἀναγκαιότητα τῆς προσευχῆς, διὰ τῆς ὁποίας καταφλέγεται καὶ ὁ διάβολος καὶ τὰ ὀλέθρια ψυχικὰ καὶ σωματικὰ πάθη.

Ἡ ἀγνωστὰ Ἐκκλησία μας ἀναπτύσσει ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα εἰς τὸν κοινωνικὸν τομέα. Χαίρω ἐπὶ τούτῳ καὶ δοξάζω τὸν Κύριον. Ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ προσέξῃ καὶ τὸν Μοναχισμόν, ὅστις ἀποτελεῖ τὸν πνευματικὸν δυναμισμόν τῆς, ὑπὸ τὴν ἐπενέργειαν τοῦ ὁποίου καταξιοῦται νὰ συνεχίσῃ τὴν πνευματικὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Σέβομαι καὶ ὑποκλίνομαι ἐνώπιον τῶν ἀνειπασχόντων ἐργατῶν τοῦ Ἐδαγγελίου. Ἐπαινῶ τὰς ἀναλισκομένας ψυχὰς εἰς τὴν διακονίαν τῶν πτωχῶν καὶ

τῶν ἀσθενῶν ἀδελφῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἀξίος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. Καλὰ τὰ ἔργα καὶ ἄγνια. Καλοὶ οἱ λόγοι πρὸς διδασκαλίαν. Ἀλλὰ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τιμᾷ τὰ ἔργα ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι ἐκπορεύονται ἀπὸ μίαν καρδίαν ταπεινὴν καὶ προσευχομένην. Ἐὰν ἐλπίζωμεν εἰς τὰ ἔργα μόνον, χωρὶς τὴν ταπεινώσιν καὶ τὴν καθαρότητα, κινδυνεύομεν νὰ ἀκούσωμεν ὑπὸ τοῦ Κυρίου τὸ «οὐκ οἶδα ὑμᾶς». Καταπληκτικόν. «Κύριε οὐχὶ ἐν τῷ σῶ ὀνόματι προεφητευσάμεν καὶ δαιμόνια ἐξεβάλομεν καὶ δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν;» Καὶ ὅμως! «οὐκ οἶδα ὑμᾶς». Ἐὰν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐφοβεῖτο «μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένηται», πόσον μᾶλλον ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ φοβώμεθα; Χρειάζεται, λοιπόν, μέχρις ἐνὸς βαθμοῦ, ἓνας Μοναχισμὸς, μία ἀσκητικὴ ἀγωγή καὶ ἐντὸς τοῦ κόσμου, τοῦ ὁποίου τὸ ἐκπάλγον ὠραῖο-τητος πρότυπον θὰ εὐρίσκεται πάντοτε ἐν Ἐρήμῳ. Ὑπὸ τὴν σχέσιν αὐτὴν ἐρμηνεύεται ὁρθῶς καὶ τὸ

Μικρογραφία ἀπὸ Κώδικα Μονῆς Ἰβήρων.

ἀπόφθεγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος: «Φῶς μὲν Μοναχοῖς, ἄγγελοι. Φῶς δὲ κοσμικοῖς, Μοναχοί».

Πρὶν τελειώσω τὴν ὁμιλίαν μου, ἐπιτρέπατέ μου νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι πιστεύω, ὅπως καὶ σεῖς ἴσως, ὅτι ὁ Ὁρθόδοξος μοναχισμὸς ἔχει ἀνάγκη ἀναγεννήσεως. Ἀναγέννησιν λέγων δὲ ἐννοῶ κατάλυσιν τῶν ἀδαμαντίνων Πατερικῶν θεμελιῶν του, ἀλλὰ ζωογόνησιν, μετὰ ποιᾶς τινος προσαρμογῆς εἰς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ ζωογόνησις καὶ ἡ κάλυψις τῶν σημερινῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ Μοναχισμοῦ θὰ προέλθουν μόνον ἀπὸ ζηλωτὰς τῆς Ὁρθοδόξου πνευματικῆς παραδόσεως, κεκοσμημένους μὲ ἥθος χριστιανικὸν καὶ ὑπὸ τινος εὐσεβοῦς παιδείας. Πρὸς τοῦτο δὲ εἶναι ἐπείγουσα ἀνάγκη ὅπως προηγουμένως ἀναβαπτισθῶμεν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Πατερικὴν Θεολογίαν. Καὶ κατόπιν, ὅτι ἔκαμεν ὁ Μ.

Βασίλειος εἰς τὴν ἐποχὴν του, μεταστήσας ἐκ τῆς ἀπωτάτης ἐρήμου τὰ Κοινόβια ἐγγὺς εἰς τὰς κόμας, «συνάφας καὶ διαξεδῆς, ἵνα μῆτε τὸ φιλόσοφον ἀκοινώνητον ἦ, μῆτε τὸ πρακτικὸν ἀφιλόσοφον», οὕτω καὶ σήμερον εἶναι ἀνάγκη ὅπως σχηματισθοῦν μοναστικά καὶ ἀδελφότητες ἐγγὺς τῶν πόλεων. Ἡ μορφωτικὴ καὶ νοητικὴ στάθμη τοῦ κόσμου ἀνῆλθε πολὺ. Ὁ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας πόλεμος διεξάγεται συστηματικῶς. Τὸ κακὸν ὀρχεῖται ἀσέμνως. Δέον, λοιπόν, ὅπως ἀνυπωθῇ διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς θεολογικῆς καταρτίσεως τὸ σῶμα τοῦ Μοναχισμοῦ, διὰ τὰ δύναται νὰ ἀντιδρῇ διὰ τῶν προσευχῶν του καὶ τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας του, διὰ κηρυγμάτων, διὰ συγγραμμάτων, διὰ τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ἀκτινοβολίας τοῦ βίου του. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ λαμβάνῃ τὰ στελέχη της, ὡς ἐγένετο κατὰ τὴν Θεόπνευστον ἀρχαίῃν παράδοσιν. Τὸ Ἅγιον Ὄρος θὰ παραμένῃ πάντοτε ὡς ἔχει, ὡς χώρος μετανοίας, ἀγνισμοῦ καὶ ἀδιαλείπτου ὑμνολογίας τοῦ Κυρίου, καὶ ὡς Μοναστικὸν Κέντρον συνεχίζον τὴν ἀρχαίαν μοναστικὴν παράδοσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἡδὴ ὑπάρχουν συγκεκριμέναι μοναστικαὶ ἀδελφότητες, αἱ ὁποῖαι προσφέρουν πολλὰ, ὡς «γάλα» καὶ «λάχανα» εἰς τὸν πολὺν λαόν μας, διὰ τοῦ Κατηχητικοῦ, κηρυκτικοῦ καὶ ἐκδοτικοῦ ἔργου των, ἔστι δ' ὅτε, καὶ δι' ἐξομολογήσεως καὶ φιланθρωπίας. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ ἤθελον νὰ διευκρινήσω, ἐν τῇ προσπαθείᾳ μου ὅπως ἐρμηνεύσω τὴν ὀρθόδοξον πνευματικότητα, εἶναι ὅτι δὲν πρέπει νὰ δίδεται ὑπὲρ τὸ δέον ἔμφασις εἰς τὸ κοινωνικὸν λεγόμενον ἔργον, ὅσον εἰς τὴν προσευχὴν, τὴν λειτουργικὴν ζωὴν καὶ τὴν προσπάθειαν ἀγιασμοῦ τῆς ψυχῆς, «οὐδ' ἄνευ οὐδὲις ὄφεται τὸν Κύριον», κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεηγόρου Παύλου. Τὸ σφάλμα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ὑπερετόνισε τὴν ἀξίαν τῶν ἐξωτερικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐξετίμησεν αὐτοτελῶς, χωρὶς τὴν ἀπαραίτητον συνάρτησίν των πρὸς τὴν ἀγιότητα τῆς ψυχῆς. Διὰ τοῦτο καὶ περιπεσοῦσα εἰς ἀφενκτον ἐκκοσμίκευσιν, ἐταυτίσθη μὲ τὸν κόσμον καὶ ἐντεῦθεν ἀπώλεσε τὸν λειτουργικὸν καὶ σώζοντα πνευματικὸν προσανατολισμόν, ὁ ὁποῖος προσιδιάζει εἰς τὴν ὑπερβατικὴν φύσιν τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ψυχικὸν ἄγχος τῆς Εὐρώπης σήμερον, κατὰ ἓνα ποσοστόν, ὀφείλεται εἰς τὴν ἐξωστρέφειαν, καὶ τὴν ἀλόγιστον δραστηριότητα πρὸς δημιουργίαν εὐδαιμονιστικῶν προϋποθέσεων, καὶ εἰς τὴν Κίρκην τοῦ ὀρθολογισμοῦ.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὀρθόδοξον πνευματικὴν παράδοσιν, τὸ προβάδισμα κατέχει εἰρηνεύων καὶ χαροποιῶν ὁ ἐξαγιασμός τῆς καρδίας, καὶ τὰ ἔργα οὐδὲν ἕτερον εἶναι, εἰμὴ αὐτὴ ἡ ἀγιότης ἐξωτερικευομένη ὑπὸ τὴν βίαν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης. Ἡ ἐξωτερικὴ δραστηριότης, πρὸ τῆς ἀγιότητος, δὲν πρέπει νὰ παραθεωρῇται, ἀφοῦ ὑπάρχουν σαφεῖς ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου. Ἀλλὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ παρανοῇται ὡς πρὸς τὸν καθαρτικὸν χαρακτῆρά της. Καὶ ὅπως χαρακτηριστικῶς λέγει ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ ἀσκητής, «τὰ ἔργα ἐδόθησαν ἡμῖν, διὰ τὴν φύλαξιν τῆς ἐν ἡμῖν, διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, δοθείσης καθαρότητος τῆς ψυχῆς».

Τὰ πρὸς τὸν πλησίον καλὰ ἔργα ἀποτελοῦν μίαν παιδαγωγικὴν χαρακτῆρος ἀγωγὴν, χάριν ὅχι τοῦ

εὐεργετουμένου — ἀν καὶ τοῦτο παρομαρτεῖ ἀναποφύκτως — ἀλλὰ χάριν τῆς καθάρσεως τῆς εὐεργετούσης ψυχῆς. Τὸ ζητούμενον δὲν εἶναι ἡ εὐεργεσία, τὴν ὁποίαν ἔχομεν χριστιανικὸν χρέος νὰ μετερχώμεθα, ἀλλὰ ἡ καθάρσις τῆς ψυχῆς, ἡ ἑλλαμψις ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἡ μυστικὴ ἔνωσις μετὰ τοῦ ζητούντος καὶ ἐπιθυμοῦντος αὐτὴν τὴν ἔνωσιν ἡγαπημένου Κυρίου Ἰησοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν.

Ἡ ἀγιωτάτη Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μας εἶναι Ἀσκητικὴ, Μοναστικὴ καὶ ὑπερβατικὴ. Τὸ πνεῦμα της εἶναι τὸ ἄνθος τῆς Ἐρήμου, τὴν ὁδὸν τῆς ὁποίας ἤνοιξεν αὐτὸς ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς. Καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν ὀρθόδοξον πνευματικότητα εἶναι ἡ ἀκτινοβολία τῆς ἐν ἀγίῳ πνεύματι κεκαθαυμένης ψυχῆς. Ἄν ἡ Ἐκκλησία εἶναι συνδεδεμένη ἀναποσπάτως μὲ τὴν λειτουργικὴν ζωὴν, φθάνει νὰ μελετήσῃ κανεὶς τὴν ὑμνομογραφίαν καὶ τὰ λειτουργικὰ βιβλία, διὰ νὰ πεισθῇ ὅτι τὸ κέντρον τοῦ βάρους τῆς διδασκαλίας της πίπτει ἐπὶ τῆς προσευχῆς, τῆς ἀσκήσεως, τῆς θέας ἀγάπης καὶ τῆς ἀγιότητος.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὡς ποιμαίνουσα καὶ διοικοῦσα ἀρχή, δύναται νὰ ἀδιαφορῇ διὰ τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τῶν τέκνων της, χωρὶς νὰ καθίσταται ἀστοργὸς μήτηρ. Ἡ ἰδία ὀφείλει νὰ δρᾷ παντοιοτρόπως, διὰ τῶν ὁργάνων της, ἀλλὰ νὰ δακτυλοδεικτῇ διαρκῶς τὸν οὐρανόν, νὰ ὑποκαίῃ τὸν ἔρωτα πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον. Καὶ ὅταν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ διακονία ζημιώσῃ ἀναποτρέπτως τὴν διακονοῦσαν ψυχὴν, ὡς ἐμπαθῇ καὶ ἀκάθαρτον, τότε ἂς γίνεται λάτρις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου τοῦ διακελεύοντος «Πρόσεχε σεαυτῷ». Καὶ ἓνας χώρος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου δύναται τις νὰ προσέχῃ ἑαυτόν, εἶναι ὁ Μοναχισμός.

Σὰς ἐξομολογοῦμαι θεωρῶ τὸν Ὀρθόδοξον Μοναχισμόν ὡς ὁδηγὸν καὶ φῶς τοῦ κόσμου, διότι ἀποτελεῖ σύννομον τοῦ Εὐαγγελίου εἰς ὅλην τὴν κλίμακα τῆς διδασκαλίας του, ὡς πρακτικῆς καὶ θεωρητικῆς ζωῆς. Καὶ διότι ἐκφράζει ὅχι μόνον τὴν τραγικὴν ὅσον καὶ ὥραϊαν χριστιανικὴν ἀνθρωπολογία, ἀλλὰ ἀκτινοβολεῖ καὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἀλήθειαν τῆς Μυστικῆς Θεολογίας. Καὶ τὸ σημερινὸν μήνυμά του πρὸς μὲν τὸν κόσμον εἶναι αὐτὴ ἡ λυτρωτικὴ ἀκτινοβολία του, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀπέδρα πᾶσα ὁδὴν, λύπη καὶ στεναγμός, πὸν παρακολουθοῦν τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ ἀνπαρξίᾳ καὶ ἀνεσιότητι καὶ ὀρφανίᾳ του, τὸν ἄνθρωπον χωρὶς Χριστόν καὶ χωρὶς τὸ φῶς καὶ τὸ πλήρωμα τῆς πίστεως. Πρὸς δὲ τοὺς πιστοὺς τὸ μήνυμά του εἶναι ὁ Θεοκεντρικὸς καὶ Χριστοκεντρικὸς Μυστικισμὸς του, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ κατακόρυφον τῆς μετ' ἐπιστήμης ὁδονηρᾶς Πρακτικῆς του ἀγωγῆς, μιᾶς ἀγωγῆς βεβαιωθείσης διὰ τῶν αἰώνων, ἡ ὁποία πρῶτον καθαίρει, ὕστερον φωτίζει καὶ τελειοποιεῖ τὴν ἀγίαζει.

Καὶ τὸ νόημα τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἁγίου Ὄρους συμπυκνοῦται εἰς τὴν ἑξάρσιν τοῦ θεσμοῦ τοῦ Ὀρθοδόξου Μοναχισμοῦ, εἰς τὸν Χριστοκεντρικὸν καὶ Θεοκεντρικὸν Μυστικισμόν τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ἡ ἐπιβίωσις του.

ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΑΤΗΣ

Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΥ

Ἡ πνευματικότητα τοῦ Μοναχισμοῦ ἀρχίζει νὰ ἀνακαλύπτεται κατὰ τοὺς τελευταίους καιροὺς. Οἱ ἀπροκατάληπτοι ἐρευνῆταί του προχωροῦν πέραν τῶν μυωπικῶν ἀντιλήψεων τῶν περασμένων ἐποχῶν καὶ ἐπιδίδονται εἰς τὴν βαθυτέραν καὶ οὐσιαστικώτεραν θεώρησίν του. Δὲν βλέπουν πλέον τὸ καταπληκτικώτερον αὐτὸ κίνημα τῆς ἱστορίας τοῦ πνεύματος ὡς ἄρνησιν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς τὴν μεγαλυτέραν κατάφασιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν ἐν Χριστῷ ἀπολύτρωσιν.

Ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγον εἰς τὴν στροφὴν πρὸς τοὺς Πατέρας, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὴν ἐποχὴν μας. Ὅσον ἡ διψασμένη καὶ ταλαιπωρημένη γενεὰ μας σκύβει εἰς τὰς ἀκένωτους πατερικὰς πηγὰς, τόσον λούζει εἰς αὐτὰς καὶ ἀνακαθαίρει τὰς ἀντιλήψεις, τὰς ὁποίας μὲ προχειρότητα καὶ προκατάληψιν εἶχε σχηματίσει διὰ τὸ μοναστικὸν κίνημα.

Οἱ μεγάλοι Πατέρες δὲν ἦσαν ξένοι πρὸς τὸν μοναχισμόν. Ὅταν οἱ θεωρητικοὶ καὶ πρακτικοὶ ἐκπρόσωποί του. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐπέερασσαν ὁλόκληρον τὴν ζωὴν των μακρὰν τοῦ κόσμου, εἰς τὴν συνεχῆ ἀσκήσιν καὶ τὴν κοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἄλλοι, ἀφοῦ ἐπέερασσαν ἀπὸ τὸ σχολεῖον τῆς ἐρήμου, ἐγύρισαν διὰ νὰ μεταδώσουν τὸν πλοῦτον, τὸν ὁποῖον ἀπέκτησαν ἐκεῖ, εἰς ὁλόκληρον τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ οἱ πρῶτοι ὅμως καὶ οἱ δεῦτεροι, ὅχι μόνον ἐζήσαν τροπικῶς ἢ καὶ τοπικῶς μακρὰν τοῦ «κόσμου», ἀλλὰ καὶ μὲ τὰς πτήσεις των καὶ μὲ τὰς ἀναζητήσεις των καὶ μὲ τὴν πνευματικότητά των ἐσχηματοποίησαν τὸ ἰδεῶδες τοῦ μοναχισμοῦ, ἔδωκαν νόημα εἰς τοὺς ἀγῶνας του καὶ κατεύθυνον εἰς τὴν πορείαν του.

Μίαν ἀπὸ τὰς ἐκδηλώσεις τῆς στροφῆς τῆς συγχρόνου ἱστορίας καὶ Θεολογίας πρὸς τὸν πατερικὸν μοναχισμόν ἀποτελεῖ καὶ ὁ ὀγκώδης τόμος, ὁ ὁποῖος μόλις πρὸ δύο ἐτῶν ἐξεδόθη εἰς Παρισίους. Φέρει τὸν τίτλον «Θεολογία τῆς Μοναστικῆς ζωῆς» (THEOLOGIE DE LA VIE MONASTIQUE) καὶ περιέχει 26 μελέτας διακεκριμένων μελετητῶν εἰς τὰ θέματα τοῦ μοναχικοῦ βίου (σελίδες 571, ἔκδοσις AUBIER).

Εἰς τὰς πολυτίμους αὐτὰς σελίδας βλέπει κανεὶς νὰ ἀναπτύσσωνται αἱ βασικαὶ ἀντιλήψεις τῶν μεγαλυτέρων πατέρων τῆς Ἀνατολῆς καὶ μερικῶν τῆς Δύσεως ἐν σχέσει μὲ τὰ ἰδεώδη καὶ τὰς κατευθύνσεις τῆς μοναχικῆς πολιτείας. (Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι περισσότερον ἀπὸ τὸ ἡμῖς τοῦ τόμου ἀναφέρεται εἰς ἀνατολικούς Πατέρας).

Ἀναμφιβόλως, εἰς τὴν σκέψιν ὅλων αὐτῶν δὲν ὑπάρχει ἀπόλυτος ὁμοιομορφία. Εἶναι αὐτὸ φυσικόν, ἐφ' ὅσον ὁ Μοναχισμὸς δὲν εἶναι ἕνας μονόλιθος, ἀλλὰ κίνημα καὶ ζωή. Ὡσὰν ζωὴ ποὺ εἶναι, ἐνῶ κινεῖται εἰς τὰ συγκεκριμένα πλαίσιά της, διατηρεῖ τὴν πλαστικότητά της καὶ τὴν εὐκαμψίαν της καὶ διαφοροποιεῖται εἰς μίαν ποικίλιαν ἀποχρώσεων. Καὶ οἱ πατέρες ἐκινήθησαν μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ἐλευ-

θερίαν. Ὁ καθένας, ἀναλόγως μὲ τὴν ἰδιοτυπίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου, ἔκλινεν εἴτε εἰς τὴν κοινοβιακὴν εἴτε εἰς τὴν ἀναχωρητικὴν εἴτε εἰς τὴν ἐν τῷ κόσμῳ μοναστικὴν ζωὴν. Ἐνῶ ὅμως ὑπάρχει μετὰ αὐτῶν ἡ φυσιολογικὴ αὐτὴ ἀπόκλισις, βλέπει κανεὶς μὲ καταφανῆ ἐκπληξιν νὰ συγκλίνουν εἰς συμφωνίαν καὶ εἰς ἁρμονίαν, ὅταν θέτουν τὸ θεμέλιον τῆς ἀσκήσεώς των καὶ ὅταν οἰκέτουνται καὶ θεολογοῦν ἐπάνω εἰς τὸ βαθύτατον καὶ πνευματικώτατον νόημά της.

Ὁ βασικὸς λίθος, ὁ ὁποῖος ὑποθεμελιώνει τὸ οἰκοδόμημα τοῦ πατερικοῦ μοναχισμοῦ, εἶναι ἡ Γραπτὴ Ἀποκάλυψις, ἡ Ἀγία Γραφή.

Ὁ Μοναχισμὸς τῶν πατέρων εἶναι ἀγιογραφικὸς καὶ Βιβλικὸς μοναχισμός. Οἱ μοναχοὶ ἀποσύρονται ἀπὸ τὸν κόσμον ὅχι διὰ νὰ περιδιαβάσουν οὔτε διὰ νὰ προσεύχωνται μόνον, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀναζητοῦν, εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς προσευχῆς, ποῖον εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ «τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον» (Ρωμ. β' 2). Ἡ ἀπασχόλησίς των ταυτίζεται μὲ τὴν ἀπασχόλησιν τῆς Μαρίας, ἡ ὁποία

«παρακαθίσασα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ» (Λουκ. ι' 39).

Εἶναι χαρακτηριστικόν μὲ πόσῃ ἐπιμέλειαν καὶ μὲ πόσῃ ἀφοσίωσιν ἐνετρύφοντο εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν οἱ θεμελιῶται τοῦ Μοναχισμοῦ καὶ μὲ πόσῃ θερμῇ συνίσταντο καὶ εἰς τοὺς μοναχοὺς νὰ κάμουν τὸ ἴδιον.

Ὁ ἱδρυτὴς τοῦ κοινοβιακοῦ μοναχισμοῦ π.χ., ὁ Παχώμιος, εἰς τὰ PRECEPTA ET INSTITUTA του θεμελιώνει πᾶν ὅ,τι λέγει εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν. Εἰς ἕνα μόνον ἀπόσπασμα τῆς κατηχήσεώς του, τὸ ὁποῖον καλύπτει σχεδὸν εἰκοσιεπτὰ τυπωμένας σελίδας, εὐρίσκονται ὑπαινιγμοὶ καὶ παραθέσεις, ποὺ ἔχουν σταχυολογηθῇ ἀπὸ πενήντα δύο βιβλίοι τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Αἰσθάνεται κανεὶς ἀμέσως μὲ πόσῃ προσοχῇ ὁ Ἅγιος Παχώμιος τεκμηριώνει τὸ κάθε τι πρὸς ὃ λέγει ἢ κλονίζει διὰ τὰς μοναστικὰς κοινότητάς του μὲ τὸν ἀποκαλυπτικὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Καὶ αἱ παραθέσεις αὗται καὶ ἡ τεκμηρίωσις δὲν ἔχουν κάτι τὸ ἐξωτερικόν. Ὅπως τονίζει ὁ HEINRICH BACHT, εἶναι ἐσωτερικὴ καὶ βαθεῖα. Τὰ θεῖα παραγγέλματα δὲν λαμβάνονται IN ABSTRACTO,

ἀλλὰ συγκεκριμένα δι' ἐκάστην περίπτωση. Ἀποβλέπουν εἰς τὸ νὰ ἀντλήσουν ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Γραφὴν τὴν ἐμπνευσιν καὶ τὸν προσανατολισμὸν τῆς Μοναχικῆς ζωῆς.

Ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Γραφὴν ξεκινᾷ καὶ ὁ ἄλλος μεγάλος ἀγωνιστὴς τῆς ἐρήμου, ὁ ἅγιος Ἐφραίμ ὁ Σύρος. Κατὰ τὸν ἅγιον Ἐφραίμ πνευματικὴ τροφὴ τοῦ μοναχοῦ εἶναι ἡ μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ πλέον μικρὸς λόγος τοῦ Θεοῦ μέσα εἰς τὰ Εὐαγγέλια περιέχει θησαυροὺς ἀνεκτιμήτους. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι κατ' ἐξοχὴν πλούσιος. Καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατανοοῦμεν ἀπὸ αὐτόν, εἶναι πάρα πολὺ μικρὸν ἐν σχέσει μὲ αὐτό, τὸ ὁποῖον μᾶς διαφεύγει. Ἡ Ἀγία Γραφή ὁμοιάζει μὲ τὴν πηγὴν. Ὅσον κανεῖς καὶ ἂν πῖνῃ, δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ τὴν ἐξαντλήσῃ. Ὅμοιάζει ἀκόμη μὲ τὸ δένδρον τῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον ἀπὸ κάθε σημεῖον τοῦ ἀπλώνει ἓνα εὐλογημένον καρπὸν.

Θὰ ἦτο περιττὸν ἴσως νὰ ὁμιλήσωμεν διὰ τὸν συστηματικὸν ὀργανωτὴν τῶν κοινοβίων, τὸν Μέγαν Βασίλειον, διότι εἶναι εἰς ὅλους γνωστὸν πόσον ὁ μέγας αὐτὸς φωστὴρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ στυλοβάτης τοῦ μοναχισμοῦ ἦτο Βιβλικὸς εἰς τὴν ζωὴν του καὶ εἰς τὴν διδασκίαν του. Εἰδικῶς οἱ ὅροι του καὶ τὰ ἀσκητικὰ του συγγράμματα ἀποτελοῦν μίαν προβολὴν καὶ ἀνάλυσιν τῶν βασικωτέρων εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων πρέπει νὰ οἰκοδομηθῇ ἡ κοινοβιακὴ ζωὴ. Ὁ Μέγας Βασίλειος ζῆ τὴν Ἀγίαν Γραφὴν, τὴν ἐρμηνεύει καὶ τὴν τοποθετεῖ ὡς θεμέλιον ὅλων τῶν πνευματικῶν ἀσκήσεων.

Ὅ,τι ἐλέχθη ἀνωτέρω διὰ τοὺς τρεῖς κορυφαίους πατέρας τοῦ Μοναχισμοῦ ἰσχύει καὶ δι' ὅλους τοὺς ἄλλους. Τὴν προσοχὴν ὅλων τὴν ἐλκύει ὁ αἰώνιος λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπιδίδονται εἰς τὴν μελέτην του μὲ ἀφάνταστον δίψαν. Ἀπὸ τὸν Ὡριγένην μέχρι τὸν Μάξιμον τὸν Ὁμολογητὴν καὶ τὸν Θεόδωρον τὸν Στουδίτην.

Ὡς φυσικὴ συνέπεια αὐτῆς τῆς λιπαρᾶς μελέτης ἔρχεται ἡ σχηματοποίησις ἐκ μέρους τῶν ἐκπροσώπων τοῦ μοναχισμοῦ ἐνὸς Βιβλικοῦ ιδεώδους καὶ μιᾶς Βιβλικῆς Θεολογίας, ὅπως διαφαίνεται εἰς πλεῖστα σημεία τοῦ ἀνὰ χεῖρας τόμου.

Βεβαίως οἱ μοναχοί, ὡς μοναχοί, δὲν ἦσαν οἱ θεωρητικοὶ μελετηταὶ τῶν θείων δογμάτων. Ἔργων τῶν δὲν ἦτο ἡ ἀναζήτησις καὶ ἡ ἔρευνα. Μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς ἔλαβον σαφῶς ἀρνητικὴν στάσιν ἐναντὶ τῆς γνώσεως. Προετίμησαν νὰ μείνουν εἰς τὴν ἀπλότητα τῆς θείας θεωρίας καὶ εἰς τὴν γνησιότητα τῆς πράξεως. Εἶναι αὐτὸ ἀληθές. Ὅπως ἐπίσης ἀληθὲς εἶναι, ὅτι ἀπὸ τὰς τάξεις τῶν μοναχῶν ἀνεπήδησαν οἱ πλέον ἐνθερμοὶ κήρυκες τῆς ἀληθείας, οἱ ὁποῖοι διὰ τὴν ἀκεραιότητά της ἡγωνίσθησαν μέχρι προσφορᾶς καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς ζωῆς των.

Ὅμως ἐδῶ δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ. Ὅταν ὁμιλοῦμεν περὶ διαμορφώσεως μιᾶς Βιβλικῆς Θεολογίας εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Μοναχισμοῦ δὲν ἐννοοῦμεν τὴν καθόλου πατερικὴν Θεολογίαν, ἀλλὰ τὴν Θεολογίαν τὴν σχετιζομένην μὲ τὸ ιδεῶδες καὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ τούτου τοῦ Μοναχισμοῦ.

Ὁ Μοναχισμὸς δὲν ἔμεινεν εἰς τὴν ἀρνησιν, εἰς

τὴν ἀπόταξιν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας διὰ τὰ συμβαίνοντα ἐν αὐτῷ. Εἰς τὴν μόνωσίν του καὶ τὴν Βιβλικὴν του μελέτην καὶ τὴν θεωρίαν τοῦ Θεοῦ ἐδημιούργησε τὴν ὠραιότεραν καὶ γνησιωτέραν καὶ καθαρωτέραν Θεολογίαν, τὴν Θεολογίαν τῆς ζωῆς. Τοὺς θησαυροὺς, τοὺς ὁποίους ἤντλει ἀπὸ τὴν Βίβλον, τοὺς ἐζύμωσεν εἰς τὴν φλεγόμενην καὶ προσευχομένην καρδίαν του καὶ ἐπλάθεν ἀπὸ τὴν ζύμην αὐτὴν τὸ ἰδανικόν του καὶ τὴν Θεολογίαν τῆς ζωῆς του καὶ τοῦ ἀγῶνος του. Ἡσθάνετο μὲ καταπληκτικὴν ἐντασιν τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, συνεκινεῖτο βαθύτατα ἀπὸ τὴν θείαν ἀγάπην, ἔζη τὸ μυστήριον τῆς ἀπολυτρώσεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ, νοσταλγὸς τῆς σωτηρίας καὶ τοῦ Παραδείσου, κατέθετεν εἰς τὴν βάσιν τοῦ Σταυροῦ τὰ δάκρυα τῆς συντριβῆς καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς μετανοίας.

Μία πλήρης Θεολογία ἀνεπτύχθη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μεταξὺ τῶν τάξεων τῶν κοινοβιατῶν καὶ τῶν ἀσκητῶν. Μία Θεολογία ζωῆς. Μία Θεολογία καρδίας. Εἰς αὐτὴν δὲν ἔχει θέσιν ὁ ἀνθρώπινος λόγος. Εἶναι ὑπερφυῆς, μυστικὴ, θὰ ἔλεγε κανεῖς, οὐρανία. Εἶναι ἡ Θεολογία, ἡ ὁποία ἐσχηματοποιήθη εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ εἰς τὴν ἀσκήσιν καὶ εἰς τὴν προσεκτικὴν καὶ καθαρὰν βίωσιν τῶν εὐαγγελικῶν προσταγμάτων.

Ἀπόσταγμα αὐτῆς τῆς βιωματικῆς καὶ ἀγράφου Θεολογίας τῶν ἐν ἀσκήσει καὶ θείᾳ θεωρίᾳ «ἐπεγνώκωτων τὸν Κύριον καὶ τὴν ἀλήθειαν» ἀποτελοῦν τὰ ποικίλα ἀσκητικὰ συγγράμματα τῶν πατέρων. Ὅλα αὐτὰ δὲν συνιστοῦν ἐγχειρίδια Θεολογίας, τὰ ὁποῖα ἔχουν συνταχθῇ εἰς τὸ μελετητήριον. Εἶναι ἔκφρασις τῆς βιωματικῆς προσεγγίσεως τοῦ Θεοῦ καὶ ἐμπειρία ἀποκτηθεῖσα μέσα εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἀποκαλύψεως καὶ εἰς τὴν ζωντανὴν καὶ ἄμεσον κοινωνίαν μὲ τὴν κεφαλὴν τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὸν Κύριον.

Οὕτω, τόσον οἱ τελείως ἀπομεμακρυσμένοι ἀπὸ τὸν κόσμον, ὡς ὁ Παχώμιος καὶ ὁ Ἐφραίμ καὶ ὁ Ἰσαὰκ καὶ ἡ λοιπὴ χορεία τῶν ὁσίων πατέρων, ὅσον καὶ οἱ μεγάλοι ὁδηγηταί, ὁ Μ. Βασίλειος καὶ οἱ Γρηγόριοι καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἔγιναν ὅπως ἀκριβῶς θέλει ὁ Ἰερώνυμος ὅλους τοὺς μοναχοὺς, αἱ κιθάραι τοῦ Θεοῦ, αἱ ὁποῖαι ἐδοноῦντο διὰ τὸν Θεὸν καὶ αἱ ὁποῖαι ἐμελῶδουν τὸν ὑπέροχον ὕμνον τῶν θείων μυστηρίων.

Διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς αὐτόν, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐμβαθύνῃ κανεὶς εἰς τὰ θεία μυστήρια καὶ νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰς βαθεῖας πτυχὰς τῆς Θεολογίας, ἐὰν δὲν λάβῃ ὡς ὁδηγὸς του καὶ τὰ ἀσκητικὰ συγγράμματα τῶν πατέρων. Μία Θεολογία, ἡ ὁποία θὰ ἀγνοήσῃ τοὺς θησαυροὺς αὐτοὺς καὶ θὰ θελήσῃ νὰ προχωρήσῃ, θὰ εἶναι ἀνάπηρος Θεολογία. Θὰ εἶναι Θεολογία τοῦ νοῦ καὶ ὄχι τῆς καρδίας καὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀσκήσεως. Ἀλλὰ τοιαύτη Θεολογία δὲν ἡμπορεῖ ποτὲ νὰ σταθῇ.

Θὰ ἐτολμούσαμεν νὰ διατυπώσωμεν κάτι, τὸ ὁποῖον ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ ἐφαίνετο τολμηρόν. Ὅχι μόνον εἶναι ἀνάπηρος ἡ Θεολογία, ἡ ὁποία ἀγνῶσκει τὰ ἀσκητικὰ συγγράμματα, ἀλλὰ καὶ δὲν εἶναι νοητὴ ἡ Θεολογία ἐξω ἀπὸ τὸ κλίμα τῆς θείας μελέτης καὶ τῆς θείας θεωρίας καὶ τῆς ἀσκήσεως. Ἡ

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΥ

«Ὁδὸν ἀπονησόμεθά σε, φίλη Ὁρθοδοξία.
Ἐν σοὶ ἐγεννήθημεν. Καὶ σοὶ ζῶμεν...
Καὶ μυριάκις ὑπὲρ τοῦ τεληηξόμεθα...»
(Μάρκος Ἐφέσου ὁ Εὐγενικός)

Θεωρεῖται καὶ εἶναι, ὄντως, «Ἀκρόπολις τῆς Ὁρθοδοξίας»¹ τὸ Ἀγιώνυμον Ὅρος τοῦ Ἀθῶ, οὕτινος τὴν χιλιετηρίδα, κατ' αὐτάς, κατ' ἀξίαν συνορτάζει ἡ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτη Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία.

Ἡ μακραίων καὶ πολυσχιδῆς αὐτοῦ ἱστορία ἀποδεικνύει τρανῶς, ὅτι, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὑπῆρξεν ἄσβεστος «ἐστία χριστιανικῆς εὐσεβείας»², φάρος τηλαυγῆς ὀρθοδόξων βιωμάτων, ἐσωστρεφείας καὶ ὀρθοδόξου πνευματικότητος ἰδανικῆς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ «προπύργιον τῆς μεγάλης ἰδέας», «κιβωτὸς τῶν προσδοκιῶν τοῦ ἔθνους», «πνοὴ ἀπὸ τοῦ Βυζάντιον»³, τὸ ἀποτελοῦν ἐνδοξον ὄνειρον καὶ γλυκυτάτην νοσταλγίαν καὶ προσδοκίαν τοῦ εὐλογημένου Γένους ἡμῶν.

Προσβλέπομεν ἡμεῖς, κατ' ἐξοχὴν, τὸ Ἅγιον Ὅρος, ὡς ἀκαθαίρετον ὄχυρόν τῆς καθολικῆς ἡμῶν Ὁρθοδοξίας ἐναντι τοῦ ρωμαιοκαθολικισμοῦ, ἐν τοῖς παροῦσι δυσχεμέροις καιροῖς, καὶ ἐπιχειροῦμεν ἵνα δι' ὀλίγων καταδείξωμεν, ἐξ ἱστορικῆς ἐπόψεως, χωρὶς φόβου ἢ πάθους, τὰ ὅσα ὑπέστη δεινὰ ὁ πανίερος οὗτος Τόπος, καὶ πάνσεπτος καθεδρὰ τῆς Παναγίας, τὰς ὅσας εἶδε καὶ ἀντεμετώπισε πιέσεις καὶ ἐπιθέσεις τοῦ ρωμαιοπαπισμοῦ ἐν τῇ προσπάθειᾳ, ὅπως τὸ φρούριον ἐκπορθηθῇ καὶ ὁ ἀτίμητος θησαυρὸς συληθῇ.

Βεβαίως, καίτοι γνωρίζομεν ἐλάχιστα ἐκ τῶν πολ-

λῶν, ἔνεκα τῆς μὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπαρκοῦς, ἵνα μὴ εἰπώμεν στοιχειωδεστάτης, διερευνησεως τῶν ἀρχείων τῶν ἱ. Μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους (τῶν τοῦ Βατικανοῦ εἶναι πάντῃ δυσπρόσιτα διὰ λόγους προφανεῖς), ἐν τούτοις τὰ ἄχρη τοῦδε ἀποκαλυφθέντα, μάλιστα δ' ἐκεῖνα τὰ ὑπὸ τοῦ ἱησοῦ τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας ἐν τῷ ρωμαιοκαθολικῷ Ἰνστιτούτῳ τῆς Ρώμης G. Ofman, γράψαντος πάντως ὀλίγα τινὰ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀθῶς καὶ Ρώμη», ἐκ ρωμαιοκαθολικῆς προφανῶς ἐπόψεως, εἰπόντος καὶ ἀποκαλύψαντος δὴλον ὅτι ὅ,τι ἐπετρέπετο αὐτῷ καὶ ἀνταπεκρίνοντο πρὸς τὰ παπικὰ συμφέροντα, βεβαιούμεθα ὅτι: α) Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία παντοιοτρόπως καὶ ἀδιαλείπτως ἐπιδιώκει νὰ προσεταιρισθῇ τὴν Ἀγιωτάτην ἡμῶν Ὁρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἥς τὰ τέκνα ἐπιμελῶς ἐπιζητεῖ νὰ ἐκκαθολικίσῃ καὶ εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς νὰ καθοδηγήσῃ⁴. β) Ἀμοιρον τῆς τοιαύτης ἐπιδιώξεως δὲν ἔμεινε τὸ Ἅγιον Ὅρος,

4) Ὁ διαπρεπὴς ἱστορικὸς καὶ Ἱεράρχης Φιλάρετος Βαφείδης γράφει εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ: «Ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία «δὲν ἔπαυσε ταράττουσα τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν διὰ τῶν ἱησοῦ τῶν, τῶν λοιπῶν μοναχικῶν ταγμάτων καὶ τῶν ποικίλων μέσων τὰ ὅποια διετίθει γῆν καὶ θάλασσαν περιάγουσα ἵνα ἐνα προσήλυτον ποιήσῃ». Ὁ δὲ Ἀγιορείτης Δόγιος Μοναχὸς Θεόκλητος Διονυσιάτης σημειοῖ προσφυῶς: «Ὁ Παπισμὸς «εἰς τὴν κακότητα κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας» (βλ. Βαφείδου Φιλάρετου (ἀποθανόντος Μητροπολίτου Ἡρακλείας), Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, τόμ. Γ' β, σελ. 53, Θεολογικὸν Διονυσιάτου, Μοναχοῦ, Ἀθωνικὰ Ἀνθη, ἄρθρα καὶ μελετήματα, Ἀθῆναι 1962, σελ. 257)

1) Ἀλεξάνδρου Γ., Λαυριώτου, Ἀθῶς, ἀγῶνες καὶ θυσίαι, Ἀθῆναι 1962, σελ. 51.

2) Λούβαρι Ν., Ἡ πύλη τοῦ Οὐρανοῦ, Ἅγιον Ὅρος, Ἀθῆναι 1957, σελ. 5.

3) Αὐτόθι.

Θεολογία ὡς ψυχρὰ ἐπιστήμη εἶναι ἄγνωστος εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὅλοι οἱ μεγάλοι πατέρες, οἱ ὅποιοι ἐνεβάθυναν εἰς τὰ θεῖα μυστήρια, δὲν ἔκαμαν ἐπιστήμην, ἀλλ' ἔζησαν τὰ μυστήρια ἐν ἀσκήσει καὶ προσευχῇ καὶ μᾶς ἐκληροδότησαν ὄχι τόσοι τοὺς θησαυροὺς τῶν γνώσεών των, ἀλλὰ τὰ βιώματά των. Καὶ αὐτοὶ ποὺ ἔζησαν εἰς τὰς πόλεις καὶ ἀνέλαβον ὅποιοδήποτε λειτουργημα μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπέρασαν προηγουμένως ἀπὸ τὴν ἔρημον καὶ ἐκεῖ ὠδηγημένοι ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψιν συνήντησαν ὄντως τὸν Θεὸν καὶ ἔζησαν ἐν στενῇ κοινωνίᾳ μετ' αὐτοῦ. Καὶ ὅταν ἐπέστρεψαν εἰς τὸν κόσμον, ἐξηκολούθησαν νὰ εἶναι οἱ μοναχοί, οἱ ὅποιοι τροπικῶς ἦσαν ἀποκεκομμένοι ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ χωρισμένοι ἀπὸ τὸν βίον τῆς ἁμαρτίας. Καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀποψιν καὶ ἡ ἰδική των Θεολογία θὰ ἠμποροῦσε νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀσκητικὴ Θεολογία. Ὅχι διότι ὁμιλεῖ διὰ τὸν βίον τῆς ἀσκήσεως, ἀλλὰ διότι ἐδημιουργήθη μέσα εἰς τὴν κάμινον τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς θείας ἀγάπης.

Αὐτὸ τὸ μεγάλο μήνυμα ἔχει νὰ εἴπῃ εἰς τὴν σύγχρονον Θεολογίαν καὶ εἰς τὴν σύγχρονον ζωὴν ὁ Μοναχισμὸς τῶν πατέρων. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ Θεολογία, ἂν δὲν ὑπάρξῃ ζωντανὴ ἐνωσις μετὸν Θεόν. Καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἐνωσις μετὸν Θεόν, ἂν δὲν ὑπάρξῃ ἀπάρνησις τῆς νοοτροπίας τοῦ κόσμου καὶ κατανίκησις τῶν παθῶν καὶ εἰλικρινῆς ἀγών διὰ τὴν τελειότητα.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας δὲν θεολογοῦμεν, ἀλλὰ φιλολογοῦμεν γύρω ἀπὸ τὰ θέματα τοῦ Θεοῦ. Καὶ τοῦτο διότι ἔχομεν γίνεи νωθροὶ εἰς τὴν ἀσκήσιν καὶ ἡ δίνη τῆς συγχρόνου ζωῆς μᾶς ἔχει παρασύρει εἰς ἕνα συσχηματισμὸν πρὸς τὸν κόσμον.

Ἐὰν ἐπιθυμοῦμεν εἰλικρινῶς νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀνάγκη νὰ γονατίσωμεν ἐν μετανοίᾳ ἔμπρὸς εἰς τοὺς μεγάλους πατέρας καὶ ἀσκητάς. Καὶ ἐκεῖνοι θὰ μᾶς δείξουν τὸν δρόμον.

ΗΛΙΑΣ ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
Ἀρχιμανδρίτης

έναντίον τοῦ ὁποίου κατ' ἐπανάληψιν ἐγένοντο ἀποπειραι ἐκλατινισμοῦ!

Βάρβαροι ἐπιθέσεις ἐναντίον τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐγένοντο τὸ πρῶτον ἐκ μέρους τῶν λατίνων σταυροφόρων κατὰ τὴν περίοδον τῆς στυγνῆς Φραγκοκρατίας. Ἐπιδραμόντες οὗτοι, ὀνόματι μὲν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, πράγματι δὲ ἐναντίον τῆς Βυζαντινῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, ἦν κυριολεκτικῶς κατέστρεψαν καὶ οὕτω προητοίμασαν τὴν μετὰ ταῦτα δεινὴν καὶ τελειωτικὴν αὐτῆς πτῶσιν, δὲν ἐφείσθησαν καὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους, οὗτινος αἱ Μοναὶ «ὑπέφερον τὰ πάνδεινα ἀπὸ τοὺς Σταυροφόρους, Σταυροφόρους»⁵. Καὶ αἱ παντοῖαι αὗται πειρατικαὶ ἐπιδρομαὶ καὶ καταπιέσεις, αἱ γενόμεναι ληστεῖαι καὶ φόνοι «περιήγαγον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν τὴν μοναστικὴν πολιτείαν»⁶. Αὐτὸς δὲ ὁ παπικὸς ἐπίσκοπος Σεβαστῆς, μεθ' ἑτέρων λατίνων ἀρχόντων τῆς Θεσσαλονίκης, βαρύνων τοῦ Βονιφατίου (1204-1223) καὶ λοιπῶν Φράγκων πειρατῶν, ἀφίκοντο εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος πρὸς καθυπόταξιν αὐτοῦ. Καὶ ἦτο τοσαύτη ἡ καταπίεσις τῶν Ἀγιορειτῶν Πατέρων, ὅσῳ ἡ σημασία τοῦ προσηλυτισμοῦ τῆς ἀκροπόλεως τῆς Ὁρθοδοξίας ἦτο πελωρίων διαστάσεων.

Ἄλλ' ἡ ἀντίστασις τῶν Ἀθωνιτῶν Μοναχῶν ὑπῆρξε σταθερὰ καὶ ἡ «ἐμμονὴ εἰς τὸ Ὁρθόδοξον δόγμα»⁷ ἀπαράμιλλος. Ἐνεκα τούτου προέβησαν εἰς βιαιότητα· «ἐλήστευσαν, ἔκαυσαν, ἐβασάνισαν καὶ ἐθανάτωσαν. Ἡ μεγάλη Μονὴ τῶν Ἰβήρων κατεστράφη»⁸, οἱ δὲ Ἀγιορεῖται ἠναγκάσθησαν καὶ προσέφυγον τῷ πάπᾳ Ἰννοκεντίῳ Γ' (1198-1216), ὅστις δὲν εἶχε παραλείψει νὰ συστήσῃ τὴν ἀποφυγὴν πάσης βιαιότητος ὡς πρὸς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Γνωρίζων οὗτος τὴν νοοτροπίαν τῶν Μοναχῶν, δι' εἰρηνικῶν καὶ κολακευτικῶν μέσων ἐζήτει τὴν ἐπίτευξιν τῶν βαθυτέρων σκοπῶν αὐτοῦ, δι' ὃ καὶ ἐν ἔτει 1214 ἔγραφε τοῖς Ἀγιορεῖταις Πατράσι. «Τὸ Ὄρος ὑμῶν, τὸ διὰ τριακοσίων μοναστηρίων κεκοσμημένον καὶ δι' ἐνδόξου πλήθους εὐσεβῶν ἀνδρῶν, οἵτινες κατέχουσι μεγίστην περίσσειαν πνευματικῶν ἀγαθῶν, ἀληθῶς ἐστὶν Ἅγιος Τόπος, Οἶκος Κυρίου, Οὐράνιος Πύλη.

5) Σωφρονίου Ἀγιοπαυλίτου, Μοναχοῦ, 0ησχυροὶ Ἁγίου Ὁρους, Ἀθήναι 1959, σελ. 24.

6) Παναγιωτάκη Ν., Ἀθῶς — ἱστορία, ἐν Χριστιανικῇ καὶ Ἠθικῇ Ἑγκυκλοπαιδεῖᾳ Α. Μαρτίνοῦ, τόμ. Α', στ. 873.

7) Λοῦβαρι, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 92.

8) Σωφρονίου, ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 24-25, Μυλωνάκου Ν., Ἅγιον Ὄρος καὶ Σλαῦοι, Ἀθήναι 1960, σελ. 22.

Διὰ τοῦτο πολλὰ ἔθνη ἀγαπῶσιν αὐτό, ἐπίσκοποι δὲ πρίγκιπες καὶ αὐτοκράτορες προστατεύουσι καὶ πλεῖστοι ἄλλοι...»⁹.

Παρὰ τὰς εὐμενεῖς ταύτας διαθέσεις ὁ πάπας Ρώμης οὐδόλως ἔσχυσε νὰ πείσῃ τοὺς «Χριστιανοὺς» αὐτοῦ «πειρατάς», βαρύνους καὶ μὴ, ὅπως παύσουν κακοποιοῦντες τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ τοὺς Μοναχοὺς αὐτοῦ, οἵτινες διὰ τοῦτο κατέφυγον πρὸς τὸν λατῖνον αὐτοκράτορα ἐν Κων)πόλει Ἐρρίκον τὸν ἐκ Φλάνδρας, ἐπιτυχόντα τὴν κατάπαυσιν τῶν ποικίλων καταστροφῶν τῶν Ἀγιορειτικῶν Μονῶν καὶ Μοναχῶν.

Μετὰ πυχρέλευσιν ἐτῶν τινῶν, τῷ 1261, κατελύθη ἡ Φραγκοκρατία διὰ τῆς ἀνακτήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Η' Παλαιολόγου, ὅστις ἐν τῇ προσπάθειᾳ ὅπως ἀναδιοργανώσῃ τὴν αὐτοκρατορίαν διὰ ξένων-εὐρωπαϊκῶν συμμαχιῶν — ἀπηυθύνθη (1263) εἰς τὴν Ρώμην, διαπραγματευόμενος τὸ ζήτημα τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τῶν παπῶν Οὐρβανοῦ Δ' (1261-64), Κλήμεντος Δ' (1265-68) καὶ Γρηγορίου Γ' (1271-76), ὅστις καὶ συνεκάλεσε τὴν Σύνοδον τῆς Λυῶν, τῷ 1274, ἐν ᾗ ἐκ τῶν ἡμετέρων παρέστησαν ὁ Πατριάρχης πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς Γ' (1267)¹¹ καὶ ὁ Νικαίας Θεοφάνης, ἐκ δὲ τῶν συγγλητικῶν ὁ Μ. Λογοθέτης Γεώργιος Ἀκροπολίτης (οἱ δύο ἕτεροι ἀπεσταλμένοι ὁ Προκαθήμενος τοῦ βεστιαρίου Πανάρετος καὶ ὁ μέγας Διερχμενὺς Βερροιώτης δὲν ἐφθασαν ποτὲ πνιγέντες ἐν ναυαγίῳ παρὰ τὸν Μαλέαν).

Ἐν τῇ ρηθείᾳ Συνόδῳ οἱ φθάσαντες, «προδίδοντες ἀπάσας τὰς ἱεράς τῆς θρησκείας καὶ τοῦ ἔθνους παραδόσεις, ἀπεδέχθησαν ἐπισήμως τὴν εἰς τὸ σύμβολον προσθήκην τοῦ Filioque, ἀπεφώνησαν ὅτι ἡ μόνη ἀληθὴς πίστις εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας προσβεβυμένη, ὥμοσαν τὴν ἀναλλοίωτον αὐτῆς τήρησιν ἐσαι καὶ ἀνεγνώρισαν τὴν κυριαρχίαν τοῦ πάπα»¹².

Οὕτως ὁ Μιχαὴλ Η' «κατήντησε νὰ ἀποδεχθῇ τὴν ὁλοσχερῇ ὑποταγὴν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν εἰς τὴν Λατινικὴν Ἐκκλησίαν»¹³, ἐν ᾧ ὁ πιστὸς ὀρθόδοξος χριστιανικὸς λαὸς ἐν τε τῇ Βασιλευούσῃ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀπεδοκίμαζε τὰ γενόμενα, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μιχαὴλ Εὐλογία, ὁ δεσπότης τῆς Ἡπείρου Νικηφόρος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, δουλῆ τῶν Ν. Πατρῶν, Ἰωάννης, οὗς διὰ τοῦτο ἀνεθεμάτισεν ὁ ἐν τῷ μεταξὺ εὐχαρίστως ἀποδεχθεὶς τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα τέως Μ. Χαρτοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰωάννης Βέκκος (Μάιος 1275-1282).

Ὁ πατριάρχης οὗτος, μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Η', ἦλθον εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἐπιχειροῦντες,

9) Ἀδαμαντίου Α., Ἱστορία τοῦ Ἀθῶ καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ Μοναχισμοῦ, ἐν Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἑγκυκλοπαιδεῖᾳ, τόμ. Β', σελ. 349.

10) Στεφανίδου Βασιλείου, Ἀρχιμανδρίτου, Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, Ἀθήναι 1948, σελ. 744.

11) Αὐτόθι, σελ. 738. Ὁ Ἀρσένιος Αὐτῶρειανὸς ἐπατριάρχης ἦν δις: α' 1255-1260, β' 1261-1267.

12) Παπαρρηγοπούλου Κ., Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, ἐκδ. Ἀ. Κωνσταντινίδου, τόμ. Ε', ἐν Ἀθήναις 1887, σελ. 133.

13) Αὐτόθι, σελ. 131.

διὰ πολλῶν δώρων, νὰ προσελκύσουν τοὺς Ἀγιορείτας εἰς τὴν ψευδο-ένωσιν, πρὸς ἣν οὗτοι σφοδρότατα εἶχον ἀντιταχθῇ, πρωτοστατήσαντες εἰς τὴν συγγραφὴν καὶ ἀποστολὴν πανταχοῦ δογματικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐναντι τῆς ρωμαιοκαθολικῆς κακοδοξίας.

Ὁ αὐτοκράτωρ εἰς μάτην ἐβεβαίουν αὐτοῦς, ψευδόμενος προφανῶς, ὅτι ἀπαράτρεπτα τὰ τοῦ ἡμετέρου δόγματος ἔσται!»

Οἱ Ἀγιορεῖται οὐ μόνον παρέμειναν ἀνένδοτοι εἰς τὰ πατροπαράδοτα, ἀλλὰ καὶ ἤλεγξαν δριμύτατα αὐτοῦς ἐπὶ τῇ γενομένῃ ἀπαράδεκτῳ προδοσίᾳ.

Ἐτεῦθεν καὶ ἐπηκολούθησαν θλιβεραὶ σκηναί, πρπολήσεις καὶ διώξεις καὶ σφαγαί, ἰδιαίτατα τῶν Μονῶν Ἰβήρων, Βατοπεδίου καὶ Ζωγράφου. Τότε ἐκάη καὶ ὁ ἀρχαικρεπὴς Ναὸς τοῦ Πρωτάτου ἐν Καρααῖς. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ οἱ Ἀγιορεῖται ἀπεδείχθησαν ὑπέρλαμπροι φωστῆρες τῆς εὐσεβείας καὶ Ὁρθοδοξίας¹⁴.

Ἡ τοιαύτη ἔνωσις εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπεδείχθη ἀνεφάρμοστος, παρὰ τὰς ἀλλοπροσάλλους ἐνεργείας τοῦ αὐτοκράτορος, ὃν, παρὰ ταῦτα, ἀνεθεμάτισεν ἐν τέλει (18 Νοεμβρίου 1281) ὁ νέος πάπας Μαρῖνος ἢ Μαρτῖνος Δ' (1281-1285)· καί, θανόντος, τῇ 11 Δεκεμβρίου 1282, «οὐδὲ τῆς συνήθους ἡξιώθη βασιλικῆς ταφῆς, τοσοῦτον ἦτο τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος τῶν ὑπηκόων»¹⁵.

Οὕτως ἔληξεν ἡ πρώτη φάσις τῆς λατινικῆς ἐπιβουλῆς¹⁶.

Ἀλλὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ ἡμῶν Ἐκκλησία συνεταράχθη, μετ' οὐ πολὺ, ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἰταλίας ἐπελθόντος νέου ταραξίου καὶ αἰρετικοῦ, τοῦ ἐκ Καλαβρίας—Σεμιναρίας καταγομένου μοναχοῦ Βαρλαάμ. Φανεῖς, κατ' ἀρχάς, ὡς δῆθεν σφοδρὸς πολέμιος τῶν Λατίνων, ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἶτα κατέστη μετριοπαθέστερος, δι' ὃ καὶ ἐστάλη, τῷ 1339, ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Γ' (1328-1341) εἰς τὴν Ἀβινιώνα, πρὸς τὸν πάπαν Ρώμης Βενέδικτον

ΙΒ' (1334-1342), ἵνα διεξαγάγῃ νέας διαπραγματεύσεις, χάριν τῆς ἐνώσεως.

Ὁ ρωμαῖος ποντίφηξ δὲν ἀπεδέχθη τὰς γενομένας προτάσεις οὐδὲ τὰς προσωπικὰς τοῦ Βαρλαάμ περὶ δυναμικῆς πολιτικῆς καὶ ἀσκήσεως βίας ἐναντίον τῶν Ἀνατολικῶν, ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν. Ὡς ἐκ τούτου ἡ παρέμβασις αὐτοῦ ἀπέτυχε. Οὐχ ἤττον ἐπανῆλθε θιασώτης τῶν παπικῶν δογμάτων, ὑπὲρ ὧν ἐσχόπει περαιτέρω νὰ ἐργασθῇ, πρὸς διάδοσιν καὶ ἐπικράτησιν αὐτῶν.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ δ' εὐρισκόμενος ἤρξατο πολέμων σφοδρότατα τοὺς Ἀγιορεῖτας Ἡσυχαστάς, ἐξ ὧν διεκρίνετο τὰ μάλιστα ὁ πολὺς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ μετέπειτα Ἅγιος, Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης. Ἐν τῇ προσπάθειᾳ δ' αὐτῇ ἀπεκαλύφθη τέλεον ἐκφράζων τὰς ἀπόψεις τῆς Ρώμης¹⁷, ἐδημιούργησε δὲ μέγαν σάλον καὶ προὐκάλεσε τὴν δικαίαν αὐτοῦ καταδίκην ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου, τοῦ 1341, ἥτις ἐδικαίωσε πλήρως τοὺς Ἀγιορεῖτας.

Μετὰ ταῦτα δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ παραμείνῃ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁ Βαρλαάμ. Ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην, ἐνθα ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ πάπα ἐπίσκοπος Ἱερακίου, ὑπεραμυνόμενος μέχρι τῆς ὑστάτης πνοῆς, διὰ λόγου καὶ συγγραφῶν, τὰς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας δόξας¹⁸.

Νέοι κίνδυνοι καὶ νέοι ἀγῶνες ἀνεφάνησαν ἐκ Δύσεως ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Η' τοῦ Παλαιολόγου.

Ἀποβλέψας καὶ οὗτος εἰς θετικὴν βοήθειαν, παπικῇ μεσολαβήσῃ, παρ' ἡγεμόνων τῆς Δυτ. Εὐρώπης, πρὸς ἀποσβῆσιν τῆς ἐκ τούτων τῶν Τούρκων διυκουμένης ὁσμῆρας ἀπειλῆς, κατὰ τῆς αὐτοκρατορίας, ἐπεχείρησε τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ Συνόδῳ Φλωρεντίας—Φερράρας, τῷ 1439.

Ἡ Ἱστορία διὰ μελανῶν γραμμάτων σημειοῖ τὰ ἐν αὐτῇ λαβόντα χώραν, πῆσαι ἀφορήτῳ καὶ μέσοις δ' ἀνιέρους ἐπιτελεσθέντα. Ἐν μῇ λέξει κατεπροδόθη παντάπασιν ἡ ἀτίμητος ἡμῶν Ὁρθόδοξία.

Οἱ ἡμέτεροι ἀντιπρόσωποι, ἐν οἷς ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰωσήφ Β' (1416-1439), οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Ἐφέσου Μάρκος ὁ Εὐγενικός, Σάρδεων Διονύσιος, Νικαίας Βησσαρίων¹⁹, ὡς ἐπίσης καὶ οἱ Ἐπίσκοποι Τραπεζοῦντος, Ἡρακλείας, Νικομηδείας, Κυζίκου, Τυρνόβου, Μονεμβασίας, Λεκεδαίμονος, Ἀμασειας, Μυτιλήνης, Σταυρουπόλεως, Μολδοβλαχίας, Ρόδου, Μελενίκου, Δράμας, Γάνων, Δρίστρας, Ἀγχιάλου, ὁ Μητροπολίτης Ρωσίας Ἰσίδωρος, ὁ μ. ἐκκλησιαρχὴς Σίλβ. Συρόπουλος καὶ μετὰξὺ ἄλλων οἱ Καθηγούμενοι τῶν τοῦ Ἅθω Μονῶν Λαύρας Μωυσῆς, Βατοπεδίου Δωρόθεος καὶ Παντοκράτορος Γε-

14) Βλ. Γεδεών Μ., Ὁ Ἅθως, 1886, σελ. 139-146, τοῦ αὐτοῦ, Πατριαρχικοὶ πίνακες, εἰδήσεις ἱστορικῆ καὶ βιογραφικῆ περὶ τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, σελ. 395, Γεδεράσιμου, Ἱερομονάχου, Προσκυνητάρου τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἐν Κρυαῖς 1949, σελ. 155-164, Θεοκλήτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 20-21, Κεφαλά Νεκταρίου (Ἁγίου, Μητροπολίτου Πενταπόλεως), Μελέτη ἱστορικῆ περὶ τῶν αἰτίων τοῦ σχίσματος περὶ τῶν λόγων τῆς διαιωνίσεως αὐτοῦ καὶ περὶ τοῦ δυνατοῦ ἡ ἀδυνατοῦ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς, τόμ. Β', ἐν Ἀθήναις 1912, σελ. 147, Κυριακοῦ Α.Δ., Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, τόμ. Β', ἐν Ἀθήναις 1881, σελ. 114, Λούβαρι, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 73, Μυλωνάκου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 22, Παναγιωτάκη, ἐνθ' ἄνωτ., Στεφανίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 357, Σωτηρίου Γ., Τὸ Ἅγιον Ὅρος, ἱστορία καὶ τέχνη, ἐν Ἀθήναις, σελ. 50, Σωφρονίου, ἐνθ' ἄνωτ.

15) Παπαρρηγοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 136.

16) Κατὰ τὴν ἐφεξῆς 100ετίαν ἐπέπεσαν καὶ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους οἱ ἐξ Ἰσπανίας Καταλανοί, τέως μισοφρόροι τοῦ Ἀνδρονίκου Β', πολλὰς Μονὰς ἀπογυμνῶσαντες ἢ κατὰστρέφοντες καὶ οὐκ ὀλίγους Μοναχοὺς θανατώσαντες. Οὕτω συνεπλήρῳσαν οὗτοι τὸ ὀλέθριον ἔργον τῶν ἐκ Δύσεως ἐπίσης σταυροφόρων (βλ. Μυλωνάκου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 23, Σωτηρίου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 50-51, Σωφρονίου σελ. 26).

17) Θεοκλήτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 23.

18) Δ. Σ. Μ. (παλάνου), Βαρλαάμ Καλαβρός, ἐν «Μεγ. Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ», τόμ. ΣΤ' σελ. 711, Σωφρονίου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 27-28.

19) Οὗτος ἀπέβη κατάπτυστος ρίψασις καὶ προδότης τῆς Ὁρθοδοξίας, καθομολογῆσας ἐπισήμως τὸν ρωμαιοπαπισμὸν, οὗ ἕνεκα ἀνεκηρύχθη καρδινάλιος, διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ πάπα Νικολάου Ε' (1447-1445) ἐπίσκοπος Σαβίνης κατ' ἀρχὰς καὶ εἶτα Τουσκουλῶν. Ἀπέθανε τῇ 18ῃ Νοεμβρίου 1472 (βλ. Παπαδοπούλου Α., Βησσαρίων, ἐν «Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαίδειᾳ», τόμ. Ζ' σελ. 187-191).

ρόντιος, παρεκάθησαν εις την Σύνοδον, ἐν ᾗ δὲν παρέστη αὐτοπροσώπως ὁ πάπας ἐκ φαντασιώσεως καὶ μεγαλειότητος, εἰ μὴ μόνον εἰς τὴν α' συνεδρίαν! 'Αξιοσημείωτον ὅτι ἀπῆτησεν, ἐκ κεκτημένης ὑπεροφίας, τὸν ἐπαίσχυντον ἀσπασμὸν τοῦ ποδὸς αὐτοῦ, ἀποκρουσθέντα ὁμῶς ἀποφασιστικῶς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου». 'Εκλήθησαν δ' ἐν τέλει πάντες, καταθλιπτικῇ πίεσει τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ὑπέγραψαν, τῇ 6 'Ιουλίου 1439, τὸν ὅρον τῆς ἐνώσεως (παπικὴ Βούλλα) ²⁰, τοῦ 'Εφέσου Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ μόνον, ἐκπροσωποῦντος καὶ τὸν Πατριάρχην 'Αντιοχείας, ἀρνηθέντος σθεναρῶς καὶ μέχρι τέλους ἵνα συμμορφωθῇ, εἰπόντος τῷ ἀφορήτως πιέζοντι αὐτῷ αὐτοκράτορι: «Οὐ συγχωρεῖ συγκατάβασις εἰς τὰ τῆς (ὀρθοδόξου) Πίστewος», ὅπερ πληροφορηθεὶς ὁ πάπας ἀνερῶνθη περὶ λυπῶς. »Jo, jo amici fratres nihil fecimus» τ. ἔ. 'Ιώ, 'Ιώ, φίλοι ἀδελφοί, οὐδὲν ἐποίησαμεν (κατωρθώσαμεν) ²¹!

Πάντως καὶ ἡ ψευδοένωσις αὕτη εὐθὺς ἀμέσως ἀπεκηρύχθη, ὡς μηδέποτε γενομένη, δι' ἄλλεπαλλήλων Συνόδων τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης 'Εκκλησίας, ἐν Τραπεζοῦντι, 'Ιεροσολύμοις, Ρωσίᾳ, Μολδοβλαχίᾳ, Σερβίᾳ, 'Ιβηρίᾳ, Κ/πόλει. Οἱ δὲ 'Αθωνῖται Πατέρες ἐκ τῶν πρώτων διεκήρυξαν ἐμμονήν, πίστιν καὶ προσήλωσιν εἰς τὰ πάτρια δόγματα, ἐπιτιμήσαντες αὐστηρῶς τοὺς ἐν τῇ ψευδοσυνόδῳ παρακαθίσαντας καί, ἔστω βία, συμπράξαντας ἀντιπροσώπους αὐτῶν.

Καὶ ὁ μεγαλειώδης ὀρθόδοξος ἡμῶν λαὸς ἐξηγέρθη. Εἰς τοὺς λιμένας Κερκύρας, Μεθώνης καὶ δὴ τῆς Βασιλευούσης ἐναγωνίως ἠρώτα. «Πῶς ἔσχον τὰ ἡμέτερα, πῶς τὰ τῆς Συνόδου (τῆς Φλωρεντίας—Φερράρας) εἰ ἄρα ἐτύχομεν τὴν νικῶσαν;» Οἱ δὲ 'Αρχιερεῖς, οἱ μὴ συμφωνοῦντες βεβαίως, («εὐθέως ἀπὸ τῶν τριήρων ἀποβάντες καὶ οἱ τῆς Κωνσταντίνου κατὰ τὸ σύνθημα ἡσπάζοντο αὐτοὺς») ἔδιδον συντετριμμένοι τὴν ἀπάντησιν: «ἀπεπράξαμεν τὴν πίστιν ἡμῶν, ἀντηλλάξαμεν τῇ ἀσεβείᾳ τὴν εὐσέβειαν, προδόντες τὴν καθαράν θυσίαν, ἀζυμῖται γεγόναμεν»!... «'Η δεξιὰ αὐτῆς ὑπέγραψεν, κοπήτω ἡ γλῶττα ὡμολόγησεν, ἐκρίζοσθω...» ²².

Μετέπειτα εἶναι γνωστὴ ἡ διαμορφωθείσα κατάσταση ἐνεκα τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου, κακῇ τῇ

τύχῃ. 'Ο εὐσεβὴς καὶ πιστὸς τῇ 'Ορθοδοξίᾳ λαὸς ἡμῶν εἶχεν ἀποφανθῇ καὶ διακηρύξει τὰς βαθεΐας αὐτοῦ πεποιθήσεις: «Τὴν Λατίνων οὔτε βοήθειαν οὔτε τὴν ἔνωσιν χρῆζομεν· ἀπέστω ἀφ' ἡμῶν ἡ τῶν ἀζυμῖτων λατρεία». Δὲν θέλομεν πλέον τοιαύτας ὑποούλους μετὰ τῶν Λατίνων ἐπαφάς! 'Αποτροπιάζομεθα τὰς μετ' αὐτῶν ἀνελικρινεῖς θρησκευτικὰς συνεννοήσεις. «Ἐκαστος εἰς ὅπερ καὶ κατέχει! Τὰ ἀρχαῖα (ἡμῶν) 'Εθὴ κρατεῖται! 'Απαναίνομεθα τὰ μισητὰ παπικὰ Οὐκάζια, καὶ τὰς ποταπὰς παπικὰς Ρήτραις καὶ διαταγὰς, καὶ μύδρους καὶ κεραυνούς τῆς Ρώμης. 'Ηκούσθη δὲ καὶ τὸ «κρειττότερόν ἐστιν εἰδέναι ἐν μέσῃ τῇ πόλει φακίδιον βασιλεῦον Τούρκων ἢ καλύπτραν λατινικήν» ²⁴, ἐξυπακουμένης διὰ τούτων τῆς ἀνάγκης, ὅπως, ἀντὶ πάσης θυσίας, περιφρουρηθῇ ἡ 'Ορθοδοξία κινδυνεύουσα τὰ μέγιστα ἐκ τοῦ Παπισμοῦ οὐδαμῶς δ' ἐκ τοῦ 'Οθωμανισμοῦ. Δῆλον ὅτι «ὁ ἑλληνικὸς λαὸς προὔτιμησε πολιτικῶς ν' ἀπολεσθῇ (ἢ ἐλευθερία αὐτοῦ) ἢ νὰ θυσιάσῃ παρὰ συνείδησιν τὰς θρησκευτικὰς του πεποιθήσεις. 'Η τιμὴ εἶναι πολυτιμότερα καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς καὶ διὰ τὰ ἔθνη, ὡς καὶ διὰ τὰ ἄτομα» ²⁵.

Τὸ 'Αγιον 'Όρος δὲν φαίνεται νὰ ἐχειμιάσθῃ ἐκ τῆς Τουρκοκρατίας, ἥτις τούναντίον ἐπεκύρωσε τὰ βυζαντινὰ προνόμια αὐτοῦ ²⁶, ἐξησφάλισε δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὸ αὐτόνομον τῶν περιωνύμων αὐτοῦ Μονῶν.

'Η ρωμαιοπαπασύνη ὁμῶς οὐδέποτε παρέλειψε νὰ ἐπιζητῇ τὴν ὑποδούλωσιν καὶ πλήρη αὐτοῦ κατάκτησιν.

'Εν τοῖς ἐφεξῆς παρατηρεῖται ἔντονος δραστηριότης δι' εἰδικῶς παρασκευασθείσης προπαγάνδας πρὸς διείσδυσιν ἐν τῷ 'Αθῶ. Καθ' ὅσον παρὰ τῷ ρωμαίῳ ποντίφηκι Οὐρβανῷ Η' (1623-1644) καὶ τοῖς περὶ αὐτόν, ὑπῆρχεν ἡ πεποίθησις, ὅτι προσελκυομένου τοῦ προμαχῶνος τούτου τῆς 'Ορθοδοξίας θὰ διηκυλύνετο τὰ μέγιστα ἡ ἔνωσις τῶν 'Εκκλησιῶν, πάντοτε ὁμῶς ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς πλήρους ὑποταγῆς τῆς ἡμετέρας Καθολικῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν ²⁷.

'Ιδοὺ δ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου τί ἔγραφε, τῷ ἔτει 1628, ὁ γραμματεὺς τῆς προπαγάνδας τοῦ ἐν Ρώμῃ Κολλεγίου ²⁸: «Εἶναι γενικὴ γνώμη ὅλων τῶν ἐμπειρῶν εἰς τὰ πράγματα τῆς 'Ανατολικῆς 'Εκκλησίας, ὅτι ἐὰν κατωρθώναμεν νὰ ἐλκύσωμεν μετὰ τὸ μέρος μας τοὺς μοναχοὺς τοῦ 'Αθῶ, ἡθέλομεν διανοίξει μεγάλην ὁδὸν διὰ τὴν ἔνωσιν τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης μετὰ τὴν καθολικὴν. Τοῦτο δὲ λόγῳ τῆς μεγάλης ἐπιρ-

24) Αὐτόθι, σελ. 378-379.

25) Κυριακοῦ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 47.

26) Σωφρονίου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 30-31.

27) Βιτάλη Φιλαρέτου, 'Αρχιμανδρίτου, 'Η ἐν 'Ελλάδι δράσις τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ἐν 'Αθήναις 1963, σελ. 13, ὑποσ. 6 καὶ ἀ.)

28) Τὸ ἐν λόγῳ Κολλέγιον ἢ Γυμνάσιον τοῦ 'Αγίου 'Αθανασίου εἶχεν ἰδρυθῇ, τῷ 1581, ἐπὶ τῷ ἀποκλειστικῷ σκοπῷ τῆς ἐν αὐτῷ μορφώσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως ἐλλήνων παίδων κυρίως, προωρισμένων ν' ἀποβοῦν πιστὰ ὄργανα τῶν Λατίνων πρὸς ἐξάσκησιν τῆς προπαγάνδας τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ μεταξὺ τῶν 'Ορθοδόξων (Βλ. Βαφείδου, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Γ' α, σελ. 32, Στεφανίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 642).

20) 'Ο Πατριάρχης 'Ιωσήφ, κατὰ Θεοῦ εὐδοκίαν, ἀπέθανε ἕνα μῆνα πρὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς βούλλης τῆς πάπας. 'Ητο δὲ οὗτος 'Αγιορείτης, καθὼς καὶ ὁ Γεώργιος (Γεννάδιος) Σχολάριος, ὁ μετέπειτα Οἰκ. Πατριάρχης καὶ 'Εθνάρχης. 'Η γνώμη τῶν 'Αγιορειτῶν τότε ἤτο βαρύνουσα ἐπὶ τοῦ φλέγοντος σοβαροῦ θέματος, δι' ὃ ἀργότερον (1452) ἔγραψεν οὗτος τῷ Συροποῦλῳ, προτείνων τὴν σύγκλησιν ἐν Κ/πόλει Συνόδου: «'Εξομεν καὶ συμβουλὴν καὶ γνώμην τῶν ἐγγὺς ὁμοδόξων, τῶν 'Αγιορειτῶν τῶν δηλονότι καὶ τῶν ἀγιωτάτων Πατριαρχῶν, ἣ ἀπελθόντων ἡμῶν ἢ ἐνταῦθα ἐλθόντων τινῶν ἐκεῖθεν, ὃ κάλλιον...» (βλ. Σωτηρίου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 52).

21) 'Ανωνύμου, 'Η τιμαλφὴς ἀλήθεια ἐξηγμένη ἐκ τῶν πραγμάτων λέγει, ὅτι ΟΧΙ! ('Αθήναι) 1961, σελ. 60 Κυριακοῦ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 45, Νεκταρίου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 246.

22) Παναγιωτάκη, ἐνθ' ἄνωτ., στ. 877, 878.

23) Αὐτόθι, Παπαρρηγοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 318-334.

ροής τὴν ὅποιαν οἱ καλόγηροι οὗτοι ἀσκοῦν. Μάλιστα μερικοὶ βεβαιώνουν ὅτι, ἐνουμένου τοῦ "Αθωνος μὲ τὴν Ρωμ. Καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἡ Ρωσία θὰ προσεχωρεῖ εἰς τὴν ἔνωσιν»²⁹.

Ἐξ ὅσων δὲ γνωρίζομεν, ἰδιαιτέρως τὸν ΙΖ' αἰῶνα ἡ ρωμαϊκὴ προπαγάνδα ἐπεδίωξε, διὰ τῆς καταστρώσεως εἰδικῶν σχεδίων, τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ἐν πρώτοις οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἰησουῖται, κατὰ τὸν προηγούμενον ΙΣΤ' αἰῶνα, παντοιοτρόπως προσεπάθησαν νὰ προσεταιρισθοῦν Ἀγιορείτας Μοναχοὺς. Ἀναφέρεται δ' ὅτι, τῷ 1611, ἐπειράθησαν μοναχοὶ τοῦ τάγματος τούτου τῶν Ἰησουϊτῶν ἵνα ἰδρῦσουν ἰδίαν Μονήν, ἀλλ' ἀντέδρασαν, ὡς φαίνεται, οἱ Ἀγιορεῖται καὶ ἐματαιώθη ἡ προσπάθεια³⁰.

Εἴτα ἐχρησιμοποιήθη ἡ Οὐνία, ἥτις εἶναι σύστημα προπαγανδιστικῆς ἢ καὶ ἀπάτης πρὸς ἐκλατισμὸν, ὅπερ ὅτε μὲν προχωρεῖ βραδέως καὶ μετὰ

συνέσεως, ὅτε δὲ μετὰ ταχύτητος καὶ ἀμέσου ἐξανакασμοῦ³¹, δι' ὃ καὶ ὁ σοφός, μακαρία τῇ λήξει γενόμενος, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Α', Παπαδόπουλος, ἀπεικάλει τοῦτο «δόλιον, ὑποκριτικόν,... γέφυραν ἄγουσαν εἰς τὸν Παπισμὸν... νόθον κατασκευάσμα ζητοῦν νὰ ἐλκύσῃ δολίως εἰς τὴν Λατινικὴν Ἐκκλησίαν τοὺς Ὀρθοδόξους...»³².

Ἐστάλη, λοιπόν, ὑπὸ τοῦ Βατικανοῦ ὁ οὐνίτης (ἢ ἐλληνορρυθμος) μοναχὸς Ἀντώνιος Βασιλόπου-

29) Κ α ι ρ ο φ ὺ λ λ α Κ., "Αθως καὶ Βατικανόν, ἐν «Μ Ἑλλαν. Ἐγκυκλοπαίδειᾳ», τόμ. Β', σελ. 361 Καρπαθίου Ἐμμανουὴλ (ῶν Μητροπολίτου Κῶ) Αθως e Roma, ἐν «Ἐκκλησίᾳ», ἔτ. Δ' (1926), σελ. 49-51.

30) Αὐτόθι.

31) Κ ο λ ι τ σ ἄ ρ α Ι., Οἱ Οὐνῖται, Ἀθῆναι 1959, σελ. 23.

32) Β ι τ ἄ λ η, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 31-32, Παπαδόπουλου Χρυσόστομου (ἀποθ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν), Φύσις καὶ χαρακτήρ τῆς Οὐνίας, Ἀθῆναι 1928, σελ. 6 ἐξ.

λος³³, ἐφωδιασμένος καὶ διὰ σχετικῶν συστατικῶν γραμμάτων πρὸς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς Ἐπισκόπους Κρήτης, Ζακύνθου καὶ Κων/πόλεως, εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος μὲ τὴν ἐντολὴν ὅπως α) πληροφορηθῇ τὰ περὶ τῆς ζωῆς, τῶν ἡθῶν καὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως τῶν Ἀγιορειτῶν Πατέρων, β) διαπιστώσῃ τὰς διαθέσεις αὐτῶν ὡς πρὸς τὴν «ἔνωσιν» (γράφει ὑποδούλως) τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ γ) ἐξακριβώσῃ τὸ δυνατόν τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἐγκαταστάσεως ἔστω καὶ οὐνιτῶν, ἃν δὲν ᾖ εὐκολον ρωμαιοκαθολικῶν, μοναχῶν, οἵτινες ἐμελλον νὰ ἐργασθοῦν συστηματικῶς διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν παπικῶν σχεδίων.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐκπληρώσας οὕτως τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ, ἐξέθηκεν ἀκολουθῶς τῇ Ἀγίᾳ Ἐδρᾳ, δι' ἰδίας ἐμπεριστατωμένης ἐκθέσεως, τὰς ἐντυπώσεις καὶ παρατηρήσεις αὐτοῦ, ὑποδεικνύων ἅμα τὴν ἄμεσον ἀνάγκην ἀποστολῆς οὐνιτῶν μοναχῶν (Βασιλειανῶν), ἐγκρατῶν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, οἵτινες θὰ ἐγκαθίσταντο, προσωρινῶς ἀσφαλῶς, εἰς τὰς Μονὰς Μ. Λαύρας καὶ Διονυσίου. Ἐν κατακλείδι παρέθετε σχέδιον ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ἡ προπαγάνδα τῆς Πίστεως, ὡς ἐλέγετο, ἀπεφάσισε, κατόπιν τούτων, τὴν ἀποστολὴν δύο καταλλήλων μοναχῶν. Πιθανῶς νὰ συμπεριελαμβάνετο εἰς τὴν ἀποστολὴν ταύτην καὶ ὁ οὐνίτης ἱερομόναχος Ρώσης Κανάκης, τὰ μάλιστα ἰδιοτελὴς καὶ ἐπιτήδειος, ὅστις, εἶναι γνωστὸν, τῷ 1628, ἐπεσκέφθη τὰς Μονὰς Μ. Λαύρας καὶ Διονυσίου κ.ἄ. Καὶ ἐπεμψεν ἐν συνεχείᾳ, καὶ οὗτος, εἰς τὴν Ρώμην λεπτομερῇ ἐκθεσιν, ἐν ᾗ, σὺν τοῖς ἄλλοις, διελάμβανε καὶ τὴν ἀπίθανον πληροφορίαν, ὅτι «πολλὰκις οἱ μοναχοὶ τῷ ἐξεδήλωσαν ἐπιθυμίαν ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν». Ἀλλ' ἐν ᾗ περιπτώσει τοῦτο ἦτο ἀληθές, ἀσφαλῶς θὰ ὑπενόουν (οὐχὶ ὑποταγὴν τῷ πάπᾳ, ἀπαγε), ἀλλ' ἀληθῆ, τιμίαν καὶ γνησίαν ἔνωσιν, ὡς ἡ ἡμετέρα ἁγιωτάτη Ἐκκλησία οὐ παύεται δεομένη αὐτῆς εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως». Καὶ ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα πιστεύομεν θὰ ὠμίλησεν αὐτῷ καὶ ὁ ἐν τῇ Μ. Λαύρᾳ τότε ἐφησυχάζων Πατριάρχης πρῶην Κων/πόλεως Ἀνθίμος Β'³⁴.

33) Οὗτος ἦτο ἀρνησίθρησκος Ἕλληνας τυχοδιώκτης, μαθητὴς ὑπάρξας τοῦ Κολλεγίου τῆς προπαγάνδας. Ἐνεκα τῆς ἀρνησίθρησκείας καὶ τῶν ἐν γένει παπικῶν αὐτοῦ φρονημάτων καὶ τῆς φθοροποιου δράσεώς του ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα κατέστη λίαν μισητὸς παρὰ τοῖς Ὀρθοδόξοις, ὅφ' ὃν ἐν Ζακύνθῳ ἐλεινῶς ποτε ἀπεδοκιμάσθη καὶ ἐξυβρίσθη σκαιότατα.

34) Τοῦτον, Κωνσταντινουπόλιν ὄντα, ἐξ ἀριστοκρατικῆς δ' οἰκογενείας καταγόμενον, ἀνύψωσεν «ἄκοντα καὶ μὴ βουλόμενον» ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Ἀνδριανουπόλεως εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν πατριαρχικὸν θρόνον, τῇ 18 Ἰουνίου 1623. Παρέμεινεν ἐν αὐτῷ μέχρι τῆς 2ας Ὀκτωβρίου ἰ.ε. ὅτε ἐπανελθόντος, ἐκ τῆς ἐξορίας, τοῦ πατριαρχοῦ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, «ὃν ἐν τῇ συνειδήσει αὐτοῦ ἐθεώρει νόμιμον καὶ κανονικὸν πατριάρχην, ἅτε μὴ ὑποβιβάσαντα κανονικὴν παραιτήσιν ἀπὸ τοῦ θρόνου», προθύμως παρεχώρησεν αὐτὸν ἐκεῖνον καὶ οὗτος ἀπῆλθεν εἰς τὴν Μ. Λαύραν, ἣν σπουδαίως εὐηγήτησε καὶ ἐν ᾗ ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, τῷ 1628 (Βλ. Γ ε δ ε ὡ ν, Ἀθως, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 159, τοῦ αὐτοῦ Πατρ. πίνακες, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 552-53, Γ ε ρ μ α ν ο ὕ (ἀποθ. Μητροπολίτου Σάρδεων), Συμβολὴ εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς Καταλόγους Κ/πόλεως ἀπὸ τῆς ἀλώσεως καὶ ἐξῆς, τόμ. Α', ἐν Κ/πόλει 1935, σελ. 107-108, Τ. Γρ(ιτσοπούλου), Ἀνθίμος Β', ἐν «Χρ. καὶ Ἡθικῇ

Κατὰ σύστασιν τοῦ Κανάκη ιδρύθη ἀργότερον (1636) ἐν Καρυαῖς τοῦ Ἀγίου Ὁρους ρωμαιοκαθολική τις σχολή, ἐν ᾗ διευθυντής καὶ διδάσκαλος ὑπῆρξεν ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Ν. Ρώσης, διδάσκων θρησκευτικὰ (τοῦ λατινικοῦ ἀναμφιβόλως δόγματος!), φιλολογίαν καὶ γραμματικὴν. Ἀποτυχούσα ὁμῶς μετεφέρθη εὐσχήμως εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἔνθα τελικῶς καὶ ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος ἐκλείσει.

Ἐξ ἄλλου ὁ ρηθεὶς Βασιλόπουλος ἀνέλαβε, τῷ 1631, νέαν εἰς τὸν Ἀθῶ ἀποστολὴν, καθ' ἣν συνελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, διεκινδύνευσε σοβαρῶς, ἀλλ' ἐν τέλει ἐσώθη, ἀντὶ βαρέων λύτρων, καταβληθέντων αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου γαλλικοῦ τινος πλοίου.

Οἱ Ἀγιορεῖται, φαίνεται, ἔναντι τούτων δὲν ἐπεδείκνυν κατ' ἀρχὰς αὐστηράν στάσιν, διότι εἶχον ἀνάγκην παπικῆς μεσολαβήσεως παρὰ τοῖς ἐν Δύσει ἀρμοδίους πρὸς ἀπαλλαγὴν αὐτῶν καὶ τοῦ Ἀγίου Ὁρους ἐν γένει ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων καταστρεπτικῶν ἐπιδρομῶν («κουρσάρων»), πειρατῶν ἐκ τῆς Δύσεως, λυμαινομένων τὴν ἐποχὴν ταύτην τὴν Μεσόγειον καὶ τὰ παράλια αὐτῆς.

Ἐντεῦθεν προέβαινον εἰς μικρὰς τινὰς παραχωρήσεις, ἀνευ μεγάλης σημασίας, αἵτινες ὁμῶς ἐεθάρρυναν τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς.

Τῇ 3ῃ Μαρτίου 1633, εἰς ἔγγραφον τοῦ ἐν Κ/πόλει ἡγουμένου τῶν Ἰησουϊτῶν Isaak D' Oltry πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ τάγματος αὐτῶν Viteleski, ἐφαίνοντο ἐκφραζόμεναι βρασιμώταται ἐλπίδες περὶ ἐπικειμένης ιδρύσεως εἰς Ἀγιον Ὅρος ἀποστολῆς καθολικῆς, μεζζονος σημασίας, ὅπερ ὁμῶς οὐδέποτε ἐγένετο πραγματικότης, ἔνεκα τῆς ἀντιδράσεως τῶν Ἀγιορειτῶν.

Ἐξ ἄλλου ἀναφέρεται ὅτι κατὰ τὸ 1643 αἱ Μοναὶ τοῦ Ἀθῶ ἐζήτησαν ἐγγράφως ἀπὸ τὸν πάπαν Ρώμης τὴν παραχώρησιν ἐν Ρώμῃ ἐνὸς Ναοῦ, ὑποσχόμεναι νὰ πράξουν καὶ αὐταὶ τὸ αὐτό. Δὲν γνωρίζομεν ἂν τοῦτο ἐτελεσφόρησεν. Βέβαιον ὁμῶς εἶναι ὅτι τὸ ἐπόμενον ἔτος (1644) παρεχωρήθη αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Μ. Λαύρας μικρὸς ἡρειπωμένος ναῖσκος ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὃν ὁμῶς δὲν κατέστη ποτὲ ἐφικτὸν νὰ ἐπισκευάσουν καὶ ἀξιοποιήσουν.

Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν, συμφώνως πρὸς τὰ γνωσθέντα ἐγγραφα τῆς προπαγάνδας, αἱ Μοναὶ τοῦ Ἀγίου Ὁρους φέρονται καλέσασαι τοὺς Ἰησουῖτας, ὅπως ιδρύσουν ἐν Ἀθῶ Σχολὴν αὐτῶν. Ὅποια τῷ ὄντι τραγικὴ εἰρωνεία! Μόλις πρό τινος εἶχε χρεωκοπήσει ἡ τῶν οὐνιτῶν, ὡς εἶδομεν, ἐλλείψει μαθητῶν!

Τῷ 1646, διὰ τῶν Φραγκισκανῶν Μοναχῶν, νέον σχέδιον τίθεται εἰς ἐφαρμογὴν, ἀποβλέπον εἰς τὴν ἰδρυσιν παπικῆς Μονῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει. Ἡ προπαγάνδα ἐζήτησεν καὶ ὑπεδείχθησαν τὰ ἀρμόδια πρόσωπα, ἐκ τοῦ ἐν Παρισίῳ παπικοῦ Νουντισίου, ἅτινα καὶ ἐνέκρινε.

Τίς ὁ σκοπὸς αὐτῶν, ἀποκαλύπτεται σαφῶς ἐν ἐγγράφῳ τῆς αὐτῆς προπαγάνδας πρὸς τὸν Γάλλον

πρεσβευτὴν, οὗτινος καὶ ἐζήτει τὴν μεσολάβησιν παρὰ τοῖς ἰσχυροῖς καὶ ἰδίᾳ τῷ πασῷ Μποστάντζῃ (εἰς ὃν ἀνῆκον τὰ εἰσοδήματα τοῦ Ἀγίου Ὁρους) πρὸς διευκόλυνσιν αὐτῶν. «Προορισμός των θὰ ἦτο νὰ διδᾶξουν εἰς τοὺς Ἀγιορεῖτας μοναχοὺς τὰ λατινικὰ γράμματα καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν τὴν καθολικὴν ἀλήθειαν»!

Ὁ εἰρημένος ἡγουμένος τῶν ἐν Κων) πόλει Ἰησουϊτῶν, εἰς ταξίδιον αὐτοῦ πρὸς τὴν Γαλλίαν, προσῆγγισεν εἰς τὴν Μελίτην καὶ παρεκάλει τὸν ἀρχηγὸν τοῦ τάγματος τῶν Ἰποποτῶν τῆς Μάλτας, ὅπως θέσῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ τὴν ἐκ τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν δοκιμαζομένην Μονὴν τῆς Μ. Λαύρας, περὶ οὗ ἔλαβε καὶ σχετικὸν ἐγγυητικόν, καθ' ὃ ἐβεβαίοντο ὁ ἴδιος γράφων· «Διερχόμενος ἐκ Μάλτας κατὰ τὸν τελευταῖον Μάρτιον (1650) ἐπωφελήθη τῆς εὐκαιρίας ὅπως ἐξυπηρετήσω τὴν μονὴν τῆς Ἀγ. Λαύρας. Διότι οἱ μοναχοὶ μοῦ εἶχον παραπονεθῆ ὅτι πειρατικὰ μαλτέζικα πλοῖα ἐπῆγγαιναν ἐκεῖ, συνελάμβανον τὰ πλοῖα των μὲ τοὺς ἐντὸς αὐτῶν μοναχοὺς καὶ τοὺς ἐξεβίαζον νὰ τοὺς δίδουν ἄρτον, οἶνον, τυρὸν κτλ. Διὰ τοῦτο παρεκάλει τὸν ἀρχηγὸν τοῦ τάγματος τῆς Μάλτας καὶ μοῦ ἔδωκεν ἔγγραφον, ἐν τῷ ὁποίῳ δηλοῦται ὅτι, ἐπὶ τῇ λήψει πληροφορίας καθ' ἣν οἱ καλόγηροι τῆς Ἀγ. Λαύρας ἔδωσαν κατ' οἰκίαν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς μονῆς εἰς τοὺς Ἰησουῖτας, ἔθετο τὴν μονὴν ταύτην ὑπὸ τὴν προστασίαν του καὶ ἀπαγορεύει εἰς πάντα τὰ πλοῖα νὰ παρενοχλοῦν καθ' οἷονδῃποτε τρόπον τὴν μονὴν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ μοναχοὺς»³⁵. Πλὴν ὁμῶς ὅτε, κατὰ Μάρτιον 1658, ἦλθον αὐτοπροσώπως εἰς τὸ Ἀγιον Ὅρος, πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ σχεδίου αὐτοῦ, περὶ ιδρύσεως, κατ' ἔγκρισιν τοῦ τάγματος Nikel, Ἰησουϊτικοῦ Οἴκου, οἱ Ἀθωνῖται δὲν τῷ ἐπέτρεψαν.

Μετέπειτα οἱ Ἰησουῖται Rissar καὶ Brakonie συνέχισαν τὰς αὐτὰς προσπάθειας, ἐπισκεφθέντες τὸ Ἀγιόνυμον Ὅρος.

Εἰς ἐκθεσιν αὐτοῦ ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν, πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ τάγματός του, ἐπῆνει τὰς Μονὰς Ἰβήρων καὶ Μ. Λαύρας, ἐκφράζων ἅμα τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως «ἀδῶσῃ ὁ Θεὸς καὶ ἐπανεέλθουν τόσα ἀπολωλὸτα πρόβατα εἰς τὴν ποίμνην». Ὁ δ' ἕτερος ἐκ τούτων ἐπεσκέφθη καὶ αὖθις τὰς Μονὰς, ἐν ἔτει 1706. Ἐν Καρυαῖς μάλιστα προῆλθεν εἰς δογματικὰς συζητήσεις μεθ' ἐνὸς παρεπιδημοῦντος Ὁρθοδόξου Ἐπισκόπου, ἀλλ' ἀνευ ἀποτελέσματος, ἐκάστου ὑποστηρίζοντος τὰς ἑαυτοῦ ἀπόψεις³⁶.

Ἐκτοτε, καὶ ἀφ' ἧς ιδρύθη ἡ περίφημος Σχολὴ τῆς Ἀθωνιάδος, ἐν ᾗ ἐδίδαξεν καὶ ὁ περίφημος Εὐγένιος Βούλγαρις, ἐξῆλθον δ' ἐξ αὐτῆς ὑπέροχα πνευματικὰ ἀναστήματα τῆς περιωπῆς τοῦ Ἱερομάρτυρος Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, ἀπεσκορακίσθη πᾶσα περαιτέρω προσηλυτιστικὴ ἐνέργεια τῶν ρωμαιοκαθολικῶν, ὧν σφοδρότατος πολέμιος ἀνεφάνη καὶ ὁ Κυκλαδίτης Ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορεῖτης (1749-1809).

Θεόκλητος ὁ Διονυσιάτης, τὸ σύγχρονον σέμνωμα τοῦ Ἀγίου Ὁρους, διασώζει τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικὸν ἀνέκδοτον:

35) Καίριο φύλα, ἐνθ' ἄνωτ.

36) Αὐτόθι, σελ. 362.

Ἐγκυκλοπαιδεία», τόμ. Β', στ 764, Μαθᾶ Ζαχαρίου (ἀποθ. Ἐπισκόπου Θήρας), Κατάλογος ἱστορικῶς τῶν πρώτων ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐφεξῆς Πατριαρχῶν τῆς ἐν Κων/πόλει Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐν Ἀθήναις 1884, σελ. 122.

Παπικοί τινες ἐνεφανίσθησάν ποτε εἰς τὰς Καρυὰς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς συζητήσεως δογματικῆς φύσεως ζητημάτων, μετὰ τοῦ γνωστοῦ ἤδη γενομένου διὰ τοὺς, κατὰ τῶν ἐτεροδόξων, ἄρα καὶ τῶν Λατίνων, ἀγῶνας (δι' ὃ καὶ θὰ ἐπεθύμουν ἅπαξ ἔτι τὴν ἀποστόμωσιν) τοῦ Νικοδήμου, ὃν ἐκάλεσε πρὸς τοῦτο ἡ Ἱερὰ Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ὁ ἅγιος Πατήρ, ἀσκητικὸς ὡς ἦτο, ἐνεφανίσθη «ρακοφόρος καὶ τσαρουχοφόρος». Ἐπὶ τῇ θεᾷ δ' αὐτοῦ ταύτῃ οἱ ρωμαιοκαθολικοί, θεωρήσαντες ἑαυτοὺς αὐτόχρημα προσβαλλομένους ἐκ μέρους καὶ τῆς Κοινότητος, διεμαρτυρήθησαν ἐντόνως. Ἀλλ' ἀδίκως, καθὼς ἐδείχθη ἐκ τῶν δοθεισῶν ἐξηγήσεων.

Κατὰ τὴν γενομένην μετ' ὀλίγον συζήτησιν ἐδημιουργήθη πανικός εἰς τὰς τάξεις τῶν παπικῶν. «Ἐκίστη λέξις τοῦ θεοφωτιστοῦ Διδασκάλου πρηστήριος κεραυνὸς εἰς τὰ παπικά φρύγανα καὶ πλήρης στοματικὴ φραγὴ. Οἱ συζητηταί του ἐκλονίσθησαν, ἡσθάνθησαν τὴν ἡττάν των, ἀλλ' ἐσιώπησαν αἰσχυρόμενοι. Τραπέντες εἰς φυγὴν οἱ κόρακες κρώζουν τὴν ἐρώτησιν: Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι εἰς τὸν Ἄθω ὅμοιοι μὲ τὸν συνομιλητὴν μας; Ἡ ἐρώτησις ἀπευθύνεται πρὸς τὴν παρισταμένην Ἱ. Κοινότητα, ἀλλὰ προλαμβάνει καὶ δίδει τὴν ἀπάντησιν «τὸ ἐκτρωμα», ὅπως ἔλεγε δι' ἑαυτὸν πάντοτε: Εἴ ναι π λ ῆ θ ο ς, καὶ ἔ γ ὡ εἴ μ α ι ὃ τ ε λ ε υ τ α ῖ ο ς»³⁷.

Τοιοιτοτρόπως καταδείκνυται, ἡλίως φαινότερον, ὅτι ὁ προμαχὼν τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸ Ἅγιον Ὅρος, «οὐδέποτε ἐνέδωκε τελικῶς, εἰς οὐδὲν ἰσχυρὸν ἢ παπικὴν προσπάθειαν», ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν ἅπαναι αἱ δολοπλοκίαι τοῦ Βατικανοῦ μετὰ σθένους³⁸. Ὁ δὲ Καταστατικὸς Χάρτης τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἄθω (10 Μαΐου 1924) διέλαβεν ὅτι ἐν τῇ πράξει ἀπαρεγκλίτως ἐφηρμόσθη διὰ τῶν αἰώνων: «Ἀπαγορεύεται ἡ ἐγκατάστασις ἐν αὐτῷ (τῷ Ἄθω) σχισματικῶν καὶ ἐτεροδόξων»³⁹.

Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω πιστοῦται ἀβιάστως, ἅπαξ διὰ παντός, ὅτι τὸ Ἅγιον Ὅρος ἀποτελεῖ ἀπροσμάχητον τῆς Ὁρθοδοξίας ἀκρόπολιν, κιβωτὸν ἱερῶν καὶ ἐθνικῶν παραδόσεων⁴⁰ «τιμαλφές κέντρον εὐσεβείας»⁴¹, ζωσῆς, δραστηριοποιουμένης, καὶ πολυτρόπως ἐκδηλουμένης, ὃ δὲ χαρακτήρ αὐτοῦ εἶναι, κατ' ἐξοχὴν, «τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας σ υ ν ε χ ι ζ ὀ μ ε ν ο ν»⁴².

Ἡ εὐχάριστος διαπίστωσις εἶναι, ὅτι τὸ Ἅγιον Ὅρος, συνεπὲς πρὸς τὴν ὀρθόδοξον αὐτοῦ παράδοσιν,

ἐξακολουθεῖ καὶ ἐξασκεῖ «τὴν εὐεργετικὴν αὐτοῦ πνοὴν ἐπὶ τῆς κοινωνίας, διότι—ὡς εἶδομεν—οὐ μόνον διεφύλαξεν, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἀλώβητον τὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν αὐτοῦ, πρὸς τὴν, ἣν παρέλαβε, παρακαταθήκην, ἀλλὰ καὶ κατέστη πνευματικὸν καὶ θρησκευτικόν, οἰκουμενικὴς ἐκλάμψεως, κέντρον, μὲ ἀποτέλεσμα ἵνα προκαλέσῃ τὸ διαφέρον τῶν ἐκπροσώπων τοῦ πνεύματος, τῆς τέχνης, καὶ τῶν λοιπῶν, τοῦ ἐπιστητοῦ, ἐκφάνσεων»⁴³. Ἰδιαιτάτα δὲ κατὰ τὴν περίοδον τῆς μεσαιωνικῆς ἀγλῦος καὶ ἀργότερα, κατὰ τὸ διάστημα τῆς δουλείας πρὸς ἐμμεσολάβησεν ἀπὸ τὴν κατάλυσιν τοῦ Ὁρθοδόξου Βυζαντίου καὶ μέχρι τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ὃ Ἄθως, ὁ πανύψηλος εἰς τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν θεάν, ἀπέβη σημεῖον προσανατολισμοῦ. Καὶ ἐκράτησε τὰ ὅσια καὶ τὰ ἱερὰ τοῦ Ἑθνους. Καὶ διετήρησεν ἄσβεστον τὴν λαμπράδα τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ ἀνόθευτον. Καὶ ἔσωσε μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν Πολιτισμόν. Δι' ὃ καὶ σήμερον δικαίως ὀνομάζεται ἱερὰ Κιβωτὸς τῆς Πίστεως καὶ τοῦ Ἑθνους»⁴⁴.

Ὁφείλομεν, ἄρα, παντοιοτρόπως οἱ νεοέλληνες ὀρθόδοξοι ἵνα προσατενίζωμεν μετ' εὐγνωμοσύνης καὶ θαυμασμοῦ καὶ εὐλαβείας ἀπροσμετρήτου τὸν Ἄθω, τὸν Ἁγιορειτικὸν Μοναχισμόν, ἐορτάζοντα τὴν χιλιετηρίδα αὐτοῦ.

Ἔστιν ὅτε ἀκούονται ἢ γράφονται παρ' ἐνίων ἡμετέρων ἀσεβῶν καὶ ἀνεματίστων θρησκευτικῶς τε καὶ ἠθικῶς κρωγμοὶ κατὰ τῶν Μονῶν καὶ τοῦ Μοναχισμοῦ, ἀγνοούντων, ἐκουσίως ἢ οὐ, ὅτι τὸ πάλαι, ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ καὶ μετέπειτα, ὁ Μοναχισμὸς ἐτύγγανε τιμῆς, ὥστε ἄνδρες ἐπιφανεῖς, ὡς ὁ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς, ὑπουργὸς ἐπὶ μακρῶν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α', εἶτα δὲ γενόμενος εἰς τῶν πλείστου ἀξίων βυζαντινῶν ἱστοριογράφων τῶν χρόνων αὐτοῦ, ἀπεχώρουν εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, ἵνα ἐν ἡσυχαστικῇ θεωρίᾳ τελευτήσωσι τὸν βίον»⁴⁵. Καὶ ὅτι «ἀποτελεῖ τὸ διαρκὲς μήνυμα τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν»⁴⁶.

Ἐξ ἄλλου γνωστὰ εἶναι αἱ προσφοραὶ τῶν Μοναχῶν εἰς ἅπαντας τοὺς πνευματικούς, κοινωνικούς, φιλανθρωπικούς, ἐθνικούς τομεῖς, μάλιστα δ' ἐκεῖναι ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξιας⁴⁷, ἧτις εἶναι, καὶ ὀφείλουν οἱ πάντες νὰ τὸ κατανοήσουν, τὸ κατ' ἐξοχὴν αὐχμηρὸν τῆς Φυλῆς, τοῦ Ἑθνους ἡμῶν».

† Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκέρυξ Νικοπόλεως

37) Θεοκλήτου Διονυσιάτου, Μοναχοῦ, Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, ὁ βίος καὶ τὰ ἔργα του, Ἀθήναι 1959, σελ. 287.

38) Παναγιωτάκης, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 882-83, Πρβλ. ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἅγιον Ὅρος» ἐν «Λεξικὸ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν», Ἀθήνα 1958, σελ. 103-104.

39) Παναγιωτάκης, ἐνθ' ἄνωτ., στ. 888.

40) Παρασκευοπούλου Γ., Τὸ Ἅγιον Ὅρος ἄλλοτε καὶ νῦν, ἐν Ἀθήναις 1923, σελ. 6.

41) Κουρίλα Εὐλογίου (ἀποθ. Μητροπολίτου Κορυθαῖας), Ἄθως-μοναχικὸς βίος, ἐν «Χριστ. καὶ Θρησκευτικῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ», τόμ. Α' Ἀθήναι 1936, στ. 535.

42) Θεοκλήτου, Ἀθ. Ἀνθη, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 18.

43) Ἀτέση Βασιλείου, Μητροπολίτου πρ. Λήμνου, Τὸ Ἅγιον Ὅρος διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἐν Ἀθήναις 1962, σελ. 6.

44) Θεοκλήτου Διονυσιάτου, Μοναχοῦ, Μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, Ἀγιορειτικὸς Μοναχισμὸς, Ἀθήναι 1956, σελ. 64.

45) Χέρτσβεργ Γ., Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ ἀρχαίου βίου μέχρι σήμερον, μεταφρ. Π. Καραλίδου, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις 1906, σελ. 489.

46) Θεοκλήτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 58.

47) Πρβλ. Μοναχοὶ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς κλπ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΙ ΤΑΞΕΙΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Ὁ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Μοναστικὸς βίος διαιρεῖται εἰς ἕξ τάξεις, εἰς ἃς ἀντιστοιχοῦσι καὶ ἕξ εἰδῶν Μοναστικά Ἰδρύματα. Αἱ τάξεις αὗται εἶναι ἡ τῶν Μοναστηριακῶν, ἡ τῶν Σκητιωτῶν, ἡ τῶν Κελλιωτῶν, ἡ τῶν Καλυβιωτῶν, ἡ τῶν Καθισματαρίων καὶ ἡ τῶν Ἑσυχαστῶν. Ἐντεῦθεν καὶ τὰ ἰδρύματα εἶναι Μοναὶ ἢ Μοναστήρια, Σκήται, Κελλία, Καλύβαι, Καθίσματα, Ἑσυχαστήρια.

1. Μονὴ ἢ Μοναστήριον σημαίνει Ἰδρυμα Κυρίαρχον αὐτοδιοίκητον, ἰδρυμένον ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοκρατορικοῦ Χρυσοβούλλου ἢ Πατριαρχικοῦ Σιγίλλιου, κάτοχον ἐν ἀπολύτῳ κυριότητι ἐδάφους Ἀγιορειτικοῦ, ἐλευθέρου περιορισμῶν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν αὐτῷ βιούντων Μοναχῶν. Τὸ Ἰδρυμα τοῦτο εἶναι ἢ Κοινόβιον ἢ Ἰδιόρρυθμον. Ἐν τῷ Κοινοβίῳ οἱ ἀδελφοὶ ἔχουσι τὰ πάντα κοινὰ καὶ οὐδὲν ἴδιον. Προϊσταται Ἡγούμενος, διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας ἐκλεγόμενος καὶ ἰσοβίως κατέχων τὸ ἀξίωμα. Ἐν τῷ Ἰδιόρρυθμῳ οἱ ἀδελφοὶ διαιτῶνται καθ' ἑαυτοὺς, ἐκτελοῦντες τὰς διακονίας ἐπὶ ἀντιμισθίᾳ. Τὰ τῆς Μονῆς διέπει τὸ συμβούλιον τῶν Προϊσταμένων, ὅφ' οὗ ἐκλέγεται κατ' ἔτος ἡ Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ. Κατὰ ταῦτα, τοῦ μὲν Κοινοβίου τὸ πολίτευμα εἶναι μοναρχικὸν μᾶλλον, τῆς μοναρχίας περιοριζομένης πῶς ὑπὸ τῆς περὶ τὸν Ἡγούμενον Γεροντίας, τοῦ δὲ Ἰδιόρρυθμου ὀλιγαρχικόν, ἀριστοκρατικόν. Κυρίαρχοι Μοναὶ ὑπάρχουσιν ἐν ὅλῳ εἴκοσιν, ἕξ ὧν ἑνδεκα τοῦ Κοινοβιακοῦ καὶ ἑνὲα τοῦ Ἰδιόρρυθμου τύπου. Αὗται δὲ κατέχουσιν ὡς ἰδιοκτησίαν αὐτῶν ἀναπαλλοτρίωτον ὀλόκληρον τὸ ἔδαφος τῆς Χερσονήσου τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ ἀπαρτίζουσιν ἐν ἰσοτιμίᾳ τὴν Μοναχικὴν Συμπολιτείαν τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

2. Σκῆτη εἶναι Ἰδρυμα μοναστικὸν ἰδρυμένον ἐπὶ ἐδάφους Κυρίαρχου Μονῆς, διὰ πράξεως τῆς Μονῆς ἐγκριμένης ὑπὸ τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν 20 Μονῶν, ἥτοι τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, καὶ ἐπικεκυρωμένης διὰ Σιγίλλιου Πατριαρχικοῦ, ἥτοι Γράμματος ἀνωτατοῦ κύρους. Τὸ Ἰδρυμα τοῦτο εἶναι ἐσωτερικῶς αὐτοκυβέρνητον ὑπὸ τὴν ἐξάρτησιν τῆς Κυρίαρχου Μονῆς, ἐχούσης ὠρισμένα ἐπ' αὐτοῦ δικαιώματα, ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν Μοναχῶν αὐτοῦ εἶναι κατ' ἀνώτατον ὅριον ὠρισμένος ἐν ταῖς περὶ αὐτοῦ ἐπισήμοις πράξεσι. Καὶ τὰ Ἰδρύματα ταῦτα διαιροῦνται εἰς Ἰδιόρρυθμα καὶ εἰς Κοινόβια. Τὰ Ἰδιόρρυθμα ἀποτελοῦνται ἀπὸ σύνολον μεμονωμένων οἰκιῶν καλουμένων Καλυβῶν, περὶ ἓνα καθεδρικὸν Ναόν, ὀνομαζόμενον τὸ Κυριακόν, παρὰ τὸν ὁποῖον ἔχει τὴν κατοικίαν αὐτοῦ καὶ τὸν πρὸς ὑποδοχὴν ξενῶνα ὁ Δικαῖος δηλ. ὁ Προϊστάμενος τῆς ὅλης Σκήτης. Αἱ Καλύβαι, παριστῶσαι ἀραιῶς κατοικουμένην κώμην, οἰκοῦνται ἐκάστη ὑπὸ τριῶν Μοναχῶν, ὧν ὁ πρῶτος εἶναι ὁ Γέρων τῆς Καλύβης, οἱ δὲ

ἄλλοι δύο οἱ ὑποτακτικοὶ αὐτοῦ. Οἱ Γέροντες τῶν Καλυβῶν ἐκλέγουσι κατ' ἔτος αὐτοκλήτως συνεργόμενοι τὴν 8ην Μαΐου, ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἀντιπροσώπου τῆς Κυρίαρχου Μονῆς, τὸν Δικαῖον τῆς Σκήτης, τὸν ὁποῖον ἐγκρίνει καὶ ἀποκαθιστᾷ εἰς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἡ Κυρίαρχος Μονή. Οἱ Μοναχοὶ τὰς καθ' ἡμέραν προσευχὰς τελοῦσιν ἐν τῇ καλύβῃ αὐτῶν. Μόνον δὲ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς συγκεντροῦνται εἰς κοινὴν προσευχὴν ἐν τῷ Κυριακῷ. Ἐκάστη Καλύβη ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὴν τριμελὲς Κοινόβιον ἀποζῶν ἀπὸ τῆς καλλιέργειας τῆς περὶ τὴν Καλύβην γῆς καὶ τοῦ ἐργοχειροῦ τῶν μελῶν αὐτοῦ.

Κατ' ἀπόκλισιν, μὴ ἐπιδοκιμαζομένην, ἀπὸ τοῦ γνησίου τούτου τύπου τῆς Σκήτης, ἐδημιουργήθη ὁ τύπος τῆς Κοινοβιακῆς Σκήτης, ἥτις καὶ ὡς οἰκοδόμημα καὶ ὡς ἐσωτερικὸς ὀργανισμὸς ὁμοιάζει Μοναστηριακὸν Κοινόβιον. Καὶ ἐνταῦθα οἱ ἀδελφοὶ οὐδὲν ἔχουσιν ἴδιον, ἐσθίουσιν ἐν κοινῇ τραπέζῃ, προσεύχονται πάντοτε ἐν τῷ Ναῷ καὶ ἔχουσι προϊστάμενον Δικαῖον μὲν ἐπίσης καλούμενον, καὶ ὑπὸ τῆς Κυρίαρχου Μονῆς ἐγκρινόμενον, ἀλλ' ἰσοβίως τὸ ἀξίωμα κατέχοντα.

Σκήται ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἀνεγνωρισμένοι ὑπάρχουσιν ἐν ὅλῳ 12, ἥτοι 2 Ρωσικαί, 2 Ρουμανικαί, 1 Βουλγαρορθόδοξος καὶ 7 Ἑλληνικαί. Ἡ Βουλγαρορθόδοξος εἶναι ἰδιοκτησία τῆς Ρ. Μονῆς, αἱ δὲ λοιπαὶ πᾶσαι Ἑλλ. Μονῶν. Σκήτης ὀνομάζει ἡ Ρωσικὴ Μονὴ καὶ δύο μοναστικοὺς συνοικισμοὺς, εὐρισκόμενους ἐπὶ ἐδάφους αὐτῆς. Ἀλλ' αὗται εἰσιν ἀπλᾶ παραρτήματα τῆς Μονῆς, ἄνευ οὐδενὸς σημείου αὐτοτελείας.

3. Κελλίον εἶναι Ἰδρυμα μοναστικόν, ἀποτελούμενον ἐξ ἐνὸς οἰκοδομήματος ἐν εἴδει ἀγροτικῆς κατοικίας μετὰ ναϊδρίου ἐντὸς αὐτῆς, μὲ ὠρισμένην περιοχὴν ἐδάφους. Τὸ Κελλίον παραχωρεῖται δι' ἐγγράφου ὑπὸ τῆς Κυρίαρχου Μονῆς εἰς τρία πρόσωπα κατὰ σύστημα διαδοχῆς οὕτω: ὁ πρῶτος ἐγγραφόμενος ἐν τῷ παραχωρητηρίῳ εἶναι ὁ Γέρον τοῦ Κελλίου, ὅστις ὑποδεικνύει καὶ τὸν δευτέρον καὶ τὸν τρίτον συγκάτοικόν του ἐπ' ἰδίᾳ εὐθύνη. Ἀποθνήσκοντος τοῦ πρώτου, ὁ δεύτερος καταλαμβάνει τὴν θέσιν καὶ τὸ ἀξίωμα ἐκείνου, ὁ τρίτος ἀναβαίνει εἰς τὴν θέσιν τοῦ δευτέρου, τῇ δὲ ὑποδείξει τοῦ πρώτου, ἥδη Γέροντος, προστίθεται τρίτος εἰς τὴν κενωθείσαν ἥδη θέσιν. Ἡ νέα τάξις ἐπισημοποιεῖται διὰ νέου παραχωρητηρίου ἐγγράφου τῆς Μονῆς, ἀφοῦ καταβληθῇ εἰς τὸ ταμεῖον αὐτῆς ὑπὸ τοῦ προβιβασθέντος εἰς Γέροντα τὸν τριμερίδιον, ἥτοι τὸν τρίτον τῆς ἀξίας τοῦ Κελλίου. Ἡ περιουσία τοῦ ἀποβιούντος Γέροντος περιέρχεται μετὰ τῶν ἐπὶ τοῦ Κελλίου δικαιωμάτων εἰς τὸν διάδοχον αὐτοῦ. Μόνον δὲ ἐν περιπτώσει τελευτῆς τοῦ Γέροντος ἄνευ νομίμων διαδόχων, τὸ Κελλίον περιέρχεται πάλιν

μεθ' ὅλης τῆς περιουσίας αὐτοῦ εἰς τὴν ἀπόλυτον Κυριότητα τῆς Μονῆς.

Ἀπὸ τοῦ γράμματος τοῦ Παραχωρητηρίου ἐγγράφου, οὗτος ὁ τύπος παραμένει σχεδὸν ἀναλλοίωτος ἀπὸ τριῶν αἰώνων, προκύπτει ἂν οἱ τρεῖς δικαιοῦχοι ἐπὶ τοῦ Κελλίου δικαιоῦνται νὰ ἔχωσι μετ' αὐτῶν καὶ ἄλλην συνοδείαν. Ἡ μακράων ὅμως πρᾶξις, ἥ καὶ νῦν ἰσχύουσα ἐν τοῖς Κελλίοις, πλὴν τῶν ρωσικῶν, ἐρμηνεύουσα τὸ ἐγγράφον, δεικνύει ὅτι οἱ τρεῖς Μοναχοὶ δικαιоῦνται νὰ ἔχωσι δι' ὑπηρεσίαν τοῦ Κελλίου καὶ 1 ἕως 3 δοκίμους. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ ἐν ἔτει 1909 ἐκδοθὲν Συγγίλιον, καὶ οἱ μετ' αὐτὸ τῷ 1911 ψηφισθέντες Γεν. Κανονισμοὶ ὀρίζουσιν εἰς 6 κατ' ἀνώτατον ὅρον τὸν ἀριθμὸν τῶν προσώπων τοῦ Κελλιωτικοῦ Ἰδρυμάτος, αποτελοῦντος μικρὸν ὅσον μίαν οἰκογένειαν, Κοινόνβιον.

Ἰδρύματα τοῦ τύπου τούτου ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ὑπάρχουσιν ἐν ὅλῳ 204. Ἐκ τούτων εἶναι 154 Ἑλληνικά, 31 Ρωσικά, 12 Ρουμανικά, 6 Βουλγαρικά καὶ 1 Γεωργιανόν. Ἐξαιρουμένων τοῦ Γεωργιανοῦ καὶ τῶν Ρωσικῶν, ὧν πολλὰ ἀριθμοῦσι παρανόμως δεκάδας ὅλας μοναχῶν, τὰ λοιπὰ πάντα ἔχουσι τὸν νόμιμον ἀριθμὸν προσώπων τ.ἔ. οὐχὶ ἀνώτερον τῶν 6.

Οἱ τοῦ Κελλιωτικοῦ βίου ὑποχρεοῦνται νὰ ἀποζῶσιν ἐκ τῆς καλλιέργειας τῆς γῆς τοῦ Κελλίου καὶ ἐκ τοῦ ἐργοχείρου αὐτῶν, Ζωγραφικῆς, Ξυλογλυπτικῆς, Πλεκτικῆς κ.λ.π. Οὕτω δὲ καὶ ἀποζῶσι πάντες οἱ ἄλλοι Κελλιῶται, πλὴν τῶν Ρώσων.

4. Καλύβη. Εἶδομεν ὅτι καλύβαι καλοῦνται αἱ μεμονωμέναι μικραὶ κατοικίαι, ὧν τὸ ἐν εἶδει κώμης τοπικὸν σύνολον ἀποτελεῖ τὴν ιδιόρρυθμον Σικήτην. Αἱ Καλύβαι αὗται παραχωροῦνται ὑπὸ τῆς Μονῆς εἰς τρία πρόσωπα κατὰ σύστημα διαδοχῆς, ὅπως καὶ εἰς τὰ Κελλία, χωρὶς ὅμως μὴ ὑπάρχει συμπληρωματικὴ συνοδεία. Πλὴν ὅμως τῶν εἰς Σικήτας συντεταγμένων

Καλυβῶν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἀπομεμονωμέναι, ἀλλήλων τε καὶ τῆς Μονῆς ἀπομεμακρυσμέναι, αἵτινες δίδονται πρὸς κατοικίαν εἰς ἓν ἢ δύο τὸ πολὺ πρόσωπα ἄνευ διαδοχῆς, πρὸς ἰσόβιον κατοικίαν.

5. Κάθισμα εἶναι μικρὰ Καλύβη εἰς τὴν ὁποίαν κατοικεῖ εἰς μόνος Μοναχός, ὅστις ἐπὶ ὠρισμένῳ τιμήματι λαμβάνει ἰσοβίως καὶ διακονίαν ἄρτου ἐκ τῆς Μονῆς.

6. Ἡ συχαστήριον εἶναι κάθισμα ἀπομεμακρυσμένον τῆς Μονῆς καὶ ἄλλων Ἰδρυμάτων ἐν ἐρήμῳ καὶ συνήθως ἀπροσίτῳ τόπῳ. Εἶναι ἡ αὐστηροτέρα μορφή τοῦ μοναστικοῦ βίου.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἑξ ἑκάστης τῶν Μοναστῶν ὑπάρχουσι καὶ οἱ λεγόμενοι Καβιῶται. Οὗτοι εἶναι ρασοφόροι, εἰς οὐδὲν Ἰδρυμα μοναστικὸν ἀνήκοντες, εἴτε ὡς ἐκδεδιωγμένοι ὑπὸ τῶν Μοναστηρίων, εἴτε ὡς ἐξωθεν ὑπείσελθόντες. Τοὺς τοιούτους οἱ Κανονισμοὶ χαρακτηρίζουσιν ὡς ἀλήτας καὶ διατάσσουσι τὴν ἐκδίωξιν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους.

Ἐκ τῆς ὡς ἄνω ἐρμηνείας τῶν πραγμάτων καταφαίνεται, ὅτι ἐκάστη Κυρίαρχος Μονὴ ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὴν πολιτείαν αὐτοδιοίκητον, ἔχουσα ὑφ' ἑαυτὴν ἄλλα μοναστικά, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια καὶ λοιπὰ μοναστικά ἱδρύματα καθωρισμένου τύπου, με ἐσωτερικὴν σχετικὴν αὐτοδιοίκησιν, προσδίδουσαν εἰς αὐτὰ τὴν μορφήν νομικῶν προσώπων ἰδίου δικαίου. Ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ πάντα τὰ ἱδρύματα ἐκεῖνα, ἅτινα εὐρίσκονται ἐν ἀπολύτῳ ἐξαρτήσῃ ἀπὸ τῆς Κυρίαρχου αὐτῶν Μονῆς ὥστε νὰ συγχωνεύωνται μετ' αὐτῆς διοικητικῶς δὲν δύνανται νὰ συναριθμηθῶσι μετὰ τῶν ὡς ἄνω ἱδρυμάτων, ἀλλὰ λογίζονται καὶ εἶναι παραρτήματα μιάς καὶ τῆς αὐτῆς Μονῆς, ὡς συμβαίνει ἐν τῇ Ρωσικῇ Μονῇ.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΜΕΤΑΞΑΚΗΣ
(«Τὸ Ἅγιον Ὄρος»)

ΚΙΒΩΤΟΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΝ

«...Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς τονίσω, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος καὶ σύμπας ὁ ἑλληνισμὸς ἀποβλέπει πρὸς τὸ Ἅγιον Ὅρος ὡς πρὸς κιβωτὸν τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν παραδόσεων.

Ἐνδεχόμενον νὰ νομίζητε ὅτι τὸ Κράτος δὲν ἐξετίμησε προσηκόντως τὸ Ἅγιον Ὅρος. Τοῦτο δέον ν' ἀποδοθῇ εἰς τὰς περιστάσεις, αἵτινες ἐπηκολούθησαν τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν προσφύγων μᾶς ὑπεχρέωσεν νὰ θέσωμεν χεῖρα ἐπὶ τῶν μοναστηριακῶν περιουσιῶν. Ἡ σκέψις ὅμως τῆς κυβερνήσεως ἀπὸ πολλοῦ ἀποκρυσταλλωθείσα εἰς ἀπόφασιν εἶναι νὰ ἐξασφαλίσωμεν εἰς τὰς μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, οὐχὶ τὴν ἀξίαν τῶν καταληφθέντων κτημάτων, ἀλλὰ τὸ εἰσόδημα τῶν ἀνταποκρινόμενων πρὸς τὴν καθαρὰν πρόσοδον, τὴν ὁποίαν αἱ μοναὶ θὰ προσεπορίζοντο ἀπὸ τῶν κτημάτων τούτων. Οὕτω αἱ μοναὶ θὰ δυνηθοῦν νὰ συνεχίσουν τὴν ἀγαθοποιὸν δρᾶσίν των.

Ἀπὸ τὴν συνεργασίαν δὲ τῶν μονῶν καὶ τῆς κυβερνήσεως θὰ ἐπανιδρυθῇ ἡ Ἀθωνιάς Ἀκαδημία, θὰ ἐχητε τυπογραφεῖον, ὅπου μελετώντες τὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα θὰ δύνασθε νὰ ἐκτυπώνητε τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν καὶ μελετῶν σας, συγχρόνως δὲ θὰ δυνηθῇτε νὰ διοργανώσητε συστηματικώτερον ὡς καλλιτεχνι-

κὴν Σχολὴν Ζωγραφικῆς τὴν διατηρουμένην εὐτυχῶς παράδοσιν τῆς ἀγιογραφίας. Βεβαίως ἡ ἐξέλιξις τοῦ κόσμου δὲν ἀποβλέπει πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον ὅπως πρὸ αἰώνων, ἀλλὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος ἔχει ἐξαιρετικούς λόγους καὶ διεθνῶς εἰμεθα ὑποχρεωμένοι καὶ συμφέρον ἔχομεν ἐθνικὸν νὰ διατηρήσωμεν τὸν μοναχικὸν βίον.

Ἐλπίζω νὰ συμφωνήσουν ὅλοι αἱ μοναὶ εἰς τὸ νὰ καταστήσωμεν τὸ Ἅγιον Ὅρος ὄχι μόνον τὸ κέντρον τοῦ μοναχικοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικὸν τοιοῦτον. Ἰδίως εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀγιογραφίαν καὶ ξυλογραφίαν, ὡς καὶ πνευματικὸν ἐπίσης διὰ τὴν μελέτην τῶν χειρογράφων τῶν ὑπαρχόντων ἐδῶ καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν γενικῶς τῆς θεολογίας.

Ἰδιαίτερος ἐπιθυμῶ νὰ ἐξάρω, ὅτι ἐδῶ κατωρθώσατε νὰ λύσητε τὸ ζήτημα τῆς κοινωνίας τῶν ἐθνῶν διὰ τῆς ἀγαστῆς συνεργασίας ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων. Εἰμαι βέβαιος ὅτι ἡ συνεργασία αὕτη θὰ γίνῃ παράδειγμα εἰς ἡμᾶς τοὺς πολιτικούς, οἱ ὅποιοι δὲν φέρομεν τὸ ράσον, νὰ δώσωμεν τὸ χεῖρ οἱ μὲν εἰς τοὺς δέ, καὶ νὰ τερματίσωμεν τοὺς πολέμους καὶ νὰ ὠθήσωμεν τὸν κόσμον εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ὑψηλῶν δογμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

(«Ὁ Βενιζέλος ἐν Ἀθῶν»)

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Ἐν τοῖς τόποις τοῖς ἔχουσι σημασίαν τινὰ καὶ σπουδαιότητα ἐν τῷ ἱστορικῷ βίῳ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, διὰ τε τὸ παρελθὸν καὶ διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, οὐχὶ τὴν ἐλαχίστην τάξιν κέκτηται τὸ Ἅγιον Ὅρος, τὸ ἀποτελοῦν, ὡς γνωστόν, γεωγραφικῶς τὴν βορειοτάτην τῶν τριῶν, δίκην ἰδιατέρων μικρῶν χερσονήσων ἢ γῆϊνων γλωσσῶν, καθηκουσῶν εἰς τὸ Αἰγαῖον προεκτάσεων τῆς μεγάλης κατὰ τὰ Μακεδονικὰ παράλια ἑλληνικῆς χερσονήσου τῆς καλουμένης Χαλκιδικῆς. Ὡς πρὸς τὸ παρελθόν, ἀφιέντες κατὰ μέρος τὰ κατὰ τὸν Ἀθῶ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πόλεις Ἑλληνίδας (Σάνην, Δῖον, Ὀλόφυζον, Ἀκρόθρον, Θύσσον, Κλεωνάς) ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Μηδικῶν πολέμων, καὶ κατερχόμενοι εἰς τὴν περίοδον ἐκείνην τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας τὴν καλουμένην «ἱστορίαν τοῦ Βυζαντινοῦ ἢ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ», εὐρίσκομεν τὸ Ἅγιον Ὅρος στενῶς συνδεδεμένον μετὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἑλληνικοῦ βίου, ὅστις εἶναι ὁ κυρίως ἐθνικὸς βίος.

Ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν καὶ ἐποψιν ἡ ἱστορία τοῦ

Ἁγίου Ὁρους ἡ ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ 9ου, κυρίως δὲ ἀπὸ τοῦ 10ου καὶ 11ου μ.Χ. αἰῶνος, ἀποτελεῖ σπουδαῖον τμήμα τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας, κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ρηθέντος χρόνου ἀρχομένην περίοδον, τὴν σπουδαιότητα δὲ αὐτὴν διατηρεῖ καὶ ἐν τῇ περιόδῳ τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας τῇ ἐπακολουθησάσῃ τῇ πτώσει τοῦ Βυζαντίου. Αἱ μεγάλοι ἐθνικαὶ περιπέτειαι καὶ συμφοραὶ ἀπὸ τοῦ 15 μ.Χ. αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν, αἱ σπουδαιόταται ἐπενεγκοῦσαι μεταβολαὶ ἐν τῷ καθόλου βίῳ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐλάχιστα ἥψαντο τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐνταῦθα διετηρήθη ὁ μεσαιωνικὸς ἐθνικὸς βίος ἐν πλήρει ζωῇ καὶ αὐτοτελείᾳ παριστῶν ἡμῖν, ἔστω καὶ ὑπὸ τύπον μονομερῆ, ἀναλλοίωτον συνέχειαν τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐν στενῷ τινι χώρῳ, ἐν γωνίᾳ τινὶ τῆς ὅλης περιοχῆς τοῦ ποτὲ μεγάλου Βυζαντινοῦ κράτους.

Ἰκανὰ καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ κράτους τοῦ Βυζαντίου, ἐν μέσῳ τῶν κατ' ἀκολουθίαν τοῦ μεγάλου τούτου γεγονότος ἐπελθουσῶν ἐθνικῶν περιπετειῶν, διετηρήθησαν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κέντρῳ ἐθνικοῦ βίου, διαφυλάττοντα τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους καὶ συνεχίζοντα

τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα κέντρα, ὑπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν ροπὴν τῶν μνημονευθεισῶν ἐθνικῶν περιπετειῶν, ὑπέκυψαν εἰς μεταβολάς, δι' ὧν νέα ἡρξάτο περίοδος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἐλληνικοῦ βίου· τοῦναντίον δὲ τὸ "Ἅγιον" Ὅρος, ὡς κοινωνία καὶ πολιτεία, διετήρησε τὸν βυζαντινὸν χαρακτήρα παντελῶς σχεδὸν ἀναλλοιώτως καὶ ἀνεπηρέαστον ὑπὸ τοῦ χρόνου. «Τόσα πράγματα μετεβλήθησαν ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, μοὶ ἔλεγεν ἀφελῶς καὶ ἀπλοῦκῶς Ἀγιορείτης καλόγηρος· μετεβλήθη ὁ κόσμος ὅλος· πάει ἡ Ἱερουσαλήμ, ἔπεσεν ἡ Κωνσταντινούπολις, κατεστράφη τὸ βυζαντινὸν κράτος, ἀλλὰ τὸ "Ἅγιον Ὅρος μένει ὅπως ἦτο πρὸ χιλίων ἐτῶν».

Τῇ ἀληθείᾳ, μεταβαίνων τις καὶ σήμερον ἐτι εἰς τὸ "Ἅγιον" Ὅρος καὶ μετέχων πνευματικῶς τοῦ βίου τῆς αὐτόθι βιοῦσης ἱερατικῆς κοινωνίας, αἰσθάνεται ἑαυτὸν οἰονεὶ μετατιθέμενον εἰς κόσμον καὶ κοινωνίαν ἀκραίφως Βυζαντινὴν. Οὐ μόνον αἱ δεήσεις καὶ αἱ ἱεροτελεστῖαι καὶ ἡ ἄλλη ἐν τοῖς ναοῖς ἐπικρατοῦσα τάξις, καὶ αὐτὴ ἡ ἱστορία, ὁ ρυθμὸς καὶ ἡ ἄλλη καλλιτεχνικὴ διακόσμησις τῶν ἱερῶν τούτων κτιρίων, καὶ ὁ βίος καθόλου ὁ θρησκευτικὸς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ πολιτεία, καὶ αὐτός, οὕτως εἰπεῖν, ὁ πολιτικὸς καὶ ὁ ἀστικὸς βίος· πρὸς τούτοις δὲ ἡ ζωηρὰ πανταχοῦ διατηρουμένη μνήμη τοῦ Βυζαντίου, αἱ παραδόσεις αἱ συνδέουσαι πρὸς τὸν βυζαντινὸν κόσμον πάντα τόπον ἱερὸν ἐν τῷ Ὄρει, καὶ πᾶν ἴδρυμα σεπτόν, πᾶσα καθόλου ἡ ἱστορία τοῦ τόπου καὶ αὐτὸς ὁ καθημερινὸς βίος μετάγουσι τὸ πνεῦμα εἰς τὸ Βυζάντιον. Ἐν τῇ πνευματικῇ καὶ ἱερατικῇ ἐκείνῃ κοινωνίᾳ τοῦ Ἀγίου Ὁρους οἱ αἰῶνες οἱ χωρίζοντες ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου φαίνονται οἰονεὶ συντεμνόμενοι καὶ ὁ βυζαντινὸς κόσμος, οἱ τοῦ Βυζαντίου βασιλεῖς καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες, ὧν γίνεται καθ' ἐκάστην μνεῖα ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, οἱ «ἀείμνηστοι Βασιλεῖς» τοῦ Βυζαντίου, οἱ ὄντες ἢ θεωρούμενοι κτίτορες καὶ προστάται τῶν ἱερῶν Μονῶν, οἱ μνημονευόμενοι καθ' ἐκάστην ἐν ταῖς εὐχαῖς καὶ δεήσεσι τῶν εὐσεβῶν οἰκητόρων τοῦ Ἀγίου Ὁρους, καὶ πᾶσα ἡ ἄλλη σεπτὴ χορεία τῶν εὐσεβῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀνδρῶν τοῦ Βυζαντίου βασιλεύουσιν ἐτι ἐν τῇ μνήμῃ καὶ τῇ συνειδήσει καὶ αὐτῇ τῇ τέχνῃ τῆς κοινωνίας τοῦ Ἀγίου Ὁρους· καὶ ὅ,τι ἐν τοῖς Χρονικοῖς τῆς Ἱερᾶς Κοινοῦτητος καὶ τῶν ἰδιαιτέρων Μονῶν ἀναγινώσκειται περὶ τοῦ 10, 11, 12 αἰῶνος, αὐτὸ τοῦτο ἀπαράλλακτον καὶ ἀναλλοιώτως εὐρίσκει τις ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει ὑπάρχον περὶ ἑαυτόν.

Οἱ μοναχοί, οἱ πανταχόθεν τοῦ ἐλληνικοῦ κόσμου μεταβαίνοντες ἐνταῦθα καὶ διὰ τῆς ἀτομικῆς συνειδήσεως συνδεόμενοι πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς αἰῶνα, ἐν τῷ Ἀγιορειτικῷ βίῳ, εἰσὶ τέλειοι Βυζαντινοὶ καὶ τὴν συνειδήσιν καὶ τὸν τρόπον αὐτὸν τοῦ διανοεῖσθαι καὶ αἰσθάνεσθαι, χωρὶς ἐννοεῖται νὰ ἐπιλανθάνωνται καὶ τῆς νῦν ἐλληνικῆς πατρίδος, ἐν ταῖς στιγμαῖς τῆς ἐξεγέρσεως τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως αὐτῶν.

Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν λοιπὸν τοῦ ἀκραίφους βυζαντινοῦ θρησκευτικοῦ καὶ πολιτειακοῦ αὐτοῦ βίου, μετὰ τῶν ζωηρῶν ἀναμνήσεων καὶ τῶν πιστῶν παραδόσεων τοῦ Βυζαντίου, τῶν ἱερῶν ἰδρυμάτων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς σωζομένων κειμηλίων, μετὰ τῶν βυζαντινῶν ἀρχιεκτονικῶν καὶ ἄλλων καλ-

λιτεχνικῶν μνημείων τῆς τέχνης, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ 11 καὶ 12 μ.Χ. αἰῶνος ἐναντίον τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν ἐκτισμένων μεσαιωνικῶν πύργων· ἐτι δὲ μετὰ τῶν ἐκ περγαμηνῶν μεμβρανῶν, τὸ πλεῖστον, ἀπαρτιζομένων μοναστηριακῶν βιβλιοθηκῶν· καθόλου δὲ μετὰ τοῦ τοσούτου ἐν αὐτῷ πλήθους βυζαντινῶν ὀνομάτων καὶ πραγμάτων, ἀποτελεῖ ζῶν λείψανον τοῦ βυζαντινοῦ κόσμου, βυζαντινὴν τινα ἱστορίαν ζῶσαν καὶ ἐνεργοῦσαν καὶ εἰκονίζουσαν ἡμῖν, ὑπὸ τύπον καὶ ἔννοιαν μερικὴν, τὸν βίον τὸν ἱστορικὸν τοῦ Βυζαντίου. Τόπος τοιοῦτον ἔχων παρελθὸν καὶ τὸ παρελθὸν τοῦτο ἐν τῷ παρόντι πιστῶς σώζων εἶναι πάντως ἄξιος ζωηροῦ διαφέροντος ἐκ μέρους πάσης Ὁρθοδόξου ἐλληνικῆς κοινωνίας καὶ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἄξιος πάσης προνοίας καὶ φροντίδος ὑπὲρ τῆς ἀσφαλοῦς ἐν τῷ μέλλοντι διατηρήσεως αὐτοῦ.

Ἀλλὰ, δύναται τις νὰ ἀντεῖπῃ, πλὴν τοῦ φύσει ἐγειρομένου παντὶ Ἑλλήνι ὑπὲρ τοῦ τοιούτου τόπου ἡθικοῦ τινος καὶ ιδεώδους διαφέροντος, ἄξιζεν νὰ καταβάλληται ἄλλη φροντίς καὶ ἐνέργεια πρακτικὴ ὑπὲρ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἀπλοῦ τινος μνημείου ἱστορικοῦ, ἱστορικὴν μόνον καὶ ἀρχαιολογικὴν ὑπὸ καθόλου ἐθνικὴν ἐποψὴν σώζοντος· ἄξιαν καὶ σπουδαιότητα, πραγματικὴν δὲ μόνον ὑπὸ ἐποψὴν καθαρῶς ἐκκλησιαστικὴν; Τίς ἡ ἀπέναντι τῶν ζωτικῶν τοῦ ἔθνους συμφερόντων σημασία καὶ σπουδαιότης μονομεροῦς τινος καὶ μονοτόνως συντεταγμένης Βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτείας, ἐκπροσωπούσης, ὑπὸ ἐποψὴν μὲν προόδου καὶ πολιτισμοῦ μᾶλλον τὸ πνεῦμα τῆς στασιμότητος καὶ ἀναχρονισμοῦ, ὑπὸ ἐποψὴν δὲ ἐθνικῆς ζωῆς τὴν στείρωσιν καὶ τὴν μείωσιν τῶν ἡθικῶν καὶ τῶν φυσικῶν ἐτι δυνάμεων τοῦ ἔθνους; Πρὸς ἀναίρεσιν τῶν τοιούτων ἀντιρρήσεων ἀνάγκη τὸ ζήτημα τῆς ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι σημασίας τοῦ Ἀγίου Ὁρους διὰ τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος νὰ ἐξετασθῇ ὑπὸ πολλὰς καὶ διαφορούς ἐπόψεις.

Καὶ πρῶτον, ἀφοῦ ὁμολογουμένως ἡ θρησκεία ἦτοι ἡ ἐλληνικὴ Ὁρθοδοξία τοσαύτην κέκτηται σπουδαιότητα ἐν τῇ ἱστορικῇ γενέσει καὶ ἀναπτύξει τοῦ νεωτέρου ἐθνικοῦ βίου, τὰ κατὰ τὴν ἱερατικὴν κοινωνίαν καὶ πολιτείαν τοῦ Ἀγίου Ὁρους δὲν πρέπει νὰ ἐξετασθῶσιν ἀπλῶς ὑπὸ μονομερῇ θρησκευτικῇ ἐποψί, ἀλλ' ὑπὸ ἐποψὴν γενικὴν ἀναφερομένην εἰς τὸν ἐθνικὸν βίον. Ἡ θρησκεία ἐπὶ αἰῶνας ὅλους, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς μετὰ τὸ 1453, ὑπῆρξε τὸ κύριον στοιχεῖον τοῦ ἐθνικοῦ βίου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οὐχὶ ἐν τῇ λεγομένῃ προόδῳ καὶ ἀναπτύξει αὐτῆς, ἀλλ' ἐν τῇ πιστῇ καὶ ἀναλλοιώτῳ τηρήσει τοῦ καθεστώτος. Καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐποψὴν τὸ ὑγιὲς στοιχεῖον καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐθνικῆς ζωῆς, τὴν συνειδήσιν καὶ τὴν ἱστορικὴν ἐνότητα τῆς τοιαύτης ζωῆς ἀπετέλεσεν ὁ θρησκευτικὸς βίος, ὁ διατηρῶν τὸν ἀρχῆθεν ἐθνικὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ.

Τὸ "Ἅγιον Ὅρος, ὡς καὶ πάντα τὰ λοιπὰ κέντρα τοῦ θρησκευτικοῦ βίου τοῦ Ἑλλήνος συνέσχον καὶ διετήρησαν τὴν ἐνότητα τοῦ ἐθνικοῦ βίου καὶ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ διέσωσαν τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ πρόοδος καὶ ἀνάπτυξις διὰ τὸ ἐλληνικὸν ἦτο ἡ πιστὴ διατήρησις τῶν πατρίων καὶ ἡ εὐσεβὴς ἀφοσίωσις πρὸς αὐτά, καὶ ἐν τῇ φαινομένῃ ἐκείνῃ στασιμότητι τοῦ ἐθνικοῦ βίου καὶ τῇ λεγομέ-

νῶ ἀναχρονισμῷ ὑπῆρχεν ἡ ἀληθὴς πρόοδος καὶ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀναζωογόνησις τοῦ ἔθνους. Οἱ δὲ καὶ σήμερον ἔτι ἐννοοῦντες καὶ ὁμολογοῦντες, ὅτι τὸ κύριον αἷτιον τῆς νῦν καχεξίας τοῦ ἐθνικοῦ βίου εἶναι ἡ κατάπτωσις τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ τοιοῦτου κακοῦ ἐν τῇ ἀναζωογονήσει τοῦ θρησκευτικοῦ βίου καὶ τῇ ἐξάρσει τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος εὐρίσκοντες, ἀναγκαίως ἐν τῷ συστήματι τοῦ Ἁγίου Ὁρους πρέπει νὰ βλέπωσιν οὐχὶ ἀναχρονισμὸν καὶ στασιμότητα καὶ στεῖρωσιν ἐθνικὴν, ἀλλὰ στοιχεῖον ἐμψυχώσεως ἐθνικῆς καὶ ἐπιρρώσεως ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς.

Ἄλλως δὲ ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς

μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους, ἥτις εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους κατ' οὐσίαν, μαρτυρεῖ ὅτι εἰς τὴν ὅλην πνευματικὴν ζωτικότητα τοῦ ἔθνους, τὴν ἔχουσιν πηγὴν κυρίως τὴν Ἐκκλησίαν, οὐκ ὀλίγον συνεβάλλετο τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀποτελοῦν πάντοτε ἰδιαίτεραν δύναμιν καὶ ἐπικουρίαν ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας. Ἀφοῦ δὲ αἱ κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον εἰς τὸν ὅλον τοῦ ἔθνους βίον ἐπελθοῦσαι μεγάλαι μεταβολαὶ οὐδαμῶς ἡλλοίωσαν τὴν ἐσωτερικὴν ζωτικὴν ἐνότητα μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐθνικοῦ βίου, ἡ ἀξία τοῦ Ἁγίου Ὁρους οὐδαμῶς ἐλαττοῦται σήμερον ἐκείνης, ἣν εἶχε κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας.

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΡΟΛΙΑΣ

(«Ἡ ἐνεστῶσα κατάστασις ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει»)

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Τὸν ἐπισκέπτῃ τοῦ Ἁγίου Ὁρους συνοδεύει ἀδιαλείπτως τὸ συναίσθημα τῆς παρουσίας μιᾶς ἀνωτέρας, ἀξιολογικῆς πραγματικότητος. Ἀπὸ αὐτὴν ἀντλοῦν οἱ ἐκλεκτοὶ μεταξὺ τῶν μοναχῶν, ἀνεξαρτήτως βαθμοῦ καὶ μορφώσεως, τὸ φῶς ποῦ φέγγει μέσα εἰς τὴν ψυχὴν των. Αὐτοῦ τοῦ φέγγους σύμβολον εἶναι τὸ φῶς τῶν κανδηλῶν, ποῦ λάμπει ἀκοίμητον μέσα εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ ἀναρίθμητα παρεκκλήσια. Πρὸς τὸ φῶς αὐτὸ συναγωνίζεται ἡ μειλίχια αἰγλή, ποῦ λαμπρύνει τὰς ὕψεις τῶν ἀδελφῶν, ἀπόρροια τῆς κατανικήσεως τοῦ ἑαυτοῦ των διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀτενοῦς στροφῆς πρὸς τὴν σφαῖραν τοῦ ἁγίου. Διότι ἡ πίστις εἰς κάτι τὸ ἀνώτερον εἶναι τὸ μόνον ποῦ κατὰ τὸν Goethe καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἐλευθέρον καὶ παρέχει τὴν μαγικὴν ἐκείνην δύναμιν, ἡ ὁποία κατανικᾷ τὴν πνιγερὰν ἄνοιαν τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου. Αὕτῃ εἶναι ἡ μεγάλη νίκη, διότι προϋποθέτει μεγάλην μάχην. Ὅλα ἐπὶ τοῦ Ἄθω εἶναι δημιουργήματα τῆς πίστεως αὐτῆς καὶ ὅλα ἀνυψώνουν εἰς τὸν ὑπερβατικὸν κόσμον τοῦ ἁγίου, ἄνθρωποι καὶ μορφαὶ εὐσεβείας καὶ ναοὶ καὶ ἔργα τέχνης. Μέσα εἰς τὴν πραγματικότητα αὐτὴν τοῦ ὅλως ἁλλοτρίου δὲν ὑπάρχει χρόνος, διότι τὸ παροδικὸν οὐδεμίαν ἔχει δύναμιν ἐπὶ τῶν ἐσωτάτων βαθμῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐπὶ τῆς οὐσίας, ἐκ τῆς ὁποίας ζοῦν οἱ μοναχοί, οἱ ἀληθινοὶ τοῦλάχιστον.

Ποῖον τὸ μήνυμα, ποῦ ἀναγγέλλει ὁ Ἄθως; Μὲ ἄλλας λέξεις: ποία ἡ σημασία του διὰ τοὺς χρόνους μας, διὰ τὸν ἄνθρωπον, ποῦ ζῇ μέσα εἰς τὴν κρίσιν τοῦ παρόντος; Ὅλοι γνωρίζομεν τὴν κρίσιν αὐτήν. Τὰ γνωρίσματά της εἶναι ἐν συντομίᾳ τὰ ἀκόλουθα: Ἀπώλεια τῆς οὐσίας μας, τοῦ ἀληθινοῦ κέντρου τῆς φύσεώς μας. Ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὸ νόημα τῆς υπάρξεώς μας. Ὑβρις, τ.ἐ. ὑπερτίμησις τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, ἀποκλειστικὴ ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν ἑαυτόν μας, σβύσιμον ὅλων τῶν ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς ἀποτέλεσμα συναίσθημα ἀνεσιότητος, ὁ «κούφιος πόνος τοῦ κενοῦ» κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Stefan George. Σχετικοποίησις καὶ μηδενιστικὴ ἄρνησις τῶν πνευματικῶν ἀξιών, διαφωτιστικὴ ρηχότης, ἀδυναμία ἐσωτερικεύσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ὑπὸ τῆς ψυχῆς καὶ ὡς τελευταία συνέπεια ὅλων τούτων ὁ ἐκμηδενισμὸς τῆς

προσωπικότητος. «Ἐγίναμεν πλέον ξένοι πρὸς τὸ νόημα, ποῦ εἶχε δι' ἡμᾶς ὁ κόσμος», λέγει πολὺ σωστά ὁ Ρίλκε.

Τελοῦμεν ὑπὸ τὸ κράτος τυφλῶν, ἀπροσώπων δυνάμεων, χωρὶς πίστιν εἰς ἀνώτερον, ἄλλογον τάξιν ἐν ὀνόματι ἐνὸς ἀθέου ἀνθρωπισμοῦ, ἢ ἄλλως, ἐν ὀνόματι τῆς αὐτονομίας τοῦ ἀτόμου, τὸ ὁποῖον ἀντλεῖ τὰς ἀξίας του ἀπὸ τὴν αὐθαιρεσίαν τῆς ὑποκειμενικότητός του. Τοιοῦτοτρόπως ἔχασεν ὁ βίος τὴν ἀγιότητά του καὶ τὴν θέσιν τῆς ἀξίας τοῦ ἁγίου, τοῦ ἀνωτέρου καὶ ὅλως διαφορετικοῦ, κατέλαβεν ὁ μηδενισμὸς, τοῦ ὁποίου τὰ κύματα ἐκσποῦν μὲ ἀσυγκράτητον λύσσαν ἐπὶ τῶν θεσμῶν τοῦ βίου, ἐπὶ τοῦ δικαίου, τῆς ἠθικῆς, τῆς κοινωνικῆς ἱεραρχίας καὶ ἐπὶ τῶν ἐρμηνειῶν τῆς πραγματικότητος, ποῦ ἐφιλοτέχνησεν ὁ πόνος τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τῆς θρησκείας, τῆς τέχνης, τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἐπιστήμης. Διὰ τοῦτο «τρομαγμένα καὶ χωρὶς νόημα εἶναι τὰ χρόνια, ποῦ πίσω ἀπὸ τὴν ματαιότητά των δὲν κυβερνᾷ τίποτε τὸ σταθερό». Ἡ προαισθησις τοῦ Goethe, ἡ ἀνησυχία τοῦ Nietzsche, ἡ προφητεία τοῦ Ντοστογιέφσκυ εὐρίσκουν κατὰ τὰς ἡμέρας μας τὴν δικαίωσίν των.

Τὸ μήνυμα τοῦ Ἁγίου Ὁρους πρὸς τὸ παρὸν αὐτὸ συνίσταται εἰς τὴν πρόσκλησιν πρὸς συγκέντρωσιν, πρὸς ψυχικὴν περισυλλογὴν, πρὸς ἐπιστροφὴν εἰς τὸ οὐσιῶδες. Διότι ἐκεῖνο, ποῦ προξενεῖ πρὸ πάντων ἐντύπωσιν ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους, εἶναι ἡ ἐσωτερικότης. Καὶ ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος εἶναι ἡ ἀληθινὴ φύσις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται ὡς ἡ φύσις τῶν ἀγγέλων «διὰ τοῦ στροβίλου τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὸν ἑαυτόν των». Μόνον διὰ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῆς συναντῶμεν τὸ Θεῖον, διότι εὗρεσις τοῦ Θεοῦ σημαίνει κατὰ πρῶτον λόγον εὕρεσιν τοῦ ἑαυτοῦ μας...

Ἀποκαλύψεις γίνονται μόνον εἰς τὸν ἐρημικόν, εἰς ὅποιον ἀποχωρεῖ εἰς τὴν ἔρημον τοῦ ἐνδομύχου κόσμου, ὅπου ὁ θόρυβος τῶν στιγμῶν δὲν καταπνίγει τὴν φωνὴν τοῦ αἰωνίου. Μὲ ἄλλας λέξεις, ἡ ἐσωτερικότης εἶναι ὁ τόπος, ὅπου ἀποκαλύπτεται εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ ἀνώτερον, ἡ πραγματικότης τῆς σφαίρας τοῦ ἁγίου, τοῦ ὁποίου ἡ λατρεία καθιστᾷ αὐτὸν ἐλευθέρον. Διότι ὡς ἔλεγεν ὁ Goethe, ἐλεύθεροι γινόμεθα ὅχι ἐὰν δὲν ἀναγνωρίζωμεν τίποτε ὑπεράνω

ἡμῶν, ἀλλ' ἐὰν λατρεύωμεν μὲ σεβασμὸν κάτι, ποῦ εὐρίσκεται ὑπεράνω μας. Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ μᾶς ἐπαναφέρει εἰς τὴν ψυχικὴν μας πατρίδα, μᾶς βοηθεῖ νὰ ἐπανεύρωμεν τὴν οὐσίαν τῆς φύσεώς μας καὶ νὰ διασώσωμεν τὴν ἀγιότητα τῆς ζωῆς. Ὑπαρξίς χωρὶς βίωμα τοῦ ἀνωτέρου τούτου, χωρὶς ἐσωτερικότητα, χωρὶς ἀγιασμὸν εἶναι κενὴ καὶ ὅπως λέγει κάποιος βα-
θὺς στοχαστὴς τῶν χρόνων μας, στερεῖται καὶ ἐσωτε-
ρικῆς μορφῆς καὶ δυνάμεως πρὸς δημιουργίαν. Οὕτω

θὰ ἡδύνατο κανεὶς νὰ συνοψίσῃ τὸ μήνυμα, ποῦ ἀγ-
γέλλει εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον ὁ Ἅθως, εἰς τοὺς
γνωστοὺς στίχους τοῦ μεγάλου ποιητοῦ:

Γύρισε στὴν ψυχὴ σου παρευθύς,
Τὸ κέντρο ἐκεῖ θὰ ξαναβοῇς.
Γι' αὐτὸ κανένας ἐκλεκτὸς δὲν ἀμφιβάλλει
Καὶ νόμος κανεὶς ἐκεῖ δὲν θὰ σοῦ λείψῃ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΛΟΥΒΑΡΙΣ
(«Ἅθως»)

ΤΑ ΚΑΡΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤΟΥΝΑΚΙΑ

Ἐκεῖ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἅθω, εἰς τοὺς προ-
βούνους τοῦ «Καρμηλίου», ἀρχίζουσι, ἐκτεινόμενα
εἰς ἀπόκρημνον πρὸς τὴν θάλασσαν κατωφέρειαν, τὰ
φοβερά καὶ τὴν θέαν ἀκόμη, «Καρούλια».

Ὅτι ἦτο διὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ τοὺς μοναχοὺς
τῆς ἡ «βαθυτάτης ἔρημος», εἶναι διὰ τὸν Ἅθω καὶ
τοὺς πατέρας του τὰ «φοβερά Καρούλια».

Ἀπὸ τοῦ ὕψους 15-20 μέτρων ὑπὲρ τὴν θάλασσαν
ἀναμένει ὁ ἐγκλειστος ἐρημίτης ὡς «νεοσσὸς κορά-
κων» πότε θὰ διέλθῃ λέμβος τις καὶ ἀποθέσῃ ἐντὸς
τοῦ κρεμαμένου καλαθίου τεμάχιον ἄρτου· καὶ τοῦτο ἐν
καιρῷ γαλήνης. Ἀλλὰ πότε γαλήνη εἰς τὴν Εὐρξο-
φάγον ἐκείνην θάλασσαν; Καὶ πότε χορτασμὸς ἐκ
μέρους πτωχῶν ὀλιέων καὶ λεμβούχων; Ἀλιεῖς καὶ
αὐτοὶ τοῦ ξηροῦ ἐπιουσίου εἰς τὴν ἀκρώρειαν ἐκεί-
νην, ἀνασύρουσιν πρωῒας καὶ ἑσπέρας τὰ «καρούλια»
των, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κενά, ἀφότου τὰς κώπας
ἀντικατέστησαν αἱ μηχαναί, καὶ τὰ δίκτυα, αἱ σαγῆ-
ναι τοῦ πελάγους. Ἐκ τῶν ἀρτοαλιευτικῶν τούτων
καρούλιων προσῆλθεν ἡ τοπωνυμία. Ὡς ὁστρακα
κολλημένα εἰς τὸν ἀλίκυτον βράχον τοῦ ἀκρωτηρίου,
ἀπεκδέχονται τὸν ὑετὸν τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα δροσίωσι
τὴν γλῶσσάν των. Πόσοι ἐξ ἡμῶν, καὶ πόσοι ἀπό
τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης παρερχόμενοι καὶ διαπορευό-
μενοι δὲν κινοῦσι τὰς κεφαλὰς, οἰκτείροντες αὐτοὺς
ὡς ἀπονεννημένους; Ἐχουσι δίκαιον· οἱ ἐκ τῆς γῆς
οὕτω σκέπτονται καὶ ὀμιλοῦσιν· οἱ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
οὐράνια φρονοῦσι καὶ εἰς οὐρανοὺς περιπολεύουσιν,
ἀετοὶ ὑψιπέται αὐτοί, καὶ ἡμεῖς νῆσσαι χαμπερεῖς,
ἀ οὐ δυνάμεθα ποιεῖν γλευάζοντες.

Δοξάζω τὸν πανάγαθον Θεὸν ὅτι μὲ ἤξιωσε τοι-
ούτου προσκυνήματος καὶ τοιαύτης ἀναστροφῆς καὶ
ἐπικοινωνίας πρὸς τοὺς ἁγίους αὐτοὺς πατέρας, τὰ
ζῶντα κειμήλια τοῦ ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ.

Δὲν θὰ εἶπω ὑπερβολὴν ἂν ὀνομάσω αὐτοὺς «πε-
τεινὰ τοῦ οὐρανοῦ», διότι μόνον πρὸς αὐτὸν ἀτενίζουσι
καὶ νοερώς εἰς αὐτόν, ὡς προέφην, περιπολοῦσι.

Διὰ ζῶντας εἰσέτι ἀνθρώπους δὲν εἶναι ὠφέλιμον
νὰ ἐξιτορή τις τὰς ἀρετὰς των, διότι καὶ εἰς τὴν τα-
πεινοφροσύνην αὐτῶν προσκρούει καὶ ἐνδεχόμενον
ὡς ἄνθρωπος νὰ λανθασθῇ εἰς τὴν προοπτικὴν του.
Ὁ Κύριος ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητάς του «μηδενὶ εἰ-
πεῖν τὸ γεγονός ἕως ὃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου κ.λ.π.»

καὶ οἱ σοφοὶ ἡμῶν πρόγονοι «μηδένα πρὸ τοῦ τέλους
μακαρίζε». Διὰ τοῦτο συνολικῶς περὶ αὐτῶν ὁμιλῶ
καὶ θέλω ὁμιλήσῃ ἀναφορικῶς τῆς πνευματικῆς των
ἐργασίας.

Εἶδον ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς ἀδελφούς αὐτοὺς ἐν
τοῖς ἐρημητηρίοις των, οἱ πλεῖστοι παρήλικες καὶ

ἐκ τῆς σκληρᾶς ζωῆς κατεσκληρότες, στυγνοί, ἀλλὰ
γλυκεῖς τὴν ὕψιν καὶ πρόσχαροι, ὑποδέχονται τοὺς
σπανίους ἐπισκέπτας μὲ εὐπροσηγορίαν καὶ στενο-
χωροῦνται, διότι ἀποροῦντες τῶν πάντων, δὲν δύναν-
ται νὰ περιποιηθῶν ἔστω καὶ στοιχειωδῶς αὐτούς.

Αἱ περισσότεραι καλύβαι καὶ τὰ σπήλαια δὲν ἔχουν
ἐκκλησιδία καὶ οὕτως ἀναγκάζονται οἱ δυνάμενοι νὰ

μεταβαίνουν εἰς γειτονικὰς διὰ τὰς λειτουργίας καὶ μεταλήψεις...

* * *

«Τὰ Κατουνάκια» ἢ μᾶλλον «Καντουνάκια», εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀκρόρειαν (Καντοῦνι) τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τοῦ Ἁθῶ.

Τριάκοντα περίπου οἰκίσκοι, μετὰ πεντηκοντάδος οἰκητόρων κατεσταρμένοι εἰς τὸ πρηνὲς ἀπὸ τοῦ «Καρμηλίου» καὶ μέχρι Μικρᾶς ἁγίας Ἀννης καὶ «Καρουλίων» στεροῦνται ἐπιγείου παρηγορίας, καὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ οὐρανόθεν ἀπεκδεχόμενοι.

Ἡ προσέχουσα αὕτη βραχῶδης περιοχὴ τοῦ Ὄρους τυγχάνει φυσικῶς ἄνδρος, τῶν ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἁθῶ καὶ κάτωθεν ὕδατοφόρων στρωμάτων ἐκχυνόμενων πρὸς τὰς ἐκατέρωθεν χαράδρας τῆς «Ἀγ. Ἀννης» καὶ τῆς «Κερασιᾶς». Πολλάκις οἱ πατέρες τῶν Κατουνακίων καὶ μὲ ὑπερβολικοὺς κόπους ἀνέσκαψαν τοὺς βράχους εἰς τὰ κοιλάματα πρὸς εὕρεσιν ὕδατος, ἀλλ' εἰς μάτην, καὶ ἤδη ἀρκοῦνται εἰς τὰς μικρὰς δεξαμενὰς ὀμβρίου τοιοῦτου, πρᾶσπαθοῦντες διὰ πενιχρῶν μέσων καὶ πλουτίζουσιν αὐτάς.

Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ τὸ ὑστέρημα τοῦ ἐνὸς ἀναπληροῦ ἢ φιλαδελφία τοῦ ἄλλου, καὶ παρατηρεῖται μεταξὺ αὐτῶν ἡ ἀμιλλα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης πρὸς μετὰδοσιν καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὑστερήματος.

Συμβαίνει πολλάκις ἐκ τῶν γειτονικῶν Μονῶν νὰ στέλλωνται πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοὺς ψυχία τινὰ ἐλεημοσύνης, καὶ ἡ διανομὴ δυσχεραίνεται ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ὅλοι καθυστεροῦν εἰς τὴν προσέλευσιν καὶ λῆψιν τοῦ μεριδίου των, μήπως ἐξ αἰτίας των στερηθῇ ὁ γείτων ὁ συνερημίτης καὶ συνασκητής των, καὶ τίς οἶδε πόσοι ἐξ αὐτῶν τὸ λαμβάνουσιν, ἵνα τὸ προωθήσωσι πρὸς τὸν «ἄγιον Βασίλειον» ὅπου τὸ

πτωχοκομεῖον τῆς ἐρήμου.

Ἐχουσι καὶ οἱ ἐρημίται πατέρες τοὺς πτωχοὺς των καὶ τοὺς γηροκοιμώμενους των, ἐκεῖ πάνω εἰς τὰ ἐρείπια τῆς «οὐρανοπόλεως» ὑπὸ τὸν Ἁθῶνα, μακρὰν πάσης ἐπικοινωνίας, ζοῦν ἐν σπηλαίοις δέκα τρεῖς μοναχοὶ Ἕλληνες καὶ Ρουμάνοι, ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ, μὲ μόνην τὴν ἐλπίδα ἐπὶ τὸν Κύριον καὶ παρηγορίαν τὸν ἐξ ἁγ. Ἀννης φιλαδελφώσαντος πατέρα Στέφανον, μεταφέροντα αὐτοῖς ὅτε μὲν ἐπὶ ράχεως ὅτε δὲ διὰ τοῦ ὄναριου του τὴν πολυτέλειαν τοῦ «παξιμαδίου», τὸ ὁποῖον ἐνίοτε αἱ Ἱ. Μοναί, ἀλλὰ πάντοτε οἱ γείτονες πτωχοὶ ἀσκητὰὶ στέλλουσι πρὸς τοὺς ἀδελφούς των. Καὶ τί τὸ παρ' αὐτῶν ἀντάλλαγμα; εὐχαριστίαι θερμόταται, εὐχαὶ ἀκατάπαυστοι πρὸς Κύριον ὑπὲρ ζώντων καὶ τεθνεώτων, τῶν ἐλεούντων καὶ παντὸς τοῦ κόσμου.

Βλέπει ὁ προσεκτικὸς παρατηρητής, εἰς τοὺς μὲν σχηματισμένους κάλους ἐπὶ τῶν χειρῶν ἀπὸ τὰς ἀμετρήτους καὶ κάθε ἡμέραν καὶ νύκτα γονυκλισίας, εἰς τοὺς δὲ φθαρέντα τὸν καρπὸν τοῦ ἀριστεροῦ ἀντίχειρος ἀπὸ τὸ «κομποσχοῖνι» τῆς προσευχῆς, εἰς πάντας δὲ ἀνεξαρτήτως φυλῆς τὴν ἄκραν ἀγάπην.

Ἄς ἔλθουν λοιπὸν οἱ τοῦ κόσμου φιλόσοφοι, οἱ θεωροῦντες τὸν χριστιανικὸν πολιτισμὸν ἀνεπαρκῆ, πρὸς εἰρηναίαν συμβίωσιν τῶν οἰκητόρων τῆς γῆς, καὶ ἃς ἐξηγήσουν τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς ἀδελφικῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης καὶ ἃς κρίνουν μεταξὺ τοῦ σημερινοῦ καταντήματος «τῆς πάλης τῶν τάξεων», εἰς ὃ ἔφερον τὴν ταλαίπωρον ἀνθρωπότητα τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος αἱ προοδευτικαὶ ἰδέαι καὶ τῆς καθυστερημένης εὐαγγελικῆς θεωρίας «μὴ τὸ τοῦ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος».

ΓΑΒΡΙΗΛ

Καθηγούμενος Ἱερᾶς Μονῆς Διονυσίου
(«Ἑλληνικὴ Δημιουργία»)

Ο ΠΕΛΩΡΙΟΣ ΣΜΑΡΑΓΔΟΣ

«Ἀπὸ τὰ ὄψωματα τῶν Καρυῶν βλέπουμε τὴν κορυφὴν τοῦ Ἁθῶ νὰ πετιέται πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ τρυπᾷ τὰ σύννεφα, πέτρινη λόγχη ποῦ φρουρεῖ τὸ μυστικισμόν, ἐνῶ ξεκινᾷ ἀπὸ τὰ πόδια του καὶ ἀπλώνεται γύρω μὲ βελουδένια μαλακότητα ὅλος ὁ σμαραγδένιος Ἁθῶς τῶν μοναστηριῶν. Τὰ μαλακὰ ἐκεῖνα κύματα γῆς, ποῦ δὲν ἔχουν τίποτε ἀνώμαλο, τίποτε πέτρινο καὶ τίποτε γυμνὸ, κατεβάζουν ὥς τὸ ἀκρογιάλι τίς δασωμένες βαθύτατες χαράδρες τους. Ἀκηλίδωτη γαλάζια θάλασσα λούζει τὸν πελώριον αὐτὸ σμάραγδο. Μακρὰ, ἴσκιοι γαλανοὶ — ἡ Θάσος, ἡ Ἰμβρος, ἡ Αἴγιος. Ταξιδεύουμε γιὰ τὸ Βατοπέδι. Ἡ ἴδια παντοῦ ἀποπνικτικὴ φυτεία. Ὅλα σκεπασμένα. Κανένα ξέφωτο. Κανένα χωράφι. Πουθενὰ πεδιάδα. Δέντρα καὶ θάμνοι πλεγμένοι, στενοχωρημένοι, πνιγμένοι, ζητοῦν διάστημα γιὰ νὰ σαλέψουν. Μόνο οἱ καστανιές, λεπτὲς κολῶνες, ξεφεύγουν καὶ παίζουν ἐλεύθερα τὰ πλατεῖα φύλλα τους στὸν ἀέρα καὶ στὸν ἥλιο, πλέκοντας τὰ τόξα κάτω ἀπὸ τὰ ὁποῖα περνῶμε. Κάθε τόσο χάσκει μπροστὰ μας καὶ μιὰ ἀπὸ τίς ἀμέτρητες δασολαγκαδὲς τοῦ Ἁθῶ. Ὁρμητικὲς

καὶ βαθύτατες, κατεβαίνουν γκρεμίζοντας τὴν καστανιά, τὸ ρεῖκι, τὴν βελανιδιά, τὴν ὀξεία, τὴν κονμαριά, τὸν πλάτανο. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ, στὸ δρόμο, μιὰ βρυσούλα σταλάζει γιὰ τὸν ὁδοιπόρο. Τὸ κτίριό της πάντοτε μεγάλο, μὲ σταυρούς, χρονολογίες καὶ τάσι. Τὸ νερό, δάκρυ. Ὁ ἐρημίτης μολαταῦτα ποῦ πέρασεν ἀπὸ κεῖ ἔβρεξε τὴ γλῶσσά του. Μέτρησε καλὰ τίς λίγες στιγμὲς ποῦ τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ξεκουραστῇ μέσα στὴν πελώρια αὐτὴ καὶ σκοτεινὴ στοὰ τῶν φύλλων. Ἐπειτα, ὅταν εἶδε πὼς οἱ καλὲς στιγμὲς γίνονται πολλὲς — πολυτέλεια — φορτώνεται πάλι τίς σαρὰντα ὀκάδες τοῦ σάκκου του μὲ τὰ ψώνια, καὶ μὲ τὰ πατημένα του παπούτσια ξεκινᾷ. Κάθε βρῦση θὰ ξεκουράζῃ καὶ μιὰν ἀπὸ τίς μαῦρες αὐτὲς σκιές. Δὲν ἀποκοιμιοῦνται ποτέ. Ποῦ καιρὸς γιὰ τὸ σῶμα. Ἡ ὥρα κωλᾷ, ὁ δρόμος εἶναι μακρὸς, καὶ πρέπει νὰ φύγουν ἀμέσως. Ξαναμαζεύουν τὰ κόκκαλά τους καὶ, χαιρετώντας τὸ διαβάτη μ' ἓνα σβησμένο κίνημα τῆς κεφαλῆς, χάνονται».

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
(«Ἁγιον Ὄρος»)

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΕΥΛΟΓΙΑΣ*

(ΕΠΙ ΤΗ ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΔΙ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΩ ΛΑΥΡΑΣ ΤΟΥ ΑΓ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ)

Τὸ ἀρχαιότερον χρονικόν μας διηγεῖται, ὅτι ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας Ἰαροσλαύου τοῦ Σοφοῦ κάποιος εὐσεβὴς λαϊκὸς (μερικὰ χειρόγραφα ἀναφέρουν ὅτι ὠνομάζετο Ἀντίπας) ἀπὸ τὴν πόλιν Λιοῦμπετς, τῆς ἐπαρχίας Τσερνίγοβ, ἔκαμεν εὐσεβῆ ὁδοιπορίαν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος Ἀθω. Εἰς μίαν ἀπὸ τὰς Μονὰς τοῦ Ἀθω ἐκάρη μοναχός, λαβὼν τὸ ὄνομα Ἀντώνιος. Ὁ ἡγούμενος ποὺ τὸν ἔκειρεν, ἀφοῦ τὸν καθωδήγησε καὶ τὸν ἐμύησεν εἰς τὴν ἀσκητικὴν ζωὴν, τοῦ εἶπεν: «Ὑπαγε εἰς τὴν Ρωσίαν πάλιν καὶ ἔσο ἡ παρὰ τοῦ Ἁγίου Ὄρους εὐλογία, διότι πολλοὶ μοναχοὶ ἔχουν νὰ γίνουν ἀπὸ ἐσέ» καὶ ἀφοῦ τὸν ἠλόγησεν ἀπέλυσε τὸν Ἀντώνιον μὲ τὰς λέξεις: «Ὑπαγε ἐν εἰρήνῃ». Ὁ Ἀντώνιος, ἐπανακάμψας εἰς τὴν Ρωσίαν, ἔφθασεν εἰς τὸ Κίεβον καὶ ἐγκατεστάθη εἰς σπήλαιον, «διατελὼν ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις καὶ ἐν προσευχαῖς». Ὁ χρονογράφος μαρτυρεῖ, ὅτι «ὁ Ἀντώνιος ἐδοξάσθη ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Ρωσίας... καταστὰς γνωστὸς τοῖς πᾶσι καὶ σεβαστός». Οἱ ἀδελφοὶ συνηθοίσθησαν περὶ τὸν ὅσιον Ἀντώνιον καὶ ἔκτισαν τὸν ναὸν τοῦ Σπηλαίου καὶ κελλία. Ἐπειτα ὁ Ἀντώνιος συνεκέντρωσε τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς εἶπεν: «Ὁ Θεὸς σᾶς συνεκέντρωσεν, ἀδελφοί μου, καὶ εἴσθε ἀπὸ τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Ὄρους... εἴη ἡ εὐλογία ἐφ' ὑμᾶς, ἡ πρώτη παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ δευτέρα παρὰ τοῦ Ἁγίου Ὄρους». Ὁ Ἀντώνιος, ἀφοῦ ἐτοποθέτησε τὸν μαθητὴν του ὅσιον Βαρλάμ ἡγούμενον τῶν ἀδελφῶν, ἀπεσύρθη εἰς ἐρημητήριον. Οἱ ἀδελφοί, ὅταν ἠϋξήθη ὁ ἀριθμὸς των, ἔλαβον τὴν ἄδειαν τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου καὶ ἔκτισαν ἄνωθεν τοῦ σπηλαίου «τὸ μικρὸν ναΐδιον» τῆς Κοιμήσεως. Ἐπειτα ἐκτίσθη καὶ ἡ ἄνωθεν τοῦ σπηλαίου Μονὴ μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου, ὁ ὁποῖος εἶπε τότε: «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς πάντων ἔνεκεν καὶ ἡ εὐχὴ τῆς Ἁγίας Θεοτόκου καὶ τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει πατέρων εἴη μεθ' ὑμῶν». Ἐστὶ ἰδρῦθη ἡ Μονὴ Πετσέρσκη, «ἡ πρώτη μονὴ πασάντων Ρωσιῶν», ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ τὸ Ἁγιολόγιον («Πετσέρσκι» (=τοῦ Σπηλαίου)). Ὁ χρονογράφος τελειώνει τὴν διήγησίν του περὶ τῆς ιδρύσεως τῆς Μονῆς ὡς ἑξῆς: «Ἡ Μονὴ Πετσέρσκη, λοιπόν, ἔλκει τὴν καταγωγὴν της ἀπὸ τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Ὄρους». Ὑστερα ἀπὸ τὸν ὅσιον Βαρλάμ, καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου, διετέλεσεν ἡγούμενος ὁ ὅσιος Θεοδόσιος.

Τὸ Ἁγιολόγιον («Πετσέρσκι») μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἐπῆγεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος δύο φορές: τὴν πρώτην φορὰν ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Ἀγ. Βλαδιμήρου τοῦ ἱσαποστόλου. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἁγιολογίου, ὁ Ἀντώνιος ἀφοῦ ἐκάρη μοναχός ἐν Ἀθῶ, «ἐν παντὶ εὐαρεστῶν τῷ Θεῷ... ἡσκήτευσεν ἐν ὑποταγῇ καὶ ὑπακοῇ». Τὸ Ἁγιολόγιον μεταδίδει τὴν προτροπὴν τοῦ ἡγουμένου πρὸς τὸν ὅσιον Ἀντώνιον

ὡς ἑξῆς: «Ἀντώνιε, ὕπαγε πάλιν εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ ἔσο ἐκεῖ τοῖς ἄλλοις εἰς προκοπὴν καὶ ἐδραίωσιν, ἔσο ἡ εὐλογία τοῦ Ἁγίου Ὄρους». Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἁγίου ἡγεμόνος Βλαδιμήρου ὁ ὅσιος Ἀντώνιος ἐπῆγε πάλιν, κατὰ τὸ Ἁγιολόγιον, εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ τότε «εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἡγούμενον (τῆς μονῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἔζη ὁ Ἀντώνιος): «Στείλε τὸν Ἀντώνιον εἰς τὴν Ρωσίαν, διότι τὸν χρειάζομαι». Ὁ ἡγούμενος ἐκάλεσε τὸν Ἀντώνιον καὶ τοῦ εἶπεν: «Ἀντώνιε, ὕπαγε εἰς τὴν Ρωσίαν πάλιν, διότι οὕτω θέλει ὁ Θεός, καὶ ἔσο ἡ εὐλογία τοῦ Ἁγίου Ὄρους...».

Ἐτσι ἤρχισαν οἱ δεσμοὶ μας μὲ τὸν Ἀθῶ. Ὁ ὅσιος Ἀντώνιος Πετσέρσκι, ὁ πρῶτος θεμελιωτὴς τοῦ ρωσικοῦ ἀσκητισμοῦ, ἔφερεν εἰς τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Πιστεύομεν ὅτι ἡ ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ εὐλογία αὐτῆς ζῇ καὶ ἐνεργεῖ πάντοτε, ἀγιάζουσα μέχρι σήμερον, μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, τὴν πλήρη χάριτος ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μας. Κληρονόμοι τῆς εὐλογίας αὐτῆς ὑπῆρξαν οἱ μοναχοὶ μας, δι' αὐτῶν δὲ μετεδίδετο αὕτη εἰς ἅπασαν τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία, φυλάττουσα ἀναλλοίωτον τὸν θησαυρὸν τῆς ἐν Χριστῷ κεχαριτωμένης ζωῆς καὶ τὴν προσήλωσιν εἰς τὰς ὑποθήκας τοῦ Χριστοῦ, ἀνατρέφει τὰ τέκνα της μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀληθείας.

Οἱ ἐν ἀσκήσει διαλάμψαντες πατέρες μας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου Πετσέρσκι μᾶς ἐδίδασκον καὶ μᾶς διδάσκουν τὴν χριστιανικὴν κατὰ Θεὸν ζωὴν, μεταδίδοντες ἀλληλοδιαδόχως τὴν ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ εὐλογίαν τῶν μεγάλων πατέρων τοῦ Ἀθῶ, τὴν ὁποίαν ἔφερεν εἰς τὴν χώραν μας ὁ ὅσιος Ἀντώνιος Πετσέρσκι. Ἡ εὐλογία αὐτῆς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τὴν ὁποίαν ἐκόμισεν ὁ ὅσιος Ἀντώνιος, ταχέως ἔφερε πλούσιον καὶ πλήρη χάριτος καρπὸν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ μοναχισμοῦ μας, πρὸ πάντων εἰς «τὴν πρώτην μονὴν τῆς Ρωσίας», εἰς τὴν Λαύραν τοῦ Σπηλαίου, μέσω δὲ τῶν μοναχῶν καὶ εἰς τὴν ζωὴν ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας μας. Οἱ μοναχοὶ τῆς Λαύρας τοῦ Κιέβου ἐκόμιζον καὶ διέδιδον τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ εἰς ὅλας τὰς γωνίας τῆς χώρας μας. Πολλοὶ ἐπισκοπικαὶ ἔδραι κατελαμβάνοντο ὑπ' αὐτῶν. Διετέλεσαν δὲ οὗτοι καὶ ἡγούμενοι πολλῶν μονῶν.

Οἱ δεσμοὶ μας μὲ τὸν Ἀθῶ ἐνισχύοντο καὶ ἀνεπτύσσοντο. Ἀπὸ τὸν ἱβ' αἰῶνα ἐνισχύονται αἱ Ἀθωνικαὶ παραδόσεις εἰς τὴν Λαύραν τοῦ Κιέβου. «Εἶναι πολὺ πιθανόν, γράφει ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Ε.Ε. Γκολουμπίνσκι, ὅτι ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ μοναχισμοῦ μας ἤρχισαν καὶ αἱ ὁδοιπορίαι ἀπὸ τὴν χώραν μας εἰς τὸν Ἀθῶ ὠρισμένων μοναχῶν, διὰ νὰ μονάσουν ἐκεῖ» (Ἱστορία τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, τόμ. Α', Μ., 1904, σελ. 742). Ἀπὸ τὸν ἱβ' αἰῶνα ἐγκαθίστανται Ρῶσοι μοναχοὶ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος καὶ εἰς τὴν Μονὴν τῆς Θεοτόκου («Εὐλουργού»), ὅπου ἡσκήτεον μοναχοὶ

* Τὸ παρὸν ἄρθρον ἀναδημοσιεύεται, μὲ ἐλαχίστας παραλείψεις, ἀπὸ τὸ περιοδικὸν τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, τεύχος 3, ἔτος 1963, σ. 59—68.

μας μεσιτεύοντες εὐλαβῶς ὑπὲρ τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ Χώρας.

Κατὰ τὴν παροῦσαν πρώτην περίοδον τῆς ἱστορίας μας ἡ χριστιανικὴ ζωὴ ὀρισμένων προσώπων τῆς χώρας μας ἐξικνεῖτο εἰς μεγάλα ὕψη. Αὐτὸ μαρτυρεῖ καὶ ἡ πρωτότυπος χριστιανικὴ γραμματεία μας τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. Τότε ὑπῆρχον οὐκ ὀλίγοι ἐθνικοὶ μας πνευματικοὶ συγγραφεῖς καὶ θεολόγοι. Χρονικὰ καὶ βιογραφίαι ἁγίων, περιγραφαὶ ὁδοιποριῶν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἡθικά, λειτουργικά, δογματικά καὶ φιλοσοφικά ἔργα ἐξήρχοντο ἀπὸ τὴν γραφίδα τῶν εὐσεβῶν συγγραφέων. Μεγάλῃ γνῶσις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τῶν ἔργων τῶν ἁγίων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος, διεισδυτικὴ κατανόησις τῶν ἀληθειῶν τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ζωῆς καὶ βαθεῖα γνῶσις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, φλογερὸς πατριωτισμός, θερμαὶ ἐκκλήσεις ὑπὲρ τῆς ἐνότητος καὶ τῆς εἰρήνης διακρίνουν τὰ προϊόντα αὐτῶν τῶν κεχαριτωμένων παιδαγωγῶν τοῦ πνεύματός μας.

Οἱ ἱεράρχαι καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς Ρωσίας τοῦ Κιέβου ἄφησαν εἰς τὰς ἐπομένους γενεὰς τῶν Ρώσων πιστῶν μεγάλην, πλουσίαν κληρονομίαν ἀθανάτων πνευματικῶν ἀξιών. Οὗτοι μετέδωσαν μὲ τὴν κληρονομίαν αὐτὴν καὶ τὴν δύναμιν τῆς εὐλογίας τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Εὐγνώμονες πάντοτε πρὸς αὐτούς, ἐνθυμούμεθα μὲ εὐγνωμοσύνην καὶ τοὺς μεγάλους διδασκάλους των, τοὺς ὁσίους Ἀθωνίτας πατέρας.

Κατὰ τὰ ἔτη τῶν μεγάλων ἐσωτερικῶν δοκιμασιῶν καὶ δεινῶν, ποὺ προσέκλυσεν ἡ ταταρομογγολικὴ εἰσβολή, δὲν ἀπωλέσθησαν οἱ καλοὶ σπόροι τῆς πίστεως καὶ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, τοὺς ὁποίους ἔσπειραν οἱ εὐσεβεῖς ἀσκηταὶ κατὰ τὴν προηγουμένην ἐποχὴν. Κατὰ τὴν πλήρη ταραχὴν καὶ δεινοπαθημάτων ζωὴν οἱ σπόροι αὐτοὶ παρήγγον καλοὺς καρπούς, οἱ ὁποῖοι ἔδωσαν εἰς τοὺς προγόνους μας τὴν δύναμιν νὰ ἀνθέξουν, νὰ μὴ ἀπολεσθῶν καὶ νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὴν πνευματικὴν καὶ φυσικὴν δουλείαν. Τοιούτοτρόπως ἡ Ρωσία, ἀναλαβούσα ὅλον τὸ βάρος τῆς ταταρομογγολικῆς εἰσβολῆς, ἔσωσε διὰ τὰς μελλοντικὰς γενεὰς τὴν πολυτίμον πνευματικὴν κληρονομίαν καὶ ὅλης τῆς Εὐρώπης. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν (κυρίως ἀπὸ τὸ δεύτερον ἡμῖς τοῦ ἰγ' αἰῶνος μέχρι τῶν μέσων τοῦ ιδ' αἰῶνος) αἱ σχέσεις τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν χριστιανικὴν Ἀνατολὴν καὶ τὸν Ἀθῶν κατέστησαν δυσχερεῖς.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῶν λίαν δυσμενῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν, ἡ πνευματικὴ ζωὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ταταρομογγολικῆς κατοχῆς δὲν ἐστέρησε, δὲν ἐσβυσε παντελῶς, ὑπέκλειε, λάμπουσα ἐνίοτε ἰσχυρῶς εἰς τὰς μονὰς καὶ εἰς πολλὰς πόλεις καὶ χωρία τῶν ἐκτεταμένων περιοχῶν τῆς τότε Ρωσίας. Πολλοὺς ἁγίους ἔδωσε καὶ αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἡ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, βεβαιούσα τὴν ἀθάνατον καὶ πλήρη χάριτος ζωὴν της. Οἱ Ρῶσοι ἅγιοι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἤμποροῦν νὰ ὀνομασθῶν κατ' ἐξοχὴν πατριῶται τῆς Ἐκκλησίας. Ἰσχυρὸς ἀφυπνιστὴς καὶ πλήρης χάριτος παιδαγωγὸς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πατριωτικοῦ φρονή-

ματος ὑπῆρξε τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὁ ὅσιος Σέργιος Ραντονέσκυ. Ἡ ζωὴ του καὶ ἡ ἀσκήσις του ἄφησαν ἔχνη καὶ ἔδωσαν πλούσιον καρπὸν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Ὁ ὅσιος Σέργιος διεπαιδαγώγησε πολλοὺς μαθητάς, ἰδρυτάς ἱερῶν μονῶν εἰς τὴν χώραν μας καὶ ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀγάπης καὶ τῆς προσευχῆς διαλάμψαντας, καὶ μέχρι σήμερον ἐμπνέει τοὺς Ρώσους πιστοὺς τὸ κεχαριτωμένον πνεῦμα τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἔργων του. Δὲν ἀποθνήσκει ἡ ζωὴ διαδοχὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πατριωτικοῦ ἡρωϊκοῦ ἔργου τοῦ ὁσίου Σεργίου.

Εἰς τὴν χορείαν τῶν πολλῶν μαθητῶν τοῦ ὁσίου Σεργίου ἀνήκει ὁ Ἀθανάσιος, ὁ ταυτιζόμενος μὲ τὸν Ἀθανάσιον τὸν Ρῶσον, διὰ τὸ ὅτι λέγεται ὅτι τὸ 1431 ἀντέγραφεν εἰς τὸν Ἀθῶν συλλογὴν βίων ἁγίων διὰ τὴν Λαύραν τοῦ Σεργίου. Μαθηταὶ τοῦ ὁσίου Σεργίου ὑπῆρξαν καὶ οἱ ὅσιοι Παῦλος Ὁμπνόρσκυ καὶ Σέργιος Νουρόμσκυ, οἱ ὁποῖοι ἀνενέωσαν παρ' ἡμῖν τὰς Ἀθωνικὰς μοναστικὰς παραδόσεις. Ὁ Σέργιος Νουρόμσκυ ἐκάμην μοναχὸς εἰς τὸν Ἀθῶν, ἐκεῖθεν δὲ μετέβη μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ ἔγινε μαθητὴς τοῦ ὁσίου Σεργίου. Ἐν τῇ ἀναζητήσει ἡσυχίας, οὗτος ἀπεσύρθη ἔπειτα εἰς τὰ βόρεια δάση, ὅπου συνήντησεν εἰς τὸν ποταμὸν Ὁμπνὸρ τὸν ὅσιον Παῦλον, συγγενὴ του κατὰ πνεῦμα. Ὁ ὅσιος Παῦλος ἔβλεπε τὸ κυριώτερον καὶ πρῶτον ἔργον τοῦ μοναχοῦ εἰς τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τῆς ψυχῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δεικνύει τὴν συγγενειάν του μὲ τὸν Ἀθωνικὸν ἡσυχασμόν. Εἰς τὰς παραινέσεις τοῦ ὁσίου Παύλου εὐρίσκομεν τὸ πρῶτον σαφὲς ἔνδειξιν τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ. Ἐσωτερικὴν συγγένειαν πρὸς τὸν ἡσυχασμόν ἐμφανίζον καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς τοῦ Σωτήρος ἐπὶ τῆς λίμνης Κοῦμπεν, τῆς ὁποίας ὁ πρῶτος ἐκ τῶν ὀνομαστικῶς γνωστῶν μας ἡγουμένων ὑπῆρξεν ὁ Διονύσιος, ὁ ὁποῖος ἦλθεν εἰς τὴν Ρωσίαν ἀπὸ τὸν Ἀθῶν καὶ ὁ ὁποῖος ἔπειτα διετέλεσεν ἀρχιεπίσκοπος Ροστοβίου.

Ὁ ὅσιος Σέργιος Ραντονέσκυ ἦτο σύγχρονος τῆς ἰδιαζούσης θρησκευτικῆς κινήσεως τοῦ Ἀθῶν, ἡ ὁποία ἐκαλεῖτο ἡσυχασμός καὶ ἔθετεν ὡς σκοπὸν τὴν ἀνανέωσιν, τὴν ἀναγέννησιν τῶν καλυτέρων ἀσκητικῶν παραδόσεων τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Ἐγνώριζεν ὁ ὅσιος Σέργιος τὴν κίνησιν αὐτὴν καὶ ἦτο ὁπαδὸς τῶν ἡσυχαστικῶν ἀπόψεων; Ἀπὸ τὰ μέσα καὶ ἰδίως ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ ιδ' αἰῶνος ἀνανεώνεται ἡ ἐλληνικὴ καὶ ἡ σλαβικὴ ἐπιρροὴ εἰς τὴν Ρωσίαν. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁσίου Σεργίου εἰς μίαν ἐκ τῶν μονῶν τοῦ Ροστοβίου ἐμελέτων τὰ ἐλληνικὰ χειρόγραφα. Ἐπὶ τῇ βάσει ἐλληνικῶν χειρογράφων ὁ Ἅγιος Μητροπολίτης Ἀλέξιος διώρθωνε (ἀκριβέστερον, μετέφραζεν ἐκ νέου) τὸ κείμενον τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Ὁ ὅσιος Σέργιος ἐδέχετο εἰς τὴν μονὴν τὸν Ἕλληνα ἐπίσκοπον καὶ ἐλάμβανεν ἐπιστολάς ἀπὸ τὸν Οἰκουμένηνικὸν Πατριάρχην. Μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ ὁσίου Σεργίου συγκατηριθμεῖτο, ὡς ἀνεφέραμεν ἤδη, ὁ ὅσιος Σέργιος Νουρόμσκυ, ὁ ὁποῖος ἦλθεν ἀπὸ τὸν Ἀθῶν. Μὲ μίαν λέξιν, αἱ σχέσεις τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν Χριστιανικὴν Ἀνατολὴν ἦσαν ἀρκούντως ζωηραὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁσίου Σεργίου, εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ὁποῖου παρατηροῦμεν χαρακτηριστικὰ ἐσωτερικῆς περισυλλογῆς καὶ θεωρίας, τὰ ὁποῖα ἔχουν συγγένειαν μὲ τὸν ἡσυχασμόν. Εἶναι δὲ μᾶλλον ἐνδεχό-

μενον ὅτι εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ δὲν ὑπῆρχον ἐπιρροαὶ καὶ ἐπιδράσεις, ἀλλὰ παράλληλοι καὶ ταυτόχρονοι τύποι ἀγιότητος καὶ ἐν γένει πνευματικῆς ζωῆς. Ὁ ὅσιος Σέργιος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἡσυχαστὰς τῆς Ἀνατολῆς, δὲν διέκοψε παντελῶς τὰς σχέσεις μὲ τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς προσδοκίας τοῦ συγχρόνου του κόσμου. Διὰ τὸν ρωσικὸν μυστικισμὸν γενικώτερον εἶναι χαρακτηριστικὴ ὅχι μόνον ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὡς δημιουργήματος τοῦ Θεοῦ. Ἴδιον αὐτοῦ εἶναι καὶ τὰ κοινωνικὰ κίνητρα. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἔλαβε χώραν ἄμεσος ἐπίδρασις τῆς ἡσυχαστικῆς κινήσεως, αὕτη ἀσφαλῶς ἀφωμοιώθη ὑπὸ τοῦ ιδιάζοντος εἰς τὸν ρωσικὸν μυστικισμὸν πνεύματος. Φαίνεται ὅτι εἶναι βασιμώτερον νὰ γίνεται λόγος περὶ ἡσυχαστικῶν ἐπιδράσεων ἐπὶ τοῦ Μητροπολίτου Κυπριανοῦ, ὁ ὁποῖος ἦλθεν εἰς τὴν χώραν μας ἀπὸ τὰ Βαλκάνια, ὅπου διετέλεσε μαθητὴς καὶ συνασκήτης τοῦ ὁσίου Θεοδοσίου τοῦ Τυρνόβου, ὁπαδοῦ τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Σιναΐτου-θεμελιωτοῦ τῆς ἡσυχαστικῆς κινήσεως. Ὁ Μητροπολίτης Κυπριανὸς δὲν ἠγωνίσθη ματαίως ὑπὲρ τῆς ιδέας τῆς ἀκτημοσύνης εἰς τὴν μοναστικὴν ζωὴν. Ἡ ιδέα αὕτη ἠδύνατο νὰ εἶναι ἄμεσος συνέπεια τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἀνάγκης τῆς πνευματικῆς περισυλλογῆς, τῆς στροφῆς τῆς προσοχῆς πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν μας ἄνθρωπον. Ἡ θεολογία κατὰ τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν περίοδον δὲν ἦτο γραπτὴ, ἀλλὰ ζῶσα καὶ σύγχρονος, εὐρίσκουσα τὴν ἑκφράσιν της εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν τῶν ἁγίων ἀσκητῶν, οἱ ὁποῖοι εὐχαρίστως ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν συγχρόνων ἀνθρώπων. Ἄν καὶ οἱ ἴδιοι ὑπῆρξαν φωτισμένοι ἄνθρωποι, οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἐργάται τῆς ἐποχῆς αὐτῆς δὲν μᾶς ἄφησαν πολλὰ γραπτὰ μνημεῖα. Οὗτοι ἐδίδασκον τὰς ἀληθείας τῆς πίστεως διὰ τῆς ζωῆς καὶ κυρίως διὰ τὸ ζωντανὸν παραδείγματος τοῦ ἁγίου των βίου. Ἀλλὰ τὸν αὐτὸν χρόνον εἰς τὰ μοναστήρια μετεφράζοντο καὶ ἀντεγράφοντο πολλὰ βιβλία. Ἀντεγράφοντο καὶ ἀνεγίνωσκοντο τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὅποια ἀφύπνιζον τὴν τάσιν πρὸς ἀνεξάρτητον θεολογικὴν σκέψιν.

Ἡ θρησκευτικὴ σκέψις εὗρισκε τὴν ἑκφράσιν της καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τέχνην τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. Ἐχει διαπιστωθῇ, ὅτι τὰ εἰκονογραφικὰ ἔργα τοῦ ὁσίου Ἀνδρέου Ροῦμπλιεφ (λ.χ. ἡ εἰκὼν τῆς Μεταμορφώσεως) ἐκφράζουν μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν χρωμάτων ἐκεῖνα τὰ ὅποια διετύπωσεν εἰς τὰ θεολογικὰ του ἔργα μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν λόγων ὁ διάσημος θεωρητικὸς τοῦ ἡσυχασμοῦ, ὁ ἁγ. Γρηγόριος Παλαμᾶς.

Ἦδη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μάχης τοῦ Κουλίκοβο (1380) ἐσημειώθη εἰς τὴν Ρωσίαν λίαν ἀξιοσημείωτος ἀναζωογόνησις τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ὅλως ἰδιαιτέρα δὲ ἀνθησίς της παρατηρεῖται κατὰ τὸν 16^{ον} αἰῶνα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐνεφανίσθησαν πολλοὶ φωστῆρες τῆς χριστιανικῆς ζωῆς καὶ μεταξὺ τῶν μοναχῶν, ἐκ τῶν ὁποίων διακρίνονται ὡς ἑξοχοὶ ἐκκλησιαστικοκοινωνικοὶ ἐργάται καὶ πνευματικοὶ συγγραφεῖς ὁ ὅσιος Νεῖλος Σόρσκυ καὶ ὁ ὅσιος Ἰωσήφ Βολοκολάμσκυ. Οὗτοι ἦσαν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δύο τάσεων, ἐξέφραζον τὰ δύο ιδεώδη τῆς τότε ρωσικῆς πνευματικῆς ζωῆς. Τὸ ιδεῶδες τοῦ ὁσίου Νεῖλου ἦτο νὰ βοηθηθῇ ὁ κόσμος διὰ τῆς ἀναπλάσεως καὶ διαπαιδαγω-

γήσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ, πνευματικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου, ὁ δὲ ὅσιος Ἰωσήφ ἐπεδίωκεν τὸν αὐτὸν σκοπὸν διὰ τῆς ἐξωτερικῆς δράσεως καὶ τῆς ἁμέσου ἐξυπηρετήσεως τῆς κοινωνίας. Ἐντεῦθεν ἡ πρόσκλησις εἰς ἀκτημοσύνην τοῦ ὁσίου Νεῖλου καὶ τῶν λεγομένων «ζαβολγείων γερόντων», ὁπαδῶν τῶν ιδεῶν του καὶ ἡ ὑπεράσπισις τῆς μοναστηριακῆς παρουσίας ὑπὸ τοῦ ὁσίου Ἰωσήφ καὶ τῶν ὁπαδῶν του. Ἐντεῦθεν ἡ νοερὰ προσπάθεια, ἡ νοερὰ προσευχὴ τοῦ ὁσίου Νεῖλου καὶ τῶν μαθητῶν του καὶ ἡ προσήλωσις εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τρόπον ζωῆς, τὴν ἐξωτερικὴν προσευχὴν καὶ τὴν λεγομένην τελετουργικὴν εὐσέβειαν ἐν τῷ μοναχισμῷ τῆς «ἰωσηφιτικῆς» τάσεως.

Ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν ἔσκησεν ἐπὶ τοῦ ὁσίου Νεῖλου ἡ μακρὰ του παραμονὴ εἰς τὸν Ἄθω. Ἐκεῖθεν παρέλαβε τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν ἀσκητικὸν τύπον τῆς μοναστικῆς ζωῆς, ἐκεῖ ἐμελέτησεν εἰς ἐντέλειαν ἀπὸ σλαβικᾶς μεταφράσεως καὶ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν συγχρόνων του μεγάλων διδασκάλων τοῦ χριστιανικοῦ μυστικισμοῦ. Εἰς τὸν Ἄθω ἐγνώρισε τὰ καλύτερα ὑποδειγματικὰ ἔργα καὶ τὴν ὁρολογίαν τῆς Ἠσυχαστικῆς Μοναχικῆς σχολῆς καὶ πρῶτος ἐχρησιμοποίησε παρ' ἡμῖν τὴν ὁρολογίαν αὐτὴν, μὴ περιπίπτων εἰς τὰς μετ' αὐτῆς συνδεδεμένας ὑπερβολὰς καὶ ἀκρότητας πολλῶν ἁγιορειτῶν ἡσυχαστῶν τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. Κατὰ τὴν διαμονὴν τοῦ ὁσίου Νεῖλου εἰς τὸν Ἄθω ἦσαν ἐκεῖ ἰδιαιτέρως ἐντονοὶ αἱ ἡσυχαστικαὶ τάσεις καὶ ἔζων αἱ ιδεαί, τὰς ὁποίας διετύπωσαν ὁ ἁγ. Συμεὼν ὁ Νεὸς Θεολόγος καὶ ὁ ἁγ. Γρηγόριος ὁ Σιναΐτης. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐτερματίσθησαν (1351) αἱ λεγόμεναι «Παλαμιτικαὶ» ἔριδες (περὶ τῆς οὐσίας καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς θεότητος) αἱ συνδεδεμέναι μὲ τὴν ἡσυχαστικὴν κίνησιν, αἱ ὁποῖαι ἔληξαν μὲ πλήρη νίκην τῆς ἡσυχαστικῆς (ἐν τῇ καλυτέρα ἐννοίᾳ τῆς λέξεως, ἄνευ ἀκροτήτων) θεωρίας. Ὁ ὅσιος Νεῖλος δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ συμπαθήσῃ τὰς ιδέας αὐτάς, καθ' ὅσον αὐταὶ (ἐν τελευταία ἀναλύσει, κατ' ἀρχὴν) δὲν ἀπετέλουν καινοτομίαν καὶ διὰ τὸν ρωσικὸν μοναχισμὸν. Ὁ ἄθωνικὸς ἡσυχασμὸς τοῦ 16^{ου} καὶ 17^{ου} αἰῶνος ὑπῆρξεν, οὕτως εἰπεῖν, ἀναγέννησις τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν μυστικῶν. Ἀλλ' ἡ ἐμπειρία αὕτη ἔπρεπε, δυνάμει τῆς ἐνόητος τῶν διαδικασιῶν τῆς ἐξελίξεως τοῦ πνεύματος, νὰ εἶναι γνωστὴ καὶ εἰς ἀξιωματικούς ἐκπροσώπους τοῦ ἀρχαίου ρωσικοῦ μοναχισμοῦ ἀπ' αὐτάς τὰς πηγὰς, τὰ μυστικιστικῆς τάσεως ἔργα τῶν ἁγίων πατέρων. Οὕτω λ.χ. δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι πολὺ πρὸ τοῦ ὁσίου Νεῖλου ἐγνώριζον ὅτι εἶναι ἀπαραίτητος ἡ νοερὰ προσευχὴ οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς Πετσέρσκη (=τοῦ Σπηλαίου), ὁ ὅσιος Βαρλαάμ Χουτύνσκυ, πολλοὶ ἀσκηταὶ τοῦ Νόβγοροντ καὶ Πσκώφ, ἰδίως δὲ ὁ ὅσιος Παῦλος Ὁμνόρσκυ, ὁ ὅσιος Κύριλλος Μπιελοζέρεσκυ, ὁ ἀββᾶς Σέργιος Ραντονιέσκυ καὶ ὁ αὐστηρὸς θιασώτης τῆς ἐξωτερικῆς δράσεως ὅσιος Ἰωσήφ Βολότσκυ. Ὁ ὅσιος Νεῖλος ὑπῆρξε μόνον ἐκφραστής, ἐρμηνευτὴς καὶ κήρυξ τοῦ ιδεώδους, τὸ ὅποιον διεμορφώθη βαθμηδὸν μέχρι τῆς ἐποχῆς του καὶ τὸ ὅποιον, ἔστω καὶ ἀσυνειδήτως, συνεμερίζοντο πολλοί. Ἐὰν δὲ εἰς τὸν Ἄθω ὁ πόθος τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ ιδεώδους αὐτοῦ συνωδεύετο ἐνίοτε ὑπὸ ἀκροτήτων, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ χρῆ-

σις καθαρῶς φυσικῶν μεθόδων καὶ τρόπων διὰ νὰ περιέλθῃ κανεὶς εἰς κατάστασιν εὐλαβοῦς θεωρίας, αἱ παρεκκλίσεις αὐταὶ οὐδέποτε ὑπῆρξαν ἰδιάζον γνώρισμα τοῦ ρωσικοῦ ἀσκητισμοῦ.

Ὁ ὅσιος Νεῖλος εἶχε κριτικὸν νοῦν καὶ ἦτο σπουδαῖος στοχαστὴς μὲ ἀνεξαρτησίαν. Δανειζόμενος ἰδέας παρ' ἄλλων, δὲν περιωρίζετο εἰς τὴν κατὰ γράμμα ἐφαρμογὴν των, ἀλλὰ τὰς ἐπεξεργάζετο δημιουργικῶς, προσαρμόζων ταύτας πρὸς τὰς ἰδιομορφίας τοῦ ἰδίου του καὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτήρος. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ χάρις εἰς αὐτὸν διαδοθεὶς παρ' ἡμῖν «ρωσικὸς ἡσυχασμός» (ὅν εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῇ ὁ ὅρος αὐτός) προσέλαβε παρ' ἡμῖν, μαζὶ μὲ τὴν καθαρὰν θεωρίαν καὶ τὴν ἀπάρνησιν, σημεῖα ἐνεργοῦ ἀγάπης. Διὰ τὸν μυστικισμόν μας ἡ θεωρία οὐδέποτε ἀπετέλεσεν αὐτοσκοπὸν, ἀλλ' ὑπῆρξε πάντοτε μέσον κτήσεως τῶν δωρεῶν τῆς Χάριτος, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ μίαν ἀνωτέραν ἡθικὴν διακονίαν τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ μοναστικὸν «Τυπικόν» τοῦ ὁσίου Νεΐλου ἐχρησίμευσεν ὡς ὁδηγὸς ἐν τῇ ἀσκητικῇ ζωῇ δι' ὅλους, μοναχοὺς καὶ λαϊκοὺς, διότι ἡ ἀσκήσις ὡς μέθοδος τελειοποιήσεως τοῦ πνεύματος εἶναι ἐξ Ἰσοῦ ἀπαραίτητος εἰς ὅλους. Ἡ σημασία τοῦ ὁσίου Νεΐλου ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ρωσικῆς πνευματικότητος ἐγκτεται εἰς τὸ κήρυγμά του περὶ ἐσωτερικῆς τελειοποιήσεως καὶ εὐαγγελικῆς ἀγάπης.

Ζωῆραι καὶ καρποφόροι ὑπῆρξαν κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ μας σχέσεις μὲ τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὸν Ἀθῶ. Ἀπὸ τὰ Βαλκάνια καὶ τὸν Ἀθῶ ἐλάβομεν οὐκ ὀλίγα ἑλληνικά, βουλγαρικά καὶ σερβικά βιβλία, πλὴν ὅμως δὲν ἐλαμβάνομεν μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι ἐδίδομεν οὐκ ὀλίγα. Πολλὰ πρωτότυπα ρωσικά φιλολογικὰ ἔργα καὶ πολλὰ ρωσικὰ μεταφράσεις (βίοι ἁγίων, ἠθικά καὶ δογματικὰ ἔργα κ.λ.π.) ἐκυκλοφόρουν εὐρέως εἰς τὰς νοτιοσλαβικὰς χώρας καὶ τὸν Ἀθῶ. Ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία περεῖχε καὶ κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἀδελφικὴν ὑποστήριξιν καὶ βοήθειαν πρὸς τὰς ἀδελφὰς τῆς σλαβικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν Ἀθῶ. Μεταξὺ των γενναίων δωρεῶν ἦτο καὶ ἡ ἐκεῖ ἀποστολὴ μεγάλης ποσότητος λειτουργικῶν βιβλίων. Ἡ εὐρεῖα ἀνταλλαγῇ βιβλίων συνέβαλεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γραμμάτων καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῶν φιλολογικῶν γλωσσῶν τῶν Νοτίων Σλαύων.

Οὐκ ὀλίγοι μοναχοὶ μας (ὅπως ὁ ὅσιος Νεΐλος Σόρσκυ), ἀνανεοῦντες τοὺς παλαιούς δεσμούς μὲ τὸ λίκνον τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ, ἀνελάμβανον τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εὐσεβεῖς ὁδοιπορίας εἰς τὸν Ἀθῶ καὶ ἐκεῖ ἐμελέτων τοὺς θησαυροὺς τῶν ἀθωνικῶν βιβλιοθηκῶν. Ὁρισμένοι Ἀθωνῖται μοναχοὶ ἐγκαθίσταντο εἰς τὴν Μόσχαν, μετέχοντες ὁλοθύμως τῆς οἰκοδομήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς, ὅπως λ.χ. Μάξιμος ὁ Γραικός, ὁ προικισμένος πνευματικὸς συγγραφεὺς — δημοσιολόγος καὶ ἀνθρωπιστὴς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, καὶ ὁ συγγραφεὺς βίων ἁγίων Παχώμιος ὁ Σέρβος (ἢ Λογοθέτης).

Ρῶσοι μοναχοὶ ἐνησχολοῦντο κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἰς τὸν Ἀθῶ καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τὴν ἀντιγραφὴν χειρογράφων, ἀντιπαράβαλλοντες τὰ σλαβικά κείμενα τῆς Γραφῆς πρὸς τὸ ἑλληνικὸν πρω-

τότυπον, μετέφραζον λειτουργικὰ βιβλία καὶ ἔργα τῶν ἁγίων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἁγίων Ἀθωνιτῶν ἀσκητῶν.

Ὁ γνωστὸς Ἀρσένιος Σουχάνωφ ἐταξείδευσεν, ἐντολῇ τοῦ Πατριάρχου Νίκωνος, εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὸν Ἀθῶ, πρὸς συλλογὴν ἑλληνικῶν καὶ σλαβικῶν λειτουργικῶν χειρογράφων καὶ ἔφερεν ἐκεῖθεν πολλὰ ἀντίγραφα.

Οἱ Ἀθωνῖται μοναχοὶ ἐτύγγαλλον πάντοτε ἐγκαρδίου ὑποδοχῆς εἰς τὴν Μόσχαν, ὅπου τοὺς παρεχωρήθη ὡς μετόχιον ἢ ἑλληνικὴ μονὴ τοῦ Ἀγ. Νικολάου.

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀδελφικῶν μας σχέσεων μὲ τὸν Ἀθῶ θὰ παραμείνῃ ἐσαεὶ ἀλησιμώνητον τὸ ἔτος 1651, ὅτε ἡ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐλάβεν παρὰ τῶν μοναχῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους ὡς δῶρον θαυματουργὸν ἀντίγραφον τῆς εἰκόνης τῆς Θεομήτορος τῆς Μονῆς Ἰβήρων, πρὸς αἰώνιον ἐπιβεβαίωσιν τῆς παλαιᾶς εὐλογίας καὶ τῶν ἁγίων εὐχῶν τοῦ Ἀθῶ.

Ἐπισκοποῦντες τὰς ἐκφάνσεις τῆς πνευματικῆς ζωῆς κατὰ τὴν μοσχοβιτικὴν περίοδον τῆς ἱστορίας μας, δυνάμεθα νὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ καλῦτεροι μοναχοὶ μας τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἐτέλουν, οὕτως ἢ ἄλλως, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν των πρεσβυτέρων των ἀδελφῶν — τῶν Ἀθωνιτῶν μοναχῶν καὶ ὅτι ἐκπληροῦντες εἰς τὴν πρᾶξιν τὰς ὑποθήκας των περὶ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς ἔφεραν καὶ μετέδιδον εἰς ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ τὸ πλήρωμά της τὴν παλαιὰν εὐλογίαν τῶν Ἀγιορειτῶν πατέρων.

Κατὰ τὴν λεγομένην Συνοδικὴν περίοδον τῆς ἱστορίας τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Ἀθῶ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ ἡσκέετο διὰ τοῦ συνεχιστοῦ τῶν καλυτέρων παραδόσεων τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ, τοῦ γέροντος Παΐσιου Βελιτσκόβσκυ καὶ τῶν μαθητῶν του.

Ὁ Παΐσιος (κατὰ κόσμον Πέτρος) Βελιτσκόβσκυ (1722—1794), τέκνον τῆς Πολτάβας, ἦλθε τὸ 1746 εἰς τὸν Ἀθῶ, ὅπου ἱδρύσε τὴν σκήτην τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, διὰ τὴν ὁποίαν συνέταξε Τυπικόν, συμμορφούμενος πρὸς τὰ κρατοῦντα ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει. Ἐδῶ μετέφρασεν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ εἰς τὴν σλαβικὴν τὴν «Φιλοκαλίαν» (παλαιὰν συλλογὴν ἔργων τῶν ἁγίων Πατέρων) καὶ ἔργα τῶν θεμελιωτῶν τοῦ χριστιανικοῦ ἀσκητισμοῦ. Κατόπιν 17ετοὺς παραμονῆς εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἔφυγε μὲ μέρος τῶν μοναχῶν του εἰς τὴν Βλαχίαν, ὅπου συνέχισε τὸ μεταφραστικὸν του ἔργον. Γύρω του ἐσχηματίσθη ὁλόκληρος σχολὴ μεταφραστῶν καὶ ἀντιγραφῶν τῶν πατερικῶν συγγραμμάτων ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ λατινικοῦ.

Ὁ Παΐσιος Βελιτσκόβσκυ, μαθητὴς τοῦ Ἀθωνικοῦ μοναχισμοῦ, διετήρησε πάντοτε ζωηρὰν τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν μνήμην τοῦ ὁσίου Νεΐλου Σόρσκυ, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ὁποῦ ὑπέμνησε καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὸν ρωσικὸν μοναχισμόν τὸν σκοπὸν τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ὁ ὁποῖος δὲν ἐγκτεται εἰς τὰς ἐξωτερικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν προσέγγισιν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν πνευματικὴν δρᾶσιν, εἰς τὴν συνεχῆ περισυλλογὴν, εἰς τὸν ἁγιασμόν καὶ φωτισμόν

τῆς καρδίας καὶ εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν πρὸς τὸν πλησίον μας.

Διὰ τὰς ἡσυχαστικὰς τάσεις τοῦ πατρὸς Παΐσιου δύναται νὰ λεχθῇ ὅ,τι ἐλέχθη σχετικῶς περὶ τοῦ ὁσίου Σεργίου Ραντονέσκυ καὶ ἰδίως περὶ τοῦ ὁσίου Νεΐλου Σόρσκυ. Γνωρίσματα ἐνεργοῦ εὐσπλαγχνίας διέκρινον «τὸν ρωσικὸν μοναχισμόν», τὰς ἀντιλήψεις καὶ τὰς ἐνεργείας τοῦ πατρὸς Παΐσιου καὶ τῶν μαθητῶν καὶ συνεργατῶν του, ὅπως καὶ τὸν ὅσιον Νεΐλον Σόρσκυ καὶ τοὺς ὁπαδοὺς του. Εἰς τὸν Παΐσιον ἀπαντῶμεν τὸ ἴδιον πνεῦμα, τὴν ἰδίαν ἄνευ τῶν περιττῶν ἀκροτήτων καὶ ἐνθουσιασμῶν προσαρμογὴν τῶν πνευματικῶν ἐμπειριῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τοῦ Ἁθω πρὸς τὴν ρωσικὴν εὐσέβειαν.

Ὁ Παΐσιος Βελιτσκόβσκυ ὑπῆρξεν, εἰς τὴν ἐποχὴν μετὰ τὸν Πέτρον τὸν Μέγαν, ὁ ἀνανεωτὴς τῶν καλυτέρων ἐπιδιώξεων, παραδόσεων καὶ ὑποθηκῶν τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ πατρὸς Παΐσιου ἦτο, ὅπως ἔχουν πάντοτε ὡς ὁδηγὸν τὰς ὑποθήκας καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ «Τυπικοῦ» τοῦ ὁσίου Νεΐλου Σόρσκυ τόσον οἱ μοναχοί, ὅσον καὶ πᾶσα γενικῶς χριστιανικὴ ψυχὴ ἢ διψῶσα νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ κυρίου καὶ Σωτῆρος τῆς.

Ἀμεσοὶ συνεχιστὰι τοῦ πατρὸς Παΐσιου ἦσαν οἱ μοναχοὶ τῆς ἐρήμου Ὀπτίνα, οἱ ὁποῖοι ἐξυπηρέτησαν μεγάλως τὸ ἔργον τῆς πνευματικῆς διαφωτίσεως διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀσκητικῶν συγγραμμάτων τῶν ἁγίων πατέρων. Οἱ ἀναχωρητὰι τῆς ἐρήμου Ὀπτίνα ἦσαν ὑπόδειγμα ἐφαρμογῆς εἰς τὴν ζωὴν τῶν καλυτέρων ὑποθηκῶν τοῦ χριστιανικοῦ ἀσκητισμοῦ, ὥκοδόμουν διὰ τοῦ βίου των, διαδίδοντες γύρω των καὶ μεταδίδοντες εἰς ὅσους τοὺς ἠκολούθουν τὴν πλουσίαν των πνευματικὴν πείραν.

Αἱ ζωηραὶ σχέσεις μὲ τὸν Ἁθω δὲν διεκόπησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν μετὰ τὸν Πέτρον τὸν Μέγαν. Τὸ 1841 οἱ Ρῶσοι μοναχοὶ Βησσαρίων καὶ Βαρσονούφιος (ἀπὸ τὴν ἔρημον τῶν «Λευκῶν ὁρέων» τῆς περιοχῆς Μπριάνσκ) ἀνεκαίνισαν τὸ ἐν Ἁθῷ κελλίον τοῦ Σερραγίου, τοῦ ὁποίου τὰ θεμέλια ἔθεσαν οἱ ζήσαντες ἐνταῦθα σχολάζοντες οἰκουμενικοὶ πατριάρχαι Ἀθανάσιος καὶ Σεραφεῖμ, οἱ ὁποῖοι ἐπέπρωτο νὰ ἀποθάνουν εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἀμφότεροι ἐτάφησαν εἰς τὴν πόλιν Λοῦμπεν (περιοχὴ Χαρκόβου). Τὸ ἔτος 1849 τὸ κελλίον τοῦ Σερραγίου μετετράπη εἰς ρωσικὴν σκήτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου. Ρῶσοι μοναχοὶ ἔκαμνον προσκυνηματικὰ ταξείδια εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, ὅπου, ὅπως ὁ ὅσιος Ἀντώνιος Πετσέρσκυ, ἐνεπνέοντο ἀπὸ τὴν πίστιν καὶ τὴν ζωὴν τῶν Ἀγιορειτῶν Πατέρων. Ἡ ἐν Ἁθῷ ρωσικὴ μονὴ τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος πρόεβη κατὰ τὴν περιόδον αὐτὴν εἰς μέγα καρποφόρον ἔργον, τὴν ἐκδοσὴν πατερικῶν καὶ διαφόρων ψυχωφελῶν συγγραμμάτων.

Ἡ θεολογικὴ σκέψις κατὰ τὴν ἐποχὴν μετὰ τὸν Πέτρον τὸν Μέγαν ὥσάν νὰ ἐδιχάσθη, ἐνεφανίσθη παρ' ἡμῖν ἡ σχολικὴ θεολογία παραλλήλως πρὸς τὴν θεολογίαν τῆς ζωῆς. Ἡ σχολικὴ θεολογία δὲν ἦτο πρωτότυπος, διεκρίνετο διὰ τὸν ὀρθολογισμόν, τὸν σχολαστικισμόν (ἐν τῇ χειρίστῃ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως), τὸν νομικισμόν. Ἡ θεολογία τῆς ζωῆς ἦτο ἀπηλλα-

γμένη τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν, ἐτρέφετο μὲ τοὺς ἀφθόνους χυμοὺς τῆς θεολογίας τῶν ἁγίων πατέρων καὶ συνέχιζε τὰς ὑποθήκας καὶ τὰς παραδόσεις τῆς. Ἡ ζωσα, γνησίᾳ πατερικῇ διδασκαλίᾳ περὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ζωῆς εὗρισκε κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τὴν ἐκφρασίν τῆς εἰς τὰ ἠθικοδογματικὰ συγγράμματα τῶν ἱεραρχῶν μας, τῶν ἀσκητῶν τῆς εὐσεβείας, τῶν μεγάλων μας ἁγίων καὶ διδασκάλων, ὅπως ἦσαν ὁ Ἀγ. Δημήτριος Ροστόβσκυ, ὁ Ἀγ. Τύχων Ζαντόνσκυ, οἱ Μητροπολιταὶ Μόσχας Πλάτων καὶ Φιλάρετος, ὁ Ἀγ. Ἰωάννης Τομπολόσκυ, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χερσῶνος Ἰννοκέντιος, ὁ ἐπίσκοπος Σμολένσκ Ἰωάννης, ὁ ἐπίσκοπος Ἰγνάντιος Μπριαντσάνινωφ, ὁ ἐπίσκοπος Θεοφάνης ὁ Ἐγκλειστος (μεταφραστὴς καὶ συντάκτης τῆς ρωσικῆς μεταφράσεως τῆς «Φιλοκαλίας» κ.λ.π.), ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ μετέπειτα πατριάρχης Σέργιος καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Οἱ ἐν λόγῳ πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας μας μετέδωσαν εἰς ἡμᾶς τὴν πλήρη χάριτος κληρονομίαν τῆς χριστιανικῆς πείρας καὶ τὰς ὑποθήκας καὶ τὴν εὐλογίαν τῶν ἁγίων προκατόχων των, τῶν ἀρχαίων πατέρων καὶ τῶν χριστιανῶν ἀσκητῶν, καθὼς καὶ τῶν πρώτων ἰδρυτῶν τοῦ ρωσικοῦ ἀσκητισμοῦ καὶ τῶν διδασκάλων των—τῶν ὁσίων μοναχῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας διεφύλαξε, ἐπολλαπλασίασε καὶ ἔφερε μέχρις ἡμῶν ἀδιάκοπον τὴν διαδοχὴν τῆς κεχαριτωμένης ζωῆς. Καθ' ἑλᾶς τὰς περιόδους τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας μας ὑπῆρχον ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι ἔστρεφον τὸ πνευματικὸν των βλέμμα πρὸς τὸ Ἅγιον Ὅρος—τὴν πατρίδα τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ, ἢ οἱ ἴδιοι μετέβαινον ἐκεῖ καὶ ἤντλουν δυνάμεις διὰ τὴν ἀσκήσιν των καὶ τὴν οἰκοδομὴν τῶν ἀδελφῶν των. Οὗτοι ὑπῆρξαν τηλαυγεῖς φάροι πίστεως καὶ χριστιανικῆς ζωῆς διὰ τοὺς συγχρόνους των καὶ ἔφερον καὶ μετέδωσαν εἰς τὰς ἐπομένους γενεὰς τὸ πλήρες χάριτος φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας, τὴν μακραίωνα πείραν τῆς χριστιανικῆς ἀσκήσεως τῆς ἀγάπης καὶ τῆς προσευχῆς.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἐνεφανίσθησαν μετὰ τῶν ἐν Ἁθῷ Ρῶσων μοναχῶν νέοι συνεχιστὰι τῶν ἱερῶν πατερικῶν παραδόσεων καὶ εὐχῶν, οἱ ὁποῖοι μᾶς συνενώνουν εἰς μίαν οἰκογένειαν μὲ τοὺς ἁγίους πνευματικούς προγόνους μας, τῶν ὁποίων τὴν ἐξ οὐρανοῦ βοήθειαν καὶ εὐλογίαν φέρουν εἰς ἡμᾶς. Ὅπως ὁ ὅσιος Ἀντώνιος Πετσέρσκυ, οἱ ἐν Ἁθῷ ἐγκαταβιοῦντες μοναχοὶ μας πάλιν βεβαιώνουν καὶ μεταδίδουν εἰς ὅλους μας τὴν εὐλογίαν τῶν μεγάλων Ἀγιορειτῶν. Ἡ δύναμις αὐτῆς τῆς ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ εὐλογίας ὥκοδόμει ἐν τῇ ροῇ τῶν αἰώνων τὴν ἐν Χριστῷ κεχαριτωμένην ζωὴν μας. Τὴν οἰκοδομεῖ δὲ καὶ σήμερον, καλοῦσα εἰς κτῆσιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος τοῦ Θεοῦ δι' ἀμοιβαίας, τοὺς πάντας περιλαμβανούσης καὶ ἐπὶ πάντας ἐκτεινομένης, ἐνεργοῦ καὶ τὴν ζωὴν ἐδραιούσης ἀγάπης.

Μετὰ τῶν ἐν Ἁθῷ μοναχῶν μας τῶν νεωτάτων χρόνων θὰ παραμείνῃ ἀλησιμόνητον τὸ ὄνομα τοῦ γέροντος ἀσκητοῦ Σιλουανοῦ (κατὰ κόσμον Συμεὼν Ἰβανόβιτς Ἀντώνωφ), ὁ ὁποῖος ἡσκήτευσεν ἐν Ἁθῷ ἐπὶ 46 ἔτη, ἀπὸ τὸ 1892 ἕως τὸ 1938. Ὁ γέρον ἀσκη-

τῆς Σιλουανός, ὑπῆρξεν ὄντως μάρτυς τῆς θείας ἀγάπης καὶ μᾶς εἶναι ἰδιαιτέρως προσφιλὴς, διότι ἤτο σύγχρονός μας. Ὁ ἀσκητὴς Σιλουανός, διδάσκων τοὺς συγχρόνους του μὲ τὸ παράδειγμα τοῦ ἁγίου βίου του, μᾶς ἄφησε μετὰ θάνατον πρὸς διδασκαλίαν μας τὰ συγγράμματά του περὶ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, εἰς τὰ ὅποια δύναται κανεὶς νὰ αἰσθανθῇ πολὺ εὐκρινῶς τὴν πνοὴν τῆς Θείας Ἀγάπης, τὴν πνοὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν παρουσίαν πνεύματος καὶ δυνάμεως. Αἱ συγγραφαὶ αὗται εἶναι μαρτυρία περὶ τῆς Θείας Ἀγάπης καὶ τοῦ θείου κεχαριτωμένου φωτός τῆς ψυχῆς, ἡ ὅποια ἐγνώρισεν ἐμπειρικῶς τὸν Θεόν. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γνωρίζεται διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἀγκαλιάζει ὅλους ἀνεξαίρετως τοὺς ἀνθρώπους, ὅλα τὰ δημιουργήματα. Καὶ ἡ ὁμοίωσις πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῆς τοιαύτης ἀγάπης ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν τῆς ἐπικοινωνίας μας μετὰ τοῦ Θεοῦ, κριτήριον τῆς ὁρθότητος τῆς πνευματικῆς μας πορείας, μέτρον τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Ὁ ἐσωτερικός, ὁ πλήρης χάριτος πνευματικὸς δεσμός τῆς Ἐκκλησίας μας μὲ τὸν Ἄθω δὲν διεκόπη καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, ἐκδηλούμενος ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ χριστιανικῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀνελλιπεῖ εὐλογίᾳ τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐπανελήφθησαν καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας μας μὲ τὸ Ἅγιον Ὄρος. Τὸ 1959 ἔκαμε προσκυνηματικὸν ταξίδιον εἰς Ἅγιον Ὄρος ὁ ἀρχιμανδρίτης Νικοδήμος (Ρότωφ), ἀρχηγὸς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ρωσικῆς Πνευματικῆς Ἀποστολῆς. Τὸ 1960, κατὰ τὴν μετάβασιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 600ῆς ἐπετείου ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, ἐπεσκέφθησαν τὸ Ἅγιον Ὄρος ὁ πρύτανις τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Μόσχας Κ.Ι. Ρουζίτσκι καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Λένινγκραντ Ν.Δ. Οὐσπένσκι. Τὸ θέρος τοῦ 1962 μίᾳ ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας,

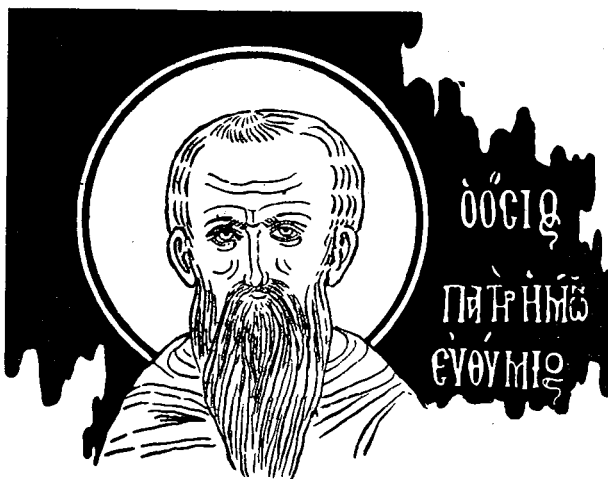
ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσλάβ καὶ Ροστὼβ Νικοδήμου καὶ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Πιτιρίμ (Νετσάεφ), ἔκαμεν νέαν εὐσεβῆ ὁδοιπορίαν εἰς τοὺς ἱεροὺς τόπους τοῦ Ἄθω. Οἱ Ρῶσοι μοναχοὶ — ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας μας προσηυχήθησαν πάλιν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τοῦ Ἄθω ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τῆς Ρωσίας καὶ τρόπον τινὰ ἀνενέωσαν εἰς δλόκληρον τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας μας τὴν παλαιὰν εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Ἄθω.

Παρατηρήσαμεν ἤδη πολλάκις, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ εὐλογία ἔφερεν ἐν τῇ ροῇ τῶν αἰώνων ἀφθόνους πνευματικοὺς καρποὺς εἰς τὴν ζωὴν τοῦ μοναχισμοῦ μας καὶ εἰς ἕλκην τὴν πλήρη χάριτος ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μας, εἰσδύουσα εἰς ὅλας τὰς σφαῖρας τῆς ἐκκλησιαστικῆς δράσεως καὶ τῆς θεολογικῆς σκέψεως, ἀναζωογονοῦσα καὶ πνευματοποιοῦσα ταύτας, συνεργοῦσα εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς Βασιλείας τῆς Ἀγάπης τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Ρώσων πιστῶν.

Ἡ εὐλογία αὐτὴ συντρέχει καὶ τώρα τὴν Ἐκκλησίαν μας εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν σκέψιν της καὶ εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ἀποστολῆς της εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Ὁ Ἀθωνίτης γέρον πού ἔχειρε μοναχὸν τὸν ὅσιον Ἀντώνιον Πετσέρσκι, βυθίζων τὸ πνευματικὸν καὶ προφητικὸν βλέμμα του εἰς τὸ μακρινὸν μέλλον, προεῖπε τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς χάριτος εἰς τὴν ἀκόμῃ νέαν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν, εἰπὼν εἰς τὸν ὅσιον Ἀντώνιον: «Ὑπαγε εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ ἔσο ἐκεῖ τοῖς ἄλλοις εἰς προκοπὴν καὶ ἐδραίωσιν». Ὁ χορὸς τῶν ἐν Ρωσίᾳ διαλαμψάντων ἁγίων ἐπραγματοποίησε τὴν προφητείαν αὐτὴν ἐν τῷ ἡρωϊκῷ ἔργῳ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐνεργοῦ ἀγάπης πρὸς τὸν συνάνθρωπον, βεβαιώσας τὴν πληρότητα τῆς κεχαριτωμένης ζωῆς τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

Π. ΟΥΡΖΟΥΜΤΣΕΦ

Μετάφρ. Τρ. Κῶστις

ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Δὲν ὑπάρχει παρὰ εἰς μόνον τρόπος διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὸ "Αγ. Όρος. Καὶ τοῦτο ὄχι μὲ τὴν ἀνάγνωσιν βιβλίων, ἢ ὁποία θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς ψευδαισθήσεις.

Οὕτε μὲ τὴν βοήθειαν ἑνὸς μεμισθωμένου ἱστιοφόρου, τὸ ὁποῖον, μὲ τὰς διαδοχικὰς του προσεγγίσεις εἰς τοὺς μικροὺς λιμένας καὶ τὰς μονὰς, μᾶς ἐπιτρέπει τὴν ἐπαφὴν καὶ μᾶς ἐμφανίζει τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν τῆς κοινοβιακῆς αὐτῆς πολιτείας.

Διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τις τὴν ἰδιομορφίαν τῆς μοναχικῆς αὐτῆς Πολιτείας ὀφείλει νὰ ἔχῃ τὴν καρδίαν ἑνὸς εὐσεβοῦς προσκυνητοῦ, ἑνὸς πιστοῦ μιᾶς παρωχημένης ἐποχῆς.

Ἐὰν πλησιάσωμεν χωρὶς προκαταλήψεις τὸ ἱερὸν αὐτὸ βουνὸ εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ μᾶς καταγοητεύσῃ. Εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι ἐὰν παραμείνῃ κανεὶς μὲ τοὺς ἀπλοὺς αὐτοὺς μοναχοὺς, ἐὰν συμμετάσχῃ εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ ἀκούσῃ τὴν βαθυστόχαστον σοφίαν των καὶ τὴν μακροχρόνιον ἐμπειρίαν των, ἀσφαλῶς θὰ μεταφερθῇ πέραν τῆς γῆς, διὰ νὰ εἰσέλθῃ καὶ ν' ἀνακαλύψῃ ἕνα κόσμον ὑπερβατικὸν γεμᾶτον ἀπὸ θεῶν μυστήριον. Οὕτω ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ αἰῶνος μας προσπαθεῖ νὰ ἀποφύγῃ τὸν πανάγαθον Θεόν, ὅστις διαρκῶς τὸν ἐπιτηρεῖ καὶ τὸν ἐπιβλέπει, ὁ ἄνθρωπος τοῦ "Αγ. Όρους ἀναπνέει μίαν ἀτμόσφαιραν πνευματικῆς εὐωδίας, ἢ ὁποία τὸν βοηθεῖ νὰ προσεγγίσῃ τὸ θεῖον. Καὶ ἕνας ἄλλοδαπὸς διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν ὀφείλει νὰ καταβάλῃ προσπάθειαν. Αἱ στεναὶ ἡμιονικαὶ ἀτραποὶ καταλήγουν εἰς αἰχμηρὰ ὄρεϊνὰ καὶ ἐξαντλητικὰ μονοπάτια. Ἡ προσφερομένη τροφή εἶναι πενιχρά, κρύα, καὶ μὲ ἄφθονον φυσικὸν ἔλαιον. Καὶ μόνον τὰ ἄφθονα φρούτα προσαρμύζονται καὶ ἱκανοποιοῦν τὴν γεῦσιν. Ἡ ἐξοικειώσεις καὶ ἡ ἀνάπαυσις εἰς τὰς ξυλῖνας κλῖνας μὲ τὰς αἰχμηρὰς σανίδας εἶναι δυσχερὲς καὶ προϋποθέτει μίαν θυσίαν. Πάντως αἱ κλῖναι αὗται εἶναι αἱ πλέον ἐνδεδειγμέναι, καὶ ἀσφαλῶς πολὺ εὐπρεπέστεραι καὶ καθαριότεραι ἀπὸ τὰ ἀπίθανα ἐκεῖνα εἶδη τῶν κλινωστρωμῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι πεπαλαιωμέναι καὶ ἐξηρωμέναι ἀπὸ τὴν συχνὴν χρῆσιν καὶ τὴν πολυκαιρίαν.

Εἰς τὸν τόπον αὐτὸν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐγκατεργασίαι. Καὶ εἰς ὀλίγον σχετικῶς χρονικὸν διάστημα θὰ ἐξευρεθῇ ὁ τρόπος διὰ νὰ ἐξοικειωθῇ τις εἰς τὰς συνήθειας τοῦ ἰδεώδους τοῦ ἀνατολικοῦ ἀσκητισμοῦ.

Ἀσφαλῶς μετὰ τὴν παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν ἡ παραμονὴ ἐκεῖ δὲν εἶναι πλέον μία τιμωρία καὶ ὁ ἐπισκέπτης προσαρμύζομενος πρὸς τὴν ἰδιορρυθμίαν τοῦ περιβάλλοντος θὰ αἰσθανθῇ ἕν εἶδος ὑπερηφανείας παρατηρῶν ἐφαρμοζομένην τὴν ἀρχὴν τοῦ "Αγ. Βασίλειου, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ μοναχὸς ὀφείλει νὰ παραμένῃ ἀτημέλητος καὶ νὰ ἔχῃ ἄκλειρον τὴν κόμην.

Ἡ τάξις τῶν μοναχῶν δὲν πρωτοεμφανίσθη εἰς τὸν "Αθω. Ἐχει τὰς ἀρχικὰς τῆς πηγᾶς εἰς τὰ μέσα

τοῦ 3ου αἰῶνος μ.Χ., ὅταν ὁ ὁσῖος Ἀντώνιος ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἔρημον τῆς Αἰγύπτου διὰ νὰ ἀνεύρῃ ἐκεῖ τὸν Θεὸν ἐν πλήρει ἀπομονώσει, εἰς ἕνα συνεχῆ ἀγῶνα κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ κακοῦ, μὲ τὴν ἀληθῆ ἀσκήσιν καὶ τὴν διαρκῆ προσευχήν. Τὸ παράδειγμά του τὸ ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι ἡσυχασταὶ εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἀνατολήν. Ἦδη τὰ πρῶτα κτίσματα τοῦ "Αθω τοῦ 10ου αἰῶνος εἶχον ὀπισθεν αὐτῶν μίαν λαμπρὰν καὶ μακρὰν παράδοσιν. Ἡ φήμη των κατὰ τὴν μακρὰν διάρκειαν μιᾶς χιλιετηρίδος προέρχεται ἀπὸ τὴν παράδοσιν τῆς ἀγιότητος τῶν μοναχῶν, ἀπὸ τὴν εὐλαβῇ ἀφοσίωσιν τῶν ὀρθοδόξων βασιλέων τοῦ Βυζαντίου, οἱ ὁποῖοι μέχρι τῆς πτώσεώς των (1453) ἤρχοντο ἀρωγοὶ καὶ συναντιλήπτορες. Ἀλλὰ καὶ ἡ διατήρησις των κατὰ τὰ σκληρὰ ἔτη τοῦ ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ ὀφείλεται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πίστιν καὶ εἰς τὴν ἐγκατεργασίαν τῶν μοναχῶν πρὸς αὐτὸ τοῦτο τὸ μοναχικὸν ἰδεῶδες εἰς τρόπον ὥστε εἰς τὴν μικρὰν καὶ ἐπιμήκη αὐτὴν γλῶσσαν τῆς χερσονήσου ἐκτάσεως περίπου 45 χιλιομέτρων, ἔλαι αἱ ἀξίαι καὶ ἔλαι αἱ μορφαὶ τοῦ μοναχικοῦ ἰδεώδους συνεχίσθησαν ἀδιαπτῶτως.

Οὕτω τὸ "Αγιον Όρος ἐνεφανίσθη ὡς ἄλλη αὐθεντικὴ Κιβωτὸς τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν Ὀρθοδόξων βιωμάτων.

Καὶ εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι εἰς τὴν μακραίωνα αὐτὴν διαδρομὴν διετήρησεν ἀναλλοίωτον τὸν χαρακτῆρα του. Ἦδη, πρὶν ἔτι τοῦ ἔτους (963) ὁ Ἀθῶς ἦτο ἕνας παράδεισος μοναστικῆς ζωῆς. Ἡ τοποθεσία του πρὸς τὰ Ἀνατολικά τῆς χερσονήσου τῆς Χαλκιδικῆς μὲ τὴν παντελῆ ἑλλειψιν ἐπικοινωνίας τοῦ ἐξησφαλίζεν τὰ ἀγαθὰ τῆς μονώσεως. Ἡ πλουσία βλάστησις πρὸς τὴν βορείαν πλευρὰν ἐπέβαλλεν εἰς τοὺς ἀναχωρητὰς μίαν ὀλιγαρκῆ, λιτὴν καὶ φυσικὴν διαβίωσιν.

Ἐξηφανίζοντο μέσα εἰς τὰ πυκνὰ καὶ σύσκια δάση διὰ νὰ ἀνεύρουν καλῦτερον τὸν Θεόν.

Πρὸς τὴν νοτίαν πλευρὰν τὰ ἐξαιρετικῶς δυσπρόσιτα ὄρη μὲ τὰ σπήλαιά των παρείχον ἕνα ἀσφαλὲς καταφύγιον εἰς τοὺς ἀσκητάς, ἵνα ἐγκαταβιώσουν ἐν εἰρήνῃ, μακρὰν τῆς τύρβης τῆς ζωῆς, μὲ τὰς ἀγρυπνίας, τὴν συνεχῆ ἀσκήσιν καὶ νηστείας, καὶ τὴν ἐν-όρασιν τοῦ Θεοῦ. Τὸ πλεῖστον τῶν μοναχῶν ἔζη κατ' ἀρχὰς ἐντὸς ἀπομεμονωμένων σκητῶν, ἀσφαλὲς μέσον διὰ τὴν αὐτοσυγκέντρωσιν καὶ αὐτοπερισυλλογὴν καὶ ὄχι μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ ἀνταλλαγὴ σκέψεων περὶ μιᾶς μικρᾶς ἐκκλησίας. Ἀνεπτύχθη οὕτω ἕνας ἰδιορρυθμὸς μοναχισμὸς, ὅπου οἱ μοναχοὶ ἔζων ἐντὸς τῶν Λαυρῶν.

Πρὸς τὴν βορείαν πλευρὰν ἐφημολογεῖτο ὅτι εἶχε καθιδρυθῇ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους ἕνα κοινόβιον, ἀλλὰ τόσοσιν ἡ σημασία του ὅσον καὶ ἡ ἔκτασις του φαίνεται ὅτι ἀμφισβητεῖται ζωηρῶς. Εἰς τὸ κέντρον τῆς Χερσονήσου, εἰς τὸ μικρὸ χωρίον Καρυαί, ὑπῆρχε ὁ Πρῶτος, ὁ ὁποῖος δὲν ἐκυβέρνηε ἀλλὰ ἐπώπτεε καὶ τοῦτο διότι ἡ αὐτονομία τῶν ὁμάδων καὶ τῶν ἀτόμων

ἀποτελεῖ ἐν ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἀνατολικοῦ μοναχικοῦ ἰδεώδους.

Ἐν ἔτει 958 ἓνας ἄγνωστος μοναχὸς καταφθάνει εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ὅπως κάθε νεοφώτιστος, τίθεται ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν γεροντοτέρου, καὶ πολὺ ταχέως μάλιστα ὑπερισχύει τούτου. Ἀθανάσιος, ἦτο τὸ ὄνομά του. Εἶχεν φήμην ἐξαιρετικῶς ἀγαθὴν καὶ ἓνα παρελθὸν μοναστικῆς ζωῆς ἄψογον. Ἐπιπροσθέτως συνεδέετο οὗτος δι' εἰλικρινοῦς καὶ ἀρρήκτου φιλίας μετὸν ἐνδοξότερον στρατηγὸν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅστις καὶ ἐγένετο μετ' ὀλίγον καὶ κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος 963, Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου.

Ἐκτοτε ὁ Ἀθανάσιος ἐπεβλήθη ὡς μία προσωπικότης μεταξὺ τῶν μοναχῶν τοῦ Ἀγ. Ὄρους.

Μετὰ τὴν πλουσίαν δὲ βοήθειαν καὶ συμπαράστασιν τοῦ αὐτοκράτορος ἐπέλεξεν πρὸς τὴν νοτίαν πλευρὰν τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθω μίαν ὠραίαν καὶ γαλήνιον τοποθεσίαν ἐγγὺς τῆς θαλάσσης καὶ ἐκεῖ ἀνωκοδόμησεν τὴν κοινοβιακὴν μονὴν τῆς Μ. Λαύρας.

Ἡ αὐστηρὰ ὑποταγὴ καὶ ἡ πειθαρχία εἰς τοὺς κανόνας τῆς Κοινοβιακῆς ζωῆς ἦσαν ἀπολύτως ἐπιβεβλημένα.

Κάθε κίνητρον ἀτομικῆς πρωτοβουλίας θὰ ἐξέλιπεν ἢ ἀσκήσις τῆς ἐλεημοσύνης σταθερὰ καὶ συνεπῆς· καὶ ἀντὶ τῆς συνηθείας τῆς αὐτοαπομονώσεως, ἕκαστος μοναχὸς ἔδει νὰ ὑποτάσσεται εἰς ἓνα σύνολον κανόνων σιδηρᾶς πειθαρχίας, τὴν τήρησιν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν ὁποίων ἐλέγχει ὁ προϊστάμενος. Ὁ Παχώμιος εἰς τὴν λαμπράν, ἐνδοξὸν καὶ ἡρωϊκὴν ἐποχὴν τοῦ ἀναχωρητισμοῦ εἰς τὴν Αἴγυπτον εἶχεν ἀνεύρει τοὺς κανόνας τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς, χωρὶς ὅμως νὰ ἀλλοιοῦνται αἱ συνήθειαι τῶν ἀναχωρητῶν τῆς ἐρήμου.

Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ὁσ. Ἀθανασίου τοῦ ἀγιορείτου ὑπῆρξεν κατ' ἀρχὰς δυσχερές. Οἱ ἀπλοὶ καὶ ἅγιοι ἐκεῖνοι μοναχοὶ ἔβλεπον μὲ κάποιαν ἐνδόμυχον δυσπιστίαν τὴν ἀνέγερσιν μεγαλοπρεπῶν καὶ δαπανηρῶν οἰκοδομημάτων, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλοπρεπὴς διάταξις εἰς τόσῃ ἀντίθεσιν ἤρχετο μετὰ τὰς ἀπλὰς καὶ ἀπερίττους σκῆτας τῶν. Οἱ ἀναχωρηταὶ ἐφοβοῦντο διὰ τὰς παραδόσεις τῶν. Ἐνας ἀναβρασμὸς ἤρχισεν νὰ ὑποβόσκη εἰς τὸ ἱερὸν αὐτὸ Ὄρος. Τὸ ἔργον τοῦ Ἀθανασίου τοῦ ἀγιορείτου προσέκοπτεν εἰς μυρίας ἀντιθέσεις καὶ δυσχερείας.

Ἀνιστορεῖται μάλιστα ὅτι δύο μοναχοὶ ἀπὸ τὴν ἄκαμπτον καὶ πιστὴν προσήλωσιν τῶν εἰς τὸ ἀσκητικὸν ἰδεῶδες, εἶχον πρὸς στιγμὴν κατὰ νοῦν τὴν ἐξόντωσίν του. Ἀλλ' ὁ ὁσιος Ἀθανάσιος ἀπτόητος, ἄκαμπτος, ἀκούρατος συνέχισεν τὸ ἔργον του μέχρις οὗτου, χάρις εἰς τὴν προσωπικὴν παρέμβασιν τοῦ Πατριάρχου καὶ αὐτοκράτορος ἡ ἔρις ἐκόπασεν.

Οὕτω εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν περιοχὴν ἡ κοινοβιακὴ ζωὴ καθιερώθη καὶ ἐπεκράτησεν. Καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ 14ου αἰῶνος ὑπῆρχον 19 μοναί. Εἰς τὰ μέσα δὲ τοῦ 16ου αἰῶνος ἀνωκοδομήθη καὶ ἡ τελευταία. Ἐκτοτε 20 μοναὶ κοσμοῦν τὸ Ἅγιον Ὄρος.

Μοναὶ ἀνεξάρτητοι καὶ κυρίαρχοι. Αὐστηρῶς τηρουμένη παράδοσις δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἰδρύσιν ἑτέρας. Εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς του ὁ Ἀθως ἠρίθμει 15.000 μοναχῶν, κοινοβιακῶν ἢ ἀναχωρητῶν. Εἰς τὰ μέσα τοῦ 11ου αἰῶνος πλέον τῶν ἐπτακοσίων ἔζων εἰς τὴν Ἀγ. Λαύραν· καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ XX αἰῶνος, δύο καὶ πλέον χιλιάδες εἰς τὴν ρωσικὴν μονὴν τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὅμως ἔχει σημαντικῶς μειωθῇ.

Αἱ μοναὶ κατὰ τὴν πλειοψηφίαν εἶναι ἐλληνικαὶ πλην τριῶν: Ἡ μονὴ τῆς Λαύρας, τοῦ Βατοπεδίου, ἡ μονὴ τῶν Ἰβήρων, Χιλιανδαρίου (Σερβικὴ), Διονυσίου, Κουτλουμουσίου, Παντοκράτορος, Ξηροποτάμου, Ζωγράφου (Βουλγαρικὴ), Δοχειαρίου, Καρακάλλου, Φιλοθέου, Σίμωνος Πέτρας, Ἀγ. Παύλου, Σταυρονικήτα, Ξενοφάντος, Γρηγορίου, Ἐσφιγμένου, Ἀγ. Παντελεήμονος (Ρωσικὴ), Κωνσταντινίου.

Τὸ σύστημα τῆς διοικήσεώς των εἶναι δημοκρατικόν. Αἱ Καρυαὶ εἶναι μία ἰδιόρρυθμος μοναχικὴ πολιτεία, ὅπου καὶ ἡ ἔδρα αὐτῆς. Ὑφίσταται ἓνα καθεστὼς εἰδικῆς μεταχειρίσεως, ἓνα καθεστὼς αὐτονομίας ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας. Μία σύνοδος ἐξ ἀντιπροσώπων ἐξ ὅλων τῶν μονῶν, καὶ μὲ ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἐκ 4 ἐκπροσώπων ἀσχεῖ τὴν διοίκησιν. Εἰς τὰς Κοινοβιακὰς μονὰς αἱ ἐξουσίαι τοῦ ἡγουμένου ἐλέγχονται καὶ ἐποπτεύονται ἀπὸ ἓνα συμβούλιον ἐκ μοναχῶν. Εἰς ἄλλας πάλιν μονὰς δὲν ὑπάρχει προϊστάμενος. Οἱ μοναχοὶ καθ' ὁμάδας ρυθμίζουν τὸν τρόπον τῆς ζωῆς των, ὡς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας των. Οἱ ἐπικεφαλῆς τῶν ὁμάδων αὐτῶν ἀσχοῦν ἐν εἰδὸς διοικήσεως ἄνευ ὅμως προέδρου. Αἱ μοναὶ αὗται μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ μονὴ τῆς Μ. Λαύρας ἐννέα τὸν ἀριθμὸν εἶναι ἰδιόρρυθμοι. Ἡ ἰδιουπία των συνίσταται εἰς τὸ ὅτι οἱ μοναχοὶ δύνανται νὰ ἔχουν ἀνεξαρτησίαν ζωῆς. Ἄλλοι μὲν ζοῦν μὲ κάποιαν σχετικὴν ἀνεσιν, ἄλλοι δὲ μὲ σκληρὰν δίαιταν, μακρὰν πάσης ἐργασίας ἐπιθυμίας. Τοὺς συναντᾷ κανεὶς μόνους ἢ καθ' ὁμάδας εἰς κελλιά των.

Πρὸ πάσης ἄλλης ἐνεργείας ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸ Ἅγ. Ὄρος ὀφείλει νὰ ἐμφανίσῃ εἰς τὰς τοπικὰς θρησκευτικὰς ἀρχὰς μίαν συστατικὴν ἐπιστολήν. Ἡ ὑποδοχὴ εἶναι πάντοτε ἐγκάρδια. Ὁ γραμματεὺς ἐγχειρίζει τὴν ἐπιστολήν εἰς τοὺς τέσσαρας ἡγουμένους, οἱ ὁποῖοι κατέχουν μίαν κοινὴν τετραμερῆ σφραγίδα. Ἐὰν δὲ κρίνουν σκόπιμον τοῦτο, σφραγίζουν καὶ παρέχουν ἄδειαν ἐλευθέρας κυκλοφορίας καὶ μετακινήσεως εἰς τὴν μοναχικὴν αὐτὴν πολιτείαν.

Εἰς τὴν πολιτείαν ἐπικρατεῖ μία ἄπειρος γαλήνη. Εἰς τοὺς μικροὺς καὶ γραφικοὺς τῆς δρόμους ὑπάρχουν μικρὰ καταστήματα, συντηρούμενα ὑπὸ τῶν μοναχῶν. Οὔτε φωναὶ ἀθῶν παδιῶν ἀκούονται, οὔτε γυναῖκες ὑπάρχουν. Μόνον ἡ παρουσία τῶν μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι πηγαινοέρχονται σιωπηλοὶ μετὰ τὰ ἐφθαρμένα καὶ πτωχικὰ μαῦρά των ράσα.

Αὐτὸς ὁ πραγματικῶς ὠραίος καὶ εἰδυλιακὸς τόπος μετὰ τοὺς μικροὺς καὶ πολυχρόμους οἰκίσκους, τοὺς ὠραίους κήπους, μετὰ τὰ δένδρα, μετὰ τὸν ἀναπεπταμένον ὀρίζοντα πρὸς τὴν θάλασσαν, ὁμοιάζει πραγματικῶς

ὡς ἄλλος Παράδεισος ὁ ὁποῖος ἔγινεν τὸ κατοικητήριον τῆς Θεοτόκου. Ὁ ἀνύποπτος ἐπισκέπτης μετεωρίζεται ἐκεῖ εἰς ἓναν κόσμον παραστάσεων μιᾶς παρωχημένης ἐποχῆς, εἰς τὸν κόσμον τῆς μεσαιωνικῆς χριστιανικῆς Ἀνατολῆς, εἰς ἓνα περιβάλλον ὑποβλητικῆς μαγείας καὶ μύθου καὶ ἀληθοῦς εὐσεβείας. Ἐκεῖ θὰ ἀκούσῃ κανεὶς νὰ τοῦ ἀνιστοροῦν τὴν ἀπλοϊκὴν ἱστορίαν κάποιου θαύματος ἐνὸς γέροντος μοναχοῦ, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ματαίως προσεπάθησεν νὰ ψάλλῃ εἰς τὴν λειτουργίαν, ἀξαίφνης — ὦ τοῦ θαύματος — ἐξετέλεσεν ἓνα ἐκκλησιαστικὸν ᾄσμα ἐξαιρετικῶς δυσχερές, προσπαθῶν νὰ μιμηθῇ ἓνα ἄορατον ἄγγελον ποῦ τοῦ ἔδιδε τὸν ρυθμὸν καὶ τὸν μουσικὸν τόνον.

Ὁ εὐσεβὴς προσκυνητὴς, ποῦ θὰ μεταβῇ νὰ γνωρίσῃ κάθε μὴν, θ' ἀντικρύσῃ τοὺς μοναχοὺς νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ κομβολόγιον. Θὰ τοὺς ἀκούσῃ νὰ ὑποψιθυρίζουν διαφόρους προσευχάς. Ὅλοι σχεδὸν αἱ μὴν ἔχουν τὴν ἰδίαν μορφήν. Τοιχογραφισμένοι πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν τοὺς πλευρὰν, περικλείουν ποικιλίαν δομικῶν κατασκευῶν, ἐκκλησιᾶς, προσευχητήρια, τραπεζάς, ὅλα αὐτὰ ἐγκατεσπαρμένα χωρὶς τάξιν καὶ ἀρχιτεκτονικὴν συμμετρίαν. Ἀτελείωτη σειρά παραθύρων διακόπτουν τοὺς ἐπιβλητικούς αὐτοὺς ὅγκους. Παντοῦ δὲ οἱ ἐσωτερικοὶ τοῖχοι βαστάζουν πολυαριθμοὺς ἐξώστας, εἰς τὴν ἄκρην τῶν ὁποίων οἱ μοναχοὶ κάθηνται ἀκίνητοι καὶ σκεπτικοὶ εἰς μίαν σιωπηλὴν στάσιν.

Εὐρίσκονται εἰς τὸ μεταίχμιον τοῦ ὄνειρου καὶ τῆς προσευχῆς. Ὅλα σχεδὸν τὰ κτίσματα εἶναι πολυχρώμα. Ἡ κυρίως ἐκκλησία, «Τὸ Καθολικὸν» ὡς τὴν ἀποκαλοῦν, ὁλοπύρφυρη μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ μέσα εἰς τὴν χρωματικὴν αὐτὴν ποικιλίαν τὰ χρώματα τῆς ἱριδος συμπλέκονται, ἀπὸ τὸ κυανοῦν ἕως τὸ χίτρινον καὶ τὸ βυσσινὶ καὶ τονίζονται ἔτι περισσότερο ἀπὸ τὰ πυκνὰ καὶ χλοερὰ πράσινα φυλλώματα τῶν ἀναρριχωμένων κισσῶν μέσα εἰς τὸ ἄπλετον φῶς τῆς ἡμέρας. Ἀνθοπλημμύριστες οἱ αὐλὲς τῶν Μονῶν, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὰς μονὰς τοῦ Βατοπεδίου, Λαύρας καὶ Ἰβήρων, ἐμφανίζουν ἓνα ἐξάισιο σύνολον.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας τὰ πάντα εἶναι γαλήνια καὶ εἰρηνικά. Ὅλοι ἡσυχάζουν. Ἀλλωστε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νύκτας εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὴν προσευχὴν καὶ τὰς ἀκολουθίας. Οἱ μοναχοὶ ἀγρυπνοῦν καὶ μὲ μυστικούς καὶ σιγανούς ὑποψιθυρισμούς προσεύχονται ἀδιαλείπτως διὰ νὰ ἀπομακρύνουν τὸ πνευματικὸν κακόν.

Τὰ βιβλία σπανίζουν μέσα εἰς τὰ κελλιά, τὰ μικρὰ αὐτὰ κατοικητήρια τῶν εὐσεβῶν μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι — κατὰ κανόνα σχεδὸν — δὲν μεριμνοῦν οὔτε ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς ἀνεκτιμήτους καὶ κρυμμένους θησαυροὺς τῶν βιβλιοθηκῶν, αἱ ὁποῖαι παραμένουν κλεισταί.

Κατὰ τὴν κρίσιν των ἡ ἐπιστήμη ἀναπτύσσει καὶ ἐκτρέφει τὴν οἴησιν καὶ τὴν ἀλαζονείαν. Καὶ ἀσφαλῶς ἐὰν ἐγκατέλειψαν τὰ ἐγκόσμια δὲν τὸ ἐπραξαν χωρὶς σκοπιμότητα οὔτε διὰ νὰ ἐπανέλθουν μὲ τὸ τέ-

χνασμα τῆς γνώσεως εἰς ἓναν κόσμον ἐπικίνδυνον καὶ ἄχρηστον.

Μερικοὶ ἀγνοοῦν καὶ γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. Τοὺς ἀρκεῖ ἡ ἀπλὴ ἐσωτερικὴ ζωή. Νὰ εἶναι εὐσεβεῖς, ἐνάρετοι, ὑποτακτικοί, νηστευταί, πιστοὶ εἰς τὴν Ὁρθόδοξίαν καὶ ἐνίοτε ἰσχυρογνώμονες. Καὶ θμως μὲ τὴν ἄμεσον ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς ἀπλοϊκοὺς αὐτοὺς μοναχοὺς ἀντιλαμβάνεται καὶ ἀναγνωρίζει ὁ ὁμιλητὴς τὴν ἀληθῆ σοφίαν καὶ τὴν ζέουσαν πίστιν των, ὥστε νὰ νομίξῃ κανεὶς ὅτι ἀντιμετωπίζει παλαιούς ἀναχωρητὰς τῆς ἐρήμου. Ἡ προσήλωσις των εἰς τὸ θεῖον, τὸ «γνώθι σαυτόν»; ἡ ἀληθὴς καὶ ἐπίμονος ἀσκήσις διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς, ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα τόσον ἀκατανόητα ἐμφανίζονται εἰς τοὺς συγχρόνους μας καιροὺς, ἀποτελοῦν ἀσφαλῶς, ὅταν εὐρίσκωνται εἰς τὴν ἀληθῆ ὑπηρεσίαν τοῦ ἀσκητισμοῦ, οὐσιώδη συστατικὰ τῆς ἀθωνίτιδος ψυχολογίας.

Πρὸς τὴν νοτίαν πλευρὰν ὑπάρχουν αἱ σκῆται τῶν

Μικρογραφία ἀπὸ Ψαλτήριον Μονῆς Βατοπεδίου.

ἀναχωρητῶν, οἱ ὁποῖοι τόσον εἶχον ἐναντιωθῇ εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ὁσ. Ἀθανασίου. Ζοῦν ἐν εἰρήνῃ Κυρίου.

Ἀκόμη ὀλίγον ὑψηλότερον ἐντὸς σπηλαίων ἐν μέσῳ βράχων καὶ καθέτων σχεδὸν κρημνῶν ἀποτόμων ὁρέων, μερικοὶ ἐρημιῖται μὲ ἄπειρον ἐγκαρτέρησιν καὶ ὑπομονὴν ἀναμένουν τὸ μοιραῖον, μὲ συνεχῆ προσευχὴν καὶ ἀδιάπτωτον σωματικὴν ἀσκήσιν. Καμμία ἐκδήλωσις κακουχίας δὲν ἐμφανίζεται εἰς τὰ βιβλικά καὶ γαλήνια πρόσωπά των. Εἶναι οἱ ἡσυχασταί. Οἱ ἀπόκοσμοι αὐτοὶ ἀναχωρηταὶ τῆς συνεχοῦς προσευχῆς καὶ τῆς μονώσεως ὑποδέχονται τοὺς ξένους μὲ ἓναν πηγαῖον αὐθορμητισμόν. Δι' ὅλους αὐτοὺς ὁ περαστικός ταξιδιώτης δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος ἐκτύπησεν τὴν θύραν των. Αὐτὴ μόνον ἡ πίστις καλύπτει τὴν ἄγνοιάν των.

Ὅλοι διηγοῦνται καὶ ἀνιστοροῦν τὰ θαύματα τοῦ Ἀγ. Ὁρους. Εἰς κάθε γωνίαν, εἰς κάθε πέτραν ὑπάρχει καὶ μία ἱστορία μὲ ἓνα θαῦμα. Ἡ μονὴ τοῦ Βατοπεδίου θὰ ἐνθυμίζῃ τὸ παιδί μὲ τὸ δέντρον τῆς μωρέας. Καὶ τοῦτο διότι ὁ νεαρὸς τότε Ὀνώριος πρὶν ἔτι στεφθῇ αὐτοκράτωρ εὐρέθη ὑπὸ τὴν σκιάν της ἀποκοι-

μισμένος, μετὰ ἀπὸ ἑνα ναυάγιον. Ὁ Ὀνώριος ἐξῆσε κατὰ τὸ τέλος τοῦ 4ου αἰῶνος καὶ ἡ μονὴ τοῦ Βατοπεδίου πρωτοθεμελιώθη τὸ ἔτος 985. Ἀλλὰ ἕνα θαῦμα προϋποθέτει μίαν χρονικὴν προσέγγισιν καὶ μεταφοράν.

Ἡ μονὴ Σίμωνος Πέτρας, ὁμώνυμος τοῦ ἱδρυτοῦ της, εἶναι θεμελιωμένη τριακόσια καὶ πλέον μέτρα ὑπεράνω τῆς θαλάσσης καὶ ἀνυψοῦται ὡς ἀετοφωλεὰ ἐπιβλητικῇ τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τὰ ξύλινα ὑπόστεγά της χαίνοντα πρὸς τὴν ἄβυσσον. Ὁ Σίμων ὁ ἱδρυτὴς της εἶχεν τὴν συνήθειαν νὰ περιπλανᾶται ἀπὸ ἱκρίωματος εἰς ἱκρίωμα, διὰ νὰ μεταφέρῃ εἰς τοὺς κατασκευαστὰς οἰκοδόμους τωνωτικὸν ποτὸν ἰδίας κατασκευῆς.

Μίαν ἡμέραν, ἀπὸ ἑλλειψίν ἰσορροπίας καταλισθησεν ἀπὸ μέγα ὕψος πρὸς τὴν ἄβυσσον παραμείνας ἀνέπαφος καὶ χωρὶς οὐδεμίαν σωματικὴν κάκωσιν. Ἀκόμη δὲ λέγεται, ὅτι εἰς τὴν τρομερὴν του πτώσιν εἶχεν τὴν ἐτοιμότητα νὰ κρατήσῃ ὀριζοντίως τὸν δισκὸν μετὰ τὸ ποτόν, χωρὶς νὰ χυθῇ ἔστω καὶ μιὰ σταγὼν. Ἡ ἀπλοικὴ πρὸς ἐμὲ διήγησις αὕτη ὑπὸ τῶν μοναχῶν εἶχε ἕνα τόνον ἀδιαψεύστου σοβαρότητος.

Ἡ διήγησις εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἰβήρων φαίνεται ὀλιγώτερον φανταστικῇ. Μία εἰκὼν ἱστορημένη ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν βεβήλωσιν της ἀπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς διέφυγε ἀπὸ τὴν πολιορκίαν των καὶ πλέουσα ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἔφθασε μέχρι τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἄθω καὶ μετὰ πάροδον ἡμερῶν καὶ μετὰ πολλὰς περιπετείας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θύραν τῆς Μονῆς. Εἶναι ἡ Παναγία ἡ Πορταΐτισσα, ποὺ ἕως τὰς ἡμέρας μας αὐτὰς τὴν τιμοῦν καὶ τὴν σέβονται ἐξαιρετικῶς. Εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Ἀράβων χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ ἔτους 637—638, καὶ ἡ Μονὴ τῶν Ἰβήρων ἐκτίσθη τρεῖς καὶ πλέον αἰῶνας μετεγενεστέρως.

Καὶ ἡ Μονὴ τῆς Μ. Λαύρας εἶναι συνυφασμένη μετὰ τὴν ζωὴν τοῦ κτήτορος αὐτῆς ὅς. Ἀθανασίου, συμπλέκεται δὲ μέσα εἰς ἕνα πέπλον μυστηρίου μέσῳ τοῦ ὁποίου εἶναι ἀπολύτως εὐχερὲς νὰ ἐξαγάγῃ κανεὶς οὐσιώδη ἱστορικὰ συμπεράσματα. Ὁ Ἀθανάσιος ἡμέραν τινα ἐγκατελείφθη ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς οἰκοδόμους συνεπείᾳ παντελοῦς ἐλλείψεως ἐφοδίων καὶ ὕδατος. Ἐνῶ δὲ ἀπηλπισμένος πλέον ἐγκαταλείπει τὴν προσπάθειάν του, ἐνεφανίσθη ἡ Μεγαλόχαρη καὶ αἰφνης ἀνέβλυσεν τὸ γάργαραν ὕδωρ μιᾶς πηγῆς καὶ μετ' ὀλίγον συνοδεῖα μετὰ τρόφιμα καὶ ἄλλα ἐφόδια κατέφθασεν ἀπὸ τὴν βασιλεῦσαν.

Ἡ Μονὴ τοῦ Ζωγράφου ἔχει τὴν ὀνοματικὴν της προέλευσιν ἀπὸ μιὰ εἰκόνα. Ὁ κατασκευαστὴς καλλιτέχνης δὲν κατάρθωσε νὰ τὴν ἀποπερατώσῃ, ὅταν ἡμέραν τινα τὴν ἀνεῦρον ἀποπερατωθεῖσαν κατὰ θαυμάσιον τρόπον. Καθ' ὁμολογίαν τῶν εἰδημόνων, μόνον ἕνας ἄγγελος Κυρίου θὰ ἠδύνατο νὰ ζωγραφίσῃ ἕνα παρεμφερὲς ἔργον τέχνης. Διηγοῦνται ἀκόμη καὶ ἕνα πλήθος ἀπὸ ἱστορίας ἐπιδρομῶν Σαρακηνῶν καὶ Λατίνων, οἱ ὁποῖοι ἀπωθήθησαν καὶ κατετροπώθησαν χάρις καὶ μόνον εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν παρέμβασιν τῆς θείας Προνοίας καὶ τῶν θαυμάτων. Εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ζωγράφου Λατῖνοι καὶ Φράγκοι ἠθέλησαν νὰ καταστρέψουν τὴν Μονήν, διότι οἱ Βούλγαροι μοναχοὶ ἠναντιώθησαν καὶ ἔλαβον θέσιν κατὰ τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Λέγεται δὲ ὅτι ἡ Παναγία τοὺς

ἐξωλόθρεψεν μετὰ τὸ «πῦρ ἐξ οὐρανοῦ» ποὺ ἐξαπέστειλεν ἐναντίον των. Ἀκόμη διατηρεῖται τὸ μνημεῖον μετὰ τὰ λείψανά των. Ὅλαι αὗται αἱ ἱστορίαι, διηγησμέναι μετὰ διάφορα περιστατικά, διετηρήθησαν ἀπὸ τὴν παράδοσιν. Εἶναι συμβολισμοὶ μιᾶς λαϊκῆς ἐποποιίας, γεγονότα καὶ περιστατικά ποὺ συμβολίζουν καὶ φανεροῦν τὸν συνεχῆ ἀγῶνα καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῶν δυνάμεων τοῦ καλοῦ ἐπὶ τοῦ κακοῦ.

Ἀνιστορήματα καὶ γεγονότα τὰ ὁποῖα ὅσον καὶ ἐὰν εἶναι ἀμφισβητήσιμα ἐν πολλοῖς, ἐμφανίζουν, ἐκτρέφουν καὶ τονώνουν τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις ἐνίων ἀγίων μοναχῶν.

Ἡ μοναχικὴ λειτουργία εἶναι ἕν ἄλλο στοιχεῖον τῆς ζωῆς αὐτῆς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι μεγάλῃς διαρκείας.

Αἱ ὕμνωδαι καὶ ψαλμωδαι ἔχουν μίαν ιδιορρυθμίαν, ὡσὰν ἕν εἶδος εὐρείας συνηχίσεως, καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ λειτουργίαι εἶναι ἰδιαίτερος μεγαλοπρεπεῖς. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ κείμενα χαρακτηρίζονται ἀπὸ μίαν σπανίαν ὠραιότητα ἀπὸ ἕν ἀληθινὸν θρησκευτικὸν καὶ θεολογικὸν βάθος, μετὰ μίαν ἐντελῶς ἀσυνήθη ἔκφρασιν ἀφηγηματικότητος καὶ ποιήσεως. Εἶναι ἀμφίβολον, ἐὰν τὰ κείμενα γίνωνται κατανοητὰ· διότι οἱ μοναχοὶ ὁμιλοῦν τὴν δημώδη γλῶσσαν καὶ δὲν φαίνονται νὰ κατανοοῦν τὴν ἀρχαίαν τοιαύτην. Εἰς τὰς λειτουργίας παρίσταται ἐν τῷ συνόλῳ ὁλόκληρος ἡ μοναχικὴ κοινότης, χωρὶς ἑμῶς νὰ συμμετέχῃ ἐνεργῶς. Κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς νυκτὸς εἰς ἕκ τῶν ἀπλῶν μοναχῶν μετὰ προσεχάλεσεν νὰ περιπατήσωμεν ὑπὸ τὸ λαμπρὸν σεληνόφως κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς λειτουργίας. Τοῦ προσέφερον ἕνα πακέττο σιγαρέττων καὶ μοῦ τὸ ἀνταπέδωσεν μετὰ ἕνα κλώνον ἐρυθρῶν σταφυλῶν. Ἡ καθ' ἑαυτὸ ἐπίσημος λειτουργία θὰ διήρκει περὶ τὰς δώδεκα ὥρας συνεχῶς. Εἶναι δὲ ἀναμφισβήτητον, ὅτι τοιαῦτα πολὺωροι ἐκδηλώσεις εἶναι ἐξαιρετικῶς κοπιώδεις. Μία τοιαύτη ἐξουκείτως δημιουργεῖ μίαν ιδιόρρυθμον πνευματικὴν κατάστασιν, ἥτις ὑπὸ τὴν συνεχῆ ἐπανάληψιν δημιουργεῖ ἕν εἶδος εὐσεβείας. Ἀκόμη ὁ μέγας σεβασμὸς πρὸς τὰς ἱερὰς εἰκόνας συντελεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ τοῦ πνευματικοῦ κλίματος. Εἶναι γνωστὸν ἱστορικῶς, ὅτι κατὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ Υἱπ αἰῶνος μέχρι τῶν μέσων τοῦ ΙΧ ὠρισμένοι βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες ἀπηγόρευσαν τὴν λατρείαν αὐτῶν, διότι ἡ πρὸς τὰς εἰκόνας λατρευτικὴ ἐκδήλωσις εἶχεν ἀποβῆ καταχρηστικῶς ὑπερβολικῇ. Ἡκολούθησαν διωγμοί, χωρὶς οἱ μοναχοὶ νὰ ὑποχωρήσουν. Ἐν ἔτει 843 ἡ λατεία των ἀποκατεστάθη εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ μέχρις σήμερον τὸ γεγονὸς ἐορτάζεται μεγαλοπρεπῶς ὡς ἡ ἡμέρα τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἰς τὸ ὑποβλητικὸν αὐτὸ περιβάλλον τῆς μυσταγωγίας, ἐνθα ἡ προσήλωσις εἰς τὴν παράδοσιν εἶναι τὸ ἅπαν, δὲν εἶναι οὐδόλως ἐκπληκτικὸν ὅτι ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὰς ἁγίας εἰκόνας, ἡ ἐπικράτησις τῶν ὁποίων τόσον ἐστοίχισεν εἰς τὸ μοναχικὸν ἰδεῶδες, ἐξακολουθεῖ εἰσεῖν νὰ εἶναι ἀντικείμενον ἰδιαίτερου σεβασμοῦ. Εἰς τὴν Δύσιν αἱ εἰκόνες ἢ τὰ ἀγάλματα ἐθεωροῦντο ὡς ἡ ἄλλη Βίβλος τῶν ἀγραμμάτων, οἱ ὁποῖοι ἠδύνατο οὕτω νὰ ἀναγνώσουν τὴν ἱστορίαν τῆς σωτηρίας ἐπὶ τῶν τοίχων. Εἰς τὴν χριστιανικὴν Ἀνατολὴν ὁ προσορισμὸς, ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ σημασία τῶν εἰκόνων περικλείει

ένα στοιχείον ἀληθοῦς ἀγιότητος. Ὁ καλλιτέχνης πρὶν ἀρχίσῃ τὴν ἐργασίαν του προσεύχεται καὶ νηστεύει. Συχνάκις δὲ ἀναμιγνύει εἰς τὰ χρώματά του καὶ χόνιν ἀγίων λειψάνων, ὥς ἐκδήλωσιν ἰδιοτύπου σεβασμοῦ, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἔργον του νὰ μὴ εἶναι ἀπλὴ ἐπίκλησις ἐνὸς ἀγίου προσώπου ἢ ἐνὸς γεγονότος, ἀλλὰ ἡ κατ' εὐθεϊαν προσφυγὴ εἰς ἕνα πρότυπον, τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ πιστὴ καὶ ἀγνωστὰ ἀναπαράστασις. Ἐνώπιον τῶν εἰκόνων ἐμφανίζεται τὸ βάθος τῆς εὐσεβείας καὶ οἱ πιστοὶ γονατίζουν, ἀποκαλύπτονται καὶ τὰς ἀσπάζονται εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν ἢ ὅποια παρῴσκειται.

Αἱ ἐκκλησίαι ἀφθονοῦν εἰς τὸ Ἁγ. Ὅρος. Κάθε Μονὴ περιλαμβάνει πολλάς. Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 20 αἰῶνος ἡ μεγάλη ρωσικὴ μονὴ τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος διέθετεν 24. Τὸ Καθολικόν, ὁ κυρίως ναὸς, διακρίνεται ἀπὸ τὰ παρεκκλήσια, τὰς ἐκκλησίας καὶ τοὺς λοιποὺς βοηθητικοὺς χώρους καὶ φέρει — κατὰ κανόνα — τὸ σχῆμα τῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως. Ὁ κεντρικὸς θόλος μετὰ τῶν λοιπῶν μικροτέρων πρὸς τὰς πλευρὰς σχηματίζει ἓν εἶδος σταυροῦ. Ὁ νάρθηξ πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν ὁδηγεῖ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κυρίως ναοῦ.

Ἐκπληττεται δὲ τις ἀπὸ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγίων εἰκόνων, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὸν ἐξωτερικὸν νάρθηκα μετὰ τὰς θαυμασίας τοιχογραφίας.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ καὶ ὅλαι αἱ πλευраὶ εἶναι διακεκοσμημέναι καὶ ὥσαν νὰ μὴ ἤρκει αὐτό, τὸ τέμπλον εἶναι κατάφορτον ἀπὸ ἁγίας εἰκόνες. Οὕτω ὁ πιστὸς εἰσερχόμενος ἐγκαταλείπει τὰς ἐξωτερικὰς συνηθείας τῆς ἐγκοσμίου ζωῆς εὐρισκόμενος ἐν μέσῳ ἱεροῦ κόσμου. Αἱ εἰκόνες εἶναι τοποθετημέναι συμφώνως πρὸς τὴν βυζαντινὴν ἐθιμοτυπικὴν εἰκονογραφικὴν παράδοσιν. Ἅγιοι καὶ μάρτυρες τῆς πίστεως εὐρίσκονται εἰς διαρκὴ ἐπικοινωνίαν μετὰ τοὺς προσκυνητάς. Εἰς τὸ βάθος δὲ πάντοτε τοῦ θόλου ἐπιβλητικὴ καὶ δεσπόζουσα ὑφύεται ἡ μορφή τοῦ Παντοκράτορος, ὁ ὁποῖος τὰ πάντα ἐπιβλέπει, περιστοιχούμενος ἀπὸ τοὺς εὐαγγελιστὰς καὶ ἀποστόλους. Καὶ εἰς τὸ βάθος πρὸς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν ἡ Παναγία εἰς διαφόρους λειτουργικὰς παραστάσεις. Ἐπὶ τῶν τοίχων ἀναπτύσσονται διάφορα ἱστορικὰ καὶ ἐπεισόδια τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παύλου.

Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου εἰς αἱ ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας ὅλως προσοχῆς. Αἱ διάφοροι ἀπεικονίσεις καὶ ὅλαι αὐταὶ αἱ τοιχογραφίαι δὲν εἶναι τῆς αὐτῆς ἀριότητος καὶ ἀξίας. Βεβηλώσεις Τούρκων καὶ Λατίνων, ἄσκοποι καὶ ἀνεπιτυχεῖς ἀπικαταστάσεις κατὰ τὸ 18ον καὶ 19ον αἰῶνα, πυρκαϊαί, ἡ ἀληθινὴ μάστιξ τοῦ Ἁγ. Ὁρους, ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ἄγνοια τῶν μοναχῶν, ἄφρησαν ἀνεπουλῶτους πληγὰς.

Ἡ Μονὴ τῶν Ἱβήρων ἐλεηλατήθη ἐπαλειψιμμένως ὑπὸ τῶν Λατίνων κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα, ἐπανοικοδομήθη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 16ου αἰῶνος, καὶ ἐκάλυψε ἐκ νέου κατὰ τὸ ἔτος 1865. Ἡ κυρίως ἐκκλησία ἀποκατεστάθη κατὰ τὸν 16ον καὶ 19ον αἰῶνα. Ἡ μονὴ τοῦ Σταυρονικήτα τετράκις ἐγένετο παρὰ λωμα τοῦ πυρός, τρεῖς μάλιστα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Τὸ αὐτὸ δὲ θὰ ἠδύνατο νὰ διαπιστώσωμεν καὶ διὰ τὰς ἄλλας μονὰς.

Τὰ μωσαϊκὰ εἶναι σπάνια. Μόνον ἡ μονὴ τοῦ Βα-

τοπεδίου, ὁ ναὸς τῆς ὁποίας ἀνάγεται εἰς τὸν XI αἰῶνα, εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν κατοχὴν 2 περιφύμων εἰκόνων τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ μιᾶς Δεήσεως (ἡ Θεοτόκος μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἰωάν. τοῦ Βαπτιστοῦ). Τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς θρησκευτικῆς τεχνοτροπίας δὲν εἶναι διαδομένον. Ἀντιθέτως ὑπάρχουν ἀξιόλογοι τοιχογραφίαι ἐκλεκτῶν ζωγράφων. Ἀξίζει δὲ νὰ σταθμεύσῃ τις εἰς τὰς Καρυὰς διὰ νὰ θαυμάσῃ τὴν ἐπίσημον ἐκκλησίαν (τὴν Μητρόπολιν) τῆς Ἀθωνίτιδος ἀδελφότητος εἰς τὸ Πρωτάτον. Εἶναι ἡ μόνη ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Ἁθῶ ἡ ὁποία διατηρεῖ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἰδίαν ἔκτασιν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της ὑπὸ τοῦ ὁσ. Ἀθανασίου κατὰ τὸν IX αἰῶνα καὶ ἡ ὁποία ἐπυρπολήθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ 13ου αἰῶνος ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Εἶναι ἕνα κλασσικὸν σχῆμα Βασιλικῆς. Τὸ ἐσωτερικὸν της εἶναι ἀνι-

στορημένον μετὰ τὰς πλέον ἀξιολόγους τοιχογραφίας τοῦ Ἁγ. Ὁρους. Δημιουργὸς τῶν εἰκόνων εἶναι ὁ Πανσέληνος ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, προσωπικότης μυστικοπαθῆς, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς Μακεδονικῆς ζωγραφικῆς Σχολῆς. Ἐνας ἄλλος Τζιότο τοῦ Βυζαντίου. Ὁ Κάρολος Diehl ὑποστηρίζει, ὅτι ἤκμασε κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα. Ἐσχάτως ὅμως ὁ καθηγητὴς Ευγγρόπουλος μετὰ εὐστόχους καὶ εὐλογοφανεῖς παρατηρήσεις τὸν τοποθετεῖ εἰς τὸν 14ον αἰῶνα.

Συμφώνως μετὰ τὴν παράδοσιν ἐξωγράφισεν εἰς τὸ κάτω διάζωμα τοὺς ἀγίους, εἰς τὸ ὑψηλότερον τοὺς προγόνους τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὰς ἐσωτερικὰς πλευρὰς τοὺς εὐαγγελιστὰς καὶ τὰ σημαντικώτερα ἐπεισόδια τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου. Ὁ Πανσέληνος εἶναι ἕνας ρεαλιστής. Ἀλλ' ὁ ρεαλισμὸς του αὐτὸς ἐμφανίζει μίαν ἐκφρασὴν ἀληθοῦς ἐσωτερικότητος. Ὁλαὶ αἱ τοιχογραφίαι μετὰ τοὺς διαφόρους ἀγίους καὶ ἀσκητὰς ἔχουν μίαν καθαρωτάτην ἐμφάνισιν ἐνὸς ἀληθοῦς καὶ βαθέος ἀσκητισμοῦ. Οἱ ναοὶ τῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου καὶ τοῦ Χιλιανδαρίου ἔχουν διακοσμηθῇ ἀπὸ Μακεδόνες ζωγράφους.

Μεταγενεστέρως ἀριθμὸς ἐκκλησιῶν τοῦ Ἁγ. Ὁρους θὰ εἰκονογραφηθῇ ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς λεγομένης Κρητικῆς Σχολῆς. Ἡ Σχολὴ αὕτη, ἥτις ἤκμασε κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 16ου αἰῶνος, ἀνεπτύχθη ἐντὸς ἰδιοτύπων ἱστορικῶν περιστάσεων.

Ἐνῶ ἡ Μακεδονία ἦτο ὑπὸ τὸ πέλμα τοῦ ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1430, ἡ Κρήτη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ὑπὸ ἐνετικὴν κυριαρχίαν καὶ παρέμεινε μα-

κράν τοῦ ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ, μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1669. Ἡ Σχολὴ αὕτη εὐρισκομένη εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς Δύσεως κατὰ τὴν διάρκειαν δύο καὶ πλέον αἰώνων προσδέχεται τὰς καλλιτεχνικὰς ἐπιδράσεις αὐτῆς, ἰδιαίτερος τῆς ἰταλικῆς ἀναγεννήσεως. Καίτοι ἀπεμονωμένη ἀπὸ τὰς μεγάλας πηγὰς τῆς Ὁρθοδόξου λατρείας εὐρίσκει ἐν ἑαυτῇ νέας προσθέτους δυνάμεις νὰ παραμείνῃ ἀφωσιωμένη εἰς τὴν πίστιν τῆς Ὁρθοδόξου λατρείας, καὶ εἰς τὰς παραδόσεις.

Φορηταὶ εἰκόνες Κρητικῆς τεχνοτροπίας κυκλοφοροῦν ἀπὸ τῆς μιᾶς περιφερείας εἰς ἑτέραν, καὶ μετ' αὐτῶν οἱ ἄνθρωποι.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ἐκείνην διάφοροι Μαικῆναι Σλαβικῆς καὶ Μολδαβικῆς καταγωγῆς ἐνδιαφέρονται διὰ τὰς μονὰς τοῦ Ἀθω. Οὕτω εἰκονογράφοι τῆς Κρητικῆς Σχολῆς μεταβαίνουν εἰς τὰ μέρη τῆς ὑποδοῦλου Ὁρθοδοξίας, μεταφέροντες ὁμοῦ μὲ τὴν πίστιν τῶν καὶ τὴν πρωτοτυπίαν τῶν.

Ὁ Μοναχὸς Θεοφάνης θὰ ἐργασθῇ ὅχι μόνον εἰς τὰ Μετέωρα τῆς Θεσσαλίας ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Σταυρονικήτα, εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ξενοφώντος, ἰδίως δὲ εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Μ. Λαύρας. Ὁ Κατελλάνος θὰ εἰκονογραφήσῃ τὸν ναὸν τοῦ Ἀγ. Νικολάου τῆς Λαύρας. Αἱ Μοναὶ τοῦ Δοχειαρίου, τοῦ Ξενοφώντος, τοῦ Κουτλουμουσίου, τοῦ Φιλοθέου, τοῦ Ἀγ. Παύλου θὰ δεχθοῦν ἐκ περιτροπῆς Κρητικὰς ζωγράφους. Οὕτω ὁ Μ. Χατζηδάκις, ἱστορικὸς τῆς ἐποχῆς, ὑποστηρίζει τὴν ἀποψιν ὑπάρξεως ἰδίας κρητικοαθωνίτιδος τεχνοτροπίας. Εἰς τὸν Κατελλάνον ἐπίσης ἀποδίδονται αἱ πολυπληθεῖς συνθέσεις τῆς Τραπεζαρίας τῆς Μ. Λαύρας. Εἰς τὰς Μονὰς αἱ Τράπεζαι εἶναι τόπος κοινοβιακῆς συγκεντρώσεως καὶ τελετουργικῆς σημασίας. Ἄν καὶ ἡ Τράπεζα τῆς Μ. Λαύρας δὲν χρησιμοποιεῖται εἰμὴ ἀπαξ τοῦ ἔτους, ἀσφαλῶς ἤξιζεν ὁ κόπος ὅπως διακοσμηθῇ καταλλήλως καὶ τοῦτο διότι εἰς τὴν εὐρείαν αὐτῆς αἴθουσαν ὀκτακόσιοι καὶ πλέον μοναχοὶ δύνανται νὰ καθήσουν περὶ τὰς μικρὰς μαρμαρίνους τραπέζας, ὑποβασταζομένας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Οἱ διάδρομοι ὡσαύτως βρίθουν τοιχογραφιῶν. Ἡ τελευταία Κρίσις ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Χριστοῦ, εἰκοσι τέσσαρες ἀναπαραστάσεις τῆς Παναγίας συμφῶνως πρὸς τὸ κείμενον ἐνὸς θαυμασίου ἐκκλησιαστικοῦ Ὕμνου, μίᾳ ὀλόκληρος σειρὰ ὁσίων καὶ μαρτύρων ἀσκητῶν ἀπὸ τὴν ἐνδοξὸν ἐποχὴν τοῦ ἀναχωρητισμοῦ τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ Ἀθω. Αἱ ἀψίδες καὶ τὰ ἡμιθόλια ὡσαύτως μὲ εὐχαριστηρίους παραστάσεις.

Οὐδεὶς ἔλλειπεν ἀπὸ τὴν πελωρίαν αὐτὴν αἰθουσαν ἢ ὅποια δίδει τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς ἐκκλησίας.

Μία ἄλλη Τράπεζα τῆς Μονῆς τοῦ Διονυσίου εἶναι τοιχογραφημένη μεταξὺ τοῦ 1547—1603, εἶναι δὲ ὀνομαστὴ ἀπὸ τὰς σικηνὰς τῆς Ἀποκαλύψεως, ἀλλὰ ὑποδεστέρα τῆς Μ. Λαύρας.

Ἡ Κρητικὴ τεχνοτροπία διαφέρει τῆς ἀντιστοίχου Μακεδονικῆς ὡς πρὸς τὴν λεπτότητα τῶν ἀπαλῶν χρωμάτων. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος τῶν μορφῶν, ἀπὸ τὴν ἐν γένει λεπτότητα καὶ ἀπὸ ἓναν ἰδιόμορφο μυστικισμόν πού διαθέτει. Ἐμφανῆς εἶναι ἡ ἐπίδρασις τῶν Ἰταλῶν.

Τοιοτοτρόπως παρ' ὅλην τὴν Ὁθωμανικὴν τυραννίδα, τὸ Βυζάντιον ἐξηκολούθησεν νὰ διατηρῇται

εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀγ. Ὁρους, τὸ ὅποῖον καὶ κατέστη προνομιοῦχος περιοχὴ καὶ συνεχιστὴς τῆς εὐσεβείας τῶν βυζαντινῶν παραδόσεων καὶ τῆς λατρείας τῶν ἁγ. εἰκόνων, παρ' ὅλην τὴν ἐπίδρασιν καὶ πίεσιν τοῦ ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ. Αἱ καλλιτεχνικαὶ αὐταὶ καὶ βαθεῖαι ρίζαι τῆς παραδόσεως, παρ' ὅλην τὴν ἐξασθένισιν τῶν ἐλλείψει ἰσχυρῶν προσωπικοτήτων, θὰ διατηρηθοῦν ἀκόμη ἐπὶ μακρόν μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἔθνους ἀπὸ τὴν σκληρὰν καταπίεσιν τοῦ ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ.

Τὸ Ἀγ. Ὄρος δὲν ἐγνώρισεν, ὅπως ἡ Δύσις, τὴν ἐπαναστατικὴν τεχνοτροπίαν τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ ἐμφανίζει μίαν μοναδικὴν περίπτωσιν ἰδιορρυθμίας καὶ ἐπιβιώσεως τῆς μεσαιωνικῆς τεχνοτροπίας εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους.

Ὀλόκληρος ἡ τεχνοτροπία αὕτη, παρ' ὅλην τὴν ἐμφανῆ ἐπιρροὴν ἐξωτερικῶν στοιχείων, διετήρησεν τὴν καθαρὰν γραμμὴν τῆς καὶ προσέθεσεν ἐν κεφάλαιον εἰσέτι εἰς τὴν μακρὰν ἱστορίαν τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, τῆς ὁποίας αἱ ἀπαρχαὶ ἀρχίζουσιν εἰς τὴν Ραβένναν, εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ μέχρι τοῦ ἸΙ αἰῶνος εἰς τὴν Βασιλεύουσαν, μὲ τὰ μεγαλοπρεπῆ καὶ θαυμάσια ἐπιτεύγματα τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Ὅταν ὁ ὁσιος Ἀθανάσιος ὁ ἀγιορείτης ἀποθνήσκη εἰς τὴν Μ. Λαύραν κατὰ τὸ ἔτος 1004 τὸ μέλλον τοῦ Ἀγ. Ὁρους ἔχει ἤδη προσδιορισθῇ. Ἡ ἱστορία του ἔκτοτε βρίθει δοκιμασιῶν καὶ ἐπιδρομῶν ἔξωθεν. Ἐπάνω εἰς τὸ ἱερὸν αὐτὸ Ὄρος οἱ μοναχοὶ ἀναζητοῦν τὴν ἀγιότητα, χωρὶς πάντοτε νὰ τὸ ἐπιτυγχάνουν. Ἀλλ' ἀσφαλῶς θὰ ἦτο μία παιδικὴ ἀφέλεια νὰ σκεφθῇ κανεὶς ὅτι ἀρκεῖ νὰ κατοικῇ εἰς τὸν κῆπον τῆς Θεοτόκου διὰ νὰ ἀρθῇ εἰς τὸ ὕψος μιᾶς ἀληθοῦς τελειότητος. Ἐνώπιον τοῦ μέλλοντος, καὶ ἰδιαίτερος λόγῳ τῆς ἐλλείψεως μοναχῶν, οἱ ἀγιορεῖται δὲν στέργουν νὰ ὑποκύβουν περαιτέρω εἰς τὸν πειρασμόν καὶ διστάζουν ν' ἀνοίξουν τὰς θύρας εἰς ἐπιδράσεις καὶ ἐπιρροάς, αἱ ὁποῖαι θὰ ἠπειλοῦν ν' ἀνατρέψουν τὰς συνηθείας τῶν.

Ὅτι ἡμῶς καὶ ἂν συμβῇ, εἴτε σήμερον εἴτε χθές, τὸ Ἀγ. Ὄρος παραμένει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς Ὁρθοδοξίας ὡς τὸ πάνσεπτον Ὄρος τῶν Ἀγίων.

Ἐφέτος ἐορτάζεται ἡ χιλιετηρίδα ἀπὸ τῆς καθιδρύσεως τῆς Μονῆς τῆς Μ. Λαύρας. Μετὰ τῶν ἀγιορειτῶν μοναχῶν ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία συμμετέχει ἐπισήμως εἰς τὰς ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις. Μετ' αὐτῶν καὶ οἱ φίλοι τοῦ Ἀγίου Ὁρους εἰς τὴν Δύσιν.

Μοναχοί, θρησκευτικαὶ προσωπικότητες τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ καθολικοῦ δόγματος ὡς καὶ λαϊκοὶ συνεργάζονται διὰ τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν μιᾶς ὀγκώδους ἐπετηρίδος ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι καὶ προπαρασκευάζουσιν ἐν Συνέδριον, τὸ ὅποῖον θὰ συνέλθῃ εἰς τὴν Βενετίαν.

Διὰ τῆς συνεισφορᾶς τῶν αὐτῆς θέλουν νὰ ὑπομνήσουν ὅτι τὸ Ἀγιὸν Ὄρος παραμένει εἰσέτι ἐν μέσῳ τοῦ XX αἰῶνος μιᾶ ἀληθὴς καὶ αὐθεντικὴ πηγὴ τοῦ ἀρχαίου μοναχισμοῦ. Τὸ διανοιγὲν χάσμα μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἐν μέσῳ ἐχθροτήτων καὶ παραινέσεων, εὐκταῖον θὰ ἦτο νὰ εἶχεν λησμονηθῇ, τὸ γεγονός τοῦτο δὲν ἠμπορεῖ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ μειώσῃ οὔτε τὴν σημασίαν οὔτε τὴν βασιμότητα τῆς μαρτυρίας ταύτης.

JEAN DÉCARREAU

Μετάφρ. Κωστῆ Θ. Σπεράντσα

ΑΓΙΟΡΕΙΤΑΙ ΑΓΙΟΙ

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν πρεπόντως ἑορτασθεῖσαν κατὰ τὸ τρέχον τοῦτο ἔτος χιλιετηρίδα τοῦ Ἀγίου Ὁρους Ἀθω, (1963 Ἰδρυσις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας—1963) ἐδόθησαν, ὡς γνωστὸν, ἐμπεριστατωμέναι διαλέξεις καὶ ἐδημοσιεύθησαν ἀξιόλογα ἄρθρα καὶ ἔργα, ἀναγόμενα εἰς τὴν ποιικιλίαν τῶν διαφερόντων τὰ ὅποια παρουσιάζει τὸ «Ἀγιώνυμον Ὁρος», ἡ ἱστορία τοῦ ὁποίου εἶναι πολὺπτυχος καὶ ἀξία πολλοῦ θαυμασμοῦ καὶ ἀπείρου σεβασμοῦ.

Καὶ ἐξετάζεται μὲν τὸ Ἀγιὸν Ὁρος, εἰς τὰς διαλέξεις καὶ τὰ ἄρθρα, ἀπὸ πάσης σχεδὸν ἀπόψεως, (ἱστορικῆς, μοναχολογικῆς, ἀρχαιολογικῆς, τεχνικῆς, ἐθνικῆς κ.λ.π.), παραλείπεται ὅμως ἡ ἐξέτασις αὐτοῦ ἀπὸ ἀγιολογικῆς ἐπόψεως, καίτοι ἡ προβολὴ αὐτοῦ ἀπὸ ταύτης τῆς σκοπιᾶς εἶναι ἡ ὡραιότερα πανοραμικὴ αὐτοῦ ἐμφάνισις.

Καὶ πράγματι! Ἡ Ἀγιορειτικὴ Ἀγιολογία ἀποτελεῖ βασικὴν δόξαν καὶ μέγαν ἔπαινον τοῦ Ἀγιορειτικοῦ μοναχισμοῦ, θὰ ᾔτο δὲ εὐχῆς ἔργον νὰ ἤρχετο εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἐν Ἀγιορειτικὸν Ἀγιολόγιον, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους.

Ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἀποκτήσεως ἐνὸς πλήρους Καταλόγου τῶν Ἀγίων τοῦ Ἀγίου Ὁρους ἀπετάθη ἐν τὸν ἐγκριτὸν Ἀγιορείτην Ὑμνογράφον τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὁσιώτατον Μοναχὸν Γεράσιμον Μικραγιαννανίτην, παρακαλέσας ἵνα μοι ἀποστείλῃ τὸν ἱερὸν πίνακα τῶν Ἀγίων τοῦ Ἀγίου Ὁρους Ἀθω, τὸν ὅποιον ἐθεώρησα ἐπιβεβλημένον νὰ καταχωρίσω εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» καὶ δὴ εἰς τὸ παρὸν ἀναμνηστικὸν τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγίου Ὁρους τεύχος, χάριν εὐρυτέρας γνωστοποιήσεως τοῦ Ἀγιορειτικοῦ Ἀγιολογικοῦ θησαυροῦ, ἡ λάμψις τοῦ ὁποίου, δι' ἀπαραίτητου εἰδικῆς μονογραφίας, θὰ καταυγάσῃ πᾶσαν Ὁρθόδοξον χριστιανικὴν ψυχὴν.

Ἰδοὺ ὁ Ἀγιορειτικὸς Ἀγιολογικὸς Κατάλογος κατὰ Ἱερὰς Μονᾶς καὶ περιοχᾶς τῶν «εἰς ἡμᾶς γνωστών» Ἀγίων τοῦ Ἀθω, καθ' ὅσον «οἱ ἀνώνυμοι εἶναι ἀσφαλῶς ἄπειροι... ὑπὲρ ἄμμον» θαλάσσης.

Α' Ἐν τῇ Μονῇ Μεγίστης Λαύρας.

Ἀθανάσιος ὁ ἐν Ἀθῶ, κτίτωρ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας. 5 Ἰουλίου.

Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης. 1 Ὀκτωβρίου.

Γρηγόριος ὁ Δομέστικος. 1 Ὀκτωβρίου.

Δαμιανὸς ὁσιομάρτυς. 13 Νοεμβρίου.

Κωνστάντιος ὁσιομάρτυς. 26 Δεκεμβρίου.

Β' Ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας.

Πέτρος ὁ ἡσυχαστής. 12 Ἰουνίου.

Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Β' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν καὶ 14 Νοεμβρίου.

Γρηγόριος ὁ Βυζάντιος. 6 Ἀπριλίου.

Μάξιμος ὁ Καυσοκαλυβίτης. 13 Ἰανουαρίου.

Νεῖλος ὁ μυροβλύτης. 7 Μαΐου καὶ 12 Νοεμβρίου.

Γ' Ἐν τῇ Λαυρεωτικῇ Σκῆτῃ Καυσοκαλυβίων.

Ἀκάκιος. 12 Ἀπριλίου.

Νήφων. 14 Ἰουνίου.

Παχώμιος ὁσιομάρτυς. 7 Μαΐου.

Ρωμανὸς ὁσιομάρτυς. 19 Ἰανουαρίου.

Δ' Ἐν τῇ Λαυρεωτικῇ Σκῆτῃ Ἀγίας Ἀννης

Γερόντιος. 26 Ἰουλίου.

Σωφρόνιος. 18 Αὐγούστου.

Μακάριος ὁσιομάρτυς. 6 Ὀκτωβρίου.

Νικόδημος ὁσιομάρτυς. 10 Ἰουλίου.

Κοσμάς ὁσιομάρτυς. 3 Δεκεμβρίου.

Λουκάς ὁσιομάρτυς. 23 Μαρτίου.

Ἰαρίων ὁσιομάρτυς. 20 Σεπτεμβρίου.

Νικήτας ἱερομάρτυς. 16 Ἀπριλίου.

Δαβὶδ ὁσιομάρτυς. 26 Ἰουνίου.

Παῦλος ὁσιομάρτυς. 22 Μαΐου.

Νεκτάριος ὁσιομάρτυς. 11 Ἰουλίου.

Ε' Ἐν τῇ Λαυρεωτικῇ Σκῆτῃ Μικρᾶς Ἀγίας Ἀννης.

Διονύσιος ὁ ρήτωρ. 9 Ἰουλίου.

Μητροφάνης. 9 Ἰουλίου.

ΣΤ' Ἐν τῇ Μονῇ Βατοπεδίου.

Γεννάδιος. 17 Νοεμβρίου.

Νεόφυτος. 21 Ἰανουαρίου.

Εὐθύμιος ὁσιομάρτυς. 4 Ἰανουαρίου.

Εὐδόκιμος. 5 Ὀκτωβρίου.

Ζ' Ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Μονῆς Βατοπεδίου.

Νικόδημος ὁσιος. 11 Ἰουλίου.

Ἀγάπιος ὁσιος. 1 Μαρτίου.

Η' Ἐν τῇ Μονῇ Ἰβήρων.

Ἰωάννης Ἰβηρ. 13 Μαΐου.

Εὐθύμιος Ἰβηρ. 13 Μαΐου.

Γεώργιος Ἰβηρ. 13 Μαΐου.

Ἰερόθεος. 13 Σεπτεμβρίου.

Θ' Ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Μονῆς Ἰβήρων.

Γαβριὴλ ὁσιος. 13 Μαΐου

Ι' Ἐν τῇ Ἰβηριτικῇ Σκῆτῃ Ἰβήρων.

Ἰάκωβος ὁσιομάρτυς. 1 Νοεμβρίου.

Ἰάκωβος (ἕτερος) ὁσιομάρτυς καὶ Διονύσιος ὁσιο-

μάρτυς, ἀμφότεροι μαθηταὶ τοῦ Ἰακώβου. 1 Νοεμβρίου.

Προκόπιος ὁσιομάρτυς. 25 Ἰουνίου.

Εὐθύμιος ὁσιομάρτυς. 22 Μαρτίου.

Ἰγνάτιος ὁσιομάρτυς. 8 Ὀκτωβρίου.

Ἀκάκιος ὁσιομάρτυς. 1 Μαΐου.

Ὀνούφριος ὁσιομάρτυς. 4 Ἰανουαρίου.

ΙΑ' Ἐν τῇ Ἰβηριτικῇ πάλαι Σκήτῃ τοῦ Μαγουλά.

Κάλλιστος, μαθητὴς τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Σιναΐτου, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. 20 Ἰουνίου.

ΙΒ' Ἐν τῇ Μονῇ Χιλιανδαρίου.

Σάββας, Σέρβος, κτίτωρ τῶν Ἱερῶν Μονῶν Χιλιανδαρίου καὶ Βατοπεδίου. 14 Ἰανουαρίου καὶ 13 Δεκεμβρίου.

Συμεὼν, Σέρβος, κτίτωρ τῶν Ἱερῶν Μονῶν Χιλιανδαρίου καὶ Βατοπεδίου. 14 Ἰανουαρίου καὶ 13 Δεκεμβρίου.

ΙΓ' Ἐν τῇ Μονῇ Διονυσίου.

Διονύσιος ὁ κτίτωρ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. 25 Ἰουνίου. Δομέτιος. 25 Ἰουνίου.

Νήφων Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. 11 Αὐγούστου.

Μακάριος ὁσιομάρτυς. 14 Σεπτεμβρίου.

Ἰωάσαφ ὁσιομάρτυς. 26 Ὀκτωβρίου.

Χριστοφόρος ὁσιομάρτυς, Γεννάδιος ὁσιομάρτυς, Ἰωσήφ ὁσιομάρτυς, σύντρεῖς ἐορταζόμενοι ὁμοῦ ἐν μιᾷ Κυριακῇ, ἀγνώστου οὔσης τῆς ἡμέρας τῆς τελειώσεως αὐτῶν.

Λεόντιος ὁσιος ὁ μυροβλύτης. 18 Ἰουνίου.

Φιλόθεος ὁσιος. 21 Ὀκτωβρίου.

Παῦλος ὁσιομάρτυς.

ΙΔ' Ἐν τῇ Μονῇ Κουτλουμουσίου.

Κυπριανὸς ἱερομάρτυς. 5 Ἰουλίου.

Γεράσιμος ὁσιομάρτυς. 3 Ἰουλίου.

ΙΕ' Ἐν τῇ Μονῇ Παντοκράτορος.

Θεωνᾶς Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης. 4 Ἀπριλίου.

Θεόφιλος ὁ μυροβλύτης. 8 Ἰουλίου.

ΙΣΤ' Ἐν ταῖς Μοναῖς Ξηροποτάμου καὶ Ἀγίου Παύλου.

Παῦλος ὁ κτίτωρ ἀμφοτέρων τῶν ὡς ἄνω Μονῶν. 28 Ἰουλίου.

ΙΖ' Ἐν τῇ Μονῇ Ζωγράφου.

Κοσμάς. 22 Σεπτεμβρίου.

Εἰκοσιῆξ ὁσιομάρτυρες. 22 Σεπτεμβρίου.

ΙΗ' Ἐν τῇ Μονῇ Δοχειαρίου.

Εὐθύμιος ὁ κτίτωρ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ Νεόφυτος ὡσαύτως κτίτωρ αὐτῆς. 9 Νοεμβρίου.

Θεοφάνης. 19 Αὐγούστου.

ΙΘ' Ἐν τῇ Μονῇ Καρακάλλου.

Γεδεὼν ὁσιομάρτυς. 30 Δεκεμβρίου.

Κ' Ἐν τῇ Μονῇ Φιλοθέου.

Θεοδόσιος Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος. 11 Ἰανουαρίου.

Δομέτιος. 7 Αὐγούστου.

Συμεὼν ὁ ἀνυπόδητος καὶ μονοχίτων. 19 Ἀπριλίου.

Κοσμάς ὁ ἱσαπόστολος ὁ Αἰτωλός. 24 Αὐγούστου.

Δαμιανὸς ὁσιομάρτυς. 23 Φεβρουαρίου.

ΚΑ' Ἐν τῇ Μονῇ Γρηγορίου.

Γρηγόριος ὁ κτίτωρ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. 7 Δεκεμβρίου.

ΚΒ' Ἐν τῇ Μονῇ Σίμωνος Πέτρας.

Σίμων ὁ μυροβλύτης ὁ κτίτωρ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. 28 Δεκεμβρίου.

ΚΓ' Ἐν τῇ Μονῇ Ἐσφιγμένου.

Ἀθανάσιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. 28 Ὀκτωβρίου.

Δαμιανός. 23 Φεβρουαρίου.

Ἀγαθάγγελος ὁσιομάρτυς. 19 Ἀπριλίου.

Τιμόθεος ὁσιομάρτυς. 29 Ὀκτωβρίου.

ΚΔ' Ἐν τῇ Σκήτῃ τῶν Καρυῶν.

Νεκτάριος καὶ Φιλόθεος. 5 Δεκεμβρίου.

Νικηφόρος. 1 Μαΐου.

Θεόκλητος.

Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης. 14 Ἰουλίου.

Οἱ ἄνωτέρω Ἀγιορεῖται Ἀγιοὶ, ὑπερβαίνοντες τοὺς ἑκατὸν, ἐορτάζονται ἐν ταῖς Μοναῖς καὶ τοῖς ἱεροῖς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει καθιδρύμασι κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς μνήμης αὐτῶν, καὶ ἅπαντες ὁμοῦ κατὰ τὴν Κυριακὴν μετὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Ἀγίων Πάντων («Κυριακὴ τῶν Ἀγιορειτῶν Πατέρων»), ὑπαρχούσης εἰδικῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον Ἀκολουθίας.

† Ὁ Θαυμακοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΔΙ ΤΟΥ ΑΓΙΩΝΥΜΟΥ ΟΡΟΥΣ ΑΘΩ*

ΕΝ ΤΩ ΕΣΠΕΡΙΝΩ

Μετά τὸν Προοιμιακὸν καὶ τὰ συνήθη ψάλλομεν τὰ ἑξῆς Προσόμοια.

Ἦχος δ΄. Ὡς γενναῖον ἐν Μάρτυσι.

Ἐκκλησία ἡ σύμπασα, χαρμοσύνως ἑόρτασον, αἶνον χαριστήριον Θεῷ ᾄδουσα· ὅτι τὸ Ὄρος τὸ Ἅγιον, Ἄθως ὁ περιβλεπτός, τῆς ὁσίας ἀρετῆς, ὁ λειμὼν ὁ πανεύσμος, ὡς ἀείφωτος, ἐν ἐλίξει χρόνων καὶ αἰώνων, πυρσὸς μέγας εὐσεβείας, τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ προβάλλεται.

Εὐδοκία τῇ κρείττει, τῇ Ἀγνῇ Θεομήτορι, ὥσπερ κληρὸς ἅγιος προσκεκληρῶται, πάλαι τὸ Ὄρος τοῦ Ἄθωνος, καὶ ἁγίον γέγονε, μυστικῶς ἁγιασθέν, τοῖς ἁγίοις παλαίσμασι, Θεῷ Πνεύματι, τῶν ἐν τούτῳ ἁγίως ἀσκησάντων ὧν προέχει διαλάμπων, ὁ εὐκλεὴς Ἀθανάσιος.

Οὐρανὸς ὡς πολὺφωτος, τῶν Ὁσίων τὸν σύλλογον, ὥσπερ ἄστρα ἀμύφωτα ἔχον πέφηνεν, Ὄρος τοῦ Ἄθω τὸ Ἅγιον, ἐν ᾧ ἡ περιβλεπτός, Λαύρα καὶ περιφανής, τῶν λοιπῶν Μονῶν χάριτι, προσεῆρχουσα, διανύσασα θεία δυναστεία τῶν ἐτῶν τὴν χιλιάδα, εὐθυπορεῖ πρὸς τὰ μέλλοντα.

Τὴν πολλὴν προστασίαν σου, Θεοτόκε Πανάχραντε, τὴν περὶ τὸ Ὄρος σου μεγαλύνομεν· ὅτι αὐτὸ ἐν τῇ σκέπῃ σου, δεινῶν ἐπιθέσεων, καὶ παντοίων προσβολῶν, διεφύλαξας ἄτρωτον καὶ ἀπήμαντον, διὰ μέσου αἰώνων καὶ κινδύνων· διὰ τοῦτο σοὶ τὰ σώστρα, ἅγει κηρύττον τὴν χάριν σου.

Προμαχὼν ὦφθη ἄρρηκτος, τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, ἀρετῆς ἀπάσης δὲ ἐργαστήριον, Ὄρος τὸ μέγα τοῦ Ἄθωνος· διὸ ἡ Ὁρθόδοξος, Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ τούτῳ εὐφράνθητι, καὶ συγκάλεσον, Μοναστῶν τὰς χορείας καὶ ἀνύμνει, τὴν ποικίλην τοῦ Σωτῆρος, ἐν τούτῳ θείαν προμήθειαν.

Τῶν ἐν Ἄθῳ ὁ πρόκριτος, Ἀθανάσιε Ὅσιε, ὑποφῆτα μέγιστε τῆς ἀσκήσεως, καὶ Διούσιε ἐνθεε, Παῦλε καὶ Γρηγόριε, Σίμων Μάξιμε κλεινέ, καὶ σοφὲ Διούσιε, Ρῆτορ ἐνδοξε, μετὰ πάντων γνωστῶν καὶ ἀγνωστών, τότε Ὄρος εἰς αἰῶνας, ὧν φρουρεῖτε δεήσεσι.

Δόξα. Ἦχος πλ. β΄.

Σήμερον ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, εὐφῆμῳ στόματι δοξάζει, τὸν οὐρανοῦ καὶ γῆς Ποιητὴν, ἐπὶ τοῖς περὶ ἡμᾶς, εὐσπλαγχνοῖς αὐτοῦ κρίμασι· τὸ γὰρ Ὄρος τοῦ Ἄθω, πάσης γῆς προκρίνας, ἐν αὐτῷ κατοικεῖν ἠδύοκῆσε, κατὰ Δαβὶδ τὸν Ὀφείον, καὶ ἐμφανὲς τοῦτο πᾶσιν ἀνέδειξε, καὶ ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων ὕψωσε, καὶ ὑπεράνω τῶν βουνῶν, ὡς φησὶν Ἡσαΐας· ἐν αὐτῷ γὰρ συναγαγὼν ἐκ πάσης οἰκουμένης, Ὅσιον συστήματα, τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον δι' αὐτῶν ἐκλάμπει, καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας τὸ κράτος, ἐπὶ ἀπαξ σφραγίζει, εἰς περιποίησιν τῶν θελόντων σωθῆναι· καὶ ὑψηλῷ βραχίονι, ἐν ἐτῶν περιόδοις, καὶ αἰώνων διαγαγὼν παραδρομαῖς, χίλια ἔτη διαπεράσαι τοῦτο ἤξιωσεν, ὡς ἡμέραν μίαν, ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ. Ἀλλ' ὦ Σῶτερ εὐσπλαγχνε, ταῖς τῆς Μητρὸς σου λιταῖς, καὶ τῶν ἐν τούτῳ ἀσκησάντων, προσευχαῖς Ὅσιων, ἀνεπιβούλευτον αὐτὸ διάσωζε, ἄχρι τεματίων αἰῶνος.

Καὶ νῦν. Τὸ Δογματικὸν τοῦ ἡχου, ἡ τῆς Ἑορτῆς.

Εἴσοδος, Φῶς ἱλαρόν, τὸ Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ Ἀναγνώσματα.

Τῆς Ἐξόδου τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. κδ', 12)

Εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· Ἀνάβηθι πρὸς με εἰς τὸ ὄρος, καὶ στήθι ἐκεῖ, καὶ δώσω σοὶ τὰ πυξία τὰ λίθινα, τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολάς, ὅς ἐγραψα νομοθετῆσαι αὐτοῖς. Καὶ ἀναστὰς Μωϋσῆς, καὶ Ἰησοῦς ὁ παρεστηκὼς αὐτῷ, ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦ Θεοῦ. Καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπεν· Ἠσυχάσατε

* Δημοσιεύεται τῇ φροντίδι τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Θυμακοῦ κ. Χρυσοστόμου.

αὐτοῦ, ἕως ἂν ἐπιστρέψωμεν πρὸς ὑμᾶς· καὶ ἰδοὺ Ἀαρὼν καὶ Ὕρ μεθ' ὑμῶν· ἐάν τινι συμβῇ κρίσις, προσπορευέσθωσαν αὐτοῖς. Καὶ ἀνέβη Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος· καὶ ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὸ ὄρος· καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος Σινᾶ, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἕξ ἡμέρας· καὶ ἐκάλεσε Κύριος τὸν Μωϋσῆν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ, ἐκ μέσου τῆς νεφέλης. Τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης Κυρίου, ὥσει πῦρ φλέγον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. Καὶ εἰσῆλθε Μωϋσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τεσσαράκοντα νύκτας.

Προφητείας Ἡσαίου τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. β', 2).

Τάδε λέγει Κύριος· Ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, ἔμφανες τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων· καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν· καὶ ἤξουσιν ἐπ' αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη· καὶ πορεύσονται λαοὶ πολλοί, καὶ ἐροῦσι· Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ.

Προφητείας Ἡσαίου τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. μ', 9)

Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι, ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών, ὕψωσον τὴν ἰσχυί τὴν φωνήν σου, ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσαλὴμ· ὕψωσάτε, μὴ φοβείσθε· εἰπέ ταῖς πόλεσιν Ἰούδα· ἰδοὺ ὁ Θεὸς ὑμῶν, ἰδοὺ Κύριος· Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων αὐτοῦ μετὰ κυρείας, ἰδοὺ ὁ μισθὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔργον ἐκάστου ἐναντίον αὐτοῦ. Ὡς ποιμὴν ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, καὶ τῷ βραχίονι αὐτοῦ συνάξει ἄρνας, καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ βαστάσει.

Εἰς τὴν Λιτὴν, Ἰδιόμελα. Ἦχος α'.

Εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ ὁ θεόκριτος Ἄθως, καὶ γλυκασμὸν προφητικῶς στάλαξον, ἐπὶ τῇ θείᾳ ἐκλογῇ σου· Ὅσιον γὰρ ἐνδιαίτημα, θεόθεν προωρίσθη, καὶ θεοφόρων Ἀγίων δῆμον, τῇ Ἐκκλησίᾳ προσήγαγε· καὶ τὰς ἐν σοὶ ὁσίας Μονὰς, ὡς λυχνίας φαεινάς, μὴ σβεσθείσας τῇ παρῳδῳ τῶν αἰώνων, εἰς φῶς ἔθνων προβάλλεις· ὧν ἡ Μεγίστη ἐξάρχουσα Λαύρα, ἐνιαυτῶν χιλίων περιτροπῇ, εὐχαριστίας ὕμνον Θεῷ ᾄδει, σὺν τοῖς λοιποῖς Σεμνεῖσι βοῶσα· Κύριε, πρεσβείας τῆς Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν Ὁσίων, δεῖξόν μοι τὰ ἀρχαῖα ἐλέη σου, ὡς ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος.

Ἦχος β'.

Δεῦτε ἅπαντα τὰ ἔθνη, τὰ ὑπὸ μίαν Ἐκκλησίαν Ὁρθόδοξον, ἐπὶ τοῖς θείοις μεγαλείοις, εὐφρανθῶμεν τῷ πνεύματι· ὁ Βασιλεὺς γὰρ τῶν αἰώνων, τὴν ἀρετὴν ἀμειβόμενος, τὸ περιφανὲς τοῦ Ἄθω Ὄρος, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἀδιαλώβητον δέσσωσεν, ὡς ποικίλης ἀρετῆς πρυτανεῖον, καὶ κῆπον εὐανθῆ, τῆς ἐν Χριστῷ φιλοσοφίας· οἱ πεπειθότες γὰρ ἐπὶ Κύριον, οὐ σαλευθήσονται εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀλλ' ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ Κύριε, ἐπὶ τὴν νοτήν ταύτην ἄμπελον, ὡς ἂν μὴ παύση καρποφοροῦσα, βότρυας ζωῆς, πρὸς δόξαν τοῦ σου ὀνόματος, ἀπ' ἄκρων γῆς, ἕως ἄκρων οἰκουμένης.

Ἦχος γ'.

Οἱ τοῦ Ἄθω Ὅσιοι, οἱ διαφόροις χρόνοις ἐκλάψαντες, καὶ παντοδαποὺς πολιτείας ιδέαις, Θεῷ εὐαρεστήσαντες· οἱ ἐνθέων πράξεων, οὐρανομήκεις στῦλοι, καὶ δοχεῖα πάγχρυσα, τῶν δωρεῶν τοῦ Πνεύματος, ἐν Κυρίῳ χαίρετε, ἐπὶ τῇ τελουμένῃ πανηγύρει, ἐν τῷδε Ὁρει ἡμῶν· Ἀθανάσιος γὰρ ὁ Ὅσιος, ἐκ τῆς θείας αὐτοῦ Λαύρας ἀνίσχων, συνανίσχοντας ὑμᾶς ἔχει, καὶ κοινωνοῦντας τῆς χαρᾶς, καὶ τῶν ὕμνων πρὸς Θεόν· ὅτι ἐτῶν χιλιάς, πολλῶν πλέον ἐλάμπρυνε, τῶν πόνων ὧν τὸ δόκιμον· καὶ τρανῶς πάντες παιδεύονται, ὅτι δυνατωτέρα παντός, ἔστιν ἡ εὐσεβεία· Διὸ καὶ ἡμεῖς βοήσωμεν. Πατέρες Ὅσιοι,

διαγωνίζεται τοὺς πόνους ὑμῶν, πρεσβεύσατε Κυρίῳ, τῷ θαυμαστῶς ὑμᾶς δοξάσαντι.

Ἦχος δ'.

Ἄπαν ὅρος καὶ βουνὸς ἐταπεινώθη, κατὰ τὴν τοῦ Προφήτου φωνήν, ἀπὸ προσώπου Θεοῦ, οἱ ἀνθιστάμενοι τῷ θεῷ θελήματι, τοῦ ἐτοιμάζοντος ἐξ ἐναντίας ὄρη, ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, τοῦ εὐδοκοῦτος ἐν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, καὶ τὸ ὅρος τοῦ Θεοῦ ὑπερύψωται, ἐν πάσῃ τῇ γῇ, ὁ Ἄθως ὁ ἐκλεκτός, ὡς τὸ πάλαι Σινᾶ, καὶ Θαβὼρ καὶ Ἑρμὼν· ὅτι ἐν αὐτῷ Χριστὸς ὑμνείται καὶ δοξάζεται, ἐν ἡμέρᾳ καὶ νυκτί, ὁ παρέχων τῷ κόσμῳ, τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα, καὶ νῦν. Ἦχος πλ. α'.

Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ Ὄρος Κυρίου, τὸν οὐρανομήκη Ἄθω, ὃν κατειργάσατο ἁγίασμα, ἡ τοῦ Σωτῆρος πρόνοια· τῇ γὰρ Ἀχράντῳ αὐτοῦ Μητρὶ, πάσης γῆς ἀποσχοινίσας ἐκληρώσατο, ὡς κληρονομίαν ἐπιθυμητὴν καὶ ἁγίαν· καὶ ἐν αὐτῷ ἐστῶτες, ὅμοιοι νοὸς κατίδωμεν, τὴν τῶν Ἀγγέλων Ἀνασσαν, πλουτοποιοὺς δωρεὰς νέμουνσαν, τοῖς ἐν αὐτῷ οἰκοῦσιν ὡς ὑπέσχετο· ὅτι τῇ κραταίᾳ αὐτῆς σκέπη, πάντων κατισχύει, καὶ διαύλους αἰώνων διανύει, καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι, οὐ μὴ σαλευθῆσεται.

Εἰς τὸν Στίχον Στιχηρὰ Προσόμοια.

Ἦχος πλ. α'. Χαίροις ἀσκητικῶν.

Χαίρει τὸ μέγα Ὄρος Ἀγνή, καὶ περιβόητον ἐν πᾶσι τοῖς ὄρεσιν, ὁ Ἄθως τῇ ἀρωγῇ σου, καὶ προστασίᾳ θερμῇ· καὶ ταῖς καθ' ἐκάστην ἀντιλήψεσιν, ὅφ' ὧν κυβερνώμενος, ὥσπερ στῦλος ἀσάλευτος, βίου ὁσίου, καὶ δογματῶν ὀρθότητος, ἐν ἐλίξει, τῶν αἰώνων τετήρηται. Ὅθεν εὐχαριστήριον, ᾧδὴν ἀναμέλπει σοι, τὴν τῶν ἐτῶν χιλιάδα, ἀποπληρώσας σῇ χάριτι. Ἀλλὰ καὶ μελλόντων, τοῦτο λύτρωσαι κινδύνων, τῇ σῇ χρηστότητι.

Στίχ. Τὸ ὅρος ὁ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ· καὶ γὰρ ὁ Κύριος κατασκηνώσει εἰς τέλος.

Δεῦρο ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ, ἀνθηφοροῦσα τοῦ Θεοῦ τὴν λαμπρότητα, ἐν Ἄθῳ Ὄρει Ἀγίῳ, ἐνθα φωτὸς θεικοῦ, ἐπὶ πλεῖον φαίνει ἡ ἐπίλαμψις, καὶ ἴδε καὶ ὕμνησον, τῆς ὁσίας ἀσκήσεως, τῆς δι' αἰώνων, ἐν αὐτῷ τὴν ἐπίδοσιν, καὶ τὰς χάριτας, καὶ ἐπάθλων τὴν ἑλλαμπὴν· τούτων δὲ νόμος ἐμπρακτος, προέχει ἐν Πνεύματι, Ἀθανασίου ἡ Λαύρα, ὡς ἀρετῆς γυμναστήριον· καὶ βίου ὁσίου, ἐν αὐτῷ τὰς ἀναβάσεις, πάντες διδάχθητε.

Στίχ. Ὄρος τοῦ Θεοῦ, ὅρος πῖον, ὅρος τετυρωμένον.

Χαίροις ὁ τῶν Ὁσίων χορὸς, οἱ ἐν τῷ Ἄθῳ ἀπ' αἰῶνος ἀσκήσαντες, δομητορες θεοφόροι, ἀγιωνύμων Μονῶν, Ἀσκητῶν χορεῖα θεοδόξαστε, γνωστοὶ καὶ ἀνώνυμοι, καὶ ἐξ ὕψους προσέλθετε, τῷδε τῷ Ὄρει, ὁ ὕμεις ἡγιασάτε, χαριστήριον, Θεῷ αἶνον προσάδοντες, ἅμα σὺν τοῖς οἰκήτορσιν, αὐτοῦ καὶ συμπάση τε, τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ· ὅτι ἐτῶν περιέλευσις, χιλίων τοὺς πόνους, ὑμῶν ὄντως λαμπροτέρους, τῷ κόσμῳ δείκνυσι.

Δόξα. Ἦχος πλ. δ'.

Ὡς θαυμαστή σου ἡ πρόνοια, ἦν διὰ μέσου τῶν αἰώνων, περὶ τὸ Ὄρος τῆς κληρονομίας σου, δεικνύεις Πανάχαντε! πολλαχῶς καὶ πολυτρόπως γάρ, τὰς σὰς ἐπαγγελίας, ἅς τῷ Ὁσίῳ ἀπεφῆνω Πέτρῳ, ὀρώμεν ἐκπληρουμένας, οἱ τῇ σῇ σκέπῃ τὰς ἐλπίδας ἀναθέμενοι· καὶ ἐν χιλίοις ἔτεσιν, ἐν τῷ πελάγει τῶν δεινῶν, τῇ σῇ χειρὶ κυβερνηθέντες, βοῶμέν σοι Δέσποινα. Μὴ ἀντανέλης τὴν ἀρωγὴν σου, ἐκ τοῦ Ὄρους σου Κόρη· ὅτι τῇ σῇ προστασίᾳ, ἐν ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ προστρέχομεν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον, ἡ τὸ τυχούσης Ἑορτῆς.

Νῦν ἀπολύεις, τὸ τρισάγιον, καὶ τὸ Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Ὁ Ἄθως ὅς κέκληται, Ἅγιον Ὄρος Ἀγνή, ἀκλύστως διέπλευσε, τῇ κυβερνήσει τῇ σῇ, αἰώνων τὸ πέλαγος· ἐνθεν τὴν χιλιάδα, τῶν ἐτῶν διανύσας, ὕμνον εὐχαριστίας, σοὶ προσάδει κραυγάζων· Ἄχρι τερμάτων αἰῶνος, σκέπε με Δέσποινα.

Ἔτερον

Ἦχος α'. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Ἡ Λαύρα ἡ Μεγίστη ἡ ἐν Ἄθῳ περιδοξος, τὸν χιλιετὴ αὐτῆς βίον, ἐν Κυρίῳ ἀνύσασα, γεραίρει τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ, ὁμοῦ καὶ τὸν Δομήτορα αὐτῆς, Ἀθανάσιον τὸν Ὁσίον καὶ βοᾷ, ἐν εὐχαρίστῳ στόματι. Δόξα τῇ σῇ προνοίᾳ Ἀγαθὲ, δόξα τῇ σῇ χρηστότητι, δόξα τῷ πρὸς ἡμᾶς σου εὐσπλαγχνῶς βουλήματι.

Καὶ τὸ Θεοτοκίον ἡ τὸ τῆς τυχούσης Ἑορτῆς.

Ἀπολύσις

Εἰς τὸν Ὁρθρον

Μετὰ τὴν α' Στιχολογίαν, Κάθισμα.

Ἦχος α'. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Τὸ Ὄρος τοῦ Θεοῦ, ὁ περιβλεπτός Ἄθως, ἀγάλλου μυστικῶς, καὶ ἦν ἐσχηκας χάριν, θεόθεν κόσμῳ κήρυξον, ἐν εὐσήμεν σου στόματι· ὅτι χίλια, ἤδη παρέδραμον ἔτη, καὶ ἐν ᾗπασιν, τοῖς ἐν αὐτοῖς ἐπελθοῦσιν, οὐδόλως σεσάλευσαι.

Θεοτοκίον.

Ὡς κληρὸν ἱερόν, καὶ μερίδα ἁγίαν, καὶ σχοίνισμα σεπτόν, ὡς φησὶν ὁ Προφήτης, τὸν Ἄθω Κόρη εἵληφας, ἐκ χειρὸς τοῦ ἐκλάμπαντος, ἐκ νηδύος σου, διὰ πολλὴν εὐσπλαγχνίαν· ὃν περίεπε, ἐναντιότητος πάσης, τῇ σῇ αγαθότητι.

Μετὰ τὴν β' Στιχολογίαν, Κάθισμα.

Ἦχος δ'. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Εὐκληματοῦσα ὥσπερ ἄμπελος ὦφθη, Ἀθανασίου τοῦ Ὁσίου ἡ Λαύρα, ἐν ταῖς Μοναῖς τοῦ Ἄθω ὡς πρωτεύουσα, ἐν χιλίοις ἔτεσι, τῇ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, πλείστους προσε- νέγκασα, τοὺς καρποὺς ἐν Κυρίῳ· ἡ προσελθόντες εἵπωμεν Θεῷ· Δόξα Οἰκτίρμον, τῇ Θεῇ προνοίᾳ σου.

Θεοτοκίον.

Τὰς ὑποσχέσεις σου κατέχοντες Κόρη, οἱ ἐν τῷ Ἄθῳ Θεοφόροι Πατέρες, περιφανῶς Κυρίῳ εὐηρέστησαν· νῦν δὲ ἐπαγγάλλονται, σὺν ἡμῖν ἀνυμνοῦντες, εὐχαρίστοις ᾄμασι, σῆς εὐνοίας τὸν πλοῦτον, ὃν ἐν ἐλίξει ἔδειξας Ἀγνή, ἐτῶν χιλίων, ἐν τούτῳ λαμπρότατα.

Μετὰ τὸν Πολυέλεον, Κάθισμα.

Ἦχος πλ. α'. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Τῆς λαμπρᾶς σου προνοίας Κόρη τὸ μέγεθος, ὃ ἐν ἐτῶν περιόδοις καὶ συστροφαῖς χαλεπαῖς, ἐνεδείξω θαυμάσιον περὶ τὸ Ὄρος σου, μεγαλύνουмен φαιδρῶς, καὶ βοῶμέν σοι πιστῶς· ποικίλων πειρατηρίων, καὶ γενεαῖς ταῖς μελλούσαις, τοῦτο διάσωζε ἀπήμαντον.

Ὁμοιον.

Οἱ ἐν Ὄρει τοῦ Ἄθω πάντες ἀσκήσαντες, ἐν Κοινοβίοις καὶ Σκήταις καὶ ἡσυχίᾳ πολλῇ, οἱ ἐνθέων ἀρετῶν στῦλοι πυρίμορφοι, τῇ Παρθένῳ καὶ Μητρὶ, ὡς προστάτιδι ἡμῶν, βοήσατε ὁμοφώνως· Σκέπε αἰεὶ Θεοτόκε, τοῦτο τὸ Ὄρος ὃ προέκρινας.

Τὸ α' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου καὶ τὸ Προκείμενον.

Τὸ Ὄρος ὁ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ.

Στίχ. Ἰνα τί ὑπολαμβάνετε ὄρη τετυρωμένα;

Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν.

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς· Ὁ ἀκούων ὑμῶν... (Ζήτην ἐν τῇ Λειτουργίᾳ τῆς 8ης Νοεμβρίου).

Ὁ Ν. Δόξα. Ταῖς τῶν σῶν Ὁσίων...

Καὶ νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου...

Ἰδιόμελον. Ἦχος πλ. β'.

Στίχ. Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου...

Σήμερον ὁ Ἀγιώνυμος Ἄθως, θυσίαν αἰνέσεως Θεῷ ἀναφέρει· ὅτι θεῖα ἐκλογὴ ἐτιμήθη, καὶ Ὁσίῳ ἐνδιαίτημα ἐγένετο,

καὶ κιβωτὸς ἁγία ὥφθη, τῶν ἱερῶν παραδόσεων, καὶ θεοπαράδοτων τῆς Ὁρθοδοξίας θεσμῶν καὶ δογμάτων καὶ ἐνιαυτῶν θάλλων περιτροπαῖς, πάντων τῶν δεινῶν περιγίνεται, τῇ θεῖα προμηθεΐᾳ καὶ χιλιάς ἐτῶν διελθοῦσα, ὡς ἡμέρα μία κατὰ Δαβὶδ, τῆς ἐν αὐτῷ ἀρετῆς, τὴν ἰσχὺν ἐκφαίνει, πρὸς δόξαν Χριστοῦ, τοῦ Σωτῆρος τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Εἶτα ὁ Κανὼν, οὗ ἡ ἀκροστιχίς·

«Ἄθως κλέος Ἐκκλησίας πέλει. Γερασίου».

ᾠδὴ α' Ἦχος δ'. Ἀνοιξω τὸ στόμα μου.

Ἀγίων τὸ σύστημα, τῶν ἀσκησάντων ἐν Ἀθωνί, ἀπαύστως ἰκέτευε, ὑπὲρ τοῦ Ὁρους ὑμῶν, ὅπως ἦνυσεν, ἐτῶν τὴν χιλιάδα, τελέσαι ἐν χάριτι, χρόνον τὸν μέλλοντα.

Θεοῦ ὅρος ἅγιον, καὶ κλῆρος ὥφθη ἀπόλεκτος, τῆς μόνης Θεοπάιδος, ὁ Ἀθως πρόπαλαι, καὶ τῇ χάριτι, αὐτῆς διαιωνίζει, ὡς κῆπος πανεύσμος, βίου λαμπρότητος.

Ὡς νύμφη περιδόςος, ἐν ταῖς Μοναῖς ταῖς τοῦ Ἀθωνος, ἡ Λαύρα προέχουσα, βίον χιλίων ἐτῶν, ἤδη φέρουσα, καλεῖ Θεοῦ πρὸς ὕμνον, πιστῶν τὰ συστήματα· δεῦτε συνδράμωμεν.

Θεοτοκίον.

Συμμάχει ἐκάστοτε, ὡς ἐπηγγείλω Πανάμωμε, κατὰ τοῦ ἀλάστορος, καὶ ἀοράτου ἐχθροῦ, τοῖς τῷ Ὁρει σου, ἀσκοῦσι θεοφρόνως, καὶ τούτοις πρυτάνευε, σθένος ἀήττητον.

ᾠδὴ γ'. Τοὺς σοὺς ὑμολόγους.

Καιρῶν καὶ αἰώνων αἱ ἐλίξεις, καὶ πλείστων ἐθνῶν ἐπιδρομαί, οὐδόλως ἐλυμήναντο, Ἀθω τὸν ἀγιώνυμον· ἡ τοῦ Θεοῦ γὰρ δύναμις, ἐν τούτῳ ξένα εἰργάσατο.

Λαμπρὰ ἐν Μοναῖς τοῦ Ἀθω ὥφθη, ἡ Λαύρα ὡς πρώτη ἀπασῶν· δομήτορα γὰρ ἐσχῆκε, τὸν μέγαν Ἀθανάσιον· διὸ καὶ χαριστήριον Θεῷ προσάγει ἐφύμνιον.

Ἐπῆρθη ἡ δόξα ἡ τοῦ Ἀθω, καὶ τούτου σκιά ἡ νοητή, κατὰ τὸν Προφητάνακτα, ἡ ἐν αὐτῷ σκιαζούσα, χάρις τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, πᾶσαν τὴν γῆν κατεκάλυψε.

Θεοτοκίον.

Ὁρέων ὑπέρτερον ἀπάντων, ἐδείχθη τὸ Ὁρος σου Ἀγνή, κατὰ τὴν σὴν ὑπόσχεσιν· ὅτι τῇ προμηθεΐᾳ σου, εὐπλόως διεπέρασεν, ἐτῶν χιλίων τὸ πέλαγος.

Κάθισμα. Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Ἡ χάρις ἡ ἐνθεος, τῆς Θεοτόκου Μητρός, ἐν Ἀθῷ ἐκλάμπουσα, πρὸς ἑορτίους ὥδ'ας, τοὺς πάντας ἐκάλεσε· δεῦτε ἄσωμεν πάντες, τῷ Χριστῷ καινὸν ἄσμα, πῖσται ἀναβοῶντες· Τῆς Μητρός σου πρεσβείαις, τοῦτο τὸ Ὁρος Σῶτερ, διάσωζε πρὸς δόξαν σου. (Δίς).

ᾠδὴ δ'. Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ.

Σύμπασα ἡ Ἐκκλησία, ἡ Ὁρθόδοξος τέρπεται, τοῦ Ἀγίου Ὁρους, βλέπουσα τὴν δόξαν τὴν ἄρρητον· ὅτι ἀκρόπολιν τοῦτο βίου κρείττονος, ὄντως κέκτηται, καὶ προμαχῶνα ἀτίνακτον.

Ἐρημῖται θεοφόροι, Ἀσκηταὶ θεοδόξαστοι, Μοναστῶν δόσιον, ὁμιλος ὁ θεὸς καὶ πάνσεπτος, αἰὶ ἀκμάζειν ὡς πάλαι ἰκετεύσατε, τὸ σεπτὸν ὑμῶν, Ὁρος τοῦ Ἀθω δεόμεθα.

Κοινοβίων ἀρχηγέτα, Ἀθανάσιε Ὅσιε, αὐθὶς ἐκ τῆς Λαύρας, πᾶσι τὴν φωνὴν σου ἀκούτισον, δεῦτε ὡς τέκνα κραυγάζων καὶ διδάχθητε, ἃ παρέδωκα, ὑμῖν ἐν λόγοις καὶ πράξεσι.

Θεοτοκίον.

Κῆπον ὡς περ εὐανθοῦντα, τὸν σὸν κλῆρον τὸν ἅγιον, ἐδείξας Παρθένη, ὃν περ κατειργάσω ἁγίασμα, ἀγιωτάτης ἀσκήσεως τοῖς σκάμμασιν· ὃν καὶ φύλαττε, διὰ παντὸς ἀνεπίβουλον.

ᾠδὴ ε'. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Λεόντων ὀρμήματα, τῶν λογικῶν ἐθρύβησαν, καὶ τῶν τὰ κακὰ τεκταινομένων, κατὰ τοῦ Ἀθω αἱ μαρινώδεις βουλαί, καὶ οὗτος τῇ χάριτι Χριστοῦ, σκεπασθεὶς διήνυσεν, ἀβλαβῆς ἔτη χίλια.

Ἠγίαςας Δέσποινα, τὸ Ὁρος τὸ τοῦ Ἀθωνος, δωρεαῖς τῆς σῆς ἐπαγγελίας· ὅθεν ἐν τούτῳ Ἀγίων σύστημα, ἀνω-νύμων ἅμα καὶ γνωστῶν, ἔλαμψαν τοῖς πέρασιν, ὥστε ἀστρα πολύφωτα.

Σιών ὅρος ἅγιον, καθάπερ ἀναδέδεικται, τῆς Ὁρθοδοξίας τὴν κρηπίδα, αἰὶ στηρίζων ὁ Ἀθως ὁ εὐαγής, ἥτις ἑορτάζει ἐν χαρᾷ, αὐτοῦ τὴν ἐν Πνεύματι, καρποφόρον περίοδον.

Θεοτοκίον.

Ἰσχὺν καὶ ὀχύρωμα, τὴν θεῖαν προστασίαν σου, Κόρη ὁ σὸς κλῆρος κεκτημένος, τῶν ἐναντίων κατακρατεῖ ἐν παντί, καὶ τῶν δυσμενῶν ἐπιβουλῶν, διαλύει πάντοτε, ὡς ἀφρόν τὰ βουλεύματα.

ᾠδὴ στ'. Τὴν θεῖαν ταύτην.

Ἀγαλλιώνται ἐν Πνεύματι, αἱ σύμπασαι Μοναὶ αἱ τοῦ Ἀθωνος, τὴν Λαύραν βλέπουσαι, ἐτῶν χιλίων περίοδον, πληρώσασαν δοκίμως, ἐνθέοις πράξεσι.

Σύμπας χορὸς ἐπευφράνθητι, Πατέρων τῶν Ὁσίων τοῦ Ἀθωνος, τοῦτο θεώμενοι, χιλιετὴ βίον ἅγιον, τελέσαν ἐν δυνάμει, Ἀγίου Πνεύματος.

Πεπυκασμένον ταῖς χάρισι, ζωῆς τῆς Ἰσαγγέλου καὶ κρείττονος, Ὁρος τοῦ Ἀθωνος, τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς γέγραπται, τὸν γλυκασμὸν σταλάζει, τοῦ Θεοῦ Πνεύματος.

Θεοτοκίον.

Ἐν σοὶ Παρθένη ἀγάλλεται, καὶ χαίρει ἑορτὴν ἅγον εὐσημον, τὸ θεῖον Ὁρος σου, διαδραμὸν ἔτη χίλια, καὶ κόσμῳ ἀναδείξαν, Ἀγίων σύλλογον.

Κοντάκιον. Ἦχος δ'. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Ὁ δοξασθεὶς ἐν ἐκλογῇ θεοκρίτῳ, ὡς τὸ Σινᾶ καὶ τὸ Θαβώριον ὅρος, τῇ γῇ πάσῃ προβάλλεται ὁ Ἀθως ὁ σεπτός· δεῦτε καὶ προσέλθωμεν, ἐν αὐτῷ θεοφρόνως, καὶ ζωῆς διδάγματα, διδασκώμεν ὁσίας· ὅτι Θεῷ λαμπρῶς καρποφορεῖ, ἐτῶν χιλίων, ἀσκήσεως στάχυας.

Ὁ Οἶκος.

Ὅτε τὰ ἔθνη ὁ Θεός, ἐμέριζε Παρθένη, ὥστε φησὶν ὁ Μωϋσῆς, τότε σοὶ δέδωκεν Ἀγνή, οἵα περ κλῆρον ἐκλεκτόν, καὶ σχοίνισμα θεῖας βουλῆς, τὸ ὅρος τὸ περιφανές, τοῦ Ἀθω Θεοτόκε· ἐν αὐτῷ γὰρ ἐξέχεας, ἐξαιρέτῳ τρόπῳ τὸν πλοῦτον τῶν ἐπαγγελιῶν σου, ὡς τῷ Ὁσίῳ ἐφης Πέτρῳ, καὶ τοῦτο νοητὸν ἁγίασμα κατειργάσω, καὶ λειμῶνα ἀρετῆς εὐωδέστατον, καὶ τῆς ὁσίας φιλοσοφίας μέγα παιδευτήριον· ὅτι ἐν αὐτῷ πλήθη ὁσίων ἀνδρῶν, καὶ θεοφόρων Πατέρων, καὶ θεοειδῶν Ἀσκητῶν, τὸν σὸν Υἱὸν ἐδόξασαν καὶ ἱερὰς Μονὰς, καὶ εὐαγὴ Σεμεῖα ἀνήγειραν· ὧν πασῶν ὡς βασιλὶς προέχει, ἡ τοῦ Ἀθανασίου τοῦ πάνυ περίπυστος Λαύρα. Ταύτης οὖν ἐν χαρᾷ, καὶ σὺν αὐτῇ σύμπαντος τοῦ Ὁρους σου, τὴν διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἐν Χριστῷ ὁσίαν πορεῖαν, χαρμοσύνως αἰνοῦντές σε, εὐγνωμόνως ἑορτάζομεν· ὅτι Θεῷ λαμπρῶς καρποφορεῖ, ἐτῶν χιλίων ἀσκήσεως στάχυας.

Συναξάριον.

Πρῶτον τὸ τῆς ἡμέρας καὶ εἶτα τὸ ἐξῆς:

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τὴν τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους Ἀθω χιλιετηρίδα ἑορτάζομεν, καθ' ἣν τῆς Θεοτόκου ἀρωγῇ καὶ κραταιᾷ προστασίᾳ, καὶ τῇ τῶν ἐν αὐτῷ Ὁσίων Πατέρων πρεσβείᾳ, κατίσχυσε πασῶν τῶν δυσχερειῶν καὶ λοιπῶν ἐπελθουσῶν συμφορῶν καὶ θλίψεων, καὶ πλείστους καρποὺς τῇ Ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ προσήγαγε.

Στίχ. Ἐτῶν χιλίων ἀνύσας Ἄθως βίον
Πρὸς τὸ μέλλον ἤδη ἐν Κυρίῳ σπεύδει.

Ταῖς τῆς Ἀχράντου Μητρὸς πρεσβείαις Χριστὲ ὁ Θεός, καὶ τῶν Ὁσίων ἡμῶν Πατέρων, τοῦτο τὸ Ὅρος σκέπε καὶ διαφύλαττε ἐκ πάσης ἐπιβουλῆς, ἄχρι τερμάτων αἰῶνος, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος. Ἀμήν.

ᾠδὴ ζ'. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

Λαμπρυνόμενοι τῇ ἀγλῇ τῇ τοῦ Πνεύματος, Πατέρες Ὅσιοι, ἐξ οὐρανίων μονῶν, αὐλῶς προσέλθετε, ἡμῖν συμψάλλοντες· χαῖρε Δέσποινα, τοῦ Ἀθω ἡ ἀντίληψις, καὶ βεβαία προστασία.

Ἐπαγάλλεσθε, τῇ Λαύρᾳ συνομαίμονες, Μοναὶ τοῦ Ἀθωνος, ἐν εὐφροσύνῃ πολλῇ, καὶ ταύτης τὸν κτίτορα, ὑμῶν δὲ πρῶταρχον, Ἀθανάσιον, τῇ τελομένη σήμερον, πανηγύρει ἀνυμνεῖτε.

Ἰδε Κύριε, ἐξ οὐρανοῦ ὡς εὐσπλαγχνος, ἐπὶ τὴν ἄμπελον, ταύτην Χριστὲ τὴν σεπτὴν, τὸ Ὅρος τοῦ Ἀθωνος, ὃ κατεφύτευσεν, ὃ βραχίων σου, καὶ δίδου τούτῳ Δέσποτα, τὸ σὸν ἔλεος εἰς τέλος.

Θεοτοκίον.

Γνόντες Δέσποινα, οἱ Μονασταὶ τοῦ Ἀθωνος, τὴν σὴν ἀντίληψιν, ἐν τεκμηρίοις πολλοῖς, πρὸς σὲ φωνὴν αἶρομεν, καὶ ἐκβοῶμέν σοι· Σκέπε πάντοτε, τὸν κληρὸν σου Παντάνασσα, ἄχρι τέρματος αἰῶνος.

ᾠδὴ η' Παῖδας εὐαγεῖς.

Ἐλαμψαν εἰς σύμπαντα τὸν κόσμον, ἐξ Ἀθω αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ χαρίσματα, τῶν ἐν τούτῳ ἄμεμπτον, τελεσάντων ἀσκησιν· ἐντεῦθεν πλείστοι χαίροντες τούτῳ προσέδραμον, Χριστοῦ τῆς Ἐκκλησίας τὴν νίκην, τὴν ἐν τοῖς Ὅσιοις, θαυμάζοντες Πατράσι.

Ράβδω τῆς σοφῆς σου ποιμανσίας, Πατὴρ ἡμῶν Θεοφόρε Ἀθανάσιε, οὐ μόνον τὴν Λαύραν σου, ἀλλὰ καὶ τὸν σύμπαντα, Ἀθω ὡς ἐνθεώτατος Θεῷ κυβέρνησον, ὡς ἂν πρὸς καινὰς τριβους χωρήσῃ, ἐκ τῆς παρελθούσης, χιλιετοῦς πορείας.

Ἀπαντες Πατέρες Θεοφόροι, τὸν Ἀθω οἱ ἀγιάσαντες τοὺς σκάμμασι, Παῦλε Διονύσιε, Σίμων καὶ Γρηγόριε, Εὐθύμιε καὶ Μάξιμε καὶ Νήφων Ὅσιε, καὶ Ρῆτορ Διονύσιε θεεῖ, σὺν τοῖς πᾶσιν ἡμᾶς περιφρουρεῖτε.

Θεοτοκίον.

Σκέπη καὶ ἀντίληψις ὑπάρχεις, καὶ ἔφορος ἱατρός τε καὶ διδάσκαλος, τῶν πρακτέων Δέσποινα, τῶν οἰκούντων Ἀχραντε, ἐν τῷ Ἁγίῳ κλήρῳ σου ἡμᾶς διδάσκουσα, τὰ κρεῖττονα καὶ πᾶσι διδοῦσα, ψυχῶν καὶ σωμάτων, ταχεῖαν θεραπείαν.

ᾠδὴ θ'. Ἀπας γηγενής.

Ἰθύνον Χριστέ, Μητρὸς τῆς Ἀχράντου σου ταῖς παρακλήσεσιν, Ὅρος τὸ τοῦ Ἀθωνος, πρὸς ἀσφαλείας λιμένα ἄκλυστον, ὡς τοῦτο πάλαι Δέσποτα χιλίοις ἔτεσιν, ἀκυμάντως, Σῶτερ ἐκυβέρνησας, τρικυμίαις τοῦ βίου καὶ θλίψεσι.

Μῆτερ τοῦ Θεοῦ, Παρθένε Πανύμνητε Ἀθω ἡ ἔφορος, ὡς κληρονομίαν σου, ἀνακειμένην αἰετὶ σκέπη σου, τοῦτον καθὰ ἐν ἔτεσιν χιλίοις ἔσωσας, οὕτω Κόρη, καὶ μελλόντων λύτρωσαι, πειρασμῶν καὶ δεινῶν περιστάσεων.

Ὅμιλε κλεινέ, Ὅσιων τοῦ Ἀθωνος Χριστοῦ θεράποντες, καὶ πάντων ὁ πρόκριτος, ἡμῶν πατήρ δὲ ὦ Ἀθανάσιε, διὰ παντὸς πρεσβεύετε τῷ Πανοικτίρμονι, περισκέπειν, εἰς αἰῶνα ἀπαντας, τὸ παρὸν ὑμῶν Ὅρος τὸ Ἅγιον.

Θεοτοκίον.

Ὑπερθεν Ἀγνή, τοῦ κλήρου σου πέτασον τὴν θείαν σκέπην σου, καὶ τοῦτον συνάγαγε, ὑπὸ τὸ θάλπος τῆς προμηθείας σου, ὡς ὄρνις ἡ συνάγουσα ὑπὸ τὰς πτέρυγας, τὰ νοσσία, ἑαυτῇ καὶ φύλαττε, τὸν βελῶν ἡμᾶς Κόρη τοῦ ὄρεως.

Ἐξαποστειλάριον. Ὁ οὐρανὸν τοῖς ἄστροις.

Τὴν χιλιάδα Σῶτερ, διαπεράσαν τῶν ἐτῶν, Ἀθω τὸ μέγα Ὅρος, ὡς πρυτανεῖον ἀρετῆς, ἐπιβοᾶται ἀξίως, ἐπὶ τὸ μέλλον βαδίσει.

Θεοτοκίον.

Τὸν σὸν Υἱὸν Παρθένε, ὡς τῶν αἰώνων Ποιητὴν, καὶ Κύριον τῶν ἀπάντων, τῇ μητρικῇ σου πρὸς αὐτόν, ἰκέτευε παρηρσίᾳ, ὑπὲρ τοῦ κλήρου σου τούτου.

Εἰς τοὺς Αἰνους.

Ἰστώμεν στίχους δ' καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια.

Ἦχος α'. Τῶν οὐρανίων ταγμάτων.

Ἀγαλλιᾶσθω ὁ Ἀθω τὸ μέγα Ὅρος Θεοῦ, ὡς τῆς Ἀγνῆς Παρθένου, Θεοδώρητος κληρὸς, καὶ ἄσμα προσεδέτω ἡδη καινόν, τῷ Κυρίῳ ὡς γέγραπται, τῷ ἐν παρόδῳ χιλίων ἐτῶν, τοῦτον διασώσαντι ἀλώβητον.

Ἀθανασίου ἡ Λαύρα τοῦ Θεοφόρου Πατρός, ἡ ἐν Μοναῖς μεγίστη, ταῖς ἐν Ὄρει τοῦ Ἀθω, χιλιετὴ πορείαν τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας ἀνύσασα, χαῖρε καὶ σκίρτα ὡς ἄμπελος ἐν Θεῷ, μυστική εὐκκληματῆσασα.

Εὐχαριστήριον ἄσμα Παρθένε ἄδομεν, οἱ Μονασταὶ τοῦ Ἀθω, τῇ λαμπρᾷ σου προνοίᾳ, σὺν πάσῃ Ἐκκλησίᾳ τῇ τοῦ Χριστοῦ, καὶ πιστῶς ἐκβοῶμέν σοι· Καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὁδεύειν ἡμᾶς καλῶς, Θεοτόκε ἐνδυνάμωσαν.

Τῶν ἐν τῷ Ἀθῷ Ὁσίων ὁ θεοφόρος χορὸς, οἱ ἀπ' αἰῶνων πάντες, ἐν αὐτῷ ἡσκηκότες, δεήσεις καὶ πρεσβείας διηνεκεῖς, τῷ Θεῷ προσαγάγετε, ὡς ἂν ἀκύμαντον μένη διὰ παντός, τὸ παρὸν Ὅρος τὸ Ἅγιον.

Δόξα. Ἦχος πλ. α'.

Ὡς τῶν ἀπάντων Ποιητῆς, Βασιλεῦ τῶν αἰώνων, πάντα ἐν σοφίᾳ ποιεῖς καὶ διεξάγεις· διὸ καὶ ἐν ἀπείρῳ ἔλει, τῇ σῇ Μητρὶ κατεκληρώσω, τὸ τοῦ Ἀθω Ὅρος, ὡς ἡδύδοκτος Οἰκτίρμον, εἰς ἀρετῆς παιδευτήριον, καὶ στυλὸν καὶ ἐδραῖωμα, τῆς σεπτῆς Ἐκκλησίας σου· καὶ ἐν ἐτῶν χιλίων περιελεύσει, τοῦτο δοξάζεις, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον, τοῦ σοῦ ἁγίου ὀνόματος. Διὸ δυσωποῦμέν σε· Ταῖς τῆς Μητρὸς σου πρεσβείαις, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ Ὁσίων σου, δίδου αὐτῷ ὡς πάλαι, καὶ νῦν τὰ ἔλεή σου.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον, ἡ τῆς τυχούσης Ἑορτῆς.

Δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπόδουσις.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ

Τὰ Τυπικά, οἱ Μακαρισμοί, καὶ ἐκ τοῦ κανόνος ἡ γ' καὶ στ' ᾠδὴ.

Ἀπόστολος.

Προκείμενον. Ἦχος γ'

Ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν ψάλατε.

Στίχ. Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας.

Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β' Ἐπιστολῇ Παύλου τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. β', 13).

Ἀδελφοί, ἡμεῖς ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ...

(Ζήτηι τῇ Πέμπτῃ τῆς κε' Ἑβδομάδος).

Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον.

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς· Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου...

(Ζήτηι τῇ 18ῃ Ἰανουαρίου).

Κοινωνικόν. Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ...

Μεγαλυνάριον.

Ἀθως ὁ περίβλεπτος καὶ σεπτὸς, εὐγνωμόνως ᾄδει, τῷ Σωτῆρι ἄσμα καινόν· ὅτι διὰ μέσου, αἰώνων ἀχειμάστω, διήλθε καὶ τῷ κόσμῳ, ὡς φῶς προβάλλεται.

Δίστιχον.

Τὸ ἐξ Ἀθω ἔπλεξεν ἄσμα Κυρίῳ
Μικραγιαννανίτης Γεράσιμος ἡδη.

ΑΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗ ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΔΙ ΑΥΤΟΥ

Αἱ ἐπὶ τῇ Χιλιετηρίδι τοῦ 'Αγ. Ὁρους εὐορταστικαὶ ἐκδηλώσεις ἐν Κωνσταντινουπόλει, Θεσσαλονίκῃ καὶ Ἀθήναις συνεχίσθησαν καὶ ὠλοκληρώθησαν ἐπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους, συμφώνως πρὸς τὸ Πρόγραμμα, ὅπερ καθιερώθη ὑπὸ τῆς παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ Ἐξωτερικῶν συσταθείσης «Ἐπιτροπῆς Ὁργανώσεως Ἑορτασμοῦ Χιλιετηρίδος Ἁγίου Ὁρους», προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ρόδου κ. Σπυρίδωνος.

Αἱ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους εὐορταστικαὶ ἐκδηλώσεις ἐλαμπρύνθησαν διὰ τῆς παρουσίας τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρα, ὁστις τὴν πρωτὰν τῆς 19ης Ἰουνίου 1963, Τετάρτη, ἀφίκετο σιδηροδρομικῶς εἰς Ἀλεξανδρουπόλιν, γενόμενος δεκτὸς μὲ βασιλικὰς τιμὰς καὶ συγκινητικὰς ἐκδηλώσεις. Τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ὁρθοδοξίας ὑπεδέχθησαν ἐν Ἀλεξανδρουπόλει ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος μετὰ μελῶν καὶ ἐκπροσώπων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς Κυβερνήσεως, τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως, τῶν προεδρεῖων τῶν ὁργανώσεων, σωμάτων καὶ ὁργανισμῶν τῆς πόλεως καὶ τῶν μαθητῶν τῶν σχολείων. Μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀφίχθησαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως οἱ Σεβ. Μητροπολίται Δέρκων κ. Ἰάκωβος, Πριγκιπωννήσων κ. Δωρόθεος, Σταυρουπόλεως κ. Μάξιμος, ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Χρυσανθόπουλος κ.ἀ.

Ἀμα τῇ ἀφίξει τῆς ἀμαξοστοιχίας εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως ἐρρίφθησαν 21 χαιρετιστήριον κανονιοβολισμοί, ἐνῶ διλοχία καὶ ἡ φιλαρμονικὴ τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως ἀπέδιδον τιμὰς. Εὐθὺς ἀμέσως ἐσχηματίσθη ἐπιβλητικὴ πομπή, ἡ ὁποία διὰ τῶν κεντρικῶν ὁδῶν τῆς πόλεως κατηυθύνθη εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν Ἀλεξανδρουπόλεως, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐτελέσθη πανηγυρικὴ δοξολογία. Μετὰ τὸ πέρας ταύτης προσεφώνησε τὸν Παναγιώτατον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἰωακείμ καὶ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος, ὁστις ἐξέφρασε τὴν χαρὰν καὶ τὴν συγκίνησιν τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑποδεχομένης τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Ὁ Παναγιώτατος ἀπήντησεν εὐχαριστῶν διὰ τὴν θερμὴν ὑποδοχὴν, ἣτις ἐπεφυλάχθη αὐτῷ, καὶ ἀνεφέρθη εἰς τὴν σημασίαν τοῦ εὐορτασμοῦ τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Περὶ τὴν 10.30 π.μ. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ λοιποὶ ἐκπρόσωποι τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἐπεβίβασθησαν εἰς πολεμικὸ πλοῖον «Πυρπολητής», τὸ ὁποῖον ἀπέπλευσεν εἰς Ἅγιον Ὅρος, ἐνῶ ἐρρίπτοντο νέοι χαιρετιστήριον κανονιοβολισμοί. Μετὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς ἀκολουθίας του ἀνεχώρησαν εἰς Ἄθω ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος, οἱ Σεβ. Μητροπολίται Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, Δράμας κ. Φίλιππος, Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος, Κίτρους κ. Βαρνάβας, Ἐλασσάνος κ. Ἰάκωβος, Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρόδου κ. Σπυρίδων, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κρήτης κ. Εὐγένιος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καρπάθου καὶ Κάσου κ. Ἀπόστολος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Ἰσιδώρος, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Ἰεζεκιήλ, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ρηγίου κ. Μελέτιος, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀπαμείας κ. Ἰάκωβος, ὁ Πρωθιερεὺς τῶν Ἀνακτόρων καὶ Καθηγῆτης τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἱερώνυμος Κοτσώνης, ὁ Πανσο. Ἀρχιμ. κ. Κωνσταντῖνος τῆς Ἱ. Μονῆς Μεγίστης Λαύρας, ὁ Πανσο. προηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Βατοπεδίου Κωνσταντίνος καὶ ὁ Πανσο. Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Διονυσίου κ. Γαβριήλ, ὁ Διευθυντὴς ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Μπαζίος, οἱ καθηγῆται τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ.κ. Ἀλιβιζάτος, Ἰωαννίδης, Κονιδάρης, ἀντιπρόσωποι τοῦ τύπου, φωτορεπόρτερς καὶ κινηματογραφισταί.

Εἰς τὸν ἱσθμὸν τοῦ «Πυρπολητοῦ» ἐκυμάτιζεν ἡ βυζαντινὴ σημαία, χρώματος πορφυροῦ καὶ κίτρινου. Ἐνῶ τὸ πλοῖον παρέπλεε τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἄθω, ὁ Πατριάρχης ἀνῆλθεν εἰς τὴν

γέφυραν, διὰ νὰ κατατοπισθῇ ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν μονῶν. Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι πᾶσαι αἱ μοναὶ εἶχον σημαιοστολισθῇ, καθ' ὃν χρόνον δὲ τὸ πλοῖον παρέπλεε τὸν Ἄθω, οἱ μοναχοὶ ἔσειον μικρὰς σημαίας καὶ ἔψαλλον ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους.

Ὁ «Πυρπολητής» κατέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Δάφνης τὴν 6.15 μ.μ. Πρῶτοι ἀπεβίβασθησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ τύπου καὶ ἀκολουθῶς ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀρχιερέων. Ἀκολουθῶς ὁ Πατριάρχης δι' εἰδικῆς βενζινακάτου διεπεραιώθη ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὸν προβλήτα, ἐνῶ τιμὰς ἀπέδιδον ἡ μουσικὴ τοῦ ναυτικοῦ καὶ ἄγῃμα ναυτῶν. Τὸν Πατριάρχην ὑπεδέχθησαν εἰς τὴν ἀποβάθραν μὲν τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος καὶ τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστάσεως τοῦ Ἁγ. Ὁρους, οἱ Ἀνώτατοι Καθηγούμενοι τῶν Ἱερῶν Μονῶν, εἰς τὴν ἀψίδα δὲ ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς.

Εἰς σύντομον προσφώνησιν τοῦ Πρωτεπιστάτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπήντησεν, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Ὡς βαθυτάτῃ συγκινήσει καὶ κατανύξει ἱστάμεθα εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον τόπον, τιμαλφὲς μοναστικῶν ἀγλάντων τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιοτάτου οἰκουμενικοῦ θρόνου, καθήκοντα τῆς ὁδοδοξίας καὶ μοναδικῆς πνευματικῆς ἐνδοχώρας τοῦ κόσμου. Ἀπὸ τῆς ἀγίας ταύτης γῆς ὑπόμειν τὴν καρδίαν πρὸς τὸν Ἐπουράνιον Θεόν, εἰς εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Ὀνόματος Αὐτοῦ, ὅτι κατηξίωσεν ἡμᾶς νὰ εὐορτάσωμεν τὴν συμπληρώσιν χιλιετῆς βίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ εἰς δέξιν ὑπὲρ τῶν ἐνταῦθα ἐνασκουμένων πατέρων, πρὸς τοὺς ὁποίους κομίζομεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μεγαλῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἐν μεταρρασίῃ δὲ ἡνυχὸς στρέφοντες τὸ βλέμμα ἡμῶν πρὸς τὸν κόσμον, καλοῦμεν αὐτὸν εἰς ἀκρόασιν τοῦ κηρύγματος τῆς ἐρήμου, εἰς ἀκρόασιν τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ καὶ ὁλοθύμως εὐλογοῦμεν πάντας».

Μετὰ ταῦτα ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν ἐπεβίβασθησαν αὐτοκινήτων καὶ ἔφθασαν τὴν 1ην μ.μ. εἰς Καρυὰς. Εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς κομποπόλεως ἀνέμενον αἱ ἀρχαὶ μὲ ἐπὶ κεφαλῇ τὸν Διοικητὴν τοῦ Ἁγ. Ὁρους κ. Κωνσταντόπουλον, τμήμα δὲ στρατοῦ ἀπέδωκε τιμὰς. Ἐνῶ ἐκρούοντο συνεχῶς οἱ κώδωνες τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Πρωτάτου καὶ τῶν παρακειμένων Μονῶν καὶ Σκητῶν, ἐσχηματίσθη πομπή, τῆς ὁποίας προηγούντο ὁ Τίμιος Σταυρὸς, τὰ Ἑξαπτέρυγα, οἱ χοροὶ τῶν Παλῶν, οἱ Ἱερομόναχοι καὶ οἱ Σπουδασταὶ τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς. Ἠκολούθει ἡ Αὐτοῦ Θεοιότης Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, φέρων μανδύαν καὶ κρατῶν ράβδον, ἐν μέσῳ Διακόνων, μετ' Αὐτὸν δὲ ἤρχοντο οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι. Ἡ πομπή, ὁδεύσασα περὶ τῆς Ἁγίας Ἰ. Ναοῦ τοῦ Πρωτάτου, ἔβη τμήμα τῆς Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς πέδωκε τιμὰς. Εἰσελθούσης τῆς πομπῆς εἰς τὸν Ἱ. Ναόν, ὁ Πατριάρχης προσηυχῆθη πρὸ τῆς θαυματουργοῦ Ἱερᾶς εἰκόνος «Ἀξιὸν ἔστιν». Μετὰ ταῦτα εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ἱερὸν Βῆμα, περιεβλήθη ἐπιτραχήλιον καὶ ὠμοφόριον καὶ ἐξεληθὼν ἀνῆλθεν εἰς τὸν Θρόνον. Μεθ' ὁ ἐτελέσθη Ἑσπερινός.

Ἀκολουθῶς ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν μετέβησαν εἰς τὸ κτίριον τῆς Ἱ. Κοινότητος, εἰς τὴν αἴθουσαν συνεδριάσεων τοῦ ὁποίου ἐδέχθη τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος. Ὁ Πατριάρχης, ἀπαντῶν εἰς σχετικὴν προσφώνησιν ἐκπροσώπου τῆς Ἱ. Κοινότητος, ἐξῆρεν ἐν ἀρχῇ τὴν σημασίαν τοῦ εὐορτασμοῦ τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τονίσας ἐν συνεχείᾳ, ὅτι σήμερον ἐπιβάλλεται ὅσον ποτὲ ἄλλοτε νὰ ἐπικρατήσῃ πνεῦμα ἐνότητος μεταξὺ ὅλων τῶν δογμάτων. Συνεχίζων ἀνέφερεν, ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι εἶναι ὑπερήφανοι, διότι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐστάθη πάντοτε εἰς τὸ ὕψος τῆς, μία δὲ ἀπόδειξις περὶ αὐτοῦ εἶναι καὶ ὁ εὐορτασμός τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Περαιῶν νῦν ἀρίστη τὴν Ἱερὰν Κοινότητα διὰ τὴν ἐπιφυλαχθεῖσαν εἰς αὐτὸν ὑποδοχὴν.

Ἐν συνεχείᾳ, ἀφοῦ ἡ Ἱερὰ Κοινότης παρέθεσε δεῖπνον πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν συνοδευνόντων αὐτόν, ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπί-

σκοπος Ἀθηνῶν καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσημοι ὠδηγήθησαν εἰς τὰ ἐνδιατήματα αὐτῶν.

Τὴν 20ὴν Ἰουνίου, Πέμπτην, ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὁ ὁποῖος διενυκτέρευσε εἰς τὸν οἶκον τῶν ἁγιογράφων Ἰωσαφαίων, ἀφυπνίσθη πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ ἤρχισεν ὑπαγορεύων εὐχαριστήρια τηλεγραφήματα πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς, πολιτικὰς καὶ λοιπὰς ἀρχὰς τῶν περιοχῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας διήλθε κατὰ τὸ ταξιδίον του ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἅγιον Ὅρος. Ὁλίγον βραδύτερον ἔλαβε σωρεῖαν τηλεγραφημάτων ἐκ τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἀρχῶν τῶν πόλεων, τὰς ὁποίας θὰ ἐπισκεφθῇ μετὰ τὸν ἑορτασμόν τῆς Χιλιετηρίδος. Διὰ τῶν τηλεγραφημάτων τούτων οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἀρχῶν ζητοῦν τὴν εὐχὴν τοῦ Πατριάρχου καὶ ἐκφράζουν τὴν θερμὴν παράκλησιν, ὅπως πραγματοποιήσῃ οὗτος ἐπίσκεψιν εἰς τὰς πόλεις τῶν.

Τὴν 10ην π.μ. ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν ἐπεσκέφθησαν τὸν ἱστορικὸν ναὸν τοῦ Πρωτάτου καὶ ἐθαύμασαν τὰς ἀριστουργηματικὰς τοιχογραφίας τοῦ Πανσελήνου, ξαναγενθέντες ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Ἁγ. Ὁρους κ. Κωνσταντοπούλου. Ἐκεῖθεν ὁ Πατριάρχης κατηνύθη εἰς τὴν μονὴν τοῦ Κουτλουμουσίου, εὐρισκομένην πλησίον τῶν Καρυῶν, ἔνθα ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ὁ ἡγούμενος αὐτῆς κ. Τῶν-ριλλος, ἡ Γεροντία καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς, ἐνῶ οἱ κώδωνες καὶ τὰ σήμαντρα ἤχουν χαρμωσύνως. Πρὸ τῆς εἰσόδου του εἰς τὸν ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως τῆς μονῆς Κουτλουμουσίου, ὁ Πατριάρχης ἐνεδύθη τὸν ἀρχιερατικὸν μανδύαν καὶ ἔλαβε τὴν ποιμαντορικὴν ράβδον. Ἐνῶ εἰσῆρχετο εἰς τὸν ναόν, ἡ χορωδία ἔψαλλε τὸ «Ἀξιὸν ἐστιν» καὶ τὸ «εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα». Ὁ Πατριάρχης κατηνύθη εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα καὶ ἀφοῦ ἡσπασθῇ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν περιβλήθη τὸ ἐπιτραχήλιον καὶ τὸ ὠμοφόριον καὶ κατηνύθη εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον. Ἐν συνεχείᾳ ἐτελέσθη δοξολογία μετὰ αὐστηρὰν βυζαντινὴν λειτουργικὴν καὶ τυπικὴν τάξιν. Τὸν Πατριάρχην προσεφώνησεν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἱ. Μονῆς Κουτλουμουσίου εἰς τὴν Ἱερὰν Κοινότητα, πατὴρ Σωφρόνιος. Εἰς τὴν ἀντιφώνησιν του ὁ Πατριάρχης μεταξὺ ἄλλων εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Πανοσιολογιώτατε ἄγιε καθηγούμενε καὶ πατέρες καὶ ἀδελφοί, τὸ πρῶτον ἐπεσκέφθην τὸν τόπον τοῦτον τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1918, πρὸς προσκλήσιν τῆς μονῆς. Παρὰ τὴν πάροδον τόσοι χρόνοι, διετερήσαμεν λιμνρὰς ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν μονήν. Διὰ τοῦτο, ὅταν χθὲς ἀπεβιβάσθην εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, ἐδοκίμασαμεν εὐχαρίστησιν ὅταν ἐπληροφορήθην ὅτι πάντα ἀποκατεστάθην εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν μονήν καὶ ἦλλον διὰ νὰ κομίσω τὴν εὐλογίαν τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πνευμάτων. Κομίζομεν ἀπὸ τὸν κόσμον ὑπερῶν τοῦ ὁποῖου ὑπερίπτανται κίνδυνοι, τὸν πόθον νὰ ἀκούωμεν ἀπὸ τὸν τόπον τοῦτον τὸ κήρυγμα τῆς ἀγάπης καὶ ὁμονοίας καὶ τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι, παρὰ τὰς ἀνωμαλίας καὶ τὴν ταραχὴν τοῦ κόσμου, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ θὰ ἐπικρατήσῃ. Καὶ εἶναι τὸ μεγαλύτερον κήρυγμα, ἡ μεγαλύτερα καθησυχασίς, ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ θὰ ἐπικρατήσῃ. Ἀποζητεῖ πολὺ ὁ κόσμος τὴν ἐξ Ἁγίου Ὁρους φωνὴν τῆς ἐρήμου, τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς, τὴν ἀγάπην τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ ἰδιαίτερος ἡ Ὁρθοδοξία τὰ ἀποζητᾷ ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Ὁρους διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὸ αἶτημα».

Ἀνεφέρθη ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν ἱερατικὴν σχολὴν τῆς Χάλκης, ὅπου φοιτοῦν πολλοὶ ἐξ Ἁγίου Ὁρους μαθηταί.

«Πολλάκις, εἶπεν, συνεσκέφθην διὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ ἀπεστείλαμεν μαθητὰς διὰ νὰ συνεχίσουν τὴν μεγάλην ἀποστολήν» καὶ συνέχισε:

«Πόσον ἀποζητεῖ ὁ κόσμος τὴν φωνὴν τῆς ἐρήμου, ἐφάνη ὅταν οἱ Πατέρες μετέβην εἰς Ἀθήνας καὶ Θεσσαλονίκην καὶ ἐξετέθη εἰς προσκλήσιν τὸ Τίμιον Ὑλὸν καὶ ἡ εἰκὼν «Ἀξιὸν ἔστιν». Δὲν συνεκλήθησαν μόνον τὰς ψυχὰς καὶ τὴν ζωὴν ὑμῶν αἱ ἐορταὶ τῆς χιλιετηρίδος, ἀλλὰ θὰ ἡδυνάμην νὰ εἶπω ὅτι ὁλος ὁ κόσμος, καὶ ὁ ὁρθόδοξος καὶ ὁ καθολικός, ζῇ τὸ Ἅγιον Ὅρος. Παγχοριστιανικὸν ὁδοδόξον ἔτος δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ τὸ 1963. Ἐκφράζω τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων καὶ εὐχομαι τὸ φῶς τῆς μεταμορφώσεως, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, φῶς ἁκτιστον, νὰ μεταδίδεται παντοῦ».

Ἐν συνεχείᾳ ἐγένετο ξενάγησις τῆς Α.Θ.Π. ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ ἐντὸς τῶν διαφόρων διαμερισμάτων τῆς Μονῆς, ἐν τοῖς

ὁποίοις θὰ διαμείνουν προσκεκλημένοι. Ἐπεδεῖχθη ἡ Βιβλιοθήκη, ἐν τῇ ὁποίᾳ φυλάσσονται παλαιὰ χειρόγραφα, Εὐαγγέλια σπανίας ἀξίας, καὶ τέλος εἰς τὴν μεγάλην αἶθουσαν ὑποδοχῆς τῆς μονῆς ἐγένετο δεξίωσις. Τέλος ὁ Πατριάρχης, ἀφοῦ προσεκύνησε τὰ λείψανα τοῦ ναοῦ τῆς Μεταμορφώσεως, ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφων εἰς τὸ ἐνδιατήμα του παρὰ τοῖς μοναχοῖς Ἰωσαφαίοις. Κατὰ τὴν πορείαν ἐπεσκέφθη τὸ «κονάκι» τῆς Ἱ. Μονῆς Ἰβήρων, ἔνθα ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Μονῆς, ἐν συνεχείᾳ ἐπεσκέφθη τὰ καταστήματα τῶν μοναχῶν, ἐν τοῖς ὁποίοις προσεφέρθησαν εἰς τὸν Παναγιώτατον ἐνθυμήματα. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Πατριάρχης ἐν τῷ οἴκῳ τῶν ἁγιογράφων Ἰωσαφαίων παρεκάθησεν εἰς γεύμα, παραπεθεὶς πρὸς τιμὴν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσοστόμου.

Τὴν 3ην μ.μ. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστάσεως, τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἄλλων, μετέβη δι' αὐτοκινήτου εἰς τὴν Μονὴν Ξηροποτάμου, ἥτις εἶχε στολισθῇ μετὰ ἑλληνικὰ καὶ βυζαντινὰ λάβαρα. Εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Καθολικοῦ τῆς Ἱ. Μονῆς ὑπεδέχθησαν τὸν Πατριάρχην καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ὁ προηγούμενος τῆς Μονῆς κ. Εὐσέβιος καὶ οἱ μοναχοὶ αὐτῆς. Ὁ Πατριάρχης ἡσπασθῇ τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ τὸ τεμάχιον τοῦ Τιμίου Ὑλου καὶ ἀκολουθῶν, εἰσελθὼν εἰς τὸν Ἱ. Ναόν, ἀφοῦ ἡσπασθῇ καὶ τὸ φυλακτὸν τῆς αὐτοκρατείας Πουλχερίας, ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον. Ἐτελέσθη δοξολογία, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας τὸν Πατριάρχην προσεφώνησεν ὁ Προηγούμενος κ. Εὐσέβιος. Εἰς τὴν ἀντιφώνησιν του ὁ Παναγιώτατος ἐμακάρισε τὴν Μονήν, ἡ ὁποία, κατέχουσα τὸ Τίμιον Ὑλὸν τοῦ Σταυροῦ, ἠύλογησε δι' αὐτοῦ τὰ πλήθη τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Μετὰ ταῦτα ἐδόθη δεξίωσις εἰς τὸ «ἀρχονταρίκι» τῆς Ἱ. Μονῆς. Ὁ Πατριάρχης, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ Μητροπολίται ὑπέγραψαν εἰς τὸ ἐπίσημον βιβλίον ἐπισκέψεων τῆς Ἱ. Μονῆς. Κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς συνοδείας του, οἱ κώδωνες καὶ τὰ σήμαντρα τῆς Ἱ. Μονῆς Ξηροποτάμου ἤχουν καὶ πάλιν χαρμωσύνως.

Τὴν 6.30 μ.μ. εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τοῦ Πρωτάτου ἐτελέσθη Ἑσπερινός, συμπροσευχηθέντων τοῦ Πατριάρχου, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, τῶν Μητροπολιτῶν καὶ τῶν λοιπῶν κληρικῶν, μοναχῶν καὶ ἐπισήμων.

Τὴν 7.30 μ.μ. ἐπραγματοποιήθη σύσκεψις εἰς τὴν αἶθουσαν συζητήσεων τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν ὁ Πατριάρχης, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστάσεως, ὁ Πρωθυερεὺς τῶν Ἀνακτόρων καὶ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἱερ. Κοτσώνης, οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ.κ. Ἀλιβιζάτος, Ἰωαννίδης καὶ Κονιδάκης καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Κατὰ τὴν σύσκεψιν ταύτην ἡ Α.Θ.Π., ἀφοῦ ἔκαμε τὰς συστάσεις τῶν ἀκολουθῶν, παρουσίασε τὴν συνοδίαν του, τὸν Σχολάρχην τῆς Ἱ. Σχολῆς τῆς Χάλκης καὶ τοὺς λοιποὺς Μητροπολίτας. Μετὰ ταῦτα νῦχαιρίσθη διὰ τὴν φιλοξενίαν καὶ τὴν βαθεῖαν θρησκευτικὴν ἀτμόσφαιραν, ἡ ὁποία προσφέρει διάλογον, ἥτοι ἐπικοινωνίαν πρὸς ἀνταλλαγὴν σκέψεων. Ἀνέφερεν ὅτι, ἔαν εἶναι διηρημένος ὁ κόσμος, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ὑπάρχει διάλογος.

«Πιστεύω, ἐτόνισεν, ὅτι, ὅταν προσερχόμεθα, δλαί αἱ ψυχαὶ εὐρίσκονται ἐδῶ. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν σεῖς ὁμιλεῖτε καλότερον, διότι σιωπᾶτε. Αὕτη εἶναι ἡ φωνὴ τῆς ἐρήμου».

Κατόπιν νῦχαρίσθη θερμότερα διὰ τὴν εὐκαιρίαν, ἡ ὁποία τοῦ δίδεται νὰ ἀρχίσῃ διάλογον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ μεγαλύτερα εὐτυχία διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἀνεφέρθη ἐπίσης εἰς τὸ θέμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, τόνισας ὅτι εἶναι μέγα πρᾶγμα τὸ νὰ εἶναι τις Χριστιανός. Ὁμίλησε περὶ τῆς Ἱερᾶς παραδόσεως τῶν εἰκόνων καὶ ἀνεφέρθη εἰς τὸ γεγονός τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Χιλιετηρίδος, ἐζήτησε δὲ νὰ δώσουν εἰς τὴν δύναμιν εἰς τοὺς Πατέρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους, διὰ νὰ εἰσελθοῦν μετὰ θάρρους εἰς τὴν δευτέραν Χιλιετηρίδα.

«Ὅλοι, προσέθεσε, θὰ προσφέρωμεν μετὰ ἰσοτιμίαν καὶ ἀπὸ κοινοῦ, διὰ νὰ καταρτίσωμεν τὸ πρόγραμμα καὶ νὰ δώσωμεν ὅλην τὴν δύναμιν εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος. Ἡ ἱστορία τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐπεκτείνεται πέραν τῶν συνόρων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ θέμα τῆς συνεχίσεως τῆς πορείας καὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἁγίου Ὁρους θὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον κοι-

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας ἐν τῷ μέσῳ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου καὶ τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

νῆς συσκέψεως ὄλων τῶν παραγόντων. Μέσα εἰς αὐτὸν τὸν ἱερὸν χώρον κάμνομεν τὴν δῆλωσιν, ὅτι εἰμεθα ἀπολύτως προσηλωμένοι εἰς τὸ χρέος διὰ τὸν τόπον αὐτόν, διότι οὐδεμία ἄλλη Ἐκκλησία ἔχει Ἅγιον Ὅρος».

Ἀκολουθῶς ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἐπερχομένην κοσμογονίαν καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ ἐξυπηρετηθῇ αὕτη ἐντὸς τοῦ ἁγιωνύμου χώρου. Ἀναφερόμενος εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, ἐτόνισεν ὅτι οὐδεμία συνεννόησις δύναται νὰ γίνῃ διὰ νὰ ἀλλάξῃ κάτι.

«Ἡ Ὁρθοδοξία, διεκήρυξεν, εἶναι ἀναλλοίωτος, δὲν ἀλλάσσει μετέωτε. Ἡ Ὁρθοδοξία θέλει παραδόσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνφασμένοι μετὰ τὸν λαὸν μας, θέλει δηλαδὴ τὰς εἰκόνας, τὰ ἱερὰ λείψανα, τὸ θυμίαμα κ.λ.π., διότι ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιον τῆς πίστεως. Αἱ προσπάθειαι, αἱ ὁποῖαι καταβάλλονται, εἶναι προσπάθειαι πρὸς δημιουργίαν διαλόγου, διότι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἡμπορεῖ νὰ ζῇ χωρισμένος. Οἱ ἄνθρωποι διπορῶν διὰ τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Ἐκ τῶν τριῶν δισεκατομμυρίων ἀνθρώπων τῆς γῆς, τὰ δύο δισεκατομμύρια δὲν εἶναι Χριστιανοὶ καὶ διὰ τοῦτο καλοῦμεν ὅλους τοὺς θεολόγους νὰ δώσουν ἀπάντησιν εἰς τὸ θέμα τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διὰ τὴν διάδοσιν αὐτὴν ὑπάρχει πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον ἐπεξεργασθῆκαί μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, ἢ ὁποία ἔχει ἐπὶ κεφαλῇ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομον».

Ἐν κατακλείδι, ὁ Παναγιώτατος ἐτόνισεν, ὅτι τὸ Ἅγιον Ὅρος ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ προσφερθῇ καὶ ἀγωνισθῇ διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ὡμίλησαν κατὰ σειράν ὁ Ἀκαδημαϊκὸς καὶ Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀμίλκας Ἀλιβιζάτος, ὁ Πρωθιερεὺς τῶν Ἀνακτόρων καὶ Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Πανος. Ἀρχιμ. κ. Ἰερώνυμος Κοτσώνης, ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Διονυσίου Πανος. Ἀρχιμ. κ. Γαβριήλ καὶ ὁ Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κονιδάρης. Τὴν συζήτησιν ἐπεσφράγισεν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος, ὅστις ἐξήρθε τὴν σημασίαν τῆς παιδείας τοῦ Ἱ. Κλήρου διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἰδεωδῶν, τὰ ὁποῖα ἐξήραν οἱ προλαλῆσαντες.

Τὴν ἐπομένην, 21ην Ἰουνίου, Παρασκευὴν, ὁ Πατριάρχης κατὰ τὴν 7ην πρωϊνὴν παρέστη μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐπιστῶν εἰς τὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν τοῦ Ὁρθρου, γενομένην ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ Πρωτάτου. Ἀπὸ τῆς 10ης πρωϊνῆς ἡ Α.Θ.Π. ἐπραγματοποίησεν ἐπισκέψεις εἰς ὠρισμένους τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἱ. Μονῶν εἰς τὰς ἀντιπροσωπείας αὐτῶν καὶ ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διαφόρους πατέρας εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ἀρχιεπισκοπείας τῆς ἱερᾶς Κοινότητος, ἐν συνεχείᾳ δέ, ἀφοῦ ἀνεπαύθη μέχρι τῆς 4ης ἀπογευματινῆς, μετέβη καὶ ἠλόγησε τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἐκθέσεως βυζαντινῶν ἀγιογραφῶν τοῦ ἀγιογραφικοῦ οἴκου τῶν ἀδελφῶν Ἰωσαφαίων. Εἰς τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἐκτίθενται ἐργασίαι τῆς Μακεδονικῆς Σχολῆς, τοιχογραφίαι τοῦ μεγάλου βυζαντινοῦ ἀγιογράφου Πανσελήνου καὶ ἔργα τῆς κρητικῆς σχολῆς καὶ φορητὰ εἰκόνες τοῦ Ἱ. ναοῦ τοῦ Πρωτάτου. Κατὰ τὰ ἐγκαίνια ὡμίλησεν ὁ γέρον διάκονος Ἰωνᾶς, ὅστις ἀνεφέρθη, πρὸς τοὺς ἄλλους, εἰς τὴν ἀγιογραφικὴν τέχνην καὶ εἰς τὸν οἶκον τῶν Ἰωσαφαίων, ὅστις ἰδρύθη καὶ λειτουργεῖ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1856. Εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ ὁ Παναγιώτατος ἐξήρθε τὴν σημασίαν τῆς Ὁρθόδοξου Ἀγιογραφίας καὶ τοῦ ἔργου τῶν Ἰωσαφαίων.

Τὴν 5 μ.μ. ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς συνοδείας του, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος, οἱ Σεβ. Μητροπολίται καὶ λοιποὶ ἐπίσημοι μετέβησαν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τελετῶν τῆς ἱερᾶς Ἐπιστάσεως, ἐνθα ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ἀπονομῆς τῶν πτυχίων εἰς τοὺς ἀποφοίτους τῆς ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς Ἀθωνιάδος. Κατὰ τὴν τελετὴν, καθ' ἣν ἔπαλαν οἱ μαθηταί, ὁ Σχολάρχης Θεοφ. Ἐπίσκοπος Μηλιτουπόλεως κ. Ναθαναὴλ εἶπε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«Οἱ πάντες εἰργάσθησαν φιλοτίμως καὶ μετὰ πλήρη αἰσθησὶν τῶν εὐδυνῶν καὶ ὑποχρεώσεων των, ὥστε νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς προσδοκίας ὧν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τὸν τοῦ περιέβαλον μετὰ ἐμπιστοσύνην καὶ τοὺς ἐνεπιστεύθησαν τὴν ἐπιτέλεσιν ἐνὸς τόσοσπονδαίου καὶ σοβαροῦ καὶ ἱεροῦ ἔργου, διότι ἡ Ἀθω-

νιάς ἀναντιορθῶς εἶναι ὑπόθεσις σοβαρωτάτη καὶ διὰ τὴν Ἀγίαν, τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τὸν μέγαν ἱερὸν τόπον. Εἰς αὐτὴν στηρίζονται πολλαὶ ἐλπίδες. Ἀπὸ αὐτὴν ἀναμένεται ὁ καταρτισμὸς στελεχῶν, τὰ ὁποῖα θὰ καλύψουν τὰ τεράστια κενά, τὰ ὁποῖα ἔχουν δημιουργηθῇ εἰς τὰς μοναχικὰς τάξεις τοῦ ἁγιωνύμου Ὁρους.

Ἀπὸ αὐτὴν ἀναμένεται νὰ ἐξέλθουν οἱ νέοι, οἱ ὁποῖοι μετὰ ἀταπρότητος καὶ ζήλου θὰ ἀφιερωθῶσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πατρίδος. Ἀπὸ αὐτὴν ἀναμένεται νὰ ἐξέλθουν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι μελλοντικῶς θὰ κληθῶσιν νὰ διαδεχθῶσιν τὴν σημερινὴν ἡγεσίαν εἰς τὸ πηδάλιον τῆς διακυβερνήσεως τῆς πνευματικῆς ταύτης ἐκκλησίας διὰ νὰ ὑπηρετήσιν τὰς μεγάλας ιδέας τοῦ ἀγιορειτικοῦ μοναχισμοῦ. Ἐτονίσθη κατ' ἐπανάληψιν ὅτι τὸ Ἅγιον Ὅρος εἶναι ὑπόθεσις μεγίστη διὰ τὴν ἑλληνικὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν καθ' ὅλον Ὁρθοδοξίαν. Ὁρθῶς καὶ δικαίως. Διὰ τοῦτο ἀνέκαθεν τὰ βλέμματα ὧν ἦσαν καὶ εἶναι ἐστραμμένα πρὸς αὐτόν. Ὀλόκληρος ὁ χριστιανικὸς κόσμος παρακολουθεῖ μετὰ ἀδιάπτωτον ἐνδιαφέρον τὴν ζωὴν, τὴν δρᾶσιν καὶ ἐξελίξιν τοῦ ἀγιορειτικοῦ μοναχισμοῦ, τὸν ὁποῖον θεωρεῖ ὡς τὸν σπουδαιότερον φορέα τῶν χριστιανικῶν παραδόσεων. Ἀναμένει ἀπὸ αὐτῶν νὰ ἐκκηρύξῃ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον θὰ θεωρῇ καὶ θὰ πιστῇ τὰς ὑπὸ τῆς ἀειφορίας ψυχρανοθείας ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Οὐδενὸς ἀσφαλῶς διαφεύγει τὴν προσοχὴν ποία προσπάθεια ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων καταβάλλεται σήμερον διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς χριστιανικῆς κοινωνίας, ἐντὸς τῆς ὁποίας θὰ ζῇ ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης μετὰ ἀρχηγὸν τὸν ἀρχιπολίμενον Χριστόν. Ἡδὴ ἤρχισαν νὰ σείωνται τὰ διαχωριστικὰ τεῖχη, τὰ ὁποῖα κρατοῦν τοὺς χριστιανικὰς λαοὺς ἐν ἀσθητῇ ἀπομόνωσει. Καταλύονται συνεχῶς οἱ φραγμοί.

Θὰ ἔλθῃ στιγμή — καὶ τὸ ἐνδοκίμηθα ὀλοφύως — κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ πρέπει νὰ ἐγκαταλειφθῶν τὰ ὄχυρά, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία ἔχει περιχαρακαθῇ διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τοὺς ἀντιπάλους τῆς, διὰ νὰ ἀγωνισθῇ διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἰδικῶν τῆς δοξασίῶν καὶ ἀποφύων. Ἀπὸ τὴν προσπάθειαν αὐτὴν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαιρεθῇ ἡ Ὁρθοδοξία. Πιστεύομεν καὶ τὸ διακηρύττομεν, ὅτι ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ εὐρίσκειται ἡ ἀλήθεια, ἡ ὁποία καὶ μόνη δύναται νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἄνθρωπον. Τὴν ἀλήθειαν ὅμως αὐτὴν πρέπει νὰ τὴν μεταβιβάσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς ἐκείνους ποὺ εὐρίσκονται εἰς πλάνην. Διὰ τοῦτο εἰμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δημιουργήσωμεν τὰς ἀπαραίτητους προϋποθέσεις ποὺ θὰ συμβάλουν, ὥστε ἡ Ἀγία μας Ἐκκλησία νὰ καταλάβῃ τὴν ἡγετικὴν θέσιν, ἡ ὁποία ἄλλωστε δικαιοματικῶς τῆς ἀνῆκει εἰς μίαν τοιαύτην πνευματικὴν κοσμογονίαν. Ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμὸς δὲν δικαιούται νὰ παραμῇ ἀδιάφορος καὶ ἀμέτοχος. Θὰ κληθῇ νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς τῆς Ἀγίας μας Ἐκκλησίας. Εἶχε τὸ προνόμιον νὰ ἔχῃ τὴν τιμητικὴν θέσιν τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς καὶ νὰ διδῇ αὐτὴ τὰς πρώτας μάχας ἐναντίον ὧν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐπεχείρησαν νὰ ἐκπορθήσιν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ».

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Θεοφιλέστατος Σχολάρχης ὡμίλησε διὰ τὴν προσφορὰν τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν τοῦτο κατέχει εἰς τὸν Χριστιανισμὸν. Ἀνεφέρθη εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ Ὁρους καὶ εἰς τὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον διαδραματίζει ἡ Ἀθωνιάς. Τέλος ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ἀποφοίτους, εἶπε:

«Καὶ ἤδη προσέλθετε, ἵνα διὰ τῶν χειρῶν τῆς Α.Θ.Π., τοῦ σεπτοῦ καὶ προσκυνητοῦ ἡμῶν δεσπότη καὶ αὐθέντου, μαζί μετὰ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας αὐτοῦ, λάβετε καὶ τοὺς καρπὸς τῶν ἐξαετῶν προσπαθειῶν σας. Εἶναι τὸ τελευταῖον ἐφῶδον, τὸ ὁποῖον σᾶς παρέχει ἡ φιλόστοργος πνευματικὴ τροφὸς σας. Ἀπέλθετε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐρίης, ἡ δὲ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ᾧ σᾶς συνοδεύῃ πάντοτε εἰς τὴν ζωὴν σας».

Μετὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν πτυχίων, ἡ Α.Θ.Π. ὁ Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας μεταξὺ ἄλλων εἶπε:

«Πλέον ἢ ἐπιτυχῆς ὑπῆρξεν ἡ τοποθέτησις τῆς τελετῆς τῆς ἀπονομῆς τῶν πτυχίων ἐντὸς τῶν πλασιῶν τοῦ εὐραστηρίου τῆς χιλιετηρίδος. Θεωρᾶς εὐχαριστίας διὰ τὴν νέαν ψυχικὴν ἀγαλλίασιν ἣν μᾶς προσεφέρατε διὰ τῆς τελετῆς, διὰ τὸ γεγονός ὅτι ἀνιστορήθη καὶ πάλιν ἡ Ἀθωνιάς Σχολή. Ἐάν κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα οἱ πατέρες εἶχον τὸ σθένος νὰ ἰδρῶσιν τὴν σχολὴν

ὑπὸ τὰς συνθήκας ἐκεῖνας, θὰ ἦτο ἀκατανόητον σήμερον νὰ μὴν εἴχομεν σχολὴν εἰς τὸ Ὅρος. Κατανοοῦμεν τὰς δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρχον καὶ ὑπάρχουν. Ἡ Ἀθωνιάς παρέσχε μεγάλας φυσιογνωμίας εἰς τὴν Θεολογίαν. Ἡ ὑποχρέωσις διὰ τὴν συντήρησιν τῆς σχολῆς εἶναι μεγάλη. Θὰ συνεχίσωμεν τὴν λειτουργίαν τῆς σχολῆς, παρέχοντες πάντες οἱ παράγοντες αὐτῆς ὅλα τὰ ἐφόδια διὰ νὰ συνεχίσῃ καὶ πλατύνῃ τὸ ἔργον αὐτῆς. Ἀπενθύνομεν θεομὰς εὐχαριστίας πρὸς τὴν Κοινότητα διὰ τὴν ἀπόφασιν λειτουργίας τῆς σχολῆς καὶ εὐχαριστοῦμεν τὴν ἐφορίαν τῆς Ἀθωνιάδος. Εὐχαριστοῦμεν καὶ συγγαίρομεν τὸν ἄγιον σχολόρχην. Συνενκινήθημεν ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν τοῦ ἱεροσπουδατοῦ. Εὐχόμεθα ὁ Πανάγαθος Θεὸς νὰ τοὺς ἐλόγηῃ».

Μετὰ τὴν τελετὴν αὐτὴν καὶ περὶ ὥραν 6.30' μ.μ. ἤρχισεν ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τοῦ Πρωτάτου, παρούσῃ τῇ Α.Θ.Π. τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν Ἐπισήμων. Τὴν 9ην νυκτερινὴν ὁ Πατριάρχης ἐπεσκέφθη τὴν Ἀθωνιάδα Σχολὴν.

Τὴν 22αν Ἰουνίου, ἡμέραν Σάββατον, σηματοστόλιστος καὶ με λαμπράν ὄψιν ὁ λιμὴν τῆς Δάφνης, τὸ ἐπίνειον τοῦτο τῆς μοναδικῆς ἐν τῷ κόσμῳ μοναστικῆς πολιτείας, ὑπεδέχθη τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς εὐρισκομένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Τὴν 11 π.μ. κατέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Δάφνης τὸ ἀτμόπλοιον «Πολικός», ὅπερ μετέφερε τὰς ἐκκλησιαστικὰς προσωπικότητας, ἐν αἷς ἦσαν ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτος, οἱ Μακ. Πατριάρχαι Σερβίας κ. Γερμανός, Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανός, Βουλγαρίας κ. Κύριλλος, ὁ Ρώσος ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ροστόβ κ. Νικόδημος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Φιλανδίας κ. Παῦλος καὶ ὁ Τσεχοσλοβάκος ἐπίσκοπος κ. Μεθόδιος καὶ πλείστοι ἐκπρόσωποι τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν. Ὁσαύτως ἀφίχθησαν καὶ πλείστοι τῶν Ἑλλήνων Μητροπο-

λιτῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ Γεν. Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Σεβ. Μητροπολίτης Σπάρτης κ. Κυπριανός. Διὰ πλοιαρίων ἀπεβιβάσθησαν ἅπαντες εἰς Δάφνην, ἐνῷ πενταμελὴς ἐπιτροπὴ τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστασίας καὶ κλιμάκιον τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἑορτασμοῦ ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς. Οἱ Ἱεράρχαι, ἀφοῦ ἐπεθεώρησαν τὸ πρὸς τιμὴν των παραταχθὲν μῆμα τῆς Ἀεροπορίας, τὸ ὁποῖον καὶ ἀπέδωκε τὰς κεκανονισμένας τιμὰς, μετέβησαν δι' αὐτοκινήτων εἰς τὴν πρωτεύουσάν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τὰς Καρυάς. Εἰς τὴν εἰσόδον τῆς κωμοπόλεως τμήματα στρατοῦ ἐχαιρέτισαν τοὺς Ἱεράρχας, ἐνῷ ὑπεδέχθη αὐτοὺς ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος. Ἐν μεγαλοπρεπεῖ πομπῇ ἅπαντες οἱ Ἱεράρχαι, με ἐπὶ κεφαλῇ τοὺς Πατριάρχας τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καὶ τοὺς Ἑλληνας Μητροπολίτας, οἱ ὁποῖοι ὁμοῦ μετὰ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ὑπεδέχθησαν τούτους, μετέβησαν εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τοῦ Πρωτάτου, ἐνθα ἐψάλη δοξολογία.

Μετὰ τὴν δοξολογίαν ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ἱ. Μονῆς Μεγίστης Λαύρας Κωνσταντῖνος προσεφώνησεν ὡς ἑξῆς τοὺς Πατριάρχας καὶ λοιποὺς Ἀρχιερεῖς:

«Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου Σιών καὶ ἴδε. Ἰδοὺ γὰρ ἤκασί σοι θεοφεγγεῖς ὡς φωστῆρες ἐκ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ ἑῷας καθέξουσιν σου». Περιχαρεῖς καὶ ἐόρτιοι ὑποδεχόμεθα τὰς ὑμετέρας πολυσεβάστους Μακαριότητας, Ἡγέτας τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχικῶν θρόνων με τὸν ὕμνον τῆς ἐκστάσεως καὶ θείας ἀναστάσεως τοῦ θεοῦ ὕμνοδοῦ διότι ἐκστασις ὁμολογοῦμεν ὅτι κατέχει τὰς ψυχὰς μας καὶ θάμβος τὰς διανοίας μας καλῶν πει, εἰς ὕψη δὲ αἰθερίας πνευματικῆς πτήσεως μεταφερόμεθα, ὅταν ἐδῶ εἰς τὰ ὕψη τὰ ἱστορικά καὶ τὰ κορυφὰς τοῦ ἀγιωνύμου Ὁρους συναντῶνται σήμερον τὰ ὕψη τὰ πνευματικά καὶ αἱ διονηκτικαὶ κορυφαὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀνακλύποντες ὡς ὄρθροι θεοφιλεῖς καὶ ἀστέρες ἀπλανεῖς ἐξ ἀνατολῶν, βορρᾶ καὶ ἑῷας, ὡς φωστῆρες θεοφεγγεῖς, Πατριάρχαι ἢ ἀντιπρόσωποι αὐτῶν καὶ

Ἱερομόναχοι ἀναμένοντες τοὺς προσκεκλημένους πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας.

Ἀρχιεπίσκοποι Ἐκκλησιῶν, ὡς φῶτα σωστικά εἰς μίαν ἁρμονίαν πανορθόδοξον ἐνότητος. Δυνεῖς εὐθυτενεῖς καὶ ἄκαμπτοι εἰς θεῖον φέγγος δογμάτων καὶ παραδόσεως ἀποστολικῆς, ἐδῶ εἰς τὰς γοητευτικὰς ὑποφωτισίας, ἐνθα τὰ δάση τῶν δρυῶν τῶν πνευματικῶν ἀμιλλῶνται εἰς ἀξίαν τῶν εὐσεβῶν φυσικῶν τοιοῦτων, ὑπὸ τὴν ὑπικύρην δυνάμει τοῦ αἰωνοβίου θρόνου, τὴν θεοτίμητον κορυφὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸν οἰκουμένικόν ἡμῶν πατριάρχον καὶ πνευματικὸν κυρίαρχον κ.κ. Ἀθηναγόραν, τὸν καὶ ἐμπνευστὴν τῶν ὁσων ἐδοξία Θεοῦ λαμβάνον χάραν ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου.

Κλίνοντες τὰς ταπεινὰς κεφαλὰς ἡμῶν πρὸς τὸν Θεοτίμητον ἡμῶν κεφαλῶν, δεδοσμένον ἀπασῶν καὶ λελαμπρυσμένων εἰς πορείαν πνευματικὴν κατὰ τὸν μακραίωνα ροὴν τῆς ἱστορίας, ἐκάστης σεμννομένης διὰ τὰ ἐμβλήματα καὶ σήματα δόξης περιλάμπρον, προσγορευόμεν αὐτὰς διὰ τῶν ταπεινῶν χιλιῶν μας, καὶ χαιρετίζομεν τὴν εἰς τὸ Ὅρος τοῦτο τὸ ἅγιον θριαμβητικὴν ἀνάβασιν τῆς τιμωμένης Ὁρθοδόξου στρατευμένης Ἐκκλησίας, διαβεβαιούμεν δὲ ὅτι καὶ ἡμεῖς στρατιῶται ὑπάρχοντες εἰς ἀγῶνα ἐνωτικὸν ἀπὸ χιλιῶν καὶ πλέον ἐτῶν τῆς κατ' οἶκον προσευχῆς καὶ ἀσκήσεως, δὲν παύομεν τὰς δεήσεις ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τῶν χριστεπωνύμων πληρωμάτων σας καὶ τοὺς παλμούς τῶν καρδιῶν ἡμῶν, πάντοτε αἰσθανόμενοι ἐντόμως ὑπὸ τῶν μοναχικῶν ταγμάτων ἡμῶν καὶ τῶν ἐν ἀσκήσει διαβιούντων θεορρηκτικῶν ἡμῶν πνεύματι. Καὶ τῶν μοναχικῶν τοῦ ἁγιωνύμου ἡμῶν Ὁρους δέξασθε τὴν αἰδιον ἐγνωμοσύνην τῆς ἱερᾶς κοινότητος, καὶ τὴν ἔκφρασιν ἐκ βυθοῦ τῆς δεομένης ψυχῆς ἀπροσμετρήτου ἀφοσιώσεως, ὑμεῖς δέ, ἐπὶ τῆς ὁρθοδόξου πίστεως, ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἀειτιδεῖς καὶ τὰ στρουθία, τὰ μονάζοντα ἐπὶ τοῦ δώματος τούτου, τοῦ ἐγκαλλιπύσματος τῆς ὁρθοδοξίας καὶ σεμνοῦ περιδεραιίου προγονικῆς πολυτίμου δόξης, τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ τῆς ὁρθοδοξίας καὶ συγκαταβήτε νὰ ἀκούσητε, ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει ὑμῶν, τοῦ ὁραίου εὐφημίου «Ὡς ὁραῖοι οἱ πόδες ὑμῶν τῶν εὐαγγελιζομένων πρὸς ἡμᾶς ἀγαθὰ, τῶν εὐαγγελιζομένων τὴν εἰρήνην».

Εἰς τὰ ἀνωτέρω ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτος ἀπήντησε τὰ ἑξῆς:

«Πανοσιώτατε πρωτεπιστάτα,

«Ὁλόθυμον εὐχαροῦμαι καὶ αἶνον δοξολογίας ἀναφέρωμεν ἀπὸ μέσης καρδίας τῷ ἐπουρανίῳ τῆς Ἐκκλησίας δομητορὶ τῷ κατενθύναντι τοὺς πόδας ἡμῶν ἕως δεῦρο, ἵνα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἁγιωτάτων ἀδελφῶν μετὰσχῶμεν τοῦ πανορθόδοξου ἑορτασμοῦ τῆς χιλιετοῦς ἀμφιτεριίδος τοῦ ἁγιωνύμου τούτου ὁρους. Ἀγαλλόμενοι τοίνυν ἦκομεν ἀπὸ τῶν ὁρέων Σιών τῆς ἁγίας, προφορῶν ἀποδεχθέντες τὴν πρόσκλησιν τῆς Α.Θ. Παναγιώτητος τοῦ οἰκουμένικου πατριάρχου κ.κ. Ἀθηναγόρου, ἵνα οὕτω τιμήσωμεν ἰδιαίτερος τὸ μέγα τοῦτο ἱστορικὸν γεγονός τῆς συμπληρώσεως, ὅλῳν ὅτι μίας χιλιετίας ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ρυθμίσεως τοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ἀθῶ κοινωβιακοῦ μοναχισμοῦ. Ἡ δόξα τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπὶ μίαν χιλιετίαν κατέστησε τὴν φυσικὰ καὶ εἰδικῶς προνομιούχον ταύτην περιοχὴν ἄσειστον αὐτῆς ἐπαλξιν. Κατέστησε ταύτην προπύργιον τῆς ὁρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως μέγαν ἀμύονα τῆς ἀληθείας, ταμεῖον τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς παιδείας, πολυτίμον καὶ ἱερὰν κιβωτόν, ἐν ᾗ διὰ μέσου τῶν αἰώνων διεφυλάχθη τὸ πνεῦμα τοῦ ἐλληνικοῦ βυζαντινοῦ καὶ διεσώθη ἡ βαθύτερα οὐσία τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐν εὐλαβείᾳ δὲ πολλῇ προσερχόμεθα νῦν ὡς ἀρχηγὸς ἐν Σιών προσβυγενούς Μητροῦ τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς τὸ ὄχλον τοῦτο τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος, ἵνα ἀποτίσωμεν φόρον τιμῆς, σεβασμοῦ, ἀναγνωρίσεως καὶ ἀγάπης πρὸς αὐτὸ καὶ οὕτως ἀνταποκριθῶμεν εἰς ὑπερτάτον χρέος εἰς παραγγελίαν αἰώνων, ἥτις θέτει εἰς ἔντασιν πάσας τὰς πνευματικὰς δραστηριότητας, πρὸς διατήρησιν ἀκατάλυτον τῆς χριστιανικῆς ὑποθέσεως. Ἡ χιλιετηρὶς τοῦ ἁγιωνύμου τούτου ὁρους συνίστησι ἀσφαλὲς περιλάμπρον ἱστορικὸν γεγονός, οὕτως ἡ ἀκτινοβολία προσλαμβάνει αὐτομάτως παγκοσμιότητα. Συνίστησι σταθμὸν ἐν τῇ ὅλῃ πορείᾳ τῆς χριστιανοσύνης, ἀποτελεῖ δὲ συγχρόνως ἀφιερωτὴν διὰ τὴν συνέχισιν τῆς μεγάλης ἀποστολῆς, ἥτις ἐγκτεῖται ἐν τῇ διαφυλάξει τοῦ τιμαλώδους τῆς πίστεως ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἀδιατάρακτου παραδόσεως, τῆς ἀπολύτου γνησιότητος καὶ τῆς αὐστηρᾶς προσηλώσεως εἰς τὸ ἀληθὲς περιεχόμενον τοῦ θείου λόγου. Δὲν προτιθέμεθα ἵνα ἀναλόσωμεν τὴν ἱστορικὴν συμβολὴν τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐν τῇ καθόλου Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ. Ἀλλωστε, οὐ χωρεῖ, οὐδ' ἔχει θέσιν ἡ ἀπολογιστικὴ ἀναδρομὴ εἰς τὸν χαιρετισμὸν βαθυτάτης τιμῆς

εἰς δὴ νῦν προβαίνομεν. Οὐχ ἤττον δυνάμεθα τονίσει ὅτι ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ ἐπάλλει τοῦ Ἀθῶ ἐκρατήθη μετὰ στεροῦς πίστεως, ἐνθέου ζήλου καὶ θαλπομένης ἀφοσιώσεως τὸ ἰδεώδες τοῦ ἐλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ὅπερ καὶ ἐνέπνευσεν εἰς ἔργα ὑψηλῆς ποιότητος, δυνήθεντα κρατῆσαι τὸ βάρος τοῦ χρόνου καὶ διατηρηθῆαι ἀκεραῖαν τὴν δημοκρατικὴν αὐτῶν οὐσίαν διὰ μέσου περιπετειῶν καὶ ἐναντιοτήτων.

Τὸ ἁγιωνύμιον τοῦτο ὄρος, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ, οὐδὲν παρήμενον ἄμοιρον τῶν διαφορῶν γεγονότων κατὰ τὴν μακραίωνα αὐτοῦ ἱστορίαν, οὐδὲ ἀπηλλάγη ἡ μοναχικὴ αὐτοῦ πολιτεία πάσης ἔξωθεν ἐμπειρίας καὶ διαταραχῆς τῆς πνευματικῆς αὐτῆς γαλήνης, οὐχ ἤττον ἠδυνήθη νὰ ἀνταπεξέλθῃ κατὰ τὸν πληρέστερον τρόπον καὶ δόξῃ νέαν ὠθησιν εἰς τὰς πραγματικότητας καὶ οὕτως ἀναβίβασιν τὸ ἐπίπεδον εἰς αἰωνιότητα. Τὸ Ἁγιον Ὅρος ἀνεδείχθη ἰδανικὴ πολιτεία τῆς χριστιανοσύνης, διατηροῦσα τὴν βυζαντινὴν λιτότητα καὶ τὴν ἀτμόσφαιραν, ἐν ᾗ ἐορτάζομεν τὴν χιλιετὴ ἀμφιτεριίδα. Ἐφ' ᾧ τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων κομίζον, δι' ἐμοῦ, κατὰ τὴν εὐσημίον ταύτην στιγμὴν τοῦ μεγάλου τούτου πανορθόδοξου ἑορτασμοῦ ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν καὶ τὴν ὑψίστην ἔκφρασιν τῆς ἀναγνωρίσεως αὐτοῦ, ὅλως ἰδιαζόντως τιμᾷ τὴν χιλιετηρίδα τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ὡς ἴδιον αὐτοῦ σταθμὸν. Ἐκ βαθέων δὲ εὐχεται, ὥς ἐξ ὧν τοῦ Ἀθῶ συνεχισθῇ ἔσσει, ἐξ ὀνόματος τῆς ἀμωμῆτου ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως καὶ πρὸς δόξαν τοῦ εὐλογητοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου. Ἀμήν».

Ἐν συνεχείᾳ, μετὰ τὸ πέρας τῆς Δοξολογίας, ἅπαντες οἱ Ἱεράρχαι μετέβησαν πρὸς συνάντησιν τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμένικου Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρα, ὅστις ἐδέχθη ἐγκαρδίως καὶ ἡσπάσθη τοὺς. Τὴν Α.Θ.Π., τὸν Οἰκουμένικον Πατριάρχον προσεφώνησεν ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτος, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Παναγιώτατε οἰκουμένικὲ Πατριάρχα καὶ ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, μεγαλύνομεν τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, ὅτι συνήγαγεν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἑορτάζοντας μέγα καὶ ἱστορικὸν γεγονός, προεξαρχούσης τῆς ὑμετέρας σεβασμοπολίτην ἡμῖν Παναγιώτητος. Χαίρομεν, ὅθεν, χαρὰν μεγίστην καὶ ἀγαλλόμεθα, τοῦτο μὲν συναντώντες τὴν ἡμετέραν σεβασμιωτάτην Παναγιώτητα καὶ ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀγαπητῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν, προκαθημένων καὶ σεβασμιωτάτων ἐκπροσώπων τῶν Ἀγιωτάτων Ἐκκλησιῶν, διακατέχοντα ἡμᾶς αἰσθήματα ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον αὐτῆς, τοῦτο δὲ εὐρισκόμενοι ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ τούτῳ ὄρει, ἀκροσθῶμεν τῷ ὄντι τοῦ μοναχισμοῦ, κορυφαίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, δεσποζομένη ὑπὸ τοῦ σκιοτήματος τῆς ἐξάρσεως καὶ ἀνατάσεως τοῦ πνεύματος καὶ ἀφιερωμένη εἰς τὴν βαθυτάτην κατάνοξιν καὶ εὐλάβειαν, ἀναβλύζουσαν ἐκ τῶν πηγῶν τῆς ψυχῆς καὶ κατενθουμένην τῷ ὁσῶν τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ ὡς θυμίαμα προσευχῆς, αἶνον καὶ δοξολογίας. Πειπνισμεθα, ὅτι ἐν τῇ μοναχικῇ ταύτῃ πολιτείᾳ τοῦ Ἀγίου Ὁρους κυριαρχεῖ ἡ ψυχικὴ διαύγεια καὶ ἀνάστασις τοῦ πνεύματος, ἀναγνωρίζομεν δὲ ταύτην ὡς κορυφαίαν ἐπαλξιν τῆς χριστιανοσύνης καθόλου καὶ ὡς τηλαυγὴ φάρον φωτίσαντα ταῖς ἀκτίσι τοῦ πνεύματος, ἐπὶ χίλια συναπτὰ ἔτη, τὴν καινὴν κτίσιν τοῦ ἐν Βηθλεὲμ ὑπερφανῶς ἐνανθρωπήσαντος Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Μετ' εὐλαβίας, τοίνυν, βαθέως ὑποκλινόμεθα καὶ ἐξ ὀνόματος τῶν περὶ ἡμᾶς ἀγαπητῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ ἰδιαίτερος τῆς γεραρᾶς ἀγιωτάτης ἡμῶν ἀδελφότητος, χαιρετίζομεν τοὺς δισωπᾶτους ἀγιορείτας πατέρας, ὡς ἀθλητὰς καὶ γενναίους προμάχους τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀμωμῆτου ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἀγῶνος καὶ ὡς ὑποδειγματικούς ἀσκητὰς τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς. Ὁλόθυμον, ὅθεν, τὴν εὐχὴν καὶ θερμὰς τὰς δεήσεις ἡμῶν ἀναφέρωμεν τῷ Κυρίῳ, ὑπὲρ τῆς αἰωνιότητος τῆς μοναχικῆς ταύτης πολιτείας καὶ τῆς ἀπαραιρέτου ταύτης μοναχικῆς στρατιᾶς καὶ ὑπὲρ τῆς μακροήμερουσεως τῆς ὑμετέρας Θεοτάτης Παναγιώτητος, ἐπ' ἀγαθῷ πάντοτε τῆς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἀμήν».

Εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμένικος Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

«Μακαριώτατοι καὶ σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, «Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τεργινόν, ἀλλὰ ἡ τὸ κατοικεῖν ἀδελφούς ἅμα», ἐπαναλαμβάνομεν μετὰ τὸ προφητὰνακτος ὑποδεχό-

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας, περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν Μακρο. Πατριαρχῶν:
Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτου, Σερβίας κ. Γερμανοῦ, Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανοῦ καὶ Βουλγαρίας κ. Κυρίλλου.

μενοι ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τόπῳ τὰς ὑμετέρας ἐρασίμιας μακαριότηας, λίαν ἡμῖν ἀγαπητοὺς καὶ τιμημένους ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς καὶ τὴν βαθυνάτην ἡμῶν χαρὰν, ἐπὶ τῇ εὐλογημένῃ ταύτῃ συναντήσει ἡμῶν, διεκδηλοῦντες: Δοξαζόμενον εἶη τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, διὰ τὸν πρεσβειῶν τῆς ἐφόρου τοῦ ἀγιωνύμου τούτου τόπου ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου καταξιώσαντος τὴν ἁγίαν ἡμῶν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὸ τιμαλφές αὐτῆς μοναστικὸν τοῦτο θησαύρισμα φθάσαι εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ δορτάσαι τὴν χιλιετὴ ἀμφιητρίδα τοῦ ιδιούτου τούτου ἐν τοῖς συστήμασι τῶν μοναχικῶν ταγμάτων, προσφιλεστάτου δὲ ἡμῖν καὶ πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις ἀγιορειτικοῦ μοναχισμοῦ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συνάξει ἡμᾶς ἐξ ἑφῶς καὶ δυσῶν καὶ βορρᾶ καὶ νότον, εἰς κοινὴν λατρείαν καὶ πνευματικὴν, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, κοινωνίαν, ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ κορυφῇ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀσκήσεως, ἔσθαι τὸ κοινὸν ἡμῶν χοῦμα καὶ κτήμα, τὸ ἀσκητικὸν βίωμα τῆς ὀρθοδοξίας ἀπὸ δέκα ὧων ἐκατονταητρίδων συντηρεῖται καὶ ἐμπλουτίζεται. Ὁλόφωρον ἀδελφικὴν εὐχαριστίαν ἀπευθύνομεν ἐνὶ ἐκάστῳ ὑμῶν, σεβάσμιοι καὶ ἄγιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, διὰ τὴν ὀλοπροθύμῳ διάθεσιν μεθ' ἧς ἀπεδέξασθε τὴν ταπεινὴν ἡμῶν πρόσκλησιν καὶ εἰς οὐδὲν λογισάμενοι τοὺς κόπους καὶ τὰς ταλαιπωρίας καὶ κατὰ μέρος θέντες τὰς οἰκειάς ὑμῶν ἑκατοστος πολυεθνίους ἀσχολίας, παρεγένεσθε ἐνταῦθα ἵνα ἰδίως χερσὶν ἐπενεργήσητε τὸ περὶ πανηγυριζόμεν ἄκρωσ σημερινὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μοναχισμοῦ αὐτῆς γεγονός.

Ἐτι ἐκφορῶμεν θερμὰς εὐχαριστίας, σεβάσμιε τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας προκαθήμεναι καὶ ἀγαπητὴ ἀδελφὲ, δι' ὅσα ἡ ὑμετέρα περισπούδαστος ἡμῖν μακαριότης ἐξ ὀνόματος καὶ τῶν ἄλλων γεραῶν καὶ φιλάτων ἡμῖν ἀδελφῶν προσεῖπεν ἡμῖν ἐκδηλωτικὰς τῆς συνδεούσης ἡμᾶς πάντας τοὺς ἀναδεγμένους τὰς ἱερὰς εὐθύνας τῆς πηδαλιονχίας τοῦ ἱεροῦ σκάφους τῆς ὀρθοδοξίας γνησίας καὶ ἀληθοῦς ἀγάπης ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς πίστεως καὶ τῆς εἰρήνης. Μετ' ἀγάπης καὶ τιμῆς βαθείας στορέφομεν κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην τὴν σκέψιν ἡμῶν πρὸς τοὺς μακαριωτάτους καὶ λίαν ἡμῖν ἀγαπητοὺς ἀδελφοὺς τοὺς διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεως αὐτῶν κωλυθέντας ἵνα παραστῶσιν ἐνταῦθα ἐν σώματι, παρόντες δ' ὅμως ἐν μέσῳ ἡμῶν τῷ πνεύματι καὶ τῇ καρδίᾳ, ὡς τοῦτο τοῖς πᾶσιν εἶναι γνωστὸν, ἐπιμαρτυρεῖται δὲ καὶ διὰ τῆς παρουσίας τῶν πανιερωτάτων ἐκπροσώπων αὐτῶν. Καὶ ἰδοὺ σύμπασα ἡ ὕψ' οὐρανὸν ὀρθοδοξία κύκλῳ τῆς τραπέζης Κυρίου τὸν αὐτὸν ἄρτον ἐσθίονσα καὶ τοῦ αὐτοῦ ποτηρίου τῆς πίστεως κοινωνοῦσα, ἀλλὰ καὶ μίαν ἐτι τὴν χριστιανωσύνην καὶ τὸν κόσμον παντὶ μαρτυρίαν παρέχουσα τῆς ἀσφαλοῦς αὐτῆς πίστεως καὶ τῆς σταθερᾶς αὐτῆς θελήσεως ὅπως διακρατήσωμεν ταύτην εἰς τοὺς αἰῶνας διακονήσῃ δὲ δι' αὐτῆς τὴν καθόλου τῶν Χριστιανῶν ἐνότητα καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου παντός. Ὅθεν ἡμεῖς πάντες τῇ δεξιᾷ τοῦ σοφῶς τὰ τῆς Ἐκκλησίας οἰκονομοῦντος Ἀγίου Θεοῦ, ὀδηγηθέντες εἰς τὴν νέαν ταύτην ἐμπειρίαν τῆς ἀδελφικῆς κοινωνίας ὑπὸ τὴν ἀσκητικὴν πνοὴν τοῦ Ἀγίου τούτου ὄρους καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἐοήμου ἀπηχούντες, ἀγάπην καὶ εἰρήνην ἐξαγγέλλομεν ταῖς Ἐκκλησίαις καὶ τῷ κόσμῳ, εἰρήνην Χριστοῦ, εἰρήνην τὴν ἐκ τῶν ἐνδον τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν. Ἐν εἰρήνῃ δὲ ἐντεθεὶς προερχόμενοι ἐπισχυμένη τῇ πίστι καὶ τῇ ἐνότητι ἐπανεέλθωμεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια ἐκδιηγουμένην παντὶ τῷ ποιμνίῳ ὡς τὰ θαυμάσια ἐποίησεν ἡμῖν ὁ Κύριος ἐν τῷ ὄρει τούτῳ τῷ ἁγίῳ καὶ ἐν ἀνανεώσει πνεύματος τὴν οἰκοδομὴν τῶν ἁγίων ἀπεργαζόμενοι εἰς ἀπαρτισμὸν πληρῆ καὶ τέλειον τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἧς κεφαλὴ ὁ Χριστός, οὗ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ὡς εὐπαρέστητε, ἄγιοι καὶ σεβάσμιοι ἀδελφοί.

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τιμὴν τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων καὶ τῶν Σεβ. ἐκπροσώπων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἡ Α.Θ.Π. ὁ Πατριάρχης παρέθεσε γεῦμα εἰς τὸ κτίριον τῆς Ἱ. Κοινότητος. Τὴν 3ην ἀπογευματινὴν οἱ ἱεράρχαι ἐπεσκέφθησαν τὴν ἱεράν σκίτην τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν Ἀθωνιάδος καὶ ἐν συνεχείᾳ μετέβησαν πρὸς ἀνάπαυσιν εἰς τὰ δωμάτια αὐτῶν. Περί ὥραν 4.30 ἐπεσκέφθησαν τὴν ἱεράν Μονὴν Κουτλουμουσίου.

Τὴν αὐτὴν ὥραν διὰ τοῦ πολεμικοῦ σκάφους «Ρόδος» ἐφθασαν εἰς Ἀθήνην καὶ δι' αὐτοκινήτων ἀνῆλθον εἰς Καρυὰς οἱ ἐκ Θεσσαλονίκης προσκεκλημένοι, ἐν οἷς ἦσαν ὁ Δῆμαρχος Θεσσαλονίκης κ. Παπαηλιάκης, ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ν. Ἀνδριώτης, ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἰωάννης Καλοῦργος καὶ οἱ Καθηγηταὶ τῆς αὐτῆς Σχολῆς κ.κ. Εὐάγ-

γελος Θεοδώρου, Ἀνδρέας Παπαγεωργακόπουλος, Κωνσταντίνος Καλοκύρης καὶ Παναγιώτης Δημητρόπουλος, ὁ Διευθυντὴς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Βορείου Ἑλλάδος κ. Τσούρκας, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου κ. Β. Λαοῦρδας κ.ά.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἀπὸ ὥρας 7ης μέχρι 9ης, ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ Πρωτάτου ἐτελέσθη ὁ Ἑσπερινὸς τοῦ Σαββάτου, χοροστατοῦντος τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ συμπροσευχομένων τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν καὶ ἱεραρχῶν.

Τὴν 23ην Ἰουνίου, Κυριακὴν, ἀφίχθησαν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι, ἐν οἷς οἱ Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ.κ. Ἰω. Καρμίρης, Κωντ. Μπόνης, Μάρκος Σιώτης καὶ Κωνσταντῖνος Μουρατίδης. Περί ὥραν 6.30' π.μ. ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Πρωτάτου ἤρχισεν ἡ τέλεσις τοῦ Ὁρῶρου, χοροστατοῦντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Μηλιτοπόλεως κ. Ναθαναὴλ. Περί τὴν 7ην π.μ. εἰς τὸν ὄρμον τῆς Ἀθήνης κατέπλευσε τὸ πολεμικὸν πλοῖον «Πολεμιστὴς», φέρον τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα Παῦλον καὶ τὰς Α.Α.Β.Υ.Υ. τὸν Διάδοχον Κωνσταντῖνον καὶ τὸν Πρίγκηπα Μιχαὴλ μετὰ τὰς ἀκολουθίας των. Ἐπὶ τῆς προβλήτος τῆς Ἀθήνης ναυτικὸν ἀγῆμα ἀπέδωσε τὰς κεκανονισμένας τιμὰς εἰς τὰ μέλη ταῦτα τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἄτινα ὑπεδέχθησαν ἐκπρόσωποι τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, ὁ στρατιωτικὸς καὶ πολιτικὸς Διοικητὴς τοῦ Ἀγίου Ὄρους καὶ κλιμάκιον τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἑορτασμοῦ. Ἀμέσως ἐσχηματίσθη πομπή, ἥτις κατηυθύνθη εἰς Καρυὰς. Εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς κομποπόλεως καὶ μέχρι τοῦ Ναοῦ τοῦ Πρωτάτου ἦσαν παρατεταγμένα τμήματα τῶν ὁπλῶν, τὰ ὅποια ἀπέδωκαν τιμὰς, καὶ τὴν Α.Μ. ὑπεδέχθησαν ἐκπρόσωποι τῶν Ἑνόπλων Δυνάμεων καὶ τῆς Χωροφυλακῆς μετὰ τῶν Ἀντιπροσώπων τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἀπὸ τῆς 9ης πρωινῆς ἔλαβον τὰς θέσεις των εἰς τὸν Ἱερόν Ναὸν τοῦ Πρωτάτου οἱ ἐπίσημοι, ἐνῶ εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως ἐνεδύοντο εἰς εἰδικὴν τελετὴν οἱ μετὰ τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου συλλειτουργήσαντες Μακαριώτατοι Πατριάρχαι καὶ ἐκπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Μετὰ ταῦτα ἐν τελετικῇ πομπῇ, κρουομένων τῶν κωδῶνων καὶ ἐν μέσῳ στρατιωτικῆς παρατάξεως, κατήλθον εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν διὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν. Πρὸς τὸ τέλος τῆς Δοξολογίας ἐφθασεν ἡ βασιλικὴ πομπή. Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὑπεδέχθη τὸν Βασιλέα εἰς τὴν ἐξώθυραν τοῦ Ναοῦ, ἐνθα ἀνέμενον καὶ οἱ Ὑπουργοὶ Παιδείας κ. Στράτος καὶ Β. Ἑλλάδος κ. Φραγκίστας, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν Ναὸν ἔχων ἐκ δεξιῶν τὸν Μεγαλειώτατον καὶ ἐξ ἀριστερῶν τὸν Διάδοχον. Ἡ σκηνὴ ὑποδοχῆς ἦτο ἄκρως συγκινητικὴ καὶ μοναδικὴ εἰς τὰ χρονικά, διότι διὰ πρώτην φοράν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὑπεδέχθη εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ δι' εἰς τὸν Ἱστορικὸν Ναὸν τοῦ Πρωτάτου τὸν μόνον Ὁρθόδοξον Βασιλέα.

Ἡ λειτουργία ἐτελέσθη μετὰ πάσης βυζαντινῆς μεγαλοπρεπείας. Τὸ «Σύμβολον τῆς Πίστεως» ἀπηγγέλθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως.

Μετὰ τὴν Ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου ὁ Πατριάρχης ἀνέγνωσε βαρυσήμαντον Πατριαρχικὸν Μήνυμα, ὅπερ δημοσιεύεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ τεύχους αὐτοῦ.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Λειτουργίας ἐψάλη ἐπιμνημόσυκος δέησις ὑπὲρ τῶν ἱδρυτῶν καὶ πατέρων τοῦ Ἀγίου Ὄρους καὶ ἡ Α.Θ.Π. ἀνέγνωσεν ἐπιστολὴν ἀπευθυνομένην πρὸς τὴν Ἱεράν Κοινότητα καὶ ἀναφερομένην εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς Χιλιετηρίδος, ἐνῶ ἐπέδωκεν εἰς τὸν Πρωτεπιστάτην Χρυσὴν Πλάκα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνεγράφοντο τὰ ἑξῆς:

«Τοῖς μὲν πρόσθεν ἀσκήσει καὶ πνευματικοῖς ἀγῶσι διαλάμψαι καὶ τὴν μοναχικὴν ταύτην τὴν ὀρθοδόξων πολιτείαν εἰς περὶ ὧν ἀγαθοῦσι μακαρισμὸν καὶ μνημόσυνον αἰώνιον, τοῖς δὲ νῦν τοῖς ἐκείνων ἔχρῃσι κατακολουθοῦσι καὶ τὴν τιμὴν ἀγιορειτικὴν παράδοσιν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ κόσμῳ ἀλώβητον καὶ ζῶσαν διαφυλάττουσαν ἐπαύουν καὶ εὐλογίαν ἀπὸ τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τῇ χειρὶ τῆς ἡμῶν μετρώτητος ἐπὶ τῇ πρώτῃ χιλιετηρίδι.

Ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ἐν ἔτει σωτηρίᾳ 1963, μηνὶ Ἰουνίου Κ.Γ.

Ἰωδιδιανὸς Α'».

Μετὰ τὴν λήξιν τῆς δεήσεως συνεκροτήθη ἡ πομπὴ τῆς λιταυνεύσεως τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης τῆς Θεομήτορος «Ἀξίον ἔστιν».

Τῆς Λιτανείας προεξῆρχεν ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τῶν λοιπῶν συλλειτουργῶν καὶ ἠκολούθει ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς, οἱ Πρίγκιπες, οἱ Ὑπουργοὶ καὶ λοιποὶ ἐπίσημοι. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Λιτανείας, ἡ Α.Θ.Π. εἰς τὸν Ναὸν ἐποίησε τὴν ἀπόλυσιν καὶ ἐν συνεχείᾳ διένειμε τὸ Ἀντίδωρον, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως, ὁ ὁποῖος μετὰ τῶν Πατριαρχῶν ἀνῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος. Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς ἀπῆλθε μετ' ὀλίγον καὶ, ἀφοῦ ἀνεπαύθη εἰς τὸ Ἀντιπροσωπεῖον τῆς Ἱ. Μονῆς Βατοπεδίου, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ μέγαρον τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, ἐνθα παρετέθη πρὸς τιμὴν τοῦ γεύματος, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν καὶ οἱ Μακ. Πατριάρχαι καὶ ἐκπρόσωποι τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Κατὰ τὸ γεῦμα τοῦτο ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προσεφώνησε τὸν Βασιλέα ὡς ἑξῆς:

«Εὐσεβέστατε Βασιλεῦ,

Ἐν ἀναφορᾷ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας εὐλογήσαντες τὸ ὑπερῷον ὄνομα τοῦ Ἁγίου Θεοῦ, τοῦ εὐδοκῆσαντος, ἵνα τὸ Ἅγιον τοῦτο Ὅρος ἴδῃ τὴν ἡμέραν ταύτην, τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ τῆς δολοκλήσεως χιλιετίας τοῦ θανμαστοῦ μοναστικοῦ αὐτοῦ βίου, ᾗ χαριστήσαμεν ἅμα ἐκ θαθέων Αὐτοῦ ὅτι ἡλεήθημεν παρὰ τῆς χάριτος Αὐτοῦ, ἵνα μετὰ συνόλης τῆς ὑπ' οὐρανὸν Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν ὁσίων μοναστῶν συνευφρανθῶμεν τῷ πνεύματι, ἡ τε Σὴ ὁρθόδοξος Βασιλεία καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν Ἀγιωτάτων Πατριαρχῶν καὶ Προέδρων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Τῇ ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἐορτῆς κατανύξει τῆς ψυχῆς καὶ τῇ ἀγαλλιάσει τοῦ πνεύματος ἡμῶν προστεθῇ ἐτέρα ἔκτακτος ὁλος χάρις ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὡς τὴν ἑναρξιν τῆς διαδραματίζουσας χιλιετίας βασιλικῆς εὐσέβειας κατεκόμισεν, οὕτω καὶ τὴν αἰσίαν συμπλήρωσιν αὐτῆς ἡ εὐσέβεια τῆς Σῆς Βασιλικῆς Μεγαλειότητος ἐνταῦθα σήμερον λαμπρύνει, μακρολῶνα ἱερωτάτην παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Βασιλείας συνεχίζουσα καὶ ἐπαληθεύουσα καὶ κατακυροῦσα.

Διότι ὅντως, δημιουργημα τῆς πνευματικότητος καὶ τοῦ μυστικισμοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸ Ἅγιον τοῦτο Ὅρος μαρτυρεῖ ἅμα καὶ περὶ τῆς ἄκρας εὐσεβείας τοῦ μακαριστοῦ ἐν βασιλείᾳ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, κτήτορος τοῦ πανσέπτου ναοῦ τοῦ Πρωτάτου, καὶ τῶν ἄλλων ὁρθοδόξων καὶ φιλοχρίστον βασιλέων, οἵτινες πολλαχῶς συμβάλλοντο εἰς τὴν θεμελίωσιν καὶ προαγωγὴν τῆς ἱερᾶς καὶ θεοφωτιστοῦ ἐνταῦθα Μοναχικῆς Πολιτείας.

Τὰ μέγαρα καὶ τῆς σήμερον ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς τοῦ ἱεροῦ τούτου Τόπου σωζόμενα βασιλικά χρονοβόλλα καὶ τιμαλφῇ κειμήλια δεικνύουν, ὅτι οἱ θεοὶ χειρισμένοι ἵνα ἀρξαισι τοῦ χριστιανισμοῦ τοῦ Θεοῦ λαοῦ, στερωρῶς ἐχόμενοι τῆς καθαρώς καὶ ἀμωμήτου χριστιανικῆς πίστεως, ἐπορεύσαντο ἵνα καὶ ἔργοις ἐπιμαρτυρῶσι τὴν εὐσέβειαν αὐτῶν, ναοὺς οἰκοδομῶντες καὶ μοναστήρια, καὶ βασιλικῶς ταῦτα προϊκίζοντες πρὸς συντήρησιν καὶ περαιτέρω εἰς αἰὶνα διατήρησιν αὐτῶν. Εἰσι δὲ μετὰ αὐτῶν καὶ τινες προθύμως τὴν χρυσὴν βασιλικὴν ἀλουργίδα πρὸς τὸ ταπεινὸν καὶ ἀπεριττον τοῦ μοναχοῦ ἀνταλλάξαντες τοῦβνιον.

Βασιλεῦ,

Πιστὸς ἐν Χριστῷ κληρονόμος τῆς εὐσεβείας βασιλέων ἐδλαβὼν, πολλαχῶς καὶ πολυτρόπως παρέχεις μαρτυρίαν περὶ τοῦ ὁρθοδόξου χριστιανικοῦ βιώματος Σου. Ὅντως πίστις καὶ εὐσέβεια κοσμεῖ καὶ τὴν Ὑμετέραν Ὁρθόδοξον καὶ φιλόχριστον Μεγαλειότητα. Ἀσώμα πίστις καὶ εὐσεβείας ἀποπνεύουσι καὶ ὁ Βασιλικὸς Αὐτῆς Οἶκος, καὶ ὁ κατ' ἴδιαν βίος, καὶ αἱ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν λαὸν ἐκάστοτε ἐπαφαὶ καὶ ἐπικοινωνίαι Αὐτῆς. Δεῖγμα τρανὸν τῆς πρὸς τὰ ἱερά καὶ ὅσια τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως ἐδλαβὼς προσηλώσεως Αὐτῆς εἶναι καὶ ἡ πρὸς τὰ ἱερά ἐνταῦθα ἀγιάσματα καὶ σκηνώματα ἀγάπης καὶ ὁ ἀπεριόριστος σεβασμὸς Αὐτῆς, ὅφ' οὗ ὁδηγηθεῖσα προσῆλθεν, ἵνα διὰ τῆς βασιλικῆς Αὐτῆς παρουσίας ἐξάσῃ καὶ ὁλοκληρώσῃ τὴν πρὸς τοὺς ὁσίους τοῦ ἱεροῦ τούτου τόπου προσαγομένην σήμερον τιμὴν, καὶ ἅμα ἐπιμαρτυρήσῃ ἐκ τοῦ ἐγγυὲς τὴν βασιλικὴν μέριμναν καὶ περὶ τοῦ τμήματος τούτου τοῦ θεοφοροῦμένου Βασιλείου Αὐτῆς.

Ἐνχαριστοῦμεν θερμῶς ἐξ ὀνόματος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τῇ Ὑμετέρᾳ Μεγαλειότητι διὰ τε τὴν παράστασιν καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὸν παρόντα ἐορτασμὸν καὶ διὰ τὴν ἀπὸ μέρους Αὐτῆς καὶ τῶν κατὰ καιροὺς Βασιλικῶν Κυβερνήσεων ἐπιδεικνυομένην προσοχὴν καὶ

τὸ στοργικὸν ἐνδιαφέρον ἐν τῇ ἀντιμετωπίσει τῶν ἐκάστοτε προβλημάτων καὶ ἀναγκῶν τοῦ Ἱεροῦ Τόπου.

Ἀναγνωρίζοντες δὲ καὶ τὴν γενικώτερον διὰ τῆς ἀκραίφρους ὁρθοδόξου Αὐτῆς πίστεως καὶ εὐσεβοῦς ὁμολογίας καὶ διὰ τῶν ἐκάστοτε βασιλικῶν χαρίτων Αὐτῆς τῇ Ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ παρεχομένην ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Ὁρθοδόξου Μεγαλειότητος ἱερὰν τῇ καθόλου Ὁρθοδοξίᾳ ὑψηλὴν προστασίαν, ἐν ἰδιαιτέρᾳ βαθεῖ ἐνχαριστίᾳ ἡ Μετριότης ἡμῶν καὶ οἱ συμπαρόντες Μακαριώτατοι καὶ Ἀγιώτατοι Πατριάρχαι καὶ Προκαθημένοι τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδοξίας, ἐσχάς ὑπὲρ Αὐτῆς προσάγοντες τῷ Βασιλεῖ τῶν βασιλευνόντων, εὐλογοῦμεν τὴν Θεόπνευστον Αὐτῆς Βασιλικὴν κορυφὴν.

Ζῆθι, Ἄναξ, καὶ ἐνδυναμῶ καὶ βασίλευε. Ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, πρεσβείαις τῆς Κυρίας Θεοτόκου καὶ ἱκεσίαις τοῦ Ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἀθῶ, σκέπει τὴν ὑμετέραν φιλόλαον καὶ λαοφιλεῖ Μεγαλειότητα, τὸν φιλόθεον Βασιλικὸν Αὐτῆς Οἶκον καὶ τὸν εὐσεβεῖ λαόν».

Ἡ ἀντιφώνησις τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου δημοσιεύεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ τεύχους αὐτοῦ μετὰ τὸ Πατριαρχικὸν Μήνυμα.

Μετὰ τὸ γεῦμα, ὁ Βασιλεὺς καὶ οἱ Πρίγκιπες, ἀφοῦ ἀνεπαύθησαν μέχρι τῆς 5ης ἀπογευματινῆς, μετέβησαν πρὸς ἐπίσκεψιν, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Πρωτερέως τῶν Ἀνακτόρων καὶ Καθηγητοῦ κ. Κοτσῶνη καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Β. Ἐλλάδος κ. Φραγκίστα, εἰς τὸν ναὸν τοῦ Πρωτάτου, εἰς τὴν Σκῆτην τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου καὶ τὴν Ἀθωνιάδα Σχολήν, εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κουτλουμουσιού, ἐνθα ἐξενάγκησε τὸν Βασιλέα καὶ τοὺς Πρίγκιπας ὁ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Καθηγητῆς τῆς Χριστιανικῆς καὶ Βυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας κ. Κων/τίνος Καλοκύρης, καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ξηροποτάμου. Μετὰ τὰς ἐπισκέψεις ταύτας ἡ Α.Μ. μετὰ τοῦ Διαδόχου καὶ τοῦ Πρίγκιπος Μιχαὴλ ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνην καὶ ἐπεβίβασθον τοῦ πολεμικοῦ «Πολεμιστῆς».

Περὶ τὴν 6ην μ.μ. τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Σκῆτης Ἁγίου Ἀνδρέου, ἡ Ἀθωνιάς Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ ἐτέλεσεν εἰδικὴν ἐορτὴν, καθ' ἣν ὡμίλησεν ὁ Σχολάρχης ταύτης Θεοφ. Ἐπίσκοπος Μηλιτουπόλεως κ. Ναθαναήλ. Μετὰ ταῦτα, χοροστατοῦντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ἐτελέσθη Μέγας Ἑσπερινός. Περὶ τὴν 7.45' μ.μ. ἐγένετο ἀναχώρησις πάντων τῶν προσκεκλημένων διὰ Ἀθήνην, ἐνθα ἐγένετο ἐπιβίβασις εἰς τὰ πλοῖα, εἰς τὰ ὁποῖα οὗτοι διενυκτέρευον.

Τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ ἐορτασμοῦ, 24ην Ἰουνίου, Δευτέραν, τὰ φέροντα τοὺς ἐπίσημους καὶ τοὺς προσκεκλημένους σκάφη «Πολεμιστῆς», «Μαριάννα», «Κανάρης» «Πολικός», «Μαριλένα» καὶ «Ρόδος» τοῦ Β.Ν. προσωρμίσθησαν παρὰ τὸν ὁρμίσκον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας. Περὶ τὴν 6ην π.μ. ἤρχισαν ἡ ἀποβίβασις. Μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῶν καθωρμισμένων κλιμακίων τῶν Πατριαρχῶν καὶ Ἱεραρχῶν, ἀπεβίβασθῃ ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, καὶ ἐνῶ ἀπεδίδοντο εἰς αὐτὸν τιμαὶ ὑπὸ ἀγῆματος τοῦ Ναυτικοῦ, κατηνύθη εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Μεγίστης Λαύρας, ἐνθα ἐμπροσθεν εἰδικῶς στηθείσης ἀμίδος ἀπεδόθησαν αὐτῷ τιμαὶ ὑπὸ τμήματος τῆς Ἀεροπορίας καὶ τὸν ὑπεδέχθησαν ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐορτασμοῦ Σεβ. Μητροπολίτης Ρόδου κ. Σπυρίδων, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καρπάθου κ. Ἀπόστολος καὶ ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Μηλιτουπόλεως κ. Ναθαναήλ.

Εἰς τὰ προπύλαια τῆς Μονῆς ἀνέμενον τὴν Α.Θ.Π. οἱ Προϊστάμενοι αὐτῆς, περιστοιχούμενοι ὑπὸ Μοναχῶν καὶ Γερόντων. Ἀφοῦ ἀντήλλαξε με τοὺς προϊσταμένους ἀδελφικὸν ἀσπασμόν, ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν ἐν συνεχείᾳ ἀφικθέντων λοιπῶν Μακ. Πατριαρχῶν, κατηνύθη εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἐνθα εἰσῆλθεν εἰς τὸ παρεκκλήσιον πρὸς προσκύνησιν τοῦ τάφου, ἐν τῷ ὁποίῳ εὐρίσκεται τὸ σκήνωμα τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Ἱ. Μονῆς Μεγίστης Λαύρας, Ἀγίου Ἀθανασίου. Οἱ κώδωνες τῆς Μονῆς ἐκρούοντο χαρμωσύνως καὶ πανηγυρικῶς.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι καὶ ἐκπρόσωποι τῶν διαφόρων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατηνύθησαν εἰς τὴν περίφωρον διὰ τὰς ἀγιογραφίας τῆς «Τράπεζας» τῆς Μονῆς, ἐνθα περιεβλήθησαν μεγαλοπρεπεῖς λειτουργικὰ ἄμφια καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου διὰ τὴν πανηγυρικὴν λειτουργίαν, ἥτις ἦτο πλήρης βυζαντινοῦ μεγαλεῖος.

Ἐν τῷ μεταξύ τὴν 8.30' π.μ. ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς, συνοδευό-

μενος ὑπὸ τῶν Α.Α.Β.Β.Υ.Υ. τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Πρίγκιπος Μιχαήλ, ἀπεβίβασθη εἰς τὸν ὁρμίσκον Μεγίστης Λαύρας καὶ ἀφοῦ ἐπεθεώρησε τὸ παρατεταγμένον πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ ἀγῆμα ναυτικοῦ, ἐπεβίβασθη αὐτοκινήτου καὶ κατηυθύνθη εἰς τὴν Μονήν, ἔνθα ἐμπροσθεν εἰδικῶς στηθείσης ἀψίδας μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν «Ὡς εὖ παρέστης τῇ Λαύρᾳ τῇ Μεγίστῃ, Παῦλε Βασιλεῦ, χαρὰν ἡμῖν παρέχων» ἀπεδόθησαν εἰς Αὐτὸν τιμαὶ ὑπὸ ἀνδρῶν τῆς Βασ. Ἀεροπορίας καὶ τὸν ὑπεδέχθησαν τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ἑορτασμοῦ, ἐκπρόσωποι τῶν Ἑνόπλων Δυνάμεων καὶ οἱ προϊστάμενοι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Ἐν συνεχείᾳ ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς μετὰ τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ πρίγκιπος Μιχαήλ κατηυθύνθη εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἔνθα ἀνέμενεν ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Ἀμέσως ἐν συνεχείᾳ ἤρχισεν ἡ Θεία Λειτουργία, κατὰ τὴν ὁποίαν πάλιν ὁ Βασιλεὺς ἀπήγγειλε τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Βασιλεὺς καὶ οἱ πρίγκιπες προσεκύνησαν τὸ σκῆνωμα τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀγιορείτου.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Βασιλεὺς, οἱ Πρίγκιπες, οἱ Πατριάρχαι καὶ λοιποὶ ἐπίσημοι, ἀφοῦ περιῆλθον τὴν Μονήν, παρεκάθησαν

εἰς ἐπίσημον γεῦμα, τὸ ὁποῖον παρετέθη εἰς τὴν Μεγάλῃν Μοναστικὴν Τράπεζαν.

Ἀπὸ τῆς 3ης μ.μ. ἤρχισεν ἡ καθόδος τῶν κεκλημένων καὶ ἐπισήμων εἰς τὸν ὁρμίσκον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Λαύρας καὶ ἡ ἐπιβίβασις εἰς τὰ ἀναμένοντα αὐτοὺς σκάφη πρὸς ἀναχώρησιν.

Τὴν 5ην ἀπογευματινὴν τὸ φέρον τὰ μέλη τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας σκάφος τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ «Πολεμιστής», ἀπέπλευσε διὰ τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς, ἔνῳ ἐκρούοντο οἱ κῶδωνες τῆς Ἱ. Μονῆς.

Εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν παρέμειναν ἡ Α.Θ.Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, οἱ λοιποὶ Μακαριώτατοι Πατριάρχαι καὶ τινες τῶν Σεβασμιωτάτων καὶ Θεοφιλεστάτων Ἀρχιερέων. Τὴν 6ην ἀπογευματινὴν ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Ἱ. Μονῆς Μεγίστης Λαύρας ἐτελέσθη Μέγας Ἑσπερινός. Τὴν 8ην μ.μ. παρετέθη τιμητικὴ τράπεζα, τὴν δὲ 10ην μ.μ. ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Μονῆς ἐγένετο τὸ Ἀπόδειπνον.

Οὕτως ἔληξαν αἱ ἐπὶ τῇ Χιλιετηρίδι τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἑορταστικαὶ ἐκδηλώσεις. Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης παρέμεινεν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας εἰς Ἅγιον Ὅρος, περιηγούμενος τὰς διαφόρους Ἱερὰς Μονάς.

Ὁ ἐξ ὀφίτου λίθου δίσκος τῆς Πουλχερίας
τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ξηροποτάμου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Δὲν ἔχουν καμμίαν θέσιν.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος ἀπέστειλεν, ὡς ἐγνώσθη, πρὸς τὸν κ. Πρωθυπουργὸν τὸ κάτωθι τηλεγράφημα.

«Μετὰ καταπλήξεως πληροφοροῦμεθα, ὅτι οὐδεμία μέχρι σήμερον παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐδόθη προσοχή εἰς τὰ σοβαρὰ διαβήματα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡμῶν ὡς Ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ φιλοχρίστου ὀρθοδόξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, πρὸς ματαίωσιν τοῦ αἵσχους τοῦ συγκληθησομένου ἐνταῦθα Παγκοσμίου Συνεδρίου τῶν ἀθέων καὶ ἀναρχικῶν Ἰεχωβάδων.

Ἐν ὁδῇ ψυχῆς, ἀπαξ ἔτι διαμαρτυροῦμεθα ἐντόμως καὶ δηλοῦμεν, ὅτι ὑποχρεοῦμεθα ν' ἀμυνθῶμεν ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὁσίων, καὶ θὰ τεθῶμεν ἐπὶ κεφαλῇς κλήρου καὶ λαοῦ εἰς ἱερὸν ἀγῶνα».

Ἡ εὐθαρσὴς αὐτὴ καὶ κατάφορος ἀπὸ πανεύσμιον Ἑλληνοχριστιανικὸν ἄρωμα γλῶσσα τοῦ πολυσεβάστου, εὐρυμαθοῦς καὶ πολιοῦ τῆν τρίχα καὶ τὴν σύνεσιν Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας μας, κατέρριψε καὶ διέλυσε, ὡς πλαταγισμὸς ὀρητικοῦ ὠκεανίου κύματος, τὰς ἀμμώδεις ἀντιρροήσεις τῶν ἀρμοδίων. Καὶ κατόπιν τούτου καὶ τῆς ἀπειληθείσης ἐξεγέρσεως τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ μας ἐματαιώθη ὀριστικῶς τὸ προγραμματισθὲν συνέδριον τῶν ἀθέων χιλιαστῶν ἐν Ἀθήναις.

Ἔχει ἀσφαλῶς πολλοὺς χώρους ἡ κατείδωλος Δύσις πρὸς φιλοξενίαν των. Εἰς τὴν πᾶμφωτον καὶ πνευματοφόρον αὐτὴν γῆν μας, ὅπου ὁ σεμνὸς Ἄρειος Πάγος τῆς δονεῖται εἰσέτι ἀπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, δὲν ἔχουν καμμίαν ἀπολύτως θέσιν τὰ βραχνόφωνα, ἀσεβῆ καὶ ἀντιπατριωτικὰ κηρύγματα τῶν Ἰεχωβάδων.

Ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι τοῦ ἔργου τοῦ Κυρ'λλου καὶ Μεθοδίου.

Τόσον ἐν ταῖς σλαβικαῖς χώραις, ὅσον καὶ ἐν Σάλαςμπονγκ τῆς Αὐστρίας ἐγένετο προσφάτως ὁ ἐορτασμός τῆς χιλιετηρίδος τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῶν ἐκ Θεσσαλονίκης Ἑλλήνων ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου. Οὗτοι ἐγένοντο οἱ ἀπόστολοι τῶν Σλαβῶν, ἰδίως ἐν Μοραβία. Ἐγνώριζον τὴν σλαβικὴν γλῶσσαν, βεβαίως τὴν ὑπὸ τῶν Νοτιοσλαβῶν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁμιλουμένην (σλαωνικὴν) καὶ ἐφεῦρον τὴν «γλαγολιτικὴν» (γλαγὸλ-λόγος) σλαβικὴν γραφὴν, λαβόντες τὰ περισσότερα γράμματα ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἀλφαβήτου. Οὗτοι μετέφρασαν εἰς τὴν σλαβικὴν γλῶσσαν σχεδὸν ὁλόκληρον τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ πλείστα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία.

Ὡς παρατηρεῖ ὁ τσέχος καθηγητὴς Dvorňík, «ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Μεθόδιος ἐνεπνέοντο ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν των πνεῦμα, τὸ δημοκρατικὸν καὶ φιλελεύθερον, τὸ ὁποῖον σέβεται τὴν ὀντότητα ἀτόμων καὶ ἐθνῶν». Δὲν ἐπέβαλον τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ἔδειξαν προσαρμοστικὸν πνεῦμα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν δυσκαμψίαν τῶν Λατίνων. «Μὲ αὐτὴν τὴν καινοτομίαν

ἐπλουτίσθη ἡ Χριστιανωσύνη τῆς Δύσεως μὲ τὴν καλυτέραν ἑλληνοβυζαντινὴν παράδοσιν καὶ αἱ σλαβικαὶ μεταφράσεις ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ ἐπολλαπλασιάζοντο, ἤρχοντο οἱ Σλαῦοι προσήλυτοι εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν Ἀγίαν Γραφὴν, μὲ τὰ ἑλληνικὰ λειτουργικὰ βιβλία καὶ τὸ κανονικὸν δίκαιον, καὶ ἐδιδάσκοντο νὰ γράφουν πρωτότυπα σλαβικά ἔργα συμφώνως πρὸς τὸ ἑλληνικὸν καὶ τὸ βυζαντινὸν φιλολογικὸν στύλ... Οὕτω μαζὶ μὲ τὴν Βουλγαρίαν, ἣτις ἤνοιξε εὐρέως τὰς θύρας τῆς εἰς τὸν ἑλληνοβυζαντινὸν πολιτισμόν, καὶ τὴν Σερβίαν, ἣτις ἐκάλει Ἑλλήνας ἱεραποστόλους, εἰς νέος δρόμος ἤνοιγεν εἰς τὴν νότιον καὶ κεντρικὴν Ἑυρώπην διὰ τὴν ἐλευθέραν διείσδυσιν τῆς ἑλληνικῆς μαθήσεως εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑυρώπην».

Ἐκ τούτων γίνεται φανερόν, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἱεραπόστολοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος εἶναι δίκαιον νὰ τιμηθῶν οὐ μόνον ἀπὸ σλαβικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς. Ὅθεν ἡ εἰς τὸν ἐορτασμόν τοῦ Σάλαςμπονγκ ἀποστολὴ τοῦ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Ἀναστασίου, ὡς ἐκπροσώπου τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἃς θεωρηθῇ ὡς πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην. Πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλαι ἐκδηλώσεις ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς.

Ἀπαράδεκτος κατάστασις.

Καθ' ἃ μετέδωκεν ὁ παγκόσμιος τύπος, πρόσφατοι στατιστικαὶ ἀποδεικνύουν, ὅτι οἱ ἡμίσεις ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ πλανῆτον μας, δηλαδὴ ἐν δισεκατομμύριον πεντακόσια ἑκατομμύρια ἀτόμων, κατακλίνονται ἐκάστην νύκτα νηστικοί, ἐνῷ δέκα χιλιάδες ἀτόμων ἀποθνήσκουν καθημερινῶς ἐκ τῆς πείνης καὶ τοῦ ὑποσιτισμοῦ. Ἐξ ἄλλου δισεκατομμύρια κίλὰ σίτον, ἀραβοσίτον καὶ ἀτελείωτοι ποσότητες ἄλλων τροφίμων παραμένουν ἀποθηκευμένοι εἰς διαφόρους χώρας ἐκ τῶν συνεχῶν πλεονασμάτων τῆς παραγωγῆς των.

Ἡ ἀπαράδεκτος αὕτη κατάστασις εἶναι λίαν ἀνησυχητικὴ διὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος. Βεβαίως ἐτονίσθη ἤδη ὑπὸ ἀρμοδίων οἰκονομολόγων καὶ κοινωνιολόγων, ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς ἀντιμετωπίσεως τῆς πείνης θὰ λυθῇ μόνον ἐν συνεργασίᾳ πασῶν τῶν χωρῶν εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ μὲ μίαν μακρὰν σειρὰν μέτρων, ἐξ ὧν τὰ σπουδαιότερα θὰ εἶναι ἡ διάθεσις τῶν πλεονασμάτων καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι πεινοῦν.

Ἄλλ' εἶναι φανερόν, ὅτι διὰ νὰ ἀποβοῦν τὰ μέτρα ταῦτα καρποφόρα, πρέπει νὰ ἐμνημόνυνται ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου περὶ ἀνθρώπου ἀντιλήψεως, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἡ κορυφαία ἐπὶ γῆς ἀξία, χάριν τῆς ὁποίας καὶ αὐτὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Μόνον ἐπὶ τῆς ἀντιλήψεως ταύτης εἶναι δυνατόν νὰ θεμελιωθοῦν καὶ νὰ ἀξιοποιηθοῦν τὰ θαυμάσια χριστιανικὰ συνθήματα «Ὅδε ἔσται ἐν ὑμῖν ἐνδεής» (Λευτερ. ιε', 4), «ταῖς χρεῖαις (ἀλλήλων)

κοινωνούντες» (Ρωμ. ιβ', 13 πρβλ. Ἐφ. δ', 28) καὶ «εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη» (Α' Κορ. ιβ', 26). Μόνον ἡ χριστιανικὴ θεμελίωσις τῆς διεθνoῦς οἰκονομολογικῆς καὶ κοινωνιολογικῆς πολιτικῆς θὰ ἀπαλλάξη τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τῶν μαστιζόντων αὐτὴν δεινῶν.

Πνευματικὸς φάρος.

Ἐν νέον δείγμα τῆς ἀκαταπονήτου δραστηριότητος τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν μας, περὶ τῆς ὁποίας πολυάκις ἔχει κάμει λόγον ἡ παροῦσα στήλη, εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονυσίου ἀνεγερθὲν ἐν Τρικκάλοις σεμνοπρεπὲς Μητροπολιτικὸν μέγαρον, τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι ἀληθινῶς πνευματικὸς φάρος εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν του.

Τὸ Μητροπολιτικὸν τοῦτο μέγαρον, ὡς πληροφορεῖ ἡμᾶς ὁ τύπος τῶν Τρικκάλων, ἔχει βιβλιοθήκην, ἀναγκαίαν διὰ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς περιοχῆς, ὡς καὶ Μουσεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ συγκεντρωθῶν οἱ πνευματικοὶ τῆς θησαυροί, διὰ νὰ δύνανται νὰ μελετοῦν αὐτοὺς ἐνκόλως οἱ διάφοροι ἐρευνηταί. Ἐπὶ πλέον εἰς τὸ μέγαρον ὑπάρχει ἐνδύχωρος αἴθουσα συνεδριάσεων, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ δύνανται νὰ συνεδριάσων οἱ διάφοροι τοπικοὶ παράγοντες πρὸς ἐπίλυσιν τῶν ζητημάτων τῆς περιφερείας. Ὡσαύτως τὸ Μητροπολιτικὸν μέγαρον περιλαμβάνει καὶ ἐνδύχωρον αἴθουσαν διαλέξεων, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ λαὸς θὰ διαφωτίζεται ἐπὶ διαφόρων πνευματικῶν ζητημάτων.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθοδοξία ἐν Γερμανίᾳ.

Ἡ ἐν Γερμανίᾳ παρουσία πολλῶν Ἑλλήνων Ὁρθόδοξων σπουδαστῶν καὶ ἐργατῶν ἀνοίγει ἀσφαλῶς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθοδοξίαν πολλοὺς δρόμους καὶ δημιουργεῖ εἰς αὐτὴν πλείστας δυνατότητας.

Ἀλλὰ διὰ νὰ ἀξιοποιηθῶν αἱ δυνατότητες αὗται, πρέπει ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἐξευρεθῇ τάχιστα τρόπος τοποθετήσεως ἐν Γερμανίᾳ Ἑλληνος Ὁρθόδοξου Ἐπισκόπου, ὅστις θὰ ἐκπροσωπῇ ὑπευθύνως τὰς ἐν Γερμανίᾳ ἑλληνικὰς ὀρθόδοξους κοινότητες. Ὡς γράφει ἡμῖν ὁ ἐκδίδων τὸ γνωστὸν ἤδη εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἐκκλησίας» θαυμάσιον περιοδικὸν «Γέφυρα», αἰδεσιμολογιώτατος πρεσβύτερος κ. Ἀντώνιος Ἀλιβιζόπουλος, ὅστις ὑπηρετεῖ ἐν τῷ Ἀνοβέρῳ καὶ τῇ περιοχῇ τῆς Κάτω Σαξωνίας, «γίνονται ἀπεγνωσμένοι προσπάθειαι ἀπὸ μέρους ὀρισμένων κληρικῶν μας ἐν Γερμανίᾳ, αἱ ὁποῖαι δὲν φέρουν τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα, διότι δὲν ὑπάρχει ἐν ὑπεύθυνον πρόσωπον, τὸ ὁποῖον, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιληφθῇ τῶν ὑποθέσεων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ λύσῃ τὰ προβλήματα ἐπὶ ἐνὸς ἀνωτέρου ἐπιπέδου. Ἡ ἔλλειψις αὐτῇ ἔγινε πολὺ αἰσθητὴ καὶ εἰς τὸ Διεθνὲς Συνέδριον τοῦ Ἀργολοχαῖν πλησίον τῆς Φραγκφούρτης (10-15.6.1963). Εἰς τὴν πρότασιν μου ἔναντι τῶν Ἐδαγγελικῶν, ὅτι μίᾳ Ἐκκλησίᾳ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προβαῖνῃ εἰς ἐνεργείας σχετικῶς πρὸς τὴν ἐξυπηρέτησιν ἐργατῶν, μελῶν μιᾶς ἄλλης Ἐκκλησίας, ἄνευ προσεννηνότησεως καὶ συνεργασίας μετὰ τῆς τελευταίας, ἀπήντησεν ὁ

Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς Ἐδαγγελικῆς Ἐκκλησίας κ. Στράτενβεργτ μετὰ τῶν ἄλλων: «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία πρέπει νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὸν ἑαυτὸν της, διότι θὰ ἠθέλομεν νὰ γνωρίζωμεν μὲ ποῖον ἀκριβῶς ἔχομεν νὰ διαπραγματευώμεθα τὰ διάφορα ζητήματα». Ἀπὸ τὸ ἐν μέρος παρουσιάζονται τὰ Προξενεῖα... Ἀπὸ τὸ ἄλλο τὰ κλιμάκια τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας. Κατόπιν ἐρχονται τὰ διάφορα ἑλληνικὰ σωματεῖα καὶ αἱ κοινότητες... Τέλος ἐρχονται καὶ οἱ Ἱερεῖς, ὅχι ὡς Ἐκκλησία ὁργανωμένη, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν γνωρίζουν οἱ Γερμανοὶ εἰς ποῖον θὰ πρέπει νὰ ἀπευθυνθοῦν, διὰ νὰ συζητήσουν τὰς ὑποθέσεις τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ ἐνὸς ἀνωτέρου ἐπιπέδου καὶ μιᾶς γενικωτέρας βάσεως».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, πρέπει νὰ τοποθετηθῇ εἰς Γερμανίαν Ἑλληὴν Ὁρθόδοξος Ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος θὰ κατέχῃ τὰ προβλήματα τῶν ἐργατῶν ἐν Γερμανίᾳ, θὰ γνωρίξῃ τὰς ἐν Γερμανίᾳ καταστάσεις καὶ θὰ θελήσῃ νὰ ἀγωνισθῇ μὲ αὐτοθυσίαν πρὸς δόξαν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ διὰ τὸ μέλλον αὐτῆς ἐν Γερμανίᾳ.

Χρειάζονται καὶ διδασκάλους.

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ παρατηρήσει λεχθέντα, δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι δὲν ἀρκεῖ ἡ εἰς Ἀντικὴν Γερμανίαν ἀποστολὴ ἐκλεκτῶν Ἑλλήνων Ἱερέων, περὶ τῆς ὁποίας ὀρθότατα ἤδη ἔχει λάβει ἀπόφασιν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὡς εὐστόχως παρατηρεῖ ὁ «Νεολόγος Πατρῶν», «μόνον ἱερεῖς χρειάζονται ἢ καὶ διδασκάλους οἱ μετανάστει, ὥστε νὰ προληφθῇ ὁ ἀφελληνισμὸς τῶν τέκνων των; Ἐάν, βεβαίως, τὸ Κράτος ἐνδιαφέρεται νὰ διατηρήσῃ τὴν δημιουργηθεῖσαν ἐν Α. Γερμανίᾳ μεγάλην παροικίαν ἑκατὸν τοῖς ἑκατὸν ἑλληνικὴν. Διότι οὐδεὶς ἡμπορεῖ νὰ ὑποτιμᾷ τὴν ἀφομοιωτικὴν δύναμιν τοῦ περιβάλλοντος μιᾶς προηγμένης χώρας καὶ τὴν ὅλην ἐπίδρασιν τοῦ πολιτισμοῦ της ἐπὶ τῶν πτωχῶν μεταναστῶν, τοὺς ὁποίους ἀντίξοι ἐθνικαὶ περιστάσεις καὶ ἡ ἀθλιότης ἐξηνάγκασαν νὰ ζητήσουν ἐργασίαν εἰς τὴν ἁλλοδαπὴν».

Ἀληθῶς, δεόν οἱ ἀρμόδιοι νὰ σκεφθοῦν σοβαρῶς καὶ τὸ ζήτημα τῆς εἰς Γερμανίαν ἀποστολῆς ἐνθουσιωδῶν Ἑλλήνων διδασκάλων, πρὸς διοργάνωσιν ἑλληνικῶν σχολείων διὰ τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων ἐργατῶν.

«Μοναχισμὸς καὶ σύγχρονος κόσμος».

Εἶναι εὐτόχημα, ὅτι ὁ λήξας πλέον ἐορτασμὸς τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγίου Ὁρους δὲν περιορίσθη εἰς τοπικὰς μόνον ἐκδηλώσεις ἐν Κωνσταντινουπόλει, Θεσσαλονίκῃ, Ἀθήναις καὶ Ἀγίῳ Ὄρει, ἀλλ' ἐκινήτοποίησε εὐρεῖς πνευματικὸς κύκλος τὸσον ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, ὅσον καὶ ἐν τῇ Δύσει. Μάλιστα ἐπὶ τῇ ἐνκαιρίᾳ τοῦ ἐορτασμοῦ τούτου εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καὶ ἐκλεκτὰ βιβλία, ἐν τῶν ὁποίων ἀναμφιβόλως εἶναι καὶ τὸ ἐκ 256 σελίδων ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς

ἀδελφότητα «Ζωή» ὑπὸ τὸν τίτλον «Μοναχισμὸς καὶ σύγχρονος κόσμος».

Ὡς τονίζεται ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τοῦ βιβλίου τούτου, «ἐὰν ἡ ἱστοριογραφικὴ καὶ φιλολογικὴ θεώρησις τοῦ μοναχισμοῦ εἶναι ἀνεπαρκής, ἐξ ἴσου ἀνεπαρκεῖς εἶναι καὶ αἱ πλείους ἀπὸ τὰς κατὰ καιροὺς διατυπωμέναις ἀπόψεις «περὶ ἀνορθώσεως τοῦ μοναχισμοῦ». Πῶς θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ «δέον γενέσθαι», ἐὰν δὲν ἐννοήσωμεν καλὰ καὶ βαθειά τι ἀκριβῶς εἶναι αὐτὸς ὁ θεσμός, διατὶ ἐδημιουργήθη, ποῖα τὰ αἷτια τῆς ἀκμῆς του ἢ τῆς παρακμῆς του. Εἶναι ἀπαραίτητος μὴ οὐσιαστικὴ ἔρευνα τοῦ θέματος, μὴ ἔρευνα τῆς οὐσίας τοῦ θέματος πρὸ πάσης ἄλλης δεοντολογίας... Μία ἔρευνα σύγχρονος, πνευματικῆ, μελετημένη. Ὁχι ἐπιφανειακὴ ἢ πρόχειρος, ὅχι ἀπλῶς διοικητικῇ».

Ἐπεὶτα γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: «Αἱ δύο περίπου χιλιετίαι τοῦ χριστιανικοῦ μοναχισμοῦ καὶ ἡ μία χιλιετία τοῦ ἐλληνικοῦ τοιοῦτον ἐνδιαφέρουν τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ζῇ δέκα αἰῶνας μετὰ τὸν Ἀθανάσιον τὸν Ἀθηναῖον; Οἱ ἐρημοπολῖται καὶ οὐρανοπολῖται ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τοὺς σημερινούς κοσμοπολίτας καὶ κοσμοναύτας; Τὸ πρᾶγμα ἀξίζει νὰ ἐρευνηθῇ σήμερον, ὁπότε ὅχι μόνον ὁ ἐν γένει πολιτισμός μας εὐρίσκεται εἰς ἓν τρομερὸν στανροδρόμιον, ἀλλὰ καὶ τὸ μοναχικὸν πολίτευμα διέρχεται τὴν ἰδικήν του κρίσιν καμπτῆν».

Εἶναι εὐτύχημα, ὅτι εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίον ἐξετάζεται ἀπὸ τοιαύτης σκοπιᾶς ὁ μοναχισμὸς ὑπὸ ἐπιφανῶν κληρικῶν, μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, οὗ μόνον Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐκπροσώπων καὶ τῶν ἄλλων βασικῶν κλάδων τῆς Ὁρθοδοξίας (σλαβικοῦ καὶ συριακοῦ), «διὰ νὰ ἀκούεται ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερα ἡ συγχροδία τῆς ἀνὰ τὸν κόσμον Ὁρθοδοξίας». Παρατίθενται ἐπίσης ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ἐργασίαι ἑτεροδόξων (ρωμαιοκαθολικῶν, ἀγγλικανῶν, διαμαρτυρομένων), οἵτινες «στρέφονται μὲ καταφανῇ δυνάμει πρὸς τὰς βασικὰς πηγὰς τοῦ ἀρχαίου Χριστιανισμοῦ καὶ προσπαθοῦν νὰ ἀναζωογονηθοῦν ἀπὸ αὐτάς». Ἀληθῶς τὸ βιβλίον ἀποτελεῖ μίαν δέσμην φωτεινῶν ἀπόψεων ἐπὶ τοῦ μεγάλου θέματος τοῦ Μοναχισμοῦ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Χίμαιρα.

Εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἑνωσιν, ὅπου τυπικῶς ἡ θανατικὴ ποινὴ εἶχε καταργηθῇ ἀπὸ τὸ 1947, ἐφαρμόζεται αὕτη τελευταῖως διὰ δύο κατηγορίας παραβατῶν τοῦ νόμου καὶ τῆς ἠθικῆς: διὰ τοὺς καταχραστὰς τοῦ δημοσίου πλούτου καὶ διὰ τοὺς νέους, οἱ ὁποῖοι ὑποπίπτουν εἰς «σεξουαλικά ἀτοπήματα ἰδιαίτερος ἀπεχθῆς». Πρὸ τινος, ὡς ἀνέγραψεν ὁ σοβιετικὸς τύπος, ἐπὶ ἀπὸ αὐτοὺς, οἱ ὁποῖοι συνελήφθησαν μὲ τὴν κατηγορίαν, ὅτι ἐπεδίδοντο εἰς ὁμαδικὰ ὄργια, ἐστάλησαν εἰς τὸ ἐκτελεστικὸν ἀπόσπασμα μετὰ συντομωτάτην δίκην. Τὰ τοιαῦτα κρούσματα δὲν εἶναι καθόλου ἀραιά, ἡ δὲ «Πράβδα» ἐπεσήμανεν εἰς τελευταῖον σχετικὸν ἄρθρον τῆς «μέγαν κίνδυνον ἐκ τῆς

ἐξαπλώσεως τοῦ φαινομένου εἰς τὴν Σοβιετικὴν κοινωνίαν».

Ἡ Σοβιετικὴ Ἑνωσις εἶναι μία χώρα, εἰς τὴν ὁποῖαν τὰ κομμουνιστικὰ ἰδεώδη εἶχαν ὅλον τὸν καιρὸν καὶ ὅλα τὰ μέσα, ἐπὶ ἡμῖς σχεδὸν αἰῶνα, διὰ νὰ φυτευθοῦν συστηματικῶς καὶ νὰ καρποφορήσουν ἀνέτως. Ἀπεδείχθη λοιπὸν, ὅτι εἰς τὸν τομέα τῆς ἠθικῆς, ὑπὸ τὴν στενωτέραν καὶ εὐρυτέραν ἔννοιαν, τὰ ἰδεώδη αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐμπνεύσουν καὶ νὰ κατασφαλίσουν τὴν ἠθικότητα. Καὶ τοῦτο, διότι κυρίως τοὺς λείπει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἄθεος ἠθικὴ, ὡς δεικνύει καὶ ἡ ἐκ τῆς κομμουνιστικῆς πράξεως κολλοσιαία πείρα, ἔχει βάσεις ἐπισηφαλεῖς καὶ ἀποδεικνύεται εἰς τὸ τέλος χίμαιρα. Περισσότερον δὲ νὰ λεχθῇ, ὅτι ἡ ἀγρία ἀπάντησις τοῦ Κράτους εἰς τὴν ἀκολασίαν καὶ τὴν ἀνεντιμότητα, μὲ τὰς σφαῖρας τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος, δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο παρὰ τὸν πανικὸν τῆς ἀποτυχίας.

Ἡ κρίσις τοῦ κομμουνισμοῦ.

Ἡ ἰδεολογικὴ συνοχὴ τοῦ Διεθνούς κομμουνισμοῦ εἰσῆλθεν ἀπὸ τινων ἐτῶν εἰς σοβαρὰν κρίσιν, ὁποῖα ἀπεκορυφώθη μὲ τὴν ὑστάτην προσπάθειαν ἀποσπῆσεώς της εἰς τὴν συγκληθεῖσαν διάσκεψιν Ρώσων καὶ Κινέζων ἐν Μόσχᾳ, παταγωδῶς ἀποτυχοῦσαν. Οὐδεὶς πλέον ἀμφισβητεῖ ὅτι τὸ κομμουνιστικὸν στρατόπεδον ἐδιχάσθη ὀριστικῶς καὶ ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἡ γεφύρωσις τοῦ χάσματος, τὸ ὁποῖον ἤνοιξεν ἐξ αἰτίας τῶν μεγάλων διαφορῶν ἀντιλήψεως ὡς πρὸς τὴν ἔναντι τοῦ ἐλευθέρου κόσμου στάσιν, μετὰ τὴν Ρωσίαν καὶ Κίνας. Τὸ φαινόμενον εἶναι κακὸν διὰ τὰς βλέψεις τοῦ κομμουνισμοῦ· ὅχι ὅμως καὶ δι' ἐν μέγα τιμὴν τοῦ καὶ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα γενικῶς. Διότι ἡ Σοβιετικὴ Ἑνωσις καὶ τὰ ἀκολουθοῦντα τὴν γραμμὴν τῆς ἐρυθρᾶς κράτη, πλησιάζοντα τώρα κατ' ἀνάγκην περισσότερον πρὸς τὸν ἐλευθέρου κόσμον, καὶ τοὺς κινδύνους τῆς παγκοσμίου εἰρήνης θὰ περιορίσουν, μὲ τὴν ἐλαστικωτέραν καὶ πλέον συμβιβαστικὴν πολιτικὴν, τὴν ὁποῖαν χαράσσουν, καὶ εἰς τὴν ζωὴν των θὰ παρουσιάσουν μεγαλυτέραν ἐξανθρωπίσιν. Ἡδη, χάρις εἰς τὴν διάσπασιν τῆς συνοχῆς των, ὁ ὑπὸ τοῦ Ν. Κροῦστσεφ ἐκπροσωπούμενος κομμουνισμὸς κατ' ὀρθὴν καὶ νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὰς μεγάλας δυτικὰς Δυνάμεις διὰ τὴν κατάπausιν τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν. Καὶ ὅλοι οἱ οἰωνοὶ προλέγουν, ὅτι δὲν θὰ εἶναι τοῦτο τὸ μοναδικὸν κέρδος διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι καὶ οἱ λοιποὶ συνδρομηταί μας, ὅτι τὰ ὑπ' ἀριθ. 15-16 φύλλα τοῦ «Ἐφημερίου» δὲν ἐξεδόθησαν λόγω τοῦ πολυσελίδου τοῦ παρόντος πανηγυρικοῦ τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας». Ταῦτα θὰ ἐκδοθῶν τὴν 1ην Σεπτεμβρίου ἐ.ε. μαζί μὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. 17 φύλλον.

(Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 16ης Ἰουλίου μέχρι τῆς 15ης Αὐγούστου ἐ.ἔ. ἐλειτούργησε καὶ ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱερὸς ναοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἐδέχθη Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας εἰς συνεργασίαν καὶ διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ προήδρευσε διαφόρων Συμβουλίων.

Ἐτέλεσε: Τῇ 15ῃ Αὐγούστου τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν.

Ἐχοροστάτησε: Τῇ 17ῃ Ἰουλίου εἰς τὸν πανηγυρικὸν Ἐσπερινὸν τὸν τελεσθέντα εἰς τὸν ἐορτάζοντα ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Αἰμιλιανοῦ Λόφου Σκουζέ.

Τῇ 19ῃ Ἰουλίου εἰς τὸν Μέγαν Ἐσπερινὸν τὸν τελεσθέντα εἰς τὸν πανηγυρίζοντα ἱερὸν ναὸν τοῦ προφήτου Ἡλίου Παγκρατίου.

Τῇ 4ῃ Αὐγούστου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τελεσθεῖσαν Θεῖαν Λειτουργίαν.

Τῇ 5ῃ Αὐγούστου εἰς τὸν Μέγαν Ἐσπερινὸν τὸν τελεσθέντα εἰς τὸν πανηγυρίζοντα ἱερὸν ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Λεωφόρου Συγγρού.

Τῇ 6ῃ Αὐγούστου εἰς τὴν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης τελεσθεῖσαν Θεῖαν Λειτουργίαν, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας εἰς τὸν Ἐσπερινὸν τὸν τελεσθέντα εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Πλάκας.

Τῇ 11ῃ Αὐγούστου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τελεσθεῖσαν Θεῖαν Λειτουργίαν.

Τῇ 14 Αὐγούστου εἰς τὸν Ἐσπερινὸν τὸν τελεσθέντα εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Νέας Φιλαδέλφειας.

Τῇ 15ῃ Αὐγούστου εἰς τὸν Ἐσπερινὸν τὸν τελεσθέντα ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τοῦ κτίτορος αὐτῆς Τιμοθέου.

Ἐπεσκέφθη: Τῇ 4ῃ Αὐγούστου τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν εἰς τὸ ἐν Κηφισίᾳ ξενοδογεῖον «Σέσιλ», ὁ ὁποῖος ἀνταπέδωσε τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομον τὴν ἐπομένην ἡμέραν, 5ην Αὐγούστου.

Τῇ 6ῃ Αὐγούστου τὰς ἐν Σχινᾷ ἐγκαταστάσεις τοῦ διεθνoῦς προσκοπισμοῦ «Τζάμπορι».

Παρεκάθησε: Τῇ 7ῃ Αὐγούστου εἰς τὸ ἀποχαιρετιστήριον γεῦμα, τὸ ὁποῖον παρέθεσεν εἰς τὸ ξενοδογεῖον «Σέσιλ» τῆς Κηφισίας ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας.

Προέπεμψε: Τῇ 8ῃ Αὐγούστου εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ, μετὰ τῶν Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων καὶ τοῦ Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τὸν ἀναχωρήσαντα ἐντεῦθεν διὰ Κωνσταντινουπόλιν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν καὶ τὴν συνοδείαν του.

Προήδρευσε: Τῇ 16ῃ Ἰουλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ TAKE.

Τῇ 26ῃ Ἰουλίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κασιματείου Ἰδρύματος.

Τῇ 13ῃ Αὐγούστου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

Παρέστη: Τῇ 22ῃ Ἰουλίου εἰς τὴν τελετὴν τῆς ἀπονομῆς πτυχίων εἰς τοὺς ἀποφοιτήσαντας τῆς Σχολῆς Ἑθνικῆς Ἀμύνης ἀξιωματικούς.

Τῇ 30ῃ Ἰουλίου εἰς τὴν ὁρκωμοσίαν τῶν νέων ἀνθυπολοχαγῶν τῆς Σχολῆς Ἑθελπίδων.

Συνεχάρη: Τῇ 4ῃ Αὐγούστου τηλεγραφικῶς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν πρέσβυν τῆς Ἑλβετίας ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἐορτῇ.

Ἐδέχθη: Τῇ 18ῃ Ἰουλίου τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος Ἀργυρουπόλεως.

Τῇ 22ῃ Ἰουλίου τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Σιναίου κ. Πορφύριον.

Τῇ 24ῃ Ἰουλίου τὸν κ. Τσιροπιδᾶν.

Τῇ 26ῃ Ἰουλίου τοὺς ἐφημερίους τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος.

Τῇ 31ῃ Ἰουλίου διαφόρους ἐφημερίους τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Τῇ 1ῃ Αὐγούστου τὸν κ. Στιούαρτ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Τῇ 2ῃ Αὐγούστου τὸν δημοσιογράφον κ. Κομποθέκλαν.

Τῇ 5ῃ Αὐγούστου ἀντιπροσωπεῖαν τοῦ διεθνoῦς προσκοπισμοῦ «Τζάμπορι» ἀποτελουμένην ἐκ τῶν κ.κ. Δρ. Βογδᾶν Κόρδιουκ, Θεόδωρ Δανίλοφ, Δρ. Ἰβάν Μρύκ καὶ Γιαροπόλκ Ζουχένκο. Τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ ἐδέχθη καὶ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Αἰγάλεω.

Τῇ 7ῃ Αὐγούστου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ρόδου κ. Σπυρίδωνα, τὸν Διευθυντὴν ὑπουργείου Ἐμπορίου κ. Παράσχον καὶ τὸν εἰσαγγελέα τοῦ Κογκλ κ. Παραδέλιν.

Τῇ 10ῃ Αὐγούστου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Καστορίας κ. Δωρόθεον καὶ τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Ἀχαΐας κ. Παντελεήμονα, μετὰ τοῦ ὁποῖου συνειργάσθη ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Τῇ 12ῃ Αὐγούστου τὸν Γυμνασιάρχην Πατρῶν κ. Κουγέαν.

Τῇ 14ῃ Αὐγούστου τὸν στρατηγὸν Γυαλίστραν καὶ τὸν Δρ. Μ.Α.Σ. Σλοτεμάχεν Ντέ Βρουιέρ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Ἰούλιον, ἐν Κυριακαῖς καὶ ἐορταῖς, ἐχοροστάτησεν, ἐλειτούργησε καὶ ὡμίλησεν εἰς διαφόρους ἱερὸς ναοὺς.

Τῇ 1, ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον, προέπεμψεν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸν διὰ Κωνσταντινουπόλιν ἀναχωρήσαντα Μακ. Ἀρμένιον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως κ. Σνόρκ Καλουσιτιάν.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν νεκρώσιμον Ἀκολουθίαν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Σάμου καὶ Ἱκαρίας Εἰρηναίου, μετ' ἄλλων Σεβ. Ἱεραρχῶν, προεξαρχούσης τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου, εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ἱερὸν ναὸν τῶν Ἀθηνῶν.

Τῇ 2, ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον, προέπεμψεν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ τοὺς διὰ Μόσχαν ἀναχωρήσαντας Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Ροστώβ κ. Νικόδημον καὶ Ἐπίσκοπον Σαρατόβου κ. Βαρθολομαῖον, ἀντιπροσώπους τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς προλαβούσας ἐν Ἀγίῳ Ὅρει ἐορτὰς ἐπὶ τῇ Χιλιετηρίδι αὐτοῦ.

Τῇ 3, μετ' ἄλλων Ἱεραρχῶν, παρέστη εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ἱερῷ ναῷ τῶν Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν Δοξολογίαν ἐπὶ τῇ εἰς Ἀθήνας ἐλεύσει τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανοῦ.

Τῇ 4, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ὑδρας, Σπυριδωνοῦ καὶ Αἰγίνης κ. Προκοπίου, Τοποτηρητοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν Νεκρώσιμον Ἀκολουθίαν τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιμ. Δαμασκηνοῦ Ἀσημακοπούλου, τελεσθεῖσαν εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Πειραιῶς.

Τῇ 7 ἐπεθεώρησεν τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς Πεντέλης.

Τῇ 8, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομου καὶ ἄλλων Σεβ. Ἱεραρχῶν, προέπεμψεν εἰς Πειραιᾶ τὸν ἀναχωρήσαντα ἐντεῦθεν διὰ Δωδεκανήσον Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν καὶ τὴν συνοδείαν αὐτοῦ.

Τῇ 10 συνεκάλεσεν εἰς Σύναξιν τοὺς Ἐφημερίους καὶ Διακόνους τοῦ 1ου τομέως εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Εὐφρόνης καὶ ὡμίλησεν εἰς αὐτοὺς καταλλήλως.

Τῇ 11 συνεκάλεσεν εἰς Σύναξιν τοὺς Ἐφημερίους καὶ Διακόνους τοῦ 2ου τομέως εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Μαρίας Ὡφείας καὶ ὡμίλησεν εἰς αὐτοὺς καταλλήλως.

Τῇ 14, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομου, τῶν Θεοφ. Βοηθῶν Ἐπισκόπων καὶ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, προέ-

πεμφεν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸν ἐξ Ἀθηνῶν ἀναχωρήσαντα Μακ. Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτον μετὰ τῆς συνοδείας αὐτοῦ.

— Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐπεθεώρησεν τοὺς ἱεροὺς ναοὺς Ἀγίου Δημητρίου Μπραχαμίου, Ἀγίου Κωνσταντίνου Ἡλιουπόλεως, Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Ἀσυρμάτου Μπραχαμίου, Παναγίας Θεοτόκου Μπραχαμίου, Ἀγίας Μαρίας Ἡλιουπόλεως καὶ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἡλιουπόλεως.

— Τῇ 19 συνεκάλεσεν εἰς Σύναξιν τοὺς Ἐφημερίους καὶ Διακόνους τοῦ 9ου τομέως εἰς τὸν Ἅγιον Παῦλον τῆς ὁδοῦ Ψαρρῶν καὶ ὠμίλησεν εἰς αὐτοὺς καταλλήλως.

— Τῇ 21 ἐπεθεώρησεν τοὺς ἱεροὺς ναοὺς Ἀγίας Εἰρήνης Αἰόλου, Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Χρυσοσπηλαιωτίσσης, Ἁγίων Ἀναργύρων Ψορρῆ, Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ν. Σφαγείων, Ἀγίου Γεωργίου Ν. Σφαγείων, Ἀγίου Ἰωάννου Ταύρου, Ἐσταυρωμένου Ταύρου, Ἀγίας Ἄννης Περιβολίων, καὶ Ἀγίου Γεωργίου Ὁρφανοτροφείου Χατζηκώστα.

— Τῇ 22 ἐξέπροσώπησεν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον εἰς τὴν τελετὴν ἀπονομῆς τῶν Διπλωμάτων εἰς τοὺς ἀποφοιτήσαντας σπουδαστὰς τῆς 13ης ἐκπαιδευτικῆς σειρᾶς τῆς Σχολῆς Ἑθνικῆς Ἀμύνης, εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Λέσχην Ἀθηνῶν.

— Τῇ 25 συνεκάλεσεν εἰς Σύναξιν τοὺς Ἐφημερίους καὶ Διακόνους τοῦ 3ου καὶ 4ου τομέως εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Πάντων Καλλιθέας, καθ' ἣν ὠμίλησε πρὸς αὐτοὺς.

— Τῇ 28 ἐπεθεώρησε τοὺς ἱεροὺς ναοὺς Ἀγίου Σπυρίδωνος Αἰγάλεω, Προφῆτου Δανιὴλ Βοτανικοῦ, Ἀγίου Γεωργίου Ἀκαδημίας Πλάτωνος, Ἀγίου Τρύφωνος Κολωνοῦ, καὶ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Σκαρामαγκᾶ.

— Τῇ 31 συνεκάλεσεν εἰς Σύναξιν τοὺς Ἐφημερίους καὶ Διακόνους τοῦ 6ου τομέως εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Αἰγάλεω, καθ' ἣν ὠμίλησε πρὸς αὐτοὺς.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κερνίτσας κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Ἰούλιον ἐλειτούργησε καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον εἰς διαφόρους ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν.

Τῇ 1 Ἰουλίου ἐτέλεσε τὴν ὁρκωμοσίαν τῶν ὑπαστυνόμων τῶν ἀποφοιτησάντων ἐκ τῆς Ἀστυνομικῆς Σχολῆς Ὑπαστυνόμων Β'.

Τῇ 2 Ἰουλίου ὑπεδέχθη εἰς τὸ Ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου τὸν Πατριάρχην τῆς Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανόν.

Τῇ 16 Ἰουλίου προσέστη ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίου Παύλου Ψαρρῶν τῆς κηδείας τοῦ πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος ἱερέως Ἀλεξάνδρου Γρηγοροπούλου.

Τῇ 16 Ἰουλίου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου.

Τῇ 30 Ἰουλίου μεταβάς εἰς τὰ Β. Ἀνάκτορα ὥρτισεν ἐνώπιον τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ παρουσία τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως τὸν κ. Γεώργιον Παπαδημητρακόπουλον, Ὑφυπουργὸν Ἐμπορίου.

Τῇ αὐτῇ προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου.

Τῇ αὐτῇ προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Μητροπολ. Συμβουλίου.

Τῇ 31 Ἰουλίου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου.

Τῇ αὐτῇ μετέβη εἰς Ἀργυρούπολιν πρὸς καθορισμὸν τῶν ὁρίων τῆς νεοϊδρυθείσης ἐνορίας Ἀγίου Γεωργίου Ἀργυρουπόλεως.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀχαΐας κ. Παντελεήμων κατὰ μῆνα Ἰούλιον ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς διαφόρους ἱ. Ναοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Τῇ 1η Ἰουλίου προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐκκλ. Ἀσύλου Ἀγ. Ἀνδρέου Νέας Σμύρνης.

Τῇ 2α τοῦ ἰδίου μηνὸς παρεκάθησεν μεθ' ἐτέρων Ἀρχιερέων εἰς τὸ ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου παρατεθὲν Πατριαρχικὸν Δεῖπνον.

Τῇ 4η Ἰουλίου παρουσία καὶ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Θειοτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου ἐτέλεσεν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τὴν βάπτισιν τῶν τέκνων τοῦ κ. Α. Δημητρακοπούλου.

Τῇ 5η Ἰουλίου παρέστη μεθ' ἐτέρων Ἀρχιερέων εἰς Δοξολογίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν γενομένην ἐπὶ τῇ ἐνταῦθα ἐλευσίᾳ τοῦ Μακαρ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανοῦ.

Τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ παρεκάθησεν μεθ' ἐτέρων Ἀρχιερέων εἰς Δεῖπνον παρατεθὲν ὑπὸ τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Θειοτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ.

Τῇ 7η Ἰουλίου ἐκπροσώπων τὸν Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπον παρέστη καὶ ὠμίλησε κατὰ τὴν τελετὴν τῆς λήξεως τῶν μαθημάτων εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἀσυλὸν Ἀγ. Ἀνδρέου Νέας Σμύρνης.

Τῇ 8η τοῦ ἰδίου μηνὸς κατῆλθε μετὰ τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου καὶ ἐτέρων Ἀρχιερέων εἰς Πειραιᾶ διὰ τὴν κατεύδωσιν τοῦ διὰ Κρήτην ἀναχωρήσαντος Παναγιωτάτου καὶ Θειοτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ ἐπεσκέφθη καὶ ἐπεθεώρησε τὸ Ἐκκλ. Ὁρφανοτροφεῖον Βουλιαγμένης.

Τῇ 14η Ἰουλίου κατῆλθε μετὰ τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου καὶ ἐτέρων Ἀρχιερέων εἰς Ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναχωρήσεως δι' Ἱεροσόλυμα τοῦ Μακαρ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτου καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ.

Τῇ 17η τοῦ ἰδίου μηνὸς προήδρευσε τῆς Ἐφορείας τοῦ Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

Τῇ 19η Ἰουλίου προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὁρφανοτροφικοῦ Ἱ. Ναοῦ Ταξιαρχῶν Πύλης Ἀγορᾶς.

Τῇ 22α τοῦ ἰδίου μηνὸς προσεφώνησεν ἐκ μέρους τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου τὸ εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον Χίλτον συνελθόν 25ον Ἑθνικὸν Συνέδριον τῶν ἐξ Ἀμερικῆς ὁμογενῶν Γ.Κ.Α.Π.Α.

Τῇ ἰδίᾳ ἑσπέρα ἐξέπροσώπησεν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς δεξιῶσιν δοθείσαν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον Χίλτον ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τιμὴν τῶν ὁμογενῶν τῆς ἐθνοπροοδευτικῆς ὁργανώσεως Γ.Κ.Α.Π.Α.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΙ ΕΞ ΟΥΓΚΑΝΔΑΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Εἰρηνουπόλεως (τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας) κ. Νικόλαος, εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγεται ἡ νεοσυσταθείσα Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Οὐγκάνδας, ἀπέστειλε εἰς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μυτιλήνης θερμὴν ἐπιστολήν, δι' ἣς συγχαίρει τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν καὶ εὐχαριστεῖ τοὺς Χριστιανούς τῆς Μυτιλήνης καὶ ἰδιαίτερώς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν φίλων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐγκάνδας, διὰ τὸ ἀποστολὴν χρηματικὸν ποσὸν ἐκ 438 λιρῶν Ἀγγλίας, ἥτοι δραχ. 37.000, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐκεῖ ἄρτιστάτου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

«...Ἡ εἰσφορά, γράφει ὁ Σεβασμιώτατος, τῆς ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς καθ' ἡμᾶς Μητροπόλεως λειτουργούσης Ἐπιτροπῆς φίλων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐγκάνδας, μᾶς συνεκίνησεν βαθύτατα. Δέον νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἡ Ὑμετέρα πεφυλισμένη Σεβασμιότης, ἥς ἐγνωσμένος εἶναι ὁ ζῆλος, οὐχὶ μόνον ὑπὲρ τῆς ἀνορθώσεως τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἀποστολῆς, εἶναι ἡ μόνη ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀγίων Ἀρχιερέων, ἥτις τόσον ἀδελφικὸν ἐνδιαφέρον ἐπεδείξατο διὰ τὴν νεοσύστατον Ἐκκλησίαν τῆς Οὐγκάνδας.

Διερχόμεθα στιγμὰς οικονομικῆς στενοχωρίας καὶ ἡ ἐλπιφικὴ χρημάτων δεσμεύει τὰς χεῖρας ἡμῶν, μὴ ἐπιτρέπουσα εἰς ἡμᾶς νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος μὲ γοργὸν ρυθμὸν διὰ τοῦτο πᾶσα βοήθεια ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐρχομένη καὶ δὴ διὰ ἀδελφῶν ὀρθοδόξων, ὅχι μόνον τονώνει τὰς ψυχὰς ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ βοηθεῖ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν βασικωτέρων ἀναγκῶν καὶ ὑποχρεώσεών μας...».

Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐγκάνδας ἐν Μυτιλήνῃ, πλὴν τοῦ ὡς ἄνω ποσοῦ, ἀπέστειλεν ἄμφω, ἱερὰ σκεύη, ἐκκλησιαστικὰ βιβλία κ.λ.π. εἰς τρία μεγάλα δέματα, διέθεσεν δὲ καὶ 8.400 δραχ. διὰ τὰ εἰσιτήρια ἐνὸς ἰθαγενοῦς νέου, ὁ ὁποῖος ἐστάλη εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ σπουδάσῃ Θεολογίαν.

ΟΙΚΟΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ὁ θάνατος τοῦ Πάπα Ἰωάννου ΚΓ' βαθεῖαν προὐκάλεσε λύπην τῇ Α.Θ.Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κ. Ἀθηναγόρᾳ, ἐκτιμήσαντι δεόντως τὰς ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν προσπαθείας τοῦ αἰδίου Προκαθημένου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Τὴν λύπην ταύτην ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἐξέφρασε καὶ διὰ καταλλήλου ἀνακοινώσεως ἐν τῇ Συνεδρίᾳ τῆς Ἀγίας

καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κων/πόλεως τὴν 4ην Ἰουνίου ἐ.ἐ. Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπεφάσισεν, ὅπως διὰ τοῦ Ἀρχιερατῆως αὐτῆς διαβιβασθῇ τηλεγραφικῶς τῷ Καρδινάλῳ Ἀρχιερατῆ τῷ Βατικανοῦ ἡ συμπάθεια καὶ τὰ συλλυπητήρια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἐξ ἄλλου σεπτῇ Πατριαρχικῇ ἐντολῇ ἡ Ἀρχιερατεία μετέδωκεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Πάπα Ἰωάννου ΚΓ' σχετικὴν ἀνακοίνωσιν τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, μεταδοθεῖσαν διὰ τοῦ Διεθνοῦς Τύπου, ἐν τῇ ὁποίᾳ μεταξὺ ἄλλων λέγονται τὰ ἑξῆς: «Ὡς ἐμπνευσμένος Ἐκκλησιαστικὸς Ἀρχηγὸς ὁ ἐκλιπὼν Πάπας ἐχάραξε, πέρα τοῦ βραχὺ διάστημα τῆς ἐξασκήσεως τῶν ὑπάτων εὐθυνῶν Αὐτοῦ, νέαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ γραμμὴν, ἀγούσαν πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν διάλογον, χαρακτηριζόμενον Ἐκκλησιαστικῶς, ὡς προοίμιον τοῦ αἰτήματος τῆς Ἀρχιερατικῆς τοῦ Κυρίου προσευχῆς. Μεγαλόπνοος καὶ ρηξικέλευθος ἐν τῷ τομεῖ τῆς προσεγγίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ, ἀπέδειξε, διὰ τῆς συγκλήσεως τῆς Β' ἐν Βατικανῷ Συνόδου, ὅτι ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία διαπνέεται ἐκ τοῦ συναίσθηματος τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ εἰρήνης πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς λοιπὰς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἀπὸ τῆς 14ης μέχρι τῆς 21ης Ἰουλίου ἐ.ἐ. ἐωρτάσθη εἰς τὴν Μόσχαν μετὰ πάσης ἐπισημότητος καὶ μεγαλοπρεπείας τὸ χρυσὸν Ἰωβηλαῖον τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ πασῶν τῶν Ρωσιῶν κ. Ἀλέξιου. Ὡς γνωστόν, ὁ Πατριάρχης Μόσχας κ. Ἀλέξιος ἐγεννήθη ἐν Μόσχᾳ τὸ ἔτος 1877, ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος τὸ 1913 καὶ ἐξελέγη Πατριάρχης τὸ 1945.

Εἰς τὰς ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις, αἱ ὁποῖαι διεξήχθησαν κυρίως εἰς τὴν πλησίον τῆς Μόσχας ἱερὰν Μονὴν τοῦ Σεργίου, παρέστησαν οἱ Μακαριώτατοι Πατριάρχαι Ἀντιοχείας, Γεωργίας, Σερβίας, Ρουμανίας καὶ Βουλγαρίας, ἀντιπρόσωποι τῶν Πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος, Κύπρου, Πολωνίας, Φινλανδίας καὶ Τσεχοσλοβακίας. Εἰς τὰς ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις παρέστησαν ὡσαύτως ἀντιπρόσωποι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ ὁμολογιῶν.

— Εἰς τὴν ἐν Μόντρεαλ τοῦ Καναδᾶ προσφάτως συνεληθούσαν διάσκεψιν τῆς «Πίστεως καὶ Ὁργανώσεως» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ὠμίλησε περὶ τῆς φύσεως τῆς καθολικότητος τῆς Ἐκκλησίας ὁ Ρώσος πρωτοερεὺς Βιτάλιος Μποροβόι, καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Ἀβινγκραντ καὶ ἀντιπρόεδρος τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων Τμήματος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας.

— Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας προήγαγε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Γιαροσλάβ καὶ Ροστόφ κ. Νικόδημον εἰς Μητροπολίτην. Τὸ γεγονός αὐτὸ θεωρεῖται ὡς ἐνδείξεις ὅτι ὁ νέος Μητροπολίτης θὰ διαδεχθῇ κατὰ πιθανότητα τὸν Πατριάρχην Μόσχας κ. Ἀλέξιον, ὁ ὁποῖος ἤδη ἄγει τὸ 86 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διώρισεν ἐπίσης τὸν νέον Μητροπολίτην κ. Νικόδημον πρόεδρον ἐιδικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, ἡ ὁποία σὺν τοῖς ἄλλοις ἔχει ὡς ἀποστολὴν τὴν προσέγγισιν μετὰ Βατικανόν. Μετὰ τὴν προαγωγὴν αὐτὴν ὁ Μητροπολίτης κ. Νικόδημος ἔρχεται εἰς τὴν σειράν δευτέρου, πρώτου ὅντος τῷ Πατριάρχῳ πασῶν τῶν Ρωσιῶν κ. Ἀλέξιου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Καθὼς ἀνέγραψεν ὁ ἡμερήσιος τύπος, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς χυλοστῆς ἐπετείου τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔργου τῶν ἐκ Θεσσαλονίκης ἀδελφῶν Ἑλλήνων ἱεροποστόλων Μοναχῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ὠργανώθησαν ἐν Βουλγαρίᾳ ἑορταί, ἀφιερωμέναι εἰς μνήμην τῶν ἀνωτέρω Μοναχῶν.

Εἰδικαὶ συλλογαὶ ἐπὶ τῆς ἱστορίας τοῦ ὑπ' αὐτῶν εἰσαχθέντος Σλαβικοῦ ἀλφαβήτου ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῆς Βουλγαρικῆς Ἀκαδημίας καὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σόφιας καὶ διαφωτιστικὰ φυλλάδια διὰ τὴν δρᾶσιν τῶν Ἑλλήνων Μοναχῶν καὶ διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

— Τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας ἐδημοσίευσεν εἰς ἐν τῶν τελευταίων φύλλων τοῦ

ὑπὸ τὸν τίτλον «Θλιβερά εἶδησις» ἀνυπόγραφον σημείωμα, τὸ ὁποῖον ἐν μεταφράσει ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Μὲ μεγάλην θλίψιν πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου τοῦ παρελθόντος ἔτους μέχρι τοῦ Μαρτίου τοῦ τρέχοντος ἔτους ἀπέθανον εἰς τὴν Μονὴν Ζωγράφου τοῦ Ἀγίου Ὅρους πέντε ἀδελφοί, ἧτοι οἱ μοναχοὶ Νικάνωρ, Δανιὴλ καὶ Ἰγνάτιος, ὁ προηγούμενος — ἀρχιμανδρίτης Βλαδίμηρος καὶ ὁ ἡγούμενος — ἀρχιμανδρίτης Προκόπιος.

Μὲ τὸν θάνατον αὐτῶν τῶν πέντε ἀδελφῶν ἡ ἀδελφότης τῆς Μονῆς μειοῦται εἰς 13 ἀνδρας, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἤδη ὅλοι γέροντες, μερικοὶ δὲ καὶ ὑπέργηροι. Ἡ σλαβοβουλγαρικὴ Μονὴ Ζωγράφου συντόμως θὰ χάσῃ καὶ τοὺς τελευταίους τῆς Βουλγαρίας ἀδελφούς. Μία χιλιετής Ἱερὰ Μονή, βαθύτατα συνδεδεμένη μετὰ τὸν βουλγαρικὸν μοναχισμόν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μας ζωὴν, μετ' ὀλοκλήρου τὴν ἐθνικὴν μας ἱστορίαν, μία Ἱερὰ Μονὴ τόσοσιν προσφιλεῖς εἰς πάντα Βούλγαρον, θὰ παύσῃ νὰ ὑφίσταται ὡς βουλγαρικὴ.

Ὅλα τὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διαβήματα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας πλησίον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως σταλοῦν ἐντεῦθεν τοῦλάχιστον ὀλίγοι νέοι Βούλγαροι μοναχοὶ διὰ νὰ ἐνισχύσουν τὴν ἀδελφότητα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ζωγράφου, δὲν ἔδωκαν μέχρι τοῦδε τὸ ἀναμενόμενον εὐχάριστον ἀποτέλεσμα.

Τὸν Μάιον (24—28) ἐ.ἐ. θὰ ἑορτασθῇ εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ χιλιετηρίδα τῆς ἀγιορειτικῆς Λαύρας τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου, συνάμα δὲ καὶ τοῦ πανορθόδοξου ἀγιορειτικοῦ μοναχισμοῦ. Μὲ τεθλιμμένην καρδίαν ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία χαίρει τὸν ἑορτασμόν αὐτόν».

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς, 30ῆς Ἰουνίου, διεξήχθη ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς βασιλικῆς τοῦ Ἀγίου Πέτρου παρουσία πλείον τοῦ ἡμίσεος ἐκτομμυρίου λαοῦ ἡ τελετὴ τῆς στέψεως τοῦ νέου Πάπα Παύλου ΣΤ', συμπαραστατομένου ὑπὸ τῶν καρδινάλιων, πολλῶν ἀρχιερέων καὶ χιλιᾶδων κληρικῶν. Ἡ δὴν τελετὴ μετεδόθη διὰ τῆς τηλεοράσεως. Τὴν ἐπομένην ὁ νέος Πάπας ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν τοὺς ἐκπροσώπους τῶν διαφόρων κρατῶν.

— Τὴν 2αν Ἰουλίου ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ' ἐδέχθη εἰς ἐπίσημον ἀκρόασιν τὸν πρόεδρον τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Κέννεντυ, μετὰ τοῦ ὁποῖου συνωμίλησεν ἐπὶ μακρόν.

— Καθ' ἃ μεταδίδεται ἐκ τοῦ Ἀστέως τοῦ Βατικανοῦ, σωρεῖς τηλεγραφημάτων καταφθάνουν εἰς τὴν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν γραμματείαν τῆς Ἀγίας Ἐδρας ἐξ ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου καὶ εἰς διαφόρους γλώσσας, δι' ὧν ἐκφράζεται χαρὰ καὶ ἱκανοποίησις ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου Πάπα Παύλου ΣΤ'.

— Ὁ Πρόεδρος τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως κ. Ν. Κροῦστσεφ ἀπέστειλεν εἰς τὸν νέον Πάπαν τὸ ἐξῆς συγχαρητήριον τηλεγράφημα: «Παρακαλῶ δεχθῆτε τὰ συγχαρητήρια μου καὶ τὰς εὐχὰς μου διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν προσπαθειῶν σας ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς μετὰ τῶν λαῶν εἰρηνικῆς διαβιώσεως, δραστηριότητος, ὑπὲρ ἧς ὁ προκατόχος σας Ἰωάννης ΚΓ' τοσοῦτον εἰργάσθη».

— Ὁ Μακ. Πατριάρχης Μόσχας κ. Ἀλέξιος ἀπέστειλεν εἰς τὸν νέον Πάπαν τὸ ἐξῆς συγχαρητήριον τηλεγράφημα: «Ἐλπίζω καὶ προσεύχομαι, ὅπως σὰς παρασταθῇ ἡ ἀνωθεν ἀντίληψις πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν μεγάλων καθηκόντων σας. Ἐλπίζομεν, ὅτι ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ὑπὸ τὴν αἰγίδα σας θὰ ὑπηρετήσῃ ἐτι σαφέστερον τὴν ὑπόθεσιν τῆς συμφιλίωσης τῆς ἀνθρωπότητος».

— Ὁμιλῶν πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Τύπου ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ' ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν, ὅπως ὁ σύγχρονος τύπος, ἐκκλησιαστικὸς καὶ κοσμικὸς θελήσῃ νὰ δοξασθῇ διὰ τῆς μεταδόσεως τοῦ Χριστιανικοῦ λόγου. «Ἐπιθυμοῦμεν, ἐτόνισεν, ὅπως αἱ σχέσεις μας μετὰ τοῦ διεθνοῦς τύπου εἶναι σχέσεις φιλικας, πίστεως, ἀμοιβαίας κατανόησεως καὶ σχέσεις ἀμοιβαίως ἐπωφελεῖς καὶ ἱκανοποιητικαί».

— Δι' ἐπισήμου ἐγγράφου τῆς 27ης ἐ.ἐ., φέροντος τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν γραμματέως τῆς Ἀγίας Ἐδρας

καρδινάλιου 'Αμλέτου 'Ιωάννου Τσικονιάνι, ἀγγέλλεται πρὸς σύμπαντα τὸν ρωμαιοκαθολικὸν κόσμον ἡ ἐπίσημος ἀπόφασις τοῦ Παύλου ΣΤ', ὅπως συνεχισθοῦν αἱ ἐργασίαι τῆς Β' ἐν Βατικανῷ Συνόδου. 'Η ἐναρξίς δὲ τῶν ἐργασιῶν τῆς Β' φάσεως αὐτῆς ὀρίζεται τὴν 29ην Σεπτεμβρίου ἐ.ε., ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ 'Αρχαγγέλου κατὰ τὸ λατινικὸν ἑορτολόγιον. Τὸ ἔγγραφο τοῦτο τῆς 'Αγίας 'Εδρας ἤρχισε κοινοποιούμενον ὑπὸ τῆς γενικῆς γραμματείας τῆς Συνόδου πρὸς τοὺς ἀνὰ τὴν ὑφήλιον Ρωμαιοκαθολικοὺς ἀρχιερεῖς. Συνήλθεν ἡδὴ ἐν Ρώμῃ ἡ ἐπιτροπὴ συντονισμοῦ τῆς Συνόδου πρὸς συνέχισιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

Κατὰ τὴν τελετὴν τῆς στέψεώς του ὁ νέος Πάπας Παῦλος ΣΤ' ἐξεφώνησε τὸν ἐνθρονιστήριον λόγον του λατινιστί, ἰταλίστι· καὶ ἀκολούθως ἀπέτεινε συντομωτέρους χαιρετισμοὺς ἀγγλιστί, γερμανιστί, ἰσπανιστί, πορτογαλιστί, πολωνιστί καὶ ρωσιστί.

Εἰς τὸ γαλλιστί ἐκφωνηθὲν μέρος τοῦ λόγου του ὁ Πάπας εἶπε περὶ τῶν (προφανῶς οὐνικῶν) 'Ανατολικῶν 'Εκκλησιῶν τὰ ἑξῆς: «'Η 'Εκκλησία ἐξετάζει ὡς ἀπαράμυλλον πλοῦτόν της τὴν ποικιλίαν τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν τυπικῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφράζεται ὁ μετὰ τοῦ οὐρανοῦ διάλογός της. Αἱ ἀνατολικάι κοινότητες, φέρουσιν ἀρχαιοτάτας καὶ εὐγενεῖς παραδόσεις, εἶναι καὶ ἡμᾶς ἄξια ἐκτιμῆσεως καὶ ἐμπιστοσύνης. 'Η ἐξέλιξις τῆς λαμπρᾶς αὐτῆς παπικῆς λειτουργίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ψάλλεται λατινιστί καὶ ἑλληνιστί τὸ Εὐαγγέλιον, δὲν ἀποτελεῖ μὴπως εὐλογον μαρτυρίαν τῆς μερίμνης, διὰ τῆς ὁποίας ἡ 'Εκκλησία συνέλεξε τὴν μακρὰν κληρονομίαν τοῦ παρελθόντος καὶ προφυλάσσει αὐτὴν ἀπὸ τῆς διαβρώσεως τῶν αἰώνων; 'Ας ἔχουν αἱ σεβάσμιαι 'Ανατολικάι ἐκκλησίαι ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν 'Αποστολικὴν 'Εδραν. Τὰς προτρέπομεν μετ' ἀγάπης νὰ προσκαρτερήσων ἐπιμόνως εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸν διπλοῦν τίτλον τῆς δόξης των: 'Ολοκληρωτικὴν πίστὸτητα εἰς τὴν προέλευσίν των καὶ ἀκατάβλητον ἀφοσίωσιν εἰς τὸν διάδοχον τοῦ Πέτρου, τὸ ζωτικὸν ἀποστολικὸν κέντρον τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ».

'Ἦρχισαν εἰς Κἄν αἱ ἐργασίαι τῆς Κοινωνικῆς 'Εβδομάδος τῆς Γαλλίας, προσερχόντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῶν Παρισίων καρδινάλιου Φελτέν.

—Περὶ τὰ μέσα 'Ιουλίου ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ' ἐγκατεστάθη εἰς τὸ εἰς Καστέλ Γκαντόλφο θέρετρόν του.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ

Καθ' ἃ ἀναφέρει τὸ Παλαιοκαθολικὸν Διεθνὲς Δελτίον Πληροφοριῶν (Alt-Katholischer Internationaler Informationsdienst), ἀπὸ τοῦ 'Ιουνίου 1963 ἀνέλαβε τὴν διὰ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην δικαιοδοσίαν συντάξεως τοῦ Δελτίου τοῦτου ὁ γνωστὸς ἡδὴ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς 'Εκκλησίας διακεκριμένος παλαιοκαθολικὸς δημοσιογράφος κ. Edmund Plazinski, ὅστις εἶναι συντάκτης ἐγκρίτου γερμανικῆς ἡμερησίας ἐφημερίδος καὶ συνεργάτης 20 ἡμερησιῶν ἐφημερίδων, ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν καὶ εἰκονογραφημένων ἐκδόσεων τῆς Γερμανίας, Αὐστρίας, 'Ελβετίας, Γαλλίας καὶ 'Ολλανδίας ἐπὶ ζητημάτων ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Lambeth ὁ 'Αρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρου Δρ. Μιχαὴλ Ράμσεϋ ἐτέλεσε ἐπιμνημόσυνον δέησιν ὑπὲρ τοῦ ἀποθανόντος πάπα 'Ιωάννου ΚΓ'. Κατὰ τὸ μνημόσυνον τοῦτο ἐψάλλαν ὕμνοι, εἰλημμένοι ἐξ ἀγγλικανικῶν, ἑλληνικῶν, λατινικῶν καὶ ρωσικῶν λειτουργικῶν βιβλίων. 'Ητο ἡ πρώτη φορά, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρου ἐτέλεσε μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς Προκαθημένου ἑτέρας 'Εκκλησίας. Τοῦ μνημοσύνου μετέσχον καὶ ἐκπρόσωποι τῆς 'Ορθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας.

—Καθ' ἃ πληροφοροῦν ἡμᾶς οἱ α' Ἐκκλησιαστικοὶ Καιροὶ (Church Times) τοῦ Λονδίνου, ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Winchester, ὅστις εἶναι Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου 'Εξωτερικῶν Σχέσεων τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Αγγλίας, ἐπισκέφη κατὰ τὸν μῆνα 'Ιουλίου τὴν Μόσχαν ὡς προσκεκλημένος τῆς 'Ορθοδόξου Ρωσικῆς 'Εκκλησίας. 'Η πρόσκλησις ἐστάλη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Νικοδήμου, Προέδρου τοῦ Γραφείου 'Εξωτερικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Εἰς τὴν γνωστὴν προτεσταντικὴν μονὴν τοῦ ἐν Γαλλίᾳ Ταϊζέ, ἥτις διακρίνεται διὰ τὴν ἐνότητα τῶν μοναχῶν της καὶ διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν ἀγαθὰς διαθέσεις των, εἶχε διαταχθῇ ὅπως καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ κογκλαβίου τῶν καρδινάλιων πρὸς ἐκλογὴν τοῦ νέου Πάπα τελεῖται νυχθημερόν ὑπὸ τῶν μοναχῶν διαρκὲς προσευχή, ἵνα ἀναδειχθῇ πάπας ἀντάξιος τοῦ 'Ιωάννου ΚΓ' καὶ ἱκανὸς νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του, ἡ δὲ διάταξις αὕτη ἐτηρήθη ἀνελλιπῶς. «'Ἠλθον εἰς τὴν 'Ελλάδα ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι τοῦ 'Αγίου 'Ορους—ἐλεγεν ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς—ἀλλ' ἡ σκέψις μας παρέμεινεν εἰς τὴν Ρώμην, ἥτοι εἰς τὸ κογκλάβιον, διότι ἂν ὁ μέλλων πάπας διακόψῃ τὴν οἰκουμενικὴν προσπάθειαν, θὰ βλάψῃ μεγάλως τὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρον».

—Τὸ Συμβούλιον τῶν ἐν Γερμανίᾳ 'Εκκλησιῶν τῶν Βαπτιστῶν ἀπεφάσισε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἱεραποστολικὴν των δρᾶσιν ἐν Γερμανίᾳ καὶ 'Αφρικῇ.

—'Η 'Εκκλησία τῶν Μεθοδιστῶν ἐν 'Ιρλανδίᾳ ἀπεφάσισε νὰ ἀρχίσῃ διάλογον μὲ τὴν Προσβυτεριανὴν 'Εκκλησίαν ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

—'Ἦρχισε πάλιν λειτουργοῦσα ἡ ἐν Μαδρίτῃ δευτέρα 'Εκκλησία τῶν Βαπτιστῶν, ἥτις εἶχε κλεισθῇ τῷ 1954 ὑπὸ τῶν ἰσπανικῶν ἀρχῶν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

'Ορθόδοξοι, Ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ Προτεστάνται τῶν Η. Π.Α. ἀπεφάσισαν νὰ συνεργασθοῦν διὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν ἀπὸ κοινοῦ τὸ πρόβλημα τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν Κουβανῶν προσφύγων. Μόνον εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Μιάμι τῆς Φλωρίδας ὑπῆρχον 161.941 πρόσφυγες ἐκ Κούβας κατὰ τὰ τέλη Μαρτίου 1963. 'Ἦδη 60.000 ἐξ αὐτῶν ἔχουν ἀποκατασταθῇ.

—Δύο 'Ἰησοῦται ἐν 'Ινδίαις προσεκλήθησαν ὑπὸ προτεσταντικῆς ἐπιτροπῆς ὡς παρατηρηταὶ σύμβουλοι εἰς τὰς ἐργασίας διὰ ὁποῖαι ἤρχισαν διὰ τὴν μετὰφρασιν ὁλοκληροῦ τῆς Βίβλου εἰς τὴν γκουγερατικὴν ἰνδικὴν διάλεκτον.

—'Η διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν Γραμματεία τοῦ Βατικανοῦ ὥρισεν ἐπίσημως πέντε παρατηρητάς, οἵτινες θὰ παρακολουθήσουν τὰς ἐργασίας τοῦ 4ου παγκοσμίου συνεδρίου (πλίστεως καὶ τάξεως) τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν 'Εκκλησιῶν ἐν Μόντρεαλ τοῦ Καναδᾶ ἀπὸ 12ης μέχρι 26ης 'Ιουλίου 1963. 'Εκτὸς τούτων τοῦ Συνεδρίου θὰ μετέσχουν 15 προσκεκλημένοι ρωμαιοκαθολικοὶ «ξένοι» ἐκ τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τοῦ Καναδᾶ.

'Απὸ τῆς 12ης μέχρι τῆς 26ης 'Ιουλίου ἑκατοντάδες ἐκπροσώπων τῶν διαφόρων 'Εκκλησιῶν μετέσχον τῆς συνελεύσεως τῆς οἰκουμενικῆς οργανώσεως «Πίστις καὶ τάξις», ἥτις συνέλευσις, τετάρτη κατὰ σειρὰν ἀπὸ τῶν συνελεύσεων τῆς Λαζάννης (1927), τοῦ 'Εδιμβούργου (1937) καὶ τῆς Λύνδης (1952) συνεκροτήθη ἐν Μόντρεαλ τοῦ Καναδᾶ. Αἱ ἐργασίαι εἶχον ὡς βάσιν τὰ πορίσματα οἰκουμενικῶν θεολογικῶν ἐπιτροπῶν, αἵτινες ἐπέδιδοντο εἰς ἐρεῦνας καὶ μελέτας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1952. Τὰ πορίσματα ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν εἰς εἰδικὸν τόμον, διηρημένον εἰς τέσσαρα κεφάλαια: «'Ο Χριστὸς καὶ ἡ 'Εκκλησία», «'Η παράδοσις καὶ αἱ παραδόσεις», «'Η λατρεία», «'Η θεοκρατία».

—'Ο καρδινάλιος Μπέα, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς Γερμανοὺς ἱεραποστόλους τοῦ Στέυλ περὶ τῆς δυνατότητος συνεργασίας μεταξὺ τῶν ἱεραποστόλων διαφόρων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, μεταξὺ ἄλλων εἶπε τὰ ἑξῆς: «'Η πρώτη μέριμνα τοῦ Καθολικοῦ ἱεραποστόλου εἶναι νὰ σέβεται καὶ νὰ ἀγαπᾷ εἰλικρινῶς τοὺς κεχωρισμένους ἀδελφούς του».

Περαιτέρω ὁ καρδινάλιος ἐπέμεινεν ἐπὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν ὁμολογιῶν συνεργασίας ἐπὶ ζητημάτων, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν πίστιν. Τὸ φυσικὸν δίκαιον, ἡ δημοσία αἰδώς, αἱ σχέσεις 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἡ Παιδεία, ἡ κοινωνικὴ βοήθεια πρὸς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα εἶναι ζητήματα, τὰ ὁποῖα «δύνανται νὰ ἐξετασθοῦν ὑπὸ τῶν Καθολικῶν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν κεχωρισμένων ἀδελφῶν πρὸς μεγαλύτεραν ὠφέλειαν ἐνός ἐκάστου».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Πρός
Τὸν Μοναχὸν Γερμανὸν Γλογοβίτην
'Αγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῇς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῇ 23ῃ Σεπτεμβρίου 1963, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ὥρᾳ 9η π.μ. ἵνα δικασθῇς ὡς κατηγορούμενος, περὶ ἧς κατηγορίας ἀπελογήθῃς ἐνώπιον τοῦ ἐκτελούντος χρέη ἀνακριτοῦ κ.λ.π.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῇς τῇ ὥς ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῇ ἐρήμην.

'Αθῆνῃσι, τῇ 15ῃ Ἰουλίου 1963

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
'Αρχιμ. Παντελεήμων Χρυσοφάκης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Πρός
Τὸν Ἱερομόναχον Ἰάκωβον Ζάκων
'Αγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῇς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῇ 25ῃ Σεπτεμβρίου 1963, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ὥρᾳ 9η π.μ. ἵνα δικασθῇς ὡς κατηγορούμενος, περὶ ἧς κατηγορίας ἀπελογήθῃς ἐνώπιον τοῦ ἐκτελούντος χρέη ἀνακριτοῦ κ.λ.π.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῇς τῇ ὥς ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῇ ἐρήμην.

'Αθῆνῃσι, τῇ 15ῃ Ἰουλίου 1963

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
'Αρχιμ. Παντελεήμων Χρυσοφάκης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Πρός
Τὸν Διάκονον Σμάραγδον Γιωτόπουλον

Καλοῦμεν σε ὅπως ἐμφανισθῇς ἐνώπιον τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου καὶ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὴν 27ην Σεπτεμβρίου 1963, ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ ὥραν 9ην π.μ. ἵνα δικασθῇς δι' ἣν αἰτίαν ἀπελογήθῃς ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ κ.λ.π.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι εἰς περίπτωσιν μὴ ἐμφανίσσεώς σου θέλεις δικασθῇ ἐρήμην.

'Αθῆνῃσι, τῇ 5ῃ Αὐγούστου 1963

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
'Αρχιμ. Παντελεήμων Χρυσοφάκης

'Αρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46/3 καὶ 47/γ' τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων νομοθετικῶν διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πλήρωσιν κενῆς θέσεως ἐφημερίου ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν (Ι.Κ.Α.) καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα τῆς ἀμέσου κατωτέρας κατηγορίας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθῆναις, τῇ 1ῃ Αὐγούστου 1963

† Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων Ἐφημερίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν χωρίων α) Ἱ. Ναοῦ Κοιμήσ. Θεοτόκου Γλυκομηλέας, β) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Γεωργίου Κονισκοῦ, γ) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἀποστόλων Λειβαδοχωρίου δ) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Νικολάου Σπαθιάδων καὶ ε) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Κυριακῆς Μπροῦσιανης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἡμῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «περὶ Ἱερῶν ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη διὰ τῶν Α.Ν. 536/45 καὶ 540/45, ὁριζόμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ πιστοποιητικά.

Ἐν Τρικκάλαις τῇ 17 Ἰουλίου 1963

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων, τῶν Ἱερῶν ναῶν 1) Ἀγίου Ἀνδρέου Λαυρίου, 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου Κηπουπόλεως, 3) Κοιμήσεως Θεοτόκου Μάτι—Ν. Μάκρης, 4) Κοιμήσεως Θεοτόκου Καματεροῦ, 5) Ἀγίου Ἰωάννου Μαραθῶνος καὶ 6) Ἐνὸς διακόνου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Μάνδρας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν αὐτῶν ἐγγράφων, ὧν πρῶτιστον Πτυχίον Θεολογίας.

Ἐν Κηφισῇ τῇ 22ᾳ Ἰουλίου 1963

Ὁ Τοποτηρητῆς
† Ἀρχιμ. ΧΡΥΣ. ΠΟΛΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Κίτρους

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων α) Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Θείας Ἀναλήψεως ἐν Κατερίνῃ καὶ β) Ἀγίου Λουκά ἐν Ράχῃ Πιερίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ κανονικὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὁριζόμενων πιστοποιητικῶν πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Κατερίνῃ τῇ 31ῃ Ἰουλίου 1963

† Ὁ Κίτρους ΒΑΡΝΑΒΑΣ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 46 τοῦ Ἀν. Νόμου 2200/40 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν χηρεύουσαν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Μορφοβουνίου ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖά μας τὰ ὑπὸ τοῦ ἁρθρου 48 τοῦ αὐτοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν ὥς ἔνω ἐνορίαν.

Ἐν Καρδίτῃ τῇ 24 Αὐγούστου 1963

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων ΚΥΡΙΑΛΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἁρθρων 46 καὶ 47 § 2 ἐδ. 2 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὁργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγούδας Θεσσαλονίκης, ἵνα ὑποβάλλωσιν αἰτήσεις μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρῶσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 5.8.63

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Λευκάδος καὶ Ἰθάκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἁρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ταῦτα ἐτροποποιήθησαν καὶ συνεπληρώθησαν διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὰς κάτωθι κενὰς ὁργανικὰς ἐφημεριακὰς θέσεις: 1) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Λευκάδος, 2) Ἱ. Ν. Γενέσιον Θεοτόκου Σπανοχωρίου Λευκάδος, 3) Ἱ. Ν. Ἀγίων Ἀναργύρων Πηγαδισάνων Λευκάδος, 4) Ἱ. Ν. Ἀγίας Παρασκευῆς Πλατυστόμων Λευκάδος, 5) Ἱ. Ν. Ἀγίου Ἰωάννου Κάτω Ἐξανθείας Λευκάδος, 6) Ἱ. Ν. Ἀγίου Βασιλείου Εὐγέρου Λευκάδος, 7) Ἱ. Ν. Ἀγίου Ἀθανασίου Ἀγίου Ἡλίας Λευκάδος, 8) Ἱ. Ν. Ἀγίου Ἀθανασίου Ἀπολλείνης Λευκάδος, 9) Ἱ. Ν. Εὐαγγελιστρίας Περιγιαλίου Λευκάδος, 10) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Σπαρτοχωρίου Μεγανησίου Λευκάδος, 11) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίας Τριάδος Καλάμου, 12) Ἱ. Ναοῦ Θεῶν Ταξιαρχῶν Βουνάκι Ἰθάκης, 13) Ἱ. Ναοῦ Ὑ. Θεοτόκου Βλαχερνῶν Ἰθάκης, 14) Ἱ. Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Περαχωρίου Ἰθάκης, 15) Ἱ. Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἀνωγῆς Ἰθάκης καὶ 16) Ἱ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Σταυροῦ Ἰθάκης, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης σχετικῆς αἰτήσιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πληρῶσιν τῶν ἀνωτέρω ἐφημεριακῶν θέσεων.

Ἐν Λευκάδι τῇ 9η Αὐγούστου 1963

† Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κορινθίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 2200/40 «περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ Ἐφημερίου τοῦ ἐν Εὐλοκάστρῳ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Βλασίου ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἔνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ ἀνακηρυγθῶσι ὑποψήφιοι ἐφημέριοι τοῦ ὡς ἔνω Ἱ. Ναοῦ.

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 12 Αὐγούστου 1963

† Ὁ Κορινθίας ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:

Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.

Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας:

30 ἐτησίως.

Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προσφωνήσις ἀγιορειτικῆς ἐπιτροπῆς.

Μήνυμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου Ἀθηνῶν.

Ἀντιφωνήσις τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου. Προσφωνήσις τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου.

Σύντομος ἱστορία τῶν ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὄρους.

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Ἡ ἀσκητικὴ ζωὴ τοῦ Ἀγίου Ὄρους.

Ἰωάννου Θεοδωρακοπούλου, Προέδρου Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἡ Ὁρθοδόξια.

Ἀρχιμ. Ἱερωνύμου Κοτσώνη, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Τινὰ περὶ τῆς μοναχικῆς ἀκτημοσύνης κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον.

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀποτελεῖ ἄρνησιν ἢ κατάφασιν τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως; Θεολόγου Μοναχοῦ Διονυσίου, Τὸ νόημα τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγίου Ὄρους.

Ἀρχιμ. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, Ἡ θεολογία τοῦ μοναχισμοῦ.

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκέρκυρας Ἱ. Μ. Νικοπόλεως, Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐναντι τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ.

Μελετίου Μεταξάκη, Αἱ τάξεις τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Ἱδρυμάτων.

Ἐλευθερίου Βενιζέλου, Κιβωτὸς ὁρησκειτικῶν καὶ ἐθνικῶν παραδόσεων.

Παύλου Καρολίδου, Ἡ σημασία τοῦ Ἀγίου Ὄρους. Νικολάου Λούβαρι, Τὸ μῆνυμα τοῦ Ἀγίου Ὄρους.

Γαβριήλ, Καθηγουμένου Ἱ. Μονῆς Διονυσίου, Τὰ Καρούλια καὶ τὰ Κατουνάκια.

Ζαχ. Παπαντωνίου, Ὁ πελώριος σμάραγδος.

Π. Οὐρζούμτσεφ, Ἡ δύναμις τῆς εὐλογίας (Μετάφρ. Γρ. Κώστις).

Jean Décarreaux, Μὲ τοὺς μοναχοὺς τοῦ Ἀγίου Ὄρους (Μετάφρ. Κωστή Θ. Σπεράντσα).

Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ Χρυσοστόμου, Ἀγιορεῖται Ἀγιοί.

Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, Ἀκολουθία εὐχαριστήριος ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι τοῦ Ἀγιανῶμον Ὄρους Ἀθω.

Αἱ ἐπὶ τοῦ Ἀγίου Ὄρους ἐορταστικαὶ ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι αὐτοῦ.

Παρατηρήσεων στήλη.

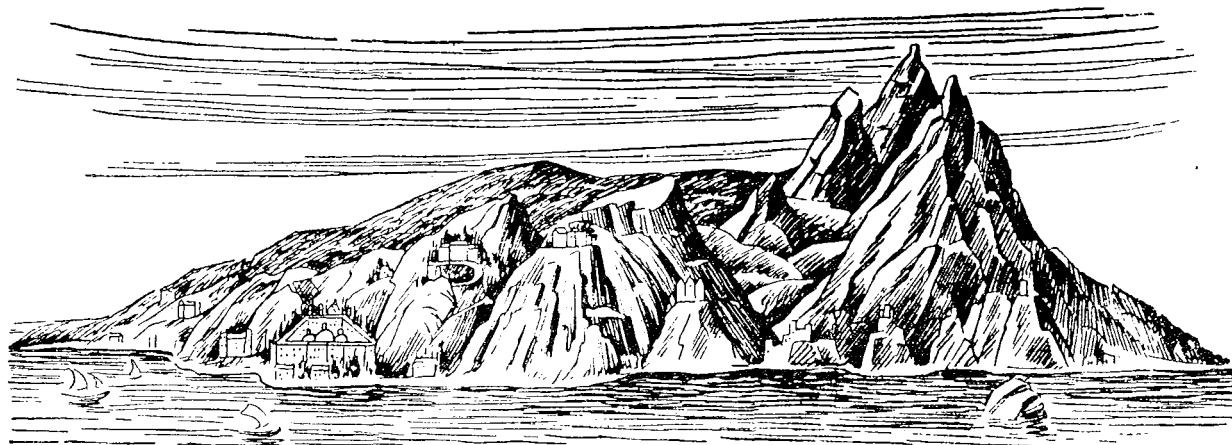
Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ

Μενάνδρου 4—Ἀθήναι—Τηλ. 533.805

Ἵπεύθυνος Τυπ/φείου Γ. Σ. Χρυσάφης, Σούρμενα

Κρυσταλλωμένε Ἄθωνα,
τὸ ὕψος σου θαυμάζω,
καὶ βλέπων σε τὴν δεξιὰν
τοῦ Πλάστου σου δοξάζω.

Τὸ φῶς λαμβάνει τ' Οὐρανοῦ
ἡ κορυφή σου πρώτη,
καὶ εἰς τοῦ Ἄδου φθάνουσιν
οἱ πόδες σου τὰ σκότη.

Διάδημα ἀδαμάντινον
τὸ μέτωπόν σου στέφει,
τὰ δάση ἔχεις ζώνην σου
καὶ κόμην σου τὰ νέφη...

Κατακλυσμὸς δὲν ἔλουσε
τὸ μέγα μέτωπόν σου,
ἀσπάζεται ἡ θάλασσα
τὰς ἄκρας τῶν ποδῶν σου.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΟΥΤΣΟΣ

